EPHEMERIS EPIGRAPHICA

CORPORIS INSCRIPTIONVM LATINARVM SVPPLEMENTVM

EDITA IVSSV

INSTITVTI ARCHAEOLOGICI ROMANI

VOL. V
ACCEDIT TABVLA GEOGRAPHICA

VENIT
ROMAE APVD INSTITVTVM
BEROLINI APVD GEORGIVM REIMERVM
1884

INSVNT

ADDITAMENTA TERTIA

AD CORPORIS VOLVMEN III

QVATENVS EO CONTINENTVR

PROVINCIARVM IMPERII ROMANI GRAECARVM INSCRIPTIONES,
LEGES DE CIVITATE MILITVM,
EDICTVM DIOCLETIANI DE PRETIIS RERVM.

(Eph. vol. II p. 287—290. 468—472. vol. IV p. 25—59. 188.)

AEGYPTVS.

ALEXANDREA (p. 6. 967. Eph. II p. 287. 468. IV p. 25).

1 ad n. 13 (cf. p. 967). In ephemeride Aegyptiaca *Spettatore egiziano* quae scripsit Consiglius, repetivit Lumbroso *descrittori Italiani dell' Egitto e di Alessandria* (in actis Lynceorum Romanorum a. 1879) p. 126.

---

2 ad n. 16. Quae de eo pavimento tessellato in eadem eph. scripsit Consiglius, repetivit item Lumbrosus l. c.

---

3 ad Eph. II p. 287 n. 327. Edidit tabula expressam Augustus Mariette *monuments divers recueillis en Égypte et en Nubie* (Parisiis 1872. fol.) tab. 55.

---

4 ad Eph. II p. 288 n. 331. Bononiae in museo publico descripsit Bormannus. — 1 $\overline{\text{XX}}$II lapis. — 3 COL lapis, non POL. — 4 SABVRIANVT GAIA lapis, *s* littera sic formata ſ in exemplari neque intellecta a quadratario Graeco. Postrema littera parum recte picta non fuit L, ut visum est Nerutsio, sed fortasse, ut iudicat Bormannus, R corrupta. Ita pro *Gal(ata)*, qui per se vix potest ferri, habemus quod recte procedit *Garasam* pro Gerasa Syriae (Eph. II p. 458). — 6 ANIS lapis.

---

5 ad Eph. II p. 289 n. 333. Albertus Müller Philol. 40 (1881) p. 235 monuit in lapide ante FILIVS cerni B et diligenter enarravit anaglypha.

6 ad Eph. II p. 289 n. 334. Bononiae in museo publico descripsit Bormann a. 1880 et ectypum dedit. — 1 littera D vocabuli *Gavidius* sic est ꝛ — 3 $\overline{\text{XXII}}$ — 4 FADIANI — 6 PRIMVS, non PRIMVL — 7 $\overline{\text{III}}$ — TVLL potius quam IVLI — NIGRI factum ex NIORI lapis.

6*a* ad Eph. II p. 289 n. 335. Nunc Athenis in polytechnico in museo rerum Aegyptiacarum, ubi descripsit Dessau a. 1882.

7 ad Eph. II p. 290 n. 338. In Aegypto comparavit Mecklenburgensis Schwerinensis princeps gubernii tum heres; est Schwerini in museo, cuius praefectus F. Schlie ectypum mihi misit a. 1882. Emenda sic:

D M
M·TITVRIVS GAI F·MIL·LEG·II TRAIANES·CHOR·III PIL PRIOR
IS · NATIO · ITALVS · CONIVX DI · LCIS · SIMA · ERES *sic*
B ЄΥΨΥΧΙ · M

8 ad Eph. IV p. 26 n. 34. Inscriptio translata in Americam hodie adservatur in urbe New-York in museo metropolitano. Eam rubigine sublata plenius et rectius legit Augustus Merriam ediditque adiecta tabula in commentario *the Greek and Latin inscriptions on the Obelisk crab in the Metropolitan museum, New York* (New York 1873 pp. 49) sic:

L ΙΗ ΚΑΙΣΑΡoΣ
ΒΑΡΒΑΡΟΣ ΑΝΕΘΗΚΕ
ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΟΥΝΤΟΣ
ΠΟΝΤΙΟΥ

Ψ
A*n*NO X$\overline{\text{VIII}}$ CAESARIS u. c. 741/2
BARBARVS PRAEF
AEGYPTI POSVIT
ARCHITECTANTE PONTIO

Gr. 1 cernitur ΚΑΙΣΑΡ.., sed potest adfuisse O formae minoris. — Lat. 1 littera in angulo, quae videtur esse Ψ Graeca, oblique incisa est neque versus partem facit iustam.

Iam intellegitur P. Rubrium Barbarum non a. 731/2, sed a. 741/2 obeliscum faciendum curavisse, id quod egregie convenit alteri eiusdem praefecti titulo in Eph. l. c. adlato anni eiusdem. — Praeterea editor recte ad eundem hominem rettulit titulum Casinatem C. X, 5169: *imp. Caesari divi f. Augusto cos. XI imp. VII* // *tribunic. potesta*[*t.*] // *P. Rubrius M. f. Mae. Barba*[*rus*], nam ita in lapide fuisse iam apparet.

9 tabula marmorea. Adlata ex Aegypto fuit Bononiae in horreis municipalibus Brizio. Nunc ibi in museo publico.

GENIO SANCTO
LEGIONIS ET COMMA
NIPVLORVM BONORVM
Q CAECILIVS KALENDI
5 NVS OPTIO POSVIT

Descripsit Bormann a. 1880 et ectypum sumpsit.

10 in castris Caesaris prope Alexandream rep. esse efficitur ex subscriptione Walshii: *inscription dug out of the ditch of No. 1 Redoubt on the 24th of May 1802* (collatis iis quae leguntur apud eundem p. 95: *our position we had fortified with two redoubts, ... one on our right, in front of the old ruins of* Kasr Kiasera ... *another along the canal on our left*); *now in the possession of Major General Sir Eyre Coote* WALSH. Hodie titulum extare *in the Park belonging to a mansion of Mr. Coote, called West Park, near Fordingbridge in Hampshire*, amicis Italis et Anglis intercedentibus comperit LVMBROSVS. Equidem ut investigaretur cippus et denuo describeretur, adhuc frustra laboravi.

I M P · C A E S A R I
L · SEPTIMIO SEVERO PERTINACI
AVG · PONTIF MAX · TRIB · POT · II · p. C. 194
IMP · III · COS · II · PROCOS · P · P ·
VETERANI LEG · II · TR · FORT · MISSI
HONESTA MISIONE *q*VI MILITARE
CO*ep*ERVNT APRONIANO ET PAV*lo* p. C. 168
cos *q*VI*b*VS ET PERPETVAM

Traduntur haec in antica: 6 OVI — 7 COFRERVNT — PAVIo — 8 OVIRVS; in latere: 3 GABINVS — 27 PO.

in latere intuenti dextro:

COH V
7 CELERIANA
M · GABIN*i*VS · M · F · L*I*EMMONI
7 LE · PHILLIPIANA
T · AVRELIVS · CA · FREMONIA
C · VALERIVS · C · FIL · APOLL
7 SEVERIANA
M · AVRELIVS · POL · ISIDOR
C · POMPEIVS · POL · SEREN
7 SERVILI PVDENTIS
P · AVRELIVS · POL · PROCION ALE
C · IVLIVS · C · F · GEMELLINVS
P · AELIVS · P · F · POL · HERMIAS
T · AVRELIVS · T · F · SARAPAMON
T · F*l*AVIVS · T · F · APOLLINARIS
M · FVRFANIVS · M · F · COL · LO
7 · MARINIANA
M · AVRELIVS · POL · HERODES
COH VI
7 OCTAVI · AVELLIANI
M · AVRELIVS · POL · FOCION
M · AVRELIVS · POL · SARAPAM
M · AVRELIVS · POL · SERVINVS
7 AVRELI FLAVIANA
ZHARION · POL · DEMETRIVS C
7 SECVNDIANA
M · AVRELIVS · PO*l* · APOLLOS
M · AVRELIVS · ALEXANDR
COH VII
C · VIRIVS CASTRIS
SOLON

Thomas Walsh *journal of the late campaign in Egypt* (Londinii 1803) tab. 29 ad p. 130 edidit aere expressam, cuius libri notitiam debeo Lumbroso nostro.

Laterculus dispositus per cohortes et centurias (quae plerumque adiective nuncupantur) quantum intellegitur ex exemplo non optimo, tribum plerumque enuntiat, patriam Alexandream v. 11 (fortasse etiam v. 28); castra num nominentur v. 25. 30, parum constat. Aut ex illa aut ex his milites hos maiore ex parte certe originem duxisse tribus Pollia declarat, de qua infra dicam ad laterculum Coptitanum. In hoc ex viginti, quorum nomina supersunt, decem adscripti sunt ei tribui, in his M. Aurelii sex. — In eius generis titulis legionariorum saeculi secundi cum significari soleant annus annive tirocinii et annus missionis, reperti sunt adhuc anni hi: 140 et 141 ad 166 (annuar. soc. Constantin. 1882 p. 382); 152 et 153 ad 176 (C. VIII, 2547. 2744); 166 ad 191 (C. III, 1172); 168 ad 194 (hic); 186 ad 211 (C. VIII, 2618). Viginti quinque anni legitimi, quos apparet hac aetate requiri, quomodo substituti sint viginti antiquae ordinationis annis, exposui ad C. III, 6194. Illi autem quomodo computentur, nondum satis exploratum est.

---

11 adlata ex Aegypto ni fallor Brizio. Servatur Bononiae in museo publico.

L ALBIO
L F POL MIL ·
LEG $\overline{III}$ Ϛ CELSI ·
n s
C SOSSIVS OPTIO
EIVS FECIT

Descripsit Bormann a. 1880.

---

12 repertam crediderim ad Alexandream; adlata est ex Cairo.

G · IVL · VALERIVS
G · IVL SEVERI FILIVS
· M · LEG · IC · TRAIANAE *sic*
VIXIT ANNOS · ꟼ · I · I · ɞ *sic*

Ectypum dedit Lepsius m. Apr. a. 1881.

4 ductus certi sunt, qui numeri significentur parum constat; si est ⋇, id est *triginta*, v. 3 significatur *m(iles)*, si est VIII, intellegitur *m(ilitis)*.

---

13 tabula marmorea. Ex Aegypto ut videtur advecta est Bononiae in museo publico.

DIS · M · LABERIvs
FoRTVNTVS · M *sic*
LEG · $\overline{II}$ · T · RO · COH IIII
AST · PRI · MIL · $\overline{N}$ · XXIII
EQVINVS POMPEIANVS
OPTIO · SECVNDVS ERES
· B · E · M · M · F · ECI

Descripsit Bormann a. 1880.

Dis M(anibus). Laberius Fortun[a]tus m(iles) leg(ionis) II Tro(ianae) coh(ortis) IIII (supple *centuria*) *ast(ati) pri(oris): mil(itavit) an(nos) XXIII. Equinus Pompeianus optio, secundus (h)eres, be(ne)m(erenti) m(emoriam) feci(t).*

HEROONPOLIS (*Tell-el-Maschuta*).

14 *roughly scratched on a white stone,* Tell-el-Maschuta prope Isma'îlîye ad occidentem.

LOCOO
PORT ·
ERO
CASTRA
ɞ

Naville *Academy* n. 566 (1883) p. 176.

1 manu diversa scriptus est. — 2 *port*[*us*] Naville. — Ad oppidum quod appellabatur Ἡρῴων πόλις Aegypti, item Ἡρῷ (sic Stephanus Byzantius s. v. et itinerarium Antonini p. 170 et lapis miliarius infra n. 18) qui haec scariphavit num indicare voluerit eo tempore portum et castra fuisse, dubium est. Magis cogitavit de portu vere maritimo Arsinoe sive Clysmate (v. n. 18); quamquam ab Heroonpoli cum fossa duceret ad portum eum, Strabo (16, 4, 4 p. 768) ab illo oppido ait maris Arabici latus occidentale incipere.

COPTVS (*Kuft*).

15 *deux pierres carrées en basalte noir* altae cent. 36, latae cent. 30, litteris altis c. 1. Eas Copti m. Martio a. 1883 repperit Maspero *encastrées dans le mur extérieur d'un édifice situé sur le forum de la ville,* nequaquam loco eo, cui ipsae destinatae fuerunt, et in museo Bulacensi collocavit.

(*Textum vide pagg. seqq.*)

Ectypa, quae Masperus communicavit cum Ernesto Desjardinio, mihi misit Carolus Tissot. Edidit Desjardins partem *Revue critique d'histoire et de littérature* 1883 Iul. 9, omnia *comptes rendus de l'Académie des Inscriptions* 1883 p. 217.

Quamquam litterae aliquot male exaratae sunt (ita pro FIL saepe videtur esse EIL), nihilo minus lectio tota certa est et evidentissima. Centuriae nota ubivis formam habet hanc 〉 antiquiorem. Centurionum nomina in tabula priore plerumque paullulum eminent ad marginem. In posteriore clausula v. 9—14 post tempus adscripta est, item secundo auctario adiecti v. 15. 16. Infra eos versus spatium vacuum remansit. Linguae vitia nulla inveniuntur in ipso laterculo; in auctariis exaratis omnino a fabris minus peritis praeter Graecismos 2, 10 *lacci* et 2, 11 *Apollonos* (in nomine proprio loci) vitia adsunt 2, 14 *idus* pro *idibus* et 2, 15 *castram* omnino pro *castra*; hoc enim voluit qui scripsit neque audiendus erit si qui *castram(etati)* simileve compendium inde efficiet.

Tabula prior:

I

7 · LONGI
C MARCIVS · C · F POL · ALEXAND
7 · CATTI ·
L LONGINVS · L · F · SER · TAVIO
7 · VEDI ·
L · LICINIVS · L · F POL · SEBASTOP
7 SERVATI ·
M LOLLIVS · M · F POL · ANCYR
7 · CAECILI ·
C · CORNELIVS C · F POL ANC ·
7 · AQVILAE ·
C · SOSSIVS · C · F · POL · POMPEIOP
COH · V̄
7 P V B L I L I ·
C · DIDIVS · C F POL · ANCYR
7 · GAVISIDI ·
C · HELVIVS · C · F · POL GANG
7 · I V S T I A N A
T · ANTONIVS · T · F · SER · TAVIO
7 · LICINI · VERI ·
C · SENTIVS · C · F SER TAVIO
7 · NVMERI
C · IVLIVS · C · F POL ALEXAN
7 LVCRETIANA
L · IVLIVS · L · F · GAL · LVGDVN ·
COH · V̄Ī
7 TREBONI ·
M · VALERIVS · M · F · POL · SID ·
7 CVRTI
C · VALERIVS · C · F · PAP NICAE
7 MINI ·
C · GRANIVS · C · F · POL · ANC
7 · COTI
C VALERIVS C F GAL · LVGD ·
7 CVRIATI ·
C · TREBIVS C · F PVP · PARAET ·
7 GALBAE
C · AVFIDIVS · C · F POL CAST ·
COH V̄ĪĪ

I

III 1

7 ETRI ·
L · LONGINVS · L · F · POL · ANCYR
7 VETTI · RVFI
C LONGINVS · C · F · POL · ALEX
7 · CASTI ·
· M · CASSIVS · M · F POL · ISINDA
7 · C · MAMMI
M · PETRONIVS · M F · POL · ALEX ·
7 · P MAMMI
CN · OTACILIVS · CN F POL · ANC ·
7 OENIANA
M LONGINVS · M F POL · ETEN ·
COH · V̄
7 · CANINI ·
C · VALERIVS · C F POL · ANC ·
7 · M · CORNELI
M IVLIVS · M F POL · ALEX
7 · MATERNI
M · LOLLIVS M F POL · ANCYR
7 CLITERNIANA
SEX LVSIVS · SEX F · POL · TAVIO ·
7 CLEMENTIS
C VIBIVS C · F ANI · VERG *sic*
7 GAVISIDIANA ·
C · AVFIDIVS · C · F · POL ANC
COH · V̄Ī ·
7 · FIRMI ·
C · SPEDIVS · C · F · POL · CYREN
7 LONGI ·
C · ANTONIVS · C F POL · ALEX ·
7 · FLACCI
P · PAPIRIVS · P · F POL · ANC ·
7 VARI
C LONGINVS · C · F · POL · CAST
7 · PACCI ·
P · FLAVIVS · P · F · ANIEN PAPH ·
7 HORDIONI ·
C · ROMANIVS · C · F · FAB · BER ·
COH V̄ii

ı'ı I

Tabula posterior:

ALARVM · III · · DEC · V ·
DVPL · I SESQVIPLIC · IIII ·
EQVITES · CCCCXXIIII

COH · Ī · THEB · CVI · PRAEEST ·
SEX · POMPEIVS · MERVLA
7 · C TERENTIVS · MAXIMVS ·
7 · C · IVLIVS · MONTANVS ·
7 · L · DOMITIVS · APER ·
SVM · 7 · III ·
F · S · S · COH · V̄ĪĪ · 7 · X ·
EQ · LXI · MIL · DCCLXXXIIX ·

PER EOSDEM · QVI SVPRA · SCRIPTI · SVNT ·
LACCI · AEDIFICATI · ET · DEDICATI SVN̄ ·
APOLLONOS HYDREVMA VII · K · IANVAR
COMPASI K · AVGVSTIS
BERENICIDE XVIII · K IANVAR
MYOSHORMI IDVS · IANVAR
CASTRAM · AEDIFICAVERVNT · ET ·
REFECERVNT ·

Insignes hae tabulae spectant ad opus factum ab exercitu Aegyptiaco. Duae ex pluribus supersunt ipsae integrae. Lineolae quae cernuntur in priore supra et infra, in angulis singulae, in medio ternae, a fabro ideo videntur additae esse, ut illae similibus aptarentur incisis in tabulis supra et infra hanc olim collocatis, hae indicarent tertiam hanc esse ex ordine tabulam. Posteriori numerus similiter inscriptus non est, quoniam spatium quod in fine vacat locum satis definit; fuit igitur in ordine postrema. Prior enumerat milites legionum duarum ita ad opus adhibitos, ut singulae centuriae singulos milites darent. Fuerunt igitur tot quot in legione centuriae, id est, ubi primae cohorti X centurias damus (v. huius Eph. vol. 4 p. 226 seq.), in utraque pagina nomina sexagena quaterna. Apparet supra priorem ex nostris, scilicet tertiam, ut dixi, duas alias stetisse habentes praescriptionem de universo opere et nomina militum cohortium utriusque legionis primarum miliariarum, deinde secundarum tertiarumque; finiebat altera in pagina utraque in inscriptione COH · IIII. Quae superest earum cohortium quartarum habet militum vocabula, totas quintas et sextas, inscriptionem septimarum. Supposita huic quarta deperdita, similiter autem sine dubio exarata continuit milites cohortium septimarum, cohortes octavas et nonas integras, decimarum inscriptionem. Quinta item deperdita habuit decimarum cohortium legionariarum milites, quibus dandi fuerunt versus duodecim, et subscriptionem de numero militum legionariorum ad exemplum eius qua concluditur recensus auxiliorum; deinde auxiliariorum alas tres et cohortes sex, quae perscriptae ita, ut septimam perscriptam habemus, requi-

rebant versus paullo plus viginti praeter inscriptionem, ut hanc quoque tabulam reliquis aequabilem fuisse intellegatur. Sexta eademque, ut dixi, extrema adhuc superest, continens quae restabant ex auxiliariis, bipertita et ipsa, ut priore pagina alae perscriberentur, posteriore cohortes, perscriberentur autem ex alariis tantummodo decuriones cum duplicariis et sesquiplicariis, ex cohortalibus soli centuriones. Hodie ex priore pagina superest summa tantummodo sic: *[fiunt supra scriptarum] alarum III dec(uriones) V, dupl(icarius) I, sesquiplic(arii) IIII, equites CCCCXXIIII.* Ex posteriore pagina superest recensus caput septimum extremum pertinens ad cohortem I Thebaeorum, cuius nominantur centuriones ad opus deputati tres cum subscriptione *sum(ma centuriones) III*, praeterea subscriptio paginae universae: *f(iunt) s(upra) s(criptarum) coh(ortium) VII (centuriones) X, eq(uites) LXI, mil(ites) DCCLXXXIIX.* Sequitur additamentum de laccis factis per eosdem milites castrisque aedificatis, ad quod infra sermo redibit. Integra inscriptio, id quod Desjardinius in universum recte perspexit, complectebatur tabulas sex, versus plus minus CCXVI, unde supersunt tabulae duae, tertia et sexta, versus LVI. Opus fecerunt milites gregales legionarii c. CXXVIII, alarii CCCCXXIV, cohortales DCCCXLIX; fiunt MCCCCI praeter centuriones et decuriones [1]).

Perspicitur ex hoc titulo, ut inde incipiam, quantopere legionarii milites supra alarios et cohortales eminuerint. Nam cum duae legiones numerarent militum circiter X milia, alae tres et cohortes septem supra quinque, infra decem milia, ad has operas duras sane et molestas excitabantur ex illis homines circiter CXXVIII, ex his homines MCCLXXIII, ut non absimile veri sit illos laboribus institisse potissimum, hos opus ipsum effecisse. Ita non mirabimur legionariorum nomina perscripta esse, auxiliariorum tantummodo numerum poni. — Ex alis cohortibusque ad opus deputatas esse turmas centuriasque integras, id quod commendavit Bormannus noster, per se probabile est nec difficulter ad cohortales aptabitur; pone fuisse octo centurias cohortium peditatarum quingenariarnm hominum LXXX, duas cohortis quingenariae equitatae hominum c. LX, duas turmas eiusdem hominum XXX (v. infra n. 59), fient equites LX, milites DCCLX. Sed in alis haeremus; turma enim ad summum una sola integra adesse potuit, quoniam nonnisi unus adfuit duplicarius. Possunt item, sic ut in legionibus singuli milites singulis centuriis imperati sunt, etiam in alis et cohortibus singulae decuriae centuriaeve pro portione homines ad opus faciendum dedisse; sed ita si opus distributum fuit, rationem si qua in ea re obtinuit mihi ut reperirem non successit.

Quando scriptus sit, titulus non enuntiat, sed Antoninorum aetati non recte eum Desjardinius adsignavit, cum sit sine dubio saeculi primi vel adeo aetatis Augustae, neque ab ea abhorret litteratura non bona ea, sed eius neglegentiae, quae scriptoris magis est quam aetatis. Indicium aetatis

[1]) Desjardinius hos numeros totos perturbavit; sed in re evidenti errores eius non est cur persequamur.

est, quod duarum legionum milites recensentur; nam a Traiano inde una sola, scilicet II Traiana, Aegyptum praesedit[1]). Ante eum certe a temporibus Tiberii (teste Tacito ann. 4, 5) duae legiones Aegyptum tenuerunt, III Cyrenaica et XXII Deiotariana, eique ordinationi titulus Coptitanus satis respondet. Sed etiam melius ei aptabitur quae sub Augusto obtinuit, nobis adumbrata ab uno Strabone 17, 1, 12 p. 797: ἔστι δὲ καὶ στρατιωτικοῦ τρία τάγματα, ὧν τὸ ἓν κατὰ τὴν πόλιν ἵδρυται, τἆλλα δ' ἐν τῇ χώρᾳ· χωρὶς δὲ τούτων ἐννέα μέν εἰσι σπεῖραι Ῥωμαίων, τρεῖς μὲν ἐν τῇ πόλει, τρεῖς δ' ἐπὶ τῶν ὅρων τῆς Αἰθιοπίας ἐν Συήνῃ φρουρὰ τοῖς τόποις (cf. 17, 1, 48 p. 817), τρεῖς δὲ κατὰ τὴν ἄλλην χώραν· εἰσὶ δὲ καὶ ἱππαρχίαι τρεῖς ὁμοίως διατεταγμέναι κατὰ τοὺς ἐπικαιρίους τόπους. Addit alio loco 17, 1, 30 p. 807 unam legionem castra habuisse Babylone prope Memphin. Inter tres legiones eas fuisse III Cyrenaicam et XXII Deiotarianam ut satis certum est, ita tertia quaenam fuerit ignoratur. Aetate Strabonis, qui a. u. c. 730 Aegyptum adiit et omnino ad id tempus maxime hic respexit, cum una legio cohortesque tres Alexandreae castra haberent, extra Alexandream duae legiones tenderent et cohortes sex, itemque ut videtur alae tres, quamquam viis Aegypti superioris muniendis (eo enim titulum pertinere infra demonstrabitur) etiam milites Alexandreae consistentes recte adhiberi potuerunt, magis apte id opus committebatur legionibus duabus earumque auxiliis extra urbem tendentibus. Id ut Augusti aetate obtinuit, ita necessario mutatum est una ex tribus legionibus ex Aegypto abducta. Sed magis crediderim imminuto exercitu Aegyptiaco quod posteriore tempore obtinuit ut castra legionaria Aegyptus nulla haberet praeter Alexandrina, id eo tempore coepisse, translato Alexandream non unius legionis praetorio solo, sed duarum. In titulo Pergameno C. III, 399 ante Claudium scripto vel sub Claudio (nam legionem IIII Macedonicam collocat in Hispania) quod tribunus militum memoratur *Alexandreae ad Aegyptum legionis XXII ann. VIII*, potest referri etiam ad ordinationem castrorum Aegyptiacorum eam quam Strabo enarrat; at sub Nerone certe utraque legio Alexandreae consistebat (Iosephus bell. 2, 18, 8) habemusque ex castris Alexandrinis titulos tam XXII Deiotarianae quam III Cyrenaicae. — Legiones duae et alae tres, quae haec opera fecerunt, quaenam fuerint, laterculi reliquiae non enuntiant; ex cohortibus septem quae una, ut dixi, superest I Thebaeorum, fuit inter tendentes ad Syenen (v. C. I. G. 5052. 5053. 5054).

Ita quo ducimur titulum scriptum esse Augusto principe, id confirmat nominum ratio tam in cognominibus quam in gentiliciis. Scilicet cognomine quamquam utuntur centuriones tres qui supersunt in recensu tabulae posterioris 2, 3. 4. 5, item ex tabulae prioris centuriis sex et triginta centuriones certe tredecim (scilicet a cognomine adiecto gentilicio nuncupantur duae 1,

[1]) Quod scribit Desjardinius p. 223: *la XXII^{a} Deiotariana primigenia pia fidelis fut supprimée sous Marc Aurèle*, contrarium est opinioni hodie receptae et omnino verae XXII Deiotarianae sub Traiano exauctoratae substitutam esse II Traianam. Disputabitur de re cum argumenta prolata erunt; mera adseveratio refutationem non requirit.

21. 2, 4, a cognomine substantive usurpato decem, a cognomine adiective declinato una 1, 19 *Iustiana*), cum reliquae tres et viginti cognomen nullum ponant (appellantur scilicet tres 2, 8. 10. 17 a gentilicio adiecto praenomine, sedecim a gentilicio substantivo, ut 1, 17 *Gavisidi,* quattuor ab eodem adiective formato, ut 2, 25 *Gavisidiana*), milites omnes eo abstinent, ut quo tempore hic militum laterculus scriptus est sine dubio omnium qui extant antiquissimus, cognominis adscriptionem appareat in re militari nondum legitime receptam fuisse. Nam cum centuriones non pauci in laterculo nominati cognomen adsumant et eos quoque, quorum centuriae a gentiliciis nuncupatae inveniuntur, verisimile sit non omnes sine cognomine fuisse, milites ad unum omnes eo caruisse parum credibile est, sed omnino credibile, sive quod militares viri aliquando legitimo cognomine carebant utpote neque nobiles neque libertini, sive quod plerisque re tum deerat, Augusto principe in laterculis militum cognomen nondum adscribi solitum esse. — In gentiliciis autem non solum nullum invenitur imperatorum Augusto posteriorum, sed C. Iulius quoque unus solus (1, 24). Itaque, cum praesertim plerique horum legionariorum propter militiam civitate donati esse videantur, qua de re postea dicetur, usus gentilicii a civitatis donatore derivandi tum, cum laterculus factus est, nondum ita invaluit ut postea usu venit. Neque abhorret ab Augusti temporibus Iulium nomen tum principibus viris civitate donatis pro beneficio et honore concessum esse[1]), plebeiis ex necessitate quadam in civitatem admissis denegatum.

Operis quod milites hic enumerati fecerunt enuntiatio etsi ipsa cum tabula prima periit, ex subscriptione de laccis factis ad Apollonos hydreuma, Compasi, Berenicide, Myoshormi facile suppletur; sufficitque hic quoque adscribere quae respondent apud auctores, praesertim Strabonem. Ἐντεῦθεν, ait hic 17, 1, 45 p. 815 (cf. p. 781. 782), a Copto scilicet, *ἐστὶν ἰσθμὸς εἰς τὴν Ἐρυθρὰν κατὰ πόλιν Βερενίκην . . . λέγεται δ' ὁ Φιλάδελφος πρῶτος στρατοπέδῳ τεμεῖν τὴν ὁδὸν ταύτην ἄνυδρον οὖσαν καὶ κατασκευάσαι σταθμούς . . . ἐφάνη δὴ τῇ πείρᾳ πολὺ τὸ χρήσιμον, καὶ νῦν ὁ Ἰνδικὸς φόρτος ἅπας καὶ ὁ Ἀράβιος καὶ τοῦ Αἰθιοπικοῦ ὁ τῷ Ἀραβίῳ κόλπῳ κατακομιζόμενος εἰς Κόπτον φέρεται, καὶ τοῦτ' ἔστιν ἐμπόριον τῶν τοιούτων φορτίων· οὐκ ἄπωθεν δὲ τῆς Βερενίκης ἔστι Μυὸς ὅρμος πόλις ἔχουσα τὸ ναύσταθμον τῶν πλοϊζομένων . . . νῦν ἡ Κόπτος καὶ ὁ Μυὸς ὅρμος εὐδοκιμεῖ, καὶ χρῶνται τοῖς τόποις τούτοις· πρότερον μὲν οὖν . . . οἱ καμηλέμποροι . . καθάπερ οἱ πλέοντες ὥδευον κομίζοντες καὶ ὕδωρ, νυνὶ*

[1]) Quod ait Dio 60, 17 Claudio laudi datum esse, quod non persequeretur qui ab ipso civitate donati Claudio nomine uti nollent, cum id necesse esset, non impedit, quominus id pertinuerit ad civitatem viritim datam neque vero ad ius civitatis tironibus propter militiam legionariam tributum, et omnino hic magis agitur de iniuria principi facta quam de lege aliqua violata. Aetate certe liberae rei publicae gentilicii electionem non iure determinatam fuisse, sed ab arbitrio novi civis pependisse, eumque saepe id desumpsisse non ab eo, qui donarat, sed ab eo qui ut donaretur sibi impetrarat, Cicero testis est (fam. 13, 36). Si verum ad litteram rettulit Dio et Claudiana aetate lege de ea re cautum fuit, eam legem necesse est Augusti aetate nondum obtinuisse et Coptitanas tabulas ante latam eam scriptas esse.

δὲ καὶ ὑδρεῖα κατεσκευάκασιν ὀρύξαντες πολὺ βάθος καὶ ἐκ τῶν οὐρανίων καίπερ ὄντων σπανίων ὅμως δεξαμενὰς πεποίηνται. Xenophon Ephesius 4, 2: *εἰς Κόπτον ἔρχονται . . . . πολὺ γὰρ πλῆθος ἐμπόρων τὸ διοδεῦον ἦν τῶν τε ἐπ' Αἰθιοπίαν καὶ τῶν ἐπὶ Ἰνδικὴν φοιτώντων.* Plinius h. n. 5, 2, 60: *Coptos Indicarum Arabicarumque mercium Nilo proximum emporium.* 6, 23, 102: *a Copto camelis itur aquationum ratione mansionibus dispositis: prima appellatur Hydreuma XXII: secunda in monte diei itinere: tertia in altero Hydreumate a Copto LXXXV: deinde in monte: mox ad Hydreuma Apollinis a Copto CLXXXIIII: rursus in monte: mox ad novum Hydreuma a Copto CCXX: est et aliud Hydreuma vetus, Trogodyticum appellatum, ubi praesidium excubat deverticulo duum milium, distat a novo Hydreumate VII: inde Berenice oppidum, ubi portus Rubri maris, a Copto CCLVII p.* Itinerarium Antonini p. 171 similiterque Peutingeranum: *a Copto Beronicen usque m. p. CCLVIII sic: . . . Compasi* (*Conpasin* Peut.) . . . *Apollonos — XXVII — Cabalsi* (*Cabau* Peut.). — *XXVII — Cenon hydreuma — XVIII — Beronicen. Lacci,* scilicet cisternae magnae, sive *ὑδρεύματα* auctorum, cum ab iisdem qui opus primarium fecerunt militibus fabricati sint tam in portubus duobus Berenicide et Myoshormi quam in mansionibus duabus viae Copto Berenicidem, Apollonos et Compasi, primarium opus illud fuerint necesse est viae duae a Nilo ducentes ad portus duos sinus Arabici. Eas igitur vias Augustus refecit, pariter atque opere militari Nili fossas purgavit (Suetonius Aug. 18; cf. Dio 51, 18). Titulus autem eiusmodi operis alio loco nullo collocari potuit quam in capite viarum duarum, id est Copti. Neque perspicio cur Desjardinius (p. 218) statuat eum olim prostitisse in aliqua mansionum earum, ubi laccos se fecisse milites in auctario scribunt, et inde Coptum nescio quomodo adlatum esse; non hydreumatis cuiusdam titulum nos tenemus, sed universi operis, cuius hydreumata illa pars tantum et sequela fuerunt.

Castra quoque Copti facta sunt viae tutandae; nam quod legitur in additamento altero *castram aedificaverunt et refecerunt* loco non enuntiato, in titulo Copti invento sine dubio significat castra illa eo ipso loco facta esse. Quibus copiis facta sint, ex titulo non intellegitur; fortasse cohorti cuidam auxiliariae, nam legionariae ad praetorium fere retinebantur. Auctores qui supersunt castrorum Coptitanorum memoriam nullam servarunt neque ex eo solo tituli militum ulli prodierunt hoc excepto. Quarto demum saeculo exeunte ibi stationem habebant legio I Valentiniana et equites sagittarii indigenae (Not. Dign. Or. 31, 26. 36).

Sed longe gravissimum est, quod tituli patefecerunt legionum Aegyptiacarum condicionem peculiarem et ab iis certe quae in Occidentis partibus tendebant plane diversam. Demonstrant eam quae subscripsimus ex laterculo excerpta ad origines militum digesta, quibus interponere placuit quae praeterea innotuerunt de domibus militum legionum duarum in Aegypto consistentium ad Traiani usque tempora, id est III Cyrenaicae, quamdiu ea in Aegypto castra habuit, et XXII Deiotarianae. Omisimus non solum praefectos et tribunos militum, sed etiam centuriones; nam eos constat non eadem lege lectos esse atque gregales.

ITALIA

Ver[c]ellae, Aniensi: 2, 24. Ibi quamquam VERG in lapide est, dubium non est Vercellas significari.

GALLIAE

Lugdunum, Galeria: duo 1, 26. 35.

BITHYNIA

Nicaea, Papiria: 1, 31.

GALATIA cum provinciis adiunctis

Ancyra, Pollia: decem 1, 9. 11. 16. 33. 2, 3. 11. 16. 20. 26. 33, item C. III, 6023 duo leg. XXII.

Tavium[1] { *Pollia:* 2, 22. / *Sergia* tres: 1, 5. 20. 22. }

Etenna Pisidiae, *Pollia:* 2, 13.

Isinda[2] Pisidiae, *Pollia:* 2, 7.

Gangra Paphlagoniae, *Pollia:* 1, 18 et Eph. II, 336 miles leg. III.

Pompeiopolis Paphlagoniae, *Pollia:* 1, 13.

Amasia Ponti Galatici, *Pollia,* mil. leg. III: Eph. II, 336.

Sebastopolis Ponti Cappadocici, *Pollia:* 1, 7.

CYPRVS

Paphos[3], *Aniensi:* 2, 37.

SYRIA

Berytus, Fabia: 2, 39.

Sidon, Pollia: 1, 29.

Damascus mil. leg. III Cyr.: Eph. II, 335.

Gar(asa?), Collina: Eph. 2, 331 (cum add. supra n. 4) miles leg. XXII Deiot.

AEGYPTVS

castra[4], *Pollia* duo: 1, 39. 2, 35.

Alexandrea, Pollia sex: 1, 3. 24. 2, 5. 9. 18. 31. Cf. vol. VIII, 3101.

Ptolemais (omnino Aegypti) miles leg. III Cyr.: Eph. II, 332.

Paraetonium, Pupinia: 1, 37.

CYRENAICA

Cyrenae, Pollia: 2, 29.

AFRICA

Utica, Quirina, miles leg. XXII Deiotarianae: Eph. II, 334. Cf. vol. VIII, 1328.

Milites igitur legionum in Aegypto consistentium cives Romani erant et ipsi pleni iuris tribum suam quisque habentes, sed vix ullus in eas receptus est ex Italia oriundus, perpauci ex Occidente homines, contra plerique ex provinciis Graecis. Primum locum ibi tenere oriundos ex provinciis sub

[1]) Hos ad Tauam nomi Phthemphutici (Ptolem. 4, 5, 50) nescio quo modo revocat Desjardinius.

[2]) ISINDA lapis, non ISINAD, quod dedit Desjardinius.

[3]) PAPH · lapis, non PAPHR ut legit Desjardinius.

[4]) Hi Castabalenses sunt Desjardinio.

legato Galatiae constitutis inde opinor explicandum, quod, ut ait Livius (38, 17), *omnium quae Asiam colunt gentium Galli fama belli praestant,* et quamquam *genuina feritas eorum Asiatica amoenitate mollita est* (verba sunt Flori 1, 27 [2, 11]), bella Romanorum civilia et ipsa legio Deiotariana clare ostendunt, quantopere vel Gallograeci eius aetatis in bello praestiterint Syris et Asianis. Itaque eum fere locum Galatae tenent in exercitu Aegyptiaco, quem in Occidentis copiis auxilia in provincia Belgica conscripta.

Praeter Galatas in legionibus Aegyptiacis natos in Aegypto homines complures meruisse ut ipsum explicatione non indiget, ita ad condicionem eius provinciae illustrandam aliquid confert. Nam aliunde constat fuisse in Aegypto cum antea tum sub imperatoribus Romanis duo genera indigenarum iure diversa, cives civitatium Graecarum et homines Aegyptios nomis adscriptos; de civitate Romana danda Augustum constituisse, ut hi ad eam nullo pacto admitterentur[1]), illi ita admitterentur, ut ipsis posterisque et ius honorum deesset et ita a senatu arcerentur.[2]) Eam ordinationem confirmant illustrantque tituli legionariorum exercitus Aegyptiaci, Aegyptium hominem nullum nominantes, sed ex civitatibus Graecis tribus Alexandrea[3]), Ptolemaide[4]), Paraetonio[5]) aliquot ad civitatem Romanam propter militiam scilicet ad-

---

[1]) Iosephus contra Apionem 2, 4: μόνοις Αἰγυπτίοις οἱ κύριοι νῦν Ῥωμαῖοι τῆς οἰκουμένης μεταλαμβάνειν ἡστινοσοῦν πολιτείας ἀπειρήκασιν. c. 6: *Aegyptiis neque regum quisquam videtur ius civitatis fuisse largitus neque nunc quilibet imperatorum.* Plinius cum a Traiano (ep. 5) Aegyptio homini Harpocrati liberto Thermuthis Theonis νομοῦ Μεμφίτου (ep. 10) civitatem Romanam impetrasset, deinde (ep. 6) *admonitus sum,* ait, *a peritioribus debuisse me ante Alexandrinam civitatem impetrare, deinde Romanam, quoniam esset Aegyptius: ego autem, quia inter Aegyptios ceterosque peregrinos nihil interesse credebam, contentus fueram hoc solum scribere tibi eum scilicet a peregrina manumissum.* Pristinam severitatem a Iosepho testatam laxa posterioris aetatis indulgentia infractam magis esse quam mutatam ipsum responsum Traiani (ep. 7 cf. 10) non obscure significat: *civitatem Alexandrinam secundum institutionem principum non temere dare proposui: sed cum Harpocrati .... iam civitatem Romanam impetraveris, huic quoque petitioni tuae negare non sustineo.*

[2]) Dio 51, 17. Non magis his posterisque eorum locum dari potuisse inter selectos iudices efficitur ex versu parieti Pompeiano inscripto C. IV 1943: *non est ex albo iudex patre Aegyptio;* Aegyptium enim poeta sine dubio significat civem Graecum ex Aegypto. Unde verisimile iisdem non magis equum publicum dari licuisse quam honores senatorios et propterea etiam equestribus honoribus eos caruisse.

[3]) Alexandrini etsi βουλὴν nullam habebant ante Severum, re publica propterea non magis carebant quam Mediolanenses et Ravennates.

[4]) Strabo 17, 1, 42 p. 813: Πτολεμαικὴ πόλις . . . ἔχουσα καὶ σύστημα πολιτικὸν ἐν τῷ Ἑλληνικῷ τρόπῳ. Marquardt *Staatsverwaltung* 1 p. 451. Laterculus militum Lambaesitanus sine dubio legionis III Augustae, editus nuper in vol. XXII (1882) actorum societatis Constantinianae p. 378, quem item descripsit et mecum communicavit Ioh. Schmidt, complures milites recenset oriundos, ut ibi scribitur, *Tolomaida.*

[5]) Strabo 17, 1, 14 p. 365. Παραιτόνιον . . . πόλις δ' ἐστὶ καὶ λιμήν. In laterculo Lambaesitano modo citato item miles invenitur domi *Pareth(onio).* Conferendus est titulus aut Dalmaticus aut urbanus vol. III n. 3165: *T. Titinio Iuliano gyb(ernatori) IIII Fort(una) nat(ione) Paraetonio.*

missos. Nec dubium est de Graecis Aegypti ita aliquo modo civitate Romana impertiendis propterea maxime constitutum esse, ut inde tirones in legiones Aegyptiacas legi possent. — Idem colligitur ex tribu militum Aegyptiacorum. In Aegypto qui meruerunt perpauci ex Italia et Gallia homines, tribum habent suae quisque originis, Vercellensis Aniensem, Lugdunensis Galeriam, et idem observatur in paucis quae ea aetate in Oriente fuerunt coloniis municipiisve civium Romanorum, ut Berytensis Fabiam habet et fortasse eodem iure Uticensis Quirinam. Reliqui milites omnes cum domum adscriptam habeant civitate Romana carentem vel adeo castra ipsa, scilicet Aegyptiaca, ita in legionem lecti sint necesse est, ut una cum cingulo civitatem acciperent. Id inde confirmatur, quod quae cum his domibus coniuncta invenitur tribus alibi alia est. Ita in hoc ipso laterculo ad Tavium modo Pollia adscripta est, modo Sergia, in Dacico autem titulo (vol. III, 1803) Collina; Ancyra cum hic semper cum Pollia iungatur, in laterculis urbanis (v. Eph. IV p. 324) et in titulo Aquincensi (Eph. II n. 699) Fabiam adsumit; eandem fortasse Paphos in titulo Germanico (Brambach C. I. Rh. n. 1408), quae hic ad Aniensem refertur; Alexandrini denique huius laterculi cum omnes sint Polliae, in titulo Neapolitano C. I. Gr. 5804 invenitur civis eorum adscriptus Quirinae.

Cives hos civitate Romana donatos patrem cire omnes tantum abest, ut offendat, ut adeo coniecturam confirmet; nam, ut bene monuit Huelsenus noster, nullus eorum patrem habet praenomine diverso, id quod praesertim in titulo eius aetatis, qua praenominum usus adhuc plene vigebat, indicat patres ex bona parte ficticios esse et una cum tribu et civitate adsumptos [1]).

Cuinam tribui huius generis tirones adscriberentur, sine dubio magna ex parte ab arbitrio imperatoris vel sub eo haec curantis pendebat, neque nos certe quaeremus, si omnino de ea re quaestio institui potest, cur Tavienses tres in Sergiam relati sint, Nicaeensis in Papiriam, Paphius in Aniensem, Paraetoniensis in Pupiniam. Non casu tamen factum est, quod longe plerique horum militum inveniuntur adscripti Polliae, neque id totum novum est. Eandem enim tribum prae se ferunt milites, quibus pro origine castra adscripta sunt, adhuc noti omnes, neque supervacaneum erit exempla adhuc inventa componere [2]).

---

[1]) Haec praenominum patris filiique ratio etiam latius pervenit. Inter legionarios titulos saeculo primo scriptos quos habemus qui longe primum locum tenent Mogontiacenses, ex sexaginta septem Brambachii n. 1141—1225 praenomen utrumque ponentibus XIII tantum paternum a filii diversum habent, idem LIV. Iure inde colligemus in his quoque complures patres recenseri cum civitate et propter eam iuris fictione effectos. — Posteriore aetate fratres eiusdem praenominis passim reperiuntur et paternum praenomen ad filios saepe ita fere descendit ut patroni ad libertos.

[2]) *Castra* non adscripta tribu reperiuntur in privilegio dato a. 178 equiti cohortis I Numidarum *Valerio Valeri f. Valenti castr(is)* (Eph. IV p. 504), item passim in laterculis castrorum Lambaesitanorum. Titulus vol. VIII n. 2950, quem Wilmannsius ad castra traxit, secundum exemplum Schmidtii sic potius est: *M. Iuliu*[*s M. f.*] *Pol. Cast*[*us*] *cor. leg. I*[*II Aug.*]

Romae	. . . . . [Po]l. Pistus castr.	Eph. IV n. 892, 11	ex laterculis praetorianorum saec. III.
	M. Aurel. M. f. Pol. Licinius ca[stris]	n. 893, 29	
	. . Aurel. M. f. Pol. Apollonius castr.	n. 895, 10	
Lambaese	. . [Cor]nelius C. f. Pol. Antulus castr.	C. VIII, 2565 *b* 2	ex laterculis legionariorum leg. III Aug.
	. . . lidius Commodus P. cas[tr.]	*b* 10	
	C. Cassius Quadratus Pol. cas.	2618 *a* 9	
	C. Iul. Firmus P(ollia) c(astris)	*a* 27	
	Q. Geminius Rogatianus ex cand., P. cas.	*a* 36	
	M. Valerius M. f. Pol. Secundus cas., sig. leg. III. Aug.	2994.	
	Q. Domitius Polia castris Sardonicus, mil. coh. VII Lusitanorum; *pater est* D. Domitius Sardonicus Polia Alexandria	3101.	
	Q. Iulius Q. f. Pol. Fortunatus cas., mil. leg. III Aug.	3151.	
	C. Steius C. f. Polia Sabinianus cas., mil. leg. III Aug.	3247.	
Carnunti	T. Fl. T. (*sic*) Pol. Secundus cast., mil. leg. XV Apol. cust.	Eph. IV n. 533.	
Troesmi	. . . . . T. f. Polia Marc . . . . . cas., vet. leg. V Mace[don. ex bf.] cos.	Hirschfeld *arch. epigr. Mitth.* 6 p. 71.	

Itaque Polliam tribum castrensem putabam, scilicet dari solitam hominibus ad castra natis ex matrimonio non legitimo et propterea iure et patre et tribu carentibus (Eph. IV p. 155), neque opinor in ea re erravi. Iam vero addiscimus eam tribum vernis castrensibus tum datam esse, cum probarentur milites facti in legione, eamque consuetudinem et ad Augustum adscendere et multo latius sub eo patuisse, scilicet ut in exercitu certe Aegyptiaco plerisque propter militiam civitate et tribu donandis Pollia daretur, non aliam ob causam opinor quam boni ominis [1]). Posteriore aetate civitatis quidem propter militiam donatio sine dubio etiam latius patuit, sed qui civitate Romana do-

[1]) *Longinus* gentilicium a communi lege recedens, sed nihilominus optima aetate frequentatum in legionariis Orientis (ut in hoc laterculo invenitur quinquies, item est in lapide Alexandrino Eph. II n. 336 et in Delminiensi Eph. IV n. 348), fortasse similem causam habet. De Valerio res nota.

nabatur civitatis ius aliquod licet peregrinae habens, non tam in Polliam referebatur quam in alias tribus, de quibus hoc loco disputatio non est instituenda; quam ob rem in iis solis, qui in canabis nati erant, mansit, ut civitate donati Polliae adscriberentur.

Quod si ita videmus in Aegypto, certe saeculo primo, fortasse sub Augusto vel Tiberio homines in castris ex contubernio militum cum mulieribus peregrinis oriundos et propterea civitate carentes aliquo numero ad militiam paternam admissos esse, id ut omnino abhorret a disciplina aetatis melioris, ita verisimile est in Aegypto maturius quam alibi admissum esse et inde fortasse ut alia pleraque ad universum imperium propagatum. Castra Romana Alexandreae esse coeperunt aliquanto ante quam Aegyptus in provinciae formam redacta est a. u. 699, quo A. Gabinius Ptolemaeo regi, quem reduxerat, partem copiarum reliquit. Caesar b. c. 3, 4 (cf. Appianus b. c. 2, 49) in recensu copiarum Pompeianarum enumerat *quingentos ex Gabinianis Alexandria Gallos Germanosque, quos ibi A. Gabinius praesidii causa apud regem Ptolemaeum reliquerat,* alibi (l. c. 3, 103) inter milites regis pueri Ptolemaei ait fuisse *complures Pompei milites, quos ex eius exercitu acceptos in Syria Gabinius Alexandream traduxerat belloque confecto apud Ptolemaeum patrem pueri reliquerat;* fueruntque ex his qui interfecerunt Bibulos filios (Valerius Max. 4, 1, 15; Seneca ad Marc. 14, 2) et centuriones quoque tribunique Romani, qui Pompeii caedem perpetrarunt, Gabinianis illis videntur praefuisse (cf. Drumann 3, 523). Haec sunt ni fallor castra laterculi Coptitani, seminarium sine dubio omnium vitiorum, sed item fortasse seminarium militiae hereditariae imperii Romani.

Post Traianum deficiunt fere de legionis, quae tum Aegyptum custodiebat, II Traianae militum origine testimonia diserta [1]). Laterculi supra editi n. 10 legionis eius anni 194 milites pariter atque Coptitani omnes fere tribus sunt Polliae et cum originem fere taceant, verisimile est plerosque eorum ex ipsa Aegypto oriundos esse. Id autem non tam pendet a lege Augusti, secundum quam modo vidimus Aegyptiacas certe legiones (et potest addi opinor Orientis omnes) lectas esse in provinciis imperii Graecis, sed ad consuetudinem aetatis posterioris, de qua non est quod hoc loco agamus, tironum etiam legionariorum in ea provincia conscribendorum, in qua legio consisteret, id quod tituli legionis III Augustae castrorum Lambaesitanorum clare ostendunt [2]). Sed cum in Aegypto, aliter atque in reliquis provinciis, coloniae municipiave civium Romanorum nulla essent itaque dilectus etiam legio-

[1]) Memorantur ex ea legione milites originem habentes *Italus* (Eph. 2 n. 338), *c(ivis) R(omanus) Carnuntiensis provinciae Pannoniae superioris* (Eph. 2 n. 328), *Macedon* (Eph. 2 n. 327). Sed videntur gregales legionis Traianae ex ipsis castris vel Alexandria oriundi originem reticere utpote tum fere communem, peregrini praesertim eam enuntiare.

[2]) Tituli inventi in castris Lambaesitanis constitutis c. a. 123 vel ad id praetorium referendi non habent ex Italia oriundos milites legionis Africanae nisi unum duosve (vol. VIII, 2812. 2983), aliarum quoque provinciarum perpaucos, contra longe plerosque Africanos.

narius ad peregrini iuris homines maxime perveniret, in ea provincia mansit, ut ibi in legionem adsumpti, sive castrenses essent sive Alexandrini sive aliunde oriundi, ad Polliam tribum potissimum referrentur.

16 tabula ex marmore nigro tota fere pedibus detrita. Kuft ante limen moscheae repperit a. 1881 MASPERVS, a. 1883 denuo quaesitam non invenit et magistratum loci propterea pecunia multavit.

MARIAE
POLLAE
M·TI·F
I/////
I////E/

Descripsit Maspero misitque.

AEGYPTI INCERTA (p. 1059; Eph. II p. 292).

17 ad n. 6541 = Eph. II p. 292. Marmore ipso inspecto vidi v. 9 esse ΛΕΓ ΚΒ / ΠΑΚWΝΙΟΥ; in hiatu periit nota centuriae.

VIAE AEGYPTI.

18 Tell-el-Maschuta (= Heroonpolis; cf. supra n. 14).

DD NN VICTORIBVS
MAXIMIANO ET SEVERO a. 306/7
IMPERATORIBVS ET
MAXIMINO ET CONSTANTI*no*
NOBILISSIMIS CAESARIBV*s*
AB ERO IN CLVSMA
MI VIIII P

Naville *Academy* n. 565 (1883) p. 157.

Iter, ad cuius caput cippus stetit primus in Aegypto eruderatus miliarius, sic enarratur in itinerario Antonini p. 170: *Hero — m. p. XVIII — Serapiu — m. p. L — Clysmo.* Clysma oppidum respondens ei quod nunc est Suês pro Arsinoe antiquiorum apud auctores posterioris aetatis passim memoratur (Ptolemaeus 4, 5, 14: Κλύσμα φρούριον; Hierocles c. 59: Κλύσμα κάστρον cet.). Extrema sic videntur corrigenda esse:

M P
LVIIII

scilicet ut significetur viae universae mensura, quamquam ne sic quidem milium numerus itinerario recte respondet; requiritur enim M·P·LXVIIII.

SYRIA.

SIDON (p. 27. 971).

19 ad n. 151. Hodie Constantinopoli in museo Tschinili-Kiosk. Ectypum misit Mordtmannus.

BERYTVS (p. 27. 971).

20 Deir-el-Kal'a rep. d. 30 Iul. a. 1875; nunc Parisiis apud Renierium.

/FORTVN //// N · COL
/RTVNATVS · DEC · GENIVM CVM
MNIS ET AETOMATE ET INCRVSTA
/NE⸫ MARM DE SVO FEC PRO SALVTE
SVA SVORVMQ · OMNIVM · ET · COMMV
NIS · TRICENSIMAE · V · L · A · S⸫
///// MMIVS MAGNILIVS

Ad ectypum, quod misit Saulcy, ipsumque lapidem ed. Renier in volumine inscripto *Mélanges publiés par la section hist. et phil. de l'école des hautes études pour le 10me anniversaire de sa fondation* (fasc. 35 editorum sub titulo *Bibliothèque de l'école des hautes études*) 1878 p. 300 adiecta tabula photographica.

[*Deae*] *Fortun*(*ae*) [*et Ge*]*n*(*io*) *col*(*oniae*) [*C. Iulius? Fo*]*rtunatus dec*(*urio*) *genium cum* [*colu*]*mnis et aetomate et incrusta*[*tio*]*ne marm*(*orea*) *de suo fec*(*it*): *pro salute sua suorumq*(*ue*) *omnium et communis tricensimae v*(*otum*) *l*(*ibens*) *a*(*nimo*) *s*(*olvit*) . . . . *mmius Magnil*[*l*]*us*. — Tricensimam Renierius credit respondere *τριακάδι*, parti scilicet curiae Atticae gentium triginta relatae ad colonos Berytenses curiatim distributos. At non erit opinor alius, qui rem coloniariam Romanorum ad instituta Attica redigat. Communis vocabulum ut accipit, illa vertens *de leur trentaine commune, c'est-à-dire du collège des trente dont lui et les siens faisaient partie*, ne Latinum quidem est, nec defenditur ullo modo *paganis communibus* tituli Beneventani IX, 1618. Immo collato titulo Milesio n. 443, in quo invenitur *κοιν*(*οῦ*) *τεσσαρακοστῆς λιμεν*(*ικῶν*) Ἀσίας *οἰκονόμος* Μειλήτῳ sive *quadragesimae port*(*oriorum*) *Asiae vilicus Mileti*, et altero (edito in actis scholae evangelicae Smyrnaeae 1876—1878 p. 49) reperto Iasi in Caria hoc: Ποῦλχερ *κοινωνῶν λιμένων* Ἀσίας *οἰκονόμος ἐν* Ἰάσῳ, verisimile fit *commune tricensimae* ab homine sine dubio origine Graeco appellatos esse, minus proprie sane, socios portoria exigentes Beryti. Videtur autem portorium illud non publicum fuisse populi Romani, sed Berytensium, cum titulum decurio dedicarit nec praeterea in provincia Syria portoriorum publicorum populi Romani monumenta ulla quod sciam extent, immo nuper repertum decretum Palmyrenum bilingue (*Bull. de corr. hellénique* 6 p. 440) eo ducat portoria Palmyrae ex auctoritate quidem praesidis, sed a decurionibus Palmyrenis administrata esse.

21 Beirut in hortis Rustem Pascha.

C · SVETTIVS
MAGNVS FA
NATICVS
V·L·A·S

Euting professor Argentoratensis descriptam misit Noeldekio, mecum communicavit Michaelis.

---

22 Beryti.

IVLIA · C · FIL
MAMAIA
VIX · ANN XXX

'*Remis par M. Lehoux, un des dessinateurs de Champollion Rue Saint Louis No. 4*' adscripsit Walkenaerius ad titulos Berytenses quinque, in his n. 199. 200. 201 et hunc, in schedula inserta volumini I ser. II commentationum academiae Parisinae a doctis viris extraneis exhibitarum (edita est *Bull. de la soc. des antiq. de France* vol. 41 a. 1880 p. 68). Collatis iis quae de hoc titulo leguntur in falsis n. 15* et in add. p. 32*, quae non repeto, iam genuinus iudicandus erit.

EVROPVS (*Djerâbîs*).

23 in castello limitis Syriaci Tel-el-Ghanîme sive Tel Ghanama, 10 min. ab Euphrate, duabus horis ab Europo (Djerâbîs) ad meridiem.

SCAVRVS
AMBITOVTI F
DOMO NANTVAS
EQVES ALA
*l*OSPHORANORVM
H *s* E

Ectypum dedit collega Eduardus Sachau sumptum ab ipso in itinere Syriaco.

CYRRHVS (p. 35).

24 litteris saec. fortasse secundi. Khoros inter rudera oppidi intus metr. 400 ad 500 a porta quadam vetusta.

RESPE*c*TO P*o*L
TEV · SIGN · LEG
i AD · P F AN XXXVII
*s*T*i*P · XVII · SER

Villefosse *Bull. épigr. de la Gaule* 3 (1883) p. 79 ad ectypum, quod dedit Marmier *capitaine de génie,* factum a. 1882.

2 litterae T pars in ectypo cernitur; si significatur *Teveste*, ut videtur significari, ea domus iuncta tribui castrensi (vide supra p. 14) confirmat coniecturam aliquamdiu castra ibi fuisse legionis Africanae. De Teurnia vel Teutoburgio cogitavit editor; huic obstat, quod id oppidum re publica caruisse videtur, Teurnia autem litteris tribus his vix significari potest. — 3 ad primam adiutricem revocavit editor probabiliter propter n. 196; ceterum eam in Syria tetendisse ex titulo Abellano C. X, 1202 non efficitur. — 4 *l* TP traditur. — SER vel SERV Villefosse.

Kiachta.

Kiachta oppidum situm ad Bölam-Su rivum (affluentem fluvii Kiachta-Su, qui ipse incidit in Euphratem), olim, ut ex his titulis solis innotuit, Chabinam dictum, in ipsis confiniis Commagenes et Cappadociae, antiqui oppidi locum tenuisse verisimile non est, nec tituli qui infra leguntur illud ut statuamus nos cogunt, nec magis monumentum Antiochi regis Commagenes factum in Tauri vertice proximo Nemrud-dagh, repetitum item in castello supra oppidum vicinum Gerger ad Euphratem, quod credunt fuisse Barzalonem Armeniae minoris (Ptolemaeus 5, 7, 11). Sed antiquos fines regni Commagenes et mox provinciae ad hos locos usque pertinuisse inde iure colligitur. Exploravit hanc regionem nuper Otto Puchstein (*Bericht über eine Reise in Kurdistan* in actis minoribus academiae Berolinensis a. 1883 p. 29 seq. adiecta mappa); titulos ab eo descriptos et ego ex schedis eius accepi et accepit Henzenus, qui edidit *Bull. dell' Instituto* 1883 p. 83 seq.

(*Textum vide pag. seq.*)

25—30. Tribunicia potestas Severi XII significat a. 204; imperator VIII idem fuit per a. 195 (?). 196. 197, cos. II per a. 194—201. Antoninus Augustus dici coeptus est a. 198, imp. III (si quidem hoc vere in lapidibus legitur) post mortem demum patris a. 213. Henzenus coniecit scriptorem tituli imperatorias acclamationes male annuas imperii credidisse; sed ut id largiamur, quod vix et ne vix quidem licet, ita ducimur ad annum 200, qui tribuniciam potestatem Severi requirit non XII, sed VIII. Eius loco rursus XII positum esse propter numerum acclamationum ne ipsum quidem verum (nam a. 200 Severus fuit imp. XI, etsi saepe pro eo numero legitur XII) quis Henzeno credet? Immo mera numerorum perturbatio subest, nec mirum in illo angulo terrarum imperatorum titulos ignoratos esse et pessumdatos. — Legatus provinciae redit in titulo Britannico vol. VII, 1003 cf. 269. 270. 513, qui cum positus est, Senecio legatus fuit Britanniae. Id officium Huebner (mus. Rhen. 12 p. 67 cf. 14 p. 361) eum iudicat tenuisse inter a. 205 et 208; sed temporis determinatio in dubium vocari potest. Legati legionis cursum honorum subministrat titulus Dacicus vol. III, 1178.

25 in ponte fluvii Bölam-Su, quem pontem describit Puchstein l. c. p. 36, *in der Brüstung an der Nordwestseite.*

IMP · CAES · L · SEPTI
MIVS SEVERVS PIVS
PERTINA*X* AVG ARA
BIC ADIAB PARTHI*c*
PRINCePS FELIc PON
TIF MAX TRIB POT
XII · IMP VIII COS II
PROCOS ET IMP CAES
M · AVREL ANTONI
NVS AVG AVGVSTI
N FIL *PROCOS IMP III*
ET P SEPTIMI*VS Ge*
TA CAES FIL ET FR*A*
TER AVGG N̄N̄ ·
PONTEM CHABI
NAE FLVVI A So
LO RESTITVERVNT
ET TRANSITVM
REDDIDERVNT ·
SVB ALFENVM SENECIONE*M*
LEG AVGG PR PR CVRANTE MA
RIO PERPETVO LEG AVGG LEG
XVI F F

Descripsi ad ectypum non optimum, in quo quae non agnovi desumpta ex Puchsteiniano apographo, exhibentur inclinatis. Ad lapidem descripsit Puchstein. Summam tituli adnotavi ad itinerarium Puchsteinii editum in actis l. c. p. 37; totum publici iuris fecit Henzen l. c.

Exemplum Puchsteinianum ab eo quod supra legitur discedit in his: 2 fin. PPCI — 5 PRINCIPS FELIG — 9 AVPEL — 11 NEIL — 12. 13 ET / SEPTIMIVS C / | 7 / CAESPSETFPA — 20 SVBAEPSNVM — 21 PROR · DVRANTE — 22 LEGR / GLES.

26 in eodem ponte in latere inter sept. et orientem.

IMP CAES L SEPTI
MIVS SEVE*r*VS *p*I
VS PE*r*TINAX AVG
ARAB ADIAB PAR
THIC PRINC*e*PS FE
LIC PONT MAX
T*r*IB POTEST XII
IMP VIII *c*O*s* I*i*
PROCOS ET *imp*
CAES M AVREL AN
TONINVS AVG AV
GVSTI N · FIL PROC*o*S
IMP III · ET *p* SEPTI
MIVS *geta* CAES
fil · ET FRAT AVGG
NN PONTEM CH
ABINAE FLVVI A So
LO RESTITVERVNT
ET TRANSITVM RED
DIDERVNT
/ENECIONE LEG
/RANTE MARIO PER
AVGG LEG XVI F F

Puchstein descripsit vv. 1—20; ex vv. 21—23 quae supra leguntur, excepimus ex ectypo.

Traduntur 2 SEVEPVS II — 3 PEPTINAX — 5 PRINCPS — 7 TPIB — 8 IMP VIII / OCI / — 12 PROCS — 13 ET S SEPTI — 15 FIL] PS.

---

27 in eodem ponte in parte inter meridiem et orientem.

IMP CAES L SE
PTIMIVS SEVER
*us pius perti*NAX A
(reliqua non sunt descripta)
in parte inferiore:
LEG
(reliqua non sunt descripta)

Descripsit Puchstein, legens 3 ///EC///NAXA.

28 in columna in eodem ponte collocata in angulo inter meridiem et orientem.

imp.
CAES · L · SEPTIMIVM
*se*VE*r pium* PERTINA CEM
aug ARAB ADIAB PAR
THIC · PRINCIP · FE
LICISSIMVM · PON
TIF · MAX · TRIB · PO
TEST · XII · IMP · VIII
CONS · II · PROCOS
QVATTVOR
CIVITATES COM
*m*AG · PRINCIPEM
*iu*STISSIMVM

1 hiatus non indicatur.

29 in columna *auf der zweiten und dritten Trommel von unten*, in eodem ponte e regione inter meridiem et occidentem.

IMP CAES M ·
AVREL ANTO
NINV*m* AVG
AVG · N · FIL
PROCOS
IMP · III
QVATTVOR
CIVITATES
COMMAG ·

30 in columna in eodem ponte in tertio angulo.

IVL · DOMNAM
AVG · MAT*r*E*m*
KA*str*O*r*V*m*
QVAT CIVITAT
COMMAG

Traduntur 2 MATPE7 — 3 KA//NOPVN.

Descripsit Puchstein, ed. Henzen l. c.; quarta columna, in qua Getae nomen fuit, deiecta sit necesse est.

Propter pontem in extrema Commagene ad fines Cappadociae a Severo factum quattuor civitates Commagenes, scilicet universa provincia, eum honorant, ita fere ut *civitates IIII vallis Poeninae* in oppido Nantuatium communi nomine Druso Caesari statuam dedicarunt (inscr. Helv. n. 17). Illae civitates quaenam fuerint, potissimum ex Hierocle (c. 48) sumendum est oppida XII enumerante in provincia Euphratensia, quam provinciam constat factam esse ex antiqua Commagene et parte Syriae Cyrrhestice. Demptis oppidis, quae huic recte attribuuntur (Ἱεράπολις — Κύρος — Ζεῦγμα — Νικόπολις — Σύριμα vel potius Οὔριμα — Εὔρωπος, cf. Ptolemaeus 5, 15, 13. 14), item ignotis duobus (Σκιναρχαῖα — Σαλγενορατίξενον) restant Samosata caput Commagenes (Plinius h. n. 5, 24, 85 cet.), Doliche (hodie Tell Dûlûk prope Aintâb; v. Puchstein l. c. p. 32), Germanicia, Perre (hodie Pirûn prope Adiamân; cf. Puchstein l. c. p. 35), quorum tria prima etiam Ptolemaeus 5, 19, 10 in Commagene recenset, quartum non nominat.

MESOPOTAMIA.

AMIDA (p. 41).

31 ad n. 213. Puchstein descripsit titulum ipsum incorruptum, sed loco tam alto positum, ut recte excipi nequiret ne telescopio quidem adsumpto. Exemplo eius hoc:

VIRTVTE PRECIPVIS IN///TIS
INPERATORIB/S SALVI
VALENTINIANO V
GRATIANO P/R/EIV
AC TRIVMFATORIBVS SP \\
PEOVCCC CIVITAS DISPOSIT//
PIETATISPORVMAI | V·N
// | /IAPRICA | T

cum praeterea restitutio a me proposita firmetur, iam in fine apparet fuisse CIVITAS DISPOSIT*ione* | PIETATIS · EORVM . . . . | FABRICAV*i*T. Quid fabricarit, *moenia* opinor vel simile quiddam, lectio expleta aliquando aperiet.

CYPRVS.

VIAE (p. 42. 974).

32 columna fracta ad vicum *Hagios Theodoros*, qui a Salamine distat m. p. c. XVIII, *dans le champ du papas Nikolaos.*

	IMP	
	T · CAESAR · DIVI · F · VES*pasianus*	
*m*AXIMO	*au*G · *p*ONT · MAX · TR · POT *uiiii* ?	
*c*ON^TANTIO	*cos* · VI*i* · DES · V*iii imp* . . .	p.C.79 ?
? *triumfat* ƆRIBV*s*	*uia*S · NOVAS · FECIT	
? *semper a*VGG	PER · L · PLOTIVM · P	
	XVIII	

Locum indicat Sakellarios (τὰ Κυπριακὰ Athenis 1855) vol. 1 p. 157 q. n. v.; ed. M. Beaudouin et E. Pottier *Bull. de corr. hell.* 3 (1879) p. 171.

Inscriptio recentior ita posita est iuxta alteram, ut ex parte in eam incurrat et antiquioris principia vv. 3. 4. 5 propter illam sublata sint. In priore quod traditur 3 VIII DES V aut ita mutandum est ut feci, aut is qui titulum scripsit errore credidit Titum a. 80 consulem designatum esse in sequentem. — In altero 3 traditur ƆRIBVI.

LYCIA ET PAMPHYLIA.

ATTALEA.

33 Attaleae Pamphyliae in porta qua itur Pergam.

tI · CLAVDIVS · DRVS*i f.* CAE
SAR · AV*g* · *g*ERM*an*I
CVS · PONTIF · MAXIM*u*S
TR·PO*t*·X·IMP·XIIX·P·P·CoS·DE p. C. 50
SI*g* · V *p*ER · M · AR*ru*NTIVM
AQV*il*AM · PROCVR · SV*um*
VIAS REFECIT
ΤΙ*βε*ΡΙΟ*ς* ΚΛΑΥΔΙΟΣ
ΔΡΟΥΣ*ου* ΥΙΟΣ ΚΑΙΣΑΡ
ΣΕΒΑΣΤΟΣ ΓΕΡΜΑΝΙ
ΚΟΣ ΑΡΧΙΕΡΕΥ*ς* *μ*Ε
ΓΙΣΤΟΣ ΔΗΜΑ*ρ*ΧΙ
ΚΗΣ ΕΞΟΥΣΙΑΣ *τ*Ο
Ι ΑΥΤΟΚΡΑΤΩ*ρ* *το* *ιή*
ΠΑΤΗΡ ΠΑΤΡΙΔ*ο*Σ

A C. Wilsono descriptam edidit Ramsay *bull. de corr. hellén.* 7 (1883) p. 259. Traduntur 1 II — 2 AVCCEPM I — 4 POX — 5 SIC — 8 ΓΙΙ ΡΙΚΛΑΥΔΙΟΣ. Consulis M. Arruntii Aquilae, qui fasces gessit c. a. 72 (vol. X, 8038; cf. V, 2819), magis est ut hic procurator pater fuerit quam M. Arruntius .... consul suffectus a. 66 testibus actis Arvalium. — Pamphylia postquam provincia facta est a. p. Chr. 25, cuius ordinis praesidem habuerit, adhuc ignorabatur, quamquam procuratorem eum fuisse propter provinciae exiguitatem verisimile erat. Id iam confirmat hic titulus. Adversatur autem narrationi Dionis 60, 17 Lyciam a. p. C. 43 in provinciae formam redactam esse et cum Pamphylia contributam; Lyciam enim imperante Claudio constat non procuratori paruisse, sed legato. Fortasse de ea mutatione anno indicato in curia actum est, ipsa aliquanto serius ad effectum perducta, cum ex hoc titulo constet Pamphyliam ad a. certe 50 procuratorem suum habuisse.

MYRA (p. 45).

34 ad n. 232. Recognoverunt a. 1882 expeditionis Austriacae in Lyciam susceptae socii Schneider et Studnizka. Extat in vico Andraki, ubi fuit antiqua Andriace portus Myrorum (cf. Hirschfeld et Benndorf *archäol. epigraph. Mitth. aus Oesterreich* 6 p. 248). Inter NERVAE et NEPOTIS interpositae sunt protomae Hadriani et Sabinae supra portam horreorum exsculptae. In lapide est HADRIANI. Litterae altae sunt c. centim. 20.

CAPPADOCIA ET GALATIA.

ZIATA (*Charput*) Armeniae maioris.

35 bases duae altae m. 1.50, latae m. 0.95. Kessérik prope Charput repperit Armenius Jaghdji Oglu, dum fundamenta effodit monasterii ad domum ipsius adiuncti. Extant in eius domus atrio parieti immissae.

NERO · CLAVDIVs
CAESAR · AVG GERMNCvs
IMP · PONT · MX TRIB · POT · XI
COS IIII · IMP · VIIII · PAT P
CN DOMITIO ƆRBVLONE
LEG · AVG · PRO · PR
T AVRELIO · FVLVo LEG AVG
LEG · III · GAL ·

NERO CLAVDIvs
CAESAR AVg gERMNc
IMP · PONT · MAX · TRIB
POT XI COS · IIII · IMP · IX P · P a. 64
CN DOMITIO ƆrBVLoNE
LEG AVG · PRO · PR
T AVRELIO · FVLVO
LEG · AVG
LEG · III · GAL ·

Duo exempla Angli Burgin a Curtisio acceptum et Fischbachii misit Ioh. Mordtmann.

2 GERMNCv Fischb., GEPMNCo Burgin. — 3 MX Burgin. — 4 PATP Burgin, PATR Fischb. — 5 CoRBVLoN Fischb. — 7 LG AVG Fischb., LEoNo Burgin.

Descriptam ab Armenio quodam edidit Ioh. Mordtmann in eph. Hermae vol. 15 (1880) p. 289. Idem misit postea descriptam a Fischbachio.

1 CLAVDIvs Fischb., //AV//DIVI Arm. — 2 AVCCERMNo Fischb., /V////// Arm. — 3 MAX·TRIB Fischb., MAXIMO Arm. — 4 IIII Fischb., III Arm. — 5 C//BVLoNE Arm. — 6 IEG idem. —

Noeldekius in litteris ad Mordtmannum datis Charput oppidum sive Hisn Ziâd observavit apud Ammianum 19, 6, 1 appellari *castellum Ziata*, inveniri etiam sub vocabulo Zîtâ in anecdotis Syriacis Landii II, 61, 14, Arsamosata igitur non fuisse eo loco, id quod coniecerat Kiepertus. Praeterea quae de urbe nota sunt, digessit Mordtmannus l. c. p. 290 seq. — Ordinatio tituli similiter redit in ponte Aquiflaviensi vol. II n. 2477 anni 79: incipit imperator, hic primo casu perscriptus, cum in Hispano de casu non constet; sequuntur casu sexto legatus pro praetore et legatus legionis in utroque, accedente in Hispano procuratore; deinde nominatur legio per compendium casu sexto magis solvendum quam primo; *civitates X* cum nominibus subscriptis accedit in Hispano. In Armeniaco sine dubio cogitatione supplendum est *fecit,* et inde colligendum pace facta et Armenia recepta ibi ubi tituli inventi sunt factum esse castellum stabili Romanorum praesidio custodiendum, non solum opinor finium tutandorum causa, sed item ut inde liqueret Armeniam in dicione esse Romanorum. — Corbulo quem locum eo tempore tenuerit, exponit Tacitus ann. 15, 25: *Syriae executio C. Cestio,*

copiae militares Corbuloni permissae, ut simul tetrarchae ac reges praefectique et procuratores finitimarum provinciarum eius iussis obsequi iuberentur. *Legatus Augusti pro praetore* horum titulorum ita videtur accipiendus, ut et extraordinarium illud imperium haberet et solito regeret Galatiam et Cappadociam. — Ibidem Tacitus refert inter alias legiones eum tertiam in Armeniam accivisse, quae hos cippos posuit. — T. Aurelius Fulvus legatus legionis eius nominatus paullo post apud Tacitum (hist. 1, 80) avus est imp. Pii (v. Herm. l. c. p. 296). Praeter consuetudinem et errore, ut videtur, Neroni imperatoris vocabulum bis datur ita, ut priore loco non pro praenomine adscribatur, sed collocetur post cognomina.

SATALA (*Sadaga*) Armeniae minoris.

36 in litteris remanent vestigia minii. Sadaga (14½ mil. geogr. in orientem a Schebchane-Karahissar, 7 mil. geogr. inter or. et sept. a Melikscherif = Arauraca Hirschfeld), ubi videntur fuisse Satala Armeniae cum castris leg. XV Apollinaris.

C
IVN
NAE D
ATTICA DIS DA
TA SVM TVRBA
COMITATA
MEORVM
ROMA MIHI TEL
LVS GENVS IN
DE SET HOSPI
TA SEDES

Guilelmus Everett proxenus Anglus in Kurdistania misit Gustavo Hirschfeld, Hirschfeldius mihi.

4 de T priore dubitabat Everettius. — Potest fuisse ad hoc exemplum: . . . . . [*Atticae*] *C* . . . . . . *Iun*[*ianus femi*]*nae d*[*ignae*]. Sequitur epigramma:

Attica dis data sum turba comitata meorum:
Roma mihi tellus: genus inde: set hospita sedes.

Nempe hospita terra Armenia Romanae mulieri sedem aeternam dedit.

TRAPEZVS (p. 46).

37 ad n. 236. Edidit item Pericles Triantaphyllides ἡ ἐν Πόντῳ Ἑλληνικὴ φυλὴ ἤτοι τὰ Ποντικὰ (Athenis 1866) p. 53, qui legit 3 CAI/AI — 3. 4 TROGAVDO PREF · AEG . . . versibus aliter divisis.

TYANA Cappadociae.

38 Tyanis.

G · LAE*torio* MAR
TIALI EVOCATO
MAIORIARIO PATRI
DVLCISSIMO
G · LAETORIVs m
MARTIALIS
FILIVS EIVS MEMO
RIAE CAVSA
VIXIT ANNIS
❦ XXXV ❦

Ramsay *Bull. de corr. hell.* 7 (1883) p. 321.

1 LACI MAR traditur. — 5 fin. M abundet.

De maioriario quae tituli nos docuerunt (nam silent auctores) composui ad Beneventanum IX, 1095 (cf. ibidem n. 3350). Huc pertinet potissimum VI, 3445: *evok.* [*Aug. mai*]*oriario prae*[*f. praet.*], cuius supplementa mea iam confirmantur. Conferendus item titulus, quem prope Simitthu in Africa repperit Cagnat (*comptes rendus de l'Académie* a. 1882 p. 9): *Granius Frugi ara*(*m*) *Priapo de suo fecit maiorio suo.*

POMPEIOPOLIS Paphlagoniae (p. 47).

39 ad n. 241. Descripsit Gustavus Hirschfeld collocatam hodie in ludo litterario. Tabula est marmorea magna supra fastigiata inscripta sic:

L · FLAVIVS · ASCLEPIADES
PETRONIANVS HIC SITVS
EST
ΛΟΥΚΙΟΣ ΦΛΑΟΥΙΟΣ ΑΣΚΛΗ
ΠΙΑΔΗΣ ΠΕΤΡΩΝΙΑΝΟΣ
ΕΝΘΑΔΕ ΚΑΤΟΙΧΕΤΑΙ

SEBASTOPOLIS Ponti Galatici.

40 Sebastopoli (hodie Sulu Serai), quae item Heracleopolis fuit (cf. Ramsay in eph. Cantabrigiensi *Journal of philology* vol. 11 p. 153).

IMP CAES
MARCVS ANTO
NIVS GORDIANI
NEPOS PIVS
FELIX INVICT
AVGVSTVS

Descriptam a C. Wilson misit Ramsay.

Notabile est Gordianum puerum hic suo nomine carere et ab avo tantum appellari.

41 Amasiae prope rudera pontis super fl. Irim Ramsay; idem paullo post rediens eodem titulum hunc et n. 82 sublatos invenit et in opus pontis interim refecti coniectos.

i|O M|
|G · SAC ·|
al|A · Ī · FLAVIA|
au|G · BRITTN|*n*
∞|C · R · BIS · TO|*r*
q|VATA · O*b* *vi*|*rtu*
te|M · CVI · |*praeest*
|VS · BON|

Ramsay et descriptam misit et edidit *bull. de corresp. hell.* 7 (1883) p. 27. Typographus quae corrupit omisitve non adnotavi. — 1 in . . . G aut cognomen Iovis latet aut alterum numen. — 6 VAΓA · ORVI traditur; emendavi adhibitis titulis in Britannia inventis (vol. VII, 340—344) *alae Augustae Gordianae* (vel *Augustae* nude) *ob virtutem appellatae*, quamquam eam alam ab hac nostra diversam esse verisimile est. Alas *torquatas* (causam explicat Zonaras 7, 21: *οὐ κατ' ἄνδρα μόνον ἀριστεύσαντα ταῦτα ἐδίδοτο, ἀλλὰ καὶ λόχοις καὶ στρατοπέδοις ὅλοις παρείχετο*, cuius loci admonuit Domaszewskius noster) novimus plures, ut Moesicam VI, 3538 et Silianam III p. 1146, *bis torquatam* Petrianam Orell. 516. Conferri poterit item *signifer ob virtutes phalaris torquibus armillis don[atus]* tituli Pedemontani C. V, 7495. — Haec *ala I Flavia Augusta Britannica miliaria civium Romanorum* (vol. III p. 1115 cet.) per a. 113—167 praesedit Pannoniae inferiori; aliquamdiu eandem partem fuisse exercitus Cappadocici iam intellegitur. — 7 CVI · R/ traditur.

Nefez-Köi Galatiae.

42 inter rudera quae creduntur Tavii, nunc Nefez-Köi in pariete aedium.

PERATORVIC

Ramsay, qui vidit, *bull. de corresp. hell.* 7 (1883) p. 26.

ANCYRA Galatiae (p. 47. 975. 1059. Eph. II p. 293. 471).

43 ad n. 248. Contulit Domaszewskius.

---

44 ad n. 249. Ad ectypum recognovit Domaszewskius. — Scr. 2 ARA*b* — 6 *a*NIAS — 7 in. *pr*OC — 8 *to*R · PER — 9 *et* LIBVRIAM — VECTIGALIOR — 10 *p*OPVL — PADVM — 13 PONTVM — 14 PRAETOR — 15 PI XX.

---

45 ad n. 252. Ad ectypum (deficiebat in eo v. 10) contulit Domaszewskius. Emenda 2 AVG — 7 B B — 8 PRAESIDEM.

46 ad n. 253. Photographicam imaginem habuimus.

---

47 ad n. 254. Photographica imago dat 7 SANCTISSIMO.

---

48 ad n. 260. Photographica imago dat 5 fin. M·II· (non MIL) — 6 in. \LEG, ut hic supplendum sit 7. — 8 in. \EG — 9 \7VII CL 7 LEG XV AP.

---

49 ad n. 262. Imaginem photographicam habuimus. — Adde in. D *m* et emenda 2 KAL — 5 VALEIN — 10 ∅ FECER — 10. 11 supplendum esse [πά]λαι στρατιώτῃ bene monet Domaszewskius collato loco Iosephi bell. Iud. 1, 16, 6.

---

50 ad n. 269. Ad ectypum recognovit Domaszewskius. 8 seq. sic scribe: SECVN|*D*VS HERES ET | COLLEGA- | F ∅ C.

---

51 ad n. 272. Ad ectypum Domaszewskius egregie emendavit sic:

D · M · C · *sic*
A É T V R N I A E · Z Ó T I E
A N N I V S · F L A V I Á N V S
D E C · L Í C T O R · F V F I D
P O L L I O N I S · L E G · G A L
C O N I V G Í · B . M · V Í X I T
A N N · X V · M E N S · V ·
D I É B · X V I I I · Q V Á E
P A R T V́ · P R Í M Ó P O S T ·
D I E M · X V I · R E L I C T O
F I L I O · D É C E S S I T ·

Legatus sine dubio est L. Fufidius Pollio consul ordinarius a. 166 (vol. VI, 165. 360; cf. Borghesi opp. 5, 371). Ipse titulus similis est Ephesini n. 6083: *D. Publicius Fructus lictor Fontei Agrippae procos.* (cf. *Staatsrecht* 1^2 p. 320); quod in Ancyrano quoque magistratus adscribitur, id quod numquam fit in apparitoribus urbanis, confirmat quod alibi demonstravi hos perpetuos fuisse, illos ad tempus officii adsumptos. Ancyranus autem primus est qui ostendat decuriationem etiam ad lictores magistratuum provincialium pervenisse. Ne tamen statuas ex urbanis collegiis lictores eis attributos esse, memineris urbanos plerumque appellari *lictores trium decuriarum*, cum hic *decurialis lictor* (rarum id in urbanis, ut VI, 1872) eo ducat singulis magistratibus qui fasces haberent singulas lictorias decurias adfuisse.

---

52 ad n. 6054. Ectypum quod misit Mordtmannus ab exemplo edito non differt. V. 1. 2. 7 maioribus litteris scripti sunt; inter 1 et 2 interstitium est; 7 fin. vacat sic:

FVNCTO
APOLLINARIS

53 ad n. 6055. Ex ectypo, quod exhibuit Mordtmannus, excepi sic:

P AEL SEMPRO*ni*O LYCINO OM*nibu*S
MILITIIS EQVESTRIBVS ORNATO PROC · $\overline{\text{XX}}$ · H ·
PER PROVINC · NARBONENSEM ET AQVITANIC*am*
PROC · PROVINC · DACIAE · POROLISENSIS · PROC · CC
ALEXANDRIA*e* IDIV LOGV ❧
Q · FAB · TITI*an*VS · A MILITIS MVNICEPS · EIVS ·
❧ AMICO INCOMPARABILI ❧

V. 1 scriptus est litteris hodie dimidiatis.

54 ad n. 6056. Imaginem photographicam habuimus. Perrot edidit *voyage de la Gal.* 1 p. 266. Misit item descriptam Ramsay. — 4 7 · LEG ❧ lapis.

55 ad Eph. II p. 471 n. 1036. Excepit sic Domaszewskius ad imaginem photographicam:

*c*LEME*n*TISSIMO ADQV
E PERPETVO IMPERATORI
D N CO*nsta*NTINO
MAXI*mo* VICTORI SEM
*p*ER A*ug* FL CONSTANTIV*s*
V C PRAEFECTVS PRETORII
PIETATI EIVS SEMPER
DICATIS*s im*V*s*

Praefectus praetorio Constantius nominatur in constitutionibus a. 315 (C. Th. 8, 4, 1. 8, 5, 1; C. Iust. 11, 68, 1). 324 (C. Th. 15, 14, 1). 325 (C. Th. 1, 5, 1. 12, 1, 11). 327 (C. Th. 2, 24, 2); fortasse idem est consul ordinarius a. 327. Gentilicium praeter hunc titulum nusquam enuntiatur, nisi idem est, ut esse videtur, Flavius Constantius praeses Cariae tituli Aphrodisiensis C. I. G. 2745.

56 ad Eph. II p. 471 n. 1037. — Fortasse sic emendanda: ..... *Ti. Cl(audi) Candidi tribuni* [*l*]*e*[*g*(*ionis*) *XV*] *Apollin*(*aris*) .... *nutric*[*i*]*ae h*(*ic*) [*sitae*]. Post tribunatum enuntiabatur fortasse seviratus equitum Romanorum. Alumnus potest fuisse filius noti ducis Severi, cuius cursum honorum proponit titulus Tarraconensis vol. II n. 4114.

57 Ancyrae.

SANC
TINIVS
SEVERVS
SIGNIF*er*
*le*G XXX
V V SAC
ROSOMIT

Descripsit Ancyranus quidam, cuius habuimus collectanea.

Hiatus notam supra addidi, delevi puucta 1 in. fin., 2 in. fin., 3 fin. — 4. 5 SIGNIFR | IIG traditur. — 6 *S*(*everianae*) *Al*(*exandrianae*) proposuit Domaszewskius. — 7 fortasse fuit POSVIT.

58 Ancyrae *sur le devant d'une mosquée près du Konak.*

D M
SALVI · NEN*i*
L · AI · CAMP*ani*
ANI · CN · PLO*ti*
MAXIMINI · T
OENI · SEVER*i*
SERVEIENI *Vrsi*
III · VIR · K · TRIB *LAt*
LEG · V MAC · IT*EM*
LEG · I ADIVTR*Ic*
VIXIT AN · XX*I*
MENS · IX · D · II*I*
SVI

Imminutam descripserunt Domaszewskius, qui ectypum sumpsit, et Ramsay, qui edidit *bull. de corresp. hell.* 7 (1883) p. 16. Ab Ancyrano illo descriptam habuimus paullo pleniorem quam nunc est.

Quae dedimus inclinatis, suppeditavit Anonymus Ancyranus hodie effracta. — 2 de puncto post *Salvi* mihi constabat. *Nenius* gentilicium novum est et mirum. — 3 *Ilaii* non admodum rari. — 5. 6 consules T. Hoenii Severi vel Severiani in fastis reperiuntur ad a. 129. 141. 170. — 6 SEV RI // Anon. — 7 SERVEIENIVPI // Anon.; superest SERVEIENI\ — 9 ITE\ Anon.

59 Ancyrae.

eq · DECVRIONES ·
M · PLAVTIVS MACEDO
SEX · LVCILIVS MASCVLVS
C SVLPICIVS LONGINVS
L · NVMISIVS · L · F ·

*co*H II HISPANOR

Ad ectypum descripsit Domaszewskius.

Militum vexillationes quaedam ita enumerantur, ut praecedat ipsius numeri nomen, sequantur praepositi. Qui in hoc frustulo primum locum tenent, equites sunt aut legionis alicuius aut (quod praefert Domaszewskius recte opinor) cohortis cuiusdam equitatae; utrique enim numero fuerunt CXX sive quattuor turmarum. Apud auctorem enim de castris metandis quod hodie legitur c. 27 cohortem miliariam habuisse equites CCXL, turmas decem, quingenariam eadem pro parte dimidia, editorum est et pro tradita lectione: *habet cohors aequitata miliaria 77X aequites ped. CCXL turmas decuriones* substituendum: *habet cohors equitata miliaria centurias X peditum, equites CCXL, turmas decuriones octonos,* cum praesertim mox auctor ad decuriones respiciat. Quot autem turmae, tot sunt decuriones. Cohors II Hispanorum per a. 60—85 in Pannonia tendebat, a. 116 in Germania superiore.

60 Ancyrae.

T AVR FI
R M I N O
L I B R E Q
S I N G I M P
N NAT NORI
CO MILIT AN
XV VIX AN
XXXII AVR
M A R C V S
H F C

Ad ectypum descripsit Domaszewskius.

Librarium equitum singularium alium subministrat laterculus urbanus vol. VI, 225*c* II. Cf. Cauer eph. epigr. 4 p. 425.

---

61 Ancyrae *sur le devant d'une mosquée près du Konak* RAMSAY.

D M
C · IVL · QVIR · PVDEN
TI · Q · FIL · DOMO · CAESA
MAVR · TRIB · COH - XXX
VOLVM · IN · GER · SVP ø *sic*
ITEM · TRIB · LEG · XII · FVL
C · C · VIX · ANNIS · XXX
VII · MENS · VI · DIES
XX

Descripsi ad ectypum. Ramsay et descriptam misit et ed. *Bull. de corr. hell.* 7 (1883) p. 15.

5 VOLVM lapis et sic Ramsay ms.; in ed. correctum est VOLVN. — 7 sic omnino, nec cogitandum de ducenario, cum punctum adsit. Fortasse etiam legio XII fulminata *C(onstans) c(ommoda)* dicta est, ut legio VIII Augusta Novia obsidione liberata (Orell. 3714).

---

62 Ancyrae.

D M
A T E R E N T I Ó
A · *f.* CL · CENTRÓ
APAMEA .EX SY
RIA Z LEG $\overline{XVI}$ F
VAL · PAV*l*INA
| VXOR

Descripsit Anonymus Ancyranus.

3 AR, 6 PAVIINA traduntur.

Claudia Apamea nominatur etiam in laterculis urbanis Eph. ep. vol. 4 n. 891, 17. 894 *c* 7. 8 (cf. ibi p. 324); Syriae urbem significari, cum Bithyniae Apamea Iulia sit, iam intellegitur.

63 Ancyrae.

DIS · M*a*NIBVS ·
· AMYTIDI ·
P · STATILIVS · MOE
SICVS · CONIVGI ·
SANCΓAE · ET · EBOA *sic*
SE · PIAE · M · CRA *sic*
· L · A · M · P ·
ΘΕΟΙϹ ΚΑΤΑΧΘΟΝΙ
ΟΙΣ · ΑΜΥΤΙΑΙ · ΠΤ · *sic*
ϹΤΑΤΕΙΛΙΟϹ ΜΥϹΙΚ ·
ϹΥΜΒΙΩ ΙΛΥΚΥΤΑΤΗ *sic*
Κ · ΠΕΡΙ ϹΑΥΤΤΝ ΕΥΙϹ *sic*
ΒΟΥϹ · ΜΝΗΜΗϹ ·
ΧΑΡΙΝ
ΥΓΙΑΙΝΕ · Κ · ϹΥ

Domaszewskius descripsit ad imaginem photographicam; lectio tota certa est.

Faber utrumque titulum male corrupit. Clausulae hae sunt: *sanctae et e[rg]a se piae m(emoriae) [g]ra(tia)* — vel *c[a(usa)]* — *l(ibens) a(nimo) m(emoriam?) p(osuit)* et *συμβίῳ [γ]λυκυτάτῃ κ(αὶ) περὶ ἑαυ[τὸ]ν εὐ[σε]βοῦς* (immo *εὐσεβεῖ) μνήμης χάριν· ὑγίαινε· κ(αὶ) σύ.*

PESSINVS Galatiae (*Balahissar*).

64 Balahissar in coemeterio Turcico.

\TREBONI T F C
\ΤΡΕΒΩΝΙΟΥ ΤΙΤΟΥ
K///////

Descripsit Domaszewskius.

PARLAIS Lycaoniae (*Khatyn Serai*).

Quae in nummis reperitur *Iulia Augusta colonia Parlais* (Eckhel 3, 33), ad Lycaoniam relata a Ptolemaeo (5, 6, 16) et in conciliorum quoque subscriptionibus Lycaoniae aliquoties appellata, quamquam in episcopiorum laterculis cum Pisidia contribuitur, eam ad vicum Khatyn Serai (situm XX m. p. ab Iconio versus Isauropolim) Ramsay (*Bull. de corr. hell.* 7 a. 1883 p. 318) ideo potissimum revocavit, quod ex hoc solo Lycaoniae oppido Latine scripti tituli aliquot prodierunt, recte opinor. Idem conicit *Taspa* vocabulum Peutingeranae XXIV m. p. ab Isauris ex Parlai corruptum esse.

65 Khatyn Serai in coemeterio.

L OCT MODESTVS
eques lanceam
tenens
OMNIBVS MVNE
RIBVS FVNCT
SIBI VIVVS PO
*s*VIT

Ramsay l. c. p. 316.

---

66 litteris magnis in lapido sculpto. Khatyn Serai in ponte.

LAN
FOV

Ramsay l. c. p. 317.

---

67 Khatyn Serai in ponte.

C IV*l*IVS RVFVS FRVFV
AVFAS SIBI VIVO ET CREIA
OCTAVIA VXORI SVAE
M C

Ramsay l. c. p. 317.

1. 2 FRVMENTARIVS conicerem, si titulus veniret a teste minus idoneo. — 3. 4 mulieris nomen item mirum est.

---

68 arca fracta Khatyn Serai.

VS ET LV

Ramsay l. c. p. 317.

---

69 in confiniis provinciarum Pamphyliae et Asiae, territoriorum Apamenorum et Barensium, ad vicum Paradis (olim Aporidos Come; cf. G. Hirschfeld in actis minor. acad. Berol. 1879 p. 319) duabus horis a Ketschiburlu Isbartam versus.

FINIS
CAESARIS Ñ

Ramsay *Bull. de corr. hell.* 7 (1883) p. 313.

APOLLONIA et METROPOLIS Pisidiae.

70 litteris pedibus detritis. Oktschular prope Tatarlü in campo Metropolitano, hodie Tschyl-Owa inter Apolloniam Pisidiae et Synnada Phrygiae (cf. de locis G. Hirschfeld in actis min. acad. Berol. 1879 p. 319) in aedibus privatis intus in pavimento.

uixit / *a*N N O S ...*et*
men/SES IIII ET
POS OVITV *m*
*me*MORIA FECI *t*
A TAN
D \ OP\
TO · ONTV
si *q*VIS TI/VLO
RETAC FIS *co*
A

Ramsay descripsit et misit.

3 id est *post obitum.* — 8 TI'TVLO traditur.

VIAE CAPPADOCIAE ET GALATIAE (v. p. 56. 975).

71 ad n. 309. 310. Kaledjik longius distat tam ab Ancyra quam a Gangris et ita situm est, ut caput viae, cuius ibi miliaria reperta sunt XXXV et XXXVIIII, tam Ancyra esse potuerit quam Gangra. — De n. 309 Perrot *exploration de la Galatie et de la Bithynie* vol. 1 p. 286 confirmat *p*VNTIFEX in lapide esse legitque in fine XXX|VIII pro XXX|VIIII.

---

72 ad n. 6058. Misit Ramsay a se descriptam. Excepi ita ad ectypum photographicum quod subministravit Mordtmannus:

B F
imp CAES DIVI ANTÓNIN*i*
*fi*LIO DIVI SEVERI NEPOTI
*m aure*L ANTÓNINÓ PIÓ FEL
*au*G · TRIB · POTEST · COS
*pr*OCOS · P · P · DOMINÓ
*in*DVLGENTISSIMÓ DICA
*ti*SSIMA NVMINI EIVS
*met*ROPOLIS ANCYRANORVM
per L · EGNATIVM · VICTOREM
LOLLIANVM · LEG · EIVS
PR PR
M P
$\overline{\text{III}}$

De apicibus mihi satis constabat.

Labentis aetatis tituli, fortasse Constantini divi Constantii filii, qui ut scriberetur, huius versuum principia deleta sunt, super CAES et inter v. 2. 3 pauca et incerta vestigia cernuntur:

TINO
IFILIO

73 columna prope Comana Cappadociae ibi ubi est n. 76.

*imp. caes. l. septi*MIVS
*seueru*S PIVS PER
tinax AVG ARAB
*adiab. p*ARTH MAX
pontif MAX TRI*b. pot....*
*i*MP XI COS · II/
*pr*O*c*OS ET IMP · CA*es*
*m. a*VREL ANTON*inus*
aug. et p. septimius geta
*caes*A*r* RESTI
*tuer*VNT PER C IVL*ium*
*fl*ACCVM AELI*anum*
*l*E*g* · PR PR

Ramsay apud Waddingtonium *bull. de corr. hellén.* 7 (1883) p. 141.
9 versus vacat in exemplo, sine dubio erasus. — 13 EC traditur.

---

74 Cucusi (hodie Guksun) in Cappadocia.

IM*p*
CAESA*ri*
DIVI SEVERI NE*p*
DIVI M ANTONINI *f*
M AVR ANTONINO
PIO FELICI AVG
MILIA RESTITVTA
PER M VLP O*r*ELI
VM THEODO*r*VM
LEG AVG
PR PR
PAΓ

A Claytono descriptam ed. Waddington *bull. de corr. hell.* 7 (1883) p. 145.
8. 9 OKELIVM THEODOKVM traditur. — 12 m. p. CXXXIII significari videntur Waddingtonio et Ramsayo (*Bull. de corr. hell.* 7 p. 328); Ramsay l. c. eos numeros pendere credit a Melitene castris primariis Cappadociae.

---

75 columna Comanis Cappadociae (hodie Scheher-dere-si ad fluvium Sarum, nunc Seichun Chai), ibi ubi via aetate Romana in oppidum intrabat.

imp. caes
c I*uli*C ❦ VE
*r*O ❦ *m*AXIMINO
❦ PIO ❦ FELICI ❦
*in*VICTO ❦ AVG
❦ P ❦ M ❦ TRIB
❦ POTEST ❦ P P

A Claytono et Ramsayo descriptam edidit Waddington *bull. de corresp. hell.* 7 (1883) p. 140.
1 I . . . C ❦ VE traditur.

76 a Comanis Cappadociae V milibus Anglicis inter sept. et orientem in aedibus privatis.

imp
CAES *Gaio*
IVLIO ❦ *Vero*
MAXIM*ino*
PIO ❦ FELIC*i*
INVICTO *aug*
❦ P ❦ M ❦ *Trib*
POTEST
p. p
PER ///////
///////
LEG AVG PR *pr*
M PNΓ

Descriptam a Ramsayo ed. Waddington *Bull. de corr. hellén.* 7 (1883) p. 140.

77 columna prope Comana Cappadociae ibi ubi est n. 79.

IMP
CΛESΛR
///////////////
///////////////
///////////////
///////////////
///////////////
M ANTONIVS *gor*
DIANVS NOBILIS*s*IM*us*
*c*AESAR · RESTITVIT
PER CVSPIDIVM PIΛ /\
VM SEVERVM LEG *aug*
*pr*O PRETOREM
III M P

Ramsay apud Waddingtonium *Bull. de corr. hell.* 7 (1883) p. 144.

Adnotat Waddington in exemplari fuisse nomina imp. Caes. M. Clodii Pupienii Maximi et imp. Caes. D. Caelii Calvini Balbini piorum felicium Augustorum et M. Antonii Gordiani nobilissimi Caesaris, fere ut leguntur in miliariis Africanis (C. VIII, 10342. 10343. 10365), item v. 10 fuisse *restituerunt.* Deinde hoc mutatum est, illa sublata; nam erasos esse v. 3—7 apparet, quamquam apographum tantummodo ait eos a scriptura vacare. Similiter in titulo Britannico vol. VII, 510 *alae pri(mae) Hispanorum Asturum* (sequuntur litterae XVII erasae, quarum prima Huebnero visa est s) *Gordianae* sine dubio non deleta sunt verba *Severianae Alexandrianae*, nec magis *Gordianae* in litura positum est, id quod statuit Huebnerus, sed fuit *Pupienae Balbinae Gordianae* deletaque sunt duo prima vocabula. Deleta autem sunt omnino non iussu Gordiani, sed errore provincialium longe a turbis illis remotorum.

78 columna: littera U rotundae formae est. Rep. prope Comana Cappadociae collocata iuxta n. 79.

traditur:	*fuit fere:*
E R P I ᴗ V E	. . . PI*us* *f*E*lix*
U G O T R I	*a*VG · TRI*b*
T E S T O C D V	*po*TEST · C*os*?
Λ U I A S E T F	. . VIAS ET P*on*
T E S U E T O	TES VET*usta*
T E C O N I Λ	TE CONLA*p*
S R E S T I T	*sa*S RESTIT*uit*
P N	*m* PN . . .

Ramsay apud Waddingtonium *bull. de corr. hellén.* 7 (1883) p. 143.

---

79 columna prope Comana Cappadociae dimidio mil. Anglico a n. 76.

CAIUAN
MAXIMIANO
ObIIC
·
CONIAIᴗA
R TITVERVIT
R \NTONIVA
MM!VM
ONEMVCIEC
A\G PR PR

Ramsay apud Waddingtonium *bull. de corresp. hellén.* 7 (1883) p. 142.

Fortasse duo tituli sunt, alter recentior dedicatus inter alios *Gal. Val. Maximiano*, alter quatenus superest sic fere conceptus: [*vias*] *conlabsa*[*s*] *r*[*es*]*titueru*[*n*]*t* [*pe*]*r Antonium* [*Me*]*mmium* [*Seneci*]*onem v. c. leg*(*atum*) *Aug*[*g.*] *pr. pr.* Eiusdem esse iudicat editor titulum Tavii in Galatia exceptum a Ramsayo (*Bull. de corr. hell.* 7 p. 26): M. Ἀντ. Μέμ[*μιον*] . . . .| τὸν λαμ-π[ρότατον] . . . . . | χειλίαρχον [λεγιῶνος] . . . | κουαίστορα [ἐπαρχείας Λυκί]|ας Παμφυλ[ίας, πράξεις συν]κλήτου εἰληφ[ότα, αἰδίλην] κουρούλην, πρ[εσβευ-τὴν] . . . . .,| στρατηγὸν δήμ[ου Ῥωμαίων, ἔ]|παρχον αἰραρί[ου . . . . ., δι]|ορ-θώτην Γαλ[ατῶν] . . . . . cet., collato item titulo Tiburtino (Henzen 6907): *Senecioni Memmio Gal. Afro cos., procos. Sicil., leg. pr. pr. provinc. Aquitan., L. Memmius Tuscillus Senecio patri optumo.*

---

80 columna miliaria quinque horis ab Ancyra euntibus Sevrihissar, ubi transitur summus mons, ad puteum.

B F D N IMP CAES L DO*mitio*
AVRELIANO P F
INVICTO AVG

Descripsit Domaszewskius.

81 columna diametri cent. 44. Iskelib (ab Ancyra chil. 156 inter sept. et or., a Gangris mil. geogr. 10—11 ad orientem, ab Amasia mil. geogr. 16 ad occ.) intus in oppido sub ponte.

*i*MP NERVA CAES
*a*VG · PONTIF · MA*x*
*t*RIB POTEST *Cos iii*
p P · RESTITVIT PER
*p*OMPONIVM
*b*ASSVM LEG
*a*VG · PRO · P*r*
MIL · P · L$\overline{XXX}$
$\overline{\Pi}$

Gustavus Hirschfeld descripsit misitque.

Eiusdem legati, cuius haec est et quae sequitur, tertiam columnam miliariam habemus n. 309 repertam Kaledjik prope Ancyram, positam imperante Traiano a. 98/9 C. — Adnotat Hirschfeldius caput viae fuisse videri Amasiam; inde enim per Tschorum ad Iskelib iter fieri horis XXIV sive mil. geogr. XVI, confirmatque coniecturam cippus qui sequitur.

82 Amasiae iacet iuxta pontem fractum fluvii Iris; mox periit (v. ad n. 41).

IMP NE*r*VA CAIS AVG '*sic*'
PONTIF · MAX TRIB PO
TEST · COS $\overline{III}$ · P P RESTI
TVIT PER POMPONI
VM BASSVM LEG
AVG · PRO · PR*o*
I P

Ramsay misit descriptam ediditque *Journal of philology* 11 (1882) p. 155.

1 NEPVA traditur. — CAES ed.

83 columna litteris rudibus et exilibus. Rep. in vico Ahmed-Serai inter Amasiam et Amisum (*east from the hot springs of Kavsa; distance of Kavsa four hours; Ladik two; Amasia ten; Samsun twelve*).

IMP CAES
C *a*V*r* VA*l*
DIOCL*etiano*
P F INVIC AVG *et*
IMP CAES
m aur ual maximiano
P F INVIC AVG
ET FL VA*l*
CONSTANT*io*
ET *gal ual*
MAXIMIAN*o*
NOBI*l*ISS CA*ess*
K Γ

Ramsay et descriptam misit et ed. *Journal of philology* 11 (1882) p. 156.

2 C VPVA ed., C VA ms. — 8 ET FLA ms. — 10 ET C traditur. — 12 NOBIIISS traditur.

PONTVS ET BITHYNIA.

AMASTRIS (p. 58. 976).

84 Praeter titulum n. 454 (vide infra n. 87) etiam n. 453 non Mytilenis a Cyriaco descriptum esse, sed Amastri iam dubitari non potest. Eum etiam Ashburnhamianus Cyriaci liber habet praescribens 'apud Amastron urbem'.

---

85 epistylium longum metr. 1.49, altum m. 0.41, Amastri in opere positum in porta, qua itur ad isthmum, a dextra.

*i*MP CAESARI
RIVS · P · F · SER · DE *s*VO

G. Hirschfeld descripsit.
2 DEOVO traditur.

---

86 (= 321) rupi q. d. *Kuschkaja* (id est rupes avis) incisa 4—5 metr. a solo vel ex rupe exculpta, hora una ab Amastri versus Bartin, ubi via per rupem L fere pass. excisa est.

PRO · PACE · A*ug* *i*N · HONOREM · TI · CLAVDI
G E R M A N I C *i* *au*G · DIVI · AVG · PERPETVVS · SACER
DOS · G · IVLIVS *aquila* *pr*AEF · FABR · BIS · IN · AERAR · DELATvS
A · COS · A · GABIN*io* *secundo* *ta*VRO · STATILIO · CORVINO · M O N
TEM · CECIDIT ET *uiam* *et* *s*ESSIONEM · D · S · P · F
ΥΠΕΡ ΤΗΣ ΣΕΒΑ*στῆς* *εἰρήνης* *εἰς* ΤΗΝ ΤΕΙΜΗΝ ΤΙΒΕΡΙΟΥ ΚΛΑΥ
ΔΙΟΥ ΓΕΡΜΑΝ*ικοῦ* *σεβαστοῦ* · ΤΟΥ ΕΠΟΥΡΑΝΙΟΥ ΘΕΟΥ
sic ΣΒΑΣΤΟΥ ΑΡΧ*ιερεὺς* *γάιος* ΙΟΥΛΙΟΣ · ΑΚΥΙΛΑΣ ΕΠΑΡΧΟΣ
ΔΙΣ ΕΙΣ ΤΟ ΑΙΡ*άριον* *φερόμεν*ΟΣ ΥΠΟ ΥΠΑΤΩΝ ΩΛΟΥ ΓΑ
ΒΕΙΝΙΟΥ ΣΕΚΟ*υνδου* *ταυρου* *στα*ΤΕΙΛΙΟΥ ΚΟΡΟΥΙΝΟΥ · ΤΟΝ ΛΟΦΟΝ
ΚΟΨΑΣ ΤΗΝ ΟΔ*ον* *καὶ* *τὸ* *βάθρον*? ΕΚ ΤΩΝ ΙΔΙΩΝ · ΥΠΑΡΧΟΝΤΩΝ
ΕΠΟΙΗΣΕΝ

in eodem pariete in parte extrema ad septentrionem:

in aedicula alta m. 2½, lata m. 1.35, profunda m. 0.34, vir togatus (caput deest) stans, d. pectori imposita, s. olim extensa

aquila (caput deest), qualis cernitur in nummis aeneis Amastrianorum, insidens columnae altae m. 3.74

Post temptamina quaedam infelicia, quae repetivimus n. 321 (cum add. p. 976) primus titulum totum descripsit Gustavus Hirschfeld et ectypum quoque sumpsit, ad quod recognovi cum Domaszewskio.

5 deficiunt litterae inter octo et duodecim (parum enim aequabiliter exaratas fuisse ostendunt hiatus vv. 3. 4 spatio pares, dispares numero litterarum deletarum); nos supplevimus septem. Post hiatum Domaszewskius sibi videre visus est C/ESSIONEM, fortasse recte; si verum vidit, fuit in lapide *viam ac sessionem.* Quod supplevi *sessionem,* non dico certum esse, sed aliud supplementum probabile non suppetebat. Sedium vestigia ex rupe excavatarum prope titulum cerni negat Hirschfeldius, non negat adfuisse posse scamna. Supra titulum a dextra addit aediculam cerni ex rupe exculptam, item alteram non longe inde reperiri eunti a titulo ad statuam.

C. Iulius Aquila, idem omnino qui a. 49 in Thraciam missus est (Tacitus ann. 12, 15), a. 57/8 procurator fuit Ponti et Bithyniae (v. n. 346 cum add. p. 976). — *[Pr]aef(ectus) fabr(um) bis in aerar(ium) delatus a co(n)s(ulibus) A. Gabin[io Secundo, Ta]uro Statilio Corvino,* vel, ut est in Graecis, ἔπαρχος (sic nude, cum *fabrum* difficile sit ad recte vertendum) δὶς εἰς τὸ αἰρ[άριον φερόμεν]ος ὑπὸ ὑπάτων Ὤλου Γαβινίου Σεκο[ύνδου, Ταύρου Στα]τειλίου Κορουίνου, ubi copulam inter consulum nomina spatia excludere videntur vel sic vix sufficientia, conferendus est cum *praefecto fabrum delato a duobus co(n)s(ulibus) ad aerarium* tituli Veneti, de quo exposui in hac Ephemeride IV p. 538, similibusque aliis ibi adlegatis. Hic titulus primus est, qui consulum a quibus quis ad aerarium delatus sit nomina enuntiet. Taurus Statilius Corvinus consul est anni 45 (cf. vol. VI p. 994). Alterum consulem A. Gabinium Secundum cum prodidisset titulus Venafranus (C. X, 4881: *A. Gabinio Secundo cos. III non. Sept. moritu[r]*), Borghesius (opp. 5, 43) fasces gessisse ante a. p. C. 41 inde collegit, quod Dio 60, 8 ad eum annum refert P. Gabinium Secundum (*P. Gabinius* est Dioni, *Gabinius Secundus* Suetonio Claud. 24) Chaucos devicisse et nomen imperatoris Claudio ex iis peperisse; eos enim eum vincere non potuisse nisi legatum Germaniae inferioris et propterea consularem; in praenomine igitur Dionem videri erravisse. Hic titulus cum hoc tantummodo ostendat A. Gabinium Secundum fasces gessisse ante a. 45, Borghesii coniecturae non adversatur; quamquam redargui non poterit, qui defendens lectionem traditam apud Dionem P. Gabinium Secundum qui a. 41 Chaucos devicit et A. Gabinium Secundum consulem ante a. 45 statuit diversos esse. — Sacerdotium Augusti Aquila, origine ut videtur Amastrianus, in patria urbe suscepisse videtur et inde factum esse, ut praeter consuetudinem non solum separetur ab reliquis honoribus, sed etiam ipsi nomini anteponatur.

---

87 (= 454) basis marmorea alta m. 1.80, lata m. 0.78, crassa m. 0.58. Amastri in Ponto vidit CYRIACVS (teste MARVLO, qui tamen Arnastum dedit pro Amastri; 'in Pontica navigatione' comperisse se ipse Cyriacus scribit; Mytilenis errore REDIANVS). Ibidem iacentem ad portum minorem occidentalem repperit a. 1882 Gustavus HIRSCHFELD, cui narrarunt incolae eo loco ante duodeviginti annos effossam esse.

in dextro latere
quid cernatur,
nescimus;
humi enim iacet
lapis nec attolli
potuit

in antica:

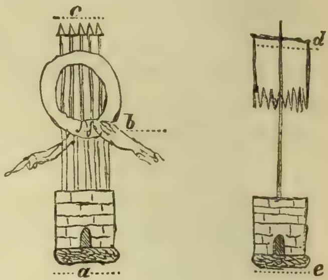
*S*EX · VIBIO · GALLO · R̄I
*CE*NARIO · PRIMIPILA
RI · PRAEF · KASTROR · LEG
XIII · GEM · DONIS · DONA
TO · AB · IMPERATORIB*us*
HONORIS · VIRTVTISQ
CAVSA · TORQVIB · ARMI*l*
LIS · PHALERIS · CORONIS
MVRALIBVS · III · VALLAR*I*
BVS · II · AVREA · I · HASTIS
*P*VRIS · V · VEXILLIS · II ·
SEX · VIBIVS · COCCE
*I*ANVS · PATRONO
BENEMERENTI

in postica:

eques currens d. hastam vibrans;
sub eo homo manibus ut videtur
pone dorsum ligatis

vir sedens in prora

in sinistro latere:

a) CORONAE VALLARES
b) CORONA ///
ΣΤΕΦΑΝΟΙΣ
ΧΡVΣΟΙΣ
c) HASTAE PVRAE ///
d) /////////
ΟΥΗΣΙΛΛΟ//
e) ΣΤΕΦΑΝΟΙ ΤΕΙΜΗϹ//

Gustavus Hirschfeld descripsit, ut potuit propter valetudinem, et ex parte charta expressit. Cyriacanum exemplum unde innotuerit, dictum est ad n. 454.

In lapide hodie marginibus exeso quae non legit Hirschfeldius adsumpta ex Cyriacanis distinximus inclinatis. — Versuum distributionem exempla quae habemus Cyriacana non retinent. — 1. 2 R̄ı/|/INARIO Hirschf., RICINARIO vel RICENARIO Cyr.; in ectypo est v. 2 /ENARIO — 2 PRIMOPILARI Cyr. — 3 PRAET Hirschf. — IIC pro LEG idem. — 7 TOROVIB idem. — ARMILIS exempla Cyriacana optima. — 12. 13 COCCE/|/ANVS Hirschf., COCCIANVS Cyr. — Anaglypha cum adscriptionibus, quae exaratae sunt litteris minutissimis, om. Cyr. — Graecorum, quae in antica sub titulo cernuntur, adhuc autem ex lapide non sunt descripta, principium comparet in ectypo imperfecto, sed litterae tam diversae sunt et tam exiles scariphatae magis quam incisae, ut ad ipsum Galli monumentum referri nequeant, denique nullo modo spondeam recte me eas excepisse:

K ΚΑΣΤ ΑΚΙΑΙΑΝΙΙΙ///
ΜΗΙΙΡΙ

Sub his legi inscriptionem Galli Graece versam ait Hirschfeldius, eam se non descripsisse valetudine impeditum.

Dona militaria cum in hoc titulo a solitis eo recedant, quod coronae et hastae purae et vexilla numero dispari procedunt, hic primum inveniuntur depicta omnia; sed cum pars altera lateri dextro incisa esse videatur, quod adhuc latet, satis de iis iudicari non potest. Coronae murales III ab huius lateris anaglyphis absunt. Adsunt *coronae vallares* duae ut videtur, nam *e* quoque huc videtur pertinere, quamquam mire illae vertuntur *στεφανοὶ τειμῆς*. Adest *corona aurea*, *στέφανος χρυσοῦς* (ita enim videtur in lapide esse). Adsunt *hastae purae* sub *c* numero quinque. Ex vexillis duobus alterum cernitur adscripto vocabulo ΟΥΗ[Ξ]ΙΛΛΟ[Ν]; quid praecesserit, non apparet.

NICAEA (*Isnik*).

88 a meridie lacus Nicaeensis, a septentrione planitiei Inegól Jenischehr, hora una supra vicum Djaida Keoi, una et dimidia supra vicum Demirbogha, in monte rupi incisa.

P CLODIO ANTHO F
E*t* *l*IB*e*RIS *ei*VS
Π ΚΑΩδΙΩ ΑΙΘΩΙ υιΩΙ
ΚΑΙ ΤΟΙΣ ΤΕΚΝΟΙΣ
ΣΚΑΦΗΑ

C*l*O*d*IA*e* CA*ll*IS*te*
*q*VI*r*I*n*A M*at*RI
*κλω*δ*ι*ΑΙ ΚΑΛΛΙΣΤ*η*
*κυ*ΡΡΕΙΝΑ ΤΗ *μη*ΤΡΙ
ΣΚΑΦΗΑ

A Schwaabio descriptam misit Mordtmannus.

In priore titulo traduntur haec: 1 ANTHΘ — 2 EFIIBIRISUVS — 3 Π ΚΑΩ-ΛΙΩΑΗΘΩΙΠΩΙ — 5 ΣΚΑΦΗΑ; in altero 1 CIOIIΛFCAFIISII — 2 CV'IPIMΛM' IRI — 3 I-IACOAI>KΛ' ΛI⁻TN — 4 CCυPPEINATHIINTRI. Notabile est feminam tribui adscribi, sed similia etiam ex Dalmatia Africaque innotuerunt.

NICOMEDIA (p. 59. 976. Eph. II p. 293. IV p. 33).

89 ad n. 328. In commentario mihi non viso, quem scripserunt M. Cleonymus et Chr. Papadopulo *Βιθυνικὰ ἢ ἐπίτομος μονογραφία τῆς Βιθυνίας καὶ τῶν πόλεων αὐτῆς* (Constantinopoli 1867), hic titulus refertur p. 162 inter Nicomedienses sic (nisi quod 4 NASITIVS, 5 DEVR emendavi ex apographo Lucae):

DIS · MANIBVS · SACR
VITALI · VERNAE
SVO · QVI · VIXIT · ANNOS . XXII
Q · NASIDIVS · SEVERVS
LICTOR DECVR
SERVO · FIDELISSIMO · ET · SVI
AMANTISSIMO
T · M · P

Prolato titulo Ancyrano n. 51 hunc quoque iure referemus ad lictorem proconsulem Bithyniae in provinciam secutum.

---

90 ad n. 331. Ex itinerario Peyssonelii ms., quo enarratur iter Constantinopoli Niçomediam et Nicaeam a. 1745 susceptum, servato in bibliotheca Instituti Parisini, edidit Perrot *revue arch.* N. S. 31 (1876) p. 410 sic:

HOC IN LOCO EVPALIVS TEGITVR
ORIVNDVS EX ARMENIA IS VIXIT
ANNOS P M XXV CVIVS DE PATRIA
NEPOS CIVILEM PIETATEM CVSTODI
ENS TITVLVM STATVIT

4 *Nepos*, vel, ut legit Hammer, *Eros*, nomen est eius, qui *civili pietate* municipi peregre defuncto titulum posuit.

91 ad n. 6059 (cf. Eph. II p. 293. IV p. 33). Arcam rep. esse a. 1861 inter urbem et ecclesiam S. Pantaleonis, clausam plumbo continuisse cadavera duo bysso involuta adnotavit medicus Andreas David Mordtmann. Filius eius Iohannes monuit titulum legi item in libro Christiani Papadopuli modo citato p. 164.

APAMEA (p. 60. 976. Eph. II p. 294).

92 ad Eph. II p. 294 n. 349. Brussae apud dominum Faraon contulit Domaszewskius et ectypum sumpsit. Tabella est ansata ex marmore candido alta m. 0.73, lata m. 1.34. — l. 3 maioribus litteris scripti sunt. Scribe 6 APAMEA, 7 DEDICAVIT.

PRVSA AD OLYMPVM (p. 61. 976).

93 Brussae *ἀνευρέθη ἐν τοῖς θεμελίοις τοῦ περιτειχίσματος περὶ τὴν Καπλιτζὰ καπουσοὺ πυλήν* S. MORDTMANN. Est in monte castelli ante mausolea Ormani et Orchani.

D | *m*
SEX · PACV|*vio*
RESTITVT|*o proc*
AVGG AD F|*amil*
GLADIAT|*or. per*
ASIAM E|*t adhae*
RENTES P|*rouin*
CIAS PRO|*c augg*
AD $\overline{XX}$ TR|*ans pa*
DVM |
SELEVC|*us l*

S. Mordtmann filius *Ἑλληνικὸς φιλολογικὸς σύλλογος* vol. 8 (Constantinopoli 1875) app. p. VI; Iohannes Mordtmann descripsit ad ectypum, ad lapidem Domaszewskius. Misit item F. Haverfield ediditque deinde in eph. *Academy* a. 1883 Mai. 12 et 15 p. 336. 355.

Supplementa praeivit Ioh. Mordtmann. — 4 APPI S. Mordtmann. — 5 GLADIATC idem.

94 Brussae ἐντὸς τῆς περιοχῆς τῆς διοικητηρίου.

anaglyphum

S I D V P I
D E R I E S I
P V L I S B R I T A
V I E T I O R I E
R I O R E A V I
L I A V I T A N
T R I A M I

Christus Papadopulo in eph. Smynaea *Smyrna* anni nescio cuius n. 409 (excerpsit inde Iohannes Mordtmann).

Videntur agnosci haec: . . . *dup*[*licario?*] . . . . . . *Brita*[*nnia s*]*u*[*p*]*e*[*r*]*ior*[*e*] *e*[*t infe*]*riore* . . . [*mi*]*li*[*t*]*avit an*[*nos*] . . . [*fra*]*tri am*[*antissimo*].

VIAE PONTI ET BITHYNIAE (p. 61).

95 ad n. 347. Vidit Domaszewskius in vico Tepedschik prope Brussam. — 1 est B ~~, id est B F, ut conieci. — 5 P·F AVGVSTVS Domaszewskius.

---

96 a Brussa hora dimidia Mudaniam versus ad balnea q. d. Kara Mustafa in campis.

I M P C A E S ~~A R · V E S P A S I A~~
N V S A V G P O N T I E M A X T R I B P O T *sic*
VIIII IMP XIIX P P·COS IIX DESIG VIIII 78 p. C.
IMP T CAESAR AVG F COS VI DESIG *Vii*
DOMITIANVS CAESAR AVG F
C O S V D E S I G VI V I A S
A N O V O M V N I E R V N T
PER L ANTONIVM NASONEM
P R O C E O R V M

Descripserunt et Rozycki Schwaabiusque amici Mordtmanni et Domaszewskius. Hoc exemplum solum rettuli.

Eiusdem procuratoris meminit nummus cum capite Vespasiani inscriptus ἐπὶ Λ. Ἀντωνίου Νάσωνος ἐπιτρόπου — Βιθυνία (Eckhel 2 p. 404).

ASIA.

TROCNADES sive TRICOMIA (*Kaimaz*) (p. 62).

97 Kaimaz in aedibus privatis.

I I
leg. ....ca E S · A V G · D A *l* M A *tiae*
T R O C N A / L Ↄ I Ↄ L / /
G E N T I V M M / / / / /
curante... / I M A C H O · PH I L I P P I · M A
T V V M ❦

Domaszewskius et ego descripsimus ad ectypum.

Trocna[*d*]*es* ethnicum redit in altero in eiusdem oppidi coemeterio a Domaszewskio descripto hoc:

A I Λ ❦ M A Σ I M I N *ην* *sic*
T H N Ϲ E M N O T *άτην*
γ V N A I K A T O *ῦ κρα*
T I Ϲ T O Y E Π I T *ρόπου*
T R O K N A *δες*

Τροκνάδων Galatiae salutaris sive secundae, cuius metropolis Pessinus fuit, episcopatus adest in notitiis episcopatuum (1 n. 277, 8 n. 330, 9 n. 239 Parth.) et in subscriptionibus conciliorum adlatis a Wesselingio (ad Hieroclem p. 698), idque vocabulum latere vidit Holstenius apud Hieroclem p. 698 in eadem provincia recensentem oppidum *Ῥεγετνακάδη*. Ubi fuerit, nunc intellegitur. Sed quod adhuc statuerunt ibi fuisse antiquam Tricomiam memoratam Ptolemaeo in Phrygia magna (5, 2, 22) et ita collocatam in tabula Peutingerana: *Dorileo — XXVIII — Mideo — XXVIII — Tricomia — XXI — Pesinunte,* cum praesertim inter sedes episcopales Tricomia haec non compareat, item retinendum est videturque oppidum duobus nominibus et Galatico et Graeco usum esse. Ad provinciam quod attinet, meliore aetate Phrygiae finibus comprehensum fuisse et Ptolemaeus ostendit et titulus ibi repertus n. 348 *pro*(*curatoris*) *prov*(*inciae*) *Fryg*(*iae*); labente aevo Galatiae accessisse loci supra adlati declarant. — Ceterum statuam hanc magistratui cuidam Romano Trocnades aut cum aliis posuerunt aut ad ethnicum quaedam adscripserunt parum mihi intellecta, nec magis intellego quod Graecus qui operi institit ad suum nomen adscripsit.

NACOLIA Phrygiae (p. 62).

98 ad n. 350. Descriptam misit Ramsay. — 7 legit VFREXACTORPE.

99 ad n. 351. Descriptam misit idem. — 2 legit FL CL, 7 / TO.

DOCIMIVM Phrygiae (*Itschki Karahissar*) (p. 71; Eph. IV p. 34).

Ad Docimium Phrygiae, hodie Itschki — non Eski — Karahissar, constat fuisse lapidicinas marmoris Phrygii eius quod plerumque a Synnadis appellatur. Nos sub hoc titulo rettulimus marmora inde avehenda avectave quae reperta sunt alia ad ipsum vicum Itschki Karahissar, alia in oppido Afium Karahissar sito inter Docimium et Synnada (Tschifut Kassaba), egregia diligentia nuper collecta a Gulielmo Ramsay editaque in ephemeride scholae Gallicae quae est Romae *mélanges d'archéologie et d'histoire* (1882) p. 294-301. Cum his componendae sunt similes adnotationes in urbe Roma repertae in marmoribus Phrygiis (*pavonazzetto*) compositae a Bruzza ann. inst. arch. 1870 p. 190 seq. (cf. p. 155).

100 ad n. 358. Itschki Karahissar quod descripsit Ramsay l. c. p. 300 videtur esse ipsum marmor visum Hamiltonio. Ramsay excepit sic:

\ IAIX
VETER COS XCXC — a. 96? 116?

101 Itschki Karahissar.

CCC
R III
IALIC COS — a. 68?

Ramsay l. c. p. 301.

Fortasse, ut observat editor, *Italico cos.*, Neronis nomine scilicet suppresso.

102 Itschki Karahissar.

a ΛXXↃ
a. 107 SSOↃ III ЯΛS
a. 69 VFR VOP COS ÐCLVI
b ᴰᒥFCVΛP

Ramsay l. c. p. 297.

103 Afium Karahissar.

a CXX
R M P
a. 69 VFR VC *p cos*
Ð C
a. 107 *b* SVR $\overline{III}$

Ramsay l. c. p. 298.

104 Itschki Karahissar.

a. 69 VFR VOP COS
C C I
/\ I C O S

Ramsay l. c. p. 298.

Consulatus in primis marmoribus duobus, fortasse item in tertio leguntur duo ab editore recte agniti, *Ver(ginio) Vop(isco) cos.* (ubi suffecti ponuntur, ordinariis duobus Othone et fratre eius iam deiectis) et *Sura III.* — Duo adeoque tres consulatus eidem marmori inscripti cum in Phrygia passim inventi sint, idem in urbanis rarissime usu venit, unumque lapidem solum Bruzza affert (ann. inst. arch. 1870 p. 190 n. 259) consules habentem a. 124 et a. 132 item ex Phrygia adlatum. Quod vide ne coniunctum sit cum eo, quod marmora haec non pervenerunt ad locum destinatum; possisque adeo eodem referre, quod in quibusdam horum titulorum (n. 116. 117) legitur REPR, ubi non sine aliqua specie veri de reprobatione Ramsay cogitavit.

105 Itschki Karahissar.

a. 92 C XVI COS
XV

Ramsay l. c. p. 299.

---

106 Itschki Karahissar.

M
a. 100 RAIN III COS
XII BCXII
a. 92 C XVI COS
C XXXXV

Ramsay l. c. p. 299.

Consulatus significantur duo *C(aesare) XVI cos.* et *Traiano III cos.*

---

107 Itschki Karahissar.

N · XVITC S a. 95
LOCO CC XLV
B OVAP /

Ramsay l. c. p. 296.

1 scr. C · N · XVII · COS, id est *Caesare nostro XVII cos.* — 3 est *b(rachium)* [*q*]*ua*[*rtum*].

---

108 Itschki Karahissar.

C+IXXXXVIII
C XVII COS XXXI a. 95

Ramsay l. c. p. 299.

---

109 Afium Karahissar.

a. 97 VER VERG COS

SO · M
+XT
TR AV III COS CXLIIX a. 100
CHR AA

Ramsay l. c. p. 298.

Consulatus duos recte agnovit editor *Ner(va) Verg(inio) cos.* (editur SOS errore typographi) et *Tra(iano) Au(gusto) III cos.* Secundae subscriptionis simillima est Pocockiana n. 357.

110 Itschki Karahissar.

a

BCCCCLXXXVI

ΛXXꓶƆƆƆƆƐ O

SOƆ ƆԀƎΛꓤℲ ∀ — a. 97

Λ III CORM R

B III T

CAD II COSSCSIV — a. 105

b RV COSS — a. 97?

XLVLI

Ramsay l. c. p. 296.

Consulatus notantur tres: [*N*]*er*(*va*) *Verg*(*inio*) *cos.* a. 97 (quam editor agnovit); [*Ne*]*rv*(*a*) *cos.* eiusdem anni; CND II, id est *Candido II cos.* a. 105. Item redit *b*(*rachium*) [*q*]*uart*(*um*).

---

111 Itschki Karahissar.

NER VErg COS — a. 97

BOΔARTSLI

ÐCCCXL

B III Ɔ

X $\overline{\text{II}}$ X .

a. 109 — A PAL II COS

Wilson apud Ramsay l. c. p. 295.

Consulatus signantur duo *Ner*(*va*) *Verg*(*inio*) et *A. Pal*(*ma*) *II.* — 1 fortasse fuit *b*(*rachium*) *quart*(*um*). — Ad latus traditur VEPC.

---

112 Itschki Karahissar.

RAT II COS S·EC — a. 98?

XIVIII P

Ramsay l. c. p. 300.

Trai(*ano*) *II cos.* potius quam, quod proponit editor, *Aur. Antonino II cos.*

---

113 Itschki Karahissar.

a. 107 *a* SVRA III COS IL

DECCXXIII

b ÐEDCCCXXX

R III

Ramsay l. c. p. 300.

---

114 Itschki Karahissar.

IMPATO III TENPEA — a. 145

CAES II COS

I. OCO CCCXXXIII

REPR OFF PELA

Ramsay l. c. p. 296.

1. 2 scr. IMP · ANTO · IIII · TE AVREL · CAES · II · COS, id est a. 145; non est, ut editor existimat, a. 161.

115 Itschki Karahissar.

CLAR II E*t* S|*euero cos* a. 146
LOCO LX|
O/FI|

Ramsay l. c. p. 301.
1 E pro Ͳ, 3 OEFI traduntur.

---

116 Itschki Karahissar.

LAPC' EA a. 147?
LOCO XXXV REPR

Ramsay l. c. p. 297.
1 *Largo et M*[*essalino cos.*] potius quam quod editor proposuit *lap*(*i*)-*c*(*idinae*).

117 Itschki Karahissar.

EMES
Ξ XLIII
REPR

Ramsay l. c. p. 297.
Videtur eadem inscriptio atque n. 116.

---

118 Itschki Karahissar.

MACRINO Ͳ CELSO COS a. 164
OFF ASIATIC CAES DOM
B *q*VAR B IIII Δ
*l*OCO XXXXIIII

Ramsay l. c. p. 294.
2 ASIAT·IC· traditur. — Est *caes*(*ura*). — 3 OVAR traditur.

---

119 Itschki Karahissar.

ΛR ΛWONINo AV
ESTEOR IIII

Ramsay l. c. p. 300.
Imp. (potius quam *Aur.*) *Antonino Au*[*g.*] ...

---

120 Itschki Karahissar.

/ ıANO COS ANDAN IV

Ramsay l. c. p. 300.

---

121 Itschki Karahissar.

XLVIIBII
B ꓤꓛ Ɪ (litteris inversis)
APRO

Ramsay l. c. p. 297.
Fortasse scripta *Aproniano cos.*

---

122 Itschki Karahissar.

*l*OCO XV ꓘ

Ramsay l. c. p. 301.

123 Seidilar 11 mil. Angl. a lapicidinis ad septentrionem.

DE ƉCCXXIX

Ramsay l. c. p. 301.

---

124 Afium Karahissar.

ꝏ ꝏ C X

T A Ω

Ramsay l. c. p. 301.

PRYMNESSVS (*Seidilar?*)

125 parva basis ex marmore Synnadensi, a parte superiore et a dextra non fracta, sed desecta. Stetisse olim Prymnessi, cuius rudera agnovit Ramsay prope Seidilar oppidum inter Itschki Karahissar (Docimium) et Bejâd, ex argumento intellegitur; extat in oppido Afium Karahissar in coemeterio Armeniaco. Rediens paullo post eodem frustra lapidem indagavit Ramsay, interim videlicet pessumdatum.

I ARVI IDIIN
POMPEIMAGNIAI
ANIPRAEF·VRB·AV
PRYMNESS·ET·C·R
TIANTVRCVRA
C·CAECILLIO L·F·M

ΟΔΗΜΟϹΚΑΙΟ
ΤΕϹΡΩΜΑΙΟΙΛΓ
ΤΙΟΝΛΕΥΚΙΟ
ΠΟΜΠΗΙΟΥΝ
ΝΟΝϹΚΡΙΒΩΝ
ΧΟΙΙΡΟΙΙ

Descripsit Ramsay misitque; idem edidit *Mitth. des arch. Instituts in Athen* 7 (1882) p. 127.

[*In honorem?*] *L.* [*A*]*rrun*[*ti L. f. L.*] *n.* [*L. pron.?*] *Pompei Magni ab*[*n. Scriboni*]*ani praef*(*ecti*) *urb*(*i*), *au*[*g*(*uris*)] .... *Prymness*(*enses*) *et c*(*ives*) *R*(*omani*) [*qui ibi nego*]*tiantur*, *cura*[*nte*] *C. Caecillio L. f. M* ..... Ὁ δῆμος καὶ ο[ἱ κατοικοῦν]τες Ῥωμαῖοι Λε[ύκιον Ἀρρούν]τιον Λευκίο[υ τρὶς?] Πομπηίου Μ[άγνου ἀπόγο]νον Σκριβων[ιανὸν ἔπαρ]χον Ῥώμ[ης] ..... Restitui ego in epistula edita l. c. revocans adoptione admissa ad Crassum Scribonianum, filium consulis a. 27 M. Licinii Crassi Frugi ex Scribonia pronepte Pompeii Magni, natum ante a. 33, defunctum post a. 69 p. Ch. (v. in hac eph. 1 p. 147). Sed cum cognomen Crassi, quo Scribonianum hunc usum esse constat, nec Latina nec Graeca tituli Prymnessensis recipiant, rectius fortasse referetur ad domum consulis a. 32, caesi autem a. 42, qui ipse dicitur in fastis consularibus *Camillus Arruntius*, in actis Arvalium a. 38 et fortasse a. 43 *M. Furius*

Camillus, apud auctores *Furius Camillus Scribonianus* (Suetonius Claud. 13; Dio 60, 15) nominibusve inde breviatis, filius (apud Tacitum ann. 12, 52) *Furius Scribonianus* (dixi de eo in eph. Herma 3 p. 133). Nam hic, filius naturalis ut videtur consulis a. 6 p. Ch. L. Arrunti, adoptivus consulis 8 p. Ch. M. Furii Camilli, tam Arruntii nomen gessit quam Scriboniani, et cum huius cognominis origo ignoretur, certe nihil impedit, quominus descendat a filia Sex. Pompeii, quam unicam fuisse verisimile est (Dio 49, 11, Drumann 4, 591), sed bis nupta potest fuisse. Stemma scilicet sic efficietur hoc:

Cn. Pompeius Magnus

Sex. Pompeius Magnus ⌣ Scribonia

L. Scribonius Libo ⌣ Pompeia nata ante a. 715 ⌣ L. Arruntius L. f. L. n. cos. a. 6

M. Licinius Crassus Frugi cos. p. C. 27 ⌣ Scribonia | M. Furius Camillus Arruntius Scribonianus cos. a. 32

Crassus Scribonianus n. ante a. 33. | L. Arruntius Scribonianus | Arruntia Camilli f. Camilla (vol. VI, 5932).

Obstat huic coniecturae, quod cuius hic lapis est L. f. appellatur; nisi forte patre M. Furio Camillo caeso Claudius filio, cui pepercit (Tacitus ann. 12, 52), paternum praenomen interdixit, id quod quamquam exemplo defenditur (Tacitus ann. 3, 17), utique sua difficultate laborat. Nihilominus iam hanc coniecturam praetulerim, quoniam obstaculum modo indicatum facilius opinor superabitur quam in altera omissum nomen Crassi. — Frater arvalis qui nominatur in actis a. 75—96 *L. Pompeius Vopiscus C. Arruntius Catullius Celer* (v. Henzen p. 195) hoc certe confirmat aliquam necessitudinem intercessisse inter Arruntios et Pompeios. — *Praefectus urbi* sine dubio intellegitur feriarum Latinarum, quamquam id simileve additamentum omitti non solet. Possis ad eundem revocare titulum urbanum huius eph. vol. 4 p. 288 n. 830: ..... *Scribonianus cos., augur, fetialis.*

SYNNADA Phrygiae (*Tschifut Kassaba*).

126 litteris maximis. Synnadis, quae fuerunt non ad Afium Karahissar, ut antea credebatur, sed ad oppidum magis ad meridiem inde situm Tschifut-Kassaba (v. Perrot *revue archéologique* vol. 31 a. 1876 p. 190; Ramsay *Bull. de corr. hell.* 7 a. 1883 p. 297) in fonte publico in opere posita.

CLAVDIVS M F
? *pa*|P · ASIATICVS · TR · MIL ·

Ramsay descriptam misit et edidit *Bull. de corr. hell.* 7 (1883) p. 306.

127 ex Synnadis translata in vicum Gazuk Keui, qui inde distat horis duabus ad sept., ad fontem.

D M
V L P I A E
H Y G I A E
M A R I A N I ·
AVG · LIB PROC · LIB
FELIX · CONIVGI
OPTIMAE · B · DE SE
MERITAE

Ramsay descriptam misit et edidit in eph. scholae Gallicae Romae consistentis *Mélanges d'archéologie et d'histoire* vol. 2 (1882) p. 292.

---

128 Gazuk Keui ibi ubi est n. 124.

M VLPIVS
MAPIANI LIB *sic*
PAEDEROS HC
SITVS EST

Ramsay misit ediditque cum ea quae praecedit.

---

129 in vico Mahmud Keui prope Synnada fonti immissa.

ARRVNTIA*e* L F AT*ti*CE
CONT*uber*NALI ET *q arrunt*IO
IVS*tin*O CAR*issimo filio*
HYA / / / / / / / / / / / / R
CAES *ser* / / / / / / / / ↄ PDS

Α *ρ* Ρ ☐ *υτίαι* · *ἀτ*ΤΙΚΗΙ
ΓΥΝΑΙ*κι ἑαυτοῦ καὶ κο*ΙΝΤΩ
ΑΡΡΟΥΝ*τίωι ἰουστίνωι* / /
ΜΙ / / / / / / / / / / / / / /

Ramsay descriptam misit ediditque *Bull. de corr. hell.* 7 (1883) p. 305.

1 \ARRVNTIAF ms., ARRVNTIAE ed. — 2 ETO////IO traditur. — 3 CAR ed., CAP ms. — 4 fin. R om. ed. — 6 AIPC///ITIKHI traditur. — 7 N//INTΩ traditur. — 9 om. ed.

---

130 Tschifut-Kassaba ad fontem.

D I S M A N I B V S
F L E V T Y C H I A E
M A T R I P I I S S I M A E
A M I A N T V S A V G
LIB
A COMMENTARIS

Perrot *Revue arch.* N. S. 31 (1876) p. 203, cui descripsit Choisy; Ramsay descriptam misit.

Eiusdem nominis libertum procuratorem nominat inscriptio altera in Phrygia reperta Laodiceae n. 287.

APAMEA CIBOTVS Phrygiae (p. 71. 977).

131 ad Apameam Phrygiae prope confluentes Maeandrum et Orgadem fluvios.

D N
FLK · IOBI
ANO PI · C
*inu*IC*t*O

Ramsay *Bull. de corr. hell.* 7 (1883) p. 309.

2 corruptus est neque ex tertio elemento efficiendum quod effecit editor *K(laudio)* ab hoc quoque saeculo abhorrens; immo fuit FL · IOBI.

CYZICVS ET ARTACE Mysiae (p. 72. 977. Eph. III p. 156. IV p. 34).

132 litteris saeculi primi Cyzici.

L · BAEBIVS · L · L · MOSCHVS
ΛΕΥΚΙΟΣ ΒΑΙΒΙΟΣ ΜΟΣΧΟΣ

Ad exemplum Carabellae ed. Perrot *revue arch.* 32 (1876) p. 268.

PARIVM Mysiae (p. 73).

133 basis statuae cum foramine in parte summa. Kamaräs iacet in campis prope Magaravrysin.

ANTONIO
I/TRVEO
MIIVOLVI/

Lolling descripsit.

134 epistylium Kamaräs ad portum e regione scalarum in aedibus Hassan-Aga *bei der türkischen Kaffeeschenke.*

XII · M AEBVIIVS BASSVS SVO//
□ □ □

Lolling descripsit.

In principio marmor integrum est et ante XII spatium vacat.

135 tabula marmorea magna punctis triangulis, iacens inter Kamaräs vicum et Tursanaburun 10 fere passibus a mari iuxta viam.

T · FLAVIO ·
M · LAEVIVS
HI*c sito?*

Descripsit Lolling.

136 Kamaräs in aedibus Georgii Antoniu.

O⁻TITIIO⁾ POIII
C S · DOR
P _IO⁻PIEN
VL ı N NO⁻S XXI · M
HAVI · EI TVı

Lolling descripsit titulum pedibus fere detritum.

Extrema talia fere fuerunt: *p*[*atron*]*o pien*[*tissimo f.*]. *V*[*ixit a*]*nnos XXI m* . . . . . *Have: et tu.*

---

137 Kamaräs prope Tursana Burun in aedibus Chatzi Hussan Effendi.

F S F P

Lolling descripsit.

ABYDOS (*Tschanak Kalesi*).

138 Dardanelliae sive Tschanak-Kalesi a meridie oppidi ad pontem, per quem itur ad suburbium Tartaricum, in coemeterio Turcico.

co|H VIII · PRAET · MILiTAVIT OP|*tio ann* . . . .

Lolling descripsit.

ALEXANDRIA TROAS Mysiae (p. 73. 977. 1059).

139 ad n. 391. Lollingius, qui nuper relegit, sic exhibet extrema:

*a*VRELIVM · IOBACCHVM
CVRATORE
⁻IDIO MENOGEN

---

140 ad n. 395. In vico Kulakly descripsit Fr. Calvert deditque Hirschfeldio sic:

POSTVMIA VENEPIA
XOΓPE ◉ ΠΡΩΠΥVO

ΛΟΥΚΙΟ
ΙΡΡΟΥΝΤΟ

141 Iki-Stambûl *in some buildings erected by an Armenian valona merchant.*

imp. caes. diui traiani H A *d r iani f.*
*diui traiani pa*RTHICI NEPOT*i diui*
*neruae pron. t. a*ELIO HADRIAN*o anto*
nino aug. pio PONTIF . MAX · TRIB P*ot*
N ERYLLINVS · FLAMI *n*
O · AEDIL · CON · SE

A. H. Sayce, qui descripsit, *Journal of hell. studies* 1 (1880) p. 82.
1 HAI s Γ, 3 -ELIO traduntur.

---

142 Kuschi-Baschi (Kalessi Ovasi SAYCE) prope Tschigri (Troadem) apud rusticum quendam LANGE.

*aug*V S T O
Ī IMP X̄ IIII

Descripserunt Sayce, qui ed. *Journal of hell. studies* 1 (1880) p. 83, et Conradus Lange.
2 in. Ī Lange, T Sayce.

---

143 5 min. extra vicum Darikiöi in agro prope coemeterium Turcicum.

superiora latent in terra
S A R I A
II VIRI

Lolling descripsit.

---

144 Kuschi-Baschi mil. $1\frac{1}{4}$ a Troade orientem versu.

D I A I I I
*te*R T I A I

G. Hirschfeld descripsit.
1 punctum post DI sustuli. — fin. fuit L · F similiterve.

SARDES Lydiae (p. 77).

145 ad decretum anni p. Ch. 459 Sardianum (C. I. Gr. 3467 = Lebas-Waddington n. 628) de operis pertinens constitutio imp. Leonis nuper prodiit (*μουσ. καὶ βιβλ. τῆς εὐαγγ. σχολῆς* 3 a. 1878—80 p. 183), ipsa Graeca, sed praescriptum habens Latine IMP · CAESAR. Nos documentum longum et difficillimum huic auctario Latinarum ut propterea inserere noluimus, ita commemorare visum est propter Latini sermonis aliquas reliquias vel ea aetate in aula Orientis retentas.

146 litteris parvis. Sardibus *in the chimney of a Yourouk cottage.*

RDOSIPSFPOSSIDF
ONADFSIIPSIAVIFA
IASDOAIISVAIOV

W. M. Ramsay descripsit a. 1880.

Non intellego; leguntur haec fere: ... [*sace*]*rdos ipse posside*[*bat*] ... [*d*]*ona de s*[*e*] *ips*[*e*] *autem* ... *ias domi suae* [*q*]*u* ... Possis etiam proponere *dona de stipe.*

SMYRNA Lydiae (p. 78. 978. Eph. IV p. 36).

147 rep. ad Smyrnam in monte Pago, nunc in museo scholae evangelicae.

ti. claudius ti. cl | AVDI · THRASYLLI · *l*
ti. c | AESARI · AVGVS | *to et augustae caes. aug. matri*
τιβέριος κλαύδι | ΟΣ ΤΙΒΕΡΙΟΥ ΚΛ | *αυδίου Θρασύλλου ἀπελεύθερος ......τιβερίῳ*
καίσαρι σεβαστῷ κ | ΑΙ ΣΕΒΑΣΤΗΙ ΚΑΙ | *σαρος σεβαστοῦ μητρί*

Ectypum misit Humannus. Μουσ. *καὶ βιβλ. τῆς εὐαγγ. σχολῆς* 3 (1878—80) p. 140.

1 THRASYLLII editur; in ectypo non cernitur nisi THRASYLL.

148 *trouvée sur la pente du Mont Pagus.*

T · IVLIVS · T · F · VOLTINIA
PATERNVS · EVOCATVS
AVG ❦ MILITAVIT
AN · IN · CAL · XVII · IN · CAL · VII
VIXIT · AN · XXXXIII

Ectypum misit Humannus. Aristoteles Fontrier Smyrnaeus *Bull. de corr. hell.* 7 (1883) p. 408.

3 scriptus est litteris aliquanto maioribus. — 4 sic lapis exemplo ab operario Graeco male expresso; nam requiritur *an*(*nos*) *in cal*(*iga*) *XVII*, [*evo*]*ca*[*t.*] *VII.*

149 Smyrnae rep. in hortis ad S. Annae, iam ex dono Anastasii Ch. Panagi in museo scholae evangelicae.

D · M
M · CORNELIVS
QVARTVS · VIXIT
ANNIS · XXVIIII

Μουσ. *καὶ βιβλ. τῆς εὐαγγ. σχολῆς* 3 (1878—80) p. 146.

ERYTHRAE (*Ritri*).

150 Erythris rep. a. 1848, hodie ἐν Ἀγριλιᾷ ἐπινείου τῶν Ἀλατσάτων et in opere posita in porta ecclesiae S. Georgii, ut in angulis quaedam litterae tegantur.

in sinistro latere intra coronas octo:

Ο ΔΗ ΜΟΣ	Ο δη μος	ΓΕΡΟΥ ΣΙΑ	ΖΜΥΡ ΝΑΙΩΝ
ΚΟΛΟΦΩ ΝΙΩΝ	ΕΦε ΣΙΩν	ΜΑΓΝΗ τΩΝ ΑΠ ο ΣΙΠΥΛ ΟΥ	ΚΥΜΑΙ ΩΝ

L · MARIVS · M · F
ΑΕΜ · CAIATA
ΛΟΥΚΙΟΣ ΜΑΡΙΟΣ
ΜΑΡΚΟΥ ΥΙΟΣ
ΑΙΜΙΛΙΑ ΓΑΑΤΗΣ

in dextro latere intra coronas octo:

ΓΕΡΟΥΣΙΑ ΖΜΥΡ ΝΑΙΩΝ	κλαζο ΜΕΝι ΩΝ	ΤΗΙΩΝ	ΛΕΒΕ ΔΙΩΝ
ΜΥΡΕΙ ΝΑΙΩΝ	*corona non inscripta*	*corona non inscripta*	*corona non inscripta*

Μουσ. καὶ βιβλ. τῆς εὐαγγ. σχολῆς 1876—78 p. 27.

METROPOLIS Lydiae (prope *Trianta* et *Massat*, a *Bajandyr* ad occidentem) (p. 79).

151 Massat παρὰ τὸν νερόμυλον χρησιμεύουσα ὡς γέφυρα τοῦ χάνδακος τοῦ μύλου.

*im*P · CAE*sar di*
ui f. AVGV*stus*
*pon*TIFEX *maximus*
*trib*VNIC *potest*
pat. PATR
*c*VRAM*egit*
*d*OMIT*ius*
*αὐτ*OKPAT*ωρ καῖσαρ*
*σεβ*ACTOΣ APXI*ερεὺς*
. . . . *πατὴρ*
*πατ*PIΔOΣ
E Eπι*σ*TA*τοῦντος*
OY ΔOM*ετιου*
TOY M

Arist. Fontrier μουσ. καὶ βιβλ. τῆς εὐαγγ. σχολῆς 1876—78 p. 99. Supplementa fere praeivit editor. — 6 malim CVRAN*te*.

---

152 inter oppida Fortuna et Trianta ad viam in coemeterio Turcico.

L · A L L
W T S O
O N

Arist. Fontrier μουσ. καὶ βιβλ. τῆς εὐαγγ. σχολῆς 1876—78 p. 101.

---

153 μεταξὺ Τούρβαλι καὶ Μασσάτ rep. in coemeterio Turcico ad rivum Fetrek-Tsai.

MARCVS AILIVS
P/ILIVS M F AIM
MAPKOΣ AIΛIOΣ
MAPKOY YIOΣ

Aristoteles Fontrier μουσ. καὶ βιβλ. τῆς εὐαγγ. σχολῆς 1876—78 p. 96. 2 P/ILIVS quid significat, non perspicio.

EPHESVS Lydiae (p. 81. 978. 1064. Eph. IV p. 37).

154 ad n. 424. Adde AVG post CAESARI omissum errore typographi.

155 ad n. 429. Denuo repperit Ioh. Schmidt in via ante portam castelli Turcici, sed imminutam et ex parte sub humo latentem. Quae legit edidit *Mitth. des athen. Instituts* 6 p. 140.

---

156 ad n. 432 cum Eph. IV p. 37 n. 61. Iohannes Schmidt, qui descripsit et edidit *Mitth. des arch. Inst.* 6 (1881) p. 141, apices enotavit in priore fragmento ACCÉNSÓ — RÉNSI — ASIAÉ, in altero ACCÉN — RÉNSI.

---

157 ad n. 435. Oxonii in museo descripsit Adolfus Michaelis. — 4 vere LIGVRI · lapis. — 5 XX · III lapis. — 11 hiat lapis inter M et S.

---

158 ad n. 440. Ioh. Schmidt, qui descripsit et edidit *Mitth. des arch. Inst. in Athen* 6 (1881) p. 141, addidit apices VÉDI et NICÉPHC| legitque 2 PAVLLINAE.

---

159 ad n. 6070. Inscriptiones repertae sunt non in theatro, sed ibi ubi olim collocatae sunt immissae peribolo Artemisii, ut ostendit paries delineatus apud Woodium *discoveries at Ephesus* p. 133. Secunda earum hodie adservatur Berolini in museo n. 969, 9 septem versibus disposita; ex deletis Latinis apparent haec: / ASINI / GALLO · PRO · COS et LEC; Graeca deleta non leguntur.

---

160 ad n. 6083. Ligno expressam cum anaglyphis dat I. T. Wood *discoveries at Ephesus* (Londinii 1877) p. 114.

---

161 tabula Ephesi prope portam qua Magnesiam itur iuxta arcam q. d. Polycarpi.

I M P *caes*
V E S P A *sian*
A V G · I
I II
I I M P

Descriptam a Webero edidit Ioh. Schmidt *Mitth. des arch. Instituts in Athen* 6 (1881) p. 141.

---

162 *complete on the top and the right side, the return of which has a moulding the same as that of Eph. IV p. 38 n. 68, but this fragment does not fit* AMICI LONDINIENSES. Ephesi rep. est in museo Britannico.

B O N A
M · P R O C
E I V S I/

Descripsi ad ectypum.

TRALLES Cariae (p. 83. 982).

163 Aïdîn Güzelhissâr, *built in a wall at the cotton factory beside the station* RAMSAY.

imp. |N E R V A| *e caes. aug.*
P · P
chr|E S I M V S| *aug. l. proc. lapi*
cidin|A R V M C E| *llam?*
cal|D A R I A M G| *ymnasii*
tra|L L I A N O R V| *m marmoribus*
exo|R N A T A M · A D| *iectis . . . . .*
d|V O B V S| *dedicauit*
αὐτο|ΚΡΑΤΟΡΙ ΝΕΡ|ουα σεβαστῷ
|ΠΑΤΡΙ ΠΑΤΡΙΔ|ος
ΧΡΗ|ΣΙΜΟΣ ΑΠΕ|λεύθερος ἐπί-
ΤΡΟΠ|ΟΣ ΛΑΤΟΜΕ|ιων τὸ θερμὸν
ΤΟΥ (ΓΥΜΝΑΣΙ)ΟΥ παρὰ τραλ-
ΛΙΑΝΟΙΣ ΤΗΙ ΠΟλει
ΛΙΘΩΝ ΚΟΣΜΗΣας δύο . .
ΟΥΣ ΕΝ ΑΥΤΩ προσθεὶς
ΚΑΘΙΕΡΩΣεν

Graeca ita plena, ut leguntur supra, prodierunt ante aliquot annos in eph. Ὅμηρος, quod exemplum descriptum misit Ramsay. Idem quae lineis comprehensa sunt ipse descripsit.

7 possis supplere *templis* et 15. 16 [να]ούς, scilicet ut ea non comprehensa fuerint ipsa cella, sed ad eam aliquo modo adiuncta. — 10 ΠΑΤΡΙΔΙ Hom. — 12 ΛΑΤΟΜΙ idem. — 13 supplementum suggessit Bormannus. — 14. 15 ΤΗΙΠΟ . . . .|ΛΙΟΩΝ traditur; deest praeterea vocabulum quoddam respondens *incrustationi.*

---

164 Aïdîn Güzelhissâr in *mendrese* Daïoglu in pavimento.

*c*N · V E R G I L I O ·
C N · L · N Y R I O
*t*H A L A M V S · V I L L I C O ·
S V *o* · C O N S T I T V I T

Am. Hauvette-Besnault et Marcellus Dubois *Bull. de corr. hell.* 5 (1881) p. 346.

2 cognomen corruptum.

NYSA Cariae (*Sultan-Hissâr*).

165 litteris rudibus. Sultan-Hissâr.

DI M
M V L P I V S
A I B I N V S
MILS COH VI
PR STVP X VIXI
T ANNIS XXX
V MESIB OVAT
TOR DIAEBVS X
IVLIVS RESPCT
VS CONTVBER
NALI SVO OB BE
NEMERENTI E
ECIT IN TRASI
TO

Descripsit Ramsay misitque.

Di(s) M(anibus). M. Ulpius A[l]binus mil(e)s coh(ortis) VI pr(aetoriae), stup(endiorum) X, vixit annis XXXV mesib(us) [q]uattor diaebus X. Iulius Resp(e)ctus contubernali suo ob(ito) in tra(n)sito bene merenti [f]ecit. Quadratarius et alias mendas admisit et verba *in trasito* suo loco omissa in fine adiecit.

MYLASA Cariae (v. p. 83. Eph. IV p. 39).

166 ad n. 448 et Eph. IV p. 39 n. 72. Admonuit Dessau Graecae constitutionis partem descriptam a Pocockio Mylasis ad aedem Romae et Augusti editam legi apud eundem in inscr. ant. part. II p. 17 n. 13 et inde in C. I. Gr. n. 2701. Quos versus Cyriacus integros vidit, eorum principia sola excepit Pocockius; sed plures dedit quam ille. Exhibui quae prodeunt coniuncto utroque apographo ita, ut quae Cyriacus solus vidit, collocentur intra ( ).

(Ἡ ἑρμηνεία τοῦ θείου τύπου †)
Τ(ὴν σουγ)γεστίονα τῆ(ς σῆς ὑπεροχῆς περὶ τοῦ λιμενικοῦ τέλους τῆς Πασσαλιητῶν)
κώ(μης τ)ῆς Μυλασέων π(όλεως ὡς ἂν [ᾖ] τῇ πολιτείᾳ ἤτοι τῷ δημοσίῳ λυσιτελὲς καὶ)
τοῖς χ(ρ)η(σίμ)οις τῆς αὐτῆς πόλ(εως ἔσεσθαι μέλλον μετὰ δικαίο[υ] ἐπαίνου κυροῦμεν καὶ διὰ)
το(ύ)του τοῦ θείου πραγματι(κοῦ τύπου θεσπίζομεν μηδενὶ τὸ μνημονευθὲν τέλος ἢ αἰτεῖν)
ἐ(ξ)εῖναι ἢ εἰς ἴδ[ι]α κέρδη δύνα[σθαι . . . .

πόλις τῶ[ν] προ[σό]δων . . .
εἰς τὰς ἀναγκαίας χρείας τῆ[ς . . . .
προχωρήσουσιν εὐδοξΙΕΑ . . .
αὐθεντία, ἅ τινα διὰ τοῦ θεί[ου τύπου . . .
ΣΤΑΞΑΤΩΠΙΟΙΝΗΣ ὑπεναντι . . .
νόμου ὁριζομένης ὑπά[τοις . . .
τῇ πρὸ μιᾶ[ς] εἰδῶν Μαρτίων (ἐν Κωνσταντιν)[ουπόλει

2 ϹΟΥΓΓΕϹΤΙΟΝΑΤΗϹ Cyr., . . . ΤΕΣΤΙΟΝΑ.ΤΙ Poc. — 3 ΜΙΛΑϹΕѠΝ Cyr. — ἡ] ΕΙ Cyr. — 4 ΤΟΙΣ Poc., ΤΗϹ Cyr. — ΧΡΗϹΙΜΟΙϹ Cyr., ΧΗΟΙϹ Poc. — ΔΙΚΑΙΟΝ Cyr. — 5 ΤΟΥΤΟΥ Cyr., ΤΟΤΟΥ Poc. — 6 ΕΞΕΙΝΑΙ Cyr. omittens reliqua ad v. 12, ΕΕΙΝΑΙ Poc. — ΙΔΑ Poc. — 6 ΤΩΙ.ΙΙΔΙΩΝ ΠΡΟΕΩΔΩΝ Poc. — 13 ΤΗ. ΠΡΟΜΙΑ ΙΔΩΝ.ΜΑΡΤΙΩΝ Poc., ΕΙΔѠΝ ΜΑΡΤΙѠΝ ΕΝ ΚѠΝϹΤΑΝΤΙΝ Cyr. — Quae subiungit Pocockius ΙΙ | ΣΙΒΙΑΩΣΟΥΔΙΑ | ΔΙΟΜΕΔ ex eodem lapide videntur proficisci neque tamen ad eundem titulum pertinere.

Unde quamquam quaedam lucem accipiunt in fragmentis exiguis posterioris partis Latinorum, ut v. 4. 5 scribendum esse *nulli [dictum vectigal exigere licere neque quemquam id vertere in propria] lucra posse,* tam Graeca Pocockii quam Latina quae eis respondent ita lacera sunt, ut parum inde proficiamus.

LESBOS insula (v. p. 84. 982. Eph. II p. 294. IV p. 41).

167 ad n. 453. 454. Vide supra p. 40 n. 84.

---

168 basis alta m. 0.72, lata m. 1, rep. in insula Lesbo prope oppidum Ereso a Kastro ad occidentem in aedicula collapsa S. Andreae.

IVLIAE CAESARIS F
ΙΟΥΛΙΑ ΚΑΙΣΑΡΟΣ ΘΥΓΑΤΡΙ

E. Pottier et Am. Hauvette-Besnault descripserunt *Bull. de corr. hell.* 4 (1880) p. 443.

Titulus positus est inter a. u. c. 715 Iuliae natalem (Dio 48, 34) et 727, quo pater Augustus appellatus est.

CASOS insula.

169 Kasi prope ecclesiam Panaghia τοῦ Βαρδαβᾶ.

VIVIT
L · POSTVMIVS · L · L · DIODOR
VIVOS · SIBEI · FECIT
ET · CONIVGEI
Θ POMPONIAE · POMPONI *l*
CALLIOPAE

Ad ectypum ab Emiris medico missum ed. Beaudouin *Bull. de corr. hell.* 4 (1880) p. 124.

VIAE ASIAE (p. 87. 982. 1059. Eph. II p. 294. IV p. 41).

170 ad n. 6095 (Eph. IV p. 41 n. 74). Recognovit Ramsay *Journal of hellenic studies* 2 (1881) p. 52, Fontrierii lectionem comprobans; sed apparet pro NOBIN in lapide esse NOBI'', id est NOBILL.

---

171 columna miliaria rep. a. 1880 tertio lapide fere ab Abydi ruderibus 20 min. a Tschanak-Kalesi versus Sarischehr.

DDDDNNNN
//////////
//////////
MIL III

Lolling descripsit et ed. *Mitth. des arch. Instituts in Athen* 6 (1881) p. 226.

---

172 columna marmorea rep. tertio fere lapide ab Elaeae ruderibus 40 min. a meridie scalarum apud Klisse-Keui in campis.

M' · AQVIL*lius m'. f*
COS a. u. c. 625
III
ΜΑΝΙΟΣ ΑΚΥΛΛιΟΣ
ΜΑΝΙΟΥ
ΥΠΑΤΟΣ ΡΩΜΑ*ίων*
ζ'

E. Pottier et Am. Hauvette-Besnault, qui descripserunt, *Bull. de corr. hell.* 4 (1880) p. 379.

5 AKVΛ/ /ΟΣ traditur. — Eiusdem consulis miliaria alia edita sunt in corporis volumine III n. 479. 6093 et infra n. 170.

---

173 basis parva litteris pravis; columnam esse diserte non traditur. In via a Smyrna Sardes *in a fountain at the café on the pass of Belcaive.*

ΔΔΔΔNNNN
ΓL CRATIANO a. 383
LENTIN ANO
TH O OSIO
EΓ C◇ I
SSI ISSEMPE

Ramsay descripsit.

(Quattuor) d(ominis) n(ostris) Fl(aviis) Gratiano, [*Va*]*lentin*[*i*]*ano, Th*[*e*]*o*[*do*]*sio et* [*Arcadi*]*o* [*v*]*i*[*ctoriosi*]*ssi*[*m*]*is sempe*[*r Augustis*]. Scripta est a. 383 post Ian. 19, quo Arcadius Augustus creatus est, ante acceptum nuntium de caede Gratiani interfecti Aug. 25 eiusdem anni.

174 rep. a. 1880 in via Epheso Tralles ad stationem viae ferreae Azizieh, *stands on the station platform close to its original position.*

ΜΑΝΙΟΣ ΑΚΥΛΛΙΟΣ ΜΑΝΙΟΥ
ΥΠΑΤΟΣ ΡΩΜΑΙΩΝ
Ε

Ramsay *Journal of hellenic studies* 2 (1881) p. 45.

Licet Graeca sit, recepi extra ordinem.

---

175 in via Epheso Tralles (Aïdîn) prope hoc oppidum in macerie hortorum.

G
Γ Λ ᴵSA AVCC
MANIC\
MAXIM
IMP X̄X̄ĪĪ P P C O S \
MI ΛA

Descripsit Ramsay m. Dec. a. 1880 imperfecte propter noctem ingruentem; idem misit descriptam ab amico Sterrett. Edidit partem *Journal of hell. studies* 2 (1881) p. 47.

Dedi ut excepit Ramsay; 1 //CI///ON, 2 ΛLBΛ/ΛVCC, 5 fin. \ om., 6 ΛΛ Sterrett.

[*Ti.*] *Cl*[*audius*] *Caisa*[*r*] *Aug. G*[*er*]*manicu*[*s pontifex*] *maxim*[*us, tr. pot. XI,*] *imp. XXII, p. p., cos. V. Mi(lia)* λα'. Tralles ab Epheso distant m. p. c. XXXII. Eadem inscriptio est in miliario viae Epheso Smyrnam n. 476.

---

176 columna alta 5 ped. 10 poll., diam. poll. 20; ab Afium Kara Hissar III m. ad orientem in ponte.

AVCV ABICO
ADIAB NICO
PARTHICO MA
XIMO ET IMP
CAESARI M AVR
AIITONI
NO PIO AVG

A PRY
NESSO
Ɩ I IΓ

Ramsay descriptam misit ediditque *Mittheil. des arch. Instituts in Athen* 7 (1882) p. 130.

[*Imp. Caesari L. Septimio Severo Pio Pertinaci*] *Augu*[*sto Ar*]*abico Adiab*[*e*]*nico Parthico maximo et imp. Caesari M. Aur. Antonino Pio Aug. A Pry*[*m*]*nesso m.* ιγ'. Vide supra n. 125.

177 lapidem miliarium inscriptum numero XI Ramsay Gustavo Hirschfeld scripsit repperisse se ab Acmonia (Ahatköi) Phrygiae inter sept. et orientem versus Tutunbunar.

INSTRVMENTVM DOMESTICVM.

178 in patera rubra intus rep. Alexandriae Troadis [mus. Calvert ad Dardanellas].

L · FASTI
DI

Lolling descripsit.

ACHAIA.

DELOS (p. 94. 984. Eph. IV p. 41).

179 ad n. 484 (cf. Eph. IV p. 41 n. 75). Fragmenta duo utrimque rupta, supra et infra autem integra inventa a meridie sacri lacus ad faciem meridionalem porticus magnae, Homollius, qui eorum mihi ectypa misit, ad hunc titulum revocavit *Bull. de corr. hell.* 3 (1879) p. 149. 150:

S · L · L · ARIS   AEFF

prius recte sine dubio. Posterius, in quo legit REFE*cit*, cum item legi possit *pr*AEFE*ctus*, incertum est num pertinuerit ad eundem titulum.

180 ad n. 485 (cf. Eph. IV p. 41 n. 75). Titulum invenisse se negat Homollius secundis curis *Bull. de corr. hell.* 3 p. 147. 150.

181 ad Eph. IV p. 42 n. 76. Ectypum misit Homolle. — Puncta quadrata sunt. — In lapide sic est:

D O N V · D*e*
S*uo*

ut monuit ectypo inspecto Domaszewskius noster. — 9 fin. EPM'/ mihi videtur esse in ectypo.

182 ad Eph. IV p. 42 n. 77. Ectypum misit Homolle. Recte edita est, nisi quod versus ita finiunt:

A
VEI ·
OYYIONOY
KAT

---

183 Deli.

? rege M· R E G V *m*
cleo P A T R A E · F
C N · F A P O

Descripsi ad ectypum missum ab Homollio, qui ed. *Bull. de corr. hell.* 3 (1879) p. 149.

3 ⊢ ante CN · F · Homolle contra ectypum. — Videtur dedicata esse uni ex tribus filiis reginae Cleopatrae, quos *Βασιλεῖς Βασιλέων* Antonius appellavit (Plutarchus Ant. 54; Dio 49, 41).

---

184 basis fragmenta duo, Deli rep. prius ante aedem ad occidentem, posterius ante frontem eius septentrionalem.

l. licinium l. f. L V C V L L V M · P R O · Q
populus athe NIENSIS · ET · ITALICEI · ET
GRAECE *i que* I · IN S V L A · N E G O T I A N T V R

Recognovi ad ectypum quod misit Homolle. Idem ed. *Bull. de corr. hell.* 3 (1879) p. 147.

L. Licinius Lucullus ab a. 666 vel 667 ad a. 674 quaestor, deinde pro quaestore Asiam administravit (cf. Cicero acad. prior. 2 in.: *in Asiam quaestor profectus ibi per multos annos admirabili quadam laude provinciae praefuit*; Drumann 4, 121 seq.). Similem titulum Synnadenses posuerunt (Ramsay *Bull. de corr. hell.* 7 p. 297): [Λ]*εύκιον Λικίννιον Λευκίου υἱὸν Λεύκολλον ἀντιταμίαν πατρῶνα καὶ εὐεργέτην.* — Ceterum propter statuas Deli a negotiatoribus dedicatas magistratibus Asiae provinciae, ut haec est et quae sequitur et fortasse Eph. IV n. 77, nullo modo cogimur deserere auctoritatem Ptolemaei, qui cui provinciae insulae maris Aegaei attributae essent, reliquis accuratius executus est, Cyclades omnes ad Theram usque et Naxum (nam Astypalaea et Amorgus Asiae sunt) ad Achaiam provinciam revocantis, Scyrum Peparethum Sciathum Lemnum ad Macedoniam, Imbrum Samothracen Thasum ad Thraciam, reliquas a Rhodo Carpatho Caso ad Tenedum ad Asiam; neque enim ex illis titulis efficitur insulam iis magistratibus paruisse. Distributio haec insularum aliquantum mutata est facta saeculo tertio pro-

vincia insularum, quae dioeceseos Asianae esset; ad eam enim teste Hierocle c. 29 redactae sunt Cyclades pleraeque, in his Siphnus, Andrus, Tenus. Sed Delus vel ea aetate cum Achaia mansit, fueruntque eo tempore sub proconsule eodem etiam Scyrus et Lemnus, aliquando Macedoniae, item Imbrus, aliquando Thraciae; ipsae eae, quas una cum Delo Romani devictis regibus Macedoniae Atheniensibus donarant (Liv. 33, 30). Amissas postea Atheniensibus reddidisse videtur imp. Constans; nam huc videtur pertinere quod narrat Eunapius de Proaeresio sophista p. 90 Boiss.: ὁ δὲ ᾔτησε νήσους οὐκ ὀλίγας οὐδὲ μικρὰς εἰς ἀπαγωγὴν φόρου κατὰ σιτηρέσιον ταῖς Ἀθήναις· ὁ δὲ (imperator) ταῦτα ἔδωκε. Propterea opinor in nova provinciarum divisione hoc Atheniensibus datum est, ut insulae eorum eidem praesidi atque ipsi parerent. Delum igitur verisimile est nullo tempore sub proconsule Asiae fuisse.

---

185 litteris saec. fere VII. Deli rep. a. 1879 ad extremam porticum Philippi.

ΙΚΟ • COS

ΓΑΙΟΝ ΡΑΒΗΡΙΟΝ ΓΑΙΟΥ
ΥΙΟΝ ΑΝΘΥΠΑΤΟΝ
ΡΩΜΑΙΩΝ

Homolle *Bull. de corr. hell.* 6 (1882) p. 608.

Homollius confert epistulam relatam apud Iosephum ant. 14, 10, 20 sic inscriptam: Λαοδικέων ἄρχοντες Γαΐῳ Ῥαβιλίῳ Γαΐου υἱῷ ὑπάτῳ χαίρειν, recte et egregie, erravitque omnino Ludovicus Mendelssohn (act. soc. Lips. vol. 5 p. 217) reponens ibi Ποπλίῳ Σερουιλίῳ Ποπλίου υἱῷ. In ea epistula cum mentio fiat Ὑρκανοῦ τοῦ ἀρχιερέως, quod sacerdotium regni instar ab a. 691 ad 714 duravit, ducimur ita ad aetatem Ciceronianam. Homollius id spatium restringens ad a. 705—711 proconsulatum Rabirii refert ad a. aut 706 aut 709, quoniam eorum alii proconsules nulli innotuerunt.

---

186 ara ornata bucraniis sertis taeniis. Eam ex Delo adlatam esse conicit Michaelis probabiliter. Oxonii in museo n. 209.

Q AVILI C F LANVINE SALVE
bucrania
ΚΟΙΝΤΕ ΑΟΥΙΛΛΙΕ ΓΑΙΟΥ ΥΙΕ ΡΩΜΑΙΕ
ΧΡΗΣΤΕ ΧΑΙΡΕ

Descripsit mihi Michaelis. Prideaux marm. Oxon. 286, 150; Maittaire marm. Arundell. 33, 41 cf. p. 51 et p. 560; Chandler marm. Oxon. n. 7. Inde C. I. Gr. 6894 Graeca sola; haec syll. inter urbanas vol. VI n. 12904.

TEGEA Arcadiae (*Piali*).

187 tabula magna ex marmore Pentelico alta m. 1.60, lata m. 0.58, crassa m. 0.17; cum pro limine deinde fuerit, et cava quaedam facta sunt postibus recipiendis, et pars inferior inde a v. 8 pedibus detrita. Extat Piali in casa quadam rustica.

T/ CLAVDIVS CAESAR AVG

C/// ANICVS · PONTIF MAX

TRIB · POTEST · VIIII · IMP · XVI · P P a. 49/50

DICIT ·

CV/ / · ET · COLONIAS · ET · MVNICIPIA · NON · SOLVM

ITA /// E VERVM · ETIAM · PROVINCIARVM ITEM

CIVITA//VM · CVIVSQVE · PROVINCIAE · LEBARE ONTRIBV

VEP //// VM PRAEBENDORVM · SAEPE · TEM ///////// IM

TC /////S MVLTA · REMEDIA · INVENISSE · M//////////

OT/////EN · NEQVITIAE HOMINVM //////////////

CRAS /////RVM · AVT · FALSA · IIO /////////////

IVS · D ////////////////////////

TVRC/ ////////////////////////

reliqua detrita

Purgold descripsit et dedit, addens v. 12. 13 fortasse secundis curis plenius legi posse, de reliquis recuperandis nullam spem superesse.

T[*i.*] *Claudius Caesar Aug.* | *G*[*erm*]*anicus pontif. max.*, | *trib. potest. VIIII*, *imp. XVI*, *p. p.* | *dicit.* | *Cum et colonias et municipia non solum* | *Ita*[*lia*]*e*, *verum etiam provinciarum*, *item* | *civita*[*ti*]*um* (immo *civitates*) *cuiusque provinciae lebare on*[*e*]*ribu*[*s*] | *ver*[*edo*]*rum praebendorum saepe tem*[*ptaviss*]*em*, | *to*[*t? mali*]*s multa remedia invenisse m*[*ihi videbar*, *qu*]*ot* [*crim*]*en nequitiae hominum* . . . . | [*g*]*ras*[*sator*]*um aut falsa ho*[*nesta specie tegentium per singulos casus generavit*]. Reliqua deficiunt. In extremis quoque quivis videt restitutionem quae satis faciat adhuc desiderari; ceterum *quot* pro disyllabo usurpari posse notum est. — Vehiculationem vel, ut posteriores appellant, cursum publicum notum est Augustum per universum imperium Romanum instituisse (Suetonius Aug. 49), ita ut singulae civitates iumenta suppeditarent. Quam gravis ea praebitio fuerit etiam florente imperio, indicat nummus Nervae (Eckhel 6, 408) inscriptus *vehiculatione Italiae remissa*; praeterea autem vicissitudinum eius per primum saeculum notitia nulla supererat. Iam ex edicto a. 49/50 proposito, cuius principium recuperavimus, intellegimus Claudium de eo onere levando frustra quaedam temptasse, quae quae fuerint nobis non datum est scire. De ipso cursu videatur Hirschfeld *röm. Verwaltungsgeschichte* 1 p. 98 seq. — Coloniis et municipiis, scilicet civium Romanorum Latinorumve, recte omnino opponuntur *civitates*, nimirum peregrinorum; genetivus pluralis in his quomodo defendatur, non perspicio.

Quod in hoc titulo v. 7 pro *v* littera *b* invenitur, eius soloecismi exemplum est ni fallor omnium antiquissimum, repetendum id sine dubio ex usu Graeco, quamquam Graeci quoque primo p. Chr. saeculo *v* Latinum raro per *b* reddiderunt (Dittenberger Hermae vol. 6 p. 303). In Pompeianis, quae suae aetatis nullos errores omiserunt, eius generis unum et ne eum quidem plane certum repperit Zangemeister (C. IV n. 3145[b]: *C. Bibius* cf. p. 257); nam *Vesbius* et *Vesbinus* immerito reprehenduntur. Antiquissimum quod Corssenus in vocalismo I p. 131 recte citet exemplum (nummum enim contorniatum quem dicunt afferre non debuit) titulus est urbanus Marinii Arv. p. 363: *T. Flabio Aug. l. Softericho.* In actis Arvalium similes mendae incipiunt ab anno 183 (C. VI, 2099: *baccham, berbeces, bittatis*).

DYME? (*Kato Achaia*) (Eph. IV p. 45).

188 Eph. IV p. 45 n. 84. Vidit Purgold utrumque exemplum, legens in altero 3 HLENE.

189 Eph. IV p. 46 n. 88. Purgold, qui litteras neglegenter incisas esse ait, excepit sic:

C CANIOVS
CANIAI
ARESQVS

Videntur igitur 1 fin. et 3 fin. quaedam elementa desiderari.

PATRAE (p. 95. 984. Eph. IV p. 47).

190 Patris in villa proxeni summi Wood.

SSIVS
QVIR

Descripsit Purgold.

CORINTHVS (p. 99. 984. Eph. IV p. 48).

191 ad n. 540. Saxo incisa litteris magnis Acrocorinthi in portae, per quam itur ad fontem, pila sinistra.

MVSSIVS
/XII K A

192 eodem loco simile saxum.

LVCRIO
V·ID ACC

193 item tertium.

h IERO
A·D·III
SER

Descripsit tres hos titulos Ioh. Schmidt ut potuit propter loci obscuritatem ediditque *Mitth. des arch. Instituts in Athen* 6 (1881) p. 355.

Emendatio, quam in secunda editor proponit V · ID · AVG, parum placet, cum in prima item A nude mensem significet. Fortasse utrumque eo nomine defendi potest, quod saxa incisa sunt tum cum colonia Caesaris condita sit, ante mutatum nomen mensis octavi. CC autem pro numero accipi poterit. — In tertia fuerit necesse est A · D · III · K · SEP vel SEX.

194 ad n. 6098. Descriptam loco indicato misit Ioh. Schmidt, qui item edidit l. c. p. 354.

Q F A B *i o*
Q · F / / /
C A / P E I / /
P R O *c* A *u* G P R O V *inc*
ACHAIAI · PRAE *f eq*
TRIB · MILIT · LEG · ⸌///
CVRATORI VIAE NO *m*
V S I C A I S I I I T V''
CELI\I!II / / / / / / /

3 'videtur fuisse CASPEI/// vel CARPEI///' Schmidt. — 8 fortasse fuit [*ab Aug*]*ust*(*o*) *Caes*(*are*) *fact*(*o*).

---

195 Corinthi ante ecclesiam Panagiae *im Pflaster der Gallerie.*

R · I
M O D E S T I N *um*
A T T I V M · L A B E O N E M
x uir. S T L I T I B V S · I V D I C A N *dis*

Ioh. Schmidt descripsit et ed. *Mitth. des arch. Instituts in Athen* 6 (1881) p. 354.

---

196 (= 501) basis cum trunco statuae longa palm. Rom. 3.10, alta palm. 4.7 PASSERI. Apud Catocorinthum prope domos Titi apud rotundam et pyramidalem columnam XXVIII pedum CYRIACVS. E Peloponneso inlata a. 1706 in museum Nanianum PASSERI. — Coniectura rettuleram ad Patras vera origine nondum patefacta.

I M P · C A E S A R I · D I V I · H A D R
IANI · F · DIVI · TRAIANI · NEPOTI · DIVI · NER
VAE · PRONEPOTI · T · AELIO · HADRIANO · ANTONINO
AVG · PIO · PONTIF · MAX · *POTEST · II · COS · II* p. C. 139
DESIG · III · *P · P*
L · GELLIVS · MENANDER · ET · *L · GELLIVS*
IVSTVS · F

Cyriacus cod. Ashburnham. (cf. vol. X p. XXXVII) in parte secunda, unde mihi enotavit Michaelis, plenam descripsit; mutilam auctores Naniani, a quibus sumpsi n. 501.

Quae non habent Naniani, dedi inclinatis. — Versus divisi ad Nanianos. — 3 AELIO Cyr., ALLIO 'sic' Naniani. — 6 ET Cyr., II Naniani.

In eodem libro reperiuntur quae Cyriacus collegit Epidauri adhuc ignota praeter duos titulos inde excerptos C. III, 1742. 1758. Reliqua haec sunt:

'ad Epidaurios campos ad unius basim sepulchri:

SEVIDOLIO LIB ·

'ad aliud lapideum et semifractum in solido saxo sepulchrum:

A · F
SIBI · ET · LIBERTAE · IVS (corr. ex LIBERATAE)
TINAE · ET · FRATRI · BASI
LIANO · SAE VIBIS FECIT

(sequuntur n. 1742: 'ad vivum extra urbem Epidauri saxum' et n. 1758: 'item ad aliud vivum solidumque saxum')

'ad aedem beatae Mariae Magdalenae in Oclade Epidauri vico in basi apud aediculae ianuam sic erat inscriptum:

DIANAE LAVCI SACR IN
MEMORIAM · L · IVLI ELPIDI
ANI
'caetera deleta sunt

'item in aliud lapidem [*sic*]:

M · ANNIVS · M · F · TRIARIVS
P̄R̄ · MIL

Adest item Cyme in Aeolide descriptus titulus C. I. Gr. 3527 et Osseritanus C. III, 3144 ex Cyriacanis nondum enotatus.

ATHENAE (p. 101. 985. 1059. Eph. IV p. 49).

197 ad n. 556*a*. 6107. 6109. Athenis in museo centrali vidit Ioh. Schmidt *Mitth. des Inst. in Athen* 6 (1881) p. 339.

---

198 ad n. 6108. Vidit in via δρόμος Σαλαμῖνος in aedibus Basiliae Tzaphernae supra portam Ioh. Schmidt l. c. p. 339.

---

199 ad n. 6542. Ad Hagiam Triadem vidit Ioh. Schmidt ediditque l. c. p. 339. Scr. 1 fin. MAR — 2 fin. GE|

---

200 ad Eph. IV p. 50 n. 103. Emendavit Ioh. Schmidt l. c. p. 339. — 2 in. addit D dubitans — 5 XXVI — 6 VII pro VIII — 7 QVIRIN*a* *s*CVPOS (cf. in hac Eph. IV p. 325). — 8. 9 sic exhibentur:

ΛL / \
PRAET · HERES · B · M̄ ·

201 in Piraeeo in via Εὐπλοίας in aedibus Antonii Maninae.

miles paenulatus, d. latere gladium habens,
s. pugionem, s. manu scuto innixus, d.
hastam tenens

M · VALERI
CAPITO NAV/
CLASS · PR · MIS · Ɔ · AELIANi
MIL · ANN · XXII VIX · ANN · XL//

Ioh. Schmidt descripsit et ed. *Mittheil. d. Inst. in Athen* 6 (1881) p. 341. 2 CAPITON · AVE traditur.

---

202 Athenis ad Hagiam Triadem.

LCORNE
LiVS AGA
THOPVS ·
VIX · AN
XXXIIX
B · M

Ioh. Schmidt descripsit et ed. *Mittheil. d. Inst. in Athen* 6 (1881) p. 338.

DELPHI (p. 106. 987. Eph. II p. 295. IV p. 51).

203 ad n. 567 (cf. p. 987). Diligenter qui contulit Ioh. Schmidt quae repperit edidit in Hermae vol. 15 p. 275 seq. et mihi scripti quoque exempli copiam fecit. Legit modo plura modo pauciora quam priores, in universum autem traditam lectionem suo testimonio confirmavit. Ex adnotationibus eius quae utilitatem haberent nos quam brevissime potuimus rettulimus, cum ipsum commentarium qui volet facile sibi comparet.

Gr. (p. 106) v. 9 ἐξ εὐ[ων]ύ[μου εἰσιόν]των Schmidt propter hiatus ambitum propositis non satis expletum.

10 Kirchhoffii supplementum spatio recte respondet.

11 [τοῦ Ταρμι]ήου Schmidt adhibito loco alterius decreti Graeci v. 43. — Deinde idem proponit κοιλ[άδο]ς, ἣν Χάραδρ[ον — vel Χάραδραν — καλοῦσιν].

13 THΣB (potius quam P)ATEIAΣ Schmidt, K litteram negans posse interponi inter Σ et B vel P.

13. 14 [κα]τ' Ἀστρά|[βαντα ἄλλον ὅρο]ν εἶναι conicit Schmidt, spatium testatus ita recte expleri.

15 O post ENKEKOΛAΠTAI agnovit Schmidt.

16—18 ἐπ[ὶ μὲν] τὰ εὐώνυμα ὡς ἐπὶ θάλασσαν εἶναι Δελφῶν | [ἱερὰν χώραν, τὰ δὲ δεξιὰ ἀπ' ἐ]κείνου τ[οῦ ὅ]ρου, ὃς ἐπεδείχθη μοι κα|[τὰ τὸν Ἀστράβαντα, τῶν Ἀμφισσέων εἶναι] supplet Schmidt.

Lat. 3 *consecratam regione*[*m*] conicit Schmidt quadratario scribendum fuisse.

6. 7 scr. [VE]|TVSTATE, item 7/8 [QV]|AE.

10. 15. 16. 18 extremas litteras in altero contiguo saxo perscriptas fuisse conicit Schmidt; propterea quamquam 10 fin. post DIE tres tantum litteras lapis capiat, supplementum longius admitti posse.

16 inter CI et ASA desiderantur litterae c. XVII.

17 inter MONTICVL et ELLATOS deficiunt litt. c. VIII; recte igitur Wescher *monticul*[*os duos app*]*ellatos*. — Inter ACRACOLO et TEMTIA desiderantur litt. c. XV; *Acra Colo*[*pheia, ut omissa sen*]*tentia* Schmidt, parum Latine; immo fuit fere *Acra Colo*-[*pheia, quo respici sen*]*temtia* similiterve.

20. 21 supplementa mea spatiis recte convenire ait Schmidt, modo *mani* ex v. 20 extr. in 21 transferatur. *Fuisse* melius post *inscriptionem* vocabulum collocari.

21 VISSETERASA Schmidt, Cyriaci lectionem comprobans.

22 in. ante ENSIVM desiderantur litt. c. XXIII, fin. post IIS c. X. Pro *sacra*, quod est in lapide, Schmidtius emendat *sacrae*.

23 post XXIII litt. deficientes est *d*OLICHONOS.

24 T PERINDE DELPH legit Schmidt, in fine post REGION deficere iudicans litt. c. X—XI.

25 OIEVTE Schmidt dubitans.

Gr. (p. 987) 14/15 *πρεσβευ*|[*ταὶ* . Μυανεῖς] .. Schmidt, fin. Ἀμ superesse iudicans ex nomine viri.

21 Κολώφεια [*καλούμενα δύο*] *εἰς ὀρθὸν ἐξ ἄκρων*| [Κολωφείων *καλουμένων δύο εἰς Δολιχῶντα. ἐκ*] Δολιχῶντος Schmidt.

24 *τὴ*[*ν ῥί*]*ζαν* Κίρφου *ὡς ὕδωρ ῥέει τριά*[*κοντα στάδια*] *ἐμ μέσῳ* idem, adnotans ex *τὴν* superesse II/.

25 ΕΙΣΤΟΝΠΡC////ΠΟ, deinde ΒΟΥ//*ου* Schmidt, improbans supplementa Wescheriana.

26 ΚΑΛΕΙΤΑΙΙ/ idem.

34 Λ/ΤΩΙΟΝ idem.

40 ΟΕΝΤΟΣ in lapide agnovit idem.

41 ΚΑΤΕΧΕΙΟΗΓΟΡΑΚΕΝΑΙ idem.

42 *παρὰ στί*[*χ*]*ον ἐλαιῶν* idem.

43 *εἰς πέτραν πρώτην τὸ* (sic pro *ἡ*) et mox *ἐκ* Τριναπ[*έ*]*α*[*ς*] et Κράτ[*ειαν*] idem.

44 ΑΣΤΡΑΒΑΝΤΟΣΟΡ/⁻/ΙΙΑΓΕΙΕΙΣ////ΟΙ ΟΝΑΛΕΙΑΣ idem, coniciens *ὅρος κατάγει* (?) *εἰς τὸν ὅρον* Ἀλείας.

45 eminet versus, cum incipiat alterum decretum. — *ἐπ᾽ εἰκάδι* legit Schmidt.

46. 47 *προσόδου οἱ* Ἀμφικτίονες *ἔκρ*[*ιν*]*α*[*ν*]: Δελφῶν *ψῆφοι δύο· ταλάντου* [*συμμα*]|*χικοῦ* idem. Deinde est ΔΥΟΑ(vel Δ)ΔΥΟ ΘΕΣΣΑΛΩΝ et *τάλ*[*αντ*]*α* [*σ*]*υμμ*[*αχ*]*ικά*.

48 pro ἐκ scr. ἐγ, item [ψ]ῆφος idem.
49 συμμα[χικὰ τρία] μ[νᾶ]ς et Ἀθηναίων idem.
50 συμμαχικὰ [τρία μν]ᾶς idem.
51 τριάκοντα legit idem.
52 Οἰ[τα]ίων et [συμ]μαχικὰ idem.
64 Εὐκλείδο[υ] idem.
71 (post litt. XI) ΝΙ idem.
72 (post litt. XI) μν[ᾶς], deinde [Ἀ]μύντ[ας] idem, adnotans hunc esse versum quem legit Dodwellus.

EPIRVS.

CORCYRA (p. 112. 989).

204 ad n. 576. 577. Bernardus Nani in epistula scr. 20 Mart. a. 1759 (extat Pisauri in bibl. Oliveriana n. 266) titulos mittit Passerio adscribens fratrem suum eos repperisse Corcyrae.

MACEDONIA.

OLYNTHVS (Eph. II p. 475).

205 ad Eph. II n. 1049. Misit Mordtmannus descriptam a Neophyto metropolitano. 3. 4 sic dantur: MVNIS · H · S · ELENI | LAEVTYCHIAFILIAEEI.

THESSALONICA (Eph. II p. 475).

206 ad Eph. II p. 476 n. 1051. Dedit Mordtmannus exemplum, quod societati Constantinopolitanae misit Thessalonicensis. Legitur ibi 2 VALERI pro VALERIAE male.

207 Thessalonicae repertam esse aiunt qui museo publico Constantinopolitano (Tschinili Kiosk) praesunt, ubi hodie adservatur. Eam originem probabilem iudicat Mordtmannus et propter lapidis genus et propterea quod ex Thessalonica alia complura monumenta in museum illud venisse constat, in dubium vocat Schroeder apud Schmidtium, Rodosti eruderatam esse coniciens.

Θ K
miles tunicatus et sagatus
d. vitem tenens, s. volumen
AVR · MVCIANO · 7 · DE*p*
VTATO · VIXIT ANNIS /
MILITAVIT ANNIS XX /
EVTVCHIANVS LIB PAT*r*
SVO

Ectypum misit Ioh. Mordtmann. Descripserunt Domaszewski et Ioh. Schmidt, qui edidit *Mitth. des athen. Instituts* 6 (1881) p. 133.

Centurionum deputatorum pauca quae innotuerunt exempla composui in hac Eph. 4 p. 240. Cur autem Schmidtius statuat hoc titulo refutari, quod Henzeno mihique placuit, significari ita centuriones ex legionibus missos ad imperatorem Romam, non perspicio; immo consentaneum est eiusmodi milites partem vitae in transitu exegisse nec mirum unum eorum diem obiisse Thessalonicae.

---

208 reperta et adservata cum praecedente.

D M S
miles tunica succincta et
paenula indutus, pugionem
s. latere habens, d. hastam
tenens, s. scutum solo
innixum
T · F · SRBESTIANO MIL *sic*
C · L · P · R · MIS · P · V · PHILIP ·
S $\overline{III}$ VIC · M · AVR · SALVI
ANVS · FRA ET CON

Ectypum misit Ioh. Mordtmann. Descripserunt Domaszewski et Ioh. Schmidt, qui edidit *Mitth. des athen. Inst.* 6 (1881) p. 133.

T. F(lavio) S[a]bestiano mil(iti) cl(assis) pr(aetoriae) Mis(enensis) p(iae) v(indicis) Philip(pianae centuria triere) Vic(toria) M. Aur(elius) Salvianus fra(tri) et con(tubernali). Lapicida, Graecus videlicet, passim peccavit et in cognomine et punctis male interpositis et centuriae signo pro s littera accepto.

209 *ἐντὸς οἰκίας μετὰ τὸ ἀνατολικὸν μέρος τοῦ περὶ τὴν Θεσσαλονίκην τείχους.*

M · GEMINIVS
C · *f* · SER · PRISCvS
VETERANVS MAC·Oo
HIC· SITVS ·EST· QVI · MILITAV
IN · PRAETORIO
IN CHORTE PRIMA · S
ROFFIII ANNOS XX
VIXXIT AVTEM ANNOS
X*I*III · PE*r* · C
IV*I*IVM · FIRMVM
HEREDEM
EIVS

Ex apographo, quod a societate Thessalonicensi missum Constantinopolitanae mihi quoque praesto fuit, edidit Ioh. Mordtmann Ἑλλ. φιλ. συλλ. vol. 13 (Constantinopoli 1879) p. 39.

2 CESER traditur. — 3 in MAC · Oo latet fortasse MACƆDO, quamquam eiusmodi originis indicatio neque ipsa recte se habet nec suo loco posita est; AVG · N, quod praestaret, a traditis longius discedit. — 7 scr. POPILLI vel simile quiddam. — 9. 10 XIIII PEP · C | IVIVM traditur.

EDESSA (Eph. II p. 476).

210 ad Eph. II p. 476 n. 1052. Curtis, qui descriptam a se a. 1867 Iohanni Mordtmanno exhibuit Constantinopoli, recte legit 4 MVLVIA·C·F·PLA.

HERACLEA LYNCESTIS (*Bitolia* s. *Monastir*).

211 Monastir in aedibus privatis.

CRESCENS EQ
SING · AVG NAT
NORICVS VIX
AN · XXIX · MIL N
XI · S · H · F · C

equus pedem anteriorem attollens — *vir equi frenum tenens et in umero quiddam gestans*

Ad ectypum, quod est Constantinopoli apud Anglum Curtis, descripsit Ioh. Mordtmann.

5 *s(ecundus) h(eres) f(aciendum) c(uravit).*

212 ἐν τῷ χωρίῳ Ῥούφτσι 4—5 horis a Bitolia sept. versus.

d|IS MANIBVS MI ⊘ COH
urba|NES XIII MIL*i*TAVIT ANIS II
uixit| ANIS XXV FECIT T F*l*AVIVS
? *men* |AS L EX TE*s*TAMENTO

Margarites G. Demitzas *Bull. de corr. hell.* 4 (1880) p. 104.

Hiatus non indicantur traduntarque 2 MILTAVIT — 3 FAAVIVS — 4 TEXTAMENTO. Nomen defuncti videtur scriptum fuisse in lapide alio.

---

213 *cut on rough block of shelly stone;* Monastir *opposite Nizamiyé on step of second terrace* CURTIS.

L · SEMPRO
NIVS · L · F
AN · L ·

Curtis, qui descripsit a. 1867 Aug. 31, dedit per Mordtmannum.

Elbassan.

214 hora una ab oppido Scampas s. Elbassan inter sept. et occ. in campo Kutra ἔξωθεν τῆς ἱερᾶς Μονῆς τοῦ ἐν ἁγίοις Ἰωάννου τοῦ Βλαδιμήρου.

M · LICIN*i*VS · M · L
PIALOKAS · FA · IAT
SI*b*e*I* · ET · *uxo*RI

S. Aristarches Ἑλλ. φιλ. συλλ. vol. 13 (Constantinopoli 1879) p. 92 cum tabula adiecta.

2 corruptus totus; in mentem venit *Platoras Palat(ina)*. — 3 SIRFI · ET//VƆRI traditur.

PHILIPPI (p. 120. 989).

215 ad n. 647. Constantinus Lascaris († c. a. 1493) iter faciens per Graeciam iussu Mediceorum ad libros scriptos indagandos inter alia quae adnotavit in codice hodie Vaticano n. 1412 chart. saec. XV f. 2. 3. 4 titulos tres (quos excerpserunt mea causa Elter et Huelsen) posuit praescriptione nulla, sed omnino descriptos Philippis, in his hunc f. 4 sic: C · VIBIVS · C · F | COR · QVARTVS | MILITE CV MA|CEDONICO · · | DECVR · A (reliqua desunt).

216 ad n. 6113. Plenum titulum descripsit Constantinus Lascaris (vide n. 215 ad n. 647) cod. Vat. 1412 f. 3, edidi ego in Hermae vol. 17 p. 495:

T · VTTIEDIVS VENERIANV
AR CHIMIM · LATINVS · ET · OFI
CIA LIS AN XXXVII PROMISTHOTA · N
XV III · VIXIT · AN · LXXV · VIVOS · SIBI · ET
ALFEN E · SATVRNINAE · CONIVGI S VAE BE
NE · DE · SE · MERITAE
ALFENA · SATVRNINA · AN · LI
H · A · H · N · S

Lascaris versus non divisit. — 3 XXVII · PROMISTOT · Lasc. — 6 CONIVGI SAIEDE Heuzey. — 8 fortasse scr. H·M·H·N·S. — Supplementa a me olim proposita iam confirmantur, etiam quod ad v. 4 protuli de annis officii.

---

217 inter Philippenses.

lato clauo exornatus a DIVO PIO
Q · PR · *pr.* PER · PROVINCIAM · PONTVM · ET · BITH*y*NIAM
AEDILIS · CER*iAl*iS · PRAETOR · DESIGNATVS
ITEM · DE*c* · PHILIPP · ET · IN · PROVINCIA · THRACIA
IVLIVS · TERES · FRATRI · PIISSIMO

Constantinus Lascaris cod. Vatic. 1412 f. 2.

Exemplum, quod apparet exceptum esse versibus non ad lapidem divisis, fortasse etiam compendiis temere solutis, incipit sic:

MAXIMVS
DIVO · PIO · Q · PR

ubi MAXIMVS fortasse ortum est ex reliquiis vocabuli EXORNATVS male expletis. — 2 Q·PR·PER PROVINCIAM·PONTVM·ET BITHINIAM traditur; fuit fortasse Q·PR·PR·PROV·PONTI·ET BITHYNIAE. — 3 CERTANS traditur. — 4 DEO traditur. — Thracici oppidi ubi is de quo agitur item decurio fuit nomen excidit aut scriptoris culpa aut fabri. — 5 FRATRI codex corr. ex MATRI. — Notabile est tum cum titulus scriptus est, nempe sub Marco, Bithyniae praefuisse proconsulem.

VIAE MACEDONIAE ET THESSALIAE (p. 127. 900. Eph. IV p. 52).

218 columna miliaria alta m. l. 30, diam. m. 0.42, rep. in ingressu vallis Tempe ad vicum Babá, *liegt jetzt in den Ruinen der einst zu Ambelakia gehörenden Färbefabrik.*

imp C A E S A R
DIVI TRAIANI
par T H I C I F
D I V I NERVAE
NEPoS *tr*AIANVS
H A D*rian*V S A V
GVSTVS PONTIF
MAX T*r*IB · POTEST
VIII · C o S III p. C. 125
A C I V I T A T E
XVIIII IΘ

Lolling repperit et descripsit.

1 //ı CAESAΓ, 8 TPIB traduntur. — 11 fin. Lollingio lapidem inspicienti litterae apparebant esse LG; quod cum nullo modo quadret, interroganti mihi, num esse potuerit IΘ, respondit lapidem tam corruptum esse ut ei lectioni nihil obstet, seque iam non dubitare vere eos numeros in lapide esse. Cum vicus, in quo titulus prodiit, XIX m. p. distet a Thraciae metropoli Larisa, patet milia inde computata esse. — Eiusdem anni columnam repertam Hypatis dedimus Eph. IV p. 52 n. 111 finientem in indicatione XXXI | A ɵ, ubi similiter restituendum esse AA ibidem adnotavi. Eo ipso anno Hadrianum peragrasse Thessaliam probabile est (Dürr *Reisen Hadrians* p. 57) et verisimile miliaria haec praesentis principis iussu posita esse viis refectis. Quamquam in ea re caute procedendum est neque illico, ubi lapidem Hadriani cum anni nota per provincias offendimus, inde itinerarium eius immutandum. Nam excepto bono homine Masqueray, qui nuper (*Comptes rendus de l'Académie des inscriptions* 1883 p. 197) de Africano Hadriani itinere talia sibi certe persuasit, pauci erunt qui inde quod imperator dicitur anno illo loco illo quiddam fecisse, nisi accedunt alia, eum illo anno illo loco colligant moratum esse.

---

219 columna miliaria ex marmore Atraceno diam. 30 c. rep. in agro Phalannae antiquae prope Turnavo oppidum ad moscheam iuxta scholam Turcicam quae fuit.

DIOCLETIAN///
ET MAXIMIANIIC//
ET CONSTANTI//
ET MA\// IIANI

Lolling invenit et descripsit. Ad eandem viam pertinuit sine dubio miliarium n. 708 eorundem Augustorum et Caesarum repertum item in Perrhaebia ad Oloossonem. Eam viam Lollingius existimat perrexisse per Damási oppidum ad Cyretias et Oloossonem.

220 columna rotunda Lebassi prope Apolloniam.

. . . . . N . . . ANT
K . . . . TI VICT
VGVSTO
Δ

S. Aristarchis Ἑλλ. φιλ. συλλ. vol. 13 (Constantinopoli 1879) p. 88 cum tabula adiecta.

Sic tabula; in textu restituitur ita: [IMP·CAES·M·] ANT·[PIO·FELICI·IN] VICT[O A]VGVSTO Δ. Potest esse Iuliani vel Ioviani.

THRACIA.

SAMOTHRACE (p. 129. 990. Eph. IV p. 53).

221 ad Eph. IV p. 53 n. 112. Difficultatem v. 1 egregie solvit Otto Hirschfeld (*arch. epigr. Mitth. aus Oesterreich* 5 p. 224), usus eo quod nuper docuit Alfredus Sallet (*Zeitschrift für Numismatik* vol. 9 p. 147) Byzantii, ubi pariter atque in Samothrace magistratus eponymi reges appellabantur, non raro numina magistratuum loco inveniri, ut ostendunt nummi Byzantiorum inscripti ἐπὶ Νείκης τὸ δ', ἐπὶ Θεᾶς Φαυστείνης similesque alii. Ita igitur illo anno Iupiter in Samothrace regis officium sustinuit. Minus certum est quod addit Hirschfeldius imperatorem propter studium erga eum extra ordinem Iovi collegam additum videri supplens sic fere: *regibus Iov*[*e et Aug*(*usto*)] *iterum* vel *Iov*[*e et imp. n.*] *iterum*, cum praesertim in annis notandis ipsum nomen non soleat praetermitti. Magis crediderim propter sacrorum nescio quod praeceptum Iovem solum regem creari non potuisse et fuisse exempli causa *regibus Iov*[*e et Iunone*] *iterum*.

222 inter Samothracica. 'Ad triangularem basim marmoream' COD.; pingitur tamen quadrangula ornatis marginibus, supra habens foramen.

· C · CAECILIO
· CN · PAPIRIO a. u. c. 641
COS
C · AARCELLO
PROQ

Inter Samothracica codicis Cyriacani Ashburnhamiani (v. supra n. 196) basis supra descripta proponitur duobus lateribus inscriptis; leguntur scilicet in latere priore et in posterioris parte superiore Graeca haec fere: Τοῦ γνώμονος η| ʽλεγίουσα ἐπὶ τὰ|ς γραμμὰς ση|μαίνει τὰς ὥρας | τοῦ ἐνιαυτοῦ καὶ | τῆς ʽημέρας | τροπῶν Θερινῶν ἡ | πρώτη. ἰσημεριῶν ἡ μέση | ἰσημεριῶν ἡ ἐσχάτη. || φ(?)ῆστε οδιος μεδ^ρ|τωνος ἔχοντα μέ|ρη Δια μεν τε | ἥλιον δε ἀφῶν | γνώμονα τόνδε Δ. Sequitur titulus supra positus prior, aperte exceptus ex dedicatione aliqua mystarum ex Italia Samothracen profectorum anno u. c. 641. Utrimque ad basim in codice adscriptum est a dextra intuenti quae supra leguntur loco secundo, a sinistra haec: CLAVDI · M · | PERPE · CO | MENS | SEX profecta omnino aut ex ipso titulo n. 713: *Claudio M. Perpenna cos. mens. Quinc.* aut, quod magis crediderim, ex simili.

223 Samothrace prope murum longum stoae rep.

RVFVS · PRAETORIVS
*must*ES · PIVS

*san*CTISSVMA NVMINA VES
*uene*ROR PRECIBVS | TRA

Benndorf *neue archäol. Untersuchung. auf Samothrake* (Wien 1880 fol.) p. 92. Infra nihil videtur deesse.

---

224 Samothrace rep. ad Remma oppidi interioris; est Constantinopoli in museo publico (Tschinili Kiosk).

SA
C · CAES · a. 695? 706? 708—710?
A·D·V·I
MVST*ai*
T·OFATVLEN
SABINVS haec
TERTIA · DOM pars
7VO detrita
T · OFATVLENVS tota
A · FVRIVS
T OFATVLENV
T · OFATVLENVS · S
P·CVRTIVS·P
ΑΝΤΙΓΟΝΟΣ ΤΙ
M · BAEBIVS
SABINI ·

PHILOMVSVS
BEITVS DIODO

ΑΓΟΡΑΝΟΜΟΥΝ*τος*

Ectypum misit Mordtmann. Descripsit vv. 1—8 Domaszewskius. Benndorf *neue archäol. Unters. auf Samothrake* (1880) p. 92, ubi adnotavit Otto Hirschfeld.

8 sic in ectypo mihi cernere videor; OVA ex lapide Domaszewskius; om. editores. — 16 hinc incipere recensum ministrorum T. Ofatuleni Sabini observat Hirschfeldius collato titulo Eph. IV p. 53 n. 112.

225 Samothrace in Palaopoli rep.

VIBVS
V C I I I M///
ZNFYZ/
I N //
Z//

Benndorf *neue archäol. Unters. auf Samothrake* p. 94.

COELA (*Kilia*) in Chersoneso Thracica.

226 a septentrione Madyti rep. prope portum Kilia e regione vici Chanak in valle superiore rivuli ibi in mare influentis. In campis adiacentibus tegulas aetatis Romanae et arcarum rudera ex marmore et trachyte lapide reperiri addit Koldewey. Est in horreis Theodorakis Bragos.

N V M I N I · D O M V S · A V G V S T A E ·
TI · CLAVDIVS · FAVSTVS · REGIN · ET
CLAVDIA · NAIS · FAVSTI
BALNEVM · POPVLO · ET · FAMILIAI ·
CAESARIS · N · D *s* P · F · I D E M Q V E ·
AQVAM · IN EIVS · BALNEI · VSVS ·
P E R D V X E R V N T · E T · C O N S A C R A R V N T
nerone CAESARE · AVG · ET · ANTISTIO · VETERE p. C. 55.
COS

Et delineatam et charta expressam cura architecti Koldewey misit proxenus noster ad Dardanellias Grosse. Am. Hauvette-Besnault ed. *Bull. de corresp. hellénique* 4 (1880) p. 512.

2 exiguus hiatus post REGII/ vix satis capit litteram N, alii nulli aptus. Erit igitur, ut editores quoque statuerunt, *Regin(us)*. — 7 CONSACRARVN in ectypo cernitur, CONSACRARVN Koldewey delineans, CONSECRARVNT editor.

Chersonesus ad Hellespontum cum Agrippae hereditate ad Augustum pervenit (Dio 54, 29); quo pertinet et procuratoris regionis Chersonesi titulus in ipsa inventus n. 726 et huius nostri *familia Caesaris*, quae praeterea vix alibi redit populo subiuncta. Is populus cum titulus ad ipsam Coelam (Ptolemaeus 3, 11, 9, ad quem locum reliqua auctorum testimonia composuit Car. Mueller; cf. item Franz ann. inst. 1842 p. 138 et Hauvette l. c.) eruderatus sit, sine dubio Coelanus est, quamquam per nummos eius inscriptos *Ael(ium) municip(ium) Coila* (Mionnet S. 2, 526) constat plenum rei publicae ius Coelanos ab Hadriano demum impetravisse. Quo tempore titulus scriptus est, populus qui ibi fuit vix iure ita appellatur, sed significantur sic liberi homines in possessionum illarum Caesaris vico primario una cum familia imperatoris degentes.

GALLIPOLIS (p. 133. Eph. II p. 296).

227 basis marmorea, Gallipoli prope S. Nicolai in scholae allelodidacticae vestibulo.

IMP CAES
· T · AEL
hadriano antonino aug. pio

Ioh. Mordtmann descripsit et ed. *Mitth. d. archäol. Inst. in Athen* 6 (1881) p. 257.

---

228 Gallipoli in hortorum Sideridis macerie non longe a nosocomio militari.

/ ƆLLIGIV\
/ \NTIBVS · AEI
EBO CAES · Ñ · ᒋF

Lolling descripsit.

Fortasse fuit [*c*]*oll*[*e*]*giu*[*m* .... *cur*]*antibus Ael*[*io* .... *et Pho*]*ebo Caes. n. se*[*rvo*].

Plagiari. Burneri (p. 133). *Peristasi.*

229 litteris magnis, punctis triangulis, in fronte marmoris longi c. 90, alti c. 37, lati c. 50. In isthmo Chersonesi Thracicae in oppido Plagiari (Bulair) in aedicula Panagiae.

LEG · $\overline{\text{VII}}$ · MACED ·
Ɔ · M · CAECILI ·
CHO · $\overline{\text{X}}$

Lolling descripsit, titulum testatus integrum esse et ita comparatum, ut in opere publico prostitisse videatur.

Legionis VII Macedonicae sub hoc certe nomine raro nominatae (v. vol. X, 1711. 4723. 8241) centuriam quandam, M. Caecilii scilicet, ex cohorte decima hoc loco opus aliquod apparet fecisse. Optimam aetatem et legionis nomen indicat et centurio cognomine carens, nec dubium est titulum positum esse ante Thraciam provinciam factam a. p. C. 46. Legio VII Macedonica si est, ut esse videtur (v. mon. Ancyr. ed. 2 p. 69), ipsa postea appellata Claudia, Augusti aetate consistens in Illyrico inferiore, potest circa ea tempora milites misisse in Chersonesum Thracicam ad opus aliquod ibi faciendum.

230 basis marmorea supra habens foramen rotundum unum, quadrata duo minora ad statuam recipiendam, rep. prope viam Peristasi (sic vicum incolas appellare Lollingius ait, non Peristeri, ut est in mappis), ubi creditur fuisse Τειρίσταсις Scylacis c. 67 aliorumque, *eine Viertelstunde nördlich vom Dorf am Abhang des Hügels in der Gegend Serai Bair*, est apud rusticum Stephos.

STO N
L · TVTILIVS
ANTEROS

Lolling invenit et descripsit.

[*Augu*]*sto n*(*ostro*) *L. Tutilius Anteros* fortasse, cum huic regioni propriae Augustorum eiusmodi imperatoris appellatio apta sit.

RHAEDESTVS (p. 134. Eph. IV p. 55).

231 ad n. 728 (Eph. IV n. 120). Aristarchis expressit in tabula quae prodiit cum eph. Constantinopolitanae Ἑλλ. φιλ. συλλ. vol. quarto; exemplum non differt a Richeletiano.

PERINTHVS (p. 134. Eph. IV p. 56).

232 ad n. 730 (Eph. IV n. 122). Aristarchis repraesentavit in tabula quae prodiit cum vol. 4 ephemeridis laudatae Constantinopolitanae Ἑλλ. φιλ. συλλ. Exhibetur ibi sic:

hasta et scutum
IMP ❧ CAES ❧
T ❧ AELIO HADRIAN ·
*a*NTONINO AVG ❧ N
pio

si quidem vere in fine N fuit neque id corruptum est ex PIO.

233 ad Eph. IV n. 123. Tabula prodiit cum eiusdem Eph. vol. IV. Est in ea 1 fin. AVG ❧ I — 5 QVIR — 6 PATPIS ❧

234 ad Eph. IV n. 124. In tabula, quae prodiit ibidem, sic est:

IS · IMP · CAIS · AVP
A IRIO

235 ad Eph. IV n. 125. Stavraki Aristarchis Bey, qui edidit loco citato et praeterea lapide repraesentavit in eiusdem ephemeridis vol. IV, titulum ipse servat in villa sua Bosporana Ieni Köi, ubi nuper titulum descripsit Ioh. Mordtmann et ectypum quoque subministravit. Recte editus est, nec deest quicquam post M · EX; fortasse formula *m*(*onumentum*) *ex*(*terum*) [*non sequitur*] significata magis est quam perscripta.

236 ad Eph. IV n. 126. Tabula expressam proponit Aristarchis in volumine quarto Ephemeridis citatae; litterae declinant ad formam cursivam. Differunt haec: 1, 2 DEC om. — 3 DEXTER · DEC — 6 BERONICIAN · DE · — — 7 TERILVS · KAPITO ·, — 8 AILVS. 2, 6 seq. sic explentur:

AELIVS CRESCENS,
AELIVS DIODORVS DI . .
AELIVS NICA
MTIIIVS SABN

237 ad Eph. IV n. 127. In tabula, quae prodiit ibidem, sic legitur:

TI · CLAVDIVS · SILVAN
· VIXIT AN · XXVI · D · IIII
TI · ΚΛΑΥΔΙΩ ΣΙΛΒΑΝΩ ·
ΟΣΤΙΣ ΕΖΗΣΕΝ ΕΤΗ ΚΗ Η Δ

CONSTANTINOPOLIS (p. 135. 990. 1061).[4]

238 ad n. 739 (cf. p. 990). Ectypum misit Ioh. Mordtmann, monens, cuius me antea admonuerat Carolus Tissot, legi in titulo non OMINE, sed LIMINE, id quod ectypo stabilitur. Epigramma igitur sic decurrit:

Portarum valido firmavit limine muros
Pusaeus magno non minor Anthemio.

239 ad n. 741. Constantinopoli 'ultra sinum maris post navale regium' in lapide quadrato in formam tumuli excavato titulum legit Stephanus Gerlach misitque d. 17 Mai. 1576 Martino Crusio professori Tubingensi, cuius ex ephemeridibus ms. (vol. 1 a. 1573—1579), servatis in bibliotheca universitatis Tubingensis, mihi excerpsit Carolus Zangemeister. Inde sumpsit Scaliger. Exemplum hoc est: V · CNEI · POMPEI · PHILVMENAE · FILIAE · ET · SIBI

240 ad n. 743. 744. Videntur prostitisse alicubi in provincia Africa proconsulari. Vide C. VIII, 10970. 10971.

INSTRVMENTVM.

241 tegulae rep. in suburbanis Byzantii, quae dicuntur Macrochorion.

a X I I I

b *a* N T
O N I *n*

c D D N N

Déthier Ἑλλην. φιλολ. σύλλογος 4 p. 161. 162.

EDICTVM DIOCLETIANI DE PRETIIS RERVM

(p. 801. 1055. Eph. IV p. 180).

FRAGMENTVM LEBADIACVM QVARTVM (p. 812).

242 Paginae prioris v. 9—12 redeunt in tabula Geronthraea quinta n. 246, ubi vide adnotata. 1, 22 supplet Schmidtius *Mitth. des athen. Inst.* 7 n. 29 [φ]άκελοι λί[νεοι] sive λί[νου]. Idem observat paginam posteriorem fragmenti Lebadiaci quarti et tertiam fragmenti Geronthraei quinti ad idem caput pertinuisse recensens medicamenta.

EXEMPLI THEBANI FR. II (Eph. IV p. 180).

243 Recognovit Ioh. Schmidt et ectypum sumpsit, quo mea lectio universa confirmatur. Addit Schmidt 1, 4 cerni M, videri fuisse ΙΒ; item in pagina altera addit ante primum versum meum cerni ⌒Τ⌒ supra Ο versus proximi. — 4 fin. ΑΙ — 11 ΙΥΡΝ

EXEMPLVM THESPIENSE.

244 Thespiis (Eremokastro) rep. inter rudera oppidi antiqui.

Ι Ι Λ

ΦΩΡΜΗΣ ΔΕ υτέρας

ΦΩΡΜΗΣ ΤΡ ίτης

ΑΠΟ ΛΙΝΟΥ Τ ραχέως

Descripsit Ioh. Schmidt et ectypum fecit. Ed. Kumanudes Ἀθηναῖον 7 (1878) p. 289.

1 non videtur fuisse quod expectamus φώρμης πρώτης.

Pertinet ad locum quendam c. 18, puta v. 2. 3. 4.

FRAGMENTVM LEBADIACVM QVINTVM.

245 Livadiae Iohannes Schmidt fragmentis quattuor antea notis frustra quaesitis repperit quintum adhuc ignotum collocatum in pariete ecclesiae Panagiae Eleusae ediditque ad exemplum et ectypum *Mittheil. des arch. Instituts in Athen* 5 (1880) p. 70 addita tabula. Paginae supersunt duae iuxta positae, quarum prior continet Graeca respondentia Latinis c. 1, 33 — c. 4, 4, posterior respondentia Latinis c. 7, 1—25. Hoc fragmentum pertinuisse ad exemplum diversum ab eo, unde quattuor alia Livadiae reperta supersunt, inde potissimum Schmidtius effecit, quod c. 7, 18—23 in utroque exemplari ita adsunt, ut nullo modo inter se aptentur. Diligentissimam editionem cum facile qui volet inter se comparet, hoc loco sufficere visum est lectionem Schmidtii cum supplementis eius repetere adiectis adnotationibus quibusdam ab ipso fere adsumptis.

Pagina prior.

1, 33.	σπ[όρ]ω[ν ῥα]φα[νίου	κ̄ m̊ α'	✳ ρν']
34.	σιναπίου·	κ̄ m̊ α'	[✳ ρν']
35.	σιναπίου ἠργασμ[ένου	ἰταλ. Ξ α'	✳ η']
2.	οἴνου		
1.	Πεικήνου	[ἰταλ. Ξ α'	✳ λ']
2.	Τιβουρτείνου	ἰταλ. [Ξ α'	✳ λ']
3.	Σαβεινησίου	ἰταλ. [Ξ α'	✳ λ']
4.	Ἀμιννίου	ἰταλ. [Ξ α'	✳ λ']
5.	Σαείτου	ἰταλ. Ξ α'	[✳ λ']
6.	Σουρρεντείνου	ἰ[ταλ. Ξ α'	✳ λ']
7.	Φαλερίνου	ἰταλ. [Ξ α'	✳ λ']
8.	οἴνου παλαιοῦ πρ[ωτείου γεύ]ματος	[ἰταλ. Ξ α'	✳ κδ']
9.	οἴνου παλαιοῦ δευτέρ[ου γεύμα]τος	ἰταλ. [Ξ α'	✳ ις']
10.	οἴνου χυδέου	ἰτ[αλ. Ξ α'	✳ η']
11.	κερβησίου ἤτοι κ[άμου	ἰταλ. Ξ α'	✳ δ']
12.	ζύθου	ἰταλ. Ξ α'	[✳ β']
13.	καροίνου Μεονίου	[ἰταλ. Ξ α'	✳ λ']
14.	χρυσαττικοῦ	ἰταλ. [Ξ α'	✳ κδ']
15.	ἑψητοῦ	ἰταλ. Ξ α'	[✳ ις']
16.	ἑψέματος	ἰταλ. Ξ α'	[✳ κ']
17.	κονδείτου	ἰταλ. [Ξ α'	✳ κδ']
18.	ἀψινθάτου	ἰταλ. [Ξ α'	✳ κ']
19.	ῥοσσάτου	ἰταλ. Ξ [α'	✳ κ']
3.	ἐλαίου		
1.	ὀμφακίνου	ἰταλ. [Ξ α'	✳ μ']
2.	δευτέρου γεύματο[ς	ἰταλ. Ξ α'	✳ κδ']
3.	χυδαίου	ἰταλ. Ξ α'	[✳ ιβ']
4.	ῥαφανίου	ἰταλ. Ξ α'	[✳ η']
5.	ὄξους	ἰταλικοῦ Ξ α'	[✳ ς']
6.	γάρου γευμ. πρωτεί[ου	ἰταλ. Ξ α'	✳ ις']
8.	ἅλατος	κ̄ m̊ α'	[✳ ρ']
9.	σαλακονδείτου	ἰτα[λ. Ξ α'	✳ η']
10.	μέλιτος πρωτείου	[ἰταλ. Ξ α'	✳ μ'?]
11.	μέλιτος δευτέρου	ἰτ[αλ. Ξ α'	✳ κ']
12.	μέλιτος φυνικείνου	[ἰταλ. Ξ α'	✳ η']

4, 1. κρέως χοιρείου ἰταλ. ∧ [α' ✱ ιβ']
2. βοείου ἰταλ. ∧ α' [✱ η']
3. αἰγείου ἢ προβατεί[ου ἰταλ. ∧ α' ✱ η']
4. βούλβης ἰ[τα]λ. ∧ α' [✱ κδ']

Pagina posterior.

7, 1. . . . . δο . . . ἡμερ. ✱ ν'
2. [λιθου]ργῷ τεχνείτῃ τρε[φ.] ἡμερ. ✱ ν'
3. [λεπ]τουργῷ τεχνείτῃ τρ[εφ.] ἡμερ. ✱ ν'
4. [τέκ]τονι τρεφ. ἡμερ. ✱ ν'
5. [χαλικ]οκαύστῃ τρεφ. ἡμερ. ✱ [ν']
6. [μαρμ]αραρίῳ τρεφ. ἡμερ. ✱ [ξ']
7. [μουσι]αρίῳ κεντητῇ τρεφ. ἡμερήσια ✱ ξ'
8. [ψηφο]θέτῃ τρεφ. ἡμερ. ✱ ν'
9. [τοιχο]γράφῳ τρεφ. ἡμερ. ✱ ο[ε']
10. [εἰκονο]γράφῳ τρεφ. ἡμερ. ✱ ρν'
11. . . . ηρῳ τρεφ. ἡμερ. ✱ ν'
12. [σιδηρ]εῖ τρεφ. ἡμερ. ✱ ν'
13. [ἀρτ]οκόπῳ τρεφ. ἡμερ. ✱ ν'
14. [ναυ]πηγῷ εἰς πλοῖον ἐργαζο[μένῳ] θαλασσίῳ (*sic*) τρεφ. ἡμερ. ✱ [ξ]
15. [ναυπ]ηγῷ πλοίων λιμνιέω[ν τ]ρεφ. ἡμερ. ✱ ν'
16. [πλιν]θοβόλῳ κεραμεῖ βάλλο[ντι πλ]ί[ν]θους δ' ἐκ π̊ β' ἕκασ[το]ν, ἑαυτῷ παρέχοντι [τὸ]ν πηλόν, τρεφ. ἡμερ. ✱ β'
17. [πλινθ]οβόλῳ εἰς πλίνθους [η', παρέχον]τος (*sic*) ἑαυτῷ τὸν πη[λό]ν, τρεφ. ἡμερ. ✱ [β']
18. [καμη]λαρίῳ ἤτοι ὀνηλάτ[ῃ καὶ βο]υρδωναρίῳ τρεφ. ἡμ[ερ.] ✱ κ'
19. [νο]μεῖ τρεφ. ἡμερ. ✱ κ'
20. [μου]λίωνι τρεφ. ἡμερ. ✱ κ[ε']
21. [ἱππ]ιάτρῳ κάρθρων καὶ ὀν[υχ]ισμοῦ κατὰ κτῆνος α' ✱ [ϛ']
22. [ἀπο]πληρώσεως καὶ καθά[ρσ]εως καθ' ἓν ἕκαστον κτῆνος ✱ κ'
23. [κο]υρεῖ καθ' ἕκαστον ἄνθρω. [✱ β']
24. [κο]υρεῖ προβάτων καθ' ἕκ[α]στον πρόβατον ✱ [β']
25. . . . . ω . . . .

2, 1. 2 haec ita scripta sunt, ut NOY alterum ex proximo priore versu repetendum sit:

ΠΕΙΚΗΝΟΥΝΟΥ

ΤΙΒΟΥΡΤΕΙΙΤΑΑ

2, 5 Σαείτου respondet traditae lectioni Latinorum *Saiti*; videtur is ipse qui edictum dictavit Setini vocabulum corrupisse.

2, 16 in Latinis exemplaris Stratonicensis cum hic sit ///\ (aut A aut R) ITI/, ego proposueram *murritis*; at cum Graece sit ἑψέματος, significatur *defrutum*, quod ἕψημα vertitur apud Charisium p. 34, 30 (cf. p. 550, 31; utroque loco libri ἕψεμα, ut hic et alibi quoque; videatur Plinius h. n. 14, 9, 80) et in glossariis, quamquam *defruti* quomodo abierit in [*def*]*ritis*, explicare nequeo. *Hepsematis*, de quo Schmidtius cogitavit, ipse recte reiecit; *siraitis*, quod item proposuit pro siraeo, auctoritate destitutum est.

3, 7 *liquaminis secundi* cet. excidit.

3, 8 ἅλατος pro ἁλός.

7, 1—4 sic respondent vel potius non respondent Latina exemplaris Stratonicensis et Graeca Lebadiaca:

1. operario rustico [pasto diur]ni X vigintiquinque.	. . . .
	1. . . . . . δο . . . . . . ἡμερ. ✕ ν′
2. lapidario stru[ctori ut supra diurni] ✕ quinquaginta	2. [λιθουρ]γῷ τεχνείτῃ τρε[φ.] ἡμερ. ✕ ν′
3. fabro intestin[ario ut supra diur]ni ✕ quinquaginta	3. [λεπ]τουργῷ τεχνείτῃ τρ[εφ.] ἡμερ. ✕ ν′
	4. [τέκ]τονι τρεφ. ἡμερ. ✕ ν′

ut in Latinis excidisse videantur duo capita, alterum respondens Graecorum primo, alterum quarto. Schmidtius primum caput Graecum refert ad Latinum quod est de operario rustico, sed et merces differt et quae supersunt vestigia .ι/ΔΟι/// | ΗΜΕΡ ✕ Ν Latinis illis vix commode aptabuntur. Quo autem pertinuerit caput interpositum inter operarium rusticum et lapidarium structorem nescio. [Τέκ]τονι videtur in Latinis respondisse *fabro tignuario*.

7, 8 recte Schmidtius et in Graecis explevit, ut supra legitur, [ψηφο]θέτῃ, et in Latinis [*tessell*]*ario*, ubi adhuc edebatur [*laque*]*ario*. — Item in Latinis merces iam restitui potest ✕ *qu*[*inquaginta*].

7, 11 post litteras quinque vel sex deficientes est ΗΡω potius quam ΗΓω, ubi in Latinis legitur *carpentario*; ἁμαξοπηγῷ vel καροπηγῷ dubitans proposuit Schmidt.

7, 21 κάρθρα pro tonsura a κείρειν vocabulo alibi fortasse non invenitur.

TABVLA GERONTHRAEA QVINTA.

246 in tabula exigua, quae trium paginarum iuxta positarum reliquias complectitur.

ἐρμου	ι	ξυλ ///
πειδυ	α καὶ σπάρτου	✱ ρκ'
σα ✱ σιη'	κανάβε-	ξυλοκασι. λ. α'
ου π̊ α ✱ ση'	ως κεκα-	✱ ρκε'
μ ηδικοῦ	θαρμ. λ α' ✱ δ'	βδέλλης λ. α'
✱ σ'	καννά-	✱ ρ
τιου π̊ ά ✱ ρν'		βδέλλης
π οικίλου	βεως ἐνεσ-	τετραετι-
///α ✱ ρ'	μεν. ἰς χολ	κῆς λ α' ✱ ρο'
////ου	η λ. α' ✱ ς	πετροσελ'.
/ λ. ✱ ρ'	σάρκινος	λ ά ✱ ρκ'
ησίου	ἤτοι γύργα-	λβα/καλι
οε'	θος κατὰ	σιιο
ου	τὸν σταθμὸν	

Ad ectypum, quod sumpsit qui invenit Purgold, edidit Ioh. Schmidt *Mitth. des athen. Instituts* 7 (1882) p. 22 seq. 312, cui item debentur fere adnotationes subscriptae.

1, 4. 6 πο(ῦς), ut in Lebadiaco c. 7, 16.

2, 1—14 redeunt in fragmento Lebadiaco quarto (nobis F p. 812) v. 9—12.

2, 1. 2, quibus respondent in Lebadiaco σπαρτοῦ ✱, ex indice capitis superesse iudicat Schmidtius, denarii notam a solo Lenormantio, non a Lebasio adiectam non recte huc referri.

2, 7. 8. 9 ἐνεσμένης ad ἐνίημι revocat Schmidtius interpretatus βεβαμμένης, (ε)ἰς χόλη(ν) collato adiectivo χολόβαφος colorem statuit significare aureum.

2, 11 σάρκινος praeterea non reperitur; γύργαθος corbis est, item reticulum.

3, 1 ξυλ[οκινναμώμου] supplet Schmidt.

3, 5 cf. Plinius h. n. 12, 9, 36: *pretium sincero (bdellio) in libras* ✱ III.

PRIVILEGIA MILITVM VETERANORVMQVE DE CIVITATE ET CONVBIO.

(n. I—LVIII v. vol. III p. 843—919. 1058; n. LIX—LXII Eph. ep. II p. 452—466; n. LXIII—LXVII ib. IV p. 181—187; n. LXVIII—LXXIII ib. IV p. 495—515).

247 ad n. XIV p. 857. Diptycha reperta esse in vico Türe prope Magyar-Gorbó ait Torma apud Hirschfeldium *arch.-epigr. Mitth. aus Oesterreich* 4 p. 130, hodie negans superesse.

248 ad n. XXX. Secundam alam *Quarquernorum* fuisse conicit Robertus Mowat (*Bull. épigr. de la Gaule* 2 p. 274) collato titulo pontis Aquiflaviensis vol. II n. 2477 et Plinio 3, 3, 28 Ptolemaeoque 2, 6, 46 cet.; de *Qugernis* cogitavit Huebnerus Hermae vol. 16 p. 580. Utrumque olim proposuit Henzenus in indice syllogae p. 139.

249 ad n. LXI Eph. II p. 460. Cum cohortis X Batavorum alia mentio nulla extet, extet titulus licet unicus nominans cohortem Batavorum IX, per Ohlenschlagerum rogavi egregium castrorum Reginorum exploratorem parochum Dahlem, ut aes denuo inspiceret; is nuntiavit id cum fecisset, aere emundato inventum esse in partis exterioris v. 15 fin. |IX; clare cerni cum lineam superiorem super X excurrentem tum in ipsa fractura I litterae vestigium. Inde porro colligitur in Notitia Dign. Occ. 35, 24 scribendum esse *tribunus cohortis nonae* (libri *noua*) *Batavorum Batavis* et ex huius cohortis castris stativis oppidum quod est Passau originem ducere.

250 ad n. LXVII Eph. IV p. 187. Aes pervenit ad medicum Huntingdonensem Fox et post eius mortem in museum societatis litterariae Huntingdonensis, ubi iam prostat, teste Watkinsio *arch. Journal* 37 (1880) p. 141. In tabula repraesentavit Bruce Archaeologiae Aelianae vol. 8 (1880) ad p. 219. De lectione tamen nondum satis constat. Intus v. 1 dicitur esse ET · I · A, 2 alii legunt ETIIIP, alii ETXIIS; in tabula Bruciana cernitur ET /IIC.

251 ad n. LXIX Eph. ep. IV p. 500. Photographice depictam ed. Adolfus de Ceuleneer et in eph. *Bulletin de la soc. d'hist. et d'art du diocèse de Liège* et apud Florianum Vallentin *Bull. épigraphique de la Gaule* 1 (1881) p. 201 tab. 8. Emenda inde int. 1 FIDAVAR////////C|, id est *Var*[*dullorum*] *c.* [*R.*]. — extr. 5 QVAE APPELLANTVR. — 7 in. |/RVM. — 10 in. |ANNIA. — 16 in. |STVNC. — 16 fin. CVM. — 17 |AVTSIQV|. — Alam primo loco nominatam esse *Augustam Petrianam torquatam miliariam civium Romanorum* (ut appellatur vol. VII n. 929; cf. Huebner Hermae vol. 16 p. 562) conicit Mowat *Bull. épigraph. de la Gaule* 2 p. 276 probabiliter. — Ex cohortibus quinque, quarum nomina plena vel semiplena supersunt, primam fuisse I Asturum alibi quoque inter Britannicas memoratam (cf. Huebner l. c. p. 576) lectio expleta docuit. Sexta, cuius nomen totum interiit, Mowatus l. c. statuit primo loco magis inserendam esse quam, quod feci ego, quarto.

LXXIV. DOMITIANVS DASIO DASENTIS F.

a. 84 d. Sept. 3. rep. Carnunti (?), extat Pestini.

rep. fortasse Carnunti; certe ex Pressburgo venit in museum Pestinense.

(*Textum vide pagg. seqq.*)

Imp. Caesar, divi Vespasiani f., Domitianus Augustus Germanicus pontifex maximus, tribunic(ia) potestat(e) III, imp(erator) VII, p(ater) p(atriae), co(n)s(ul) X[1])

equitibus et peditibus, qui militant[2]) in alis quinque et cohortibus decem et tribus[3]), quae appellantur (1) I civium Romanorum et (2) I et (3) II Arvacorum et (4) Frontoniana et (5) Siliana; et (1) I Noricorum et (2) I Britannica et (3) I Montanorum et (4) I Lusitanorum et (5) I et (6) I[4]) et (7) II Alpinorum et (8) II Hispanorum et (9) III Thracum et (10) V Gallorum et (11) V Callaecorum Lucensium et (12) VI Thracum et (13) VIII Raetorum, et sunt in Pannonia sub L. Funisulano Vettoniano, qui quina et vicena stipendia aut plura meruerant,

quorum nomina subscripta sunt, ipsis liberis posterisque eorum civitatem dedit et conubium cum uxoribus, quas tunc habuissent, cum est civitas iis data, aut si qui caelibes essent, cum iis quas postea duxissent dum taxat singuli singulas

a. d. III nonas Sept. C. Tullio Capitone Pomponiano Plotio Firmo[5]), C. Cornelio Gallicano[6]) co(n)s(ulibus)

cohort(is) I Mont(anorum), cui praest Nipius Aquila, pediti Dasio Dasentis f.[7]) Dalmat(ae).

Descriptum et recognitum ex tabula aenea, quae fixa est Romae in Capitolio post thesarium veterem[8]).

Descripsi ad ectypum gypsaceum missum ab Hampelio a. 1883. Edidit idem *Ungarische Revue* 1883 p. 216; Henzen ad ectypum *Bullett. dell' Instituto* 1883 p. 134. 135.

[1]) Iam igitur constat eius anni certe die Sept. 5 Domitianum censoriam potestatem nondum admisisse. Sed omnino eam quamquam fortasse anno extremo accepit (Dio 67, 4), documenta eius anni nulla habent; nummus enim, quo nititur Eckhelius 6 p. 379, sine dubio est Coheni n. 176 (ed. 2) depravatus.

[2]) Per hos annos quomodo fluctuent constitutiones inter tempus praesens et perfectum, expositum est vol. III p. 908.

[3]) De eodem exercitu, Pannoniae scilicet, cum et haec lex a. 84 data sit

intus: tabella prior.

IMP CAESAR DIVI VESPASIANI F DOMITIANVS
AVGVSTVS GERMANICVS PONTIFEX MAXIMVS
TRIBVNIC POTESTAT $\overline{III}$ IMP $\overline{VII}$ P P COS $\overline{X}$
EQVITIBVS ET PEDITIBVS QVI MILITANT · IN ALIS
QVINQVE ET COHORTIBVS DECEM ET TRIBVS
QVAE APPELLANTVR $\overline{I}$ CIVIVM ROMANORVM
ET $\overline{I}$ ET $\overline{II}$ ARVACORVM ET FRONTONIANA ET SI
LIANA ET $\overline{I}$ NORICORVM ET $\overline{I}$ BRITANNICA ET $\overline{I}$
MONTANORVM ET I LVSITANORVM ET $\overline{I}$ ET $\overline{I}$ ET $\overline{II}$
ALPINORVM ET $\overline{II}$ HISPANORVM ET $\overline{III}$ THRACVM
ET $\overline{V}$ GALLORVM ET $\overline{V}$ CALLAECORVM LVCEN
· SIVM ET $\overline{VI}$ THRACVM ET $\overline{VIII}$ RAETORVM ET
SVNT IN PANNO SVB L FVNISVLANO VETTONIA
NO QVI QVINA ET VICENA STIPENDIA

tabella posterior.

AVT · PLVRA MERVERANT QVORVM NO
MINA SVBSCRIPTA SVNT · IPSIS LIBERIS POS
TERISQVE · EORVM C IVITATEM DEDIT ET CONV
BIVM · CVM VXORIBVS QVAS TVNC HABVIS
SENT · CVM · EST CIVITAS IIS DATA AVT SI QVI
CAELIBES ESSENT CVM IIS QVAS POSTEA · DV
XISSENT · DVM TAXAT SINGVLI SINGVLAS
A D III NONAS SEPT
C TVLLIO CAPITONE POMPONIANO PLOTIO FIRMO
C CORNELIO GALLICANO COS
COHORT · $\overline{I}$ · MONTANORVM CVI PRAEST
NIPIVS AQVILA
PEDITI
DASIO DASENT IS DALMAT
DESCRIPTVM ET RECOGNITVM EX TABVLA AE
NEA QVAE FIXA EST ROMAE IN CAPITOLIO

et altera a. 85 (vol. III p. 855 n. XII), contra quam evenit in duabus legibus de exercitu Britannico datis a. 103 et 105 (vol. III p. 909), ambae ad eosdem fere numeros pertinent. Scilicet quinque alae huius legis omnes re-

extrinsecus: tabella prior.

IMP · CAESAR · DIVI · VES · PASIANI · F DOMITIANVS
AVGVSTVS . GERMANICVS · PONTIFEX MAXIMVS
TRIBVNIC · POTESTAT · $\overline{III}$ · IMP · $\overline{VII}$ · P·P COS · $\overline{X}$
EQVITIBVS · ET · PEDITIBVS · QVI MILITANT · IN ALIS
QVINQVE ET · COHORTIBVS · DECEM · ET · TRIBVS · QVAE
APPELLANTVR · $\overline{I}$ · CIVIVM · ROMANORVM ET $\overline{I}$ · ET · $\overline{II}$
ARVACORVM · ET · FRONTONIANA · ET · SILIANA
ET · $\overline{I}$ · NORICORVM · ET · $\overline{I}$ · BRITANNICA · ET · $\overline{I}$ · MON
TANORVM · ET · $\overline{I}$ · LVSITANORVM · ET · $\overline{I}$ · ET · $\overline{I}$ · ET · $\overline{II}$ ·
ALPINORVM · ET · $\overline{II}$ HISPANORVM · ET · $\overline{III}$ · THRACVM
ET · $\overline{V}$ · GALLORVM · ET $\overline{V}$ CALLAECORVM · LVCENSI
VM · ET · $\overline{VI}$ · THRACVM · ET · $\overline{VIII}$ · RAETORVM · ET ·
SVNT · IN PANNONIA · SVB · L · FVNISVLANO VET
TONIANO QVI QVINA ET VICENA · STIPENDIA AVT
PLVRA · MERVERANT · QVORVM · NOMINA · SVB
SCRIPTA · SVNT · IPSIS · LIBERIS · POSTERISQVE EORVM
CIVITATEM · DEDIT · ET · CONVBIVM · CVM VXORIBVS
QVAS TVNC · HABVISSENT · CVM · EST · CIVITAS · IIS · DATA ·
AVT SI QVI · CAELIBES · ESSENT · CVM · IIS · QVAS · POSTEA
DVXISSENT DVMTAXAT · SINGVLI · SINGVLAS
A · D · III · NONAS · SEPT
C · TVLLIO CAPITONE POMPONIANO · PLOTIO FIRMO
C · CORNELIO · GALLICANO · COS
COHORT · $\overline{I}$ MONTANORVM · CVI PRAEST
NIPIVS AQVILA
PEDITI
DASIO DASENTIS F DALMAT
DESCRIPTVM · ET RECOGNITVM · EX TABVLA AENEA
QVAE · FIXA · EST ROMAE · IN CAPITOLIO POST THE
SARIVM VETEREM

tabella posterior.

P · ATINI RVFI
Q · MVCI AVGVSTALIS
C · LVCRETI MODESTI
C · IVLI CLEMENTIS
L · SESTI MAXIMI
Q · IVNI SYLLAE
P · CORNELI VERECVNDI

deunt in posteriore, ex tredecim autem cohortibus undecim. Adsunt in hac lege omissae in lege anni sequentis cohortes duae II Alpinorum et III Thracum; vice versa absunt ab hac lege, adsunt in lege anni sequentis ala

una praetoria, cohortes quattuor I (nude), I Brittonum miliaria, II Asturum et Callaecorum, VII Breucorum. Sed ex his aliquot certe praeteritae sunt non propter stationem mutatam, sed quod nulli ex iis veterani tum forte dimittendi erant vel ob aliam causam; nam cohors II Alpinorum cum pars exercitus Pannonici fuerit a. 84 et a. 154, non reperitur in lege a. 85; item cohors II Asturum et Callaecorum cum pars fuerit exercitus eiusdem a. 80 et a. 85, praeteritur in lege a. 84.

[4]) Sex primae cohortes in constitutione a. 85 ordine procedunt diverso (nempe 3. 1. 2. 5. 6. 4); nulla igitur inter hos numeros honoris diversitas obtinuit.

LXXV.

a. 146.

rep. a. 1879 m. Iunio inter rudera castelli Cilurni (Chesters) ad vallum posita, *in the eastern room, amongst the debris, about four feet above the level* museo Britannico.

intus: tabella prior.

HAD
ON T A
TO PIVS
IM S IIII
EQ_ET PED
GAL PROC ET I
CLLT ET Ī HISP ET
ET Ī FID ET $\overline{II}$ GAL E
BRAC ET $\overline{IIII}$ LING
BRITTAN SVB PAPIR
EMER DIM HON MIS
SVNT C R QVI EORV
CONVB CVM VXOR
◎ CVM EST CIV IIS D

[Imp. C]aesar, divi Hadriani f., divi [Traiani] Part(hici) nepos, divi Nervae pron(epos), T. A[e]lius Hadrianus Antoninus [Aug(ustus)] Pius [p]ont(ifex) max(imus), tr(ibunicia) pot(estate) VIIII, imp(erator) II, co(n)s(ul) IIII, p(ater) p(atriae)

eq(uitibus) et pedit(ibus), qui militaver(unt) in alis III [et cohort(ibus) XI, qu]ae appell(antur) (1) Aug(usta) Gall(orum) Procul(eiana)[1]) et (2) I ......[2]) et (3) I Hisp(anorum) Astur(um)[3]); et (1) I Celtib(erorum)[4]) et (2) I Hisp(anorum) et (3) [I] Ae[l]ia[5]) Dacor(um) et (4) I Aelia classica

[5]) Plotius Firmus praefectus fuit praetorio imp. Othonis (Tacitus hist. 1, 46. 82. 2, 46. 49).

[6]) Cornelii Gallicani noramus legationem provinciae Lugudunensis a. 83 (inscr. Helvet. n. 73) et curam rei alimentariae ex aere Veleiate; praenomen et annum consulatus haec demum tabula aperuit.

[7]) *f.* omittitur intus.

[8]) *post th. vet.* intus omittitur. Eius aedificii praeterea mentio non fit; videtur pertinuisse aliquo modo ad aedem thensarum, ad quam eius generis lex a. 60 fixa est (v. vol. III p. 916).

PIVS . . . . . .

rep. Chesters, est Londinii.

Britannicum (v. vol. VII p. 117), dum effoditur porta meridiem versus *of the original floor* BRVCE. Iam dono domini soli Iohannis Clayton est in

extrinsecus: tabella prior.

AESAR DIVI HADRIANI F DIVI
PART NEPOS DIVI NERVAE PRO
LIVS HADRIANVS ANTONINVS
ONT MAX TR POT $\overline{\text{VIIII}}$ IMP $\overline{\text{II}}$ COS $\overline{\text{IIII}}$ P P
EDIT QVI MILITAVER IN ALIS $\overline{\text{III}}$
AE APPELL AVG GALL PROCVL ET $\overline{\text{I}}$
ET $\overline{\text{I}}$ HISP ASTVR ET $\overline{\text{I}}$ CELTIB
AETIA DACOR ET $\overline{\text{I}}$ AELIA
CLASSICA ARD ET $\overline{\text{II}}$ GALLOR ET $\overline{\text{II}}$ ET
$\overline{\text{VI}}$ NERV E C ET $\overline{\text{IIII}}$ LING ET $\overline{\text{IIII}}$ GALL
ET SVNT IN B NNIA SVB PAPIRIO AELI
ANO QVINQ NTI STIPEND EMERIT

et (5) I fid(a) [V]ard(ullorum)[6]) et (6) II Gallor(um) et (7) II et (8) VI Nerv(iorum) e[t (9) III] Brac(araugustanorum) et (10) IIII Ling(onum) et (11) IIII Gall(orum)[7]) et sunt in Brittannia sub Papirio Aeliano[8]) quinq[ue et vigi]nti [s]tipend(is) emerit(is) dim(issis) hon(esta) mis[sione,] [quorum nomina subscripta] sunt[9]), c(ivitatem) R(omanam), qui eoru[m non haberent, dedit et] conub(ium) cum uxori[bus, quas tunc habuissent,] cum est civ(itas) iis d[ata] . . .

Recognovi ad tabulam photolithographicam Mowatianam; dubia quaedam solverunt intercedente Newtono harum rerum in museo Britannico curam agentes Reid et Smith. Ediderunt Collingwood Bruce *Archaeologia Aeliana* 8 (1880) p. 211 adiecta tabula; Thompson Watkin *Archaeological Journal* vol. 37 (1880) p. 143; R. Mowat *Bulletin épigraphique de la Gaule* 2 (1882) p. 271 adiecta tabula photolithographica.

[1]) Ala Proculeiana redit in alia lege Eph. IV p. 187 (cf. supra n. 250) item pertinente ad exercitum Britannicum, sed aetatis incertae. Observavi vol. III p. 910 alas numero carentes plerumque sequi eas quae numerum habent, raro eas praecedere; iam ad duo exempla huius collocationis veteranae Gaetulorum (D. XIV) et Silianae (D. XIX) accedit Proculeiana. Sed ne inde diversitatem aliquam condicionis efficias, in alia lege (D. XII) Siliana postponitur.

[2]) Alae nomen quod excidit spatium occupavit litterarum c. XII.

[3]) ASTVRVM om. intus. Eadem a. 124 in exercitu Britannico fuit teste lege eius anni (D. XXX).

[4]) CELTIB extr., CLLT (sic) intus.

[5]) \ETIA aes.

[6]) Ī FID (*om.* VARD) aes intus, /ARD extrinsecus.

LXXVI. PIVS...

a. ... rep. Chesters, est Londinii.

rep. Chesters una cum n. LXXV.

intus: tabella prior.

I\
HO\
ROM\
VX QV\
AVT CV

extrinsecus: tabella prior.

\VI TRAIANI PAR
\T AELIVS
IF MAX
P

LXXVII. ANTONINVS

a. 214/7.

intus: tabella prior.

NA RAVENNATE
OCTONIS ET VICENI
NESTA MISSIONE Q
SVBSCRIPTA SVNT
CEPERINT EX MVLIE
TVDINE VIXISSE PROB
DEDIT ET CONVBIVM CVM
HABVISSENT CVM ET SI Q
QVAS POSTEA VXOI
SINGVLI SINGV

[7]) Ex undecim his cohortibus quinque, scilicet 2. 5. 7. 8. 9, item nominantur in lege a. 124 earum, quas praeterea habemus spectantes ad exercitum Britannicum, huic tempore proxima. Item adest in exercitu Britannico I Celtiberorum a. 105, IIII Lingonum a. 103 (eam enim D. XXI veram lectionem esse, non III iam perspicitur). Reliquas quattuor habueramus quidem omnes iam ex titulis Britannicis (v. Huebner in Hermae vol. 16 p. 564. 579), sed post Traianum ad eum accesserunt; nam duas earum II et IIII Gallorum leges docuerunt imperante Traiano in exercitu Dacico Raeticove meruisse, I Aeliam Dacorum et I Aeliam classicam propter nomen verisimile est ab Hadriano demum institutas esse.

[8]) Idem est Cn. Papirius Aelianus legatus Daciae a. 132/3 (vol. III n. 1446); cf. vol. II n. 2075 cum adn.

[9]) Verba *ipsis liberis posterisque eorum* hoc loco inserta in auxiliariorum privilegiis quae habemus ad a. usque 138, omissa in lege a. 153 (D. LXX Eph. IV p. 502) posterioribusque omnibus (v. C. III p. 907), iam apparet deficere item a. 146, ut inter a. 138 et 146 ea formulae mutatio incepisse videatur. Ei mutationi quaeri potest num subsit privilegii imminutio, id quod equidem negavi (C. III p. 908).

[Imp. Caesar divi Hadriani f., di]vi Traiani Par[thici nepos, divi Nervae pronepos] T. Aelius [Hadrianus Antoninus Augustus Pius pon]tif(ex) max(imus), [tribunicia potestate ..., imperator ..., consul ..., pater] p(atriae)

. . . .

[dimissis] ho[nesta missione]

[quorum nomina subscripta sunt, civitatem] Rom[anam, qui eorum non haberent, dedit et conubium cum] ux(oribus), qu[as tunc habuissent, cum est civitas iis data], aut cu[m iis quas postea duxissent] *cet.*

Ediderunt iidem qui n. LXXV Bruce l. c. cum tabula; Watkin l. c. p. 144; Mowat l. c. p. 275 cum tabula photolithographica.

SEVERI F ....

rep. Fonni in Sardinia, est Calari.

extrinsecus: tabella prior.

ıMI · SEVERI · PII · ARAB · ADIAB · PART ·
IVI · M · ANTONINI · PII · GERM · SARM ·
I · PII · PRONEP · DIVI · HADRIANI · AB
I · PARTH · ET · DIVI · NERVAE · ADNEP ·
ONINVS · PIVS · FELIX · AVG · PAR
· MAX · GERM · MAX · PONTIF · MAX ·
P · III · COS · IIII · P · P · PRO COS ·
IN CLASSE PRAETOR · ANTONINIANA
B · GONGIO · NESTORIANO
IPENDIS EMERITIS DIMISSIS · HO
RVM NOMINA SVBSCRIPTA SVNT
SVSCEPERINT EX MVLIERIB
DINE VIXISSE PROBA

3 fin. quae deficiunt litterae VORVM NOMINA cum spatium non satis expleant, faber aut vacuum aliquod reliquerit necesse est aut litteras aliquot errore bis scripserit. — 8 fin. hic e contrario quae requiruntur CVM EST CIVITAS IIS DATA AVT SI QVI TVNC NON HABVISSENT CVM IIS, etsi arbitrariis compendiis numerum litterarum deminutum esse iure sumi potest, nihilo minus spatium longe excedunt; videtur faber inter E et T omisisse litteras ST CIVITAS IIS DATA AV.

[Imp. Caesar divi Sept]imi Severi Pii Arab(ici) Adiab(enici) Part(ici) [max(imi) Brit(annici) max(imi) f., d]ivi M. Antonini Pii Germ(anici) Sarm(atici) [nep(os), divi Antonin]i Pii pronep(os), divi Hadriani ab[nep(os), divi Traian]i Parth(ici) et divi Nervae adnep(os), [M. Aurellius Ant]oninus Pius Felix Aug(ustus) Par[t(icus max(imus), Brit(annicus)] max(imus), Germ(anicus) max(imus), pontif(ex) max(imus), [trib(unicia) pot(estate) ..., im]p(erator) III, co(n)s(ul) IIII, p(ater) p(atriae), pro co(n)s(ule)

[iis qui militaverunt] in classe praetor(ia) Antoniniana Ravennate, [quae est su]b Gongio Nestoriano, octonis et viceni[s st]ipendis emeritis dimissis honesta missione,

q[uo]rum nomina subscripta sunt, [ipsis filisque eorum quos] susceperint ex mulierib(us), [quas secum concessa consue]tudine vixisse proba[verint, civitatem Romanam] dedit et conubium cum [iisdem, quas tum secum] habuissent, cum e[st civitas iis data, au]t, siq[ui tunc non habuissent, cum iis,] quas postea uxor[es duxissent, dumtaxat] singuli singu[las]

. . . .

Et ectypum photographice exceptum misit Nissardius et aeris delineationem optime factam. Edidimus Nissardius apud Fiorellium *Notizie degli scavi* 1882 p. 441 et *Bullett. dell' Inst.* 1883 p. 58, ego C. vol. X n. 8325.

Praefectus classis redit in titulo Poetovionensi vol. III, 4024 hoc: *I(ovi) o(ptimo) m(aximo) pro salute Gongi Nestoriani procuratoris Auggg. nnn. Ianuarius eorundum s(ervus contra)sc(riptor) v(otum) s(olvit) l(ibens) m(erito)*, qui cum dedicatus sit inter a. 209 et 211, hunc aliquot annis praecedit. Eo tempore Nestorianus procuravisse videtur vectigali Illyrici (v. vol. III p. 1146). Classiarios milites cum adhuc constaret missionem accepisse ad a. certe 145 post stipendia sex et viginti, ab a. certe 247 post stipendia octo et viginti (nullam enim legem, quae ad eos pertineret, habebamus inter D. XXXVIII vol. III p. 880 et D. LIII vol. III p. 896), iam hanc mutationem factam esse comperimus inter a. 145 et 217. Item in eodem intervallo et fortasse eodem tempore formula mutata est; nam lex a. 145 cum antiquo more *ipsis* classiariis et *liberis posterisque* eorum civitatem tribuat, posteriores, scilicet anni 247 et sequentium, inserunt mulieres, quibuscum *concessa consuetudine* milites vixerint. Id cum nunc intellegamus iam sub Antonino Severi filio obtinuisse, non paenitet coniecturae quam olim defendi (vol. III p. 908) mutationem eam coniunctam fuisse cum iure concubinae habendae a Severo militibus concesso.

LATERCVLVS
PRIVILEGIORVM VETERANIS CONCESSORVM.

	syllogae nostrae:	*Corporis vol. III Ephemeridisve:*	*auctor:*	*annus:*	*milites:*
1	I	III p. 844 (1058)	Claudii	52 Dec. 11	classis Misenensis.
2	II	III p. 845	Neronis	60 Iul. 2	exercitus Illyrici (inferioris).
3	III	III p. 846	"	64 Iun. 15	. . . .
4	IV	III p. 847	Galbae	68 Dec. 22 (nos. 4–6)	legionis I adiutricis. (nos. 4–6)
5	V	III p. 848	"		
6	LIX	Eph. II p. 454 (C. III p. 1058)	"		
7	VI	III p. 849	Vespasiani	70 Mart. 7	legionis II adiutricis.
8	VII	III p. 850	"	71 Apr. 5	classis Ravennatis.
9	LX	Eph. II p. 457	"	71 Apr. 5	classis Misenensis.
10	VIII	III p. 851 (Eph. II p. 452)	"	71 Apr. 14/30	classis . . . . . .
11	IX	III p. 852	"	74 Mai. 21	exercitus Germanici.
12	X	III p. 853	"	76 Dec. 2	cohortium praet. et urb.
13	XI	III p. 854	Titi	80 Iun. 13	exercitus Pannonici.
14	LXVIII	Eph. IV p. 425	Domitiani	82 Sept. 19	exercitus Moesici.
15	LXXIV	Eph. V p. 93	"	84 Sept. 3	exercitus Pannonici.
16	XII	III p. 855 (Eph. II p. 452)	"	85 Sept. 5	exercitus Pannonici.
17	XIII	III p. 856 (1064)	"	86 Febr. 17	classis Aegyptiacae.
18	XIV	III p. 857 (Eph. V p. 92)	"	86 Mai. 13	exercitus Iudaici.
19	LXIII	Eph. III p. 183	"	88 . . .	exercitus Sardi.
20	XV	III p. 858 (1058)	"	92 Iun. 14	classis Moesicae.

	syllogae nostrae:	Corporis vol. III Ephemeridisve:	auctor:	annus:	milites:
21	XVI	III p. 859	Domitiani	93 Iul. 13	exercitus Dalmatici.
22	XVII	III p. 860	"	. . . .	. . . .
23	LXIV	Eph. IV p. 184	"	. . . .	exercitus Germaniae inf.?
24	XVIII	III p. 861 (Eph. IV p. 181)	Nervae	96 Oct. 10	exercitus Sardi.
25	XIX	III p. 862 (Eph. II p. 452)	Traiani	98 Febr. 20	exercitus Pannonici.
26	LXIX	Eph. IV p. 500 (Eph. V p. 92)	"	98 . . .	exercitus Britannici.
27	XX	III p. 863	"	100 (non 99) Aug. 14	exercitus Moesiae inf.
28	XXI	III p. 864	"	103 Ian. 19	exercitus Britannici.
29	XXII	III p. 865 (Eph. II p. 452)	"	105 Mai. 13	exercitus Moesiae inf.
30	XXIII	III p. 866	"	105 . . .	exercitus Britannici.
31	XXIV	III p. 866 (1058)	"	107 (non 108) Iun. 30	exercitus Raetici.
32	XXV	III p. 868	"	110 Febr. 17	exercitus Dacici.
33	XXVI	III p. 869 (Eph. II p. 452)	"	113/4 Sept. 1	exercitus Pannoniae inf.
34	XXVII	III p. 870	"	116 Sept. 8	exercitus Germaniae sup.
35	XXVIII	III p. 871	"		
36	XXIX	III p. 871	" ?	. . . .	. . . .
37	XXX	III p. 872 (Eph. V p. 92)	Hadriani	124 Sept.? 15	exercitus Britannici.
38	XXXI	III p. 874 (Eph. IV p. 181)	"	127 Oct. 11	classis Ravennatis.
39	XXXII	III p. 875 (1058)	"	129 Febr. 18	classis Misenensis.
40	XXXIII	III p. 876	"	129 Mart. 22	exercitus Daciae inf.
41	XXXIV	III p. 877 (Eph. II p. 453)	"	134 Apr. 2	exercitus Moesiae inf.
42	XXXV	III p. 878	"	134 Sept. 15	classis Misenensis.

	syllogae nostrae:	*Corporis vol. III Ephemeridisve:*	*auctor:*	*annus:*	*milites:*
43	XXXVI	III p. 879	Hadriani	138 Iun. 16	exercitus Pannoniae sup.
44	XXXVII	III p. 879	„ ?	. . . . .	. . . .
45	LXV	Eph. IV p. 184	„	. . . . .	. . . .
46	XXXVIII	III p. 880	Pii	145 . . .	classis Misenensis.
47	LXXV	Eph. V p. 96	„	146 . . .	exercitus Britannici.
48	LXX	Eph. IV p. 502	„	153 . . .	exercitus Norici?
49	XXXIX	III p. 881	„	154 Nov. 3	exercitus Pannoniae sup.
50	XL	III p. 882 (Eph. II p. 453)	„	157? Dec. 13	exercitus Dacici.
51	XLI	III p. 883	„	. . . Dec. 25	classis . . . .
52	XLII	III p. 884 (Eph. II p. 453)	„	145/60 Dec. 27	exercitus Pannoniae inf.
53	XLIII	III p.885 (1058. Eph. II p. 453)	„		
54	XLIV	III p. 886	„	145/61 Sept. 27	exercitus . . . . .
55	LXXVI	Eph. V p. 98	„	. . . . .	. . . .
56	XLV	III p. 887	Marci et Veri	165 Febr. 18	exercitus . . . . .
57	LXI	Eph. II p. 460 (V p. 92)	„	166 Mart. Apr.	exercitus Raetici.
58	XLVI	III p. 888	„	167 Mai. 5	exercitus Pannoniae inf.
59	XLVII	III p. 889	„	161/9 Mai. 6	cohortium praet. et urb.
60	LXXI	Eph. IV p. 504	Marci et Commodi	178 Mart. 23	exercitus Lyciae Pamphyliae.
61	XLVIII	III p. 890	Severi et Antonini	208 . . .	cohortium praet.
62	LXXII	Eph. IV p. 508	. . . .	216/247 ?	exercitus Pannoniae inf.
63	LXXVII	Eph. V p. 98	Antonini Severi f.	214/7	classis Ravennatis.
64	XLIX	III p. 891	„	216 Ian. 7	cohortium urb.
65	LXII	Eph. II p. 464	Antonini Magni f.	221 Ian. 7	cohortium praet.

	syllogae nostrae:	*Corporis vol. III Ephemeridisve:*	*auctor:*	*annus:*	*milites:*
66	L	III p. 892	Antonini et Alexandri	222	. . . .
67	LI	III p. 893 (Eph. II p. 453)	Alexandri	230 Ian. 7	equitum singularium
68	LII	III p. 894	Gordiani	243 Ian. 7	cohortium praet.
69	LXVI	Eph. IV p. 185	Philipporum	246 Ian. 7	cohortium praet.
70	LIII	III p. 896	„	247 Dec. 28	classis Misenensis.
71	LIV	III p. 897	„	248 Ian. 7	cohortium praet.
72	LV	III p. 897	„ ?	. . . . .	. . . .
73 *a*	LVI *A*	III p. 898	Decii	249 Dec. 28	classis Ravennatis.
73 *b*	LVI *B*	III p. 898	„	250 . . .	classis Ravennatis.
74	LXXIII	Eph. IV p. 513	Valeriani et Gallieni	254 Ian. 7 ?	cohortium praet.
75	LVII	III p. 900 (Eph. II p. 453)	Diocletiani et collegarum	298 Ian. 7	cohortium praet.
76	LVIII	III p. 900	„	301/5 . . .	cohortium praet.
77	LXVII	Eph. IV p. 187 (V p. 92)	. . . . . .	. . . . .	exercitus Britannici.

Th. M.

OBSERVATIONES EPIGRAPHICAE.

XXXIV. OFFICIALIVM ET MILITVM ROMANORVM SEPVLCRETA DVO CARTHAGINIENSIA.

Epistula colonorum saltus Burunitani ad Commodum[1]) nuper in Africa eruderata cum inter alia complura nos docuisset procuratorem Caesaris Africae tractus Karthaginiensis et sedem habuisse Karthagine et tabularium[2]), retecta anno 1881 ad ipsam Karthaginem sepulcreta duo eius tabularii administrandi aliquam imaginem nobis suppeditaverunt, quam hoc loco, scilicet in sylloge Caroli Graux memoriae honorandae destinata[3]), enarrandam mihi sumpsi, quod versatur res in statu antiquo cum Africae hodie Gallicae tum Galliae ipsius. Nam privilegiorum, quibus inscriptionum Latinarum enarratores utuntur, non ultimum hoc est, quod argumentum si quod tractant, id doctis quidem omnibus commune est, sed idem prout res incidit huic vel illi nationi magis proprium et quodammodo patrium; neque abhorret eiusmodi disputatio Gallis potissimum a Germano destinata a memoria honoranda eius viri, qui per vitam ut brevem et laboriosam, ita utilem et plenam utrumque pari religione tenuit et cives nos esse sui quemque populi et litterarum humanitatem nullis territoriorum finibus contineri.

---

[1]) C. VIII, 10570. Aere expressam proposuit Carolus Tissot *Comptes rendus de l'Académie des inscriptions et belles-lettres* 1880 p. 86. Interpretationem dedi Hermae vol. XV (1880) p. 385—411. 478—480.

[2]) Coloni ad imperatorem sic scribunt 3, 9 seq.: *ut se habent littere proc(uratorum), quae sunt in t[ab]ulario tuo tractus Karthag(iniensis).* Dixi de procuratoribus his C. VIII praef. p. XVII.

[3]) Commentarius scriptus fuit inserendus syllogae quam egregii viri Caroli Graux nuper immatura morte nobis erepti memoriae Parisini et peregrini amici eius et admiratores dedicaverunt. Repetitur hoc loco propter duas causas, cum quod corpus illud argumenti miscelli ad horum studiorum cultores omnes non perventurum est, tum quod post scriptum commentarium altero sepulcreto patefacto tituli eiusdem argumenti complures accesserunt.

Monumentorum duorum, quae hic tractabuntur, alterum (nobis *A*) et aetate antecedens et prius repertum eruderatum est mense Maio a. 1880 ad moenia Carthaginis Punicae iuxta piscinas prope vicum qui nunc est Malga, obrutum ab harenis aggestis ita, ut ipsum integrum esset et intactum titulique ita in eo prostarent ut sepulcrorum conditores eos olim collocarant. Monumentum qui effodiendum curavit Delattre ita describit[1]):

La nécropole des esclaves de César occupe un terrain d'un demi-hectare environ. A l'exception d'un caveau qui renfermait un squelette et une urne remplie de cendres, toutes les sépultures se composaient d'un cippe rectangulaire, terminé au sommet par une corniche simple et peu saillante, et quelquefois surmonté d'un dôme semi-cylindrique avec une espèce de corne à chaque angle, mais le plus souvent se rétrécissant comme un piédestal. Chaque cippe, construit en maçonnerie, renfermait une ou plusieurs urnes. La principale était toujours au centre, recouverte d'une patère percée d'un trou auquel aboutissait un tuyau de terre cuite, communiquant à la partie supérieure du cippe. Quelquefois, au lieu de rencontrer l'urne noyée dans la maçonnerie, on trouvait une niche demi-sphérique, renfermant le vase funéraire avec les cendres et accompagnée de lampes, de patères et de lacrymatoires.

Quand un cippe contenait plusieurs urnes, la principale était au centre, avec son tuyau de communication aboutissant au sommet, et les autres étaient placées dans les angles inférieurs du pilier sépulcral, avec une tube assez large de terre cuite, communiquant à la face verticale correspondante.

Sans doute qu'au moment de l'érection du cippe, on y déposait, non-seulement l'urne principale renfermant les os calcinés et les cendres du mort, mais encore d'autres urnes destinées à recevoir les restes des membres de la famille. Quand le moment était venu, il était facile de faire glisser dans le tuyau, jusqu'au vase funéraire, les cendres retirées du bûcher. Peut-être encore ces communications servaient-elles à recevoir les libations en l'honneur des dieux mânes.

La plupart de ces tombeaux étaient de forme simple; mais quelques-uns étaient enrichis d'ornements en stuc; des figures étaient moulées en bas-relief sur la couche d'enduit qui revêtait chaque face.

Les dimensions des cippes variaient selon le nombre des urnes. J'en ai mesuré un qui n'avait que 0 ^{m} 75 de largeur et 1 ^{m} 58 environ de hauteur. C'est la grandeur ordinaire des tombeaux qui ne renferment qu'une seule urne.

J'ai constaté que ces sépultures étaient groupées par familles et par corps de profession. C'est dans les premières fouilles que nous avons trouvé la plu-

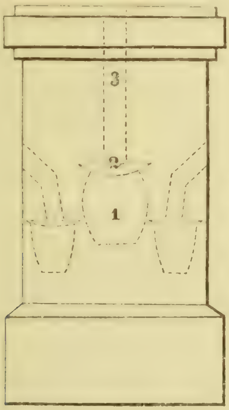
---

[1]) p. 33 libelli qui inscribitur *de l'utilité d'une mission archéologique permanente à Carthage, lettre à M. le secrétaire perpetuel de l'Académie des inscriptions et belles-lettres par l'archevêque d'Alger* (de la Vigerie). Alger m. Aprili 1881. 8. pp. 62 et 64. Inscriptiones eo libello continentur CCLXXVII, quibus addendae sunt quinque editae ab eodem Delattrio apud Florianum Vallentin *Bulletin épigraphique de la Gaule* 2 (1882) p. 179 n. 39—44. Illas citavi sub littera *A* adiecto numero, has adiecta ephemeridis pagina. Partem titulorum Parisios translatam ibi recognovit A. Schoene.

part de nos pedisequi, *et c'est en revenant, plus tard, près du point de départ, que nous avons rencontré le reste. Les* agrimensores *ont été découverts dans une même fouille. Chaque groupe formait une réunion de cippes qui n'étaient séparés parfois les uns des autres que par quelques centimètres* [1]).

Idem in litteris ad me datis alia adiecit, quae publici iuris facere visum est, quoniam pertinent ad determinandam monumentorum plebeiorum multisque hominibus destinatorum formam aliunde ni fallor parum cognitam.

La forme des cippes était généralement celle que l'on voit dans l'Antiquité expliquée de Montfaucon, Tome V, P. P., planches LIX, LXI, LXXI et LXXXVIII, mais d'une plus grande simplicité. Chaque cippe était revêtu d'un enduit de plâtre et la plaque qui portait l'inscription était placée quelques centimètres au dessous de la corniche qui couronnait le cippe. L'urne funéraire, ordinairement percée d'un trou au fond, était située dans l'axe du monument et complètement noyée dans la maçonnerie. Une patère également percée d'un trou en fermait l'orifice et c'est au dessus de cette patère qu'était placé le premier des tuyaux de terre cuite qui aboutissaient au sommet du cippe ou à l'un de ses côtés. Mais l'urne, la patère et les tuyaux étaient fixés dans la maçonnerie au moment de la construction du cippe. Voici la coupe d'un cippe renfermant plusieurs urnes et plusieurs tuyaux.

1 *Urne.*
2 *Patère.*
3 *Tuyau.*

Je n'ai pu constater de règle pour l'orientation des épitaphes. Elles étaient placées tantôt sur la face sud, tantôt sur une face regardant un autre point de l'horizon. La plaque de marbre était enfoncée de 3 à 4 centimètres dans la maçonnerie, de sorte que l'enduit formait une espèce de cartouche, renfermant l'inscription.

Quant aux dimensions des cippes, la hauteur était de 1^m 50 environ et la largeur variait entre 75 et 80 centimètres. J'en ai cependant remarqué un qui mesurait exceptionnellement 1^m 50 de côté.

---

[1]) Eo respicit titulus *A* n. 158: *Victori et Urbicae Aug(usti) ser(vis) parentibus piissimis Iucundus Aug. lib. a cognitionibus, quousque spatium permisit, renovavit.*

Un bon nombre de cippes sont restés intacts sous le sol et il sera encore possible de les mettre à nu. Le plus souvent, je me suis contenté d'enlever l'épitaphe sans entamer le cippe, qu'il fallait complètement détruire pour y trouver et en extraire les urnes.

Au mois de mars dernier, près du village de la Marsa, on a trouvé un cippe du genre de nos sépultures du cimetière de la Malga. Je trouvai moi-même en grattant avec mes mains le conduit circulaire qui descendait en ligne droite vers les cendres qui y reposaient. Mais au lieu de communiquer avec une urne, le conduit aboutissait à une niche intérieure formée de grandes briques carrées qui portaient chacune une estampille circulaire. Ce cippe ne portait d'épitaphe, mais chaque côté était orné d'un sujet en stuc d'un très beau travail. Trois de ces sujets représentaient une matrone romaine, d'abord faisant faire sa toilette par une servante, puis filant, puis lisant. La quatrième face était ornée d'un génie funéraire appuyé sur une torche renversée. On ne trouva dans la niche intérieure que des cendres d'ossements et une lampe romaine sans sujet.

A côté de ce cippe, on découvrit un carreau long de 2ᵐ 50, large de 1ᵐ 20 et haut de 2ᵐ 50. Tout l'intérieur était enduit d'une belle couche de plâtre bien conservée. On y trouva avec les ossements trois vases de terre cuite et une petite fiole de verre.

Passibus CL a monumento modo descripto ad puteum q. d. *Bir el Djebana* autumno a. 1881 alterum (nobis *B*) retectum est macerie circumdatum, formae quadratae, longum metr. 36, latum metr. 28, quo continebantur tituli eiusdem generis CCXL. Huius quoque notitiam debemus eidem egregio soli Carthaginiensis exploratori Delattrio [1]).

Ipsam rem antequam aggrediar, aetas titulorum utriusque sepulcri determinanda est; id quod quamquam certorum annorum indicia nulla suppetunt, ex nominibus defunctorum aliquatenus perfici potest. Scilicet cum reperiantur in utroque monumento et Iulii iique multi [2]) et Claudii [3]) quoque, nullus tamen neque horum neque illorum adscripto patrono Caesare, post Claudiam aetatem monumentum institutum sit necesse est. Contra Flavii ex priore monumento permulti prodierunt et in his complures patronum Augustum

---

[1]) Prodierunt alii in ephemeride Lugdunensi *les missions catholiques* a. 1882 Iun. 9 n. 1—8, Iun. 16 n. 9—32, Iul. 14 n. 34—49, Iun. 21 n. 50—73; alii apud Florianum Vallentin *Bull. épigraphique de la Gaule* vol. 2 (1882) p. 293—296 n. 54—93; vol. 3 (1883) p. 25—28 n. 94—138 et p. 85—88 n. 139—179 et p. 182—185 n. 180—221. Citavi priorem seriem sub praescriptione *miss.*, posteriorem sub praescriptione *Vallentin* additis numeris. Huius monumenti cippos servatos hodie Carthagine in museo S. Ludovici ibi excepit Iohannes Schmidt, quem de difficilioribus quibusdam consului.

[2]) *A* n. 11. 61. 87. 105. 112. 146. 155. 174. 177. 183. 194. 202. 233. 236. 237. 266. 267. *B* miss. 7. 27. 58. Vall. 109. 183. 194. 196. 205.

[3]) *A* n. 151. *B* miss. 56. Vall. 179. 188. 189.

enuntiantes [1]), ex posteriore minore numero neque ullus adscripto patrono Augusto [2]); Cocceii pauci ex utroque [3]), item Ulpii quidam tam ex priore [4]) quam ex posteriore [5]). *Aelii* in utroque adfuerunt magna copia; sed in priore quicumque eorum praenomen habent, *Publii* sunt [6]), in posteriore et hoc reperitur et bis *Titi* [7]). *Aureliorum* denique aliqua, sed tenuia admodum indicia deprehensa sunt in monumento utroque [8]), posterioris aetatis plane nulla. Itaque in priore ducimur ad extrema tempora saeculi primi (nam a Flaviis imperatoribus manu missos plerosque probabile est post eos diem obiisse) primaque decennia secundi, in posteriore ad tempora Hadriani et Pii; videturque posterius coemeterium institutum esse propterea quod alterum plenum erat [9]). Omnino non anxie haec tenenda sunt; ambo monumenta, ut fit in tali re, aliquamdiu simul in usu fuisse verisimile est, ut qui ius quaesitum haberent in vetere, carentes eo in novo monumento

---

[1]) *T. Flavius Aug. l.* n. 48. 174. 186. 188. *T. Flavius* n. 61 (ubi pro TEI legit T FL· Schoenius noster). 86. 104. 208. *Flavia Aug. l.* n. 7. 78. *Flavius* vel *Flavia* n. 4. 6. 19. 115. 122. 144. 183. 231. 239. 245. 249 (?).

[2]) T. Φλάουιος miss. 5. *T. Flavius* Vall. 195. 210. *T. F.* (per compendium) Vall. 192. *Flavius, Flavia* Vall. n. 90. 91. 92.

[3]) *M. Cocceius A* n. 123. *Cocceia B* miss. 25. Vall. 180.

[4]) *M. Ulpius Caesaris n. l. A* n. 247. *M. Ulpius A* n. 124. *Ulpius* vel *Ulpia A* n. 98. 265; *Bull. ép.* 2, 179 n. 42.

[5]) *M. Ul[pius] Aug. l. B* miss. n. 10; *M. Ulpius B* miss. n. 6.

[6]) *P. Aelius Augustorum lib.* n. 261. *P. Aelius* n. 205. 222. 260. *Aelius* vel *Aelia* n. 71. 103. 127. 129. 194. 227. 252.

[7]) *P. Ael(ius) Aug. lib.* miss. n. 39. — *T. Aelius Aug. lib.* miss. n. 11; *T. Aelius* Vall. 176. — *Aelia Aug. l.* miss. n. 12. 37. 38. Vall. n. 62. — *Aelius* vel *Aelia* miss. n. 9. 20. 53. 67 bis. Vall. n. 74. 110 bis. 113. 114. 164. 182. 200. 208. — *M. Macrius Trophimus Aug. lib. medicus* miss. n. 41 (vidit titulum Schmidtius et de lectione dubitari vetuit), cum gentis Macriae praeterea pertenuis memoria supersit (cf. *Q. Cornelius Felix Macrianus A* n. 110) et ne senatorii quidem ordinis quemquam Macrium adhuc norimus, quo iure Augusti libertus appelletur, quaeritur, ut pariter quaeritur de *L. Pompeio Aug. lib. Fortunato* tituli urbani C. VI, 1878 et de *C. Asinio Aug. lib. Paramythio Festiano* item urbani (eum nuper denuo repperit Stevenson in monte Mario lectionemque stabilivit) C. VI, 12533. Horum patronorum substantiam iudicat Hirschfeldius (*Verwaltungsgesch.* 1 p. 276) hereditate vel confiscatione ad principes pervenisse et sic hos patronos factos esse; fortasse recte, quamquam patronatus non pars est hereditatis. Denique, si in principe per exceptionem eiusmodi patronatus admissus esset, exempla similia abundarent.

[8]) *Aurelius, Aurelia A* n. 89. 114. 213. 235. *B* Vall. n. 82. 172. 214.

[9]) Id confirmant lucernae in duobus monumentis repertae plane diversae. Delattrius *les marques de fabrique,* inquit, *empreintes au dessous de ces lampes sont toutes, sans exception, différentes de celles que j'avais observées dans le premier cimetière des esclaves de la maison des Césars.* Lucernae hae extant hodie in museo S. Ludovici, sed ex utro monumento singulae profectae sint, iam non apparere Schmidtius certiorem me fecit. Mala igitur fortuna hic quoque utilia inventa rursus eripuit. Nam si verum est in duobus coemeteriis Carthaginiensibus altero saeculi secundi incipientis, altero medii lucernas omnes differre, quanta utilitas inde in nostram rem redundatura sit quivis intellegit.

conderentur et etiam post Pium sub Marco neutrum plane clausum esset. Ei aetati, temporibus scilicet Traiani extremis et Hadriani Piique, etiam sermonis proprietas convenit omnibus vetustae consuetudinis vestigiis destituta, sed aliena item a barbarismis aevi labentis, quamquam soloecismi tales, quales tenuiores omni aetate commiserunt, in his quoque titulis passim deprehenduntur. Verum est aliquoties reperiri pluralis significationem per litteram extremam geminatam vel triplicatam[1]) itemque duorum adeoque trium Augustorum mentionem inici[2]); nec minus verum est, si communes leges sequimur, tam hoc quam illo indicio ad tertium saeculum rem transferri. At geminationem pluralis significandi causa hodie constat non alibi, sed in Africa iam Hadriano imperante in usu fuisse[3]), ut id compendii genus conicias coepisse a grammatistis Carthaginiensibus, propagatum inde saeculo sequenti ad Italiam reliquasque provincias. Plures Augusti quomodo accipiendi sint ut adhuc parum constat[4]), ita nemo opinor propter hunc scrupulum titulos detrudet ad saeculum Severi.

Iam ubi nos convertimus ad titulorum argumentum, quae in iis enuntiantur officia[5]) praeter pauca militaria pertinent ad rem familiarem impe-

---

[1]) *Caes. nnn. ser. A* n. 24; *proc. Auggg. A* n. 63; [*ve*]*rna Auggg. A* n. 51 (vidit Schmidt); *Augg. ser.* similiterve 67. 68. 83.

[2]) *Hospes Caes. nnn. ser. A* n. 24. — *P. Aelius Augustorum lib. A* n. 261; quocum componendi sunt tituli urbani *Publius Aelius Augg. lib. Callistion* C. I. Gr. 6346 = C. I. L. VI, 10657; *P. Ael. Augg. lib. Chrysanthus* Orell. 4509 = C. I. L. VI, 10876; *Aelius ...s Augustor.* [*lib.*] ib. VI, 10620 similesque adlati ab Hirschfeldio *Verwaltungsgesch.* 1 p. 276. Duorum Augustorum servi libertive reperti sunt magno numero in columbario utroque (*A* n. 51. 57. 67. 68. 83. 107. *B* miss. n. 9. 35. 49. 61. 65. 83. Vall. n. 118). — *Proc. Auggg. A* n. 63.

[3]) *Coss.* legitur tam in senatus consulto de nundinis saltus Beguensis a. 138 (C. VIII, 270) quam in decreto Burunitano imperante Commodo scripto. Cf. C. VIII p. 1060.

[4]) *Caes. nnn. servus* recte accipi poterit de Vespasiano Tito Domitiano. At *P. Aelii Augustorum liberti* quo proprie pertineant, anceps quaestio est. Quam proposuit Hirschfeldius l. c. interpretationem significari non tam principem manumissorem quam principes eo tempore, quo titulus positus est, imperantes, per se recte habet, nam Caesarum ius patronatus cum reliqua eorum re familiari ad principes posteriores descendit. Sed ita tituli hi Carthaginienses scripti sint necesse est sub imperatoribus Marco et Vero, id quod nullo modo admitti poterit. Henzenus urbanum VI, 10620 revocavit ad Hadrianum et Sabinam, per se item recte; sed eius mulieris nullum indicium tituli Carthaginienses dederunt. Quam ob rem videndum, annon pluralis consecutive accipiendus sit, ut duorum Augustorum libertus is appelletur, qui manumissus ab Hadriano post eius obitum Pium patronum habuerit. Utut est, hos titulos certum est esse aevi Hadriani et Pii. — *Procuratorem trium Augustorum* qui interpretabitur ad exemplum *servi Caesarum trium*, vix persuadebit, debebitque hic quoque fortasse accipi de eo qui pluribus imperatoribus ex ordine procuravit.

[5]) In fragmento *B* Vall. n. 141 viso etiam Schmidtio:

cae|S · N · SER
|L A T O R I
uixi| T · AN · XXX

quid fuerit incertum est; fortasse [*calcu*]*latori*.

ratoris, ut tuto possit adfirmari monumentum id de quo agitur destinatum fuisse familiae domus Augustae Carthaginiensi. Nam simul sepulti sepultaeve qui sunt non liberti servive Caesarum, ii et omnes officio carent et probabile est maiore ex parte mulieres fuisse coniugio contuberniove ad familiam Caesarum adiunctas earumque filios vel propinquos. Tenuioribus solis monumentum destinatum fuisse et res evidenter ostendit et consuetudo Romana requirit; nam honestiores vel certe divites homines etiam libertini ordinis eiusmodi sepulcri communionem fastidiunt. Iam vero familia illa Africana tota pendet e tabulario illo, cuius supra mentionem feci, uno [1]) excepto homine *A* n. 151 *ex numero cubiculariorum Aug(usti)*, qui coniugi monumentum fecit in Africam, ut ait, se secutae. Quod si inde colligi posset imperatores quamquam vix umquam Africam adeuntes nihilominus stabilem domum habuisse Carthagine, eam et ipsam non miraremur quodammodo sub cura procuratoris eius tractus fuisse. Sed id ex unico titulo equidem non collegerim; nam et casui aliquid in tali re dandum est et potuit cubicularius ille in Africam venire cum Hadriano; certe non est in titulo, cur eum non redigas ad ipsum illud iter. Reliquorum recensebuntur primum officia cum tabulario ita coniuncta, ut res demonstratione nulla indigeat:

proc(uratoris) Auggg. libertus *A* n. 63; *proc(uratoris)* servus *A* n. 130.

proc(urator) reg(ionis) Assuritanae libertus *B* miss. n. 42.

ex proc(uratore) r[eg(ionis)] ... tanae libertus *B* miss. n. 10.

tabularius libertus *A* n. 186. 188.

custos tabulari servus *A* n. 209.

adiutor tabulari a mensa Vagensi libertus Pii *B* miss. n. 11.

adiut(or) tabul(ari) trib(utorum) servus *B* miss. n. 54 (ubi Schmidtius quod editum est TRIBT·VIX·AN·L emendavit sic: TRIB·P·VIX·AN·L).

adiutor tabulari vel *tabulariorum* libertus Delattre *Bull. ép.* 2, 179 n. 41; servus *A* n. 51 (?). 66. 68. 87. 100. 136. 218. 253. 262. *B* miss. n. 3. 52. 53. Accedunt fragmenta duo inedita Schmidtio visa alterum: ..*Diadu*|[*meni adi*]*utoris* | [*tabul. p. u. a.*] ... *VIII,* alterum ..... [*F*]*ructu*[*s*] | [*adiutor*] *tabulario*[*rum*].

disp(ensator) reg(ionis) Thug(gensis) servus *B* miss. n. 9.

adiutor a commentaris servus *A* n. 16. 69. 125. *B* miss. n. 2 (ubi est *adiutor commen.*, confirmatum etiam a Schmidtio, omissa praepositione fortasse errore fabrili). 14. 15. 50.

librarius servus *A* n. 67. 214. 217. 244. 248. 250.

notarius servus *A* n. 57. 183. *B* miss. n. 16. 49.

praeco servus *B* miss. n. 22.

Procuratores Augusti ipsi tabulario praefectos ab his monumentis abesse eorumque in titulis mentionem non fieri nisi propter libertos servosve eorum

---

[1]) *Iucundus Aug. lib. adiut. a cognitionibus*, qui titulum supra p. 107 adn. relatum parentibus '*renovavit*', quominus Romae id fieri iusserit nihil impedit.

consentaneum est. Procuratores regionum duo quorum inde elogia prodierunt libertini sunt et infimi ordinis, quales praeterea novimus saltus Massipiani et castelli Burunitani[1]). Horum condicio quaenam fuerit, illustrabitur iis quae mox dicentur.

Adiutorum tabularii sive tabulariorum (nam et singularis et pluralis reperitur perscriptus) cum magnam copiam tituli tam Italici quam provinciarum suppeditent, qui eorum in officiis urbanis versantur, id ipsum non raro enuntiant, praesertim honoratissimum omnium a rationibus[2]), sed item vicesimae hereditatium[3]) aliaque; contra qui ministrant in tabulariis provinciarum, praeter provinciam[4]) munus determinare non solent, et primi sunt ni fallor duo tituli supra relati et adhuc soli, qui exceptionem faciant. Tributorum autem additamentum, quantum apparet, id tantummodo enuntiat quod ad omnes hos titulos pervenit; nam tabularium et hoc et reliqua provincialia tributorum causa constituta sunt. — Contra *adiutor tabulari a mensa Vagensi* et eo nomine a collegis differt, quod libertinus est, reliqui uno excepto servi, et aliquantum facit ad tributariam administrationem elucidandam. Iungendi autem sunt cum hoc titulo alii duo, alter ex eodem monumento prolatus *dispensatoris regionis Thuggensis*, nam mensa ut arcam requirit, ita dispensator quoque ubi adest, ibi arca fuerit necesse est, colligiturque hinc ut Vagae ita Thuggae quoque mensam fuisse; alter nuperrime repertus prope Avittam Bibbam hic[5]): *Veneri Aug(ustae) sac(rum) Delius Abascanti Aug(usti) vil(ici) vic(arius) teloneum a fundamentis sua impensa restituit et ampliavit*, ubi cum propter locum situm in media Africa proconsulari de portorio cogitari non possit, τελωνεῖον[6]) quod fuit Avittae sub vilico Augusti iure componetur cum mensa Vagensi recta ab adiutore tabularii Carthaginiensis Augusti liberto. Scilicet tabularium illud ita ordinatum fuit, ut per singulas tractus Carthaginiensis regiones (nimirum ordinis inferioris, non eo sensu, quo regio aequiparatur tractui) et procuratores res administrarent ordinis libertini et sub iis mensae fiscales sive τελωνεῖα constituerentur praeposito adiutore adiectoque dispensatore et vilico cum vicario eius, per quas mensas fiscus quae solvenda erant numeraret, quae praestanda erant acciperet. Similiter in Aegypto sub Ptolemaeis per singulos nomos τράπεζαι βασιλικαὶ constitutae fuerunt[7]), videturque idem institutum quamquam no-

---

[1]) C. VIII praef. p. XVII n. 2.

[2]) Hirschfeld *Verwaltungsgeschichte* I p. 33.

[3]) Hirschfeld l. c. p. 68.

[4]) C. I. L. III p. 1133. Sed in Africanis titulis provincia adhuc reperta non est et alibi quoque raro enuntiatur, utpote quam locus satis prodat.

[5]) Eum repperit I. Poinssot in ruderibus Henschir Mehimes III chil. ab Avita Bibba inter meridiem et occidentem ediditque in eph. Oranensi *Bulletin des antiquités africaines* vol. I (1883) p. 313; mecum communicaverat ante quam prodiret Carolus Tissot.

[6]) *Telonium Cirtense*, quod Renierius ex titulo corrupto C. VIII, 6956 efficere voluit, inde minime firmatur.

[7]) Lumbroso *économie politique de l'Égypte* p. 330 seq.

minibus fortasse mutatis etiam Romana aetate ibidem mansisse[1]). Pertinet ad administratores eos, ni fallor, caput edicti praefecti Aegypti a. 69 (C. I. Gr. 4957 v. 21 seq.): κελεύω . . . ὅστις ἂν ἐνθάδε ἐπίτροπος τοῦ κυρίου (intellegitur *procurator usiacus* libertus Augusti, qualis Felix est C. III n. 5) ἢ οἰκονόμος (potest esse et dispensator et vilicus) ὕποπτόν τινα ἔχῃ τῶν ἐν τοῖς δημοσίοις πράγμασιν ὄντων (= eorum qui fisco quiddam debent), κατέχεσθαι αὐτοῦ τὸ ὄνομα ἢ προγράφειν, ἵν[α μηδ]εὶς τῷ τοιούτῳ συνβάλλῃ, ἢ μέρη τῶν ὑπαρχόντων αὐτοῦ κατέχειν ἐν τοῖς δημοσίοις γραμματοφυλακίοις πρὸς ὀφείλημα. Licebat igitur procuratori regionis fisci debitorem in mora constitutum in indicem proprium referre nomineque eius proscripto efficere, ne quis iure cum eo contrahere posset, denique partem substantiae ei ablatam pignoris loco in tabulario publico collocare. Similia etiam in Africa obtinuisse verisimile est. — Hinc edocti quod ait Tacitus[2]) Tiberium fide labante opem tulisse *disposito per mensas milies sestertio factaque mutuandi copia sine usuris per triennium*, non amplius ad mensas privatas argentariorum referemus, sed per publicas vel potius fiscales mensas servis Caesaris commissas pecuniae eae dispensatae sunt.

Ad tabularii negotia administranda omnino item pertinent tabellarii sive cursores:

exerchitator cursorum servus *A* n. 64.

cursor servus *B* miss. n. 73, qui titulus conceptus est sic: *D. M. s. Saturus Augg. ser. et Tiitcus* (TIITCV/ legit etiam Schmidt) *Augg. ser. cursores hic s(iti) s(unt). Collegium cursorum et Numidaru(m) fecit.*

tabellarius servus *A* n. 88. 113. 118. 150. 166. 239; *ex tabellaris* n. 224; *tab.*[3]) n. 30. 35. 83. 85. 108. *B* miss. n. 17. 18. 51. Vallentin n. 112.

ubi notabilia sunt cum numerus tabellariorum copiosus et forma collegii, cuius alia indicia alii tituli suppeditant[4]) tum exercitatoris munus disciplinam ei corpori propriam et quodammodo militarem[5]) significans. Etiam luculentius formam tabellariorum militarem declarat titulus urbanus C. VI, 9915, quo recensentur *optiones* eorum duo libertini, *tesserarius* unus item libertinus, *tabellari* duodeviginti libertini quindecim servi tres; accedunt alii duo *optiones tabellariorum* alter officii rationum C. VI, 8424*a*, alter stationis patrimonii C. VI, 9505. Nam optio proprie ad rem militarem pertinet pariter

---

[1]) Franz C. I. Gr. III p. 319. 320. Βασιλικοὺς γραμματεῖς etiam Romana aetate in Aegypto fuisse ostendit edictum Capitonis C. I. Gr. 4956, 31.

[2]) ann. 6, 17.

[3]) Tabellarii hi erunt, non tabularii, nam servi sunt omnes.

[4]) *Colegius tabelari* Theveste titulum posuit uni ex suis Augusti servo (C. VIII, 1878). Notum est epigramma tabellarii Carthaginiensis hilaris magis quam docti C. VIII, 1027 (cf. *Revue de philologie* 1879 p. 80 seq.)

[5]) *Exercitatores equitum praetorianorum* et *equitum singularium* respondent fere campidoctoribus militiae pedestris. Eodem redit, ut monuit Iohannes Schmidt, *grex cursorum cum magistro se exercens* in domo Trimalchionis (Petron. 29).

atque tesserarius; neque quicquam clarius illustrat bellum quod Aurelianus gessit cum nummulariis urbanis quam tituli C. VI, 42—44 officinatores monetae ita recensentes, ut duo optiones iis praesint. Eius generis collegia militari disciplina recta cum pauca fuerint, qui ex columbario posteriore prodiit titulus *optionis m......*[1]) et ipse ad hoc videtur pertinere, quamquam secundum vocabulum non perscriptum quod fuerit, non perspicio. — Cursores et Numidae sine dubio ita inter se opponuntur, ut illi sint servi Caesaris vernae (nam familiam hanc Caesaris ex se fere crevisse vernarum tituli plurimi declarant), hi natione Numidae ad eam condicionem ideo adsumpti, quod indigenae ei maxime apti erant.

Agrimensores quoque

agri mensor (sic *A* n. 174; *mensor agrarius A* n. 177. *B* n. 19; *mesor agror. A* n. 205. 208) servus *A* n. 177, *B* miss. n. 19; libertus *A* n. 174; ingenuus (?) *A* n. 205. 208.

cho[*rog*]*rapus* servus miss. *B* n. 57[2]).

ii scilicet qui ex hoc monumento prodierunt, versati sunt in cura saltuum Africanorum et officialium locum tenuerunt sub procuratore constitutorum. Sane mensores vel, ut olim dicebantur, finitores, qui adhibebantur a privatis et ad quos pertinet edictum praetoris de mensore qui falsum modum dixerit, eundem fere locum tenuerunt atque iuris periti et advocati; nam, at ait auctor iuris (Dig. 11, 6, 1 pr.), *non crediderunt veteres inter talem personam* et eum qui eam adhibeat *locationem et conductionem esse, sed magis operam beneficii loco praeberi et id quod datur ei ad remunerandum dari et inde honorarium appellari*[3]). Sed horum mensorum proprie privatorum cum admodum raro tituli mentionem faciant[4]), mensores a Caesare adhibitos

---

[1]) Titulus hic est editus apud Vallentinum n. 96, recognitus a Schmidtio:

D · M · S ·
SEVIA · VENVSTA ·
PIA · VIX · ANN · XXX ·
FECIT · FELIX · AVG · LIb · OPTIO ·
M·H · S · E ·

[2]) Titulum sic excepit Schmidt; supplementum quod proposuit Delattre mihi certum videtur:

d m S
o S · AVG · CHO
t rog R APVS PIVS T
VIXIT · ANNIS · LXVI T
B CONIVNX · CONIVGI L
BENE DE SE MERENTI S
Q FECIT · H · S · E

[3]) Cf. Dig. 50, 13, 1 pr.; Marquardt *Staatsverwaltung* 2, 408 quique ibi citantur.

[4]) In termino Hispano C. II, 1598 sic scriptum est: *l(ongum?) p(edes) CXX. C. Iulius P. f. Gal. Rufus agrimensor Siccaenas*; hoc vocabulum quid significet, ignoratur, sed videtur Rufus mensor fuisse privatus. — *Mensores aedificiorum* (cf. VI, 8933 = Henzen n. 6329: *Patiens Aug. l. tabul. mesorum aedificiorum*; C. VI, 198: *C. Iulius Hermes mensor* appicta, ut monui I. R. N. 6773, ad latus pedis mensura; Plinius ad Trai. 17 B. 18) utrum iidem sint atque agri mensores necne, non definio, certe sunt condicionis privatae.

hic videmus meliore aetate libertina vel adeo servili condicione fuisse [1]). — In agris publice metiendis distinguendum est inter curam et operas. Scilicet terminationes inter territoria cum perficiantur in Italia non raro per tribunos praetorianos [2]), in provinciis modo per praesides earum, modo per centuriones legionarios [3]), hi omnes non tam ipsi metiuntur quam iudicant mensuris actis neque recte mensores appellantur. Immo mensores sunt quorum opera illi utuntur. Pristina aetate cum sine dubio mensores ii, de quibus supra dixi, ut privatim ita publice quoque adhibiti sint, sub imperatoribus eo officio milites potissimum funguntur, gregales scilicet vel ex gregalibus profecti [4]).

Chorographum inter officiales fiscales adhuc nullum habebamus. Non idem est opinor atque agrimensor, Graece γεωμέτρης, sed cum eo coniunctus, destinatus scilicet formis agrorum pingendis et caelandis.

Pedisequi

pedisequus servus *A* n. 8. 54. 60. 91. 93. 119. 120. 249. *B* miss. n. 13.

quo spectent, minus apertum est; sed re considerata item ad procuratorem tabularii iure referentur. Scilicet hoc vocabulo cum scriptores significare soleant privatorum hominum comites condicionis servilis ministrosque [5]), in titulis observavi iis potissimum pedisequos tribui, qui iure publico appari-

---

[1]) Ex nostris mensoribus ut ad familiam pertinent tres *A* n. 177: *Didymus Aug. ser.* et *B* miss. n. 19: *Victor Caes. n. ser.* et *A* n. 174: *T. Flavius Dapnus Aug. lib.*, ita duo alii *A* n. 208: *T. Flavius Apsens* et *A* n. 205: *P. Aelius Victor* magis est, ut ingenui fuerint. Cf. titulus in Mauretania inventus C. VIII, 8812: *imp .... Alexandro .... terminationes agrorum adsignantur colonis ... iussu .. Axi Aeliani ... proc(uratoris) Aug(usti) r(ationis) p(rivatae) per Cae(lium) Martiale(m) agrimensore(m).*

[2]) Tribunus militum auctore Vespasiano *causis cognitis et mensuris factis* terminationem perfecit Pompeiis (C. X, 1018); simili officio functus est Asculi alius tribunus adsumpto gregali praetoriano (grom. p. 244).

[3]) Illustre exemplum praebent tituli duo Dalmatici C. III, 2883 et alter nuper repertus Popovicii prope Benkovac, editus cura Michaelis nostri Glavinic (*Bull. Dalmato* II p. 146. V p. 65), quem ut paucis adhuc notum adscripsi: *ex edicto P. Corneli Dolabele leg. pro pr. determin[av]erunt* (immo *determinavit*) *fin[e]s .... Geminus pri(nceps) posterior leg. VII inter Neditas et Corinienses. Restituti iussu A. Duceni Gemini leg. Augusti pr. pr. per A. Resium Maximum (centurionem) leg. XI princip(em) posterior(em) et D. Aebutium Liberalem astatum posteriorem leg. eiusdem.*

[4]) Ita modo vidimus in mensuratione Asculana a tribuno praetoriano adhibitum esse praetorianum militem. Eiusdem loci sunt *evocati* quoque in re mensoria occupati (vide infra p. 149), item veteranus legionis III Augustae Nonius Datus qui fecit cuniculum Saldensem (C. VIII, 2728). Fuerunt sane mensores metatores inter milites, et eorum opera cum militantium tum evocatorum vel veteranorum principes saepenumero usi sunt. Conferri poterunt *libratores* (C. VI, 2454) et *architecti* (Orell. 3489) item gregales praetoriani. Sed vocabulum mensorum eo sensu inter principales num recte referatur, dubium est; plerique certe legionum cohortiumve mensores qui dicuntur, non metatores fuerunt, sed frumentarii (Marquardt *Staatsverwaltung* 2 p. 536).

[5]) Cicero ad Att. 2, 16, 1. Nepos Att. 13. Dig. 31, 65 pr. 34, 1, 17. 40, 4, 59 pr. al.

toribus careant. Itaque et mulierum pedisequae [1]) saepissime nominantur et in pulchello elogio nobilissimi servi Tiberii dispensatoris ad fiscum Gallicum a vicariis suis Romae sepulti [2]) inter alios aulae servilis homines pedisequi duo enumerantur. Id ipsum etiam ad procuratores pervenerit necesse est, quippe quibus iure neque lictores neque veri apparitores ulli adessent; et vere ex pedisequis domus Augustae non ita pauci ad certas rationes ita rediguntur, ut procuratori ei rationi praeposito eos ministrasse appareat [3]). Quam ob rem eos quoque pedisequos servos Augusti, quorum officium nullo additamento determinatur, non tam ipsi Caesari quam procuratorum eius cuidam ministrasse probabile est. Carthagine autem inventos magno numero pedisequos iure ad procuratorem tabularii referemus eique statuemus pro apparitoribus fuisse.

Denique quae restant officia

paedagogus libertus *A* n. 154; servus *A* n. 50. 141.

aedituus servus n. 26. 91. 219.

custos Lar(um) min(ister) servus *B* miss. n. 20. Titulus sic conceptus est: *D. M. s. Felix Caesaris nost(ri) ser(vus) custos Lar(um) min(ister* potius quam *ministrorum) p(ius) v(ixit) a(nnos) LXXVI m. III d. XV. Aelia Ianuar(ia) cons(erva) pia fec(it).*

communia sunt omnibus familiis separatim constitutis; habebant enim singulae familiae, rem publicam scilicet in his quoque imitatae, et ludum litterarium suum et aedem suam Larum. Custos Larum minister — sic enim similiterve solvendum quod traditur [4]) — idem videtur esse atque aedituus.

Alieni ab officialibus sunt hi:

medicus servus Augusti *B* n. 21; liber extraneus a Caesaris familia *B* n. 56.

quamquam de priore dubitari potest, annon et ipse ad procuratorium officium pertinuerit. Item

φιλόσοφος *B* n. 6 in titulo hoc: T. Φλάουιος Μάξιμος Κρὴς Γορτύνιος φιλόσοφος ἐνθάδε κεῖται, βιώσας ἔτη τεσσεράκοντα καὶ ὀκτώ. Ἑρμιόνη συνβίῳ· εὐψύχει, κύριέ μου Μάξιμε· ἐγὼ σοῦ περίψημα τῆς καλῆς ψυχῆς.

saltatrix ancilla privatae *B* n. 23.

---

[1]) Inter has ut quaedam libertae inveniuntur (Henzen 6327 = C. VI, 5200; C. VI, 4002), ita nullum liberum hominem inter pedisequos offendi. Pedisequi mulierum excepta Livia Augusta vix reperiuntur.

[2]) C. I. L. VI, 5197 = Henzen n. 6651.

[3]) Ita *pedisequ. stationi casstrese* Henzen 6335 = C. VI, 8523; *pediseq. rat. k(astrensis)* n. 8522; *pedissec. r. k.* n. 8521; *ped. num. castren.* n. 8524. Item *pediseq. domu(u)m Palatinarum* ib. n. 8658 similiterque n. 8657. Item *ped[iseq.] a vinis* ib. n. 8527. Pedisequorum Augusti tituli urbani cum non ita multi sint, pro re saepe procuratorum indicia in iis adsunt.

[4]) Conferendi sunt inter alios tituli duo Nolanus C. X, 1269 *Fisiae Sex. f. Serenae . . . Larum ministri* et Campanus X, 3789 antiquae aetatis: *hisce ministris Laribus faciendum coe[rarunt]*, ubi sequuntur nomina libertini unius, servorum undecim.

Accedunt officiis ad rationem Africanorum praediorum pertinentibus alia quaedam diversa, sed coniuncta:

proc(urator) IIII p(ublicorum) A(fricae) libertus *A* n. 123 [1]; officii incerti, servus *A* n. 78 [2]. Tertium fragmentum excepit Schmidtius *.....rymnus* | *[f.? Prim]i soc. IIII p. A.* | *[arc]ari vixit* | *[a.] ..II. H. s. e.*

adiutor tabularior(um) fisci castrensis A n. 255.

Quattuor publica Africae quamquam proprie quid significent ignoratur, constat esse vectigalia Africae antiqua et propterea non ad fiscum spectantia, sed ad aerarium populi Romani exercitaque per conductores [3]. Horum curam quatenus imperator sibi sumpserat, ipsa re coniuncta fuit cum vectigalium Caesaris administratione. — Magis notabile est quod fisci castrensis ex hoc sepulcreto memoria emersit. Is fiscus quo pertinuerit, adhuc litigant viri docti, quique hodie in hac studiorum Romanorum provincia principem locum obtinet Otto Hirschfeld [4] si recte de eo iudicavit, fiscus castrensis ab administratione Carthaginiensi plane abhorret: scilicet revocavit eum ad domuum imperatoriarum in urbe Roma aedificationem et procurationem. Mihi cum non propositum sit in huius commentarioli angustiis quaestionem difficilem et late patentem pertractare, sufficiet breviter monuisse illi opinioni duo argumenta potissimum obstare: castrorum vocabuli usum et titulum Lambaese dedicatum Severo a *familia rationis castrensis* [5], quem et Wilmannsius noster et cum eo olim ipse Hirschfeldius recte composuerunt cum dispensatoribus et arcariis legionis III Augustae servis imperatoris. Quodsi fiscus castrensis significat administrationem pecuniarum Caesaris exercitibus alendis et curandis destinatarum, cum dubium esse non possit pecunias, quibus castra Africana sustinebantur, magna ex parte non Roma eo missas esse, sed Carthagine, sponte intellegitur, qui factum sit, ut eius rationis officialis Carthagine diem obiret.

Tituli militares simul prodierunt quinque, duo veteranorum nude (*A* n. 237 et *B* miss. n. 24); tertius (*B* miss. n. 58) militis legionis I adiutricis, quam cum parum verisimile sit umquam in Africa castra habuisse [6], casu is in Africam videtur advenisse ibique diem obiisse; quartus *A* n. 115 militis legionis VII geminae felicis, quam cum constet per aliquod tempus tetendisse Lambaese [7], tum fortasse miles is Carthaginem missus naturae debi-

---

[1] Pro *Pythagora. f.*, id quod in lapide Schoenius quoque legit, scribendum est *Pythagorae.*

[2] *Flavia Aug. lib. Successa. Princeps Aug. ser. IIII p. A. coniugi dulcissimae,* quod in lapide legerunt et Delattre et Schoenius, non satis intellego; desiderari videtur ante *IIII p. A.* officium.

[3] Videantur quae composuimus C. VIII p. XVII.

[4] *Römische Verwaltungsgeschichte* p. 195 et seq.

[5] C. VIII, 2702.

[6] Caesareae in Numidia tituli duo militum eius inventi sunt (C. VIII, 9376; Schmitter *Bull. épigr. de la Gaule* 2 p. 279).

[7] C. VIII p. XXII.

tum solvit; denique quintus *A* n. 25 militis cohortis I urbanae, de qua cohorte cum paullo diligentius agendum sit, primum componentur qui memoriam eius servarunt tituli [1]).

1. *L. Licinius Licinianus* [*tri*]*b. coh. primae urban*(*ae*). — Capuae. I. R. N. 3623 = C. X, 3889.
2. *Papirius Sporus p*(*rimi*)*p*(*ilaris*) *tribunus coh. 1 urbanae Antoninianae.* — Romae. C. VI, 2861.
3. *M. Carantius Macrinus centurio coh. primae urbanae, factus miles in ead*(*em*) *cohorte Domitiano II cos.* [a. 73], *beneficiar*(*ius*) *Tettieni Sereni leg. Aug. Vespas. X* [sic] *cos.* [a. 77?], *cornicular*(*ius*) *Corneli Gallicani leg. Aug. equestrib. stipendis Domit*(*iano*) *VIII cos.* [a. 83], *item Minici Rufi legati Aug., evocatus Aug. Domit. XIIII cos.* [a. 88], *centurio imp. Nerva II cos.* [a. 90] *t*(*estamento*) *p*(*oni*) *iussit.* — Carouge prope Genavam. Inscr. Helvet. n. 78 = Henzen n. 6770.
4. *Apertius Namfamo miles coh. I urb.* — Satafi in Mauretania Sitifensi. C. VIII, 8395.
5. *M. Curvelius M. fil. Aniens. Robustus mil. cohor. I Faviae* [sic lapis; scr. *Flaviae*] *urban*(*ae centuria*) *Herenni.* — Lugduni. Grut. 539,8; Boissieu p. 354.
6. Cirtensi C. Iulio Quadrato monumentum ponunt fratres tres Iulius Bassus centurio legionis III Augustae et Iulia Anucella et Iulius Modestus *mil*(*es*) *coh. I urban*(*ae*). — C. VIII, 2890.
7. . . [*Iu*]*lius Do*[*nat*]*us mil.* [*coh. p*]*r. urb*[*a*]*nae*; iuxta legitur titulus militis legionis III Augustae. Sra Wartan prope Siccam. Descripsit ad ectypum Ioh. Schmidt.
8. *Q. Iulius Victorinus miles coh. I urban*(*ae*). — Carthagine. De la Vigerie n. 25.
9. . . . . *coh*(*ortis*) *I urb*(*anae, centuria*) *Clodi Rufi C. Regilius C. f. Volt. Priscus Vienna veteran*(*us*) *coh*(*ortis*) *eiusd*(*em*). — Carthagine. C. VIII, 1024.
10. *L. Sommius Datus mil. coh. I urb.* Siccae. *Bulletin de l'Académie d'Hippone* d. 6. Oct. 1883.
11. *C. Cadienus Iustus veteranus coh. primae urbanae.* — Arimini. Mur. 800, 4 = C. XI, 389.
12. *L. Caelius Sabinu*[*s fl*(*amen*) *p*(*er*)]*p*(*etuus*), *veter*(*anus*) *coh*(*ortis*) *I urb*(*anae*), *fisc*[*i curator, mis*]*sus honesta mis*[*sion*]*e.* — Madauris. C. VIII, 4679.
13. *M. Ulpius Iulianus veter. cho*(*rtis*) *I urbane.* — Romae. C. VI, 2862.

[1]) Quinque eorum Marquardtius recensuit *Staatsverwaltung* 2 p. 467; ceterum quam graviter errarit eandem iudicans primam decimamque urbanam, ex infra dictis apparebit. Ipsum quo nititur argumentum decimae cohortis milites honoris augendi causa primanorum vocabulum adsumpsisse, rationem non habet; neque enim magnopere militaris dignatio ab huiuscemodi numeris pependit.

Cohors igitur I urbana teste titulo n. 5 Flavia fuit, id est instituta imperantibus Flaviis, cumque teste titulo n. 3 iam a. 73 extiterit, Vespasianus necesse est eam crearit. Eum cum ex rerum memoria constet devicto Vitellio cohortes tam praetorias quam urbanas ab hoc conscriptas exauctorasse et totum hoc militum genus nova ratione ordinavisse [1]), eius ordinationis sine dubio pars fuit cohors I ab eo instituta. Mansisse eam certe ad saeculi III initium colligitur ex titulo n. 2, ubi cognomine utitur Antoninianae. — Castra ubi habuerit si quaerimus, extra Romam ea fuisse inde intellegitur, quod tribuni quidem et veterani, sed ne unus quidem militis eius titulus ibi repertus est. Immo indicia alia Lugudunum ducunt, alia Carthaginem. Nam Luguduni prodiit titulus militis n. 5, quique monumentum sibi fecit prope Genavam in provincia Narbonensi extrema centurio n. 3, is ipse ait meruisse se sub legatis Augusti, provinciae scilicet proximae Lugudunensis [2]). Carthagine autem prodierunt tituli duo n. 8. 9, in Numidia n. 7. 10, in Mauretania n. 4. Accedit quod duo milites n. 6 domo Cirtensis et n. 4 cognomine utens Punico originem prae se ferunt Africanam; mature enim in provincia qui mererent ex ipsa delecti sunt; item quod veterani n. 9 et 12 post missionem Madauris vel Carthagine vitam exegerunt, nam saepenumero veterani post missionem in provincia ubi militarant sedem stabiliverunt.

Cadit igitur in cohortem primam urbanam id ipsum, quod de tertia decima urbana pariter monumenta aperuerunt. Eam enim cum olim demonstravissem non Romae meruisse, sed Luguduni, ubi non minus decem lapides memoriam eius servarunt [3]), postea eiusdem cohortis militum trium tituli in Africa prodierunt, duo Carthagine, tertius Musti [4]), quorum unus scriptus est imperante Domitiano neque ab ea aetate duo alii abhorrent. Non sine causa igitur Wilmannsius eam coniecit sub Flaviis castra habuisse Carthagine.

Vespasianus igitur cum cohortes urbanas denuo ordinaret, non solum urbis Romae curam egit, sed etiam Luguduni et Carthaginis, in illa vetus institutum secutus (nam suam cohortem Lugudunenses vel sub Augusto habuerunt), huic quantum nobis constat tum primum similiter prospiciens. Scilicet duas cohortes urbanas, primam et tertiam decimam non cum reli-

---

[1]) Vide quae nuper exposui in Hermae vol. 16 p. 647.

[2]) Borghesi *Bullettino dell' Inst.* 1844 p. 127 = opp. 7, 452. Cf. Hermae vol. 3 p. 124. Privilegium veteranorum nuperrime repertum in Pannonia (supra p. 93) docuit C. Cornelium Gallicanum fasces tenuisse non a. 85, ut adhuc credebamus, sed a. 84 die Sept. 3.

[3]) *Annali dell' Instituto* 1853 p. 74. Titulorum, quos composuit Boissieu p. 354 seq., cum plures ita comparati sint, ut nullo modo primo p. Chr. saeculo tribui queant, concidit quod Marquardtius *Staatsverw.* 2 p. 467 posuit magis quam probavit cohortem XIII circa Traiani tempora esse desiisse. Quod in missione a. 216 solae cohortes urbanae X. XI. XII. XIIII nominantur omissis I et XIII, satis inde explicatur, quod hae extra urbem castra habuerunt.

[4]) C. VIII, 1025. 1026. 1583. Q. Aelii Primi *mil(itis) coh. XIIII urb(anae)* elogium prodiit in provincia proconsulari ad Avittam Bibbam (Poinssot *Bull. d' Oran* fasc. 5 p. 310).

quis in urbe collocavit, sed in Gallia et Africa, ita fortasse, ut primam Lugudunum mitteret, tertiam decimam Carthaginem; certe eo ducunt tituli duo saeculi primi exeuntis Genavensis supra n. 3 cohortis primae et Carthaginiensis cohortis tertiae decimae. Eae deinde sedem ita videntur mutasse, ut secundo tertioque saeculo prima in Africa praetenderet, tertia decima Luguduni; id enim flagitant utriusque provinciae tituli aetatis posterioris. — Prospexit autem Vespasianus hac militiae Africanae ordinatione fortasse non tam urbi magnae Africae capiti ibique degenti proconsuli quam vectigalibus Africanis procuratoribusque suis. Scilicet proconsuli notum est postea quoque partem aliquam legionis Africanae praesto fuisse[1]), neque verisimile imperium eius in milites ea aetate auctum esse. Sed etiam vectigalia Africana non sine militum adiutorio administrata esse et sponte intellegitur et confirmarunt duo monumenta nuper reperta, titulus ad Simitthu effossus aetatis Tiberianae militis legionis Africanae, qui cum *in praesidio esset in saltu Philomusiano, ab hoste in pugna occisus est*[2]), et epistula supra citata colonorum Burunitanorum apud Commodum querentium de procuratore, quod eos vexasset *missis militibus in saltum Burunitanum.* Qui milites quinam essent, adhuc ignorabamus; nam legionarios sine dubio numero paucos ad officium proconsulis missos eis negotiis suffecisse probabilitatem nullam habebat. Iam vero postquam rescivimus cohortem miliariam Carthagine sedem habuisse, quaestioni illi habemus responsionem paratam, eoque magis paratam, quod reditus Africani imperante Nerone magnopere creverant et vectigalium curam nullus imperatorum diligentius egit quam Vespasianus. Praeterea cum ex titulis militum urbanicianorum in Africa repertis alii Carthagine prodierint, alii Musti et Siccae in provincia proconsulari et Satafi in Mauretania, hosce milites in promptu est missos esse eo ad custodiam saltuum Caesaris. Denique quod supra vidimus in monumento Carthaginiensi nullos homines qui quidem officia habeant sepultos esse nisi aliqua ratione sub procuratore constitutos, iam apparet fortasse etiam ad legionarium militem, certe ad militem cohortis I urbanae pervenire inter reliquos ibidem sepultum.

---

[1]) Hadrianus in adlocutione ad legionem Africanam (C. VIII, 2532) inter difficultates militiae hoc quoque ponit, *quod omnibus annis per vices in officium pr*[*ocon*]*sulis mittitur.* Cf. *Staatsrecht* 2 p. 252.

[2]) Eum edidimus Carolus Tissot apud Florianum Vallentin *Bulletin épigraphique de la Gaule* vol. I (1881) p. 99 et acceptum ab eodem Tissotio ego in hac Ephem. 4 p. 537 adiecta interpretatione.

XXXV. PROTECTORES AVGVSTI.

Protectores Augusti cum inter instituta militaria aetatis labentis locum non ultimum obtineant, in originem eorum vicesque nemo adhuc quod sciam inquisivit. Quam ob rem non supervacaneum visum est disceptare de iis titulis eorum compositis. Incipient qui ad Constantinum usque scripti sunt esseve videntur, ut post aetatis plus minus certae sequantur quorum tempus accuratius definiri non potuit.

1. L. (sic) Petronio L. (sic) f. Sab. Tauro Volusiano v(iro) co(n)s(ulari) ordinario (sic), praef. praet. em(inentissimo) v(iro), praef. vigul. p(erfectissimo) v(iro), trib. coh. primae praet., protect. Augg. nn., item trib. coh. IIII praet. cet. — Dedicata inter a. 261, quo Taurus fasces gessit, et a. 267, quo ad praefecturam urbis pervenit in titulo non memoratam. Arretii. Orell. 3100 (cf. vol. III p. 268); recognovit Bormann.
2. Genio imp. P. [Lic. Gall]ieni .... Clementius Silvius v. e. a(gens) v(ices) p(raesidis) et Val(erius) Marcellinus praef(ectus) leg(ionis), prot. Aug. n., a(gens) v(ices) l(egati), municipes ex provincia Raetia. Anni 267. — Aquinci. C. III, 3424.
3. [p]ro salute ... Gallieni († 268) Aug. et militum vexill(ationum) leg(ionum) Germanicia[r(um) e]t Brittanicin(arum) [cu]m auxilis [e]arum .... [V]italianus [prot]ect(or) Aug. n. — Sirmii. C. III, 3228 (cf. p. 1155).
4. pro salute itus ac reditus d. n. sanctissimi G[alli]e[ni invic]ti Aug. ... Aurelius Faustus prot. divini lateris Aug(usti) n(ostri). — Ocriculis. Orell. 1869. Nominis imperatoris erasi quae deprehendit vestigia Nissenus, Bormanno suggesserunt supplementa supra proposita.
5. imp. Caesar[i] M. Aur. Claudio .... vexillationes adque equites itemque praepositi et ducenar(ii) protect(ores) tendentes in Narb(onensi) prov(incia) sub cura Iul(ii) Placidiani v. p. praefect(i) vigil(um). — Anni 269. Gratianopoli. C. XII, 2228 = *Bull. dell' Inst.* 1880 p. 105.
6. Claudi Herculani protectoris Aureliani Augusti (a. 270—275) .... Claudius Dion[y]sius protector Augusti. — Nicomediae. C. III, 327.
7. Aur. Firminus pref. leg. II a[di.] ex prot. — Anni 287. Aquinci. Eph. ep. II n. 678.
8. M. Aur. Valerius v. p. ducen[ari]us ex protectorib(us) lateri[s] divini. — Anni 280. Naronae. C. III, 1805.

9. Aelius Aelianus praefectus leg(ionis) s(upra scriptae) — II adiutricis — protector Aug(usti). — Aquinci. C. III, 3529.

10. Aur. Muci[anus pro]tector aeq. [prae]torianorum. — Romae. C. VI, 2773.

11. M. Aurelius Processanus v. e. ex cent(urione) praet. cohort. VI, prot(ector) ducenarius. — Mutinae. C. XI, 837 = Grut. 539, 9.

12. Aur. Sabinianus v. e. proc(urator) duc(enarius) prov(inciae) Dalmat(iae), trib(unus), protec[tor Augusti], pater Sabiniani c(larissimi) pueri trib(uni) laticl(avi). — In agro Salonitano. C. III, 1985 = Eph. ep. IV n. 256. Post Constantinum scribi non potuit propter egregiatum (Hirschfeld *Verwaltungsgesch.* p. 273); tribunus laticlavius ad tertium saeculum titulum revocat.

13. T. Fl. Constans (centurio) protec. titulum facit fratri (centurioni) leg. XXX. — Coloniae. *Rhein. Jahrb.* vol. 57 p. 81.

14. Florio Baudioni viro ducenario protectori ex ordinario leg. II Ital. Divit(ensium), vix. an. XL, mil. an. XXV. — Spoletii. Orell. 3391. Titulus quamquam legioni II Italicae Divitensium agnomen tribuit a meliore aetate alienum (redit C. VI, 3637, conferendique sunt *exploratores Divitienses* titulorum Mogontiacensium C. I. Rh. 991. 1237 et *Divitenses seniores, Divitenses Gallicani, equites Dalmatae Divitenses* Notitiae Dignitatum), protectoris officium ita enuntiat, ut ad antiquiores necessario referendus sit scriptus opinor sub Constantino.

15. Superinius Romanus (centurio), protect. d. n. — Coloniae. Henzen 6728 = C. I. Rh. 318. Huic aetati adsignavi propterea quod adiectum est *domini nostri* (vide p. 126).

16. T. Tor[i] Gemellian[i] quondam [d]oc(toris?) fabr(um) leg. II a[di.] . . . prot(ectoris) Aug. n. A *!!!!* — Saec. III omnino. Aquinci. C. III, 3566.

17. . . . . [trib. coh.] XI urb., trib. coh. VI praet. et protector Auggg. nnn. — Curictis. C. III, 3126.

Accedit protector unus praefectorum praetorio:

18. Aurel(ius) Severus protect. $\overline{\text{pr}}$. $\overline{\text{pr}}$. — Sine dubio saec. III. Romae. C. VI, 3238.

Qui sequuntur tituli, eos aut post Constantinum constat scriptos esse aut certe indicia desunt aetatis antiqurioris.

19. Ael. Titus ex protectore. — In Bosnia. C. III, 2760*a*.

20. Albinus . . . ex si . . . . betranus [ex] protectore Nicomea (?). — Christiani est. In agro Friulano. C. V, 1796.

21. [M.] Aurelius [Ma]ximianus .... ex prote.... — Mutinae. C. XI, 835 = Bortolotti spicil. Mod. p. 229.

22. Aurelius Romanus protector ducenarius. — Annemasse in Sabaudia. C. XII, 2576 = Herzog Gall. Narb. n. 584.

23. Earetes protector ḍomesticus vixit annus XXV. — Christiani. Romae. Eph. ep. IV n. 913.

24. *Εὐγνωμόνιος πρ̣οτίκτορ̣ τῶν γενναιοτάτων ἀρ̣ιθμοῦ Μαρ̣τησίων.* — Anni 518. Ex Asia minore fortasse translata Parisios. C. I. Gr. n. 9449.

25. Fl. Aurelius prot. domesticus vixit annis L. — Mediolani. C. V, 6226.

26. Fl. Dalmatius v. p. ex pro[tect.], qui vixit an. XL. — Savariae. C. III, 4185.

27. Fl. Fandigil[u]s protector de numero armigerorum. — Christiani. Concordiae. C. V, 8747.

28. Fl. Gabso p[ro]tector domestic[us e]x tribu[no]. — Christiani. Treviris. Leblant *inscr. chrét. de la Gaule* n. 252 [1]).

29. Fl. Marcus protector, natus in Dacia provincia .... militavit in vexillatione Fesianesa(?) annis XXIII, unde factus protector idequi (= indeque?) militavit in scola protectoru[m] annis [q]uin[q]ue; manumittit presentibus collegibus. — Cyzici. C. III, 371.

30. Fl. Memorius milit. int(er) Iovianos annos XXVIII, pro(tector) dom(esticus) an. VI, prae(fectus) lanciaris se-n[ioribus] .... rib(us) an. III, comes ripe an. I, comes Mauret. Ting(itanae) an. IIII, vix. an. LXXV. — Arelate. C. XII, 673 = Grut. 495, 3.

31. Fl. Pomentius ... maritus et VECTORNAM (?) et protector. — Savariae. C. III, 4186. In corruptela quid lateat nescio; in mentem venit *decurio ornamentarius*.

32. Fl. Valens protector ... vixit annos XLVIII civis Conco[rdiensis]. — Romae. Eph. ep. IV n. 912.

33. Fla. Viator protector. — Romae. C. VI, 1595.

34. Fl. Vitalis v. c. protec. et notarius. — Mutinae. C. XI, 830 = Mur. 374, 3.

---

[1]) Scriptus est, ut nuntiavit quem de eo consului Hettnerus museo Treverensi praefectus, litteris optimis et meliore saeculo dignis; sed id fabri meritum est, non aetatis. Rossius, quem ut de tituli aetate iudicium ferret rogavi, respondit litteris omnino iisdem scriptum esse Treverensem alterum sacris virginibus positum a Clematio v. c. (ann. Rhen. 55/6 p. 136) sine dubio saeculo IV posteriorem; monogramma sic formatum ☧ (non forma Treveris vulgari ⳩) frequentari coeptum a medio saeculo V recte convenire epochae Constantii II, certum autem aetatis indicium peti non posse ex litteratura. Supplementum *[e]x tribu[no]* vel *ex tribu[nis]* verum esse patet; quod Borghesius apud Leblantium p. 606 proposuit *[mo]x tribu[nus]* a pedestri sermone abhorret.

35. Hariulfus protector domesitigus (sic) [f]ilius Hanhavaldi regalis gentis Burgundionum qui vicxit annos XX et mensis nove et dies nove. Reuglo avunculu[s] ipsius fecit. — Treviris. Ann. Rhen. 61 (1877) p. 86; recognovit a me rogatus Hettner Trever et paenultimum vocabulum emendavit. Litteras idem iudicat saeculi esse fere quinti incipientis.

36. Martinianus ex protectoribus; . . germen Daqiscus . . . anus militavit XLV. — Christiani. Mediolani. C. V, 6244.

37. Martinus . . vixit ann. XXXVIII, in prima Minerbes mil. ann. V, in und(ecima) ann. IIII, in lanciaria ann. V, in pr(otectoribus) ann. V. — Christiani. Romae. Eph. ep. IV n. 911. Formulae christianae et nominis forma cum ad tempora ducant Constantino posteriora itaque *pr*(*aetorio*) ut solvatur vix tolerari possit, magis compendium insolitum admisimus.

38. Μάξιμος πρστ. — Anni 478 epochae Bostrenorum, id est p. C. 583. In Batanaea. Lebas et Waddington n. 2294.

39. Raus. . . Hatena pro(tector) duc(enarius) potius quam pro(curator) duc(enarius). — Sirmii. C. III, 3249 = 6439.

40. Sabinus decessit de seculo annum quin[qu]aginta ex [p]rotictoribux. — Christiani. Aquileiae. C. V, 8282.

41. . . . Senui . . . ducenario prot[ectori]. — Mediolani. C. V, 5833.

42. Val(erius) Pusintulus protector, qui vixit annos XXXVIIII. — Anni 310. In Pannonia inferiore. C. III, 3335.

43. Val(erius) Thiumpus . . militavit in leg. XI Cl(audia), lectus in sacro comit(atu) lanciarius, deinde protexit annis V, missus, pref(ectus) leg. II Hercul(iae) egit ann. II semise, vixit ann. XLV m. III d. XI. — Troesmi. C. III, 6194, ubi vide adnotata. Sed videor mihi ibi errore lanciarios habuisse pro agnomine undecimanorum, cum praeterea ii (memorantur cum in titulis hic recensitis n. 30. 37 tum C. VI, 2759. 2787, C. I. Gr. 4004 et passim in Notitia dignitatum et alibi) seorsum semper procedant. Nec quod tum me movit insigne undecimanorum lapidi praescriptum tanti est, ut propter eam causam legiones duae confundantur. *Lectus in sacro comitatu* utrum iungendum sit cum militia quae praecedit an cum ea quae sequitur, eo magis ambiguum est, quod tam undecimani quam lanciarii et seniores et iuniores secundum Notitiam in exercitu Orientis recensentur inter legiones sub magistris praesentalibus, id est in sacro comitatu versantes.

44. Val. Vincentius ac[t]uarius protectorum. — Nicomediae. C. III, 6059.

45. Verianus protect[or]. — Romae. C. VI, 2855.

46. ....tivus ex protectoribu[s] ....us classis Rabennatium ...... — Romae. Eph. ep. IV n. 923.

47. ..... [milit]avi annos XV [pro]tector ... — Christiani. Tolosae. Leblant *inscr. chrét. de la Gaule* n. 606.

Excludendus hic:

48. Q. Variu[s] Marcellus proc. corp. — Alexandreae Troadis. C. III, 387. Paenitet me temptavisse restitutionem pessimi exempli Bailiani; *protector corporis* praeterea exemplo caret.

Ducenarii vocabulum non emolumentum tantummodo significans, sed in cursu honorum equestri coniunctum cum augmento honoris crescentis cum stipendio, multi et varii equestris ordinis officiales adsumunt, ut procuratores (v. Hirschfeld *Verwaltungsgeschichte* p. 258 seq.), praefecti vehiculorum, praefecti legionum (Orell. 3444), imperatori a consiliis, alii, quorum recensum non est quod hoc loco instituamus. Sed non videntur omitti posse tituli aliquot saeculi tertii ducenarium ad officium militare adiungentes ita fere ut ei supra adiungi videmus protectoriam dignitatem. Nude ducenarius cum raro ponatur et ni fallor meliore aetate abusive[1]), significatur ita procurator provinciae tam in constitutionibus Constantinianis (C. Th. 8, 10, 1. 11, 1, 2. 11, 7, 1 cf. 9) quam in titulo Graeco C. I. Gr. 2509 bis, fortasse etiam in Latino C. VIII, 7978 *duc(enarii) bis* sub Severo scripto; quae omnia omitti potuerunt. Sed alias paucas inscriptiones ducenariorum nude ita comparatas, ut non inepte eos ad protectores referas, addidi, quoniam utiliter cum protectoriis expendentur.

49. insistente Aur. Marcellino v. p. duc(e?) duc(enario?) muri Veronensium fabricati sunt iussu Gallieni a. 265. C. V, 3329.

50. Herculi Aug. consorti d(omini) n(ostri) Aureliani invicti August(i) res pub(lica) Pis(aurensium) cura agente C. Iulio Prisciano v. e. duc(enario) cur(atore) re(rum) p(ublicarum) Pis(aurensium) et Fan(estrium) p. m. — Pisauri. Orelli 1031. Titulus periit, sed de lectione Bormanno satis constabat; notae in fine quomodo interpretandae sint nescio.

51. Q. Livius Q. f. Palat. Velenius Pius Severus ducenar(ius) trib(unus) sem(enstris) leg(ionis) XXII primig(eniae). — Trebulae Mutuescae. C. IX, 4885. 4886.

52. Iunius Marinus v. e. ex ducenario. — Apud Nantuates. C. XII, 149 = inscr. Helv. 19.

53. Attonius Quintianus men(sor?) ex CC imp. — In Britannia. C. VII, 420.

---

[1]) Ducenarios saeculi quarti et sequentium, qui ordinem primum efficiunt in schola agentium in rebus et generaliter in numeris officiisque eius aevi (vide quae exposui C. III p. 1059) cave cum antiquioribus ducenariis confundas. Ad illos spectant tituli C. III, 6155. V, 1680. 1721. 1880. Eph. II n. 888.

Protectorum duo genera fuerunt, Augusti ipsius et praefectorum praetorio. Illorum plenum nomen, quod servavit unus titulus n. 4, fuit *protector divini lateris Augusti nostri,* vel, ut intellegitur ex n. 6. 16, *Augusti illius* nomine enuntiato. A protegendo latere imperatoris nomen sortitos esse ait etiam constitutio a. 416 (C. Th. 6, 24, 9). Breviatae formae sunt *protector lateris divini* n. 8, *protector Augusti* similiterve n. 1. 2. 3. 6. 9. 17, *protector domini nostri* n. 15. In titulis ante Diocletianum scriptis cum Augusti vocabulum adici soleat, posteriore aetate nusquam adscriptum reperitur. — *Protexit* loco protectoris ordini honorum insertum est n. 43. — *Protectoris pr(aefectorum) pr(aetorio)* memoriam servavit unus titulus n. 18. — Ducenarii protectores appellantur in titulis septem, sic ut *vir ducenarius protector* sit n. 14, *ducenarius protector* n. 5. 41, *protector ducenarius* n. 11. 22 et fortasse n. 39, *ducenarius ex protectoribus lateris divini* n. 8. Hoc quoque additamentum tertio saeculo usitatum non diu postea mansit; nam titulus n. 14, qui inter hos recentissimus esse videtur, scriptus videtur imperante Constantino. Ablatum esse videri protectoribus a Constantio infra exponetur.

Protectores ante tertium saeculum nullos fuisse ut ex silentio tam auctorum quam lapidum iure colligitur, ita quando coeperint in coniectura positum est. Qui vitas imperatorum scripserunt protectorum mentionem faciunt cum ubi agitur de Gordiano primo (vita Maximini c. 14: *Carthaginem pervenit cum pompa regali et protectoribus et fascibus laureatis,* quibus quae respondent apud Herodianum 7, 6, 2, haec sunt: εἵπετο δὲ αὐτῷ πᾶσα ἡ βασιλικὴ πομπή, τῶν μὲν στρατιωτῶν οἵτινες ἦσαν ἐκεῖ καὶ τῶν κατὰ τὴν πόλιν ἐπιμηκεστέρων νεανίσκων ἐν σχήματι τῶν κατὰ τὴν Ῥώμην δορυφόρων προιόντων· αἵ τε ῥάβδοι ἐδαφνηφόρουν) tum Antonini Severi f. res enarrantes (Carac. 5: *naufragii periculum adiit antemna fracta, ita ut in scapham cum protectoribus descenderet.* c. 7: *occisus est in medio itinere .. cum levandae vesicae gratia ex equo descendisset atque inter protectores suos coniuratos caedis ageret*). Sed his ad quaestionem decidendam periti non utentur; solent enim scriptores illi suae aetatis coloribus antiquiora depingere. Titulos ubi inspicimus, eorum qui protectorum certam memoriam subministrant[1]) antiquissimus est Tauri (n. 1) eius qui fasces suscepit a. 261 et circa idem tempus praefecturam praetorio administravit; is cum ante eam praefecturam alteram vigilum gesserit, ante hanc tribunus praetorianus protectoriam dignitatem obtinuerit, recte inde efficietur protectores institutos esse ante Valerianum (253—260). Itaque circa saeculum tertium medium a Philippo fortasse vel a Decio protectores instituti sunt; cui aetati ut caedes principum a comitibus perpetratae propriae sunt, ita divini lateris singularis custodia fidei deficientis aperta confessio egregie convenit.

---

[1]) In laterculo militum praetorianorum a. 227 (C. VI, 2799 v. 12) et altero anni incerti (VI, 2415) quae leguntur 7 *Iuliani pr.* et [7] *Primi pr.* non recte traxisse me ad protectores monuit Bormannus adlegans quod legitur in titulo Pisano (C. XI, 1435 = Grut. 529, 2) ipsi viso: *M. Aur. Iustianus mil. coh. IIII pr. 7 Flori prio.* Neque iam dubito in cohortibus illis centuriones binos fuisse Iulianos Primos Floros ita distinctos, ut alter prior appellaretur, alter posterior.

Protectoratus quo loco fuerit primo tempore, tacentibus scriptoribus ex titulis solis aliquatenus elucidatur. Videtur autem ita coepisse, ut non tam per se concederetur, quam tamquam cumulus et officiorum et praemiorum adiceretur ad officia militaria diversa, quorum quae in titulis inveniuntur haec sunt:

1. *Praefectura legionis:* n. 2. 9. Praefectura praecedit, subiungitur protectoratus.
2. *Tribunatus cohortis praetoriae:* n. 1. 17, item n. 12, ubi est *tribunus* nude. Tribunatus item praecedit.
3. *Tribunatus legionis* num ita cum ducena coniungi potuerit, incertum est, verisimile tamen propter n. 51. Nam quod ducena praecedit, sequitur tribunatus, exemplis defenditur quale est C. X, 5336: *vir ducenarius, proc. rat. castr.*
4. *Centurionatus praetorianus:* n. 11. 13. 14. 15. Praetorianum intellegi centurionem in primo eorum extra dubium est; de secundo idem inde intellegitur, quod *centurio protector* opponitur centurioni legionario; similiter iudicandum esse de *centurione protectore* n. 15 verisimile est. Recedere videtur a communi lege titulus Baudionis n. 14, sed potest Baudio ex ordinario centurione legionario factus esse centurio praetorianus itemque protector ducenarius et hoc officium enuntiasse illo omisso.
5. [*D*]*octor fabrum legionis:* n. 18. Officium alibi non memoratum neque certissimum si recte restitutum est, doctor hic aliquatenus accedit ad campidoctores; eos autem dignitate eminere inter alia inde intellegitur, quod in titulo Tarraconensi C. II, 4083 invenitur centurio legionarius *praep*(*ositus*), scilicet equitibus singularibus exercitus Hispanici, *simul et camp*(*idoctor*). Cf. item C. VI, 533. 3239*a*.
6. [*Pro*]*tector equitum* [*prae*]*torianorum* si recte effectus est ex lacero fragmento n. 10, significatur sine dubio *exercitator equitum praetorianorum* idem protectoria dignitate ornatus et propterea abusive ita appellatus, fere ut ex legato Germaniae viro consulari efficitur consularis Germaniae.
7. *Dux ducenarius* si adest in titulo n. 49 a. 265, qui iubente imperatore Veronae tum ducatum suscepit extra ordinem (nam ordinarii duces tum nulli fuerunt), item ducenae honorem stipendiaque a principe accepisse potest. Protectoris utrum vocabulum omiserit an protectoratu caruerit, non liquet.

In uno ex titulis his n. 17 inter utrumque officium copula ponitur, id quod non fit nisi in muneribus aliquo vinculo coniunctis. Semper praecedit praefectura tribunatus centurionatus, subiungitur protectoratus statim, nisi quod in n. 16 hic auctarii loco post alia adscriptus est, item n. 10, si verum vidi, perversa ratione utrumque coniunctum est. Adsunt eiusdem aetatis tituli quidam protectorum alteram dignitatem nullam enuntiantium, potestque fieri, ut is honor etiam sine alio delatus sit; sed magis crediderim in his alterum honorem tantummodo suppressum esse et vere Severum ita rem instituisse, ut

eminentes in militia viri, maxime centuriones et tribuni praetoriani, sed item praefecti legionum aliique in adeundo imperatore protegendoque, ut ipsi dicunt, divino latere praecipuum ius et officium eminens haberent reliquis militantibus licet in praetorio denegatum, et propterea protectoria dignitate et stipendio aucto cumularentur. Itaque in exercitu illo extraordinario, quem ad Gallias recuperandas Claudius a. 269 in Narbonensem provinciam misit sub duce praefecto vigilum urbis Romae (n. 5), recte post numeros non solum praepositi honorifica mentione afficiuntur, sed item ducenarii protectores, scilicet qui in eo exercitu erant praesertim ex praetorio viri non duces, sed protectoria dignitate super reliquos eminentes. — Praefectis autem praetorio ut consiliarii et commentarienses proprii adfuerunt (*Staatsrecht* 2, 1066) et aetate posteriore notarii praetoriani fuerunt pariter atque imperatorii, ita illi suos quoque protectores habuerunt. Ii sine dubio esse desierunt, cum imperante Constantino rerum militarium administratio a praefectis praetorio ad magistros militum translata est.

Stipendium protectoribus omnibus idem datum esse sestertium ducenorum verisimile est; certe protectorem qui stipendii mentionem faciat nullum adhuc invenimus nisi ducenarium. Dignitate non exaequatos fuisse consentaneum est, cum protectoratus reperiatur modo ad maiorem modo ad minorem militiam adiunctus; et vere inveniuntur protectores alii viri perfectissimi n. 8, alii viri egregii n. 11, item Taurus n. 1 ad perfectissimatum per praefecturam vigilum demum evectus.

Hoc protectorum institutum quando mutatum sit, inveniri non potest nisi definitum erit, quomodo ab antiquis protectoribus novi differant; praecipientes igitur quod infra demonstrabitur hos proprium corpus effecisse a suo duce rectum iam videamus, quando incipiant protectores propter protectoratum antiquum officium deponere, item quando incipiant protectorum praepositi.

Prior quaestio pendet rursus quodammodo a grammatica, scilicet praepositionis *ex* cum condicionibus et honoribus coniunctae quaenam vis sit. Ea autem duplex est. Nam ubi sequitur pluralis vel plurativae significationis vocabulum, potest ita significari eum de quo agitur aut eo numero comprehendi aut eo loco olim fuisse. Illud ut communi sermone obtinet (nam *unus ex amicis*, *alter ex censoribus* optima aetate receptum fuit), ita a legitimo eoque quem tituli idonei repraesentant abhorret; is enim in eiusmodi locutionibus a praepositione abstinet soletque ad legionarium in antiquioribus titulis adscribi *legione illa,* aetate imperatoria *miles legionis illius,* nequaquam vero *miles ex legione illa.* Exceptionem faciunt tituli classiariorum et equitum singularium. In illis miles *classis* quidem dicitur esse, raro *ex classe,* sed *ex navi* usus requirit, non *navis* (C. X p. 1131); in his formulae quae sunt *ex numero equitum singularium*, *ex numero singularium*, *ex equitibus singularibus*, *ex singularibus* ut veteranis (C. VI, 3178. 3216. 3231. 3242) ita militantibus etiam tum (C. VI, 3259. 3294. 3305) adscribuntur nullo discrimine facto, saepenumero praeterea adicitur *ex turma.* Idem praepositionis usus fortasse ad collegia quoque aliquo modo pervenit, ut *ex tabularis* C. VI, 9072. 9074. 9075, *ex tabellaris* in titulo Carthaginiensi supra

p. 113, videntur esse non qui eo loco fuerunt, sed qui eorum numero comprehenduntur. — At castrensis usus praepositionis diversus est, significans, ut dixi, eo modo officium transactum et depositum. Praepositio ita usurpata cum a vetustiore sermone abhorreat nec reperiatur in melioris aetatis monumentis, invaluisse videtur saeculo secundo ex laterculis militum[1]) propagata in titulos eorum et quarto saeculo cum aliis plebeii sermonis proprietatibus ad auctores quoque transiisse tales, quales sunt imperatorum qui vitas scripserunt et Ammianus. Omnino quae sunt *ex centurione, ex consule* et sic porro licet grammaticum offendant, brevitate et perspicuitate commendantur; nam quae requirit pura lingua adiectiva magna ex parte deficiebant, ut in centurione, aut propter significationem diversam usu receptam sic amplius adhiberi non poterant, ut in consule. Sed ut illam utilitatem praeberent, adhibenda erant cum singulari, et vere per aliquod tempus is videtur in ea re sollemniter obtinuisse et praefectus qui fuit appellatus esse *ex praefecto,* evitato plurali plurativaeque significationis vocabulis; *ex praefecto* enim ut barbarum fortasse, ita significationis certae est, *ex praefectis* autem praeterea ambiguum, poterat enim ita quoque praepositio accipi, ut accipitur in *uno ex amicis.* Nihilominus pluralis quoque ita usurpatur, ut verba biographi Gordiani c. 22: *a Gallicano ex consulibus et Maecenate ex ducibus interempti sunt* respondent Graecis Herodiani 7, 11, 3: ἀνὴρ ἀπὸ ὑπατείας νεωστὶ Γαλλικανὸς ὄνομα .... καὶ ἕτερος στρατηγικὸς τὸ ἀξίωμα Μαικήνας καλούμενος, reperiturque in titulis saeculi quarti optimae notae *v(ir) c(larissimus) ex praefectis urbi* (C. VI, 1712; Eph. IV n. 800); ad quod exemplum explicandus erit non solum *veteranus ex legione*, id quod non semel legitur (C. VIII p. 1081 cet.), sed etiam *veteranus ex centurionibus* (C. X, 3370) et *ex trierarchis* (C. XI, 86; cf. adn. ad X, 3348). Eum usum Seeckius, quem de his rebus cum fructu consului, iure eo revocat, quod Graeci pro *ex consule* dicere solent ἀπὸ ὑπάτων. Secundum haec cum de eo quod est *ex protectore* (n. 19, modo lectio vera sit) et *betranus* [*ex*] *protectore* (n. 20) ambigi nequeat, etiam *ex protectoribus* qui dicuntur (n. 8. 36. 40. 46) videntur esse officio functi. Nec recte opponetur n. 8 *ducenarius ex protectoribus lateris divini*[2]); nam protectoris officium est non perpetuum, ducena dignitas perpetua pariter atque perfectissimatus et egregiatus[3]). Denique castrenses illi homines cum scribunt modo *ex protectore,* modo *ex protectoribus,* modo per compendium ad utramque formulam pari iure explicandum, non quaesitam diversitatem enuntiare voluerunt, sed eandem rem paullo diverse significaverunt.

Hinc descendit usus praepositionis ad distinguendam militiam administratam et codicillarem. Scilicet cum iam Constantinus (C. Th. 7, 21, 1) sanxe-

[1]) Laterculus militum dimissorum c. a. 134 C. III, 6178 officia omnia recenset adiecta praepositione.

[2]) Eadem ratione est in titulo Sidensi (C. I. Gr. 4346) δουκηνάριος ἀπὸ ἐπιτρόπων πριμιπιλάριος.

[3]) Constantinus a. 317 (C. Th. 8, 4, 3): *primipilaribus post emeritam militiam perfectissimatus vel ducenae vel centenae vel egregiatus dari dignitas potest.*

rit iis, *qui ex protectoribus vel ex praepositis vel ex tribunis*[1]) *epistulas reportassent* neque aciem vidissent, non eadem privilegia esse atque iis qui *ordine militiae decurso* ad eandem condicionem pervenissent, inde colligitur, quod alibi quoque saepe apparet, honores eos per codicillos ita datos esse, ut tamquam peractis iis dimitteretur non tam tribunus et sic deinceps factus quam ex tribuno. Inde postea honorum illa duo genera ipso vocabulo differre coeperunt, scilicet ita ut qui tribunus meruisset, etiam tribunatu deposito tribunus appellaretur, honorarius tribunus ex tribuno vocabulo contentus esset. Eius usus in comitibus exemplum illustre proponit ordo salutationis Thamugadi nuper eruderatus, de quo fortasse alibi disserendi locus erit, in tribunis autem titulus Trevirensis supra relatus n. 28; nam *protector ex tribuno* cum nullo modo accipi possit de tribuno deinde facto protectore, cum vel infimi ordinis tribunus supra protectorem sit (cf. C. Th. 8, 5, 49), recte ita vocabitur protector dimissus cum tribunatu epistulari[2]). Ceterum hic loquendi usus non videtur pervenisse nisi, ut ait Constantinus, ad honores militares: *ex consule* non est consul codicillarius, sed consulatu functus et sic deinceps. Multo minus transferri debet ad officia minora numquam ita per codicillos permissa imaginarie, itaque *ex protectore* sive *ex protectoribus* omnino is dicitur qui protector cum fuisset, esse desiit. Ne in militia quidem contenderim severe eam legere observatam esse neque usquam usurpari *ex tribuno* sive *ex tribunis* vocabulum de eo qui tribunatum gesserit; sed legitimum usum vocabulorum ea aetate recte mihi videor definiisse.

Haec ubi sequimur, inter titulos supra relatos primum novorum protectorum indicium, quod sit anni certi, Aquincensis praebet anni 287, qui quartus est Diocletiani; ibi enim invenitur praefectus factus legionis antea protector. Sed fortasse anteriora his suppeditant scriptores. Constantius Constantini magni pater, qui videtur militare coepisse imperante Aureliano, secundum Anonymum Valesianum c. 1 *protector primum, exin tribunus, postea praeses Dalmatiarum fuit;* itaque nisi scriptor suae aetatis vocabulis anteriora enarravit, iam sub Aureliano protectores ad tribunatum promovebantur. — Diocletianum auctores cum scribant imperatorem creatum esse *domesticos tum*

---

[1]) *Ex tribunis* locutio praeter titulum codicis Theodosiani supra citatum inscriptum *de testimoniali ex tribunis et protectoribus* (ubi nota vocabulum *ex tribunis* usurpari pro substantivo singulari numero) in legibus non invenitur, Rossiusque noster, quem de ea consului, respondit sibi non repertam esse nisi in titulis tribus urbano (Crescimbeni *stato della basilica di S. Maria in Cosmedin* Romae 1719 p. 30): *Flavius Bulicus v(ir) d(evotissimus) ex tribunis* et Aquileiensi vol. V n. 1652: *Fl. Aparenta .... ex tribunis* et Lugdunensi apud Leblantium n. 41: *Flavius Flori ... ex tribunis qui vixit annos octoginta et septem, militavi(t) ann. triginta et novem .... et probatus annorum decim et octo*; praeterea in libello precum a Marcellino et Faustino dato ad Theodosium seniorem (Sirmondi opp. 1 p. 154 ed. Venet.) *nobilis domus ... Severi ex tribunis.*

[2]) Tribunum codicillarem sive honorarium cave confundas cum tribuno vacante. Tribunus vacans, ut ex Ammiano potissimum apparet, quamquam numero non praeest ut praeest non vacans, nihilominus militat; tribunus honorarius aut numquam militavit aut militavit loco diverso et codicillos accipiens militare desinit.

regentem (vita Numeriani 13; Victor Caes. 39) vel adeo comitem domesticorum (Zonaras 12, 31: *ἄλλοι δὲ κόμητα δομεστίκων αὐτὸν γενέσθαι φασί*), non recte inde colligetur eo tempore fuisse milites palatinos domesticos dictos, cum id nomen, ut infra dicetur, quarto demum saeculo medio incipiat, nec magnopere offendit protectorum vocabulo eo tempore usitato a posterioribus substitutos esse domesticos; sed sub domesticorum vocabulo antiquos praetorianos latere eorumque puta tribunatu Diocletianum tum functum esse, parum verisimile est. Immo haec eo ducunt ante Diocletianum corpus quoddam extitisse a praetorianis diversum custodiae imperatoris destinatum et habens ducem suum. Constitutio Diocletiani anni incerti Cod. Iust. 10, 48, 2, quae sola inter eius leges protectorum meminit, immunitatem confirmans iis *qui aut ex protectoribus sunt aut ex praepositis,* cum proxime accedat ad inscriptionem Gratianopolitanam a. 269 (n. 5), potest omnino ad antiquos protectores trahi, sed non minus ad novos ex illis ita enatos, ut multae ordinationes utrisque pariter conveniant. Contra quod in libro de mortibus persecutorum (c. 19 cf. c. 18) scripto a. 313/4 Lactantius narrat Maximinum vulgo Dazam ab avunculo Galerio primum scutarium factum esse, deinde protectorem, mox tribunum, denique a. 305 adulescentem etiamtum Caesarem, ad protectores saeculi tertii parum se accommodat, recte omnino ad instituta posteriora, nisi quod in transitu ex schola scutariorum ad protectores aliquid gratiae dandum est.

Itaque tam titulis quam scriptoribus testibus ab Aureliano inde corpus fuit protectorum sub duce suo custodiae imperatoris potissimum destinatum et eminens supra praetorianos. In legibus tamen horum protectorum mentio certa nulla reperitur ante annum 325 [1]). — Domesticorum vocabulum non offendi ante Constantium [2]), neque absimile veri est utrosque non simul institutos esse, sed protectoribus reformatis fortasse ab Aureliano post intervallum, non magnum tamen, domesticos adiectos. — Protectores et domesticos vere differre et tam hos quam illos laterculum proprium et sic decem primos suos habuisse declarant leges duae Honorii C. Th. 6, 24, 8. 9 aperte coniunctae. Differunt autem ni fallor eo nomine, quod protectores proprie appellantur qui stipendiis emeritis, domestici proprie qui nobilitate et gratia ad eum locum perveniunt, qua de re infra dicetur. Sed differunt ita, ut re omnis diversae originis effectus tollatur et non solum officia et privilegia, sed ipsa illa vocabula inter nobiles iuvenes veteranosque ad hunc honorem pariter admissos quodammodo communicentur. Scilicet qui praesunt iis comites duo appellantur domesticorum equitum et domesticorum peditum,

---

[1]) Eius anni est Cod. Th. 7, 20, 4: *comitatenses et ripenses milites atque protectores.* Anni sequentis sunt ib. 7, 22, 2 et 8, 7, 2; anni 328 C. Th. 7, 20, 5. Constitutio a. 313/5 C. Th. 7, 21, 1 memorans eos, qui *ex protectoribus vel ex praepositis vel ex tribunis* dignitatem non militia, sed codicillis impetrarint, etiam antiquiori ordinationi apta est. Id ipsum valet de constitutione a. 333 C. Th. 7, 22, 5 praeterita potissimum respiciens.

[2]) C. Th. 12, 1, 38, sine dubio Constantii, fortasse anni 346. Ad eandem aetatem pertinet locus Ammiani 14, 10, 2.

cum comitis protectorum appellatio perraro inveniatur (C. V, 8120, 7), praesuntque hi pariter tam domesticis quam protectoribus; neque de quo cogitavi domesticos equites nobiles illos esse, domesticos pedites veteranos, ullo certo argumento fulcitur. Protectorum nomen generale esse et domesticis quoque ita tribui, ut sollemniter appellentur protectores domestici, praeter alia ipsa lex modo citata 6, 24, 9 declarat protectoribus eadem concedens quae paucis ante diebus protectoribus domesticis concessa essent; sed inde ne colligas protectori veterano domestici nomen denegatum esse, refragatur tam ducum vocabulum quam titulus n. 30 protectoris domestici omnino veterani, ut hanc vocabulorum differentiam fortasse initio receptam, sed certo postea abiectam esse necesse sit. Constitutiones quoque praeter leges aliquot, quae primum domesticis, deinde veteranis eadem privilegia tribuunt (C. Th. 6, 24, 6. 8. 9), promiscue fere appellant modo protectores domesticos, modo domesticos aut protectores, modo protectores, modo domesticos solummodo [1]), idemque promiscuus usus utriusque vocabuli testibus tam titulis quam scriptoribus ad sextum saeculum et fortasse ulterius quoque mansit [2]). Similiter vocabula adhiberi in titulis recensus quem dedimus declarat [3]), neque discedunt auctores, ut Ammianus et Symmachus [4]). Quid quod cum in constitutionibus inter has antiquissimis inveniatur *domesticorum seu protectorum consortium* a. 346 (C. Th. 12, 1, 38 cf. 12, 1, 88 et sic fere Ammianus 16, 10, 21. 25, 10, 9) similiterque *protectorum domesticorum schola* a. 364 (C. Th. 6, 24, 3), utroque loco, maxime hoc aperte uno corpore comprehenduntur tam

---

[1]) *Protectores domestici* a. 364 (C. Th. 6, 24, 3). 366 (C. Th. 8, 7, 9). 416 (C. Th. 6, 24, 9); *domestici protectores:* a. 389 (C. Th. 8, 5, 49). — *Protectores aut (vel) domestici:* a. 382 (C. Th. 12, 1, 88). 396 (C. Th. 7, 21, 3). 397 (C. Th. 12, 1, 153). 406 (C. Th. 7, 4, 27); *domestici et (ac, atque) protectores:* a. 387 (C. Th. 6, 24, 4). 416 (C. Th. 6, 24, 7) et inscr. tituli C. Th. 6, 24 et C. Iust. 12, 17; *domestici seu (aut) protectores:* a. 346 (C. Th. 12, 1, 38). 386 (C. Th. 8, 8, 4). — *Protectores* nude praeter constitutiones a. 346 anteriores omnes (vide p. 131 n. 1): 353 (C. Th. 7, 21, 2). 364 (C. Th. 7, 20, 8). 368 (C. Th. 8, 5, 30). 369 (C. Th. 13, 1, 7). 382 (C. Th. 9, 27, 3). 385 (C. Th. 13, 1, 14). 390 (C. Th. 10, 22, 3). 416 (C. Th. 6, 24, 9). 420 (C. Th. 7, 16, 3). 426 (C. Th. 4, 10, 3). — *Domestici* nude: a. 362 (C. Th. 6, 24, 1). 364 (C. Th. 6, 24, 2). 393 (C. Th. 6, 24, 5). 395 (C. Th. 6, 24, 6). 416 (C. Th. 6, 24, 8; 6, 25, 1). 432 (C. Th. 6, 24, 11). 433 (C. Th. 8, 1, 17). Theodosii II (Nov. eius 21; C. Iust. 12, 17, 3). Iustini a. 519 (C. Iust. 2, 7, 25, 3). Iustiniani (C. Iust. 12, 17, 4). Quibusdam locis, ubi domestici soli appellantur, iure ambigitur, utrum protectores veterani item comprehendantur, ut 6, 24, 2, ubi domesticorum filii referri inter domesticos iubentur. Sed ii pauci sunt et ut eos demas, quod supra posuimus in suo statu nihilominus manet.

[2]) Leges Theodosiano codice posteriores quae horum mentionem faciunt numero paucae domesticorum vocabulo solo utuntur; sed protectorum quoque aetate Iustiniana et post eam in usu mansisse Procopius et auctores Byzantii alii declarant, idemque habent tituli n. 24 anni 518 et n. 33 anni 583.

[3]) *Protector domesticus* quater reperitur n. 23. 25. 28. 30, *protector* passim.

[4]) Vegetius protectores non nominat, nominat domesticos 3, 10: *quis comes, quis ribunus, quis domesticus.*

nobiles quam veterani. Itaque unum genus hoc fuit officialium ex parte adsumptum propter natales, ex parte propter militiam veteranam.

Consortium protectorum (hoc vocabulo deinceps significabimus universos tam veteranos quam nobiles) quomodo constitutum fuerit, parum constat. Duo fuerunt genera militantium *intra palatium* (C. Th. 16, 5, 42), alterum scholarum sub magistro officiorum constitutarum scutariorum gentilium armaturarum, alterum hoc domesticorum comitibus oboediens, et propterea opponuntur hi scholari militiae in legibus a. 346 (C. Th. 12, 1, 38) et 366 (C. Th. 8, 7, 9) et in Notitia Dignitatum, significaturque universitas, ut modo vidimus, vocabulo *consortii* similibusque. Sed mox scholarum vocabulum ad hoc quoque genus porrigitur usurpatum ab Ammiano (26, 5, 3: *domesticorum praefuit scholae;* 14, 7, 9: *scholis palatinis et protectorum cum scutariis et gentilibus*) et in constitutionibus Iuliani (C. Th. 6, 24, 1 a. 362: *domestici per singulas quasque scholas*), Valentiniani (C. Th. 6, 24, 3 a. 364: *protectorum domesticorum schola*), Theodosii II (C. Th. 6, 25, 1: *ex devotissimis domesticorum scholis*). Bipertiti, scilicet equites alii, alii pedites cum protectores ab ipso initio videantur fuisse, duae scholae equitum altera, altera peditum certo testatae non sunt nisi in constitutionibus saeculi sexti (Cod. Iust. 2, 7, 25, 3. 12, 7, 4. 5). Eodem num spectet pluralis in legibus supra citatis Iuliani et Theodosii II usurpatus, dubium est, cum singulari utantur Valentinianus et titulus Cyzicenus n. 29; rectius fortasse eam sermonis inconstantiam inde explicabis, quod propter instituti condicionem vere gemellam protectores proprie et domestici proprie et pro uno consortio haberi potuerunt et pro duobus. — Protectores *collegas* se appellant in titulo supra n. 29 et apud Ammianum 15, 3, 10. c. 5, 22. 18, 8, 11. — *Actuarium protectorum* nominat titulus n. 44 (cf. Cauer in hac Eph. IV p. 430).

Ad protectoratum pervenitur, ut ait constitutio Valentiniani (C. Th. 6, 24, 3), *variis itineribus,* id est, ut ibidem innuitur, aut propter emerita stipendia aut favore praesertim nobilitatis. Illam causam Constantinus enuntiat in lege a. 328 (C. Th. 7, 20, 5) memorans *veteranos protectoria dignitate cumulatos,* et diserte Symmachus ep. 3, 67 Firmum domesticum suum *militiae stipendiis cum honestate perfunctum* commendans amico *legitima praemia* desiderantem: *huiusmodi quippe veteranis praerogativa debetur, ut illis protectorum dignitas tamquam pretium longi laboris accedat.* Alia plura composuit Gothofredus ad C. Th. l. c. Certa exempla et scriptores suppeditant et tituli. Ita Gratianus pater imperatoris Valentiniani (nati a. 321) *natus apud Cibalas ignobili stirpe ob validi corporis robur post dignitatem protectoris atque tribuni comes praefuit rei castrensi per Africam* (Ammianus 30, 7, 2. 3; cf. Victor epit. 45). Item Antonius memoratus apud Ammianum (18, 5, 1) ad a. 359 *ex mercatore opulento rationarius apparitor Mesopotamiae ducis, tunc protector*[1]) miles est ex duciano ad protectoratum evectus, nec dubium est a regeneratoribus imperii Diocletiano Constantinove ducibus

[1]) Non recte Marinius *iscr. Alb.* p. 70 eumque secuti alii hinc effecerunt eo tempore ducem Mesopotamiae protectores suos habuisse.

omnibus permissum esse, ut ex officialibus suis principem crearent eundem militem et transacto officio cum protectoria dignitate dimittendum. Sed eius instituti Notitia dignitatum scripta sub Arcadio et Honorio tantummodo rudera monstrat. Scilicet postquam Constantius ni fallor agentes in rebus instituit constitutos sub magistro officiorum, plerisque magistratibus maioribus principes officiorum ex agentium schola deputati sunt, et quo tempore Notitia scripta est, ut in Occidentis partibus nulli duci permittitur principem scholae ex suo officio adsumere, imminuto scilicet iure ducum Stilichonis potentia, ita in Oriente quoque cum reliquarum dioecesium duces principem accipiant de schola agentium, in his Mesopotamiae, quem sub Constantio antiquo iure usum esse vidimus, mansit antiqua ordinatio in solis dioecesibus Thraciarum et Illyrici, ut ibi princeps scholae ex duciano officio profectus *completa militia*, ut ait Notitia, *adoret protector*[1]). Horum protectorum ex militia profectorum exempla tituli quoque suppeditant, rari ii, cum hac aetate cursus honorum perscribi fere desierint, sed luculenti:

n. 14 *ordinarius leg. II Italicae Divitensium — protector,*

n. 43 *miles leg. XI Cl. — (miles leg.) lanciariorum — protexit a. V — missus — praef. leg. II Herculiae annos II menses VI* — vixit a. XLV. In legione hunc meruisse per annos c. XX in adnotatione demonstravi,

n. 30 (*miles leg.*) *Iovianorum a. XXVIII — protector domesticus a. VI — praefectus lanciariis senioribus* — (sequuntur honores alii) — vix. a. LXXV,

n. 37 *miles leg. I Minerviae a. V — miles leg. XI a. IV — miles leg. lanciariae a. V — protector a. V* — vixit a. XXXVIII,

n. 29 *eques vexillationis Fesianesae* (?) a. XXIII — *protector a. V.*

Hoc nomine protectoratus duobus modis coniunctus est cum institutis militaribus saeculi melioris. Primum quod demonstravi cum secundum illorum titulorum edebam militiam legionariam saeculo secundo tertioque ita factam esse annorum quinque et viginti, ut milites stipendia mererent ordinaria XX, immunia V, aperte in protectoribus his quodammodo duravit, quamquam iidem tituli ostendunt spatia non anxie retenta esse, sed pro saeculi labentis licentia modo aucta inveniri, modo imminuta. Potest etiam per gradus res processisse; fortasse cum protectores novi primum fierent selecti tantum veterani, praesertim qui ordines duxissent, eum locum ceperunt, postea vero honor vulgatus est. — Deinde quod praetorianos Diocletianus imminuit,

---

[1]) *Protectorem* quod traditur constat aut ita emendandum esse aut fortasse scribendum *pro protectore*. Ad antiquam ordinationem hoc quoque aliquatenus redit, quod secundum Notitiam dignitatum princeps officii ducis deputatus ex schola agentium in rebus transacto officio 'ducenarius adorat'; scilicet post institutos agentes in rebus ducenariatus a protectoria dignitate divulsus tum fere iis datus est cum qui eos praecesserant ad protectoriam dignitatem admissi essent. — Vitalianus, quem Ammianus 25, 10, 9 ait militem e numero Herulorum (qui in Notitia dign. inter auxilia Palatina comparent) domesticorum consortio adiunctum esse, non tam pro veterano quam speciali gratia promotus est, fere ut Daza (vide p. 131).

Constantinus abolevit, aperte fecerunt, quoniam praetorianis carere poterant propter protectores; nam pari loco utrique sunt non solum eo nomine, quod corporis custodia principis tam praetorianis incumbebat quam protectoribus, sed item propter originis paritatem. Scilicet cum a Severo inde milites lecti ex legionibus in praetorium transferrentur, id ipsum in protectores quoque cadit. Itaque inter titulos praetorianorum quos habemus qui fortasse recentissimus est C. VI, 2759 militis cuiusdam *corti X pretorie, qui militabit legione Mesiaca* (XI Claudia?) *ann(i)s V, inter lanciarios annis XI, in pretoria ann[is]* ..., eum non mirabimur proxime accedere ad supra recensitos protectorum. Quid quod fortasse non casu accidit, quod eaedem fere legiones, quae in hoc titulo comparent, etiam protectores illos dederunt, ut ex iis praecipue Constantinum conicias primum praetorianos, deinde protectores adscivisse. Hoc solum igitur mutavit praeter nomen, quod cum antea legionarii paucorum stipendiorum in praetorium transferrentur [1]), iam stipendia plus minus viginti requirebantur. — Ita quod supra posui sublatum praetorium a Constantino coniunctum esse cum institutis vel potius reformatis protectoribus, videor mihi satis comprobavisse et rei militaris reformationem Constantinianam ita aliquatenus elucidavisse.

Restat altera causa protectoris creandi in lege Valentiniani, quae varia itinera ad protectoratum ducentia ingenue admodum declarat, ita significata, ut protectoribus veteranis opponantur protectores facti *vel suffragio vel potentia vel gratia.* Potuit addi *vel natalibus*; certe a. 364 lege (C. Th. 6, 24, 2) sanctum est, ut domesticorum filii et propinqui impuberes statim inter domesticos referrentur itaque iusta aetate impleta hoc loco militarent. Ad id genus supra rettulimus Maximinum Galerii Caesaris sororis filium. A Constantio inde exempla abundant, propterea tantum opinor, quod eius aetatis res gestas longe accuratius et plenius traditas habemus quam per tempora Diocletiani et Constantini. Qui nominatur ab Ammiano 14, 10, 2 ad a. 354 *Herculanus protector domesticus, Hermogenis ex magistro equitum filius* nequaquam ex veterano protector factus est, nec magis Iovianus comitis domesticorum Varroniani filius, qui natus a. 331 et a. 361 *etiamtum protector domesticus* (Ammianus 21, 16, 20) post triennium primum in eorum consortio locum tenens (Amm. 25, 5, 4), miles tamen etiamtum (Themistius ad Iovianum p. 66: αἰχμοφόρος) imperator creatus est. Ipse Ammia-

[1]) Tituli legionariorum saeculi tertii in praetorium translatorum, quos composuit nuper Oscar Bohn (*über die Heimat der Prätorianer.* Berolini 1883 p. 13), stipendiorum numeros adscriptos habent hos (urbani sunt omnes et sexto volumine comprehensi): X: n. 2697; IX: n. 2437; VI: n. 2605. 2672. 2772; V: n. 2673; IV: n. 2785. 2977; II: n. 2601 (cf. n. 2758). Ipsam translationem Bohnius censet post Severum raro tantum usu venisse sine causa; nam qui ex militia minus honorata ad altiorem gradum pervenerunt, saepenumero de illa silent, ut centuriones facti de gregalibus stipendiis; item evocatos cum constet omnes in ordine meruisse, longe plurimi eorum evocationem solam ponunt. Sane verisimile est gratiam multum in translatione valuisse, neque omnes praetorianos antea in legione meruisse contendo; sed iure id mansisse Constantiniana quoque reformatione confirmatur.

nus *ingenuus*, ut ipse ait (19, 8, 6), natus c. a. 330 protector domesticus (15, 5, 22) per a. 353—357 officia publica executus est.

Quos supra adlegavi nobiles sunt originis Romanae. Pari modo alienigenas, Germanos maxime labente saeculo militiam Romanam suscepisse insigni exemplo declarat titulus Treverensis n. 35. Is enim quinto fortasse saeculo, certe non ante quartum positus est adulescenti ex gente regia Burgundionum oriundo[1]) Hariulfo, qui defunctus est protector domesticus annum agens vicesimum primum. Multi sine dubio ex Germanis in re publica Romana eorum temporum summos honores militares adsecutis simili modo per protectoratum cursum honorum ingressi sunt.

Hoc modo ad protectoratum evecti cum iam Valentiniani lege illa pro loco quinquagenos solidos solvere iuberentur protectoribus veteranis gratis creatis[2]), consentaneum est tempore procedente veteranos protectores exolevisse et protectoratum venalem factum non tam nobilitate et gratia parari quam pecúnia. Res quo pervenerit saeculo sexto, diserte explicat Procopius hist. arc. 24: *εἰσὶ δὲ καὶ ἕτεροι τῶν ἐν παλατίῳ πολλῷ ἀξιώτεροι, ἐπεὶ καὶ πλείω τὸ δημόσιον αὐτοῖς χορηγεῖν εἴωθεν, ἅτε καὶ μείζω καταπιθεῖσι τοῦ τῆς στρατείας ὀνόματος τὰ τιμήματα, οἱ δὴ δομέστικοί τε καὶ προτήκτορες ἐπικαλοῦνται καὶ ἀνέκαθεν ἀμελέτητοί εἰσι πολεμίων ἔργων· τάξεως γὰρ καὶ προσώπου ἕνεκα μόνον ἐν παλατίῳ εἰώθασι καταλέγεσθαι.* Id cum a calumniatore proferatur licet non pro vituperio (Iustinianum enim non ob corruptam militiam reprehendit, sed ob debita militibus illis stipendia fraude intercepta), verum esse ipsae leges declarant. Ita Iustinus imperator (C. Iust. 2, 7, 25, 3) beneficii causa fisci patronis ius tribuit singulis annis singulorum domesticorum equitum peditumque nominandorum, ut pro singulis bina solidorum milia ʻnihilque ampliusʼ comitibus eorum dependant.

Stipendium protectori multo largius datum esse quam militibus reliquis ex supra dictis colligitur et ex ipsa re satis patet. Antiquum stipendium sestertium ducenorum et ipsum fortasse aliquamdiu duravit ut durare potuit re nummaria tota mutata, scilicet in dignitatis vocabulum conversum. Diu tamen ne hoc quidem mansit; nam posteriore aetate protectores ducenariorum vocabulo amplius non utuntur. Id redit opinor ad institutionem fortasse Constantii scholae agentium in rebus, cui et pars officiorum tradita est antea

---

[1]) *Regalis gentis Burgundionum*, id quod in titulo legitur, respondet locis Ammiani 16, 12, 23 seq.: *ductabant populos* (Alamannos) *Chnodomarus et Serapio excelsiores ante alios reges . . hos sequebantur potestate proximi reges numero quinque regalesque decem et optimatum series magna armatorumque milia triginta et quinque* (similiter 17, 12, 9: *Zizais etiam tum regalis.* 18, 2, 13: *reges omnes et regales et regulos.* 27, 10, 1: *Alamannus regalis Rando nomine;* cf. 17, 13, 24). Explicat vocabulum grammaticus de differentiis apud Hagenum anecd. Helvet. p. 277: *inter regem et regalem hoc interest, quod regius puer est* ʻ*regalis*ʼ, ʻ*rex*ʼ *qui regit regnum* (sic enim verba legenda et distinguenda esse apparet ab editore parum intellecta). Cf. Waitz *deutsche Verfassungsgeschichte* 1³ p. 305.

[2]) Redit idem, cum protectores ad officium promoventur: veteranis datur immune, a promotis gratia (ii enim aperte intelleguntur) sportulae exiguntur (C. Th. 7, 20, 13).

a protectoribus administratorum et proprium quodammodo factum vocabulum ducenariorum (p. 125 adn.).

Dignitatem protectores in universum perfectissimatus videntur habuisse, qui adscribitur in titulo n. 26. Decem primi tamen utriusque ordinis ex lege a. 414 (C. Th. 6, 24, 7 cf. 8. 9) et alii quidam (6, 25, 1) clarissimatum obtinuerunt, qui adscriptus est in titulo n. 36. — Ut notariatus maioris dignitatis cum tribunatu, ita inferioris ordinis notariatus cum protectoratu legitime coniunctus fuit; id quod et titulus n. 34 testatur et constitutiones anni 381 C. Th. 6, 10, 2. 3. Ibi enim cum notariatus tres gradus enumerentur, scilicet qui exeant cum honore aut proconsulatus aut vicariatus aut consularitatis, primo et secundo loco constituti *tribuni et notarii* dicuntur, tertio *domestici et notarii*.

Officio protectorum quamquam hac quoque aetate divini lateris custodia comprehendebatur et saepenumero tamquam speciale protectorum privilegium memoratur ius purpuram sacram adorandi, id est ipsum imperatorem adeundi, magis custodia ea scholaribus commissa est, et vere ob aliam causam protectores instituti esse videntur, scilicet ut munera publica capesserent, interim autem, donec caperent, publica negotia secundum iussa principis exequerentur. Utrumque egregie explicat qui ipse protectorium locum tenuit Ammianus 16, 10, 21: *provectis e consortio nostro ad regendos milites natu maioribus adulescentes eum* (Ursicinum magistrum militum per Orientem) *sequi iubemur, quidquid pro re publica mandaverit impleturi;* addi potest alter locus 15, 5, 22 de eodem Ursicino misso magistro militum in Gallias *tribunis et protectoribus domesticis decem, ut postularat, ad iuvandas necessitates publicas ei coniunctis.* Eiusmodi mandata exequentes protectores cum passim reperiantur, quaenam ea mandata fuerint exponere nihil attinet. Promotos autem esse protectores domesticos Ammianus ait *ad regendos milites.* Scilicet fiunt alii praefecti legionis, ut facti sunt duo in titulis n. 30. 43 memorati, alii tribuni, ut qui nominatur apud Ammianum 18, 3, 5 ad a. 359 *Valentinus ex primicerio protectorum tribunus* (cf. item 30, 7, 3), itemque ait lex a. 432 (C. Th. 6, 24, 11 = C. Iust. 12, 17, 2) primicerium eorum tribunatum accipere solere. Accuratius ne haec quidem persequemur, cum pendeant a quaestione non facili de cursu honorum militarium qui fuit saeculo quarto.

Hoc autem non praeteribimus, quamquam intellegenti per se patet, totius instituti Constantiniani causam et rationem hinc pendere. Scilicet postquam senatores et omnino nobiliores a temporibus inde Gallieni militare desierunt, duces fere ex gregalibus sumebantur; et passim ea aetate primipilares similisque condicionis veterani inveniuntur provecti ad honores maiores. Eorum igitur seminarium protectores sunt veterani, nimirum destinati, ut ait Ammianus militibus regendis. Alterum autem genus protectorum, sive id Constantinus ipse adiecit sive filii eius, eo redit, quod Constantiniana aetate nobiles rursus admissi sunt ad militiam interdictione Gallieniana ita temperata, ut tam veteranis ex gregalibus quam nobilibus hominibus milites regendi permitterentur. Et quamquam postea res eo deducta est, ut pro-

tectores natalibus claris potissimum crearentur fisci ditandi causa, graviter errabit qui eorum admissionem ipsis vocabulis ducum militumque testatam ad abusum solum trahet neque in ea agnoscet consilium vere imperatorium et cum rei publicae reformatione perficienda coniunctum, ut nobiles homines neque soli eam administrarent neque ab ea arcerentur. Tenemus igitur in hoc instituto rem gravissimi momenti et rerum scriptori, scilicet eo nomine digno, utilissimam; ipsam ut exequamur, tenuitas commentariorum horum epigraphicorum non admittit.

Protectoratus ex castrensi aulicus factus sui dissimilis ita fere evasit, ut dissimiles fuerunt Zeno et Anastasius Diocletiani et Constantini. Sed ea rei militaris mutatio, cuius haec protectorum pars est, utrum etiam protectorum vocabulis et institutis vestigia sua impresserit, quaeritur. Tituli tres duo ex sepulcreto Concordiensi saec. V incipientis [1]) eruderati n. 27 *protectoris de numero armigerorum* et n. 59 (vide infra) *domestici de numero Batavorum seniorum* tertiusque ex Asia n. 24 *protectoris numeri Martensium* anni 518 quos proposuerunt protectores domesticos non comitibus domesticorum parentes, sed relatos ad numeros certos, de iis auctores legesque huius aetatis tacent, quodque dixi duos illos edens (C. V p. 1059) protectores hos longe discedere a notis praeterea neque satis de iis liquere, adhuc verum est. Fortasse ad hos respiciens Iustinianus in legibus C. Iust. 2, 7, 25, 3 et 12, 17, 4 protectores domesticos vulgo notos nominat *domesticos praesentales*.

In regno Italiae quod Theodericus formavit ut pleraque alia instituta Romana etiam protectores domesticos mansisse auctor est Procopius [2]) confirmantque epistulae Cassiodorianae; nam et comitum domesticorum eo tempore inter illustres numeratorum in iis adsunt formulae [3]) et primicerii eorum, qui iam domesticus appellatur κατ' ἐξοχὴν item ad illustrissimatum evectus [4]),

---

[1]) Certe eo ducunt quicumque tituli in eo sepulcreto reperti sunt cum anno adscripto (C. I. L. V p. 1058), neque adsentior Rossio (*Bull. cristiano* 1874 p. 142) titulos tribuenti epochae posteriori.

[2]) Hist. arc. c. 26: Ἰταλίαν Θευδέριχος ἑλὼν τοὺς ἐν τῷ Ῥώμης παλατίῳ στρατευομένους αὐτοῦ εἴασε, ὅπως τι διασώζοιτο τῆς πολιτείας τῆς παλαιᾶς ἴχνος, μίαν ἀπολιπὼν σύνταξιν ἐς ἡμέραν (= singulas annonas diurnas) ἑκάστῳ· ἦσαν δὲ οὗτοι παμπληθεῖς ἄγαν, οἵ τε γὰρ σιλεντιάριος καλουμένος καὶ δομέστικοι καὶ σχολάριοι ἐν αὐτοῖς ἦσαν, οἷς δὴ ἄλλο οὐδὲν ὑπελέλειπτο ἢ τὸ τῆς στρατείας ὄνομα μόνον, καὶ ἡ σύνταξις αὕτη ἐς τὸ ἀποζῆν ἀποχρῶσα μόλις αὐτοῖς, ἅπερ ἐς τε παῖδας καὶ ἀπογόνους Θευδέριχος αὐτοὺς παραπέμπειν ἐκέλευσε. Hoc ita videtur accipiendum esse protectoris filio in idem corpus recepto secundum legem a. 364 (supra p. 135) non suum stipendium datum esse, sed successionem solam paterni.

[3]) Var. 1, 10: *domestici patres equitum et peditum, qui nostrae aulae videntur iugiter excubare .... nobis supplicatione conquesti sunt, ab illo arcario praefectorum pro emolumentis sollemnibus nec integri ponderis solidos percipere et in numero gravia se dispendia sustinere. Patres* vocabulum varie temptatum ideo adiectum est, quod domestici filii salario carent.

[4]) Formula comitivae domesticorum est var. 8, 12, comitivae domesticorum vacantis var. 2, 15. 6, 11.

et ipsarum scholarum duarum mentio fit equitum et peditum stipendium ex publico accipientium[1]). Appellantur solo domesticorum vocabulo; protectorum apud Gothos non reperitur.

E contrario apud Vandalos domestici qui certum in re publica locum obtineant nulli reperiuntur[2]). — Francici regni domestici[3]) si quidem expressi sunt ad rem publicam Romanorum, ad protectores domesticos imperatoris redigantur necesse est; poteruntque aliquo modo comparari militibus illis aut propter stipendia emerita aut propter genus insignibus selectis ad regia iussa exequenda. Sed quidquid instituto Romano proprium est et formae certae, ut sunt comites domesticorum et equitum peditumque scholae aliaque plura cum apud Francos non inveniantur, e contrario cura villarum praediorumque regiorum tam Francicis domesticis propria sit quam a protectoribus domesticis Romanis aliena, equidem crediderim hos originis esse Germanicae et vocabulo tantum Latinos.

Domestici de quibus egimus cum propterea ita appellentur, quod versantur in domo imperatoris (C. Th. 6, 24, 8), de domesticis privatorum quaedam addenda sunt, quoniam ii et ipsi inter officia certa et publica recepti ambiguitatem generant, cuius qui fortasse haec curabunt videntur admonendi esse.

Officia publica qui administrant, iis praeter officiales mercede conductos adsunt comites ordinis honestioris, qui licet operam dent in re publica administranda et propterea iam liberae rei publicae aetate de publico salarium accipiant, vere neque officiales sunt neque magistratus, unde Notitia Dignatium utrosque recensens hoc genus plane omisit. Propius tamen ad magistratus accedunt; unde corpora iuris (Dig. 1, 22; Cod. Theod. 1, 35; Cod. Iust. 1, 51) de iis agunt in fine tractatus de magistratibus publicis populi Romani. Inter adiutores eos cum per multum tempus nullus emineat et certum in re publica locum teneat praeter adsessorem, postea duo alii ad hunc accedunt domesticus et cancellarius; quo pertinent tituli modo citati utriusque codicis *de adsessoribus, domesticis et cancellariis*. Et ut cancellarium omittamus, domestici huius[4]) ex matriculis quae supersunt una meminit

---

[1]) Var. 10, 11 (cf. 12): *primiceriatus qui et domesticatus nominatur ab indictione XIV tibi conferimus dignitatem.* Vide supra p. 137.

[2]) Nam quod rex Geisericus cum quodam ex proceribus loquitur *praesentibus episcopis atque domesticis suis* (Victor Vitensis 1, 6, 19), aperte aulici saeculares ita significantur, similiterque accipiendi sunt domestici ibidem 1, 11, 35 et 2, 7, 24. Alio loco 3, 27 = 5, 4 idem vocabulum iam sublatum est utpote interpolatum.

[3]) De iis plene exposuit Waitzius *deutsche Verfassungsgeschichte* II[3], 2 p. 45 seq.

[4]) Egit de domestico hoc Gothofredus ad C. Th. I, 12 (iam 35) et in paratitlo et ad l. 3 solita doctrina, non solita felicitate. Conferri poterunt item interpretes ad Ammianum 15, 6, 1.

ab imp. Anastasio ad ducem Libyae Danielem data[1]) his verbis: *καθ' ἕκαστον ἔτος [παρέχονται] ... ἐκ πάντων τῶν ἀριθμῶν ... διαφόροις κατὰ τὴν ἀ[ξί]α[ν] π[ροσ]ώπ[ο]ις ... οὕτως· συνκαθέδρῳ τοῦ περιβλέπτου δουκὸς νο(μίσματα) ροδ'· δομεστίκῳ τοῦ αὐτοῦ νο(μίσματα) ρκς'* (vel *ρκγ'*)· *κανκελλαρίῳ τοῦ αὐτοῦ νο(μίσματα) κδ'* (vel *ρδ'*). Quem locum tenuerit, non facilis indaginis est; crediderim tamen eum proprium fuisse eorum qui milites regunt. Sane domesticos sensu latiore, familiares dico in domo versantes, potentior quivis habuit nec statim ubi domesticorum ita mentio fit legitima vocabuli significatio admittenda est[2]). Certa autem exempla domestici illius adsessori comparandi quantum vidi continentur in re militari[3]). Habuerunt domesticos magistri militum, ut Silvanus a. 355 apud Ammianum 15, 6, 1; Aspar a. 431 apud Procopium bell. Vand. 1, 4: *ὁ δὲ τῶν ἀπορρήτων Ἄσπαρι ἔφη κοινωνὸς εἶναι· δομέστικον δὲ τοῦτον τῇ σφετέρᾳ γλώττῃ καλοῦσι* Ῥωμαῖοι; Belisarius Solomonem ib. 1, 11: Σολόμων, *ὃς τὴν* Βελισαρίου *ἐπετρόπευε στρατηγίαν· δομεστικὸν τοῦτον καλοῦσι* Ῥωμαῖοι. Plures domesticos magistrorum militum adiutores apud Byzantios scriptores inventos composuit Ducangius in glossario Graeco s. v. Item habuerunt domesticum magister officiorum (Ammianus 30, 2, 11); comes domesticorum (Nov. Theodosii II 21 = C. Iust. 12, 29, 1); dux Libyae (Daniel supra citatus et Vitalianus, de quo mox); dux Sardiniae (C. Th. 9, 27, 3 a. 382). Addi poterunt opinor ex institutis Theoderici *domestici comitis Gothorum nec non et vice domini* (var. 5, 14), *domestici comitum* accipientes praeter annonas sex annuos solidos ducentos auctoque deinde stipendio ducentos quinquaginta (var. 9, 13); certe et salarium eo ducit et vice domini appellatio recte convenit domestico nostro. Commendat praeterea eam coniecturam, quod constitutionis a. 417 (C. Th. 8, 1, 16 = C. Iust. 1, 51, 6) ad Vitalianum ducem Libyae datae verba *nemo de numerariis tui officii seu domesticis vel scriniariis sive adiutoribus* Iustinianus commutavit ita: *nemo de domesticis ducum vel comitum militarium, officiis eorum connumeratus;* nam ut scripturae primitivae domestici nullo modo accipi poterunt de domestico constitutionis Anastasianae, ita quae Tribonianus interpolavit et recte ad eum referuntur et id ipsum quod supra posui enuntiant. —

---

1) C. I. Gr. 5187; Paulus Krueger *zur Kritik des Iustinianischen Codex* p. 191; optime Z. a Lingenthal in actis acad. Berolinensis minoribus 1879 p. 137. — Aetatis Iustinianae matriculae quotquot supersunt (composuit eas Krueger l. c. p. 138) tam praefectorum praetorio et praesidum quam ducum domesticum non habent.

2) Ita quem domesticum suum supra p. 133 vidimus appellare Symmachum, Firmus sine dubio ita accipiendus est (cf. idem ep. 2, 71); neque aliter accipiemus in lege a. 380 (C. Th. 3, 6, 1) *administrantium filios nepotes propinquos participes domesticosque*, item fortasse in coniuncta lege C. Th. 8, 15, 6 et in tertia 6, 28, 3.

3) Inveniuntur sane constitutiones quae cum ad domesticos hos videantur referendae esse, ut C. Th. 1, 35, 3 = Cod. Iust. 1, 51, 8 et C. Iust. 1, 51, 3. 4. 9, generaliter eos iudicibus, id est praesidibus adscribunt. Titulum corporis Theodosiani qui huc pertinet si integrum haberemus, certius omnino de domesticis iudicaremus. — A matriculis ducum, quos per Africam Iustinianus constituit (C. Iust. 1, 27, 2), quod domesticus abest, factum esse potest ad impensas officiorum minuendas.

Sed ut haec video ulteriore examine indigere neque fortasse domestici privatorum iidem fuerunt aetate Constantini et aetate Iustiniani, ita quae exposui sufficient ad declarandam diversitatem quae intercedat inter imperatoris protectores domesticos et domesticos magistrorum ducumque. Sed tamen tituli solum domestici nomen habentes, quorum quos collectos habui subieci:

54. Agrecius domesticus vixit annos XXXIII. — Christiani. Viennae. C. XII, 2103 = Leblant n. 685.
55. *Εὐστάθιος δομέστικος.* — Cyrrhi. C. I. Gr. 8897.
56. *Φιδήλιος δομ(έστικος).* — Smyrnae. Anni 533. C. I. Gr. 9276.
57. Fl. Alatancus domest. — Christiani. Concordiae. C. V, 8738.
58. Flabius Abus domesticus. — Christiani. Masculae. C. VIII, 2272.
59. Fl. Carpilio domesti(cus) de num(ero) Bat(avorum) sen(iorum). — Christiani. Concordiae. C. V, 8743.
60. Fl. Faustinianus v(ir) d(evotissimus) dom(es)t(icus). — Anni 423. In agro Florentino. Eph. Flor. 1767 p. 299 = C. XI, 1731.
61. *ὁ λαμπρ(ότατος) δομ(έστικος) Ἰωάννης.* — In Galatia. C. I. G. 9253.
62. Leo ex domestico. — Anni fortasse 411. Salonis. C. VI, 2656.
63. *ἐπὶ Ἰανουαρίου τοῦ ἐνδοξοτάτου πατρικίου ἐκτίσθη καὶ Παύλου τοῦ λαμπροτ(άτου) δομεστίκου.* — Corinthi. C. I. Gr. 8824.
64. *σῆμα [δ]ομεστίκου Φιλίππου* (natus in Galatia, vixit a. XXXIII). — Christiani. Romae. C. I. Gr. 9579.

ita comparati sunt, ut ad utrum genus referas plerumque ambigas. Nam domestici nomen ubi subiunctum est alteri hominis maioris dignitatis, ut n. 63, intellegitur sine dubio is de quo modo egi; e contrario *domesticum de numero Batavorum seniorum* n. 59 vix erit qui secernat a *protectore de numero armigerorum.* Itaque de reliquis anceps iudicium est.

XXXVI. EVOCATI AVGVSTI.

De protectoribus qui disputat, cogitatione necesse est perpetuo recurrat ad evocatos; protectores enim et evocati etsi nullo modo re coniuncti sunt nec minus diversi quam Augustus dissimilis Constantini, nihilo minus eo nomine recte comparabuntur, quod utrique medii sunt inter militiam gregalem et ducatum et ita medii, ut tam evocati quam protectores non tam certa munera subeant quam iussa principis quaecumque sunt pro re exequantur. Ita non inepte illi commentariolo observationes quaedam adiungentur de evocatis Augusti. Sed cum de protectoribus post Iacobum Gothofredum nemo paullo diligentius disseruerit, de evocatis autem nuper data opera in ephemeride Herma vol. 14 (1879) p. 321 seq. egerit Iohannes Schmidt noster, hunc locum diversa ratione tractabimus. Is enim cum pleraque perite et diligenter explanarit, satis habebo exponere, si quid mihi deficere visum est vel aliter se habere, in plerisque ad eum remittens. Laterculum evocatorum Schmidtius non adiecit, sed quae composuit adsumptis iis quae singillatim infra adnotabuntur pro re sufficere videntur.

Evocatorum condicio quae fuit ante Augustum cum titulis parum illustretur[1]), tota praeteriri non potest, quoniam si quid video Schmidtius eam non recte definivit et ita instituti fundamenta pervertit. Nimirum tria genera militiae quae antiqui auctores fuisse tradunt, sacramentum tumultus evocatio[2]) rectius redigentur ad duo, militiam scilicet legitimam iussu publico susceptam et susceptam sponte eius qui militat. Legitime ad militiam cives vocantur aut dilectu, quo sacramento rogantur[3]), aut tumultu, quo coniuratio fit; differunt autem duo genera eo, quod miles factus sacramento

[1]) Spectat ad eos ex titulis quos habemus, praeter notum Campanum X, 3886 legionarii Caesariani *leg(ione) VII evocati,* Minturnensis X, 6011: *Q. Ancharius C. f. Pol. Narbone(n)s(is) eques evocatus annor. nat. XXIII ala Scaevae*, nullo modo is aptandus ad evocatos institutos ab Augusto, Caesarianus miles fortasse et ipse (cf. b. G. 3, 20: *multis viris fortibus Tolosa et Narbone nominatim evocatis*), ut Scaeva quoque, sub quo praefecto meruit, fortasse est M. Caesius Scaeva notae fortitudinis centurio (Caesar b. c. 3, 53; Valerius Maximus 3, 2, 24 cet.) et propterea magnis donis donatus (Caes. l. c.; Cicero ad Att. 14, 10), fortasse etiam equo publico et praefectura alae. — *Ala* autem in hoc titulo id significat, quod deinde significare solet, neque habemus opinor eius usus testem hoc titulo antiquiorem.

[2]) Tradunt haec commentatores Vergiliani ad Aen. 2, 157. 7, 614 et Terentiani ad Eun. 4, 7, 2 et Isidorus orig. 9, 3, 53—55, hic illic errantes, sed in summa re pendentes ex tralaticia divisione optimae auctoritatis.

[3]) Dilectui utrum sponte se offerant milites an mereant coacti, perinde est; nam iubentur militare illi quoque sacramentoque rogantur tam ultro milites facti quam coacti. Itaque voluntarii qui dicuntur nullo modo confundendi sunt cum evocatis; immo ex dilectu hoc sensu veniunt quicumque merent in legione aliove corpore militari iure recepto. — Utrum Romae dilectus fiat an regionatim per conquisitores, ad ius militiae nihil facit, nec recte Schmidtius evocationem rettulit ad dilectum per conquisitores institutum.

militia non solvitur nisi missione, miles factus coniuratione solvitur militia ipso iure tumultu finito. Iussis militare his opponuntur qui arma capiunt rogati, scilicet in subitis periculis qui evocantur, id est ad arma vocantur a cive cui animus est et auctoritas[1]) verbis 'qui rem publicam salvam esse velint se sequantur'. Haec fundamenta ut per universa liberae rei publicae tempora aequabiliter manserunt, ita militia rogata, olim angustis finibus circumscripta et aliquando fortasse non admissa nisi extrema necessitate, posteriore tempore eo potissimum crevit, quod coeperunt duces non tam ex causa publica, quam privato nomine ad militiam invitare, ut modo nominatim amicos et necessarios compellarent, modo per edictum certa hominum genera, maxime qui apud se aliumve sibi coniunctum ducem antea meruissent, ad militiam recipiendam vocarent. Ex eo genere militum ut per bella civilia magna ex parte exercitus omnium partium constituti sunt, ita principatu instituto eiusmodi evocationes exoleverunt. Vetustam legem, quae ut id fieret periculum publicum tantummodo requirebat, cum ipsa libera res publica quodammodo sustulisset, militia privato rogante suscepta sub principatu nullo modo manere potuit; scilicet qui eum fundavit etsi primas legiones, quibus praefuerat, hoc ipso quasi iure privatus compararat evocatis veteranis paternis, eo minus permittere potuit id ipsum alii ut facerent. Potuit sane princeps cives ut iubere militare, ita rogare, et vere reperiuntur duo triave exempla invitationum eius generis ad milites qui fuissent a principe derectarum[2]). Sed rarissime id factum est cum ob alias causas tum fortasse quod secundum antiquam consuetudinem evocati ita ad certum corpus redigi non potuerunt neque legiones cohortesve per evocationem ullo

---

[1]) Magistratus ut sit iure non requiritur, immo magistratus ubi similiter ad arma vocat, plerumque evocationi substituitur tumultus. Inde maxime pendet, quod evocatus dicitur non miles esse, sed pro milite. In pristina evocatione iusiurandum nullum requiri ex his colligitur; eo quoque nomine evocati a militare iussis differunt, quod nullum iis ius est in stipendium certum neque in legione vel cohorte aliqua merent neque certos duces habent. Stipendium tamen extra ordinem sine dubio semper acceperunt idque saepe auctum, neque improbabile etiam iusiurandum ab iis aliquando exactum esse iubente ita imperatore.

[2]) In exercitu Tiberii a. 759 bello Pannonio meruerunt plura quam decem veteranorum milia, quibus cum opponantur et legiones alae cohortes et voluntarii, sine dubio intelleguntur evocati. — Claudius quod ad bellum Britannicum certos viros evocavit, ut tribunum militum Aventicensem inscr. Helv. 179, fortasse fecit aemulans liberae rei publicae consuetudinem. — Praetorianos a Vitellio missos Vespasianus invitavit ad militiam reciperandam (Tacitus hist. 2, 82) et extat titulus unius eorum urbanus C. VI, 2725 (egi de eo Herm. 14 p. 32), qui postquam missus est honesta missione ex cohorte IX praetoria *revoc(atus) est ab imp(eratore)*. — Denique Lugduni extat titulus (Orell. 3580) secundi saeculi, ut recte ait Schmidtius p. 331, veterani legionis XXII, qui *missus honesta missione, castris inter ceteros conveteranos suos revocitus bello interfectus obiit.* Haec omnia ad evocatos Augusti nullo modo pertinere et per se patet et inde confirmatur, quod in titulo modo citato urbano revocatio haec in castra et evocatio proprie sic appellata una nominantur tamquam diversae. — Evocati Galbae (Suet. c. 10) sui tantum similes sunt.

modo effici; a qua formatione cum res militaris magis magisque penderet, in subitis belli aliae viae quaesitae sunt et inventae.

Sed evocati antiquae rei publicae cum sub principibus raro inveniantur, inter nova instituta rei militaris quae fecit Augustus locum suum obtinet corpus urbanum evocatorum Augusti. Utrumque genus recte a Langio et Marquardtio distinctum quomodo Schmidtius contendere potuerit iure non differre, non perspicio. Recte sine dubio Dio significat ex evocatorum manu, quam secundum antiqua instituta Caesar filius post patris caedem ad arma vocaverat, profectos esse evocatos qui Augusto postea adfuerunt et ad eius exemplum principibus omnibus; nam invitabantur ad militiam tam hi quam illi, et mansit nomen. Sed evocati antiqui certum bellum suscipiunt, quo finito ipso iure solvuntur, evocati Augusti militant sine termino certo. Illi extra ordinem merent et causa finita esse desinunt; horum militia ordinaria est corpusque perpetuum. Illi proprie rei gerendae destinati sunt, hi officia quaedam civilia potissimum administrant. Ad illam militiam invitantur quoscumque imperatori placet invitare, ad hanc certa aliqua militia honeste perfuncti. Itaque iam videamus, novos evocatos quibus legibus principes formarint.

Evocati Augusti[1]) instituti sunt ab Augusto[2]) ut reliqua fere corpora militaria quae consistunt in urbe Roma.

Miles ut evocetur, requiruntur stipendia legitima expleta in corpore militari urbano vel suburbano[3]). Comprehunduntur eo nomine corpora haec.

1) Cohortes praetoriae utpote et ordine et numero primum inter corpora militaria urbana longe maximum numerum evocatorum dederunt. Ita ex militibus CXCI, qui in praetorium recepti sunt a. 143/4, militia finita evocati facti sunt XIIII; ex militibus CXIII, qui militia eadem videntur soluti esse a. 209, evocati VIII[4]).

2) Ex cohortibus urbanis qui profecti sint evocati longe minore numero reperiuntur; scilicet inter milites qui in iis militare coeperunt per

---

[1]) De vocabulo recte exposuit Schmidtius p. 352. Nomen Augusti perraro adsumunt (Orelli 153. C. X, 5064); is enim honos reservatur fere maioribus, praesertim legatis provinciarum. Graece vocabulum retinetur (Eph. II n. 352) idque ipsum significat Dio 45, 12, quamquam addit posse Graece appellari ἀνακλήτους eoque nomine deinde utitur 55, 24. 78, 5.

[2]) Praeter Dionis testimonium 55, 24 id comprobat titulus Praenestinus evocatorum qui extant facile antiquissimus Orell. 153 (cf. vol. X p. 777): *Sex. Iulius S. f. Pol. Rufus evocatus divi Augusti, praefectus I cohortis Corsorum et civitatum Barbariae in Sardinia.* Possis tamen dubitare annon hic (pariter atque Scutarius Suetonii Aug. 56) ad evocatos antiquiores pertineat, cum praesertim et vocabuli forma (v. not. 1) et promotionis ordine (v. p. 153 not. 4) ab evocatis Augusti aetatis posterioris aliquatenus recedat. Sed tamen cum titulus scriptus sit sub Tiberio, magis credo recentiorum unum esse, institutum autem evocatorum fortasse primo tempore paullo diverse ordinatum fuisse.

[3]) Quae sequuntur egregie exposuit Schmidtius.

[4]) C. VI, 2379. Eph. IV n. 896. Numeravi, ut debui, eos homines solos, quibus aut officium adscriptum est aut nullum constat adscriptum fuisse.

biennium 197. 198 numero CXCIX, militia finita evocati facti sunt tres [1]), nec praeter eos huius originis evocati plus tres adhuc innotuerunt [2]).

3) Misenates cum castra in urbe habuerint, et ipsi ad evocationem admissi sunt, sed raro; nam unum adhuc novimus evocatum ex classe [3]).

4) Id ipsum fortasse dicendum est de militibus legionis II Parthicae a Severo inde tendentis in monte Albano [4]).

Praeter hos qui in urbe tendebant equites singulares non videntur admissi esse ad evocationem. In provincia autem constituti exercitus nullum umquam evocatum dederunt neque alae cohortesque [5]) nec legiones civium Romanorum [6]). — Ita qui stipendia sui quisque ordinis legitima emeruerunt, si ita placet et ipsis et principi (hoc enim sine dubio mansit, ut evocatus nemo fieret nisi invitatus, nemo item invitus), non mittuntur, ut evocati fiant, sed pro missione evocationem accipiunt [7]). Invitatos esse consentaneum est eos potissimum, qui merito vel gratia in gregali militia eminuissent et inter principales locum sibi fecissent; unde saepissime inveniuntur beneficiarii praefectorum praetorio vel signiferi qui fuerunt deinde facti evocati [8]). Sed certa lex in ea re non apparet neque obtinuisse verisimile est. Dignitate evocatus gregalem praecedit, infra centurionem est,

---

[1]) C. VI, 2384 + 3884.

[2]) C. VI, 2870. 2893 (cf. infra p. 150). Inscr. Helv. 78.

[3]) C. X, 3417.

[4]) C. VI, 793 anni 244.

[5]) Huebnerianum supplementum tituli Britannici C. VII, 435 Schmidtius p. 335 recte reiecit.

[6]) Nam mero errore tam meo quam aliorum Nonius Datus veteranus legionis III Augustae relatus est inter evocatos propterea, quod in epistula C. VIII, 2728 procurator Numidiae ad eiusdem provinciae legatum sic scribit: *misisti ad me Nonium Datum evocatum uti tractarem cum eo de operibus,* scilicet non condicionem hominis enuntians, sed hoc significans se invitasse eum, quem iubere venire non posset. Evocati ex legione nulli inveniuntur; de evocatis legionis infra dicetur.

[7]) Ita qui militare coeperunt in legione II Parthica a. 218 militia finita a. 244 titulum C. VI, 793 dedicant *h*(*onesta*) *m*(*issione*) *missi et evok*(*ati*). Ita restituendum esse videri quod traditur INHIS|Ↄ ET EVOK ibi adnotavi; quod receperunt editores *in his* [*v*]*et*(*erani*) *evok*(*ati*) quid significare possit nescio. Similiter a. 166 Lambaese aram (*recueil de Constantine* a. 1882 p. 382) dedicarunt *centuriones et veterani leg. III Aug. qui militare coeperunt* a. 140. 141, scilicet qui post expleta stipendia aut missionem accipiebant aut centuriones interim facti missione non utebantur. Non obstat titulus supra p. 142 n. 2 citatus praetoriani a Vitellio missi, revocati a Vespasiano et deinde evocati facti; nam missio cum sublata sit revocatione, evocationi locus est. Veteranus evocatus non magis est quam qui stipendia emeruit centurio; *veteranus evokatus* quod semel legitur (X, 3417), abusive dictum est pro veterano ex evocato, ut *veteranus signifer, veteranus centurio* in titulis male conceptis aliquoties invenitur.

[8]) Praeter ea quae composuit Schmidtius p. 340 conferri poterunt quae Cauerus luculenter exposuit Eph. IV p. 466 de principalium promotione.

sed proximus ei, ut et vitis insigne utrique commune sit et adeo abusive ipse centurio appelletur[1]). — Stipendia quoque vel potius salaria (nam stipendiorum vocabulum evocati evitant) ad centurionica proxime accessisse dubitari non potest. — Pro praemio militari evocato datur corona aurea[2]) pariter atque centurioni; torquium armillarum phalerarum, sine quibus centurioni corona dari non solebat, in evocatis exemplum nullum inveni; cuius differentiae causa infra explicabitur. — Corpus evocati effecerunt proprium, *σύστημα ἴδιον*, ut diserte ait Dio, confirmatque auctor de castris metandis c. 6 evocatis in pedatura quidem cohortium praetoriarum locum adsignans, sed ut item appareat eos iis iure non comprehendi. Confirmat denique egregie titulus C. VI, 1009 M. Aurelio Caesari tum dedicatus ab exercitu urbano civium Romanorum, ubi *evocati* suo loco collocantur post centuriones praetorianos et urbanos et statorum, ante milites centurionibus illis parentes. Qui obstare videbantur laterculi cohortium praetoriarum et urbanarum enumerantes inter reliquos milites evocatos, tanquam et ipsi pariter atque signiferi et optiones in ipsis cohortibus militarint, ab iis iam Bormannus nos liberavit, postquam in hac Ephemeride IV p. 317 egregie docuit laterculos eos certe plerosque spectare ad missionem[3]); ita enim si qui pro missione ad militiam maiorem transibant, eam consentaneum est et ipsam adscriptam esse, intellegiturque iam non solum cur evocatio in iis diligentius perscripta esse videatur quam officia principalium[4]), sed etiam cur centurionatus legionarius similiter adscriptus inveniatur[5]). Idque ipsum quamquam intervidit et quodammodo praecepit Schmidtius p. 351, invento ad hunc scrupulum eximendum non est usus. Quod res requirit et vere aliter esse non potuit, ut evocati ex antiquis numeris tollerentur redacti ad pro-

---

1) Haec omnia recte Schmidtius p. 341 exposuit, nisi quod p. 345 (cf. p. 338) in titulo VI, 2662: *Valerius Taurus miles cortis VII pretorie centurio evocatus* iusto profundiora quaesivit, cum aperte homo *nationatu Panonius* balbutiat.

2) Henzen 6767. Evocatus Augusti *donis donatus bis corona aurea torquibus phaleris armillis ob triumphos belli Dacici* a Traiano (C. III, 6359) sine dubio priore bello Dacico gregalis merens donatus est torquibus phaleris armillis, altero evocatus donatus corona aurea.

3) Difficultatem faciunt tituli duo pariles C. VI, 212. 213, quos a. 181 geniis centuriarum duarum praetorianarum dedicaverunt centurio, *item evocati et milites*, quorum nomina adscripta esse dicuntur, iam vero desiderantur. Eos Bormannus l. c. p. 320 rettulit ad milites qui tum in ea centuria essent omnes, idque flagitat praeter verba ipsa etiam anni imparilitas (cf. Bormann l. c. p. 318); sed ita evocati quoque ad centurias illas rediguntur, in quibus numerari iam desierant. At potest responderi milites, qui centuriae eius olim fuissent et ita ex ea exiissent, ut neque militare desinerent neque urbem relinquerent, non absurde in re sacra ad milites adiungi in eadem centuria eo tempore merentes.

4) Nam in laterculo VI, 2386 tribus hominibus evocatio adscripta est, officium nulli.

5) In laterculo cohortium urbanarum VI, 3884 II, 1 adscriptum est: *7 leg. XVI F. f.* Adscriptum VI, 2381 (*a* III, 2) *c. leg.* significabit cornicularium legionis simileve officium.

prium sibi, id quae in titulis observatur evocatorum ad cohortes relatio confirmat, modo universa testimonia coniuncta recte expendas, id quod non fecit Schmidtius (p. 347). Scilicet inter titulos evocatorum, quorum mihi praesto sunt centum fere et quinquaginta, longe plerique aut evocati nomen solum ponunt aut, ubi et evocationem et cohortem enuntiant, eas separant modo ad hoc exemplum: *militavit cohorte illa annos tot, evocatus fuit annos tot*[1]), modo et etiam frequentius ad hoc: *evocatus, miles cohortis illius*. Utrumque ubi iungitur, aliquoties simul significatur militiam praecessisse, evocationem secutam esse[2]); cohortis autem vocabulum genetivo casu ad evocatum adiungentes titulos qui expendit numero paucos et labentis linguae omnes, non dubitabit ad abusum referre[3]). Itaque hinc quoque stabilitur, quod supra posuimus, evocatum non in cohorte meruisse, sed extra eam in corpore separato.

Quo numero evocati fuerint, Dio (55, 24) ait nescire se, neque nos coniectura eum adsequi potuimus; nam ex supra positis etsi intellegitur ex missiciis praetorianis, quos solos fere in computum venire dubium non est, decimum tertium quemque evocatum factum esse, non solum ignoramus, quot homines ex corpore illo ad missionem pervenire soliti sint, sed ignoramus item id, a quo tota res pendet, per quot fere annos evocati in sua condicione manserint. Non ita paucos fuisse suadet titulorum multitudo comparata exempli gratia cum raris titulis duarum centuriarum statorum; sed copia illa rursus non ex numero solo pendet, sed ex officiorum genere quoque et condicionibus vitae.

Evocatos paruisse praefectis praetorio inde potissimum colligitur, quod quidam eorum iique honoratiores adscribunt apud praefectos eos se militavisse[4]), et eorum quoque, qui officium non enuntiant, aliquot aiunt me-

---

[1]) C. VI, 2440. 2530. 2725 cet. Haec sollemnis et optimae aetatis formula sola sufficit ad deficiendum locum evocati; nam evocatus si in cohorte mansisset, ita scribi non debuit.

[2]) *Evoc(atus) Augusti sal(ariorum) VI ... profecit ex coh. V pr.* (Romae C. VI, 2589). — *[Ev]ok(atus) ex sp[e]clato[re] eqq. praet.* (Aquinci Eph. ep. II n. 618). — Similis est, sed perturbatus VI, 3419, cui nollem Schmidtius (p. 347) tantum tribuisset: *Aur. Iulianus evok(atus) ex b(e)n(e)f(iciario) salarior(um) VIIII chor. III ... nat. Dacia;* bonus Hungarus scribere debebat *evocatus salariorum VIIII ex beneficiario cohortis III praetoriae.* — *Evocatus Aug. ex praetor(io)* (Trallibus III, 446); *evok. ex coh. II pr. p. v.* (Romae VI, 2462); *evoc. Aug. ex coh. IIII pr.* (Romae Orell. 6775); *veter. evoka. ex cl. pr. Mis.* (Miseni X, 3417). De usu praepositionis vide quae supra p. 128 observavimus.

[3]) Quos inveni hi sunt: urbani quinque VI, 2495 (*evk., nat. Dacus*). 2526 (*pret.*). 2626 (*cho. VII pre. p. v.*). 2870 (Christiani). Eph. IV n. 921 (*coh. IIII pre. p. v.*); Salernitanus X, 115 (*evocatus cortis tertie pretorie*); Tergestinus V, 543 (*evok. Aug. n. coh. VIIII praet. p. v. Severian.*, scriptus igitur sub Alexandro); Collipponensis anni 167 (Eph. ep. I p. 44 n. 139). Praeter ultimum in provincia longinqua scriptum saeculi tertii omnes sunt et soloecismis abundant.

[4]) Sunt hi *evocatus Augusti a quaestionibus praefectorum praetorio* et *evocatus maiorriarius praefectorum praetorio*, de quibus infra dictum est; plane certus neuter est.

ruisse se in castris praetoriis [1]). Signum autem evocatorum et dux et proprie principales nusquam comparent, nisi quod unus invenitur *optio evoc(atorum), salar(iorum) curat(or) ab indicib(us)* [2]) sive (idem enim officium videtur significari) *evocatus Augusti ab indicibus* [3]), neque tamen is inter evocatos summum locum obtinuit, cum post optionatum ad aliud officium item evocatorium promotus esse inveniatur, et sic recte comparari poterit fisci curatori praetorianorum et urbaniciorum creatus sine dubio ad salaria collegis pernumeranda. In tanto titulorum numero tantaque in his rebus ambitione defectus ille cum casui tribui nequeat, iure inde colligemus neque signum evocatis Augusti commune ullum fuisse neque ducem communem, id quod fere retinuerunt ex evocatis antiquis [4]) et est sine dubio inter causas, cur evocati potissimum et ipsi vocitentur. In castrorum forma quoque iunguntur cum primipilaribus imperatorem comitantibus, quos pariter duce et signo suo caruisse verisimile est.

Quam ob causam evocatos Augustus instituerit et quibus officiis functi

---

[1]) C. VI, 2772: *Aur. Mestro ex evok. qui mil. in l(egione) an. VI, in cast. praet. an. XXI . . . v. ann. XXXVI* (immo *XXXXVI*). Anni XXI omnino comprehendunt tam stipendia gregalia in praetorio quam evocativa. Sed ei titulo sui generis unico nec aetatis bonae non multum tribuendum est. Magis huc pertinet dedicatio supra p. 145 citata; nam cum in ea post praefectos praetorii enumerentur tribuni militesque tam praetoriarum cohortium quam urbanarum itemque statores et evocati, absint autem vigiles, classiarii urbani, equites singulares, verisimile est illos numeros eo nomine coniungi, quod parebant praefectis praetorio. Id etiam ad urbanas cohortes quodammodo pervenire vel inde colligitur, quod iure unum corpus cum praetorianis faciebant; crediderimque fere ut in Africa, ubi legio III Augusto legato ita parebat, ut certum numerum hominum ad proconsulem deputaret, ita in urbe Roma cohortibus civium Romanorum praefectos certum numerum earum deputasse praefecto urbi.

[2]) Titulus Ravennas Bormanno visus (C. XI, 19 = Orell. 3464) sic est: *M. Apicio T. f. Cam. Tironi p(rimi)p(ilari) leg(ionis) XXII primig(eniae) p(iae) f(idelis), praef(ecto) leg(ionis) XIII gem(inae, centurioni) leg(ionis) XV Apoll(inaris), evoc(ato) a comment(ariis) cust(odiarum), optioni evoc. salar. curat. ab indicib., patron. mun. Raven., pontif.* Alterum *evoc.* deleri iussit Schmidtius p. 342 not. 344 not., fortiter magis quam prudenter. Idem tamen recte me reprehendit ob reiectam interpretationem Orellianam *salarii* vel potius *salariorum curatoris* defensam omnino comparatione fisci curatoris apud praetorianos. Sed quod gravissimum est, optio neque nude procedere potest neque inter evocatorum vocabulum bis repetitum interpositus ab iis recte separari; praeterea ipsa vocabuli repetitio ita optime explicatur, ut non evocatus bis ponatur, sed distinguatur evocatus cum adiecta determinatione ab optione evocatorum.

[3]) C. VI, 3414: *L. Antistio L. f. Sab. Quieto evoc. Aug. ab indices.*

[4]) Appianus b. c. 3, 40 enarrans evocationem veteranorum paternorum post dictatoris caedem a filio institutam ἦγεν, inquit, ἐς μυρίους ἄνδρας οὔτε ὡπλισμένους ἐντελῶς οὔτε συντεταγμένους πω κατ' ἴλας, ἀλλ' ὡς ἐς μόνην τοῦ σώματος φυλακὴν ὑφ' ἑνὶ σημείῳ. *Antonium praefectum evocatorum* suorum memorat Cicero Ciliciae proconsul ad fam. 3, 6, 5. Evocati quales tum erant ut nec signis nec ducibus plane carere poterant, ita re magis habebant quam iure et quidquid de iis traditum accepimus, luculenter ostendit ordinationem legitimae militiae ad eos nullo modo pertinuisse.

sint, auctores non tradiderunt, ut quidquid de ea re statui possit, aut ex universi instituti condicione et proprietate colligendum sit aut ex auctorum locis paucis titulisque item non multis, qui in singulis evocatis officium enuntiant vel indicant. Cum constet saepenumero evocatos promotos esse ad centurionatus[1]), adhuc credidimus illud corpus tamquam seminarium fuisse centurionum; sed haec ut alia tralaticia multa de re militari Romanorum vere fundamento carent, possisque pari iure contendere tribunos militum institutos esse propter procurationes. Immo obstat non solum, quod praeter evocatos etiam ex principalibus optiones et magis etiam cornicularii legitime ad centurionatum promoventur[2]), sed multo magis, quod ita nulla causa apparet, cur urbani milites soli ad evocationem admittantur. Nam quamquam centuriones certe legionarii maxime labente aetate magna ex parte ex militia urbana provenerunt, qui in legione in ordine merebant a centurionatu nullo tempore arcebantur[3]), nec facile rerum peritus admittet Augustum seminarium centurionum legionariorum ita condidisse, ut urbanae militiae soli pateret. Quam ob rem etsi evocatorum corpus multos dedit, qui centurionatum in legione caperent, ipsum sine dubio ob alias causas institutum est. Eae ut intellegantur, colligenda sunt quae de singulis evocatorum officiis supersunt testimonia, videndumque num inde aliquid efficiatur quod ad ipsum corpus perveniat[4]).

1) *Evocatus Augusti ab actis fori* repertus est in titulis Auximatibus duobus C. IX, 5839. 5840, *evocatus in foro ab actis* in Atellano X, 3733.

2) *Evocatus a comment(ariis) cust(odiarum)* invenitur in titulo supra p. 148 n. 2 relato invento Ravennae; conferri potest C. Th. 9, 3, 5: *ad commentariensem receptarum personarum custodia observatioque pertineat* cum adnotatione Gothofredi. — Vononi regnum Parthorum adfectanti et rege eorum Artabano petente Pompeiopolim in Cilicia relegato custodiae causa Remmium evocatum appositum esse Tacitus narrat (ann. 2, 68 cf. 61).

3) *Evocatus Augusti a quaestionibus praefectorum praetorio* est in titulo

---

[1]) Schmidt p. 345; cf. Cauer in hac Eph. IV p. 480. Dio 78, 5 inter coniuratos in Caracallae caedem nominat Iulium Martialem ἔν τε τοῖς ἀνακλήτοις στρατευόμενον καὶ ὀργὴν οἰκείαν τῷ Ἀντωνίνῳ ἔχοντα, ὅτι ἑκατονταρχίαν αἰτήσαντι οὐκ ἐδεδώκει.

[2]) Cauer l. c. p. 471. 475. Optiones tamen num sollemniter ita promoveantur, non sine causa in dubitationem vocavit. Qui ad centurionatum ex loco inferiore perveniunt, ut signiferi et beneficiarii, eos saltu promotos esse verisimile est.

[3]) Magnopere desiderandum est, ut colligantur documenta de condicionibus centurionatus, dico de origine stipendiisque ante factis quaenam leges apud Romanos per diversa tempora in usu fuerint ut explicetur.

[4]) Notae VI, 2379 III. 57: EVO B et IV, 51: EVOC B quid significent, ignoratur. *Evocatus beneficiarius* defendi non potest nisi ut id abusive scriptum sit pro *evocato ex beneficiario;* sed cum in eodem laterculo recte scriptum sit *evoc(atus) ex sig(nifero)*, in hunc certe id non cadit.

urbano, si quidem recte utrumque coniungitur[1]), *evokatus Augusti a questionibus* in Clusino Orell. 3503.

4) *Architectus armamentarii imperatoris* evocatus eo officio per annos XXIII functus nominatur C. VI, 2725; hoc enim significant verba: *fact(us) evoc(atus) Aug(usti), arcitect(us) armament. imp., evoc(atus) ann(os) XXIII.*

5) *Evocatus Palatinus* tituli Britannici C. VII, 257 Huebnero et Schmidtio creditur idem atque solitus evocatus Augusti, mihi occupatus aliquo modo in cura palatii custodiendi vel reficiendi.

6) *(Agri) mensor* evocatus memoratur in sententia, qua proconsul Macedoniae Q. Gellius Sentius Augurinus (C. III, 586) fines terminavit inter Lamienses et Hypataeos *adhibito Iulio Victore evocato Augusti mensore.* Item apud Hyginum gromaticum p. 121 Lachm. refertur *quidam evocatus Augusti, vir militaris disciplinae, professionis quoque nostrae capacissimus* quid fecerit, *cum in Pannonia agros ex voluntate et liberalitate imp. Traiani Augusti Germanici adsignaret.*

7) *Evocatus maioriarius* et supra p. 27 n. 38 legitur in titulo Tyanensi et in altero urbano C. VI, 3445: [*M. U*]*lpio M. f.* [*Ma*]*rciano evok.* [*mai*]*oriario prae*[*f. pr.*] *mesorum,* ubi cum spatium vix admittat substantivum aliud ante ultimum vocabulum, fortasse nominatus fuit *maioriarius mensorum.* Agri mensores utrum significentur an annonarii, dubium est, illud tamen probabilius. *Ex maioriario* dicti qui inveniuntur C. IX, 1084. 3350, et ipsi fortasse evocati fuerunt.

8) *Evocati legionis* nominantur vel certe possunt significati esse in titulis qui sequuntur[2]).

a) In laterculo C. VI, 2379 militum in praetorio probatorum a. 143 et 144 duobus hominibus (VI, 27. 36) adscriptum est *evoc. leg.*

b) *P. Tarrutenius Stel. Proculus Taurinis evocatus legionis II adi(utricis) stip(endiorum) XLVI.* Aquinci (C. III, 3565).

c) *T. Vibius Rufinus evo(catus) in leg(ione) XVI F. f.* Romae[3]).

d) *Faonio Paterno* titulus positus est in urbe C. VI, 2893 *ex evokat(o), qui se probavit ann. XVII, militavit coh. XI urb. ann. XIII,*

---

[1]) C. VI, 2755: *militavit 7 coh. II vig. evoc. Aug. a quaestion. pr. pr. speculator Aug. in coh. X pr.* Potest, ut fecit Cauer p. 421, comma *a quaestionibus pr. pr.* iungi cum eo quod sequitur *in coh. X pr.;* sed simplicius referetur ad comma praecedens commendatque id maxime titulus Clusinus.

[2]) His scriptis nuntiavit Poullius Constantinensis Lambaese repertum esse laterculum positum M. Aurelio *ab ordinibus et centurionibus et evocato legionis III Augustae,* qui deinceps enumerantur; evocatus perscriptus est omnium postremus. Intellegitur inde singulis legionibus singulos evocatos attributos esse. Laterculus prodibit in proximo annali societatis Constantinensis.

[3]) C. VI, 627: *Silvano s. T. Vibius Rufinus coh. IIII* [*pr.*] *7 Log.* AL·PO·F·G· *evo. in leg. XVI F. f. vo. l. s. m.* Post centurionis nomen, sub quo meruit Rufinus in cohorte IIII, quid significetur, parum constat, nec satisfacit quod ibi proposui *a libellis praefecti, optio, fisci curator.*

pavit leg. X gem., vixit ann. LVIIII. Itaque is miles factus annorum XVII in cohorte XI urbana meruit a. XIII, deinde evocatus factus pavit legionem X geminam, donec missus est; deinde ex evocato obiit annos natus LVIIII [1]). Haec quamquam eo nomine a solitis recedunt, quod Paternus non post XX demum legitima stipendia, sed post XIII ad evocationem admissus videtur esse, nihilo minus ostendunt eum evocatum frumentum legioni cuidam subministravisse.

e) *Mar. Marcellus med(icus) sub c(ur)a(gente?) P. Va[l(erio)] Praesent(e) evok(ato).* Aquinci (C. III, 3413).

f) *Marti et Minervae Augg. sacrum Aur. Gaius evok(atus) scolae suae v(otum) s(olvit) l(ibens) a(nimo).* Lambaese (C. VIII, 2636).

g) Fortasse addi poterunt *salariarii* legionis duorum titulorum Brigetionensium, C. III, 4308 = Eph. II n. 877: *Aur. Eutyche(s) sal(ariarius) leg(ionis) s(upra) s(criptae)*, scilicet I adiutricis, et Eph. II n. 886: *Ulpius Celerinus salariarius leg(ionis) I adi(utricis) p(iae) f(idelis) Antoni(nianae).*

Postquam supra ostendimus ex legione nullum evocatum processisse, iam intellegitur evocatos quosdam in administratione rerum legionis versatos esse. In vocabulo formando etsi *evocatus legionis* meliore auctoritate nititur quam *evocatus cohortis,* tamen genetivum hunc quoque evitant qui diligentius loquuntur et aut evocatum dicunt in legione aut alio modo sententiam formant, scilicet quod vere evocatus is qui res legionis curat non est legionis ipsius ut miles et centurio. In iis negotiis fuisse curam frumenti titulus Paterni diserte enuntiat, potestque fortasse comparari, quod in libello de castris metandis praeter evocatos etiam primipilares similem stationem in castris habent, eos autem notum est a quarto inde saeculo frumentum ad castra transmittendum curavisse. Reliqua fere posita sunt in coniecturis incertis. Scholam aliquam legionis III Augustae cur suam appellet evocatus Lambaese consistens, adhuc explicari non potest, nec magis cur medici legionis dicantur sub cura evocati legionarii fuisse. *Salaria* cum evocatorum quodammodo propria sint et stipendiis militum centurionumque opponantur, qua de re statim dicetur, *salariarius* autem recte appelletur qui salarium accipit ut mercennarius qui mercedem, iure opinor cum titulos eorum edebam salariarios legionis evocatis aequiparavi, eaque coniectura iam postquam intellectum est legionibus singulis evocatos singulos attributos esse aliquantum firmatur.

Haec fere sunt quae de evocatorum muneribus ad nos pervenerunt. Ut officia diversa sunt et sine dubio magna ex parte pendent ex iussis pro re iniunctis, ita unum habent commune, scilicet nullum in iis reperiri vere castrense et ad rem gerendam quod pertineat; immo versantur omnia in re-

[1]) Schmidtius p. 336 titulum non recte interpretatus est.

bus forensibus et civilibus, nimirum quatenus eae militarem vel quasi militarem operam aut requirunt aut certe admittunt, ut in carcere custodiendo et quaestionibus exercendis, in negotio mensorio, in alendis exercitibus. Neque casu evenisse, quod singula ad civilem administrationem potissimum ducunt, inde comprobatur, quod hoc sumpto proprietates corporis eius recte explicantur.

Anni evocationis quamquam non raro cum annis tam militiae caligariae quam centurionatus connumerantur et diversis illis militiis functus dicitur militavisse annos tot, stipendiorum vocabulum legitime ad evocationem non pertinet[1]) quique annos evocationis numerat, aut ait evocatum se fuisse annos tot[2]) aut numerat *stipendia evocativa*[3]) aut denique *salaria*[4]). Hoc cum observabam, erravi inde id repetens, quod salarii verbum honestius sit quam stipendium; nam centurioni quoque, qui evocato honoratior est, non salaria dantur, sed stipendia scilicet centurionica. Immo explicatio inde petenda est, quod salarii vocabulum hac certe aetate civile est ut stipendii militare, et usurpatur fere de adsessoribus et professoribus et medicis. Itaque certum id indicium est evocatos ut iure milites, ita re versatos esse in officio non militari.

Quod de stipendiis obtinet, fortasse ad caligam quoque pervenit. Sane caligati gregales sunt; at *militia in caliga*, quantum vidi, nusquam opponitur centurionatui, sed soli evocationi[5]), neque inepte statuetur centurionem et ipsum caliga usum esse, evocatum calceo communi et inde eam locutionem derivari.

Neque aliam ob causam opinor evocato, cum dona militaria accipit, corona sola datur (p. 146), non adduntur quae ob rem manibus gestam tam gregali quam centurioni dari solent torques armillae phalerae.

Duce quoque cur evocati caruerint, id quod factum esse supra vidimus, iam explanatum est.

Denique cum origo evocatorum ex exercitu urbano supra exposita sit, nunc eius rei causa reddi potest. Nam cum aetate imperatoria permulta negotia vere indolis civilis et olim a cingulo aliena per milites administrarentur[6]), res ita temperata est, ut arcerentur ab iis milites provinciales;

---

[1]) Duos titulos repperi C. VI, 3411 et X, 3417 infimi ordinis utrumque stipendia gregalia et evocativa communi stipendiorum vocabulo connumerantes, annos evocationis qui stipendia nude appellet nullum.

[2]) C. VI, 2440. 2448. 2530. 2725. Orell. 3547.

[3]) C. VI, 2578, ubi opponuntur *stipendia militaria*. Brambach 717: *stip(endia) XLVI, milit(aria) XVI, curatoria veteran(orum) IIII, evocativa III*, praeterea centurionica. — Stipendia post missionem, quae contraria sunt, non recte Schmidtius p. 334 effecit ex titulo Africano C. VIII, 2961, annos vitae cum stipendiis confundens.

[4]) C. VI, 2495. 2589. 3419.

[5]) C. VI, 2440. IX, 5840. Orell. 1646. Supra p. 57 n. 148.

[6]) Quaenam ea fuerint hoc loco ego non exequar; sed ipsa res digna est quae diligenter tractetur, exponatur scilicet, exempli causa in re mensoria vel frumentaria principes quos adiutores adhibuerint et quatenus militare officium ad negotia illa sua natura nequaquam castrensia translatum sit.

itaque versantur in iis fere milites militiae urbanae et omnium maxime ex praetorio. Quae autem supra exposuimus de officiis per evocatos administratis, eorum pleraque ita comparata sunt, ut non tam proprie evocatorum videantur quam communia militiae urbanae universae. Egregie Schmidtius animadvertit (p. 341) evocatum quendam (C. VI, 2454) in caliga etiamtum libratorem meruisse, ut in hoc evidenter officium non ab evocatione coeperit, sed per evocationem stipendiis expletis continuatum sit. Similiter evocatus ille vir militaris disciplinae, cuius gromaticus auctor meminit, artem suam non evocatus didicit, sed per militarem disciplinam ad eam institutus in eodem loco stipendiis emeritis permansit. Et ut uno verbo rem complectar, haec mihi videtur causa esse instituti evocatorum Augusti, ut qui per militiam urbanam ad rerum publicarum partes per militares viros tum potissimum administratas instituti et formati essent, vel post stipendia expleta in eadem condicione, loco tamen ut par erat honoratiore, aucto quoque salario et insignibus centurionicis exornati retinerentur. Inter privilegia militiae urbanae et maxime praetorianorum (nam ad reliqua genera evocationem iure magis vidimus quam re pertinuisse) hoc sine dubio non ultimum fuit; nam in legione qui merebat vel in auxiliis neque ad vitem pervenerat, stipendiis expletis, quantum apparet, cum vellet militiam continuare non poterat, sed praemiis veteranorum contentus esse debuit; veterani condicionem ut aliquatenus evitare possent, solis praetorianis concessum est[1]). Centurionatum eos fere eiusmodi condicioni praetulisse[2]) nec raro etiam post pauca stipendia evocativa vitem obtinuisse monumenta testantur[3]); sed non desunt evocati qui per multos annos, quot in vera militia vix umquam offenduntur, in evocatione permanserunt[4]). Legitimum finem ut militia habet, ita non habet evocatio; scilicet qui cum possit mitti, invitatus sponte sua remanet, non ad certum aliquem numerum annorum se obligat (certe eiusmodi militiae apud Romanos nullum indicium reperitur), sed in perpetuum

[1]) Vexilla veteranorum milites comprehendunt dimissos et praemia expectantes, neque ullo modo cum evocatis recte comparari poterunt; nam evocatio est missionis recusatio et continuatio stipendiorum itaque evocatus contrarium veterani.

[2]) Hoc quoque sine dubio saepe accidit, ut qui in praetorio merebat et instante missione non ad ordinem quidem pervenerat, sed ab ordinis spe prope aberat, interim evocatus fieret, donec locus ei fieret vitis impetrandae. Militi legionario, quantum nobis scire datum est, nisi ante missionem ad centurionatum pervenerat, annis impletis nullus locus patuit, quo eum expectaret. Hoc respectu aliquatenus defendi poterit recepta opinio evocatorum corpus seminarium quoddam fuisse centurionum.

[3]) Supra p. 149 n. 1. Per saltum promoti evocati inveniuntur ad tribunatum cohortis C. VII, 953. 974, ad praefecturam supra p. 144 n. 2. Id cur neget fieri potuisse Schmidtius p. 345, non perspicio; sane raro evenit.

[4]) Nominatur C. VI, 3424 evocatus qui militavit a. LI, obiit a. LXXVII, fortasse in officio. Parem stipendiorum numerum alibi vix reperies; quamquam centuriones stipendiorum XLVIII et L (v. huius Eph. IV p. 236) ad evocatum hunc prope accedunt. Addi poterunt evocati salariornm XXIII (C. VI, 2725) et XXVII (C. VI, 2495). Cf. item p. 150 sub 8 *b* et p. 152 n. 3.

ita, ut tam promotionis quam missionis arbitrium apud imperatorum sit[1]). Itaque qui non promoventur, manent evocati, donec officio solvantur iubente ita imperatore. Veterani vocabulum ad evocatum ita missum raro et vix legitimo usu[2]) refertur, sed appellatur fere *ex evocato,* non tam quod hoc vocabulum magis honorificum est (nam veterani etiam centuriones recte, quamquum non frequenter appellantur) quam ob eandem causam, propter quam stipendiis salaria substituuntur et caligae opponitur evocatio, quod civile officium potius sustinuit quam castrense. Ne in praemia quidem veteranorum evocato dimisso ius fuisse verisimile est, cum in eorum locum quodammodo succederet officii perpetuatio cum spe ordinis coniuncta; quamquam sine dubio sive lege sive gratia effectum est, ut evocatus dimissus aliquod militiae praemium et vitae reliquae adiumentum auferret.

Evocati cum fere ex praetorianis eligerentur, iis sublatis antiquum locum in re publica retinere non potuerunt, neque tamen, ut censet Schmidtius p. 353, cum iis interierunt, sed manserunt aliquatenus, lecti scilicet ex cohortibus urbanis, etiam post urbem Romam factam Christianam[3]). Negotia tamen olim per eos curata quarto saeculo ad officia potissimum praesidum et ducum translata sunt.

XXXVII. IVSIVRANDVM IN C. CAESAREM AVGVSTVM.

Novantiqua componentur hoc commentariolo non tam illustratione indigentia quam iunctura; ipsa enim pro illustratione erit. Tabellae aeneae prodierunt duae, altera a. 1659 in Lusitania ad Tagum amnem supra Olisiponem extracta ex ruderibus oppidi raro memorati Aritii, altera a. 1881 Assi in Troade, dum Americani ibi antiqua rudera explorant; illa Latina, haec Graeca; illa notissima et saepe edita (C. II, 172 cet.), haec publici

---

[1]) Id ad centuriones quoque aliquatenus pervenit. Scilicet cum missionem iure postulent quicumque per certum annorum numerum in ordine militarunt, is quoque qui per eos annos centurionatum adsecutus est cum reliquis dimitti potest, nec desunt in missionum documentis quae pertineant ad centuriones (cf. C. III p. 914. 915). Sed ubi invitante principe centurio a missione abstinebat, id quod saepe factum esse apparet, condicio similis fiebat evocati, videturque militia ita suscepta iure perpetua fuisse, ut non solveretur nisi aut promotione aut arbitraria missione. Hinc omnino originem cepit corpus illud quod supra tetigimus primipilarium vacantium in comitatu imperatoris constitutorum. Nimirum centurio in officio manens missione omissa cum solito ordine ad primipilatum pervenisset, saepenumero videtur neque eum locum diu obtinuisse neque statim promotus esse, sed interim in comitatu principis retentus.

[2]) Duo exempla mihi nota *veterani ex evocato* C. VI, 3430 et *veterani evocati* (supra p. 145 n. 7) aetatis infimae sunt et auctoritate destituta.

[3]) C. VI, 2870.

iuris facta in America anno praeterito a Lawtono[1]), in hoc nostro hemisphaerio nondum quod sciam typis repetita et paucis hodie nota. Latina haec sunt scripta a. 37 d. Mai. 11:

C. Ummidio Durmio Quadrato | *leg(ato) C. Caesaris Germanici imp.* | *pro praet(ore)* |

Iusiurandum Aritiensium. |

Ex mei animi sententia, ut ego iis inimicus | *ero, quos C. Caesari Germanico inimicos esse* | *cognovero, et si quis periculum ei salutiq(ue) eius* | *in[f]er[t] in[f]er[e]tque*[2]), *armis bello internicivo*[3]) | *terra mariq(ue) persequi non desinam, quoad* | *poenas ei persolverit: neq(ue) me [neque]*[4]) *liberos meos* | *eius salute cariores habebo, eosq(ue), qui in* | *eum hostili animo fuerint, mihi hostes esse* | *ducam: si s[c]i[e]ns fa[ll]o fefellerove, tum me* | *liberosq(ue) meos Iuppiter optimus maximus ac* | *divus Augustus ceteriq(ue) omnes di immortales* | *expertem patria incolumitate fortunisque* | *omnibus faxint.*

[A. d.] V idus Mai[as] in | *Aritiense oppido veteri Cn. Acerronio* | *Proculo, C. Petronio Pontio Nigrino cos.,* | *mag(istris)* | *Vegeto Tallici, . . ibio . . . arioni.*

Graeca scripta eodem anno haec sunt, retenta litterarum maiorum minorumque quae in aere cernitur diversitate:

Ἐπὶ ὑπάτων Γναίου Ἀκερρωνίου | Πρόκλου καὶ Γαίου Ποντίου Πετρω|νίου Νιγρίνου |

ψήφισμα Ἀσσίων γνώμῃ τοῦ δήμου. |

Ἐπεὶ ἡ κατ' εὐχὴν πᾶσιν ἀνθρώποις ἐλπισθεῖσα Γαίου | Καίσαρος Γερμανικοῦ Σεβαστοῦ ἡγεμονία κατήνγελται, | οὐδὲν δὲ μέτρον χαρᾶς εὕρηκην (sic) ὁ κόσμος, πᾶσα δὲ πόλις | καὶ πᾶν ἔθνος ἐπὶ τὴν τοῦ θεοῦ ὄψιν ἔσπευκεν, ὡς ἂν τοῦ | ἡδίστου ἀνθρώποις αἰῶνο[ς][5]) νῦν ἐνεστῶτος, | ἔδοξεν τῇ βουλῇ καὶ τοῖς πραγματευομένοις παρ' ἡμῖν | Ῥωμαίοις καὶ τῷ δήμῳ τῷ Ἀσσίων καταστταθῆναι πρεσ|βείαν ἐκ τῶν πρώτων καὶ ἀρίστων Ῥωμαίων τε καὶ Ἑλλή|νων τὴν ἐντευξομένην καὶ συνησθησομένην αὐτῷ | δεηθησομένην τε ἔχειν διὰ μνήμης καὶ κηδεμονίας | τὴν πόλιν, καθὼς καὶ αὐτὸς μετὰ τοῦ πατρὸς Γερμανικοῦ | ἐπιβὰς πρώτως τῇ ἐπαρχείᾳ τῆς ἡμετέρας πόλεως | ὑπέσχετο. |

---

[1]) *Report on the investigations at Assos 1881 by Joseph Thacher Clare (Papers of the Archaeological Institute of America. Classical Series* I). Boston 1882. p. 133.

[2]) IN FEERII INPERITQVE exemplum melius; emendavi ego apud Huebnerum. Pro *que* requiritur *ve.*

[3]) Sic exemplum melius, non *internecivo*, noruntque periti *internicivum* formam genuinam esse.

[4]) NEQ· ME · LIBEROS traditur. Apud Huebnerum emendavi *neque liberos;* iam magis crediderim errore fabrili alterum *neque* excidisse.

[5]) Traditur ΑΙΩΝΟΥ.

Ὅρκος Ἀσσίων. |

Ὄμνυμεν Δία σωτῆρα καὶ θεὸν Καίσαρα Σεβαστὸν καὶ τὴν | πάτριον ἁγνὴν παρθένον εὐνοήσειν Γαίῳ Καίσαρι Σεβασ|τῷ καὶ τῷ σύμπαντι οἴκῳ αὐτοῦ, καὶ φίλους τε κρίνειν, | οὓς ἂν αὐτὸς προαιρῆται, καὶ ἐχθροὺς οὓς ἂν αὐτὸς προβά[λ]|ληται. Εὐορκοῦσιν μὲν ἡμῖν εὖ εἴη, ἐφιορκοῦσιν δὲ τὰ ἐναν|τία. |

Πρεσβευταὶ ἐπηνγείλαντο ἐκ τῶν ἰδίων:

Γαίος Οὐάριος Γαίου υἱὸς Οὐολτινία Κάστος |
Ἑρμοφάνης Ζωΐλου |
Κτῆτος Πισιστράτου |
Αἰσχρίων Καλλιφάνους |
Ἀρτεμίδωρος Φιλομούσου, |

οἵτινες καὶ ὑπὲρ τῆς Γαίου Καίσαρος Σεβαστοῦ Γερμανικοῦ | σωτηρίας εὐξάμενοι Διὶ Καπιτωλίῳ (sic) ἔθυσαν τῷ τῆς πόλε|ως ὀνόματι.

Iuris iurandi Gaio praestiti auctores quoque meminerunt, sed aliqua diversitas est inter relationes eorum et tabulas supra relatas. Scilicet Dio postquam Gai res gestas in universum adumbrans quantum sororibus dederit exposuit, ut et in votorum formulam reciperentur et per eas quoque iuraretur (59, 3: καὶ τοὺς ὅρκους τοὺς ἐς τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ φέροντας καὶ ὑπὲρ ἐκείνων ὁμοίως γίγνεσθαι), mox ad secundum annum Gai adnotat solitum iusiurandum excluso Tiberio in acta Augusti Gaiique praestitum esse (59, 9): περὶ δὲ δὴ τοῦ Αὐγούστου τοῦ τε Γαίου τά τε ἄλλα ὥσπερ εἴθιστο καὶ ὅτι καὶ σφῶν αὐτῶν καὶ τῶν τέκνων καὶ ἐκεῖνον καὶ τὰς ἀδελφὰς αὐτοῦ προτιμήσουσιν ὤμοσαν. Similiter Suetonius (Gai. 15): *de sororibus*, ait, *auctor fuit, ut omnibus sacramentis adiceretur: neque me liberosque meos cariores habebo quam Gaium habeo et sorores eius.* At sorores, propter quas rerum auctores iuris iurandi meminerunt, a tabulis absunt, neque non abesse poterant; nam cum Tiberius obiisset a. d. XVII k. Apr., interpositis diebus duobus et quinquaginta in angulo illo Lusitaniae oppidani ad sacramentum hoc adacti sunt, eodemque fere tempore, certe ante k. Iul., cum consules adscripti sint semestris prioris, etiam Assii iurarunt. Illud autem de sororibus adiciendis eo minus per primos novi imperii dies a Gaio institui potuit, quod aperte redit ad eius aliquod decretum edictumve, ab iis autem in imperii initiis eum abstinuisse Dio (59, 2) auctor est, tam popularem eum scribens fuisse, ὥστε μήτε τῷ δήμῳ ἢ τῇ γε βουλῇ γράψαι τι μήτε τῶν ὀνομάτων τῶν ἀρχικῶν προσθέσθαι τι.

Ex ea ipsa re iuris iurandi Gaiani condicio et proprietas descendunt. Scilicet sacramentum in acta principum qui fuerunt eiusque qui nunc est et in ipso imperii principio et quotannis k. Ianuariis exactum a militibus, praestitum ab omnibus[1]), quamquam auctores non tradiderunt quomodo adactum sit principe mutato, dubium esse non potest communi iure novum principem id exegisse sive per edictum publice propositum sive litteris datis

[1]) *Staatsrecht* 2 p. 768.

ad magistratus Italiae praesidesque provinciarum. Ab iis cum secundum Dionis locum supra relatum Gaius abstinuerit, nihilominus autem statim sacramentum per universum orbem terrarum Romanum praestitum esse tabulae supra relatae declarent, necessario sequitur Gaio imperatore facto id sponte susceptum esse; id quod item egregie convenit publicae laetitiae, qua illa imperii translatio omnes antea posteave factas longe superavit, ab aequali Philone luculenter enarrata et similiter item enuntiata in exordio tabulae Assiorum. Ita cum formulam iuris iurandi non princeps dictarit, sed qui sacramentum illud primi praestiterunt, id est, ut ait Tacitus in Tiberio, *Romae consules patres eques,* in Gaio facile immutari potuit et augeri, idque vere factum esse verisimile est, quamquam certo id demonstrari non potest, cum sollemnis formula sacramenti qualis fuerit ignoretur. — In sacramento utroque distinguenda sunt communia sacramentorum, quaecumque Aritii et Assi publice adigerentur, et propria sacramenti imperatorii. Clausula sacramenti tam Latina quam Graeca ad communia pertinet; illam olim observatum est redire in annalibus belli Hannibalici [1]), haec iisdem verbis reperitur in titulis aliis Graecis [2]). Numina quoque communia sunt, ea scilicet per quae secundum unius cuiusque civitatis leges publice iuratur. Nam quod Assii iurant per numina sua more Graeco, Lusitani more Romano peregrini utrique, id cum eo coniunctum est, quod illi Graeca lingua utuntur, hi Latina et omnino quod imperium Romanum non ita ut Graeca barbarorum quoque quos dicunt instituta publica admisit et sua aliquatenus fecit. Gaiani sacramenti propria haec non sunt. Sed ipsum quod iuratur in utroque instrumento ita parili modo procedit, ut aperte ex formula pendeat tam Lusitanis quam Asianis ex urbe transmissa et Gaii causa concepta. Potuerunt omnino verba eadem tum usurpari quibus ante Gaium et post eum cives subditique imperatoribus sacramentum praestiterunt; sed magis crediderim in Gaianam proprium quiddam novi imperatoris studium intulisse; neque verisimile in verba Tiberii vel Traiani per universum imperium ita iuratum esse, ut amicos hostesve omnes sibi fore sponderent qui eodem animo in principem essent. Accedit quod formulam eam auctores referunt tamquam singularem et insolitam fortasse non solum propter sororum adiectionem, sed etiam propter ipsa verba. Hoc ut in coniectura positum est, illud certum videtur esse cum coniuratione illa sponte suscepta coniunctum fuisse, ut sacramentum non solum in tabulas publicas referretur, id quod communi iure obtinebat, sed praeterea ad legis formam in aere perscriptum

---

[1]) Scipio apud Livium 22, 53 cives patriam deserturos cogit ut iurent in verba haec: *ex mei animi sententia, ut ego rem publicam populi Romani non deseram neque alium civem deserere patiar: si sciens fallo, tum me Iuppiter optimus maximus domum familiam remque meam pessimo leto adficiat.*

[2]) Proxime accedit ad hanc formula pacto Latiorum et Olontiorum Cretae insulae subiecta (C. I. Gr. 2554, 175): *ὀμνύω τὰν Ἑστίαν* cet. *εὐορκέοντι μὲν ἦμεν πολλὰ καὶ ἀγαθά, ἐφορκέοντι δὲ τὰ ἐναντία.* Similia reperiuntur ibidem n. 1688. 2555. 3137; egit de his, etiam de forma *ἐφιορκεῖν* vel *ἐφορκεῖν* pro *ἐπιορκεῖν*, Boeckhius ibidem vol. 1 p. 808.

publice proponeretur. Hoc enim si iure ad omnia eius generis sacramenta pervenisset, sine dubio alia plura similia instrumenta superessent; quod duo quae extant Aritiensium et Assiorum ad unum Gaium pertinent, significat proprium id fuisse sacramenti Gaiani. Itaque iam statuemus formulam quam tenemus sacramenti Gaio praestiti pertinere ad primum sacramentum post mortem Tiberii succeptum, scriptores autem quae referunt ad sacramenta posteriora k. Ian. a. 38 et deinceps, ita tamen ut formula anni primi maneret adiectis sororum vocabulis.

Praeterea quae in tabula Assia leguntur interpretis operam non requirunt. Gaius natus a. 12 (Aug. 31) parentes sexennis in Syriam comitatus (Suetonius c. 9) Asiam quoque provinciam tum adiit; ii enim ab Euboea Lesbum profecti sunt, ubi Agrippa Iuliam enixa est, et inde, ut ait Tacitus ann. 2, 54, *extrema Asiae Perinthumque ac Byzantium* Germanicus lustravit *cupidine veteres locos et fama celebratos noscendi.* Ita Assum quoque adierit necesse est, quo appellit a Lesbo continentem petens; filius tamen cum matre Lesbi remansit neque Assum venit, cum Assii tantum dicant eum adiisse provinciam, πρώτως addentes adulatione, scilicet spem ita significantes futuri itineris Asiani alterius.

Unum addam diversum, sed coniunctum. Sorores Gaii cur absint ab his tabulis, supra explicavi; sed iussi eius de earum nominibus suo addendis in sacramentis et in votis (Dio l. c.) et in consulum relationibus (Suetonius c. 15: *quod bonum felixque sit C. Caesari sororibusque eius*) et omnino ubicumque sollemniter imperatoris nomen sic ponebatur, monumenta item vestigium servarunt adhuc non agnitum. Scilicet acta Arvalium a. 38 mensis Ianuarii indictionis reliquias exhibent[1]) sic explendas:

Q*uod bonum faust*VM *felix fortunatum salutareq. sit c. caesari aug*
GER*manico ipsi so*RORI*busq. eius p. r. quiritibus fratribusq. arualibus*
MIH*ique sacri*FICIVM · IN *luco domoque*
C · CAES*a*RIS AVGVSTI GERMAN*ici magistri erit*
A · D · V · K · IVNIAS *domi*
A · D · IIII · K · IVNIAS · IN *luco*
A · D · III · K · IVNIAS *domi*
A · D · III · K · FEBRVA*r*
TAVRVS · STATILIVS · CORVINVS · PROMAGISTE*r collegii fratrum arualium*
NOMINE · IN CAMPO AD ARAM PACIS . . . . *immolauit*

Confirmatur ita quod Dio tradit de adiciendis sororibus Gaium edixisse primo imperii anno et iam a. 38 incipiente secundum eam formam vota reliquaque similia instituta esse.

[1]) C. VI, 2028 ^{b} = Henzen Arval. p. XLII. Fragmentum in quo sunt principia vv. 1. 2. 3. 4 Q | GER | MIH | C CAES hodie desiderari nuntiavit a me interpellatus Christianus Huelsen; fragmenti maioris idem ectypum subministravit, in quo clare apparent v. 4 litterae in editione omissae RIS. Supplementa ab Henzeno proposita referre nolo inventis veris.

XXXVIII. MILITVM PROVINCIALIVM PATRIAE.

Quod multi ex multo tempore desideraverunt, ut patriae militum componantur, cum inde tam in dilectus formam aetatis imperatoriae quam in ius personarum rerumque publicarum aliquantum lucis redundaturum esse fortasse non sine causa speretur, id laterculis subiectis non perficitur quidem, nec recte perfici poterit nisi sylloge inscriptionum Latinarum, a quibus haec disquisitio tota fere pendet, aliquando absoluta. Sed donec publici iuris factae erunt quas adhuc aegre desideramus, Italiae mediae et Germaniarum praesertim inscriptiones et his superstructi indices meliores et pleniores elaborabuntur, interim ex his quoque proficietur. Adhibui ad conficiendos eos subsidia et communia omnium et ea quorum mihi copia per amicos facta est, praesertim eos apud quos schedae adservantur paratae ad perficiendas partes syllogae nostrae nondum publici iuris factas, Eugenium Bormann, Hermannum Dessau, Ottonem Hirschfeld. Eorum adiutorio potissimum debetur quod, ut dubium non est quaedam omissa esse, quae addi potuerunt et debuerunt, ita non multa confido desiderari eorum quae hodie nota sunt. Patrias militum paucis exceptis non recepi nisi diserte in titulis enuntiatas; nam licet saepenumero locus tituli inventi pro patria defuncti accipi possit, cum in tali re facile errori locus sit neque huius commentarioli forma disputationem admittat, eius generis titulos excludere malui quam dubiis certa turbare. Proponuntur collectanea forma simplici laterculorum; quos ut diluant verborum ambagibus et libellos librosve inde efficiant nomine specioso magis quam iusto historiae legionum auxiliorumve classiumve ornatos, aliis relinquo. Ego quomodo rem ordinarim, breviter explicabo.

Ad Italiam indices hi eatenus tantummodo perveniunt, quod in altero milites legionarii tam Italici quam provinciales recensentur; eiusmodi enim laterculo qui in dilectum militum aetatis imperatoriae inquirit nullo modo carere potest. Italicos ex praetorio, item cohortium urbanarum vigilumque equidem non collegeram; nam ut testimoniorum eius generis numerus maior est, ita utilitas minor neque eadem disputandi forma. De iure enim tam personarum quam populorum, quod ad Italiam attinet, eatenus tantum ambigitur, quod quo tempore et quatenus in legione Itali merere desierint restat quaerendum; cui indagationi quae in altero indice composui sufficere visa sunt. Sed tamen cum Oscarus Bohn haec parata haberet non inserta nuper ab ipso edito commentario srpra p. 135 citato, non committendum duxi ut occasione ne uterer, et facile ab eo impetravi, ut laterculos eos meis adderet (infra p. 250). In indicem autem primarium patrias militum tantummodo provinciales admisi, in provinciis recensendis secutus ordinem enchiridii Marquardtiani.

Militum patrias collegi, omisi ducum et praepositorum cum senatorii et equestris ordinis tum centurionum peditum et equitum decurionum; nam dilectus, ad quem universa quaestio redit, ad illos non pervenit, ad centuriones

et decuriones etsi eo nomine pervenit, quod plerique eorum ex gregalibus ad locum honoratiorem adscenderunt, nihilo minus genera militiae originesque in honoratis his ita tolluntur, ut ad hanc quaestionem centuriones decurionesque ii soli admitti possint, quorum statum ante locum illum adeptum traditum habemus. Sane praepositorum infimos gradus, ut centuriones cohortales et magis etiam decuriones alarum hoc nomine tum cum gregalibus recte aequiparabimus, cum apparet vocatos esse ad eum ipsum numerum regendum, in quo in ordine meruerant. Itaque eius generis quorum mihi copia erat numero perpaucos admisi; eos autem, quos patebat aliunde profectos militibus his vel illis praepositos esse, procul habui. Quanta diversitas autem, praesertim ubi de origine agitur, intercedat inter centuriones legionarios reliquosque loci insignioris et milites gregales, inde intellegitur, quod, cum Italici imperante Vespasiano (ut alibi ostendam) militare desierint, id ad centuriones nullo modo pervenit[1]). Habebit omnino harum

---

[1]) Non abs re est diversam centurionum et militum legionariorum originem aliquatenus illustrare exemplis petitis maxime a legione Africana titulisque Lambaesitanis. Perveniebatur ad centurionatum legionarium triplici via, aut per stipendia in provincia facta, maxime legionaria, rarius per alaria vel cohortalia, aut per stipendia urbica, au nulla militia gregali peracta favore et natalibus. Hoc probabile est abusu potissimumt invaluisse, pertinuitque fortasse praesertim ad eos, qui ex equestri ordine venientes reddito equo publico centuriones facti sunt. Ad ea, quae de his adnotavi in hac Eph. IV p. 235) iam addo titulum nuper repertum in Africa prope Simitthu a Cagnato et insertum uberrimae eius relationi alteri p. 88: *C. Octavio Q. fil. Cornel. Honorato 7 adlecto ex eq(uite) R(omano) a divo Pio in leg. II Aug., 7 leg. VII Claudiae piae fidel., 7 leg. XVI Flaviae fir(mae), 7 leg. X gem. p. f.* (cohorte) *V princ(ipi) posteriori.* — Urbica militia ad vitem perduxit fere per gradus duos, aut cornicularíatum apud praefectos praetorii administratum (v. Cauer in hac Eph. IV p. 475) aut evocationem (v. Schmidt in Hermae vol. 14 p. 345 quaeque supra dicta sunt p. 145); ab utroque enim loco proximus gradus centurionatus legionarius esse solet. Haec promotio cum ad praetorianos potissimum pertineat, inveniuntur etiam centuriones legionarii profecti ex corporibus militum in Italia consistentium loci inferioris, ut cornicularium vigilum primus Marcus ita promovit (Orell. 3456), item sic promoti sunt navarchus classis Misenensis (C. VIII, 1322) et qui meruerant inter equites singulares (C. II, 4147. VIII, 2817). — Denique quod olim solum obtinuit, ut in ordine qui meruisset, deinde ordinem duceret, id in provinciali quoque militia etiam postea mansit, ut inter alios ostendunt centuriones exercitus Africani C. VIII, 217. 2354 et Germanici tituli Brambachiani n. 1752 anni p. C. 191. Itaque in militum originem qui inquirit, ei centurionatus legionarius procul habendus est, cum ad eum locum ex diversis generibus militiae perveniatur. Provinciarum autem diversitas si qua obtinuit in militum dilectu, ad centurionatum ea non pervenit. Primum cum soleant centuriones ab una legione ad aliam transferri, plerumque non omnes centurionatus enumerant, sed eum quem forte gerunt vel quem postremum obtinuerunt solum ponunt; itaque de plerisque centurionibus a qua legione inceperint dubium est. Deinde ibi quoque, ubi de centurionatu primo edocemur, gregalis militiae condicio inde tuto colligi nequit; nam qui ordinem accipit, saepenumero simul legionem mutat. Illustrabunt haec quae accepimus de centurionibus legionis African. Inter eos qui patriam enuntient tredecim repperi, quae patriae sunt Campania (n. 2801 fortasse), Clunia Hispaniae (n. 2807), Ara Agrippina Germaniae (n. 2785. 2907), Aquincum Pannoniae

quoque domuum collectio suam utilitatem, eo maxime quod aliquatenus declarabit, quando imperium Romanum ab Italis administrari desierit et provinciales quomodo per gradus Italis hoc respectu aequiparati sint vel adeo praelati; nam ut cardinales papae Romani ex mundanis facti sunt Itali, ita e contrario imperii Romani magistratus ex Italis evaserunt, ut utar verbo apto magis quam Latino, imperiales. Sed alia res est neque recte finibus militiae circumscribenda; complectatur necesse est honores universos, cum praesertim tam civilia quam militaria officia et senatoria et equestria ab iisdem fere hominibus suscepta sint.

Hinc oritur ambiguitas quaedam in veteranis. Missio cum perveniat ad omnes qui per annos legitimos militaverunt, mittuntur quidem tam centuriones quam milites; sed qui ante missionis tempus vitem adsecutus est, saepe a missione abstinet et militare pergit, id quod militi, quantum scimus, non permittitur. Propterea titulum Lambaesitanum a. 166 dedicant *(centuriones) et veterani leg. III Aug., qui militare coeperunt* a. 140 et 141 (ann. Const. 1883 p. 382). Sequitur inde numerum centurionum post missionem defunctorum pro portione aliquanto minorem fuisse quam militum. Etiam magis inde imminuitur, quod centuriones post annos coactae militiae expletos sub signis retenti legitimo cursu ad primipilatum perduci solent nec facile mittuntur nisi post adeptum eius ordinis gradum summum. Haec qui considerat minus mirabitur, quod tam exiguo numero tituli suppeditant centuriones honesta missione dimissos et quod in iis lingua Latina melioris aetatis proprio vocabulo caret respondenti primipilari, ut commune veterani etiam centurionem qui fuit complectatur. Castrensi demum sermone postquam invaluit officii depositi significatio per praepositionem *ex,* dici coeptum est non tam *ex centurione* (C. VIII, 9600) parum concinnum, sed *veteranus ex centurione* sive *ex centurione veteranus* (C. III, 225. 1471. 5820. V, 2831. VIII, 9236. X, 3365; rarum est *veteranus ex centurionibus* X, 3370, de qua locutione dixi p. 128 in tractatu de protectoribus) vel *ex centurione missus honesta missione* (III, 6234. VIII, 2618*b* 2. 7080), cum soloecismus *veteranus*

(n. 2826), Moesia (n. 2786), item Viminacium (n. 3001) et Ratiaria (n. 2871), Pelagonia Macedoniae (n. 2865), Traiana Thraciae (n. 2964), denique in Africa Theveste (n. 2878), Lambaesis (n. 2980), Cirta (n. 2890 ut videtur). Itaque ea aetate, qua milites legionis Numidicae origine omnes fere Afri erant, centuriones maiore ex parte aliunde in Africam venerunt. Ad quodnam genus ex tribus supra relatis centuriones hi referendi sint, in coniectura positum est, cum praesertim centuriones facti plerumque de gregali militia taceant; multos probabile est ex praetorianis proficisci. De primo centurionatu ubi constat, interdum susceptus est in provincia, in qua miles ortus est et gregalem meruisse eum verisimile, ut Moesiacus n. 2786 ordinatus est in legione I Italica, similiterque n. 2354 (aetatis Traianae) miles legionis III Augustae et sine dubio origine Afer postea in ala Africana meruit sesquiplicarius et duplicarius, deinde centurio factus est legionis III Augustae; sed e contrario tam Viminacensis n. 3001 quam Agrippinensis n. 2907 vitem primum gesserunt in legione VI victrice Britannica, miles legionis III Augustae n. 217 in legione II Italica, quae Norico praesidebat. Haec similiaque de centurionum origine et promotione ut non inutile erit colligere et comparare, nostra tota turbarent sine discrimine admissa.

centurio adhuc opinor in classiariis solis testatus sit (X p. 1130). Sed cum quae in re militari regnat ambitio hic eo se prodat, quod qui centurio fuit non sibi satisfacit communi veterani vocabulo, nihilominus aliquoties eius condicionis homines communi veterani nomine contenti fuerunt, ut extra dubium est in *tribuno ex vet(erano)* C. III, 3237. Itaque veteranos nude dictos omnes quidem admisi, cum non multos inter eos esse confidam qui sint ex centurione; cautione nihilominus in his utendum est. Ita C. Amarfius Saturninus *veteranus Augg. nn. ex legione secunda Parthica* post missionem decurio factus apud Ligures Baebianos (C. IX, 1459) magis ordinem duxisse videtur quam in ordine meruisse.

Sed alio quoque nomine veteranorum tituli ambiguitate laborant: scilicet domum quam enuntiant non raro quaeri potest utrum habuerint tum cum probati sunt an cum missione vel post missionem adquisierint. Ita veterani duo tituli Lugudunensis (Boissieu p. 306), qui sic conceptus est: *M. Aurel. Primus veteranus leg. I M. missus honest. mission. civis Remus sibi fecit et C. Modestin(io) Peregrino veterano leg. eiusd. misso honest. mission. civ. Agripp. contubernal(i) mihi carissim.*, milites facti esse possunt dilectu Durocortorensi et Agrippinensi, sed item post missionem originem antiquam mutavisse accepto praedio in civitatibus memoratis. Veteranos eius generis quos repperi etsi adscripsi omnes, patria eorum maxime, qui eam non cum nomine, sed post condicionem enuntiant, non tuto ad dilectum referetur.

Laterculus qui sequitur primarius (*I*) milites enumerat quadripertito.

1. Praetoriani provinciales incipiunt, quibus interposui paucos provinciales repertos inter urbanicianos et vigiles. Separavi in illis qui fuerunt ante Severum (*A*) et posteriores eo (*B*), id quod quatenus pendemus ex laterculis facile perficitur, cum de eorum aetate in universum constet. Sepulcrales tituli utrius saeculi sint, saepe ambiguum est, nec tamen errores eius generis a me commissi multum nocebunt, cum leges dilectus ex solis laterculis satis eluceant. — Huius ordinis milites provinciales Severo anteriores desumpsi ex commentario nuper edito Oscari Bohn *über die Heimat der Prätorianer* (Berolini 1883) paucis additis mutatisve. In praetorianis Severo posterioribus secutus sum, ut dixi, potissimum laterculos editos alios in C. vol. VI n. 2385 (emendatius Eph. IV p. 327 n. 896; anni est 209) et deinceps, alios compositos a Bormanno Eph. IV p. 324.

2. Legionarios provinciales, qui originem adscriptam habent, secundum legiones composui in laterculo altero (*II*), secundum origines in hoc remissione facta ad alterum.

3. Auxiliariorum index bipertitus est.

A. Alarum et cohortium vocabula, quae quidem a dilectu primario derivata sint[1]), ita composui, ut pro fundamento sumerem indicem corporis

[1]) Intellego quae ethnicum enuntiant per substantivum genetivo plurali; adiective formata nomina notum est aliam originem aliamque explicationem habere. Horum non recepi nisi quae per exceptionem adiectivum pro substantivo admiserunt; nam sunt quaedam exempla licet rara eius usus vel potius abusus.

maxime voluminis III, in quo privilegia militum collecta exhibentur, adiunctis postea repertis in Ephemeride hac editis, item indices voluminum reliquorum huc pertinentium adhuc editorum II. V. VII. VIII. IX. X, plerumque non repetens numeros titulorum, sed in sola voluminis adlegatione subsistens. Adsumpsi quae scriptores memorant, ut Tacitus et Arrianus, quatenus mihi constabat propria vocabula apud eos referri. Notitia dignitatum aevi Theodosiani cum multas alas cohortesque nominet, longe plurimas earum, scilicet quas aut certum aut verisimile esset institutas esse post Diocletianum, ab his laterculis procul habui, vetustioris originis quae viderentur, recepi. Eminent inter has quae recensentur in Britannia (Occ. c. 40) *per lineam valli;* nam cum sint numero tres et viginti omnes, undeviginti adscendunt ad saeculum secundum[1]), ut cum praeterea per totum imperium castra per tertium quartumque saeculum subinde mutata auctaque reperiantur, ad vallum illud immota fere steterint necesse sit. Propter eandem causam non magis admisi numeros, ut sunt *Brittonum, Delmatarum, Treverorum*, similes alii; nam ante Marci tempora vix locum in militia Romana habuerunt (invenitur *n. Brit. et explorat. Nemaning.* in titulo anni 178 Brambachii n. 1751; *numerus exploratorum Batavorum* in altero aetatis Severianae apud eundem n. 7; *n. Cattarensium* in tertio a. 225 apud eundem n. 1317), et expendendi sunt una institutis, quae militiae reformationem Diocletianam quodammodo incohabant. — Alae et cohortes cum praeter numerum vocabulis pluribus nominari soleant, frequenter autem non omnibus utantur, nos non in eo elaboravimus, ut hae diversitates plene recenserentur et curiose distinguerentur, sed formam maxime plenam potissimum repraesentavimus, breviatione indicata plerumque additis uncis rotundis. Omittitur autem aut ethnicum alterum (ut *Hispani Astures* plerumque dicuntur *Astures* nude, *Astures et Callaeci* modo hoc, modo illo vocabulo solo utuntur), aut, ubi nomen primarium duplex est ethnicum et personale, alterum utrum (ut *ala Tungrorum Frontoniana* plerumque hoc solo vocabulo appellatur) aut cognomen honorarium (ut sunt ethnica adiective formata *Macedonica, Dacica,* item *torquata*) aut quod militarem formam enuntiat (ut sunt *miliaria, quingenaria, equitata, peditata*) vel militum condicionem civilem (ut *civium Romanorum,* fortasse etiam *civium Latinorum*); denique ipsi numeri, maxime in primis alis cohortibusque iis quae secundam nullam habent, sed etiam in aliis, non raro breviando praetereuntur. Vocabula imperatoria in perpetuum adsumpta, respondentia scilicet Flavio legionum IV et XVI, Traiano sive Ulpio legionum II et XXX, omnia posui vel certe ponere volui, cum ad institutionem singulorum auxiliorum pertineant; abieci autem quae gerebant tertio saeculo desumpta a principe modo regnante, item quae tum obtine-

[1]) Quattuor reliquorum numerorum, qui sunt *cohors prima Cornoviorum* — *numerus Maurorum Aurelianorum* — *cuneus Sarmatarum* — *ala prima Hercula* (sic), cum tres aperte quarti saeculi notam habeant, de Cornoviis dubitari potest; at si sunt, ut esse creduntur, Cornavii Ptolemaei populus Britannus, cohors posterioris originis et ipsa est; nam Britannicus dilectus meliore aetate non per populos factus est.

bant piae fidelis similiaque agnomina ab huius elenchi consilio aliena. — Alas cohortesque ex eodem populo lectas eundemque numerum, praesertim primum habentes plures passim in exercitibus reperiri non minus certum est quam ambigua saepe iusta earum distinctio; ut Alpinorum duae cohortes primae equitata altera, altera peditata in lege publica anni p. C. 80 iuxta positae inveniuntur cognomine nullo addito similiterque alibi cohortes duae primae Thracum (vide ad C. III, 109). Eiusmodi difficultates ubi adsunt vel possunt adesse, cum ad hanc nostram disquisitionem eae non magnopere pertineant neque in transitu queant elucidari, in hoc indice satis habuimus iuxta ponere quae accepimus, eandem esse alam vel cohortem similis nominis neque affirmantes neque negantes. Ita ex hoc indice cognoscetur Gallorum exempli causa cohortes ad quem numerum adscendant et quinam inter numerum primum et summum aut defuerint aut hodie ignorentur; notorum numerorum aliquot num duplicati vel adeo triplicati extiterint, ex indice cognosci certo non potest. — Alae et cohortes quae ethnico caruerunt aut certe appellantur eo omisso neque certa ratione supplendo, quamquam ad hos laterculos ipsae non perveniunt, nihilominus de iis quae parata habebam appendicis loco composui, alis recensitis in laterculo VI, cohortibus in laterculo VII, ideo praesertim quod propter breviationem modo significatam haec quoque aliquatenus cum nostris coniuncta sunt.

B. Auxiliares provinciales, qui originem adscriptam habent, seorsum composui, equites singulares in laterculo III, alarios in laterculo IV secundum alas, cohortales in laterculo V secundum cohortes; ad quos laterculos remissione facta in laterculo primario (*A*) inveniuntur distributi secundum patrias.

4. Classiarii, qui quatenus origo eorum traditur omnes fere provinciales fuerunt (Italici pauci compositi sunt C. X p. 1128), digesti sunt secundum patrias ita, ut quatenus veniunt ex corporis volumine X, solus voluminis numerus ponatur, cum nationes classiariorum ibi in indice peculiari p. 1128 recenseantur. Reliquos titulos classiarios citavimus adiecto numero, etiam qui comprehenduntur in corporis volumine XI nondum edito; nam classiarias inscriptiones Ravennates ex voluminis eius plagulis a Bormanno missis repetivit Hermannus Ferrero in libro *l'ordinamento delle armate romane* edito Taurinis a. 1878, poteruntque donec ipsum volumen publici iuris fiet qui his uti cupiunt Ferrerianam compilationem adhibere.

I. MILITES PROVINCIALES.

I. Sicilia.

Milites nulli.

II. Sardinia.

1. praet. —
2. leg.:

   Caralis: III Aug.

3. auxilia:

A. *c. I gemina Sardorum et Corsorum* III.
c. (I) Sardorum X. Sultan Hissar *Bull. de corr. hellén.* 7 p. 275.
c. II Sardorum VIII.
B. *Cares(ius):* coh. II gem. Lig. et Curs.
4. classiarii:
Sardi V, 8819. VI, 3101. 3105. 3121. X tredecim. XI, 113. 121. Eph. II D. LIX (leg. ex class.)
Fifens(is) ex Sardinia D. XXXV.

III. Corsica.
1. praet. —
2. leg. —
3. auxilia:
A. *c. I gemina Sardorum et Corsorum* sive *Cursorum* III.
I (traditur T) *c. Corsorum* Praeneste (Orelli 153; cf. C. X p. 777).
c. II gemina Ligurum et Cursorum III.
[*c.*] .... *Corsorum civium Romanorum* IX, 2853.
B. —
4. classiarii:
Cursicus II, 4063.
Corsus VI, 3172. X duo. XI, 109.
Opinus ex Corsica D. XLI.
Corsus Vinac(enus) D. XXXII.

IV. Baetica.
1. praet. —
2. legionarii:
Hispalis: X gem.
Italica: VI ferr. — X gem.
Malaca?: IX Hisp.
Nertobriga: IIII Mac. (3).
Tucci: IIII Mac.
3. auxiliarii —
4. classiarii —

V. Lvsitania.
1. praetoriani[1]):
A. *Collippo* Eph. I p. 44.
Norba VI, 230.
Salacia VI, 2685.
Scallabis VI, 2614.
B. —

[1]) Non recte a Bohnio p. 20 inter praetorianos Lusitanos referuntur VI, 2475 *c* 31 ... *Iustus Calpu* (nam Calpurniana mansio prope Cordubam rem publicam non habuerunt) et praetorianus is, cuius filia sepulta est prope Ossigi II, 2102.

2. legionarii:
Norba: II Aug.
Olisipo: II (Aug.).
Pax: VII gem.
Scallabis: III Aug. vel VII gem.
3. auxiliarii:
A. c. I Augusta (praetoria) Lusitanorum III. VII, 1054.
c. I Lusitanorum Cyrenaica III.
c. (I) Lusitanorum III. V, 7425. X, 7884. Eph. V D. LXXIV. Not. Dign. Or. 31, 58.
c. Lusitanorum Eph. II p. 235 n. 306.
c. III Lusitanorum III. II, 432. Brambach 312. Ronchi prope Aquileiam *Arch. epigr. Mitth.* 4 p. 84.
c. VII Lusitanorum III. V, 5267. VIII. Eph. II D. LXI.
c. . . [Lu]sitanorum XII, 2603 = inscr. Helv. 79.
B. —
4. classiarii —

VI. Tarraconensis. — Cf. vita Hadriani 12: *omnibus Hispanis Tarraconem in conventum vocatis dilectumque iiculariter detrectantibus Italicis, vehementissime ceteris prudenter et caute consuluit.*
1. praetoriani:
A. Asturica: VI, 2536.
Bia(tia?): VI, 2381 *b*, 1, 13.
Birbilis: VI, 2728.
Caesar. Aug. (Aniensis): VI, 9.
Calubriga: II, 2610.
Carthago (Sergia): VI, 2607.
Lucus Augusti (si est Tarraconensis): VI, 2754. — Coh. I classicae v. ind. V.
Osca: VI, 2629.
Sego[briga]: VI, 2454.
[T]urias(o): VI, 2379, 2, 23.
B. —
2. legionarii:
Asturica: VII gem.
Caesaraug(usta): XI.
Cal(lagurris): X gem.
Castulo: VII gem. (?).
Clunia: XIIII.
Iuliobriga: VII gem.
Lucus Augusti (Galeria): VII gem. (?).
Palentia: VII gem.
Segisama: VII gem.
Tarraco: VII gem.
Toletum: VII gem.

3. auxiliarii:

A. a. (*I*) *Hispanorum Auriana* III. V, 4095. 8660. Eph. II D. LXI. Arrianus ἔκταξις p. 80, 6 Herch. (cf. Grotefend philol. 26 p. 22). Not. Dign. Or. 38, 22.

a. Hispanorum I Aquinci Hirschfeld *arch. epigr. Mitth.* 7 p. 91.

a. I Hispanorum III. II, 1180. Brambach 890 cf. 889.

a. Flavia Hispanorum civium Romanorum II, 2600.

a. Hispanorum III. V, 4058. VI, 3539. XIV, 22 = Wilmanns n. 76. Lucae XI, 1527 = Orti *ill. di lapida vic. l'anfiteatro di Lucca* (Veronae 1831) p. 6.

a. Hispana XII, 408 = Orelli 2156. Brambach 1227.

a. II Flavia Hispanorum (*civium Romanorum*) II, 2554. 2600. 2637. Caesareae Mauretaniae (titulus ineditus Val. Lascivi descriptus a Schmidtio). Cf. *a. II Hispanorum* Not. Dign. Or. 31, 43.

c. I Flavia Ulpia Hispanorum miliaria civium Romanorum III.

c. I Flavia Hispanorum (*miliaria equitata*) VI, 3506. VIII, 9360. 9612 (?). X, 6426. Romae *Bullett. dell' Inst.* 1868 p. 60.

c. I Aelia Hispanorum miliaria equitata VII.

c. I Hispanorum civium Romanorum III.

c. I Hispanorum equitata III. VII. Eph. II n. 577. Camerini Orell. 804.

c. I Hispanorum veterana III.

c. I Hispanorum III. V, 7425. VII. VIII, 853. Eph. II n. 1027. IV D. LXIX. V D. LXXV. Inscr. Helv. 116. D. anni 83 mox edendum. Not. Dign. Occ. 40, 49.

c. Hispanorum equitata Sestini *Bull. dell' Inst.* 1856 p. 141.

c. Hispanorum VIII. III, 6334 (cum Eph. II n. 510). C. I. Gr. 5043. 5046. 5047.

c. II Hispanorum equitata civium Romanorum IX, 5066.

c. II Hispanorum equitata sive *equitata Hispanorum* III.

c. II Hispanorum miliaria equitata II, 2213.

c. II Hispanorum scutata Cy(*renaica*) III.

c. II Hispanorum III. VIII. Eph. IV n. 207. Eph. V n. 59 et D. LXXIV. Nicaeae *Bull. dell' Inst.* 1848 p. 74. Not. Dign. Occ. 26, 14.

c. II Hispana Lyon Boissieu p. 269.

c. III Hispanorum Inscr. Helv. 344, 12. Mevaniae Hirschfeld *Verwaltungsgesch.* p. 55 cf. p. 300.

c. IIII Hispanorum equitata III.

c. II[*I*] vel *II*[*II*] *Ispanorum* Brambach 1759 (vidit Zangemeister).

c. V Hispanorum D. IX. VIII, 4416. Eph. IV D. LXVIII.

c. V eq. Spanorum VI, 3519 = XI, 1597.

c. VI Hispanorum C. I. Gr. 3902*c*. Ameriae Grut. 1104, 3.

c. . . . Hispanorum IX, 2649.

c. I Ligurum et Hispanorum civium Romanorum III. V, 7896. 7900.

---

a. I (Hispanorum) Ar(a)vacorum III. VI, 1607. Eph. V D. LXXIV.

a. II Ar(a)vacorum III. Eph. V D. LXXIV.

a. Ar(a)vacorum III. V, 4095.

**c. I Auset[anorum]* II, 1181.

a. (I Hispanorum) Campagonum III. VI, 3238 (appellatio praeterea ignota).

c. II Cantabrorum III.

c. Carietum et Veniaesum V, 4373 (cf. Plinius h. n. 3, 3, 26).

c. I Celtiberorum III. II, *2552 (ubi id ipsum latere videtur in corruptela *i coh. cel. et baeticae*). *2553. 4141. Eph. V D. LXXV.

**c. III Celtiberorum* III, 2553.

c. I fida Vardullorum civium Romanorum equitata miliaria III. VII. VIII, 5532. Eph. IV D. LXIX (cf. V n. 249). V D. LXXV.

c. II Vardul(lorum) Brambach 315. Cf. V, 875.

c. II Vasconum civium Romanorum III. Cf. Tacitus hist. 4, 34.

c. II Vasconum equitata II, 1086.

c. II Hispana (?) Vasconum civium Romanorum. Nemausi Herzog n. 107 (vidit Hirschfeld; HISPANAE vel ROMANAE vel HADRIANAE exempla antiqua; hodie cernitur ///IANAE).

a. Hispanorum Vettonum civium Romanorum III. VII. Eph. IV n. 670.

---

a. I (Hispanorum) Asturum III. VII. IX, 4753. XI, 393 = Henzen 6729. Eph. III p. 132. V D. LXXV. Not. Dign. 40, 35.

a. Asturum II, 1086. VII, 221. X, 6976. Châlon-sur-Saone Canat *inscr. de Châlon* p. 33.

a. II Asturum VII. Eph. III n. 100. Not. Dign. 40, 38.

**a. III Astorum* Viterbi Orelli 3507 (lectio dubia).

c. I Asturum et Callaecorum III. II, 4211.

c. Asturum et Callaecorum III; *c. Aesturorum et Callaecorum* Brambach 1232.

c. I Asturum III. VI, 3588. VIII, 9047. Brambach 1231 cf. 1621. Eph. IV D. LXVIII. LXIX (cf. Eph. V n. 249). Pisauri Henzen 6519. Not. Dign. 40, 42. — Propter VIII, 2766 cf. *c. II Asturum.* Cf. p. 188.

c. *Asturum* III.
c. *I Callaecorum* II.
c. *II Asturum et Callaecorum* III.
c. *II Asturum* III. II, 4251. V, 539. VI, 1850. VIII, 2766 (ubi pro COH · P · corrigendum esse COH · II · monuit Schmidt). Brambach 666. Eph. II n. 704 (cf. adn.). Nomenti Orell. 208. Pisis XI, 1437 = Gori I. E. 3, 154. Not. Dign. Or. 28, 36 (traditur *astarum*).
c. *III Asturum equitata civium Romanorum* Ameriae Orelli 2211 (genuina omnino). Not. Dign. Occ. 26, 19.
c. *V Asturum* V, 6874. Brambach 478. Inscr. Helv. 35.
c. *VI Asturum* II, 2637.

---

c. *I Bracaraugustanorum* III. Eph. IV n. 205.
c. *I Augusta Bracarum* VIII, 9358.
c. *II Bracaraugustanorum* VI, 1838.
c. *III Bracaraugustanorum* III. VI, 1822. 3536. VIII, 3005. XII, 672 = Orell. 3655. Eph. II D. LXI. V D. LXXV.
c. *IIII Bracarum* VIII, 7079.
c. *V Bracaraugustanorum* III. VI, 3539. Eph. II D. LXI.

---

c. *I Lucensium Hispanorum* Brambach 1235 cf. 6*b*.
c. *I Lucensium* III. *Bull. Dalm.* 6 p. 3. 17.
c. *II Lucensium* III.
c. *III Lucensium* III. II, 2584. 4132.
c. *V Luciensium et Callaecorum* III.
c. *V Callaecorum Lucensium* III. Eph. V D. LXXIV.
c. *V Lucensium* III.

B. *Hispanus:* ala I Pann. (decurio).
Astur transmontanus castelo Intercatia: c. V Asturum.
Cant[*abe*]*r:* ala Ba . . .
Caperensis: ala II Thracum.
Hispanus Cauriesis: ala Vettonum.
Leonica: ala Patrui.
Lucocadiacus: ala Pannoniorum.
Susarru(*s*) *domo Corunniace:* ala Pannoniorum.
Termestianus: ala Sebosiana.

4. classiarii —

VII. Narbonensis. — *Torquatus Novellius P. f. Atticus* [*leg. a*]*d cens. accip. et dilect. et* [*proco*]*s. provinciae Narbon.* Tibure (Henzen 6453: vidit Accursius). Vixit sub Claudio et post eum (Plinius h. n. 14, 22, 144). — *Praef*(*ectus*) *tir*(*onum*) *Gall*(*iae*) *Nar*[*bonen*]*sis.* Vixit imperante Augusto. Sestini in Umbria Borghesi opp. 8 p. 543 = Hirschfeld comm. Mommsen. p. 440.

1. praetoriani et urbaniciani:
   A. Arelate. *coh. XVIII vol. v. ind. V.
      Carpentorate? XII, 1187 = Herzog 417 (domus non enuntiatur, enuntiatur tribus).
      Forum Iulii (Aniensi): urbanicianus X, 6230. — vigil VI, 221.
      Lucus Augustus: coh. I classica v. ind. V.
      Reii Apollinares: praet. et urb. VI, 2714.
      Vasio: VI, 2623.
      Vienna: praet. VI, 2549. 2763. IX, 4682; urban. VIII, 1024.
   B. Lucus Augusti (lect. inc.; si vera est, utrum Narbonensis an Callaeciae, dubium) Eph. IV, 896, 1, I, 47.
2. legionarii:
   Alba: I Germ. (2).
   Aquae Sextiae: VI vic. — XXII pr.
   Arelate: VIII Aug. (?) — XV Ap.
   Baeterrae: IIII Mac. (2) — XXI.
   Cabellio: XVI Gall.
   Carcaso: II (Aug.).
   Dinia: II Aug.
   Forum Iulii (Aniensi): IIII Mac. (3) — VIIII Hisp. — XI Claudia — XIV gem.; item fortasse *Forum Iulii (Arn.):* II adi.
   Lucus Augustus[1]) *(Voltinia):* I Germ. — I Ital. — VIII Aug. — XI — XXII pr. — inc.
   Narbo: IIII Mac. — VII gem. — XV Ap. — XXII pr.
   Nemausus: VII gem. — XXI.
   Sextantio: VII gem.
   Tolosa: IIII Mac. — X gem. — XIIII.
   Vienna: I Germ. (3) — IIII Fl. — IIII Mac. (3) — VIII — XI — XIII — XIIII (3) — XV Ap. — XVI Gall. — XX — XXII (2).
3. auxiliarii:
   A. a. (Augusta) Vocontiorum VII, 1080. Brambach 67. 161.
   B. Narbone(n)sis: ala Scaevae (evocatus; v. supra p. 142 n. 1).
4. classiarii —

VIII. Aqvitania. — Cf. *dilectator per Aquitanica[e] XI populos* (Luguduni: Boissieu p. 246).
1. praetoriani —
2. legionarii:
   Augustonemetum: III Aug. — XI.
   Burdigala: III Aug.

[1]) Vocontiorum oppidum *Lucus Augustus* appellatur in titulo infra relato ad leg. I Germanicam, *Lucus Augusti* apud Plinium h. n. 3, 4, 37 similiter atque oppidum Callaeciae.

3. auxiliarii:

A. *c. I Aquitanorum equitata* X, 5331.

c. I Aquitanorum veterana III.

c. I Aquitanorum III. Brambach 1422. Eph. IV D. LXVIII.

c. I Aquitanica VI, 2131.

c. Aquitanorum III. X, 7596. Eph. IV n. 357.

c. II Aquitanorum III. Eph. II D. LXI; IV D. LXVIII.

c. III Aquitanorum (equitata civium Romanorum) III. Brambach 1436*b*. 1728. 1761. Eph. IV D. LXVIII.

c. IIII Aquitanorum (equitata civium Romanorum) III. Brambach 1284. 1747. 1748. Eph. IV D. LXVIII.

c. I (Aquitanorum) Biturigum III. II, 4203.

c. II Biturigum Brambach 1120.

B. *Biturix:* ala Claudia nova — ala Longina — ala II Thracum.

Petrucorius: ala Rusonis.

4. classiarii —

IX. LVGVDVNENSIS.

1. praetoriani similesque:

A. *Gallus* X, 1759.

Lugudunum: coh. XXXII vol. v. ind. V.

B. —

2. legionarii:

Autricum: III Aug.

Lugudunum: II adi. — II Aug. — III Aug. — IIII Mac. — VI vic. — XVI Gall. — Aegypt.

3. auxiliarii[1]):

A. *a. I Claudia Gallorum* III. VI, 3517.

a. (I Flavia Gallorum) Tauriana VIII, 2394. 2395. Tacitus hist. 1, 59.

a. (Gallorum) Flaviana III. V, 2841. Caesareae Maur. *Bull. ép. de la Gaule* 1 p. 103.

{ *a. Gallorum Petriana.* Anni 56; Mogontiaci Hettner *westdeutsche Zeitschrift* 2 p. 430[2]).

a. Petriana milliaria civium Romanorum bis torquata Orell. 516.

a. (Augusta) Petriana (torquata miliaria civium Romanorum) III. VII. Eph. V n. 249. Tacitus hist. 1, 70. 4, 49. Not. Dign. Occ. 40, 45. }

---

[1]) Gallorum alas cohortesque rettuli ad Lugudunensem potissimum provinciam, quoniam Narbonensis auxilia nulla dare potuit, Aquitania sua habet, in Belgica secundum civitates dilectus factus est, quamquam certe in alis nuncupandis verisimile est magis de tribus Galliis cogitatum esse quam de sola Lugudunensis.

[2]) ALA · G/ ///R · PE[illegible]IANA in ectypis cernitur subministratis ab Hettnero Treverensi et Iacobo Keller Mogontiacensis musei praefecto. *Petrianam* alam Hettnerus vidit significari; *Gallorum* fuisse mihi liquebat. Scilicet cernitur post G elementi A vestigium certum, item post hiatum trium fere litterarum adsunt reliquiae minus certae litterae R.

a. (*Augusta Gallorum*) *Proculeiana* Eph. IV D. LXVII. V D. LXXV.

a. *veterana Gallorum* IX, 5439. Not. Dign. 28, 28.
a. *veterana Gallica* III.

a. *Gallorum* III. VI, 3191. 3239 *a*.

a. *Gallica* V, 3356.

a. (*I*) *Gallorum et Pannoniorum* III.

a. *Gallorum et Pannonior*(*um*) *catafract*(*aria*) Camerini Orell. 804 (sic exempla proba).

a. (*nova*) *firma* (*miliaria*) *catafractaria* III. Eph. II n. 598, fortasse eadem.

a. *II* (*Gallorum*) *Sebosiana* (numerus non additur nisi in altero exemplo D. XXI) III. VII. Brambach 894. Eph. III p. 144 n. 1269, 43. Tacitus hist. 3, 6.

a. *II Gallorum* IX, 3610. Not. Dign. 38, 24; cf. Arrianus ἔκταξις p. 80, 11 Herch.

c. *I Gallorum Dacica* III.

c. *I Ulpia Gallorum* (Γαλατῶν) C. I. Gr. 3953 *l*.

c. *I Gallorum* XI, 709 = Henzen 6948. Inscr. Helv. 116.

c. *I Gallica* (*civium Romanorum*) II 3851. Luguduni Henzen 5530.

c. *II Gallorum Macedonica* III.

c. *II Gallorum equitata* II, 3230. In agro Placentino XI, 1303 = Mur. 53, 15.

c. *II Gallorum* III. VII. IX, 4784. X, 3889. Eph. V D. LXXV. Ocriculanus ineditus praefecti . . Valerii L. f. [La]eti.

c. *III Gallorum* III. II. XII, 2456 = Herzog n. 581. Eph. IV D. LXVIII.

c. *IIII Gallorum equitata* VII, 1001. X, 4873.

c. *IIII Gallorum* III. VII. VIII, 9374. IX, 5357. Eph. II D. LXI; IV n. 697; V D. LXXV. C. I. Gr. 6771. Not. Dign. Or. 40, 46; Occ. 40, 41.

c. *V Gallorum equitata* V, 875.

c. *V Gallorum* III. VII, 1083. Eph. III n. 122; IV p. 207; V D. LXXIV.

c. *VI Gallorum* VI, 1449.

c. *VII Gallorum* III. Tomis Hirschfeld *A. Ep. Mitth.* 6 p. 14.

c. *XI Gallorum* Eph. IV n. 237. Lectionem certam esse adseveravit qul vidit Glavinicius.

B. *Lugudunum:* coh. I Thracum.

Namnis: ala Indiana.

4. classiarii —

X. Germania svperior.
XI. Germania inferior.
XII. Belgica.

1. praetoriani et urbaniciani:

A. Ara Agrippina[1]*):* mil. coh. XIII urb. (Luguduni: Boissieu p. 358). — coh. XXV vol. v. ind. V.

Equestris: mil. coh. XVII Luguduniensis (Luguduni, v. Herm. vol. 16 p. 645).

B. ex provincia Germania inferiore: VI, 2514 cf. 2835.

Bataus: VI, 2543.

Remus: VI, 46.

Tunger: Eph. IV p. 326.

Divodurum: Eph. IV p. 325.

Ara Agrippina (?)*:* VI, 2399 (potius Anthedon Palaestinae).

ex provincia Belgica, Augusta Veromanduorum: VI, 2821. 2822.

2. legionarii:

Belga: XX.

Ara Agrippinensium: I Min. (2) — II adi. — III Aug. — IIII Fl. — VII gem. — XIIII (4) — XV (4) — XXX (2).

Equestris: XX.

Sumelocenna: VIII — XXII pr. (?).

Taunensis civitas: XXII pr. (?).

Traiana: XXII pr. — inc.

Batavus: XXII pr. — XXX.

Remus: I Min. (?).

Trevir: XXX.

3. auxiliarii:

A. c. I Nervana (*Germanorum miliaria equitata*) VII.

c. I Germanorum (*civium Romanorum*) III. XIV, 160 = Henzen 6520. Brambach 1608. 1616. Eph. IV D. LXVIII. Sentini Orelli 4949.

c. Germanorum Praeneste Orelli 125.

c. I Baetasiorum (*civium Romanorum*) III. VII. Not. Dign. Occ. 28, 18.

a. (*I*) *Batavorum* (*miliaria*) III. II, 2926 (?) Eph. IV n. 166. Tacitus hist. 4, 18.

c. I Batavorum (*miliaria*) III. VII. Eph. III p. 349. Cf. Tacitus Agr. 36; Not. Dign. 40, 39.

---

[1]) Usu castrensi aetatis melioris plerumque dicitur *Claudia Ara* (ita praeter titulos infra passim citatos VIII, 2769. 2785. 2907), raro *Claudia Ara Agripp.* (III, 4479; Boissieu Lyon p. 358), semel *Ara* (Brambach 1178). Posteriore aetate Arae vocabulo omisso *colonia Claud(ia) Aug(usta) Agrippinensium* dicitur in titulo Beneventano C. IX, 1584 et *c. C. A. A.* in nummo Postumi (de Witte p. 9 n. 17), *col. Cl. Agrip.* in alio nummo eiusdem (de Witte p. 8 n. 16), *colonia Agrippinensis* X, 3896, *colonia Agrippina* vel *Agrippina* nude passim saeculo tertio et quarto.

c. II Batavorum miliaria III.

c. III Batavorum miliaria III.

c. VIIII Batavorum (*miliaria*) Eph. II D. LXI (cf. V p. 92). C. I. Gr. 6771, ubi traditur XEIA XOOPT (vel KOOP) Θ BATAONΩN (sic Viscontius et Sirmondus cod. Paris 9695 f. 6; BAPAONΩN Scaliger). Not. Dign. Occ. 35, 24, ubi quod libri habent: *tribunus cohortis nova Batavorum Batavis,* sic emendandum esse iam intellegitur.

.... *Batavorum* VI, 3547.

cohortes VIII Batavorum: Tacitus hist. 1, 59. 64. 2, 27. 66. 69. 4, 12. 19. 24. cf. ann. 14, 38.

c. I Belgarum III. Brambach 1030. Eph. IV n. 350.

c. I Belgica Brambach 1101.

a. (*I*) *Cannanefatium* (*civium Romanorum*) III. V, 5006. Brambach 968. Eph. IV D. LXVIII. Vulsiniis Orelli 96. Cf. Tacitus hist. 4, 73.

c. I Cann(*inefatium*) III. Cf. Tacitus hist. 4, 19.

c. I (*Ulpia Traiana*) *Cugernorum* (*civium Romanorum*) III. VII. Eph. III n. 186.

c. I Frisiavonum III. VII. Eph. IV n. 674. Not. Dign. 40, 36 (quod traditur *frixagorum*, emendavit Henzen ann. Rhen. 13 p. 84).

c. I Helvetiorum Brambach 1559. 1560 (ubi praestabit legere *cohors I Helvetiorum et Brittones Aurelianenses*, ut his duobus verbis numerus significetur, quam *Brittonum Aurelianensium*). 1563 *c. d.* 1583. 1586.

c. I Lingonum (*equitata*) III. VII. Carpineae Fabretti 486, 164.

c. II Lingonum III. VII. Eph. IV D. LXIX. Forosempronii Orelli 4039. Not. Dign. Occ. 40, 48 (quod traditur *lergorum*, emendavit Boecking).

c. III Lingonum equitata Mur. 1122, 4.

c. IIII Lingonum III. VII. VI, 1523. Eph. V n. LXXV. Not. Dign. Occ. 40, 48 (quod traditur *lergorum*, item emendavit Boecking).

*c. *II Mattiacorum* III.

c. I Menapiorum III.

c. I Morinorum III. Not. Dign. Occ. 40, 52.

c. Nemetum. Tacitus ann. 12, 27: *P. Pomponius legatus auxiliares Vangionas ac Nemetas addito equite alario* [*immittit*].

c. I Nerviorum III. Cf. Tacitus hist. 4, 33.

c. II Nerviorum III. VII. Eph. III n. 103; IV D. LXIX; V D. LXXV.

c. III Nerviorum (*civium Romanorum*) III. VII. Eph. III p. 128. Not. Dign. Occ. 40, 53.

c. VI Nerviorum III. VII. Eph. V D. LXXV. Not. Dign. Occ. 40, 56.

c. I Sequanorum et Rauracorum (equitata) Brambach 1738. 1740. 1744. Ann. Rhen. 53/4 (1873) p. 154.

c. I (Claudia) Sugambrorum III. VI, 1543. Cf. Tacitus ann. 4, 47.

c. IIII Sygambrorum VIII. *St. Denis du Sig Bull. d'Oran* fasc. 1 p. 47.

c. I Sunucorum III. VII. Cf. Tacitus hist. 4, 66.

a. Treverorum Tacitus ann. 3, 42. hist. 2, 14. 28. 4, 18. — [Titulum Treverensem *d. m.* | *L. Tuto . . .* | *alae . . .* | *eq. Tre . . .* | *ff. ppp.* spurium dixit Haug *röm. Denksteine in Mannheim* p. 50, confirmavit Zangemeister.]

a. I Tungrorum Frontoniana sive *a. I Tungrorum* sive *a. Tungrorum* sive *a. Frontoniana* III. VII. Eph. IV D. LXIX; V D. LXXIV. Tudere Mur. 844, 9. Brambach 271. *Bull. Dalm.* 6 p. 3.

c. I Tungrorum (miliaria) III. VII. Carros prope Vintium Blanc *épigr. des Alpes marit.* I p. 87 (*coh. pr. T[ungrorum?]*: vidit Pais; scr. litteris optimae aetatis). Cf. Tacitus hist. 2, 14. 4, 16. Agric. 36; Not. Dign. Occ. 40, 40.

c. II Tungrorum (miliaria equitata c(ivium) L(atinorum)) VII.

c. I Vangionum (miliaria equitata) III. VII. Cf. Tacitus ann. 12, 27.

c. I Ubiorum III. Eph. II n. 472. Cf. Tacitus hist. 4, 18.

c. Ubiorum equitata. Ronchi prope Aquileiam *Arch. epigr. Mitth.* 4 p. 84.

c. Ubiorum (peditum et equitum) X, 4062. 6015.

c. Usiporum Tacitus Agric. 28.

B. Germanus: eq. sing.

Ara Agrippina: eq. sing. (4)

Durocortorum Remorum: ala Pannoniorum.

Ulpia Noviomagus: eq. sing. (2) — ala I Flavia (decurio).

Ulpia Traiana: eq. sing. — ala Petriana.

Baetasius: ala II Flavia.

Batavus: eq. sing. (4) — ala Hispanorum — ala Aug. Ituraeorum.

Canonefas: eq. sing.

Cattus: ala Pann.

Cugernus: ala Claudia nova.

Frisaevo s. *Frisius:* eq. sing. (3) — ala Auriana — ala Thracum.

Helvetius: eq. sing. (2) — ala Gemelliana — ala Hispanorum (2).

Marsaquius: eq. sing.

Menapius: coh. I Pann.

Rauracus: ala Indiana — coh. III Gallorum.

Remus: ala Longiniana.

Sequanus: ala I Flavia — ala Scubulorum — numerus Ursariensium.

Suebus: eq. sing.

Sunucus: coh. II Nerviorum — coh. I Sunucorum.

Texander: coh. II Nerviorum.

Trevir: eq. sing. — ala Ai ... — ala Agrippiana — ala I Canninefatium — ala Indiana — ala Noricorum — ala Vocontiorum — coh. I Thracum (eques).

Tribocus: ala Claudia nova — coh. Aquitanorum.

Tunger: coh. I Asturum (eques).

Ubius: ala Asturum.

4. classiarii:

Germanus X unus. XI, 95. 99.

XIII. Alpes.

Huc rettuli quidquid auxiliorum habemus ex Gallia cisalpina Alpibusque maritimis Cottiis Graiis Poeninis.

1. praetoriani:

Cemenelum: VI, 2382*a* 12.

Forum Vibii Caburrum: VI, 2382*b* 20.

Pedo: VI, 2753.

Segusio: VI, 2382*b* 7.

2. legionarii:

Cemenelum: II Aug. — XX — XXII prim.

Forum Vibii Caburrum: XIIII (2).

3. auxilia:

A. c. I Alpinorum (equitata) III. Agri Tudertini Mur. 844, 9 (*cohors,* non *ala, 1 Alpinorum* secundum exempla proba).

c. I Alpinorum (peditata) III. Eph. IV D. LXXII.

c. I Alpinorum III. VII Eph. V D. LXXIV. Hirschfeld *arch. epigr. Mitth.* 5 p. 203.

c. II Alpinorum (equitata) III. Eph. V D. LXXIV.

c. III Alpinorum III. IX, 2564. *Bull. Dalm.* 6 p. 3. Not. Dign. Or. 37, 35; Occ. 32, 53. 57.

**c. XII Alpinorum* Severus a. 197 (Cod. Iust. 2, 50 [51], 1). Numerus sine dubio corruptus.

c. Alpinorum Excisi in Aquitania Boudon de St. Amans *antiq. du dép. de Lot et Garonne* p. 66.

c. Alpina V, 4951.

c. I Ligurum III. V. XI, 838 = Grut. 1160, 3. Cf. Tacitus h. 2, 14.

c. I Ligurum et Hispanorum (civium Romanorum) III. V, 7896. 7900.

c. II gemina Ligurum et Cursorum III = X.

c. *I Montanorum (civium Romanorum)* III. V, 7425. X, 6426. Eph. II n. 471; V D. LXXIV. Cf. V p. 903.
c. *Trumplinorum* V, 4910. Cf. V p. 515.
a. *Vallensium* Brambach 1631.
B. Bodio(nticus?): coh. III Alp. (si recte huc refertur).
Caturix: coh. III Alp.
{ *Montanus:* (2) / *natus Monte:* } coh. Raetorum.
Sueltrius: ala Aravacorum.
4. classiarii:
Camunnus (?) XI, 42 (cf. Hermes 16 p. 465).

XIV. Britannia.
1. praetoriani —
2. legionarii:
Camulodunum: inc.
Glevum: VI vic.
3. auxiliarii [1]):

---

[1]) Brittones et Britannos eosdem esse antiqui aiunt (Ausonius ep. 108—113; Procopius b. Goth. 4, 20; Isidorus orig. 9, 2, 102; cf. Zeuss *die Deutschen* p. 193), eaque sententia in numerorum vocabulis interpretandis obtinuit, donec Borghesius (opp. 5 p. 5) utrosque distingui iussit, motus eo quod in diplomate n. XII iuxta ponuntur *cohors I Britannica* et *cohors I Brittonum*, evidenti errore; nam ut concedamus illud quoque vocabulum a dilectu Britannico proficisci (id quod verisimile est, sed certum nequaquam), recte duae cohortes primae ita ab eodem populo diverse appellari potuerunt ad ambiguitatem vitandam. Nihilominus cum exinde Brittones a Britannis diversi haberi coepti essent, Vincentius de Vit commentario de ea re scripto (*della distinzione tra i Britanni o Brittoni dell' isola ed i Britanni o Brittoni del continente* in eph. Mutinensi *opuscoli religiosi letterari e morali* ser. 2 tom. 10 a. 1867 p. 42—70. 193—214 et brevius *Bullett. dell' Inst.* 1869 p. 29) ultra progrediens Britannos proprie ad insulam revocare ausus est, Brittones proprie ad Belgicam, quamquam ipse confessus utrumque nomen promiscue usurpari adeoque Belgicae populum qui unus nominat Plinius h. n. 4, 17, 106 non Brittonum nomen ei tribuere, sed Britannorum. Eam opinationem Vitius nullo idoneo argumento fulsit; nam Procopius quae de Britannia narravit Goth. 4, 20 ut fabulosa sunt et erroribus referta, ita qui Brittonum insulam Procopianam esse iudicat Cimbricam paeninsulam, ipso Procopio multo magis nugatur, subsistendumque omnino in sobrio iudicio quod de Procopianis illis Zeussius (*die Deutschen* p. 492) tulit. Britanni autem ad Ligerim, qui nominantur ab auctoribus saeculi quinti (cf. Zeuss p. 576), ad hanc quaestionem non pertinent. Vere Britanni illi Belgicae provinciae uno loco Plinii memorati in numerorum vocabulis locum nullum tenent et quotquot reperiuntur sive Brittonum dicti sive Britannorum, pari iure ad insulam revocandi sunt. Neque enim admitti potest, quod admisit Vitius, populum illum obscurum sex cohortes et fortasse alam quoque, praeterea numeros complures dedisse, multo minus autem ita nullos fere milites reperiri a provincia Britannia nuncupatos (cf. Tacitus hist. 1, 70). — In numerorum vocabulis ubi de altera utra forma constet, item ubi propter hiatum vel compendium utraque locum habere potuerit, intellegitur ex laterculo supra proposito, appellanturque in his insulani plerumque *Brittones*. *Britanni* bis tan-

A. **a. Britt ..... vetran ....* VIII, 9764.

a. I (*Flavia Augusta*) *Britannica* (*miliaria civium Romanorum bis torquata ob virtutem*) III. Eph. V p. 28 n. 41. In hac *Britannica* fortasse accipiendum quasi esset *Britannorum.*

c. I Flavia Brittonum III. Pisauri Henzen 6519.

c. I Aug(*usta*) *Nerv*(*ia*) .... [*Brittonum?*] D. XXVI (cf. D. XLIV).

c. I Ulpia Brittonum miliaria III.

c. I Aelia Brittonum (*Britton.* IX, 5357, *Brit.* III, 4812) III, 4812. IX, 5357.

c. I Brittonum miliaria III.

c. I Britannica miliaria (fortasse etiam *miliarensis*) *civium Romanorum* III. Eph. V D. LXXIV. Diversa est a praecedente et fortasse ut distingueretur ab ea adiective appellata.

c. I Br ...... *miliaria equitata* V, 6995.

c. I Britt ... III, 1193.

c. I Brit .... III, 3256. 5455.

c. I. Br .... VII, 1229.

c. II Flavia Brittonum equitata Camerini Orell. 804.

c. II Flavia Brittonum III. Eph. II n. 355.

c. II Br ...... *equitata* V, 6995.

c. II Augusta Nervia Pacensis miliaria Brittonum III.

c. III Britt[*o*]*num veteranorum equitata* XI, 393 = Henzen 6729.

---

tummodo inventi sunt in cohorte tertia, quae ipsa item *Brittonum* appellatur. Nam adhibita forma vocabuli diversa duas cohortes eiusdem numeri distingui quamquam per se admitti potest, id quod ipse quoque aliquando admisi, cum tam *Britanni* privilegii n. XXIV (certe alterius exempli) et tituli V, 7117 quam *Brittones* privilegii n. LXI (ubi *Britt.* aliter expleri non debet) et Notitiae Dignitatum (ubi pro *Brittorum* male emendatur *Britannorum,* cum sit *Brittonum*) ad Raeticum exercitum pertinuerint, ad eandem cohortem quattuor hos locos spectare extra dubium est, nec magis dubium numeros quoque Brittonum, quorum alios nuncupant tituli Germanici, alios Notitia Dignitatum (Or. 9, 22: *Brittones seniores;* Or. 31, 45: *ala quarta Brittonum* cet.) ex insula venisse. Sermone castrensi (ad communem enim id non pervenit et multo minus ad Graecos) substantivum receptum fuisse quod est *Britto,* adiectivum *Britannicus* vel *Britannicianus,* clare demonstrat Notitia Dignitatum, ubi eadem legio nuncupatur modo *secundani Brittones* (Occ. 7, 8), modo *secunda Britannica* (Occ. 5, 241) et respondent *invictis senioribus Britannicianis* (Occ. 5, 206, cf. 207), *victoribus iunioribus Britannicianis* (Occ. 7, 154) *invicti iuniores Brittones* (Occ. 7, 127), *Britanni* autem nusquam leguntur nisi ubi editores eos male intruserunt. Similiter Iordanes loquitur (v. ed. meae p. 158). Haec visum est plenius persequi, quoniam non solum auctore Borghesio multi erraruut, sed quidam adeo viri docti temere Vitium secuti sunt, ignari videlicet, quem locum ita in re militari Romanorum tribuant Britannis illis Belgicae provinciae, si quidem umquam fuerunt; nam id ipsum non sine causa in quaestionem vocari potest.

c. III Britannorum III D. XXIV (in exemplo altero est *Brittaninorum*). V, 7717.

c. III Britt[*onum*] Eph. II D. LXI. Not. Dign. Occ. 35, 25 (traditur *brittorum*).

c. III Brit.... III, 1703, 3 (cf. Eph. IV n. 206). 5935.

c. III Br.... VII, 1230.

c. II.. Britt... III, 6152.

c. IV Brit.... VII, 177. 458. 1231.

c. VI Brittonum II, 2424. VIII, 5363.

σ[πεῖρα] .. [Β]ρ[ετ]ταννικὴ C. I. Gr. 4340*b*.

B. Britanicianus: equ. sing.

Britto: eq. sing. — coh. I Ulpia Brittonum.

Brit...: coh. inc.

Brigans: coh. II Thracum.

4. classiarii —

XV. Raetia.

1. praetoriani:

A. —

B. Raetus: VI, 3430 (evocatus).

Aelia Augusta (*Vindelicum*)*:* Eph. IV p. 324.

2. legionarii:

Aelia Augusta Vindelicum: VIII Aug. — XXII pr. (2).

3. auxiliarii:

A. c. Raetorum et Vindelicum Brambach 895. 1236. Cf. Tacitus ann. 2, 17.

c. I Raetorum III. VI, 1625*a. b.* VIII, 9990. Eph. II D. LXI. Baeterris Allmer *rev. épigr.* 1 p. 359. Cf. *c. I Flavia Raetorum* Not. Dign. Occ. 35, 23.

c. Raetorum Brambach 892. 1128. Ann. Rhenani 73 (1882) p. 156.

c. II Raetorum (*civium Romanorum*) III. V, 3358. Brambach 935. 1427. 1431*d*. 1520. 1521. 1522. Eph. II D. LXI; IV D. LXVIII.

c. IIII Raetorum X, 6976. Arrianus ἔκταξις p. 80, 7 Hercher. Not. Dign. Or. 38, 28.

c. V Raetorum VIII, 8934.

c. VI Raetorum III, 5202. Inscr. Helv. 344, 8. 9.

c. VII Raetorum (*equitata*) III (ubi dele n. 5202). II, 3237. Eph. IV D. LXVIII. Attidii Orelli 516. Inscr. Helv. 344, 10.

c. VIII Raetorum III. Eph. V D. LXXIV.

a. Vallensium Brambach 1631.

c. I milliaria Vindelicorum III. X, 4873.

c. Vindelicorum III.

c. IIII Vindelicorum III. Brambach 1479 et passim in tegulis castrorum Germaniae superioris. Eph. IV n. 636.

B. Raetus eqs. sing. [11] — coh. II Raet.

4. classiarii —

XVI. Noricum.

1. praetoriani et urbaniciani:

A. Celeia V, 900*). VI. 2385 a 3. 5. 13. 14. 22. 2533. 2534. 2619. 2751. — Coh. VIII vol. v. ind. V.

Iuvavum VI. 2382 a 7 (si recte ita emendatur). Urbaniciani VI. 2884, 9. 11, ubi hoc oppidum magis significatur quam Iuvanum Samnii.

Solva VI. 2375 a 1. 5. 6. 2382 a 2. 2543. 2547.

Teurnia VI. 2382 a 4 (traditur Tesrn).

Virunum VI. 209. 2483; cf. III. 4818. 4843. 5073. Urbanicianus III. 4843. VI. 2914, ubi eundem hominem nominari tam domi quam in urbe Roma vidit Bohnius.

B. *Noricus* VI. 2712; oriundus ex provincia *Norica* VI. 2482.

Aguontum Eph. IV p. 324.

Celeia Eph. IV p. 323 et n. 896. 1 (l. 20). 2. 1.

Cetium Eph. IV p. 324.

Solva Eph. IV p. 326 et n. 896. 2. 16.

Virunum Eph. IV p. 326.

2. legionarii:

Noricus: VI vic.; *in Norico*: II Ital.

Celeia: XIII — XIIII (?) — inc.

Iuvavum: XV Ap.

Solva: III Aug. — VI vic.

Virunum: IIII Mac. (?) — VII Cl. — XVIII — XXII pr. (?).

3. auxiliarii:

A. a. *Noricorum* III. Brambach 168. 187. 285. 1118. 1229.

c. *I Noricorum* III. IX. 2962. 2964. Eph. V D. LXXIV.

B. Noricus eqs. sing. (?) — ala Sulpicia.

Celeia: ala Noricorum.

Iuvavum, *Noricus*: coh. I Asturum.

Virunum, *Noricus* eq. sing. (?); *Virunum* eq. sing.

4. classiarii —

XVII. Pannonia superior.
XVIII. Pannonia inferior.

1. praetoriani et urbaniciani:

*) M. Vassius M. f. Fab. Cl. Celeia *Equestris* mil. coh. *III pr.* — [illegible] Vitalem, quem nuper publicavit [illegible] n. 14009 a [illegible] memorabilis est, quod [illegible] in Claudia Celeia [illegible] Claudiam [illegible] (cf. vol. V p. 111).

A. *Emona* VI, 2504. 2518. 2718.

Poetovio VI, 2375*a* 13 (si *Petavi* pro *Poetovione* est, non pro *Patavio*). 2571.

Savaria VI, 2375*b* 2, 35. 36. 2379, 4, 39. 2710. Urbanicianus V, 943.

Siscia VI, 2644. 2689.

B. *Pannonius* VI, 2488. 2662 (hic *nationatu* pro *natione*). 2673 (transl. ex leg.). 2697. 2746. 2758. 3411 (evocatus).

Pannonia sup(erior) VI, 2521.

Pannonia inferior, Aquincum VI, 3431 (evocatus).
Aquincum VI, 2388, 9. 2401, 6. Eph. IV p. 324 et n. 896, 2, 4.

Bass(iana) VI, 2388, 2.

Carnuntum VI, 2388, 4. Eph. IV p. 324 et n. 896, 1 (I, 46).

Cibalis VI, 2833 (sex). Eph. IV p. 325 et n. 896, 1 (I, 29).

Emona Eph. IV p. 325.

Pannonia superior, Fausti(ni)anum municipium VI, 2494.

Mursa VI, 2386*a* 6. 2388, 8. 11. 2397, 9. 2833 (tres). Eph. IV D. LXVI p. 185 et p. 325 et n. 896, 1 (I, 44).

Poetovio VI, 2388, 2. 11. 2401, 2. 11. 2416, 7. 10. 2552. 2579. V, 4371. Eph. IV D. LXXIII p. 513 et p. 325 et n. 896, 1 (II, 1). 2, 21. Urbanicianus VI, 2579.

Savaria VI, 2385, 22, 2. 2388, 8. 2416, 4. 8. 3336. Eph. IV p. 325 et n. 896, 1 (I, 18. 30. 36. II, 30). 2, 6.

Scar[bantia] VI, 2398.

Sirmium III D. LVII. VI, 2385, 24, 2. Eph. IV p. 326 et n. 896, 1 (II, 24). 2, 7.

Pannonius, colonia Siscia Eph. IV p. 336 n. 903.
Siscia VI, 2397, 6. 7. 2416, 10. Eph. IV p. 326 et n. 896, 1 (II, 9. 31). 2, 9.

ex prov. Pannonia inferiore, natus castello Vixillo VI, 2544.

2. legionarii:

Pannonius: I adi. — II adi. — XIII gem. — inc. (2).

Bassiana: II adi.

Carnuntum: II Trai. — X gem.

Mursa: II adi. — II Parth. (?).

Poetovio: X gem.

Savaria: I adi. (4) — II adi. (2) — III Aug. — XV Ap.

Sirmium: II adi. (2) — XV Ap. (2).

Siscia: III Aug. — XI Cl. — inc.

3. auxiliarii:

A. *a. (I) Gallorum et Pannoniorum* III.

a. (I) Pannoniorum (Tampiana) III. VIII. IX, 5363. X, 4873.

a. Flavia Pannoniorum III.

a. Pannoniorum III. V, 4095.

a. II Pannoniorum III. Madyti *Bull. de corr. hell.* 4 p. 507.

c. I Pannoniorum et Dalmatarum equitata civium Romanorum X, 5829.

c. I Augusta Pannoniorum Not. Dign. Or. 28, 41.

c. I Ulpia Pannoniorum (*miliaria equitata civium Romanorum*) III.

c. I Pannoniorum III. V, 885. 4343. VI, 3540. IX, 2649. Brambach 740. 743. 1519. D. anni 83 mox edendum. Caesareae Mauretaniae (titulus filii L. Gavii Libonis ineditus descriptus a Schmidtio).

c. II Pannoniorum III. VII, 417*d*. 692. IX, 1619.

c. III Pannoniorum III.

c. IIII Pannoniorum IX, 3924.

c. I Breucorum equitata civium Romanorum V, 875.

c. I Breucorum III. II, 4136. V, 6478. X, 4619. Eph. II D. LXI et n. 1063.

c. Breucorum V, 7153. Brambach 223 *p*.

c. II Breucorum VII, 1054. VIII, 9391. IX, 5066. In Mauretania Caesariensi de la Blanchère *Bulletin de corr. africaine* 1882 p. 117. 121.

c. II Br . . . . . equitata V, 6995.

c. III Breucorum III. IX, 4753. X, 3847.

c. V Breucorum III. X, 6102.

c. VII Breucorum (*civium Romanorum*) III. Brambach 897. Eph. II n. 773.

c. VIII Breucorum Brambach 159. 232.

a. I Illyricorum III, 6284. VI, 3234; cf. *vexillatio equitum Illyricorum* D. XXXIII.

a. Sarmatarum VII, 229. 230. Numerus magis quam ala; v. ib. n. 217 et Huebner p. 58.

B. Pannonius: eq. sing. (14; ex provincia altera utra 5) — ala Scubulorum.

Andautonia: ala Frontoniana — coh. I Thracum.

ad aquas Balizas (addito pago et vico): eq. sing.

Brigetio, leg. I adi.: eq. sing.

Pannonius, Faustianus: eq. sing.

Pannonius, Mursa: eq. sing. (2).

Pannonius, Poetovio: eq. sing. (?)

Pannonius, Savaria vel *Savaria* nude: eq. sing. (6, semel addito vico)

Pannonius, Sirmio: eq. sing. — coh. I Alp.

Siscia vel *Siscianus:* eq. sing. — ala I Aravacorum.

Azalus: coh. II Alp.

Boius: eq. sing. ex ala I Thrac. — ala Frontoniana — ala I Hisp.

Breucus: ala Pannon. — coh. I Pann.
Eraviscus: ala I Thracum — coh. I Alpinorum.
Iasus: eq. sing. (?) — coh. I Lusitanorum.
Nar[ist]us: eq. sing. (?).
Scordiscus: eq. alae Frontonianae.
Varcianus: eq. sing. — coh. II Hispanorum.

4. classiarii:

Pannonius D. VIII. C. VI, 3146. 3156. X quinque. XI, 33. 39. 72. 97. 340 cf. 114. Boulogne (classiarii videtur) Desjardins *géogr. de la Gaule* p. 366 = Ferrero *armate* n. 511.

Pannonius, Sirmio X, 3375.

XIX. Dalmatia.

1. praetoriani:

A. *Flanona* VI, 209.
Iader VI, 2379, 6, 20. Eph. IV, 887, 2, 8.
Seni(a) VI, 2451.
Varvaria VI, 2375 *b* 2, 27.

B. *Dalmatae* cf. VI, 2817.
Salo(nis) VI, 2416, 11. Eph. IV, 896, 1 (I, 43).

2. legionarii:

Aequum: I adi. (3) — II adi. (1 vel 2) — inc.
Iader: I adi.

3. auxiliarii:

A. *c. I Pannoniorum et Dalmatarum equitata civium Romanorum* X, 5829.
c. I miliaria Delmatarum III. V, 707.
c. I Delmatarum III. VI, 1607. VII. IX, 1618. X, 5382.
c. II Delmatarum VII, 760. Not. Dign. Occ. 40, 43.
c III Delmatarum (equitata civium Romanorum) III.
c. III Delmatarum III. Brambach 1436 *c.* 1537 *h.*
c. IIII Delmatarum III. II, 3583. Brambach 741. 742. 869.
c. V Delmatarum III. Brambach 1069. 1518.
c. VI Delmatarum VIII, 9377.
c. VII Delmatarum VIII, 9384.
c. Delmatarum III.

B. *Delmata:* eq. sing. — alae inc. — coh. IIII Delm.
Aequum: ala Pannoniorum.
Dalmata ex mun. Magab . . . .: } coh. I Asturum.
Dalmata ex mun. Salvia: } coh. I Asturum.
[Da]esitias: coh. I Belg.
Daverzus s. *Daversus:* coh. III Alp. — coh. IIII Delm.
Ditio: coh. IIII Delm.
Docleas: coh. V Delm.
Maeseius: coh. V Delm.

4. classiarii:

Dalmata VI, 3108. 3126. 3149. X octo. XI, 44. 53. 54. 68. 69. 71. 85. 89. 90. 98. 100. 108. 118. 343. 349. 601. Ravennae Ferrero *armate* p. 150 n. 437 bis. Civitavecchia *Bull. dell' Inst.* 1865 p. 44.

Claudia Liburn(a) Varvar(ia) XI, 104.

Dalmata, castri Planae XI, 76.

Desidias D. VI (leg. ex cl.).

Ditio V, 541.

Maezeius D. VII.

{XX. Moesia svperior.
{XXI. Moesia inferior.

1. praetoriani et urbaniciani:

A. Nicopolis (Sergia) VI, 375 (si intellegitur Nicopolis Moesiae inferioris; cf. III, 6144).

B. Mesacus VI, 2818.

Callatis (ut videtur) Eph. IV p. 324.

cives Cotini ex provincia M[oesia superiore] VI, 2831.

ex Dardania (addito vico) VI, 2845 (duo).

Durostorum Eph. IV, 896, 2, 11. 12. 17.

**Horrea Margi* VI, 2388, 8.

Marcianopolis Eph. IV p. 325. Cf. VI, 2808.

Mesacus civis Meletinus vico Perepro VI, 2736.

Mursa VI, 2388, 4.

Naissus VI, 2386*b* 4. 2388, 15.

Nicopolis (fortasse haec) VI, 2399. Eph. IV p. 325.

{*Mesia inferiore, domo Escum* VI, 2760.
{*Oescus* s. *Aescus* VI, 2638. Eph. IV p. 324. 325.

{*Mysia superiore, reg. Ratiarese, vico Cinisco* VI, 2730.
{*Ratiaria* VI, 2385, 11, 4. 2401, 7. Eph. IV p. 325 et n. 896, 2, 19.

Scupi VI, 2385, 11, 5. Eph. IV p. 325 et n. 896, 1 (I, 17. 33. 48). 2, 8. 20.

Viminacium VI, 2386*a* 16. 2388, 9. 2525.

2. legionarii:

Moesia superior: XIII (?).

*Moesia superior, regio *Scina:* VII Cl.

Moesia inferior, castellum Abritanum: XI Cl.

{*Marcianopolis:* III Aug.
{*[Moesia] inferior, [reg.] Mar(cianopolis)* adiecto vico: I adi.

Nicopolis (videtur haec): I Ital. — XIV.

Oescus: V Mac. (2).

regio Viminacium: IIII Fl.

3. auxiliarii:
   A. a. (I) Bosporanorum III. X, 1258. Eph. IV n. 177.
   a. (I Vespasiana) Dardanorum III. VIII, 9990. C. I. Gr. 4340*b*. Troesmi *Arch. epigr. Mitth.* 6 p. 39.
   c. Dardanorum C. I. Gr. 6771.
   B. Mysius: eq. sing. (2).
   . . . *Moesia inferior:* eq. sing.
   Ratiaria: coh. I Pann.
   Scupis, natione Bessus: eq. sing.
   Dardanus: eq. sing.
   natus in Dardania vico Zatidis: (coh.) Claudia mil.
4. classiarii:
   Musiaticus X, 3640.

XXII. DACIA.

1. praetoriani:
   A. —
   B. Dacus VI, 2495. 2696. 3419, *prov. Dacia* 2602.
   { *Apulum* VI, 2386*a* 1. *b* 3. Eph. IV p. 324.
   { *provinc. Dac., leg. XIII gem.:* VI, 2425.
   Drub(etum): Eph. IV p. 325.
   Maluensis: col. VI, 2388, 7.
   Napoca: VI, 269. 2388, 2.
   Sarmizegetusa VI, 2401, 5. 2403, 10. Eph. IV p. 326 et n. 896, 1 (II, 23. 29) cf. 897.
   domo Daciae regione Scodrihese VI, 2698.
2. legionarii:
   Dacus: XIII.
   Napoca: III Aug. (21).
   Porolissus: II adi.
   Sarmizegetusa: III Aug. — XIII.
3. auxiliarii:
   A. a. I Ulpia Dacorum VI, 1333. Cf. Arrianus ἔκταξις p. 81, 17 Herch; Not. Dign. Or. 38, 23.
   a. I Da . . . . III, 5044.
   c. I Ulpia Dacorum Not. Dign. Or. 33, 33.
   c. I Aelia Dacorum VII. Eph. V D. LXXV. Not. Dign. Occ. 40, 44.
   c. II Augusta Dacorum veterana miliaria equitata III. Eph. II n. 577.
   c. III Dacorum III.
   **a. Mauret(ana) Tibiscensium* VIII, 9368.
   B. Dacus s. *Daciscus:* eq. sing. 6 (horum tres adlecti ex alis).
   Apulum: ala Pann.
   colonia Maluese ex Dacia: eq. sing.

Napoca: coh. II Hisp.
Dacus, Zermiegetusa: eq. sing.

XXIII. Thracia. — Madyti: πεμφθεὶς ἐπὶ στρατολογίαν ἀπὸ Ῥώμ[ης] εἰς τὴν αὐτὴν ἐπαρχείαν (Thraciam ut videtur) *Bull. de corr. hell.* 4 p. 507.

1. praetoriani:

A. Perinthus VI, 209.

B. Thrax VI, 2461. IX, 1424. Cf. VI, 2804. 2806.
regionis Thracia, vico Statuis VI, 2797.
Anchialus VI, 2385, 11, 2. 2397, 10. 11. 12. Eph. IV p. 324 et n. 896, 1 (I, 35). 2, 18.
Apri Eph. IV p. 324.
Augusta Traiana Eph. IV p. 326. Eodem fortasse pertinet *Traiana* Eph. IV, 896. 1 (I, 25).
Bergule? cf. VI, 2798.
Beroe sive *Beroia*[1]) VI, 2385, 11, 3. 2386*a* 9. 2397, 15. Eph. IV p. 324.
Bize Eph. IV p. 324.
Byzantium Eph. IV p. 324.
Hadrianopolis VI, 2386*b* 2. Eph. IV p. 325 et n. 896, 1 (II, 25).
Perinthus Eph. IV p. 326.
{ *Philippopolis* VI, 2388*b* 4 (traditur *Titopopori*). 2398 (lapis *Philop.*). 2401, 8 (lapis *Filippopo.*). 2785 (transl. ex leg.). 2799 (viginti addito vico). 2812. Eph. IV p. 325.
Trimontium s. *Trimontia* VI, 2566. Eph. II D. LXII. IV p. 326.
Trax, cives Filopopulitanus VI, 2601 (transl. ex leg.). — Stator *prov. Trhacia, civit. Philippopol.* VI, 2954. }
Trax, civitate Promesiana (praetoriani coniux) VI, 2734.
{ *Serdica* VI, 2386*a* 13. *b* 1. 5. 8. 2387, 5. 2388, 4, 15. 2397, 13; cf. 2638. Eph. IV p. 325 et n. 896, 1 (II, 8).
nat. Bessus, natus reg. Serdica vico Magari X, 1754.
natione Dacisca (intellegitur Dacia Aureliani), *regione Serdica* VI, 2605.
Trax, domu Sergica VI, 2570; *Trax, civitate Serdica* VI, 2742. Cf. VI, 2819. }
Traianopolis Eph. IV p. 326. Eodem fortasse pertinet *Traian.* Eph. IV n. 896, 1 (I, 19). 2, 2. 10.
Trimontium v. *Philippopolis.*
cives Usdicenses quattuor (addito vico) VI, 2807.
Bessus VI, 2486. 2699.

---

[1]) Hanc potius intellegi quam Beroeam sive Macedoniae sive Syriae indicat titulus infra p. 188 citatus Thracis Beroeensis. Cf. Dumont *Bull. de corr. hell.* 2 p. 409.

2. legionarii:

Thrax: I Ital. (2) — I Min. — II Parth. — XI Cl. — inc.

Apri: I adi.

Augusta: Traiana III Aug.

Philippopolis: I Ital. (2) — IIII Fl.

Bessus: III Aug.

3. auxiliarii:

A. a. I Augusta Thracum III. V, 7425. IX, 5357.

a. I (Thracum) Mauretana III.

a. I Thracum veteranorum sagittariorum VIII, 619.

a. I Thracum veterana III.

a. I Thracum (civium Romanorum) victrix III.

a. I Thracum III. VI, 3308. Brambach 56.

a. Thracum Herc(u)lania II, 4239. XII, 1357 = Henzen 6943.

a. Thracum II, 4251. VII, 68. VIII.

a. (Augusta) II Thracum II, 812. VI, 1625*a.* VIII. Caesareae Mauritaniae *Bulletin épigr. de la Gaule* 3 p. 91. Ain Bessem *Bull. de corr. africaine* fasc. 5 p. 233.

a. III Augusta Thracum (sagittariorum) III.

a. III Thracum (civium Romanorum) III. VI, 1449.

**ala T(hracum) B(ritannica) miliaria* Eph. II n. 384.

c. I Augusta Thracum v . . . . r . . III.

c. I Augusta Thracum equitata III.

c. I Thracum Germanica (civium Romanorum) III. Eph. II n. 764. 776.

c. I Flavia Thracum C. I. Gr. 4716*d* 9 p. 1193.

c. I Thracum civium Romanorum equitata III.

c. I Thracum civium Romanorum III. Not. Dign. Occ. 32, 59.

c. I Thracum equitata III. V, 4957.

c. I miliaria Thracum C. I. Gr. 3132 = Lebas-Waddington n. 132. Not. Dign. Or. 37, 31.

c. I Thracum sagittariorum III.

c. I Thracum III. VII. Brambach 310. 897. 1684 (emandavit Zangemeister de visu). Eph. IV D. LXVIII et n. 563. C. I. Gr. 4536*f* p. 1178. Tacitus hist. 1, 68. Not. Dign. Or. 37, 32 (traditur *thracocum*).

c. II Augusta Thracum III.

c. II gemella Thracum VIII.

c. II Thracum equitata VII, 364.

c. II Thracum Syriaca Praeneste Grut. 565, 2 (descripta de lapide exempla quattuor omnia consentiunt).

c. II Thracum III. *V, 953. VII, 363. 1091. Not. Dign. Or. 28, 45; Occ. 40, 50.

c. III Thracum civium Romanorum III. Eph. II D. LXI.

c. III Augusta Thracum equitata X, 6100.

c. III Thracum veterana Eph. II D. LXI.
c. III Thracum III. V, 2841. Eph. V D. LXXIV.
c. IIII Thracum Syriaca II, 1970. Polae *Arch. epigr. Mitth.* 5 p. 225.
c. IIII Thracum equitata II, 4212. Tibure Orell. 1549 (vidit Dessau; scripta est ante Vespasianum).
c. IIII Thracum II, 4138. Brambach 1290. 1523.
c. VI Thracum III. VII, 67. 158. X, 1777. Brambach 990. 1099. Eph. II, 144; V D. LXXIV.
c. Thracum Brambach 414. 980. Cf. Tacitus h. 1, 68.
c. I Astorum (fortasse scr. *Asturum*) Eph. II n. 704.
c. II Flavia Bessorum III. C. I. Gr. 3497.

B. Thrax: eq. sing. (6).
Bessus, Apri: eq. sing.
Thrax, Beroeensis: eq. sing.
Serdica: eq. sing.
Traianopoli, Thrax: eq. sing.
Bessus: eq. sing. — ala I Asturum — ala I contar. — ala Tautor. — coh. I Montanorum — coh. IIII Thracum.
Cololetic ... coh. II Thracum (miles nomine Thracico).
De[ns]ala coh. Thracum.
Sappaus ala Scubulorum.

4. classiarii:

Bessus III D. I. et n. 557. 558. 6109. VI, 3097. 3103. 3107. 3128. 3139. 3141. 3142. 3145. X duodeviginti. XI, 47. 58. 82. 103. Eph. IV n. 920. Civitavecchia duo *Notizie degli scavi* 1877 p. 123. 124.

XXIV. Macedonia.

1. praetoriani et urbaniciani:

A. Macedo vigil VI, 220, 17.
Doberus VI, 2375*c* 10. 2379, 2, 60. 5, 50. 2520. 2715. Eph. IV, 887, 1, 16. Urbaniciani: VI, 3884, 2, 15. 16. 21.
Durrachium VI, 2382*a* 30. Eph. IV, 887, 2, 10. Urbaniciani: VI, 218. 2383 (1, 3. 2, 11. 12). 2916. 3884 (1, 8. 13. 2, 11. 3, 15. 34. 5, 2. 3. 6. 13).
Eordaea X, 8219.
Heraclea Sentica VI, 2382*b* 9. 2645. 2767. Cf. incerta p. 258.
Pelagonia VI, 2381*b* 2, 10. 2382*b* 8.
Philippi VI, 2375*c* 32. 2377, 3. 2379, 3, 10.
Stobi VI, 2379, 5, 52. 2382*a* 25. X, 6096.
Thessalonica VI, 2382*a* 1. 2646. 2679. Urbanicianus: VI, 2886.

B. Epirus Eph. IV p. 325.

nat(us) stat(ione) provinc(iae) M[ace]doniae Lychnidum IX, 1602.

{*Pautalia* VI, 2397, 14. 2616. 2671. Eph. IV p. 325.
{*natus vico Bitalcost.* (?), *reg. Pautaliense* VI, 2772.

Philippi Eph. IV p. 325.

2. legionarii:

Macedo: II Trai.

Durrachium: III Aug. — VII Cl.

Heraclea Sentica: XVI Gall.

Pelagonia: II adi. — VIII Aug. — XI.

Philippi: VII Cl. — VIII Aug. — XI — XV Ap. — inc.

Stoberra: V Mac.

Thessalonica II adi. (2).

3. auxiliarii:

A. —

B. Stobi: coh. I Sugambr.

4. classiarii[1]) —

XXV. ACHAIA.

1. praetoriani[2]) —

2. legionarii:

Athenae: XVI Fl.

3. auxiliarii —

4. classiarii —

[*Graecus* VI, 3102. 3136. X quinquies. XI, 60. 122 non hominem significat ex Achaia oriundum, sed ex Graeca provincia aliqua.]

XXVI. ASIA.

1. praetoriani:

A. —

B. Cotiaeum C. I. Gr. 3827*cc* (origo non enuntiatur).

Efe[sus] VI, 2388, 6.

Ypephnos (si est Ὑπαιπηνός ex Lydia) VI, 2386*a* 4.

natus patr(ia?) Meo(nia?) VI, 2669 (cf. C. I. Gr. 3438).

Straton(icea) VI, 2398. Eph. IV n. 896, 1 (II, 6).

2. legionarii:

Augusta Troas: VII Cl.; item fortasse *Augusta* nude: VII Cl. — X gem.

Miletus: VI ferr.

---

[1]) In titulo Ravennate XI, 38 = Mur. 536, 3 qui nominatur *M. Aur. Theodot. n̄. Attia Nicop.* mihi visus est esse natione Actiacus Nicopolitanus et Nicopolis Epiri additamento illo a cognominibus distincta esse. Sed res incerta est.

[2]) *Coron(ea)* vix significatur VI, 2379 *a* 2, 41.

Mylias (?): VII Cl.
Sardes: III Aug.
Teos cf. C. I. Gr. 3080 = Lebas-Waddington 107: *εἰς τὴν τοῦ Σεβαττοῦ ἐπιταγὴν πείσαντα διὰ τῆς ἑαυτοῦ μεγαλοφροσύνης πολείτας αὐτομόλους* (= voluntarios) *στρατεύσασθαι.*

3. auxiliarii:
A. *a. Phrygum* II, 4251. XIV, 171 = Henzen 6709.
a. VII Phryg(um) VI, 1838.
B. —

4. classiarii:
Asiacus X, 6800.
Phryx X, 3565.
Phrygius, Laud(icea) D. IV (cl. ex leg.).

XXVII. Pontvs et Bithynia.

1. praetoriani et urbaniciani:
A. *Nicomedea* VI, 2780 (ex vigilibus translatus in praetorium).
B. *Amastris* VI, 2401, 12.
Nicomedea Eph. IV n. 896, 1 (I, 22. 23. 27. 40. 42). 2, 25. 32.

2. legionarii:
Amastris: V Mac. (2) — XI Cl. — inc.
Cl[audi]opolis: III Aug.
Nicaea: III Aug. (sex notati *Nic.*) — Aegypt. inc.
Nicomedea: II. Trai. — III Aug. (11).
Prusias: III Aug. (4).

3. auxiliarii —

4. classiarii:
Bithynus X quattuor. XI, 70.
Ponticus VI, 3094. 3143. X quattuor. Ferrero *armate* n. 511.
Nicaensis X quattuor.
Bithynus, Prusiade XI, 52.
Nicomedia XI, 105.

XXVIII. Galatia } XXIX. Cappadocia } cum provinciis adiunctis.

1. praetoriani et urbaniciani:
A. *Coropissus* Lycaoniae urbanicianus VI, 2383, 2, 5.
Germanicopolis Paphlagoniae VI, 2383, 2, 6.
Iconium Lycaoniae VI, 2455. Inter vigiles VI, 2964.
B. *Ancyra* Galatiae VI, 2397, 2 et Eph. IV p. 324 et n. 896, 1 (I, 34).
Anti(ochia) Pisidiae (Sergia) Eph. IV p. 324.
Iconium Lycaoniae Eph. IV p. 325.
Pomp(eiopolis Paphlagoniae ?) VI, 2386*a* 35.

2. legionarii:
   Amblada Pisidiae: VII Cl.
   Ancyra: II adi. — V Mac. — X Fret. — Aegypt. inc. decem.
   Conana Pisidiae: VII Cl.
   Etenna Pisidiae: Aegypt. inc.
   Gangra Paphlagoniae: III Cyr. — Aegypt. inc.
   Iconium Lycaoniae: I adi.
   Isinda Pisidiae: Aegypt. inc.
   Laranda Lycaoniae: VII Cl. — XI.
   Pessinus Galatiae: VII Cl. — X fret.
   Pompeiopolis Paphlagoniae: Aegypt. inc.
   Sebastopolis Ponti Cappadocici: Aegypt. inc.
   Tavium Galatiae: Aegypt. inc. quattuor.
3. auxiliarii:
   A. *c. II Ulpia Paphlagonum* III.
   c. III Ulpia Paphlagonum III. Caesareae *Bull. ép. de la Gaule* I p. 103.
   B. *Ancyra:* coh. I Aquitanorum.
   Sebastopolis: equites Illyrici.
   Isaurus: coh. II Hisp.
4. classiarii:
   Coropissus Lycaoniae adiecto vico X, 8261.
   Cappadox VI, 3092.

XXX. Lycia et Pamphylia.

1. praetoriani:
   A. —
   B. *Attalia* (Pamphyliae?) Eph. IV p. 324.
   Sida Eph. IV p. 326.
2. legionarii —
3. auxiliarii —
   A. *c. Lyciorum et Pamphyliorum* (traditur ....ΛΙ/Ε/ΩΝΚΑΙΠ////Λ/ΩΝ; restitutio dubia) C. I. Gr. 4340*b* = Lebas n. 1364.
   B. —
4. classiarii:
   Pamphylus X, 3400.

XXXI. Cilicia.

1. praetoriani:
   A. *Tharsus Cilic.* vigil. VI, 220, 13.
   B. *Cilix* Eph. IV, 896, 1 (I, 24).
   Anazarbus Eph. IV, 896, 2, 2. 3. — Stator VI, 2823.
   Mopsuestia (nam eam significari verbis *Hadr. Manpsus* ostendunt nummi inscripti *Ἀδριανῶν Μοψεατῶν*) Eph. IV, 896, 2, 22.
   Tarsus Eph. IV p. 326.

2. legionarii:
   Adana: III Aug.
   Tarsus: III Aug.
3. auxiliarii:
   A. c. I Flavia Cilicum (equitata) III. C. I. Gr. 4713*f.*
   c. I Cilicum III. C. I. Gr. 3497.
   B. —
4. classiarii:
   Cilix VI, 3113. 3124. 3129. X quindecim. XI, 110.

XXXII. Cyprvs.

1. praetoriani —
2. legionarii:
   Paphos: Aegypt. inc.
3. auxiliarii —
4. classiarii —

XXXIII. Syria (Coele).
XXXIV. Syria Phoenice.
XXXV. Syria Palaestina.

1. praetoriani:
   A. Laudicia ex Suria VI, 2627.
   B. Agrippias (magis Anthedon Palaestinae quam Agrippina Germaniae) VI, 2399.
   Antiochia Eph. IV p. 325. 326 (modo *Ant. Dafne,* modo *Ant. Syria*; solum *Antioch.* similiaque ib. p. 324 et VI, 2388, 8 ambiguae interpretationis).
   Apamea (Claudia; cf. Eph. V 62) Eph. IV p. 324.
   Arc(h)ela(is aut Palaestinae aut Cappadociae) Eph. IV n. 896, 1 (I, 28).
   Ascalon: Ἰαμοὺρ Ἀσάμου Σύρος Ἀσκαλωνείτης Παλαιστείνῃ ἀδελφὸς Ἀντωνείνου στρατιώτης χόρ. η΄ πρ. Romae. C. I. Gr. 6416. Notabilis propter nomen praetoriani formae peregrinae.
   Berytus VI, 2397, 3.
   Capitolias VI, 2388, 10 (?). Eph. IV, 896, 2, 4.
   Damascus VI, 2397, 4. Eph. IV p. 325.
   Gadara Eph. IV n. 896, 1 (I, 26). 2, 5.
   Gaza VI, 2416, 12.
   [*He*]*liopo*[*lis*] Eph. IV n. 896, 2, 1.
   Hierapolis (Syriae opinor) Eph. IV p. 325.
   Laudicea (*Collina;* fortasse Syriae) Eph. IV p. 325.
   Sidonia Eph. IV p. 326.
   Tripolis Eph. IV n. 896, 1 (II, 5).
   Tyrus Eph. IV p. 326.

2. legionarii:

Syria: III Aug. duo — XI Cl.

Anth(edon?): III Aug.

Antiochia: II Trai. — III Aug. tres — X gem. — XII.

Apa(mea): III Aug. — V Mac. (?)

Ara(dus): III Aug.

Arethusa: III Gall.

Berytus: III Aug. — Aegypt. inc.

Caesa(rea): II Trai. (2) — III Aug. (ubi hanc intellegi positam inter Syriacas civitates multas probabile est; praeterea *Caesarea* ubi invenitur, explicatio ambigua).

Capitolias: III Aug. — VI ferr. duo.

Damascus: III Aug. — III Cyr.

Epiphania: III Aug.

Gabala: I Ital. — III Aug.

Gadara: X Fret.

Gaza: III Aug.

Heliopolis: III Aug.

Hemesa: II adi. — III Aug. — V Mac.

Hierapolis: II adi. — II Trai.

Larisa: III Aug.

Laudicea: III Aug.

Philadelphia: II Trai.

Ptolemais: III Aug. (ubi adiecto cognomine *Claudia* distinguitur a Ptolemaide Aegypti, quam vide).

Scytopolis: III Aug.

Sebaste (haec opinor): VII Cl.

Sidon sive *Sidonia:* III Aug. — Aegypt. inc.

Tripolis: III Aug.

Tyrus: III Aug.

Zeug(ma): III Aug.

3. auxiliarii:

A. c. *I miliaria nova Severiana Surorum sagittariorum* III, 3638. 3639. Eph. IV n. 440.

c. *Surorum* Caesareae Mauretaniae *Bull. ép. de la Gaule* 2 p. 280. Cf. *n(umerus) Surorum* ibidem l. c. p. 139.

c. *I Apamenorum (sagittariorum equitata)* III. Not. Dign. Or. 31, 60.

c. *I Apamena* XIV, 171 = Henzen 6709.

c. *I Ascalonitarum felix* III.

c. *I Flavia Canathenorum (miliaria)* VIII, 2394. 2395. Eph. II D. LXI et n. 1004. 1005 (cf. III, 5911. 6001). Eph. IV n. 634.

c. *I (Flavia) Chalcidenorum equitata (sagittariorum)* III. VIII, 2090. 10658.

c. *I *Chalcedonen.* II, 2103.

c. *Chalcidenorum* VI, 3538.

c. II Chalcidenorum III.
c. V Chalcidenorum III.
c. I Flavia Damascenorum III.
c. I Flavia Damascenorum miliaria (*equitata sagittariorum*) Brambach 1412. 1417*e*.
c. I Flavia Damascenorum peditata Brambach 914.
c. I Damascenorum V, 5126.
c. (*I*) *miliaria Hemesenorum* (*sagittariorum equitata civium Romanorum*) III. Eph. II p. 509.
c. I Hemesenorum X, 3847. Eph. IV D. LXXII[1]).
a. (*I Augusta*) *Ituraeorum* III. VI, 421. Brambach 2003.
c. I Augusta Ituraeorum (*sagittariorum*) III. Brambach 1099. Item fortasse titulus Clusinus Mur. 881, 1 quem sic legit Bormannus: ..... | *Ituraeorum* | *sagittarior.* | *qui in bello* | *cecidit.*
c. I Ituraeorum III. Brambach 1233. 1234. 1289. Not. Dign. Occ. 26, 16 (traditur *tribunus coh. primae ettityreorum*).
c. II Ituraeorum C. I. Gr. 5050. 5081. 5110 et fortasse D. anni 83 mox edendum. Not. Dign. Or. 28, 44.
c. III Ituraeorum VIII, 2394. 2395, IX, 1619.
c. VII Ituraeorum III et fortasse D. anni 83 mox edendum.
a. I Flavia Sebastenorum Ann. de Constantine 1882 p. 361.
a. (*gemina*) *Sebasten*(*orum*) VIII, 9358. 9359 (ubi sic videtur corrigendum esse). Scherschel *Bull. ép. de la Gaule* 3 p. 242.
c. I Sebastenorum III.
c. Sebastenorum Eph. IV n. 370.
c. I Tyriorum III.
c. Tyriorum sagittariorum. Perusiae Orelli 3432 (primus Bormannus recte legit PRAEF COHOR | TYRIORVM SAGITTAR).

B. Syria: eq. sing.
Caes(*area,* Palaestinae ut videtur): ala I Ituraeorum (?) — coh. I Vindel.
Cyrrhus: I Aug. Ituraeorum.
Hemesenus: coh. Hemesen. duo.
Palmyrenus: eq. sing.
Sidonia: coh. I sagitt.
Tyrus: coh. Silauciensium.
Ityraeus: ala I Aug. Itur. duo.

4. classiarii:

Surus s. *Syrus* D. III (leg. ex cl.). VI, 3114. 3138. 3151. X octo. XI, 26. 36. 43. 56. 352. Eph. IV n. 924. Boulogne Desjardins *géogr. de la Gaule* 1 p. 366 = Ferrero *armate* n. 510.

[1]) Titulus Burdigalensis editus ab Allmero *revue épigr. de la Gaule* 1882 p. 273: AVRELIVCS | SVΛΛΛΛΛIII.|I.ES · IIII · EMINooR CIVIS M|ENSIACVS quid significet nescio, sed magis crediderim corruptis illis ductibus legionem aliquam geminam significari quam cohortem V Emesenorum.

Aradeus XI, 50.
Surus, Garasenus Eph. II D. LX = X, 867.
Seleuciensis X, 3487.

XXXVI. Commagene.

1. praetoriani:
   A. —
   B. Germanicea Caesarea Eph. IV p. 325.
   Doliche Eph. IV p. 325.
   Samosata (sic explicandum *Fl. Samasa*) Eph. IV p. 325.
2. legionarii:
   Samosata: II Trai.
3. auxiliarii:
   a. (I) Commagenorum III. C. I. Gr. 5057. D. a. 83 mox edendum.
   c. I Flavia Commagenorum III. IX, 1132. Eph. II n. 470.
   c. I Commagenorum VI, 3504.
   c. II (Flavia) Commagenorum III.
   c. III Commagenorum III.
   c. VI Commagenorum VIII. Aflu *Bull. d'Oran* fasc. 1 p. 25.

XXXVII. Arabia.

1. praetoriani —
2. legionarii —
3. auxiliarii:
   c. I Ulpia Petreorum III.
   c. II Ulpia Petraeorum milliaria equitata. Attidii Orelli 516.
   c. III Ulpia miliaria Petraeorum Not. Dign. Or. 38, 27.
   c. III Ulpia Petraeorum. Sestini Mur. 512, 2 (vidit Bormann).
   c. V Petreorum III.
4. classiarii:
   Syrus, natione Arabus X, 3546.

XXXVIII. Mesopotamia.

1. praetoriani —
2. legionarii —
3. auxiliarii:
   A. a. (I Augusta) Parthorum VIII. X, 3847. Prope Tlemcen *Bull. des antiq. afric.* (Oran 1882/3) p. 61; Arzew ibidem p. 137. Romae *Bullett. dell' Inst.* 1868 p. 60. Cf. Brambach 272.
   B. Carrhae: numerus Osrhoenorum.

XXXIX. Aegyptvs.

1. praetoriani:
   A. Alexandr(ea) VI, 2379, 1, 49.
   B. Al[exandrea?] VI, 2385, 22, 3.
   Ptolemais VI, 2387, 3. Eph. IV n. 896, 2, 2, 14.

2. legionarii:

castra: II Trai. unus et viginti.

Alexandrea: II Trai. quattuor — Aegypt. inc. sex.

Paraetonium: II Trai. duo — III Aug. — Aegypt. inc.

Ptolemais: III Cyr. — III Aug. quinque.

Tanis: II Trai.

Thebae: II Trai.

3. auxiliarii:

A. c. I Thebaeorum Eph. V n. 15. C. I. Gr. 5052. 5053. 5054 cf. 5117. D. anni 83 mox edendum.

c. II Thebaeorum III. D. anni 83 mox edendum.

B. —

4. classiarii:

Alexandrinus VI, 3093. 3096. 3112. X duodecim. XI, 37. 101. Brambach 410. Arretii Marini Arv. p. 410. Torre in pietra prope Lorium Marini Arv. p. 410. Civitavecchia *Notizie degli scavi* 1877 p. 124. Scherschel *Bull. ép. de la Gaule* 3 p. 244 (sine dubio classiarii).

Paraetonium III, 3165.

Aegyptius VI, 3109. 3117. 3127. 3133. 3159. 3162. X vigintiduo. XI, 29. 94. 116. Civitavecchia *Bull. dell' Instituto* 1865 p. 44 duo.

Coptitanus D. XIII.

Aegyptius, Lycopolites X, 3482.

XL. Creta et Cyrenaica. — Cf. Tacitus ann. 14, 18 ad a. 59: *motus senatu Pedius Blaesus accusantibus Cyrenensibus ... ab eo ... dilectum militarem pretio et ambitione corruptum.*

1. praetoriani —

2. legionarii:

Cyrenae: III Aug. — Aegypt. inc.

3. auxiliarii:

A. —

B. Creticus, Lappa: coh. I sagitt.

4. classiarii:

Cyr(enensis?) VI, 3115.

XLI. Africa.
XLII. Nvmidia.

1. praetoriani et urbaniciani:

A. Carthago (Arniensi) VI, 2663.

Cirta urbanicianus VIII, 2890.

Rusicade urbanicianus VI, 2384, 2, 5.

Thysdrus urbaniciani VI, 3884 (3, 21. 5, 4). Inter vigiles VI, 2987.

B. Afer VI, 2431.

Ammaedara Eph. IV, 896, 2, 29.

Carthago III, 446. Eph. IV p. 324 et n. 896, 1 (I, 21). Vigiles: VI, 220, 14. 16. 20.
Cirta VI, 2399. 2401, 13. 14. Eph. IV, 896, 1 (II, 32). 2, 31.
Hadrumetum inter vigiles VI, 220, 17.
Lambaesis VI, 2387, 1. Eph. IV p. 325.
Leptis m . . . . Eph. IV p. 325.
Sicca Eph. IV n. 896, 1 (II, 22).
Tenae Eph. IV p. 326.
Thamugadi Eph. IV, 896, 1 (II, 28).
Theveste Eph. IV, 896, 1 (II, 27).
Thysdrus Eph. IV, 896, 2, 13.
Uszalis VI, 2564 (cf. I p. 98).
Utina inter vigiles VI, 220, 12.

2. legionarii praeter legionis III Augustae milites infra p. 207 seq. relatos:
   Afer: II Trai.
   Carthago: II Trai.
   Hadrumetum: II Trai.
   Sufetula: II adi.
   Theveste: II adi.
   Utica: XXII.

3. auxiliarii:
   A. a. Afrorum Brambach 66. Eph. IV D. LXIV.
   a. II Ulpia Afrorum Not. Dign. Or. 28, 38.
   c. I Afrorum civium Romanorum equitata IX, 5841.
   c. I Ulpia Afrorum eq. ([ἔπαρχο]ν σπεί[ρ]ης πρώτης Οὐλπίας Ἀφρῶν ἱππικῆς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ in titulo Nicaeensi apud Henzenum *Bull. dell' Inst.* 1848 p. 74).
   c. Afrorum VI, 3529.
   c. III Flavia Afr(orum) V, 6584 add.
   c. II Cirt(ensium) VIII, 9631.
   a. veterana Gaetulorum III.
   a. I Flavia Gaetulorum III (ubi adde n. 600). VI, 3505. 3520.
   a. Gaetulorum V, 7007.
   c. I Gaetulorum III, 1163 add. VIII, 7039. C. I. Gr. 3497. Not. Dign. Or. 35, 32.
   c. Gaetulorum V, 7895. X, 797.
   c. I Musulam(iorum) VIII, 4879.
   a. Numidarum III.
   c. I Flavia Numidarum Eph. IV D. LXXI. C. I. Gr. 5783 *c.*
   c. Au . . . Numidarum (ἔπα[ρχος] . . . . . σπείρης Αὐ . . . . . ος Νομάδων, nisi haec ad duo officia spectant: in Batanaea (Lebas-Waddington n. 2112).

c. *II Flavia Numidarum* III. Eph. II n. 467. C. I. Gr. 3497.

B. Afer: eq. sing. (2). — ala I Ulp. contar. — coh. Maurorum.

4. classiarii:

Afer classis Misenensis VI, 3171. X decem.

Libycus classis Misenensis VI, 3134; classis Ravennatis X, 3527. XI, 92.

{XLIII. MAVRETANIA CAESARIENSIS.
XLIV. MAVRETANIA TINGITANA.

1. praetoriani:

A. —

B. Caesarea Mauretaniae VI, 2416, 6; ubi est *Caesarea* vel *Caesaria* VI, 2385, 11, 9. 2401, 3. 15. 16. 17. 2416, 2. Eph. IV n. 896, 1 (I, 38. 39. 41). 2, 10. 15. 28. 30. 33, aut haec significatur aut Palaestinae.

2. legionarii —

3. auxiliarii:

A. c. miliaria Maurorum III. Eph. II n. 625. 777.

c. quingenaria Maurorum III.

c. Maurorum et ..rporum X, 7600.

c. II Maurorum VIII, 4323.

a. exploratorum Pomariensium VIII, 9906. 9907.

B. Maurus eq. sing.

ex prov. Mauretana Caesarense: eq. sing.

Caesaria Mauretania: eq. sing.

4. classiarii —

INCERTA QVAEDAM.

Non posui in hac appendice quae propter compendia vel propter determinationem deficientem ambigua manent, ut sunt *Apol.* 2386*a* 10 — *Ar.* VI, 2777 — *Nic.* VI, 2416, 1 et leg. XX — *Phil.* 2386*a* 12. 14 — *Tra.* VI, 2397, 11 — *Troi.* VI, 2387, 2 aliaque similia complura ex laterculis qui sequuntur cognoscenda. Hiantia quoque et corrupta pleraque suppressi. Admisi autem potissimum vocabula oppidorum populorumque ipsa certa vel fere certa sed situs ignoti.

1. praetoriani:

A. vide infra p. 258.

B. Alban. VI, 2388, 6 (de castris Albanis legionis II Parthicae cogitavit Henzen).

Androp. (Ael.) Eph. IV p. 324.

Aquil. VI, 2397, 8.

Aul. Foen(ices?) Eph. IV p. 325.

vic. Azin. vel *Arin.* VI, 2388, 9 = 27.
Mazag. VI, 2385, 11, 6. 8.
Mogio (Ael.) VI, 2385, 23, 3. 2396. 2398. Eph. IV p. 325 et n. 896, 1 (I, 31. 37). 2, 16. 27.
Onspr. Eph. IV, 896, 1 (II, 7) = VI, 2385, 7, 7.
Plautian. VI, 2386 *b* 6.
Quiri. Eph. IV, 896, 1 (I, 45).
Sisepp. VI, 2388, 4.
Subus. Eph. IV p. 326.

2. legionarii:
Cibessos (Collina): III Aug.
Clistinnae: VII Cl.
vicus Gallorum: XIV.

3. auxiliarii:
*A. c. *Ae* .... V, 7820.
a. I Artectorum III.
*c. *III B* .... III 3345. 3760.
a. Brauconum: praefectus equit. Brauconum ᗡ imperante Commodo. Praeneste Orelli 2248. Cf. Βραῦον s. Βραῦνον oppidum Turmodigorum in Tarraconensi Ptolem. 2, 6, 51.
*c. quingenaria *Canprag* ... Eph. II n. 722.
c. I Cretulorum III.
c. II Dongonum III. Lungones Ptolemaei 2, 6, 32, de quibus cogitavit Henzenus (syll. n. 5455), diversos esse animadvertit Detlefsen philol. 32 p. 664.
*a. *Epuol* ... III, 130.
c. II Fl .... II, 2532 *c*.
{ *c. I Hamiorum (sagittariorum)* III. VII.
{ *c. II Amiorum* VIII, 10654.
c. I Inn .... VIII, 908.
e. ... Isipadensium V, 8185.
a. I Lemanorum II, 2103. Non recte (ut animadvertit Detlefsen l. c. p. 665) ibi substitui Lemavos; nam populus est Callaeciae neque in ea regione dilectus per civitates institutus est.
{ *c. I Nuritanorum* Sestini Mur. 512, 2 = 677, 1, ubi sic legit Bormannus: PRAEF COH PRIM | N\R · ITANOR.
{ *c. Nuritanorum* VIII, 4292.
c. p(rima) P ..... III, 908.
a. I Qu ... ru[m] D. XXX. Cogitaverunt viri docti (cf. Eph. V p. 92 n. 247, item Mowat *Bull. ép. de la Gaule* 3 p. 246) et de Quaceris Ptolemaei 2, 6, 46 (quod admitti non posse recte observavit Detlefsen l. c. p. 665) et de Cugernis.
*c. *Rhamae milliaria* Brambach 787.

a. (*I*) *Scub*(*u*)*lorum* III. V, 907. Brambach 896. 1125. 1524. Eph. IV D. LXVIII.

c. *Silauciensium* Brambach 230.

a. *Tautorum victrix civium Romanorum miliaria* II, 2984.

c. *II Varc. equitata* V, 875. Cogitavi de Varcianis errore; dilectus per civitates factus ab Illyrico abhorret.

ala Vor. Brambach 191.

ΣΠΕΙΡ. Β ΟΥΑΠ//ΥΡΗΑ vel ΟΥΑΠ///ΝΑ vel ΟΥΑΠΥΡΙΑ (sic Sirmondus) C. I. Gr. 6771.

B. *Lingauster* s. *Ligauster*[1]): ala Hisp. — coh. I Belg.

4. classiarii:

Agradiensis VI, 3111. XI, 91.

n(*atione*) *Gry. Corvina* XI, 78.

Vibiensis X, 3485.

II. LEGIONARII ITALICI ET PROVINCIALES.

I. Adiutrix, Galbae.

ex castris Mogontiacensibus:

Dalmatia, Aequum — Iader:

Q. Attius Q. f. Tro. Rufus Aequ. mil. leg. I adi. Mogontiaci (Brambach 1142).

M. Marius M. f. Tro. Vegetus Aeq. mil. leg. I adi. Mogontiaci (Brambach 1145).

C. Vibius C. f. Trom. Severus Aequo mil. leg. I adi. Mogontiaci (Brambach 1147).

L. Appuleius L. f. Sergia Iadestinus Iader mil. leg. I adiut. Mogontiaci (Brambach 1141).

Pannonia superior, Savaria:

M. Aemilius M. f. Cla. Fuscus Sava. mil. leg. I adi. Mogontiaci (Brambach 1288).

C. Cassius C. f. Cla. Longinus Sav. mil. leg. I adi. Mogontiaci (Brambach 1143).

C. Galerius C. f. Cla. [*P*]*udes Sava. mil. leg. I adi.* Mogontiaci (Brambach 1091).

Tit. Val . . . Mon[*ta*]*n. Sava*[*ria*] *mil. leg. I adiutr.* Mogon*tiaci* (Brambach 1146).

Thracia, Aprus:

C. Antonius C. f. Cl. Rufus Apro mil. leg. I adi. In agro Mogontiacensi (Brambach 938).

---

[1]) Fortasse sunt ipsi Lingones, Λιγκάσιοι appellati apud Strabonem 4, 1, 12 p. 186.

ex castris Brigetionensibus

Lycaonia, Iconium:

M. Munatius M. f. Coll. Placidus Iconio veter. leg. I adi. p. f. Brigetione (Eph. ep. IV p. 147 n. 509.)

cf. *Valerius Sabinus miles leg. I ad.* filius *Valerii Saturnini ve(terani) ex dup(lario) alae I Ulp(iae) cont(ariorum).* In Pannonia superiore (C. III, 4278).

Pannonius:

C. Cusonius Victor miles leg. I adiutr. nation. Pan. Caesareae Mauretaniae (C. VIII, 9376).

cf. *L. Val(erius) L. fil. Cl. Censorinus vet(eranus) leg. I ad. ex b(ene)f(iciario) co(n)s(ularis).* Savariae, *decurio* ibidem (III, 4191).

Moesia, Marcianopolis:

Aur. Maximianus m(iles) leg. primes atiu[tricis], frater *nat[us Moesia i]nferio[re reg.] Mar(cianopoli) vic[o] . . . diano.* Aquileiae (V, 892).

Africa, Theveste:

. . . *Respectus Pol. Tev. sign. leg. [I] ad. p. f.* Cyrrhi in Syria. Eph. V, 24.

I. (Germanica ?), Augusti; exauctorata a Vespasiano.

ex castris Bonnensibus

Italia, Hasta — Ticinum:

L. Cominius L. f. Pol. Asta miles leg. I. Bonnae (Brambach 473).

C. Cornelius C. f. Pap. Tic. veter. miss. exs leg. I. Bonnae (ann. Rhen. 42, 138).

Narbonensis, Alba — Lucus Augustus — Vienna:

T. Carisius T. f. Vol. Alba vet. ex leg. I. Bonnae (Brambach 493).

P. Clodius P. f. Vol. Alb. mil. leg. I. Bonnae (Brambach 486).

C. Marius L. f. Vol. Luco Augusto eques leg. I. Bonnae (ann. Rhen. 53/4 p. 184).

D. Val. D. [f.] Volt. Va[leri]anus Vie[nna] mil. leg. I. . . . In agro Bonnensi (Brambach 457), modo recte huc trahatur.

I. Italica, Neronis.

ex castris Novensibus (Moes. inf.)

Moesia inferior, Nicopolis:

Tib. Claudius Tib. f. Sergia Nicopoli vet. leg. I. Ital. In Moesia inferiore (C. III, 6144).

Syria, Gab(ala?):

. . . . . . *Donatus Gab. mil. leg. I Ital.* In Moesia inferiore (C. III, 6232).

Narbonensis, Lucus Augustus:

. . . . . . *Volt. Luco [optio?] leg. I Ital.* Scupis (Eph. ep. II p. 332 n. 496).

Thracia, Philippopolis:

Valerius Sudius miles leg. I Ital. provinciae Tracie. Tibure (Borghesi opp. 7 p. 424).

Marcus Aurelius Flac[cus] .... [translatus ex legio]ne prima Italica inter Thraces tituli urbani VI, 2803.

Aurelius Bitus ... natione Trax, cives Filopopulitanus .. militavit ... in legione I Italica. Romae (VI, 2601).

Valerius Sarmatius cives Filopopuletanus, militabit in leg. prima Italica. Romae (VI, 2785).

I. Minervia, Domitiani.

ex castris Bonnensibus { *Thracia:*

M. Aur. Heracla Her ... dupliciarius leg. I M. Severi[anae] natione Trax domo .... Bonnae (Brambach 475).

Italia, Mediolanum:

L. Magius L. (sic) *Ouf. Dubius Mediolani mil(es) leg. I F(laviae?) M(inerviae) p(iae) f(idelis) D(omitianae?).* Coloniae (ann. Rhen. vol. 57 p. 70). Litterae bonae aetatis sunt neque abhorrent a temporibus Domitiani, quem cum propter alias causas verisimile sit hanc legionem constituisse, ex hoc titulo scilicet scripto ipso imperante probari videtur a conditore duo nomina adsumpsisse mox eo damnato abolita.

Belgica, Remi (?):

M. Aurel. Primus veteranus leg. I M. missus honesta mission(e) civis Rem(us). Lugduni (Boissieu p. 306). Sed potest Primus post missionem demum civis Remus factus esse (v. p. 162).

Germania inferior, Agrippina:

C. Modestin(ius) Peregrinus veteranus leg. (I Min.) missus honest(a) mission(e) civ(is) Agripp(inensis). Lugduni (Boissieu p. 306). Idem de hoc dici potest (v. p. 162).

Silvanius Silvester mil. leg. pr. Sever. Natus col. Agrippinense. Capuae fortasse (X, 3896). Videtur significari I Minervia.

Pannonia et Dalmatia:

Aufanis matronis et matribus Pannoniorum et Delmatarum Ti. Cl. Pompeianus trib. mil. I Min. Luguduni sub Severo (Boissieu p. 59). Dedicatio videtur referenda ad patrias militum sub dedicante constitutorum.

II. Adiutrix, Vespasiani.

{ *Narbonensis (?), Forum Iulii* (quodnam, non liquet; ad Forum Iulii Narbonensis Aniensis tribus trahit Hirschfeld vol. XII p. 38).

ex castris Britannicis

C. Murrius C. f. Arniensis Foro Iuli Modestus mil. leg. II ad. p. f. Aquis Sulis (Bath). C. VII, 48.

Lugudunensis, Lugudunum:

L. Licinius L. f. Gal. Sanga Lug. nominatur una cum .... [*mil. le*]*g. II ad. p. f.* Lindi C. VII, 186.

Pannonia superior, Savaria:

T. Valerius T. f. Cla. Pudens Sav. mil. leg. II a. p. f. Lindi C. VII, 185.

ex castris Pannoniae inferioris

Italia, Luceria — Vercellae:

T. Cl. Efficax q(uon)d(am) mil. leg. II p. f. bf. cos. domo Luceria Apia. Aquinci (III, 3544).

L. Valerius L. f. Ani. Crescens Verc. mil. leg. II ad. p. f. Aquinci (III, 3567).

Pannonia inferior, Bassiana — Mursa — Sirmium:

.... in(us) q(uon)d(am) armat[*ura*] *leg. II ad. o*[*r*]*iundus ex regione Bassianesi.* In Pannonia inf. C. III, 3336.

G. Pollius G. filius domo col. Ael. Mursa Martianus vet. leg. II ad. Aquinci (III, 3560).

Q. Sam ..... us Sirmi .... leg. II ad. Aquinci (III, 3563).

..... [*Flavi*]*a Sirmi Maximus quondam vet. ex sig. leg. II ad.* In Pannonia inferiore (III, 3320).

Complures tituli Pannoniae inferioris huius legionis milites habent oriundos ex castris eiusdem: ita patres cient veteranos eiusdem III, 3398. 3538. 3543.

Dacia, Porolissus:

.. cissianus mil. leg. II adi. Porolissensis pro(vinciae) Da(ciae). Aquinci (III, 3556).

Macedonia, Pelagonia — Thessalonica:

P. Aelius P. f. Maecia Mestrius Pelago. opt. leg. II adi. Aquinci (III, 3530).

P. Aelius Cl. Lusimacus Tessalonica mil. leg. II ad. Aquinci (III, 3528).

Ti. Aelius Cla. Lucus Thessa. vet. leg. II ad. [*p. f.*] Aquinci (Eph. ep. IV p. 128 n. 434).

Germania inferior, Agrippina:

T. Fl. T. f. C .... Agrippinen[*sis vet. leg. II*] *ad.* In agro Aquincensi (III, 3642).

Galatia, Ancyra:

P. Ael. Fa[*b.*]*... Ancyr*[*a mil. leg. II*] *ad.* Aquinci (Eph. ep. II p. 382 n. 699).

Syria, Hemesa:

Aur. Proculus vet. leg. II ad. nation. Surus domo Hemesa. In Pannonia inferiore (III, 3301).

Africa, Sufetula — Theveste:

M. Granius Datus vet. leg. II ad. domo Africa Sufetla. Aquinci (III, 3680).

P. Sittius P. f. Papiria Teveste ex Africa Mustiolus. Aquinci (Eph. ep. II p. 385 n. 708).

incertae originis:

C. Val. C. fil. Claudi. Secundus Aem. n. vet. leg. II adi. Aquinci (III, 3569.)

Italia, Brixia — Dertona:

Q. Cumelius Q. (sic) *Fab. Celer vet. Bric(xia?) leg. II ad.*, item filius eius miles leg. eiusdem. Asturicae (II, 2639).

C. Cornelius C. f. Pom. Dert. Verus vet. leg. II adi. deductus c(oloniam) U(lpiam) T(raianam) P(oetovionem) . . . militavit b(eneficiarius) co(n)s(ularis). Poetovione (III, 4057).

Dalmatia, Aequum:

T. Plotius T. f. Tromentina Rufinus Aequo vet. leg. II adiut. p. f. Ravennae (XI, 23 = Grut. 1109, 8).

. . . idius . . Trom. . . . mens [Aequ]o (?) mil. [leg.] II adi. Mogontiaci (Brambach 1144).

Pannonia, Savaria:

Val. Secundinus mil. leg. II adi. n. Pann. Miseni (X, 1775).

M. Ulpius M. f. Iustinus mil. leg. II adiutr. frum. domo Savaria. Romae (VI, 3336).

Syria, Hierapolis:

Aelius Domitius vet. leg. II adi. domo Erapuli cives Surus. Brigetione (Eph. ep. II p. 427 n. 895).

II. Avgvsta, Augusti.

ex castris Argentoratensibus:

Italia, Luca:

C. Largennius C. (sic) *Fab. Luc. mil. leg. II.* Strassburg (ann. Rhen. 66 p. 72).

Lusitania, Norba:

L. Autronius L. f. Sergia Norba Silo veteranus ex leg. II. Strassburg (Brambach 1892).

ex castris Britannicis[1]):

Narbonensis, Dinia:

Q. Iulius Severus Dinia veteranus leg. II Aug. Iscae, hodie Caerleon (VII, 122).

Gallia, Lugudunum:

G. Valerius C. f. Galeria Victor Lugduni sig. leg. II Aug. Iscae (VII, 125).

cf. *. . . er(ius) L. f. G[al.] Celsu[s s]pec. leg. [II A]ug.* Londinii (VII, 24).

---

[1]) In titulo ad vallum reperto VII, 914: *Mart(i) Coc(idio) m(ilites) leg. II Aug. (centuria) Sanctiana (centuria) Secundini d. sol. sub cura* cet. vix recte Buecheler (v. Eph. ep. III p. 136) cogitavit de *d(omo) Sol(va)*, nam duabus centuriis una domus adsignari non potest. Fortasse est *d(ono) sol(verunt)*.

Alpes maritimae, Cemenelium:

L. Gratius L. f. Clau. Verinus Cemeneli mil. frum. leg. II Aug. Romae (VI, 3339).

Narbonensis, Carcaso:

C. Iulius C. f. Vol. Carc. Niger miles leg. II. In agro Mogontiacensi (Brambach 946).

Lusitania, Olisipo?

... Flavius M. f. Gal. Quadratus aquilifer leg. II. Olisipone (II, 266).

II. Italica, Marci.

Italia, Tereventum:

C. Flavius P. fil. Vol. Praenestinus mil. legion. in Norico Ael(iis) Obilab(is) b(eneficiarius) tribun(i). Tereventi, unde militem oriundum esse tribus ostendit (IX, 2593).

Noricum.

Aur. Maternus vet. leg. II Italic. natione Noric. Salonis (Glavinic *Bull. Dalm.* 2 p. 81).

II. Parthica, Severi.

Italia, Verona?

Aur. Comas ... us mil. leg. Part. d. (?) Ver. Romae VI, 3396.

Pannonia, Mursa? — Poetovio.

Aurelius Dassius militavit in leg. II Part. Antonian. ae(terna) p(ia) [felice] f(ideli) ... ex civ(itate) [Mur]sa (?). Romae (VI, 3373).

C. Iulius Glaus mil. leg. II Parthice Antoniniane p(iae) f(elicis) f(idelis) eterne frater praetoriani oriundi Poetovione. Romae (VI, 2579).

Thracia:

M. Aurelius Pastor mil. leg. II Parthicae Severianae natione Thrax. Fabrateria vetere (X, 5652).

Dacia:

Marius Marcellinus mil. leg. II Partic. frater equitis singularis Thracis. Romae VI, 3277.

domus incerta:

Atilius Marcianus domus Auria .... militavit an. VI mensib. VI, 7 (traditur G) *Vithaspri (?) Secundi.* Albae (ex Iucundo rec. 3 Reinesius 8, 8). Huc relatus est propter locum unde prodiit. Domus nisi corrupta est, significatur fortasse regio Auranitis.

II. Traiana fortis germanica, Traiani.

ex castris Alexandrinis:

Aegyptus, castra: Eph. V n. 10[1]) viginti excepto uno sine tribu relato omnes tribus Polliae.

Alexandrea: Eph. V n. 10 quattuor tribus Polliae.

Paraetonium: Eph. V n. 10 duo alter tribus Pupiniae, alter Collinae.

Tanis[2])*:* Eph. V n. 10 tribus Polliae.

Thebae[2])*:* Eph. V n. 10 tribus Polliae.

Italia:

M. Titurius Gai f. mil. leg. II Traianes chor(te) III pil(i) prioris natio(ne) Italus. Alexandreae (Eph. ep. II p. 290 n. 338 cf. V p. 2 n. 7).

Pannonia inferior, Carnuntinus:

M. Aurelius Avitus c. R. Avitiani f. Carnuntiensis provinciae Pannoniae superioris . . . miles l[egi]onis II Traiane fort(is). Alexandreae (Eph. ep. II p. 288 n. 328).

Macedonia:

Aurel. Alexandrus quandam (sic) *signifer leg. II Traianae for(tis) Ger(manicae) cohor(te) II hastati pr(ioris) natione Macedon.* Alexandreae (Eph. ep. II p. 287 n. 327).

Bithynia:

Nicomedia: Eph. V n. 10 tribus Collinae.

Syria:

Antiochia: Eph. V n. 10 tribus Collinae.

Caesarea: Eph. V n. 10 duo tribus Collinae.

Hierapolis: Eph. V n. 10 tribus Collinae.

Philadelphia: Eph. V n. 10 tribus Collinae.

Commagene:

Samosata: Eph. V n. 10 tribus Polliae.

Africa:

Carthago: Eph. V n. 10 tribus Arniensis.

Hadrumetum: Eph. V n. 10 tribus Papiriae.

Africa:

Q. Cornel(ius) Victor veteran. ex leg. II Traian. nat. Afer. Miseni (X, 1772).

---

[1]) Eius tituli post impressam plagulam illam beneficio Haverfieldii Angli ectypum accepi et apographum optime facta, unde accesserunt origines militum in exemplari Walshiano omissae fere omnes. Ipsum exemplum cum huic fasciculo inseruerim (p. 259), hoc loco summam solam posui.

[2]) Melioris aetatis monumenta cum ostendant in dilectu legionario non admissos esse ex Aegypto nisi Alexandrinos reliquarumque civitatium Graecarum cives, Aegyptiis procul habitis, id quod eo nititur, quod Aegyptius civis Romanus iure fieri non potest (vide supra p. 13), iam intellegimus sub Marco hanc legem neglegi coeptam esse; nam duo hi legionarii Thebaeus et Tanitanus Aegyptii sunt.

III. AVGVSTA, Augusti.

ex castris Africanis antiquioribus (Thevestinis?)

Italia, Aquae Statiellae — Ricina:

L. Calpurnius L. f. Tro. dom. Aquis Statelis miles leg. III Aug. In vico Thala (VIII, 502).

P. Vettius P. f. Velina mil. leg. III Aug. Ric(i)n(a). Ibidem (VIII, 503). Errore Wilmannsius interpretatur ꟷRICN de Helvia Rivina; titulus enim aliquanto antiquior est Pertinace.

Aquitania, Augustonemetum — Burdigala:

M. Iulius M. f. Qui. (non *Ouf.*) *Maternus Aug(usto)n(emeto) mil. leg. III Aug.* Theveste (VIII, 10629).

D. Seius D. f. Quir. Iuvenis Burdigala mil. leg. III Aug. In agro Thevestino (VIII, 2103).

Lugudunensis, Autricum Carnutum:

Q. Iulius Q. f. Quir. Dioratus Autr(ico) mil. leg. III Aug. Theveste (VIII, 1876).

ex castris Lambaesitanis

Ex castris Lambaesitanis institutis imperante Hadriano supersunt laterculi militum undecim plus minusve fracti omnes, omnes sine dubio veteranorum una missione missorum, quamquam unius tantum (nobis *A*) dedicatio superest anni 166 (Poulle *recueil des notices et mém. de la soc. arch. de Constantine* vol. 22 a. 1882 p. 382 n. 126 et p. 374 n. 123; ego adhibere potui descriptum diligenter ab Ioh. Schmidt). Legionis nomen superest praeterea vol. VIII, 2586; non superest in novem aliis, sex editis vol. VIII n. 2565. 2566. 2567. 2568. 2569. 2618 septimo, (nobis *B*) edito ab eodem Poullio l. c. p. 378 n. 125, nobis autem item exhibito a Schmidtio, octavo adhuc inedito (nobis *C*) excepto ab eodem, nono (nobis *D*) edito a Poullio l. c. p. 377 n. 124, nobis item descripto a Schmidtio, sed hos quoque extra dubium est omnes pertinere ad legionem. In tanto numero militum legionis Africanae nos breviorem formam adhibuimus. Locus ubi non adscribitur, significatur Lambaesis.

Africa et Numidia:

castra: Q. Iulius Q. f. Pol. Fortunatus cas. mil. leg. III Aug. VIII, 3151 — *C. Steius C. f. Pol. Sabinianus cas. mil. leg. III Aug.* VIII, 3247 — *M. Valerius M. f. Pol. Secundus cas., sig. leg. III Aug.* VIII, 2994; item in laterculis adscripta tribu Pollia n. 2565. 2618 (duo), non adscripta ea n. 2565 (II—VI ex XVIII). 2566 (III ex VII). 2567 (XXIII ex LXI). 2568 (XLIII ex LXXXVI). 2569 (XXI ex XLVII). 2586 (VI ex XLV). 2618 (IV ex XI). A (X ex XXVIII). B (IV ex LXXVIII). C (XIIX ex LV). D (II ex XLVI).

ex castris Lambaesitanis

Ammaedara: M. Silius M. f. Quir. Faustus Am. mil. leg. III Aug. VIII, 2975 et in laterculis 2566. 2568 (2). 2586. A (2). D (3), fortasse etiam 2565 (2). Cf. 2911.

Assuras in laterculis 2586, 33. A.

August., fortasse *vicus Augusti* in laterculo 2568, 30.

Bag(ai) in laterculis 2568, 42. 2569, 15.

Bulla: L. Vetulenius Quirina Bul. Festus eq. leg. III Aug. VIII 3274.

Kalama: L. Flavius M. fil. Quir. Geminus Kalama mil. leg. III Aug. VIII, 2639.

Capsa in laterculo 2569 (2).

Karthago: D. Cornelius D. fil. Arn. Felix domo Karthag. mil. frument. leg. III Aug. Romae VI, 232 et in laterculis 2618, 35 adiecta tribu *Ar.*, item 2565 (4). 2567 (5). 2568 (10). 2569 (5). 2586 (5). A (6). B (6). C (3). D (23).

Cillium: Fla. Cilium in laterculo 2568, 46.

Cirta: C. Iulius C. f. Quir. Quadratus Cirt. frater militis legionis III Aug. VIII, 2890 et in laterculo 2618, 44 adiecta tribu *Qui.*, item 2566. 2567 (5). 2568 (2). 2569. 2618. A. B (2). D.

Cuiculum in laterculis 2567. 2568. 2586.

Hadrumetum: T. Aelius . . f. Severus Had. mil. leg. III Aug. VIII, 3020 et *L. Caecilius L. f. Pap. Aurelianus Had. mil. leg. III Aug.* VIII, 3062 et in laterculis 2565. 2568 (2). 2586 (4). 2618. B. C (3). D (6).

Hippo in laterculo B.

Lambaesis: C. Mustius C. f. Aurelia Fortunatus Lam[ba]es. vet. ex si[gnifero] ... VIII, 2949 et in laterculo 2586 (6).

Lep(tis) in laterculis C. D (2).

Madaura: M. Attius M. fi. Quir. Festus M(a)d(auris?) miles leg. III Aug. VIII, 3043.

Mascula in laterculis 2568. 2569. 2586.

Maxula in laterculis 2567. A. D.

Milev: C. Valerius C. fil. Sar. Optatus Mil. mil. leg. III Aug. VIII, 3266 et in laterculis 2567 (2). 2586.

Naraggara in laterculo C.

Oea in laterculis 2567. D.

Rusicade in laterculo 2586.

Sab(ratha) in laterculo 2568, 71.

Sicca in laterculo 2565 adiecta tribu *Ar.*, item 2567 (5). 2569. A (2).

Simitthu in laterculis 2567 (4). 2568 (2).

Sufes in laterculo 2569, 14 et fortasse 2567.

Sufetula in laterculo 2586.

Tacapae in laterculo 2569 (2).
Ten(elium?) in laterculo 2568.
Thab(raca) in laterculo 2568.
Thamugadi: P. Aurel. Felix speculator leg. III Aug. domo Thamug. VIII, 2603 et in laterculis 2566. 2567 (5). 2568. 2586 (5). 2618. A. D.
Thelepte: T. Fla. T. f. Paria [scr. *Papiria*] *Felix Thelep. mil. leg. III Aug.* VIII, 3106; item in laterculo 2565 adiecta tribu *Pa.* et 2568. 2569 (2). 2586. C. Cf. *Theveste.*
Thenae(?): P. Valerius P. f. Ael. Then. aquilifer VIII, 2991.
Theveste in laterculis 2567 (2). 2568. 2569 (2). 2586 (3). Alibi aut *Thelepte* aut *Theveste* intellegitur, ut VIII, 3251: *C. Valerius C. f. Papiria Castus The. mil. leg. III Aug.* et in laterculis 2566. B. C (3; modo *The.*, modo *Th.*). D (*The.* quater).
T(h)igiba in laterculo 2568.
Thuburbo in laterculis 2567. 2568.
Thubursicum Numidarum in laterculo 2618.
Thysdrus: T. Licinius T. f. Gal. Secundus Thys. mil. leg. III Aug. VIII, 3177 et in laterculis 2567. 2568. 2569. 2618. A (2). C. D.
Tipasa in laterculis 2567. 2568.
Vaga in laterculis 2568. 2586.
Vina: C. Annius L. f. Qu[ir.] Fidelis mil. leg. III Augus. Vin(a). Siccae. VIII, 1642.
Uthina: L. Caecilius L. f. Hor. Secundus Uthina mil. leg. III Aug. VIII, 3067.
Utica in laterculis 2565 (?). 2567. 2586. *A.*

Italia, Campania — Opitergium:
Aquilius Priscus mil. leg. III Aug. natione Italicus. VIII, 3026.
centurio et miles huius legionis *condecuriones ex Campania.* VIII, 2801.
C. Terentius Secundus Opiter(gio) tesserarius leg. III Aug. VIII, 2983.

Sardinia, Caralis:
L. Magnius Fortunatianus Quirina Caralis m. l. III A. VIII, 3185.

Lusitania, Scallabis?
L. Lucretius Serg. Robustus Scallabi miles leg(ionis) aut huius aut potius VII geminae. VIII, 3182.

Lugudunensis:
Lugud(unum) in laterculo B.

Germania inferior, Agrippina?
L. Domitius Optatus Cl(audia?) A(ra?) mil. leg. III Aug. VIII, 3099.

Pannonia superior:
Em(ona?) in laterculo *C.*
Savaria in laterculo *C* (2).
Siscia in laterculo 2586.
Moesia:
Marcian(opolis) in laterculo *B.*
Dacia:
Napoca: P. Aelius Victor vet. (huius legionis fortasse) *Aelia Napoca* VIII, 3021 et in laterculis *A. C* (19).
Sarmizegetusa in laterculo 2586.
Thracia, Traiana[1]).
Mucratalis Aulureni mil. leg. III Aug. natione Thr(a)x natus in civitate Augusta Traianesie. VIII, 3198.
Macedonia, Dyrrachium:
P. Cerennius P. f. Quir. Severus Durrac. vet. leg. III Aug. VIII, 3079.
Asia, Sardes?
P. Aurelius P. f. Sardis [Min]ucianus mil. fortasse huius legionis. VIII, 3017.
Pontus et *Bithynia:*
Cl[audi]opolis in lat. *B.*
Nic(aea?) in lat. *B* (6).
Nicom(edia) in lat. *B* (11).
Prusias s. *Plusias* in lat. *B* (4).
Cilicia, Adana — Tarsus:
M. Iulius Col. Proculus Adan. veter. leg. III Augus. VIII, 3159.
C. Iulius C. f. Col. Atticus Tar. optio leg. III Aug. VIII, 2886.
Thars. in laterculo 2586.
Syria:
M. Nonius Alexander Syrus mil. leg. III Aug. VIII, 3207.
Antiochia: P. . . . S. . . . vet. ex l. III Aug. Ant(iochia?) dom(o?) VIII, 3225; *Ant.* in laterculo *B.*
Anth(edon) in lat. *B.*
Apa(mea) in lat. *B* (3).
Ara(dus?) in laterculo *D.*
Berytus: L. Ulpius Nero natus Berito vet. . . . VIII, 3278.

---

[1]) Intellegitur urbs hodie Eski-Zaghra, olim Ergissa et Beroe dicta, deinde ἡ Τραιανέων πόλις sive Τραιανεῖς ἐκ τῶν Ὑπερπαιόνων; videantur Dumont *Bull. de corr. hell.* 2 p. 406 et Foucart ibidem vol. 6 p. 184. Haec est Αὐγοῦστα Τραίανα nummorum, *Aug. Trai.* laterculorum urbanorum huius eph. IV p. 326, diversa omnino ab *Ulpia Traianopoli* eorundem laterculorum sita ad ostia Hebri fluvii in eadem provincia Thracia.

Caes(area) in lat. *B.*
Capito(lias) in lat. *B.*
Damasc(us) in lat. *B* (2).
Epipa(nia) in lat. *B.*
Gabal(a) in lat. *B.*
Gazza in lat. *B.*
Helio(polis) in lat. *B* (2).
Emesa in laterculo 2568.
Larisa in lat. *B.*
Laud(icea) in lat. *B* (2).
Claudia Tol(emais) in lat. *B* (2).
Scytopolis in lat. *B.*
Sidonia in lat. *B* (8).
Tripolis in lat. *B.*
Tyrus in lat. *B* (2).
Zeug(ma) in lat. *B.*

Creta et *Cyrenae:*
Cyr(enae) in lat. *B.*

Aegyptus:
Pareth(onium) in lat. *B.*
Tolomais in lat. *B* (5).

incerta:
P. A[e]lius Alexander mil. leg. III Aug., domo Collina Cibessos. VIII, 3028.
P. Ael. Cl. Col. I. l. Vol. III Aug. VIII, 2625.
... *Cl. Ti. f. Col. Alexander* [? *Apoll*]*onia vet. ex armor. c*[*ust. leg. I*]*II Aug.* VIII, 2840.
M. Licinius M. fil. Coll. Aquila Bera (Beroea?) *vet. leg. III Aug.* VIII, 3175.
Gisiron in laterculo 2568, 74.

III. Cyrenaica, Augusti.

ex castris Alexandrinis:

Aegyptus, Ptolemais:
G. Farsuleius Strabo Ptolomaide n(atione) m. leg. III Cyr. Alexandreae (Eph. ep. II p. 289 n. 332).

Syria, Damascus:
T. Cominius Bassus Damasco, leg. III Cyr. Alexandreae (Eph. ep. II p. 289 n. 335).

Paphlagonia, Gangra:
M. Longinus M. f. Pol. Gangr. mil. leg. III. Alexandreae (Eph. ep. II p. 290 n. 336).

ex castris Arabicis:

Thracia, Bessi:
L. Valerius Bitus natione Bessus mil. leg. III Cyr. Bostrae (III, 109).

cf. . . *Codennius A. f. Scapt. milit. ann. XXI leg. III Cyrenaeica.* Domus incertae (X, 5368).

III. Gallica, Augusti.

Syria, Arethusa:

Iul. Valens vet. natio. Surus prob. in III Gal. In Numidia. VIII, 4310.

. . Iulius C. fil. domo Arethusa Livianus . . . . translatus ex leg. III Gallic. Lambaese. VIII, 2904.

IIII. Flavia, Vespasiani [1]).

Moesia superior, Viminacium:

Aur. Martinus mil. leg. IIII Fl. frater *Ulpii Victoris imaginiferi leg. VII ex provincia Moes. sup., reg. Viminac.* Cyrrhi in Syria (III, 195).

Narbonensis, Vienna:

P. Pompeius P. f. Volt. Colonus Viana vet. leg. IIII F. f. Scarbantiae (III, 4245).

Germania inferior, Agrippina?:

. . . i Aur. . . . fil. Clu . . Agri[ppinen]sis quon[dam] miles leg. IIII [F. f.?]. Aquinci (Eph. ep. IV p. 128 n. 435).

Thracia, Philippopolis:

Valerius Dizo i . . . legionis IIII Flavie cives Filopopolita . . . . Venafri (X, 4874).

IIII. Macedonica, Augusti, exauctorata a Vespasiano.

Italia, Augusta Taurinorum — Corfinium — Falerio — Faventia — Hasta — Ticinum — Valentia Liguriae:

T. Clodius T. f. Ste. Optatus Aug. Taur. mil. leg. IIII Mac. Mogontiaci (Brambach 1156).

G. Minucius G. f. Stelatina Asper Augusta Taurinorum mil. leg. IIII Mac. Mogontiaci (Brambach 1163).

M. Lutatius M. f. Ser. Albanus dom. Cor. mil. leg. IIII Mac. Mogontiaci (Brambach 1162).

C. Vettius L. f. Vel. Tuscus legionis IIII Macedonicae aquilifer. In agro Falerionensi, cui respondet tribus (IX, 5527).

. . Appinius Pol. Faven[ti]a Quadratus (centurio) veteranorum leg. IIII Mac. Scardonae in Dalmatia (C. III, 2817).

C. Valerius L. f. Poll. Tertius Hasta mil. leg. IIII Mac. Mogontiaci (Brambach 1166).

Q. Castricius Q. f. Pol. Severus Ticini mil. leg. IIII Mac. Mogontiaci (Brambach 1155).

. . . . Polia Valentia mil. leg. IIII Mac. Mogontiaci (Brambach 1170). Cf. Mogontiacensis altera (Brambach 949): *L. Loro . . . us L. f. . . . Crisp . . . Vale . . . leg. IIII . . .*

---

[1]) Titulus inventus in Pannonia superiore (III, 4593) *. . merasius L. f. d[omo] Ticino Vita[lis . . . le]g. IIII F. f.* centurionis magis est quam gregalis.

Propter tribum intellegendum Forum Fulvii Valentia Liguriae (cf. vol. V p. 840; errat Kubitschek de trib. Rom. orig. p. 181).

Baetica, Nertobriga — Tucci:

L. Attius L. f. Gal. Nepos Nertobriga mil. leg. IIII Mg. (sic). Mogontiaci; titulum fecerunt *municipes et liberti* (Brambach 1151).

Q. Atius Q. f. Gal. Quietus domo Nertobriga mil. leg. IIII Mac. Mogontiaci (Brambach 1150).

T. Iulius L. f. Gal. Macer dom. Nertobriga mil. leg. IIII Mac. Mogontiaci (Brambach 1160).

C. Bruttius Q. f. Sergia Crescens domo Tucci mil. leg. IIII Mac. Mogontiaci (Brambach 1152).

Narbonensis, Baeterrae — Forum Iulii — Narbo — Tolosa — Vienna:

C. Caecilius C. f. Pup. dom. Baeterris mil. leg. IIII Mac. Mogontiaci (Brambach 1153).

G. Valerius C. f. Cla. Proculus domo Baetterris vet. leg. IIII Mac. Luceriae (IX, 799). Tribus est non Baeterrensium, sed Lucerinorum.

M. Iulius Marci f. Aniensis Foro Iuli Macrinus miles leg. IIII Mac. Mogontiaci (Brambach 1159).

L. Licinius L. f. An. Verus Foro Iuli mil. leg. IIII Mac. Mogontiaci (Brambach 1161).

Q. Septimius . . . . . . et signifer legionis IIII Macedonicae domo Foro Iuli. Narbone (Herzog n. 39).

C. Valerius G. f. Pap. Narb. Taurus mil. leg. IIII Mac. Mogontiaci (Brambach 1167).

G. Iulius G. f. Vol. Priscus Tol. mil. leg. IIII Mac. Mogontiaci (Brambach 1158).

M. Petronius M. f. Vol. Mansuetus Viana mil. leg. IIII Mac. Mogontiaci (Brambach 1164).

M. Sullius M. f. Vol. Via. Campanus mil. leg. IIII Mac. Mogontiaci (Brambach 1165).

Sex. Valerius Sex. f. Vol. Masuetus Viana mil. leg. IIII Mac. Mogontiaci (Brambach 1168).

Lugudunensis, Lugudunum:

L. Vinicius L. f. Gal. domo Modestus Lugud. mil. leg. IIII Mac. Mogontiaci (Brambach 1169).

Noricum, Virunum:

L. Cattonius L. f. Secundus Claud. Viru. m. leg. IIII. Mogontiaci (Brambach 2058 et p. XXXIV).

L. Giamillius L. f. Cla. Cerialis Viruni mil. leg. IIII Mac. Mogontiaci (Brambach 1157).

IIII. Scythica, Augusti.

Italia, Mediolanum:

L. Sentius L. f. Ouf. signif. leg. IIII Scythicae. Mediolani; adscribitur: *hic natus, hic situs est* (V, 5595).

V. Alavdae, Augusti, exauctorata a Vespasiano.

Italia, Mediolanum:

ex castris Germanicis: *C. Calventius Omuli (?) fil. Ouf. Med. . . . mil. leg. V.* Veteribus, hodie Xanten (Brambach 218; cf. ann. Rhen. 53/4 p. 245).

Italia, Faventia:

Q. Annaeus Q. f. Pol. Balbus Faventinus ann. LIII, meiles leg. V, donatus bis, II vir Thuburn. h. s. e. Et tu ave. Arbitratu Q. Annae[i] Capulae. Ad Aquas prope Simitthu. C. VIII, 10605 male; emendatius dederunt Poulle *ann. de Constantine* 1882 p. 324 et imprimis Cagnat in relatione altera p. 95. Hic si miles fuit non Caesaris patris, id quod admitti potest, sed Augusti, pari iure referri poterit ad alteram utram legionam quintam.

V. Macedonica, Augusti.

ex castris Troesmensibus:

Moesia inferior, castra — Oescus:

. . . . . T. f. Polia Marc[ellinus] cas. vet. leg. V Mace[donic.] Troesmi (Hirschfeld *arch. ep. Mitth.* 6, 41).

C. Iulius Saturninus domo Oesci ex optione vet. leg. V. Mac. Troesmi (III, 6190).

Galatia, Ancyra:

C. Antistius . . . . Ancyr. Vale[ns vet.] leg. V Mac. Troesmi (III, 6184).

Pontus, Amastris:

T. Fl. T. f. Teretin. Val(ens?) Amast. vet. leg. V Mac. Troesmi (Hirschfeld *arch. epigr. Mitth.* 6, 40).

Iul. Ponticus . . . milit. . . . in leg. V Mac., natus Amassis. Troesmi (l. c. p. 41). Significatur aut Amastris aut Amasia.

Syria, Hemesa:

T. Clau(dius) Ti. filius Quirina Priscus Hemesa ex c(ustode) a(rmorum). Troesmi (Hirschfeld *arch. epigr. Mitth.* 6 p. 40). Legio non enuntiatur, sed est haec omnino.

Moesia inferior, Oescus:

T. Fl. Pap. Valerianus Oesco mil. fr. leg. V Mac. Romae (VI, 3342).

Macedonia, Stoberra:

L. Allius L. f. Scap. Stober. vet. leg. V Mac. Tarenti (IX, 6155).

Syria (?), *Apamea:*

Aur. Crysomallus quintanesis leg. ortus c. Apamia. Prope Albanum (Amati *giorn. arcad.* 28 p. 350).

VI. Ferrata, Augusti.

Palaestina, Capitolias:

L. Domitius Valerianus domo Kapitoliade . . ex leg. VI ferrata f(ideli) c(onstante). Anni 208. Romae (VI, 210).

T. T. f. Flavius Agrippa Cyrin. Capitolia, heres militis ex *leg. VI ferr. fideli constanti* translati in praetorium. Salerni (X, 532).

Baetica, Italica:

Fulv[ius C]apratinus ex p[rovi]ncia Baetic[a It]alicensis probatus in leg. VI ferra[ta]. Saeculi II exeuntis vel III, quoniam legio VII ibi pia dicitur (C. II, 4154).

Asia, Miletus:

Γάιος Σήιος Ἀττικὸς . . . λεγιῶνος ἕκτης (ferratae opinor) ὀπτίων Μειλήσιος. Hierapoli Phrygiae (C. I. Gr. 3932).

VI. Victrix, Augusti.

ex castris Germanicis:

Italia, Verona:

L. Vettius M. f. Publilia Firmaru . . Verona vetera[nus] leg. VI vic. p. f. (lectionis parum certae). Ad Rhenum. Brambach 233.

ex castris Britannicis:

Italia, Noricum, Africa, Gallia:

milites leg. VI victricis pie f(idelis) . . . . cives Italici et Norici. In Britannia ad vallum Antonini (VII, 1095).

mat(ribus) Af(ris) Ita(lis) Ga(llis) M. Minu(cius) Mude . . . . mil(es) leg. VI vic. guber(nator?) leg. VI. Eburaci (VII, 238). Fortasse posita tum cum legio VI imperante Hadriano ex Germania in Britanniam transiit.

Lugudunensis, Lugudunum:

G. Iulius Gal. Gal[e]nus Lug. vet. ex leg. VI vic. p. f. Lindi (VII, 182).

Italia, Bononia:

C. Variolenus C. f. domilii (?) *Bononia mil. leg. VI.* Calagurri (II, 2983).

Narbonensis, Aquae Sextiae:

M. Iulius M. f. Vol. Paternus Aquis Sextiis mil. leg. VI victric. Salonis (III, 2035).

Britannia, Glevum:

M. Ulpius Ner. Quinto Glevi mil. fr. leg. VI v. Romae (VI, 3346).

Noricum, Solva:

M. Coelius M. f. Fl. Homullus Solva mil. fr. leg. VI vic. Veronae (V, 3362).

incerta domus:

. . *Aelius P. f.* . . *ocont.* [*Secu*]*ndus fr. leg. VI victr.* Romae (VI, 3343).

VII. Clavdia, Augusti.

ex castris Dalmaticis

Italia, Aesis — Arretium — Florentia — Forum Cornelii — Pisaurum — Ticinum — Verona:

. . . . . . [*Po*]*l. Aese mil. leg. VII.* Delminii (Eph. ep. IV p. 109 n. 352).

C. Vatinius Sex. f. Capito vet. leg. VII C. p. f. dom. Arreti. Salonis (Glavinic *Bull. Dalm.* 4 p. 33).

. . . . *im. Arretio* . . . *mil. leg. VII* . . . . Salonis (III, 2071).

P. Lastus A. f. Scaeva domo Florentia eques vet. leg. VII [*C.*] *p. f.* Naronae (III, 1814).

Q. Oppius Q. f. Pol. Foro Corne. signifer leg. VII. Delminii (III, 2716).

L. Caesius L. f. Cam. Bassus domo Pisauri vet. leg. VII C. p. f. Salonis (III, 2014).

Sex. Atilius Sex. f. Pap. veter. leg. VII domo Ticino. Iader (III, 2913).

C. Lucretius signif. (sic 2040, *vet.* 2041) *leg. VII C. p. f. domo Verona.* Salonis (III, 2040. 2041).

Macedonia, Durrachium — Philippi:

M. Vibius M. f. Aem. Durra. mil. leg. VII. Delminii (Eph. ep. IV p. 109 n. 351).

L. Valerius L. f. Vol. domo Philippis mil. leg. VII. Delminii (III, 2717).

Asia, Augusta Troas — Sebaste (Phrygiae?):

C. Curiatius T. f. Serg. Secundus dom. Augusta Troade vet. leg. VII C. p. f. Salonis (III, 2019).

Q. Murius Q. f. Ser. Au[*g.*] *mil. le*[*g. VII*]. Delminii (Eph. ep. IV p. 108 n. 349). Iam magis ad Augustam Troadem rettulerim quam ad Augustam Praetoriam.

T. Sabinus T. f. Fab. domo Sebaste vet. leg. VII. Salonis (III, 2048).

Galatia, Pessinus; Pisidia, Amblada — Conana; Lycaonia, Laranda; Pontus Cappadocicus, Sebastopolis:

Cn. Domitius Cn. f. Vel. Pessinunte veteran. ex leg. VII. Delminii (III, 2710). Cf. Naronitana n. 1818 a *L. Atilio L. f. Vel. veter. leg. VII* posita avunculo *L. Riccio L. f. Vel. Pessinunte vet.*

C. Longinus C. f. Cor. Amblada mil. leg. VII. Delminii (Eph. ep. IV p. 108 n. 348).

Q. Baebius Q. f. Serg. Conan. miles leg. VII. Delminii (Eph. ep. IV p. 107 n. 347).

T. Ancharenus T. f. Ser. dom. Laranda mil. leg. VII. Delminii (III, 2709).

M. Sosius M. f. Fab. Sebasto [mil. leg.] VII. Ljubuski (Hirschfeld *arch. epigr. Mitth.* 3 p. 40).

incertae originis:

L. Domitius L. f. An[ie]n. Aquila vet. leg. VII domo Myliada. Ljubuski (Hirschfeld *arch. epigr. Mitth.* 4 p. 38; cf. eundem apud Kubitschekium trib. p. 193).

C. Iulius C. f. Ultinia Clistinnis mil. leg. VII. Delminii (III, 2714 = Eph. ep. IV p. 107 n. 345).

M. Iulius M. f. Trernahensis (?) *miles leg. VII C. p. f.* Delminii (III, 2715).

ex castris Moesiae sup.

Noricum, Virunum:

C. Terentius C. f. Cl. Catullus Vir. vet. leg. VII Cl. p. f. ex sig. Viminacii (Hirschfeld *arch. epigr. Mitth.* 6, 131).

Italia, Bononia:

T. Curtiacus T. f. Lem. Bon. vet. leg. VII C. p. f. Ravennae (C. XI, 21 = Mur. 809, 3).

Moesia superior:

..... mil. .... probitus in leg. VII C[laudia] ... natus provincia M[oe]sia superiore reg[io]ne Scrina: Da[r]dana me genuit, tenuit c .... nia colonum. Mogontiaci (Brambach 1077).

Ulpius Victor v. supra in IIII Flavia.

VII. Gemina, Galbae.

Italia, Albintimilium:

L. Valerius L. f. Secundus domo Albentibili mil. leg. VII g. f. Tarracone (II, 4171).

Lusitania, Pax:

M. Antonius M. f. Gal. Augustinus Pace miles leg. VII gem. fel. Bracaraugustae (II, 2425).

Tarraconensis, Asturica — Castulo (?) — *Iuliobriga — Lucus Augusti — Palentia — Segisama Brasaca — Tarraco — Toletum:*

L. Anteius Flavinus bf. cos. civis Asturic. leg. VII g. p. fel. Tarracone (II, 4144).

M. Valerius ... Gal. Licini[anus] ex m(unicipio) Cas[tulonensi?] bf. leg. (traditur CALEC) *leg. VII gem.* (traditur V · CENT). Asturicae (II, 2641).

C. Statilius Pom. Maternus Iuliobriga mil. leg. VII g. f. Lambaese (VIII, 3245).

T. Riburrinius Gal. Fuscus Lugo (scr. *Luco*) *mil. leg. VII g. f.* Lambaese (VIII, 3226).

L. Valerius Gal. Rufinus [L]u[co Aug.?] mil. leg. VII g. f. Lambaese (VIII, 3268).

C. L. Ispanus m. l. VII g. f. Palentinus. Aquileiae (V, 920).

C. Iulius Reburrus mil. leg. VII g. f. d. Segisama Brasaca. Tarracone (II, 4157). Segisama Brasaca si est eadem atque Segisama Iulia, Tarraconensis est, si diversa, quae est opinio Huebneri (ad II, 2915), situs incerti.

L. Pontius Gal. Nigrinus [Tarr]ac. mil. frum. leg. VII gem. Romae (VI, 3349).

Cn. Pompeius Fructus bf. cos. Toletanus (legio non enuntiatur). Tarracone (II, 4164).

Narbonensis, Narbo — Nemausus — Sextantio:

Q. Moneius Verecundus Narbonensis vet. leg. VII gem. fel. Tarracone (II, 4161).

C. Vallicius Avillius Volt. Nemauso veteranus leg. VII g. f. Tarracone (II, 4173).

...... *[legionis s]eptumae gem. dom. Sestatio.* Aquileiae (V, 926).

Germania superior, Agrippina:

C. Acutius Cl. Severus Ara mil. fr. leg. VII gem. f. Romae (VI, 3348).

VIII. Avgvsta, Augusti.

Italia, Mediolanum — Verona:

T. Flavius T. f. Offentina Peregrinus Mediolanni mil. leg. VI[II] Aug. Strassburg (Brambach 1884).

L. Braetius L. f. Publ. Veron. vet. leg. VIII Aug. Celeiae (III, 5220).

Narbonensis, Arelate (?) — *Lucus Augustus:*

. . . *Afi* . . . . *[T]eretina [v]eter. leg. VIII [A]ug.* Mirabeau prope Divionem (*Mém. de la Commiss. de la Côte d'or* VI p. LII; vidit Hirschfeld). Domus cum non enuntietur, tribus ducit ad Arelate.

T. Agleius T. f. Volt. Carus Luco vet. ex [leg.] VIII Aug. In agro Mogontiacensi (Brambach 940).

Germania superior, Sumelocenna (?)*:*

Victorinius Vittalius (?) *veteranus honeste missionis leg. VIII civis Sumelocennensis.* Bellay (Mur. 870, 2). Civis Sumelocennensis videtur factus esse post missionem.

Raetia, Augusta Vindelicum:

C. Iulius Vettius Aug. Vindelicum mil. fr. leg. VIII Aug. Romae (VI, 3353).

Macedonia, Pelagonia — Philippi:

C. Iulius Bassus C. f. Maec. Pelago. mis. vete. ex leg. VIII Aug. Stobis (III, 630).

C. Iulius C. f. Longinus domo Voltinia Philippis Macedonia, veteranus leg. VIII Aug., deductus ab divo Aug. Vespasiano Quirin. Reate. Reate (IX, 4684).

incerti situs:

L. Herennius L. f. Pap. Muliade vetr. leg. VIII. Ljubuski (III, 6364). Cf. supra p. 217.

C. Val. C. f. Berta Menenia Crispus mil. leg. VIII Aug. Wiesbaden (Brambach 1515).

VIIII. Hispana, Augusti. Interiit aetate Hadriani.

Italia, Bononia — Novaria — Verona:

C. Aninius .. Lem. Bono[n. mi]l. leg. VIIII. Terzi prope Aquileiam (sic descripsit Pais; Gregorutti *archeografo triestino* 6 p. 238).

...us C. fil. ... [N]ovaria [mil. leg. I]X Hisp. Eburaci (VII, 244).

C. Fabius C. f. Publil. Verona mil. leg. VIIII Hisp. Aquileiae (V, 911).

C. Octavius P. f. Pastor Publ. Verona sig. leg. VIIII, deductus ab divo Aug. Vespasiano. Reate (IX, 4685).

Baetica, Malaca?:

L. Sempronius Flavinus mil. leg. VIIII ... Ispanus Galeria (traditur *ispanica leria*) *civ. Ma.* Lindi in Britannia (VII, 184).

Narbonensis, Forum Iulii — Vienna:

M. Valerius M. f. Ani. Saturninus Foro Iuli mil. leg. VIIII Hispanae. Romae (VI, 3639).

L. Duccius L. (sic) *Volt. Rufinus Vien. signif. leg. VIIII.* Eburaci (VII, 243).

[*Cilicia?*

Aelius Asclepiades nat. Cilix mil. leg. IX. Puteolis (X, 1769). Sine dubio corrupta; classiarii potius quam legionarii.]

incerti situs:

Q. Vettidius Q. f. Cla. Beria mil. leg. VIIII. Aquileiae (V, 947 cf. p. 537).

X. Fretensis, Augusti.

Palaestina, Gadara:

... l. Philocalus .. aef. col. Valen. (?) *Gadara mil. leg. X fr.* Bybli (III, 181).

Galatia, Ancyra — Pessinus:

M. Messius M. f. Col. Pudens singularis leg. X fretensis domo Ancyra. Romae (VI, 3614).

M. Sempronius M. f. Col. Celer aquilifer legionis X fretensis domo Pessenunto. Romae (VI, 3627).

X. Gemina, Augusti.

ex castris Hispanis {

Italia, Cremona:

M. Volumnius C. f. Anie. Crem. mil. leg. X. Apud Astures (II, 2631).

Baetica, Hispalis:

G. Iu[lius] ... Ser. His[pa]li Victor mil. leg. X gem. Iriae in Tarraconensi (II, 2545).

}

ex castris Germaniae inferioris:

Italia, Aug. Taurinorum — Brixia:

C. Cassius L. f. Stell. Clemens Taurus (scr. *Taurin.*) *mil. leg. X gem.* Nimwegen (Brambach 99).

Q. Bisius Secundi Q. f. domo Brixsae (sic) *mil. leg. X g.* Nimwegen (Brambach 116).

Tarraconensis, Calagurris:

.. Aurelius L. f. Gal. [Fl]avos Cal. mil. leg. X gem. Nimwegen (Brambach 117).

Narbonensis, Tolosa:

L. Valerius L. f. Vol. Marinus Tol. mil. leg. X g. Nimwegen (Brambach 118).

incertae originis:

G. Iulius Clau. Pudens Liouia (?) *vet. leg. X g. p. f.* Nimwegen (Brambach 81).

ex castris Pann. super.:

Italia, Florentia:

Q. Cerfonius Q. f. Scap. Celer Flo. m. l. X g. Carnunti (III, 4463*a*).

Asia, Augusta (Troas?):

C. Attius Romulus Augusta mil. leg. X g. ex armor. custode. Vindobonae (III, 4572).

Baetica, Italica:

L. Rutius L. f. Serg. Italica Sabinus ex Hispania mil. leg. X gem. Aquileiae (V, 932).

Pannonia superior, Carnuntum — Poetovio:

Salvinius Valentinus mil. leg. X gem. optio . . . natus Carnunto. Romae (VI, 3625).

M. Aebutius M. f. Ulp. Papir. Troiana Victorinus Poetovio(ne) mil. leg. X g. Ancyrae (III, 260).

Syria, Antiochia:

M. Aurel. Romanus dom. Antioc. vet. leg. X g. Savariae (III, 4182).

XI. Clavdia, Augusti.

Italia, Aquae Statiellae — Arretium — Ateste — Cremona — Eporedia:

L. Cassius L. f. Trom. Martialis Aq. Sta. mil. leg. XI C. p. f. Burni (III, 2833).

A. Sentius A. f. Pom. Arreti vet. leg. XI. Burni (III, 6418).

T. Cominius C. f. Romilia Ateste miles leg. XI. Burni (III, 2835).

P. Fannius . . . Ani. Cremon. eq. leg. XI. Burni (III, 6416).

P. Cornelius P. f. Eporediensis mil. leg. XI. Scardonae (III, 6413).

Tarraconensis, Caesaraugusta?:

L. Icconius L. f. Ani. Surio Caesar Aug. miles leg. XI C. p. f. Burni (III, 6417). Ad Caesaraugustam Hispaniae revocavit Kubitschek de Rom. trib. origine p. 168 propter tribum collato titulo II, 4249.

ex castris Dalmaticis

Narbonensis, Forum Iulii:

Q. Valerius Q. f. Ani. Niger domo Foro Iuli vet. leg. XI C. p. f. Burni (III, 2839).

Macedonia, Pelagonia — Philippi:

L. Cornelius L. f. Mae. Pelagonia vet. leg. XI. Salonis (III, 2019).

C. Fulvius C. f. Vol. Phil. miles leg. XI. Salonis (III, 2031).

Lycaonia, Laranda:

T. Cillius T. f. Fab. domo Laranda vet. leg. XI. In agro Scardonitano (III, 2818).

incertae originis:

P. Val . . . leg. X . . c. f. Pa . . . Carin in Dalmatia (*Bull. Dalm.* 2 p. 145).

L. Vari . . . domo A . . . . leg. XI C. p. [*f.*] Salonis (III, 2062).

ex castris Vindonissensibus Germ. super.

Italia, Bergomum — Bononia — Brixia — Cremona — Forum Cornelii — Pollentia — Verona:

Q. Lucilius Q. f. Vot. Pudens Bergomi mil. leg. XI C. p. f. Vindonissae (inscr. Helv. app. 36).

L. Titennius L. f. Lemonia Victorinus Bono. mil. leg. XI C. p. f. Vindonissae (inscr. Helv. 255).

Q. Valerius Q. f. Fab. Libens Brixa mil. leg. XI C. p. f. Zurzach (inscr. Helv. 268).

C. Vegelo C. f. Ani. Rufus Cremona miles leg. XI C. p. f. Vindonissae (inscr. Helv. app. 35).

L. Vecna . . . . Pol. Maximus For. Cor. mil. l[*eg.*] *XI C. p. f.* Vindonissae (inscr. Helv. 257).

. . . *Augiacus . . f. Polia Super* [*Pol*]*lentia miles* [*leg.*] *XI C. p. f.* Zurzach (inscr. Helv. 269).

M. Magius M. (sic) *Pol. Maccaus Verona mil. leg. XI C. p. f.* Vindonissae (inscr. Helv. 254).

Narbonensis, Lucus Augustus — Vienna:

M. Apronius M. fulvius (scr. *M. f. Vl.*) *Secundus Luco Aug. miles leg. XI C.* [*p. f.*] Vindonissae (inscr. Helv. 251).

C. Valerius C. f. Vol. Campanus Vienna mil. leg. XI C. p. f. Vindonissae (inscr. Helv. 256).

Aquitania, Augustonemetum:

[*M.*] *Iulius M. f.* [*Qui*]*r. Maximus* [*A*]*ugusto* [*Ne*]*meto mil.* [*leg.*] *XI C. p. f.* Vindonissae (inscr. Helv. 253).

incertae originis:

Ti. Vite . . . Ser. Fe . . . . cla m[*il. leg. XI*] *C. p. f.* Vindonissae (inscr. Helv. 258).

ex castris Moesiae infer.

Syria:

Antonis Val[*e*]*s miles legion*(*is*) *XI Clau*[*diae*] *nat*(*ione*) *et* (?) *Surus.* In Moesia inferiore (III, 6130).

Thracia:

Aurelius Vincentius miles coh[o]rtis tertiae praetoriae .... militavit in legione undecima Claudia annis V, in praetoria (sic) *annis XI; vixit annis XL; civis Thrax. Memoria(m) fecerunt cives.* Caesareae Mauretaniae (descripsit misitque Ioh. Schmidt).

Moesia inferior:

Val. Longinianus militavit optio leg. XI Clau ..... natus in M[oe]si[a] infer. castell. Abritanor. Aquileiae (V, 942).

Pannonia superior, Siscia:

P. Crescentinius Fl. Saturninus Siscie mil. leg. XI C. In Mauretania (VIII, 9761).

Pontus, Amas(ia) vel *Amas(tris).*

T. Fl. Rufus vet. leg. XI C. p. f. dom. Amas. In Dacia (III, 971),

XII. Fvlminata, Augusti.

Italia, Florentia — Privernum:

C. Prastina Scap. Flor. mil. leg. XII fulmi. Smyrnae (III, 414).

C. Salvius Calpurnianus miles leg. XII fulm. domo Priverno ex Italia. Amorii in Phrygia a vexillatione posita (III, 353).

Syria, Antiochia:

C. Vettius C. f. Col. Niger domo Antiochia Syria veteranus leg. XII fulminat. Romae (VI, 3644).

XIII. Gemina, Augusti.

ex castris Germ. super.

Italia, Forum Fulvii:

P. Urvinus P. f. For. Fulvi speculator leg. XIII. Mogontiaci (Brambach 1171).

Narbonensis, Vienna:

....M. f. Volt. Certus ... [V]ien. veteranus [leg.] XIII geminae. Zurzach (inscr. Helv. 267).

ex castris Poetovionensibus Pann. sup.

Italia, Mediolanum:

C. Rufius C. f. Ouf. Med. miles leg. XIII gem. Poetovione (III, 4061).

Noricum, Celeia:

...cius T. f. ... atus Cel. [mil. leg.] XIII gem. In agro Poetovionensi (Eph. ep. II p. 418 n. 853).

ex castris Dacicis

Italia, Carsulae:

C. Atrius C. f. Crustumina Crescens Carsulis mil. leg. XIII gem. Apuli (III, 1188).

Italia, Ariminum:

. . . . us Arimin. mil. leg. XIII. Naronae. Eph. ep. IV p. 87 n. 236.

Dacia, Sarmizegethusa:

Aur. German[us] mil. coh. I pr. [7] Casti nat. D[a]cus lectus ex [leg.] XIII. Mogontiaci (Brambach 1017). — Praetorianus *natus provinc. Dacia leg. XIII gem.* (VI, 2425) non in legione XIII militavit, sed in canabis eius natus est.

. . . f. Ulp. Florus [Sarmiz]egethusa mil. fac[tus in leg. XII]I gem. [p. f. Severo et [Victorino cos.], id est anno 200. Beneventi (IX, 1609).

Moesia superior:

Aurelius Iovinus veter. leg. XIII gem. . . . e Mesis sup. (?) Emonae (III, 3844).

XIV. Gemina, Augusti.

ex castris Britannicis: *Italia, Vicetia:*

M. Petronius L. f. Men. Vic. mil. leg. XIIII gem. Viroconii (Wroxeter) in Britannia (VII, 155).

Italia, Aquae Statiellae — Augusta Taurinorum — Brixia — Cremona — Eporedia — Firmum — Hasta — Histonium — Mutina — Placentia — Pollentia — Vardagate — Veleia — Verona:

Sex. Naevius Sex. f. Trom. Aquis miles leg. XIIII gem[i]nae. Mogontiaci (Brambach 1185).

M. Braetius M. (sic) *Stel. Taur. mil. leg. XIIII gem.* Mogontiaci (Brambach 1173).

Secundus Metilius M. f. Stl. Tau. mil. leg. XIV gem. Mogontiaci (Brambach 1181).

L. Naevius P. f. Stel. Tauri. mil. leg. XIIII gem. Mogontiaci (Brambach 1184).

M. Servilius M. f. Fab. Seneca domo Brixia mil. leg. XIIII gem. Mogontiaci (ann. Rhen. 72, 136).

C. Allius C. f. Anies. Cremona mil. leg. XIIII gem. Mogontiaci (Brambach 1172).

. . . . . irius Macconis f. Pol. Eporedia mil. leg. XIIII gem. Mogontiaci (Brambach 1192).

T. Iulius T. f. Sab. Secundus Firmo mil. leg. XIIII gem. Mar. vic. Mogontiaci (Brambach 1179).

. . . . Fir. mil. leg. XIIII [g.] M. v. Mogontiaci (Brambach 1195).

C. Cornelius C. f. Pol. As[t.] mil. leg. XIV gem. Mogontiaci (Brambach 989).

Q. Gavius M. f. Arniens. Histonio mil. leg. XIIII gem. Mogontiaci (Brambach 1176).

ex castris Mogontiacensibus Germ. sup.

P. Flavoleius P. f. Pol. Mutina Cordus mil. leg. XIIII gem. In agro Mogontiacensi (Brambach 923).

L. Veturius Sp. f. Vot. Plac. Primus veter. ex leg. XIIII gem. Wiesbaden (Brambach 1516).

Q. Luccius Q. f. Pollia Faustus Polentia mil. leg. XIIII gem. Mar. vic. Mogontiaci (Brambach 1180).

L. Statius L. f. Poli. Polle. miles leg. XIIII gem. Mogontiaci (Brambach 1188).

T. Quintius T. f. Pollia Var. mil. leg. XIIII gem. Mogontiaci (Brambach 1189). Cf. V p. 841.

Cn. Musius T. f. Gal. Veleias aquilif. leg. XIIII gem. Mogontiaci (Brambach 1183).

Q. Pompeius Q. f. Pub. Severus Ver. mil. leg. XIIII g. M. v. Mogontiaci (Brambach 1186).

M. Valerius L. f. Pub. Ver. mil. leg. XIIII gem. Mogontiaci (Brambach 1191).

Alpes Cottiae, Forum Vibi:

Qu. Mettius C. f. Stel. For. Vibi mil. leg. XIIII gem. Mogontiaci (Brambach 1182).

Sec. Mettius C. f. St. F. Vibi mil. leg. XIIII. Mogontiaci (Brambach 1339).

Narbonensis, Tolosa — Vienna:

Q. C . . . . . ius Q. f. Volt. Tolosa eque[s] leg. XIIII gem. Mogontiaci (Brambach 1196).

C. Dannius C. f. Vol. Secundus Vianna miles leg. XIIII g. M. v. Mogontiaci (Brambach 1061).

Fiertius (?) T. f. Vol. Vian. mil. leg. XIIII gem. Mogontiaci (Brambach 1175).

L. Valerius C. f. Vol. Verecundus Ve . . . (scr. fortasse *Vienna*) *veteranus leg. XIIII g. M. vic.* Mogontiaci (Brambach 1190).

Germania inferior, Agrippina:

L. Aemilius L. f. Cla. Crescens Ara mil. leg. XIIII g. M. v. Baden (Brambach 1658).

M. Gellius M. f. Cla. Secundus Ara mil. leg. [XIIII] g. M. v. Mogontiaci (Brambach 1177).

G. Iul. Marinus Ara armatura leg. XIIII g. M. v. Mogontiaci (Brambach 1178).

Noricum, Celeia? — Virunum:

M. Petronius C. f. Cla. acele (scr. *Cele.*) *mil. leg. XIIII ge.* In agro Mogontiacensi (Brambach 947).

C. Donius Suavis C. Viruno mil. leg. XIIII gem. Mogontiaci (Brambach 1174).

ex castris Carnuntinis Pann. sup.

Moesia inferior, Nicopolis:

Marcus Aure. Aficus Rediti filius vet. leg. XIIII g. domo Nicopolis. Carnunti (III, 4458).

. . . ., vicus Gallorum:

Servilius Emeritus mil. leg. XIIII g. vico Gallorum. Anni 195. Carnunti (III, 4407).

Italia, Iguvium:

M. Uttedius Sallubianus C. Petilius Amandus domo Iguvio veteranus leg. XIIII gemin. Salonis (III, 2066).

Tarraconensis, Clunia:

L. Iul. T. f. Gal. Leuganus Clunia vet. leg. XIIII g. M. v., aedis custos c. R. leg. XIII. Apuli (III, 1158).

Narbonensis, Forum Iulii:

L. Autius L. f. Ani. For. Iuli mil. leg. XIIII gem. Saintes (Caumont *Bull. monum.* 22 a. 1856 p. 617; vidit Hirschfeld).

Germania inferior, Agrippina:

. . . . us C. f. [Clau]d. Ver . . . s Ara [mil. le]g. XIIII. Agrippinae (ann. Rhen. 44/5 p. 40).

Pannonia:

Val. Martinus . . mil. in leg. XIIII gem. . . . . natione Pannonius. Romae (VI, 2758).

XV. Apollinaris, Augusti.

Italia, Hasta — Patavium:

C. Arruntius C. f. Polli. Assta Primus veteranus leg. XV Apol. Carnunti (III, 4455).

Cerutius (?) *Se[r]e C. fil. Patavi vet. leg. XV A[p.].* Carnunti (vidit Hirschfeld, editurus *Arch. epigr. Mitth.* vol. 8).

Pannonia superior, castra — Savaria:

T. Fl. T. (sic) *Pol. Secundus cast. mil. leg. XV Apol.* Carnunti (Eph. ep. IV p. 155 n. 533).

C. Iulius C. f. Cla. Secundus Sav. [mil.] leg. XV Apo. Carnunti (III, 4473).

Narbonensis, Arelate:

L. Cornelius L. f. Firmus Teretina Arelate mil. leg. XV Apol. Carnunti (III, 4464).

Germania inferior, Agrippina:

L. Aurelius . . f. Cl. Celer Ara mil. leg. XV A[poll.] Carnunti (III, 4456).

T. Exomnius C[l]. A[r.] mil. leg. XV Apolinar. Carnunti (III, 4465).

L. Longinus Vales Cl. Ara mil. l. XV Apo. veteran. Carnunti (III, 4475).

ex castris Carnuntinis

.... *Cla. Rufus Ara Agrip. mil. leg. XV Apo.* Carnunti (III, 4479).

Noricum, Iuvavum:

L. Barb[ius L. f.] Cla. Con[stitu]tus Iuao [vet.? leg.] XV Ap. ded[uctus?] ... Carnunti (III, 4461).

Pannonia inferior, Sirmium:

M. Ulpius Marci f. Quirina Dasius Sirmi mil. leg. XV Apoll. Carnunti (III, 4491).

incertae originis:

C. Valerius C. f. Sor. Her. Tub. mil. leg. XV Apoll. Carnunti (III, 4483).

.... *Proculus ... August. M.... mil. leg. XV...* Carnunti. (Hirschfeld *Mitth.* 5 p. 221).

Italia, Ateste — Tarquinii — Tergeste:

Q. Licinius L. f. Rom. Ateste vet. leg. XV Apollinaris. Ateste (V, 2746).

L. Oclatius Tarquiniensis vet. leg. XV. Emonae (III, 3845).

L. Arnius L. f. Pup. Bassus mil. leg. XV Apol. Tergeste, cui respondet tribus (V, 522).

Narbonensis, Narbo — Vienna:

.. *Varius T. f. Pap. Narbon. vet. leg. XV.* Emmae (III, 3847).

C. Titius C. f. Volt. Vienna veteranus leg. XV Apol. Capodistriae (V, 486).

Macedonia, Philippi:

C. Valerius C. f. Ultinia Pilipis miles leg. XV Apol. In Norico (III, 5636).

Pannonia inferior, Sirmium:

P. Maecius P. f. Sabinus vet. leg. XV domo Sir ... Savariae (III, 4189).

XV. Primigenia, Claudii? Exauctorata a Vespasiano.

Italia, Augusta Taurinorum — Mediolanum:

L. Piperacius L. f. Stell. Optatus domo Taurinus mil. leg. XV prim. Bonnae (Brambach 480).

Q. Petilius Q. f. Ofen. Secundus dom. Medio. miles leg. XV prim. Bonnae (Brambach 479).

XVI. Flavia, Vespasiani.

Achaia, Athenae:

Γ. Ἰούλιος Λεωνίδης Ἀθηναῖος στρατιώτης λεγιῶνος ι[ς′] Φλ. φίρμ. Tarsi (C. I. Gr. 4439).

XVI. Gallica, Augusti. Exauctorata a Vespasiano.

Italia, Pistoriae — Placentia — Vercellae:

[*L. Novellius T. f. Polia Hispelo miles leg. XVI.* Mogontiaci (Brambach 1201). Sed *Hispelo* cognomen potius esse quam patriam observavit Grotefendius trib. p. 59].

ex castris Mogontiacensibus Germ. sup.

Sex. Lartidius Sex. f. Vel. Pistoris, miles leg. XVI. Mogontiaci (Brambach 1200).

L. Antestius C. f. Vet. Plac. mil. leg. XVI. Mogontiaci (Brambach 1197).

T. Viccius T. f. Vet. Plac. mil. ex leg. XVI. Mogontiaci (Brambach 1204).

Ter. Exsomnus Ter. f. An. Ver. mil. leg. XVI. Mogontiaci (Brambach 1079).

Narbonensis, Cabalio — Vienna:

C. Satrius C. f. Vol. Cabalione mil. leg. XVI. Mogontiaci (Brambach 1203).

T. Pompeius T. f. Vol. Vian. mil. leg. XVI. Mogontiaci (Brambach 1202).

Lugudunensis, Lugudunum:

C. Iulius C. f. Gal. Lug. Optatus miles leg. XVI. Mogontiaci (Brambach 1198).

incertae originis:

. . . . . . luso miles leg. XV[I]. Mogontiaci (Brambach 1205).

Italia, Antium — Brixia:

C. Vedennius C. f. Qui. Moderatus Antio milit. in leg. XVI Gal. Romae (VI, 2725). Cf. Hermae vol. 14 p. 32.

L. Aelius Fab. Brixia veteranus militavit legione XVI in Germania.

P. Aelius Fab. Brixia idem frater veter. militavit leg. XVI in Germania.

(both:) Romae VI, 3560.

Macedonia, Heraclea Sintica:

C. Cornelius C. f. Fab. Longinus Heracla eq. leg. XVI. Neuss in Germania inferiore (Brambach 269).

XX. Valeria Victrix, Augusti.

ex castris Illyricanis

Italia, Luca:

C. Allius T. f. Fab. Luc. veter. leg. XX. Iader (III, 2911).

ex castris Germaniae inferioris

Italia, Mutina — Patavium — Ticinum — Veleia:

L. Cornelius L. f. Poll. Cinna Mut. vet. ex leg. XX. Nimwegen (Brambach 88).

M. Sulpicius P. f. Fab. Pat. mil. leg. XX. Neuss (Brambach 268).

C. Deccius L. f. Papiria Ticini miles leg. XX. Köln (Brambach 377).

L. Baebius L. f. Gal. Veleias vet. leg. XX. Köln (ann. Rhen. 72, 60).

ex castris Britannicis:

Italia, Pollentia:

C. Mannius C. f. Pol. Secundus Pollen. mil. leg. XX. Wroxeter (VII, 156).

Narbonensis, Vienna:

C. Valerius C. (sic) *Vol. Tullus Vian. mil. leg. XX v. v.* Ad vallum Hadriani (VII, 794).

Belgica, Equestris:

Iulius Vitulis fabriciesis leg. XX v. v. . . . . natione Belga. Bath (VII, 49).

M. Valerius M. fil. Latinus c. Eq. mil. leg. XX. Bath (VII, 50).

Moesia inferior, Nicopolis:

. . . . Ser. A . . . . inus Nic. emeritus ex leg. XX. Bath (VII, 51). Cf. III, 6144.

Italia, Vercellae:

L. Valerius L. f. Aniensis Verc. miles leg. XX. Aquileiae (V, 939).

Alpes maritimae, Cemenelium:

T. Aurelius Cl. Certus Cemeneli fr. leg. XX v. v. Romae (VI, 3916).

XXI. Rapax, Augusti.

ex castris Germaniae inf.:

Italia, Augusta Bagiennorum — Fanum — Vercellae:

C. Atilius Q. f. Camilia Aug. mil. leg. XXI rap. Bonnae (Brambach 492).

. . . . . Pollia Crescens Fano Fortunae veter. ex leg. XXI. Prope Vetera (Brambach 210).

. . . . . Ani. Verecun[*dus*] *domo Vercel. sig. et veter. leg. XXI rap.* In museo Coloniensi (Brambach 1983).

Narbonensis, Nemausus:

Cn. Carantius Cn. f. Vol. Nema. mil. leg. XXI. Prope Vetera (Brambach 1968*a*).

ex castris Germaniae sup.:

Italia, Bononia:

M. Val. M. f. Lem. Matto Bono. mil. leg. XXI rap. Mogontiaci (Brambach 1207).

Narbonensis, Baeterrae:

L. Marius L. f. Pupinea Baeterris miles leg. XXI. Mogontiaci (Brambach 1057).

incerta:

. . . . . via mil. leg. XXI rap. Mogontiaci (Brambach 1206 = 2082; cf. ann. Rhen. 53, 157).

XXII. Deiotariana, Augusti.

Syria, Garasa (?)*:*

M. Pontius M. f. Col. Saburianus Gar. (?), *leg. XXII Deiotar.* Alexandreae (Eph. ep. II p. 288 n. 331 cf. V p. 1 n. 4).

Africa, Utica:

T. Gavidius T. f. Qui. Primus Utica mil. leg. XXII Deiot. Alexandreae (Eph. ep. II p. 289 n. 334).

XXII. Primigenia, Claudii (?).

Italia, Alba Pompeia — Albingaunum — Ateste — Bononia — Eporedia — Faesulae — Laus — Mantua — Mediolanum — Vercellae:

Q. Manlius Q. f. Cam. Severus Alba Pompeia . . . traslatus ex leg. XXII primig. im praet. chor. XVII. Romae (VI, 2649). Translatum esse a Vitellio observavit Bohnius p. 12 recte.

M. Mucius M. f. Pub. Albi. Pud. m. le. XXII. Mogontiaci (Brambach 1215).

. . *Atinius Sept*[*i*]*mi f. Romilia Ateste mil. leg. XXII.* In agro Mogontiacensi (Brambach 932).

C. Matheius C. f. Lemon. Priscus Bono. mil. leg. XXII pri. Mogontiaci (Brambach 1213).

T. Vibius T. f. Pol. Optatus Eporedia mil. leg. XXII pr. Mogontiaci (Brambach 1224).

Aulus Baebius C. f. Scap. Clemes Faes. mil. leg. XXII. Mogontiaci (Brambach 1075).

L. Valerius L. f. Pup. Tertullus Laude mil. leg. XXII pr. Mogontiaci (Brambach 1220).

M. Sulpicius M. f. Sabati. Vales Mantua mil. leg. XXII pr. Mogontiaci (Brambach 1218).

M. Novellius M. f. Ouf. Rom. Mediolani mil. leg. XXII pr. Mogontiaci (Brambach 1216).

Q. Valerius Q. f. Ofe. Virilio Me. mil. leg. XXII pri. Mogontiaci (Brambach 1222).

C. Vibulius C. f. Ofen. Valentinus Mediola. mil. leg. XXII. Mogontiaci (Brambach 1225).

C. Acinius C. f. Ani. Salvius Vercellis mil. leg. XXII pri. Mogontiaci (Brambach 1208).

Alpes maritimae, Cemenelium:

Matronis Vediantiabus P. Enistalius P. f. Cl. Paternus Cemenelensis optio ad ordine 7 leg. XXII primigeniae piae fidelis. Cemenelii (V, 7872).

Narbonensis, Aquae Sextiae — Lucus Augustus — Narbo — Vienna:

M. Cornelius M. f. Voltinia Optatus Aquis Sextis miles leg. XXII primigeniae. Mogontiaci (Brambach 1212).

Sex. Valerius Sex. f. Vol. Suerus (sic) *Luc. Aug. mil. leg. XXII pr.* Mogontiaci (Brambach 1223).

. . *Valerius L. f. Pap. Sabinus Nar. mil. leg. XXII p*[*r*]*i.* In agro Mogontiacensi (Brambach 945).

C. Rittius C. f. Vol. Paulus Vienna mil. leg. XXII prim. Mogontiaci (Brambach 1082).

P. Solius P. f. Vol. Suavis Viana mil. leg. XXII prim. In agro Mogontiacensi (Brambach 1382).

Germania superior, Sumelocenna — Taunensis civitas:

[*bonum eventum ee. qq. leg. XXII pr. p. f. Albanius Agricola et Macrinius Iuli*[*a*]*nus q*(*uon*)*d*(*am*) *cives Sumelo*(*cennenses*). Anni 231. Mogontiaci (Brambach 1034). Sed est *equitum* potius quam *equites*].

T. Fl. Sanctinus mil. leg. XXII p(*rimigeniae*) [*Alexandrianae*] *p*(*iae*) *f*(*idelis*) *imm*(*unis*) *co*(*n*)*s*(*ularis*) *et Perpetuus et Felix fratres c*(*ives*) *R*(*omani*) *et Taunenses ex origine patris T. Fl. Materni veterani coh. III praet. piae vindicis.* Anni 230. Heddernheim (Brambach 1444).

. . . [*F*]*avor veteranus* [*l*]*eg. XXI*[*I*] *p. duplarius . . . . cives Taun.* (traditur TAV). Mogontiaci (Brambach 1081). Fortasse civis Taunensis factus post missionem (v. p. 162).

Germania inferior, Batavi — Traiana:

Titus Flavius Germinus veter. leg. XXII pr. p. f. natione Bataus. Wiesbaden (Brambach 1517).

M. Vet(*tius*) *Saturnin*(*us*) *vet. leg. XXII p. p. f. civis Traianensis.* Traianae (Brambach 199; cf. ann. Rhen. 44/5 p. 60). Videtur civis factus esse post missionem (v. p. 162).

Raetia, Augusta Vindelicum:

T. Fl. Vitalis Ael. Aug. mil. leg. XXII p. p. f., bf. cos. Anni 186. Olnhausen in Wurtembergia (Brambach 1617).

Tib. Iustinius Ael. Augusta Titianus bf. leg. leg. XXII. Anni 210. Mogontiaci (Brambach 999).

Noricum, Virunum:

Tib. Iul. Tib. f. Cl. Rufinus Vir. eq. leg. XXII pr. p. f. In agro Mogontiacensi (Brambach 944).

T. Iulius Tuttius T. f. Claudia Viruno mil. leg. XXII primig. Coloniae (Brambach 311).

incerta:

Aur. Otrxli . . . tesserarius leg. XXII p. p. f. civis Trli. Mogontiaci (Brambach 1115). Corrupta.

Sex. Careius Sex. f. Vol. Florus Foro Aug. miles leg. XXII pr. Mogontiaci (Brambach 1211). Grotefendius trib. p. 118 quod idem putat Forum Augustum atque Forum Iulii Narbonensis, redarguit tribus huius coloniae iam patefacta; magis crediderim intellegi Augustum Tricastinorum.

Aulus Coraulus mil. leg. XXII p. p. f. . . . cives civitate Anchenusanus. Mogontiaci (Brambach 1341). Tota corrupta.

L. Sergius L. f. Sabati. Valenti. leg. XXII. Mogontiaci (Brambach 1217). Lectio certa. Oppidum videtur intellegi, sed quodnam, ignoro.

M. Terentius M. f. Ult. Tertius Deci. mil. leg. XXII pr. Mogontiaci (Brambach 1219). De Deciatibus ad Antipolim cogitavit Grotefendius; sed populo locus non est in titulo militis legionarii.

XXX. Vlpia victrix, Traiani.

Germania inferior, Agrippina — Batavi — Treveri:

M. Aemilius M. f. Cl. Nigrinus Ara mil. fru. leg. XXX U. v. Romae (VI, 3360).

C. Iulius Firminus victimarius mil. leg. XXX U. v. Agrip. Coloniae (Brambach 433).

Celerinius Fide[lis] civis Batavus mil. l[eg.] XXX. Lugduni (Boissieu p. 334).

Iustinius Mercator civis Trever veteranus leg. XXX U. v. Châlons-sur-Saône (Mur. 1088, 5).

Quintinius Primanus civis Trever vet. ex leg. XXX U. v. Alexandrian(a). Lugduni (*Bull. épigr. de la Gaule* 2 p. 186).

Matribus Treveris T. Paternius Perpetuus cornicular(ius) leg(ati) leg. XXX U. v. Veteribus (Brambach 149).

Britannia:

Matribus Brittis L. Valerius Simplex mil. leg. XXX U. v. Veteribus (Brambach 201).

Aegyptiacae legiones dvae latercvli coptitani (supra p. 6. 7).

Italia:

Vercellae 2, 24.

Galliae:

Lugudunum: duo 1, 26. 35.

Bithynia:

Nicaea: 1, 31.

Galatia cum provinciis adiunctis:

Ancyra: decem 1, 9. 11. 16. 33. 2, 3. 11. 16. 20. 26. 33.

Tavium: quattuor 1, 5. 20. 22. 2, 22.

Etenna Pisidiae: 2, 13.

Isinda Pisidiae: 2, 7.

Gangra Paphlagoniae: 1, 18.

Pompeiopolis Paphlagoniae: 1, 13.

Sebastopolis Ponti Cappadocici: 1, 7.

Cyprus:

Paphos: 2, 37.

Syria:

Berytus: 2, 39.

Sidon: 1, 29.

Aegyptus:

castra: duo 1, 39. 2, 35.

Alexandrea: sex 1, 3. 24. 2, 5. 9. 18. 31.

Paraetonium: 1, 37.

Cyrenaica:

Cyrenae: 2, 29.

DVBIA ET INCERTA QVAEDAM.

Italia:

tirones iuventutis novae Italicae dilectus posterioris in titulo a. 235/8. Aquileiae (V, 7989).

...*f. Val. A.... domo Aq[uileia] eq. leg. X.. ge...* Mogontiaci (Brambach 1260).

M. Aquilius M. f. Proculus Arimin. commentar. Lambaese (VIII, 2812; praenomina emendavit Schmidtius).

L. Vale. L. f. Fab. Sec. Brixia mil. leg. ..... Wiesbaden (Brambach 1528).

L. Antestius M. f. Ani. Tertius Cremon. mil. leg.... In agro Mogontiacensi (Brambach 948).

C. Tillius M. f. Pol. Vital. Ast. veteranus militavit in [leg.]...I. Hastae (V, 7559).

.....*Camilia Pisauro mil. leg. I...* Lindi (VII, 188).

L. Licinius L. f. Clau. Lepid. natus dom[o] Verona (immo *Viruno*) *vet. leg. ... II.* Savariae (III, 4188).

Q. Frendullus Rufus Vicetinus armorum custos. Aquinci (III, 3549).

Narbonensis:

C. Iul(ius) C. f. Clemes Foro Iuli vet. Wiesbaden (Brambach 1520).

C. Vibius C. f. Volti. Luco miles. Mogontiaci (Brambach 1247).

Aquitania:

T. Valerius T. f. Fabia Titul[l]us Gabaliensis (sic vel *Cabaliensis* traditur) *veteranus.* Narbone Herzog n. 42.

Germania inferior:

P. Sextantiu[s ex civi]tat(e) Traia[nensi] dedicat pro s[alute] commiliton[um] barbaroru[m] ob virtu[tem]. Carlisle (VII, 924). Potest eodem iure referri ad Traianam Traianopolimve Thraciae.

Britannia:

T. Statius T. (sic) *Cla. Vitalis Camuloduni stip. III.* Carnunti (Hirschfeld *arch. epigr. Mitth.* 4 p. 128).

Noricum:

L. Terentius Secun[dus natio]ne Noricus [in leg. ... militavit]. Caesareae Mauretaniae (VIII, 9391). Supplementa emendavit Domaszewskius *arch. epigr. Mitth.* 5 p. 205.

...*domo Cla. Celeia* miles legionis. Poetovione (III, 4055).

Dalmatia:

L. Licinius L. f. Claud. Maximus Aequo miles legionis ut videtur. Strassburg (Brambach 1893).

Pannonia:

[*Aur. T*]*ertius ... mil. in leg.* ... [*Cl*]*aud* .... *natione Pann.* Romae (VI, 2673).

Corn(*elius*) *Victor s*(*ingularis*) *c*(*onsularis*) *civ*(*is*) *Pann*(*onius*). Vindolanae (VII, 723).

L. Genucius Exsoratus s. c. eqq. sing. cos. ... *domu Fl. Sisc.* Carnunti (III, 4471).

Thracia:

[*A*]*urel. Ma ... s mil. leg. I ... prov. Thra ... ensis.* Lugduni (Boissieu p. 325).

Macedonia:

D. Furius D. f. Vol. Octavius Octavianus Philippis miles ... Romae (VI, 3597).

Pontus:

... *Ponti* ... [*A*]*mastri* miles. Aquinci (III, 3682).

incerta domus:

C. Valerius C. f. Fab. Silvinus Val. mil. leg. Carnunti (III, 4486).

Titulos Aquileiensium legionariorum *cives* defuncti ponunt (V, 893. 895).

III. EQVITES SINGVLARES ADSCRIPTA ORIGINE.

Nomina cum sequantur formam Latinam, hic non adscripsimus. Populis regionibusque *natione* praescribi solet neque tamen urbibus; inde quae discedunt, enotata sunt. Numeri titulorum qui adlegantur volumine non adscripto, sexti sunt urbanarum.

Germaniae svperior et inferior.

Germanus 3280. *3315.

natus in Ger(*mania*) *sup*(*eriore*) 3290.

col. Cl. Ara 3175; *Cl. Ara* 3298. 3299; *nat. Cl. Ara* 3311.

Ulp(*ia*) *Noviomag*(*o*) 3237; [*Noviom*]*agi* 3284.

Ulpia Traiana 3296.

Bataus 3220. 3223. 3289; *Badaus* 3240.

Canonefas 3203.

Frisaevo 3260; *Friseus* 3230; *Frisi*.. 3321 *a*.

Helvetius 3302; item lapis inventus III m. p. ab urbe via Labicana repraesentans virum lecto stratum subscripto titulo hoc: *d. M.* .... | *P. Aelius Pom* ..... | *Helvetius vix* ..... | *P. Aelius En* ..... (Buonarroti cod. Maruc. A 6 et 260).

Marsaquius 3263.
Suaebus Eph. IV n. 935.
Trever Eph. IV n. 930.

BRITANNIA.

Britanicianus 3279.
Britto 3301.

RAETIA.

Raetus 3190. 3208. 3210. 3213. 3218. 3224. 3228. 3233. 3273. 3282. 3317. Cf. 3576.

NORICVM.

Noricus 3206. 3211. 3253. 3283. 3295. Eph. IV n. 929. Vn. 60. 211.
Claudio Viruno, nat. Noricus 3225; *nat. Noricus, Cl. Viruno* 3304; *Claud. Viruni* 3259.

PANNONIAE SVPERIOR ET INFERIOR.

Pannonius 3183. 3186. 3222. 3232. 3239. 3256. 3264. 3267. 3270. 3285. 3307. 3913. Eph. IV n. 928. 936.
natus Pannon. super. Fiorelli *Notizie degli scavi* 1881 p. 372; *oriendus Panonie superiore* 3293 cf. 3286.
oriundus ex provincia Pannonia imf. 3204; *natus ex Pann. imf.* 3266.
natus in Pannonia inferiore (sic), *domo Bregetione et legione prima adiutrice* 3198.
natione Pann., civis Faustianus 3241.
Aelio (sic) *Mursa, natione Pannonius* 3214; ... *Ael. Mursa* 3235.
. . nc *Quinti vix. an. XXX, mil.* (traditur XXXIII) *an. X, oriund. ex provincia Pannonia superiore civitate Poetabionense Longinia Clementina filia heres patri et Long. Paternianus pater et s(e)c(undus) h(e)r(es) b. m. f(e)c(e)r(unt).* Ex urbe delata Sinigagliam. Guarnieri ms. Videtur esse equitis singularis.
natione Pannoniae superiore, C. Savaris vico Voleucinis 3300; *nat. Pann., Cl. Savaria* 3272; *Cl. Savaria* 3276. *3291; [*nati*]*one Cl. Savaria* 3287; *nat. Savaria* 3192.
natione Pannonius, domu Flavia Sirmio 3184.
domu Fl. Siscia 3180.
ex Pan. sup. natus ad aquas Balizas pago Iovista vic. Coc . . netibus 3297.
Boius ex Pann. sup. 3308.
**Iasius* 3268.
**Na*[*rist*]*us* Panormi X, 7290.
Varcianus 3257.

MOESIAE SVPERIOR ET INFERIOR.

Mysius 3199; *Nysius* 3271.
. . . *Moes. imp.* (scr. *imf.*) 3292.
Fl. Scupis, nat. Bessus 3205.
Dardanus Eph. IV n. 931.

DACIA.

Dacus 3191 (ex ala Gallorum). 3200. 3234 (ex ala I Illyricorum). 3238 (ex ala Campagonum). 3277. 3288.

Daciscus 3320.

colonia Maluese ex Dacia III D. LI.

natione Daqus, domum coloni(a) Zermiegete(si) 3236.

DALMATIA.

[Da]lm(ata) 3261.

THRACIA.

Thrax 3195. 3201. 3215. 3217, Tibure Mur. 790, 2; *domo Thracia* 3216.

nat. Bessus, Claudia Apris 3177.

natione Trax, civis Beroeensis 3196.

Traianopoli, natione Thrax 3176.

natus Ulpia Serdicae 3314.

Bessus 3303.

SYRIA.

Surus 3197. 3251. Cf. Gudius 188, 6.

Palmurenus 3174.

AFRICA.

Afer 3212. Eph. IV n. 932.

MAVRETANIAE.

Maurus 3219.

ex provin(cia) Maur. Caesarense 3312.

Cl. Caesaria, Mauretania 3262.

IV. ALARII ADSCRIPTA ORIGINE.

AGRIPPIANA v. II. FLAVIA AGRIPPIANA.

AI....: Trever.

C. Iul. Apollinaris Trever eq. alae Ai.... Lancaster (VII, 288).

(I.) ARAVACORVM: Siscianus — Sueltrius.

Crispus Mac.... Siscianus eq. alae I Aravac. Arrabonae (III, 4373).

Niger Bataronis f. Sueltrius eques ala Aravacorum. Mursae (III, 3286).

(I.) ASTVRVM: Bessus — Ubius.

Meticus Solae f. Bessus, gregalis alae I Asturum, in Moesia. Philippopoli a. 100 (D. XX).

Albanus Excingi f. eques ala Asturum natione Ubius. Châlon-sur-Saône (Canat *inscr. de Châlon* p. 33; vidit Hirschfeld). Litterae non bonae.

Avriana v. I Hispanorvm.

Ba....: Cantaber.

...ini Licin[i]an[. f.?] Cant[ab]r(i) eq. Ces(?) alae Ba.... In Cantabria (II, 2926).

Bosporanorvm: Nantuas.

Scaurus Ambitouti f. domo Nantuas eques ala Bosphoranorum. In Syria Eph. V p. 19 n. 23.

Campagonvm *v.* I Hispanorvm.

I. Caninefativm: Trever.

Flavius Atticus cives Trever eq. al. I Cann. Prope Vindobonam (III, 4391).

Clavdia (nova): Biturix — Cugernus — Tribocus.

Virdomarus Thartontis f. domo Biturix missicius alae Claudiae novae. Salonis (III, 2065).

M. Elvadius Macrinus eq. alae Claudiae novae dom. Cugernus. Delminii (III, 2712).

Surus Sparuci f. dom. Tribocus eques alae Claud. novae. In Dalmatia (III, 3164).

Andes Sex. f. cives Raetinio (?) eq. ala Claud. Mogontiaci (Brambach 1228).

I. Ulpia contariorvm: Afer — Bessus.

Ulp. Varivore (?) vetr(anus) ex stat(ore) ala 1 Ulp. cont. do. Af. Arrabonae (III, 4379).

Ulp. [Muc]atralis eq. al. I contar. domo Bessus. Arrabonae (III, 4378).

I. Flavia: Batavus Noviomago — Sequanus.

T. Fl. Romanus Ulpia Noviomagi Batavus dec. alae I Flaviae. In Raetia (III, 5918*b*). Admisi extra ordinem quamquam decurionem.

Muranus eq. ala I (?) Flavia Andiouri f. civis Secuanus. Wiesbaden (Brambach 1525).

II. Flavia Agrippiana: Baetasius — Batanaea — Trever.

Annavus Sedavonis f. cives Baetasiu[s eques alae] II Flavia[e]. Mogontiaci (Brambach 981).

.... [ἐπαι]νετὸς καὶ φιλόπατρις ἀπὸ Γερμανίας ἀνελθὼν καὶ ἐν εἴλῃ Ἀγριππιανῇ ἀποθανὼν εἰς τὰ ἴδια μεθηνέχθη (sic). In Batanaea. Lebas-Waddington n. 2121.

Partus Mutii f. eques ala Agripiana natione Trever. Worms (Brambach 893).

FRONTONIANA v. TVNGRORVM.

GALLORVM: Dacus.

Aurel. Antonius curat(or) eq(uitum) sing(ularium) d(omini) n(ostri) nat. Dacus, allect. ex ala Gallor. Romae (VI, 3191).

GEMELLIANA: Helvetius.

Cattaus Bardi f. Helvetius, gregalis alae Gemellianae. In Norico a. 64 (D. III).

(I.) HISPANORVM s. HISPANA AVRIANA: Batavus — Boius — Frisius — Helvetius — Lingauster.

..maloger.... domo Betav[us] ala Hisp. Pestini (III, 3681).

Mogetissa Comatulli f. Boius, ex gregale alae I Hispanorum Aurianae, in Raetia. In Raetia a. 107 (D. XXIV).

...li f. Frisius [ex grega]le [alae Au]rianae, in ... In Raetia imp. Hadriano? (D. XXXVII).

Licinius Closi f. Helvetius alae I Hisp. Worms (Brambach 890).

Rufus Coutus Vati f. natio(ne) Elvetius eques alae Ispanae. Mogontiaci (Brambach 1227).

Nertus Dumnotali f. veteranus ala Hisp. I sesquip(licarius) Lingauster. Aquinci (Hirschfeld *arch. epigr. Mitth.* 7, 91). Cf. Brambach 1101.

(I. HISPANORVM) CAMPAGONVM: Dacus.

Aurelius Vitalis eq. sing. nat. Dacus ala Campagon(um). Romae VI, 3238.

I. ILLYRICORVM: Dacus.

Aurel. Victor eq. sing. nat. Dacus allect. ex ala I Illyricor. Romae (VI, 3234).

VEXILLATIO EQVITVM ILLYRICORVM: Sebastopolitanus.

Eupator Eumeni f. Sebastopol(itanus), ex gregale vexillationis equitum Illyricorum, in Dacia inferiore. In Dacia a. 129 (D. XXXIII).

INDIANA: Namnis — Rauricus — Trever.

Alam equitum, quae conscripta e Treviris militia disciplinaque nostra habebatur, ut ait Tacitus ann. 3, 42, ibidem memorans Iulium Indum *e civitate eadem,* hanc ipsam iudicat anonymus auctor ann. Rhen. 19 (1853) p. 55 probabiliter.

Aegiotalus Smertulitani f. Namnis equ. ala Indiana. Worms (Brambach 891).

Dannicus eqes alae Indianae cives Raur. In Britannia (VII, 66).

Albanius Vitalis eq. alae Indianae civis Trever. Coloniae Agrippinae (Brambach 307).

(I.) AVGVSTA ITVRAEORVM: Batavus — Caesarea (?) — Ituraeus.

Albanus Balvi f. dec. ala Augusta Ituraeorum domo Betavos. Raab (III, 4368). Recepi licet decurio sit; caret enim civitate Romana.

C. Licinius Coll. Caes. (Palaestinae?) *Ponticus vet. alae I Aug. *Itureo(rum).* Veczel (III, 1382). Potest tribum et domum impetravisse post missionem.

Bargathes Regebali f. eques alae Aug. Ityraeorum domo Ityraeus. Raab (III, 4371).

Thaemus Horati f. Ituraeus, ex gregale alae I Aug. Ituraeor., in Dacia. Anni 110. In Hungaria (D. XXV).

LONGINIANA: Biturix — Remus.

Biturix nationis, Faedus eq. ala Longina (scr. *Longiniana*). Bonnae (Brambach 498).

Samorix Liomari f. Remus eq. ala Longiniana. Châlon-sur-Saône (Canat *inscr. de Châlon* p. 36).

NORICORVM: Celeia — Trever.

C. Romanius eq. alae Norico(rum) Claud(ia) Capito Celeia. Mogontiaci (Brambach 1229).

C. Iulius Adari f. Primus Trever eq. alae Noric. Calcar (Brambach 187).

(I.) PANNONIORVM TAMPIANA: Aequum — Apulum — Breucus — Cattus — Durocortorum Remorum — Hispanus — Luco Cadiacus — Lusitanus — Susarrus.

..... *Crali f. col. Aequ. ala Panno.* Raab (III, 4376).

Bato Buli f. col. Ap. eq. ala Pannoniorum. Raab (III, 4372).

Scilus Batonis f. Breucus eq. ala Pannoniorum. Raab (III, 4377).

Priscus Flanalli f. Cattus eques alae Panno. Prope Savariam (III, 4228).

T. Flavius Crensces equ(es) ale Tam(pianae) vex(illationis) Brit(annicae) dom(o) Durocor(toro) Rem(orum). Carnunti (III, 4466).

Reburrus Severi f. Hispan(us), decurio alae I Pannoniorum Tampianae in Britannia. Anni 103. In Britannia (D. XXI). Recepi utpote peregrinum.

Abilus Turanci f. Luco Cadiacus eques ala Pannoniorum; titulum ponunt *Bovegius Venini f. Lanciesis, Peniius Dovideri f. Aligantiesis.* Prope Savariam (III, 4227). Lancienses fuerunt et in Lusitania et in Asturia; *Lucus* fortasse est caput conventus Lucensis.

Ti. Claudius Mntai (?) *f. Cilius Lusitanus eques alae Pannoniorum I* (sic Schmidt pro T). In Numidia (VIII, 6309).

Cloutius Clutami f. duplicarius alae Pannonior. Susarru domu Corunniace. Salonis (III, 2016). Videtur fuisse Astur (v. Hermae vol. 19 p. 25).

PATRVI: Leonica.

M. Valerius C. f. Hispanus domo Leonica eques de ala Patrui. Larini (IX, 733).

PETRIANA: Ulpia Traiana.

... *acadunus Ulp(ia) Trai(ana) em(eritus) al(ae) Petr(ianae).* In Britannia (VII, 323).

RVSONIS: Petrucorius.

Adbogius Coinagi f. na(tione) Petrucorius eq. al. Rusonis. Mogontiaci (Brambach 1230).

SCAEVAE: Narbonensis.

C. Ancharius C. f. Pol. Narbone(n)s(is) evocatus, ala Scaevae. Minturnis (X, 6011). Cf. supra p. 142 n. 1.

SABINIANA: Noricus.

Messorius Magnus duplarius alae Sabinianae, frater *civis Noricus.* In Britannia ad vallum Hadriani (VII, 571).

SCVBVLORVM: Pannonius — Sapaeus — Sequanus.

Veturius Teutomi f. Pannonius, gregalis alae Scubulorum, in Germania. Anni 74. In Pannonia superiore (D. IX).

T. Flavius Celsus vetr. ex ala Scubu[l]orum cives Sappaus (SAP|PA|VS legit Zangemeister). Wiesbaden (Brambach 1524).

Catalus Callaei f. natione Sequ. equ. ala Scubl. sesquipl(icarius). Aquileiae (V, 907).

SEBOSIANA: Termestinus.

M. Sempronius L. f. domo Termestinus dec. equ. alae Sebosianae. Worms (Brambach 894). Omitti non debuit, etsi et decurio et civis Romanus.

SVLPICIA: Bessus.

Longinus Blarta Bisae f. Bessus eq. alae Sulp. Coloniae Agrippinae (Brambach 344).

TAVTORVM: Bessus.

Iulius Longinus Doles Biticenti f. Bessus eques ala Tautor. vic(tricis) c(ivium) R(omanorum) e. (?). Calagurri (II, 2984).

(I.) THRACVM: Boius — Eraviscus — Frisiavus.

Ulp. Titus eq. sing. Aug. n. nàt. Boius allect. ex ala I Thr. ex Pann. sup. Romae (VI, 3308).

Oxetius Naevionis f. Erav(iscus), ex gregale alae I Thrac(um) veteran(ae) in Pannonia inferiore. Anni 167. Aquinci (D. XLVI).

Sextus Valerius Genialis eqes alae Trhaec. civis Frisiaus. In Britannia (VII, 68).

II. THRACVM: Biturix — Caperensis — Caucesis.

. . . . ius Congonetia[cus] eq. alae II Thracum [n]atione Biturix. Caesareae Mauretaniae (*Bull. ép. de la Gaule* 3 p. 91).

M. Sulpicius . . . daeti f. Ca . . . e[ques] alae II Thracu[m]. Caperae in Lusitania (II, 812).

. . . . us Saeci Caucesis [eques] alae II Thracum. Caesareae Mauretaniae (VIII, 9390).

(TVNGRORVM) FRONTONIANA: Andautonia — Boius — Scordiscus.

T. F(lavius) Bonio Quri(na) Andautonia eques alae Frontonianae. Pestini (III, 3679).

Nertomarus Irducissae f. Boius, ex gregale alae Frontonianae, in Pannonia inferiore. Anni 113/4. Carnunti (D. XXVI).

Tersus Precionis f. Scordiscus eques alae Fro. In Pannonia inferiore (III, 3400).

VETTONVM: Cauriensis.

L. Vitellius Mantai f. Tancinus cives Hisp. Cauriesis eq. alae Vettonum c. R. Bath (VII, 52).

VOCONTIORVM.

Silvanus Loupi f. Trever eq. ala Vocont. In Germania inferiore (Brambach 161).

INCERTA.

Panes Masauri f. Dalmata eques. Cemenelii (V, 7983). Potest item militasse in cohorte equitata.

V. COHORTALES ADSCRIPTA ORIGINE.

I. ALPINORVM: Eraviscus — Sirmium.

Ulpius Spumari f. Biauscus Eraviscus, ex equite coh. I Alpinor. equit., in Pannonia [inferiore]. Anni 145/160. In Pannonia inferiore (D. XLII).

. . . . Sirm(io), optio coh. I Alp. eq. In Pannonia inferiore (III, 3352).

II. ALPINORVM: Azalus.

Ursio Busturonis f. Azalus, ex pedite coh. II Alpinorum, in Pannonia superiore. Anni 154. In Pannonia superiore (D. XXXIX).

III. ALPINORVM: Bodionticus — Caturix — Daversus.

Vannaius Venio T. f. domo Bodio(nticus?) m(iles) coh. III Alp. In Dalmatia (*Bull. Dalm.* 6 p. 3). Bodionticos Inalpinos prope Diniam oppidum nominat Plinius h. n. 3, 4, 37.

Primus Titi [f.] tubicen do(mo) Caturix mil. coh. III Alp. In Dalmatia (III, 6366).

Venetus Diti f. Daversus, pedes coh. III Alpinorum, in Dalmatia. Anni 93. Salonis (D. XVI).

(I.) AQVITANORVM: Ancyra — Cam... — Trebocus — Valentinus.

L. Valerius L. f. Pudens Ancyr., ex pedite cohort. I Aquitanorum, in Germania. Anni 82. In Moesia inferiore (D. LXVIII Eph. ep. 4 p. 495).

Tarcho Tarbunnis f. mil. coh. Aqu. dom. Camuitarpolie (?). Salonis (III, 2053).

Burrius Betuloni f. Trebocus miles cho. Aquitanorum. Aequi (Eph. ep. 4 p. 110 n. 357).

Rufus Tabusi f. Valentinus ex cho. Aquit. Caralibus (X, 7596).

I. ASTVRVM: Dalmata — Iuvavum — Tunger.

Maximus Dasantis mensor coh. I Asturum c(ivis) Dalmata ex municipio Maga.. (MAGAI/ lapis) *et Ba[t]o Beusantis optio coh. s. s. ex municipio Salvia.* In Wurtembergia (Brambach 1621; recognovit Zangemeister).

L. Cuspius L. f. Cla. Iuvai Lautus Norico mil. coh. I Asturum. Romae (VI, 3588).

Freioverus Veransati f. cives Tung. eq. ex coh. I Astur. Mogontiaci (Brambach 1231).

V. ASTVRVM: Astur transmontanus.

Pintaius Pedilici f. Astur transmontanus castelo Intercatia signifer cho. V Asturum. Bonnae (Brambach 478).

I. BELGARVM s. BELGICA: Daesitias — Ligauster.

...emens Platoris [Da]esitias vexill. [e]quit. coh. I Belgar. In Dalmatia (Eph. ep. IV p. 108 n. 350.

... *Aprilis Sol. f.* 7 (?; fortasse *eq.*) *cho. I* (traditur T) *Belgica, natione Ligauster.* Mogontiaci (Brambach 1101).

I. VLPIA BRITTONVM MILIARIA: Britto.

Luonercus Molaci f. Britto, ex pedite coh. I Ulpiae Britton. (milliariae) in .... en .... Anni 145/161. In Dacia (D. XLIV).

QVINGENARIA CANPRAG... (?).

Cl. Victorinus eq. coh. (quingenariae) Canprag... (?) *dom. Can.* In Pannonia inferiore (III, 3667 = Eph. ep. II p. 390 n. 722).

I. CLASSICA: Forum Iuli — Lucus Augustus.

Sex. Valerius Sex. f. Ani., Maxsumus For[o] Iuli mil. coh. I class. Excisi in Aquitania (Boudon de St. Amans *antiq. du dép. de Lot et Garonne* p. 195).

Valerius Gal. Vol. Tutus Luco mil. cohortis I classicae. Excisi in Aquitania (Henzen 5225). Tribus videtur esse *Voltinia*; *Gal.*

vide num possit esse *Gallus*, adiectum ut distinguatur Lucus Narbonensis provinciae ab oppido Hispano cognomine.

CLAVDIA MILIARENSIS: Dardanus.

[Au]rel(ius) Moca militavit in (cohorte?) Claud(ia) miliarense ..... natus in Dardan(ia) vico Zatidis. Aquileiae (V, 898).

IIII. DELMATARVM: Daversus — Delmata — Ditio.

Aurelius Pravai f. Daverzus mil. ex coh. IIII Delmatarum. Bingerbrück (Brambach 742).

Beusas Suiti f. Delmat. mil. coh. IIII [Delma]tar(um). Bingen (Brambach 869).

Bato Dasantis fil. natione Ditio mil. ex coh. IIII Delmatarum. Bingerbrück (Brambach 741).

V. DELMATARVM: Docleas — Maezeius.

..... *Plassi f. Docleas mil. ex cohorte V Dalmatarum;* titulum posuit *municeps.* Mogontiaci (Brambach 1069).

Dassius Daetoris fil. Maeseius mil. coh. V Delmatarum. Wiesbaden (Brambach 1518).

VI. DELMATARVM: Maezeius.

Dazas Sceni f. Ma[eze]ius eques coh. VI Delmatarum. Caesareae Mauretaniae (VIII, 9377).

VII. DELMATARVM: Maezeius.

Licaius Carui f. natione Maezeius eques coh. VII Delmatarum. Caesareae Mauretaniae (VIII, 9384).

III. GALLORVM: Rauricus.

Ambirenus Iuvenci f. Rauric(us), pedes coh. III Gallorum, in Moesia inferiore. A. 105. (D. XXII.)

MILIARIA HEMESENORVM: Hemesa.

M. Aur. Sallumas vet. ex tess(e)r(ario) coh. (miliariae) Hemaes(enorum) domo Hemesa. In Pannonia inferiore (Eph. ep. II p. 364 n. 600).

Marcus Aurel(ius) Deism (?) domo Hemesa ve[t. e]x stor (?) trib(uni) coh(ortis miliariae) H[e]m(esenorum). In Pannonia inferiore (III, 3334).

II. HISPANORVM: Isaurus — Varcianus.

.... *Diomedes mil. coh. II[I]* (vel *II[II]*) *Isp. natione Isaur.* In Germania superiore (Brambach 1759; recognovit Zangemeister).

Iantumarus Andedunis f. Varcianus, equ. coh. II Hisp., in Illyrico. Anni 60. Vindobonae (D. II).

VI. INGENVORVM C. R. (?): Britto.

D. Senius Vitalis mil. coh. VI [in]genuor. c. R (?) .... civis Brit ... Coloniae Agrippinae (Brambach 2033).

I. Avgvsta Itvraeorvm: Cyrrhus.

P. Insteius Agrippae f. Cyrrh., ex pedite cohort. I Aug. Ituraeor., in Pannonia. Anni 98. In Pannonia inferiore (D. XIX).

II. Gemina Ligvrvm et Corsorvm: Caresius.

Tunila . . . f. Cares., cohort. II gemin[ae Ligurum] et Cursorum, in Sardinia. Anni 96. In Sardinia (D. XVIII).

Cf. VIII, 5885.

(I.) Lvsitanorvm: Iasus — Niclinus.

Fronto Sceni f. Iasus, ex pedite cohort. I Lusitanorum, in Pannonia. Anni 85. In Pannonia superiore (D. XII).

Ubasus Chilonis f. Niclinus tubicen ex coho. Lusitanor. In Sardinia (X, 7884). Niclinus quam nationem significet, ignoramus.

VII. Lvsitanorvm: castra Alexandrina.

Q. Domitius Polio castris Sardonicus mil. coh. VII Lusitanorum; pater *D. Domitius Sardonicus Polia Alexandria.* Lambaese (VIII, 3101).

Qvingenaria Mavrorvm: Africa.

M. Tullius Fortunatus vet. ch(ortis quingenariae) Mau(rorum) d(omo) Africa. In Pannonia inferiore (III, 3324).

Nvmervs Melenvens(ivm): Germania superior.

Titulus Itamonis (vel *Tiamonis*) *Ituveri* (?) *ex p(rovincia) G(ermania) s(uperiore).* Auziae in Mauretania Caesariensi (VIII, 9060).

I. Montanorvm: Bessus — Dalmata.

Soio Musceli f. Bessus, ex pedite cohort. I Montanorum in Pannonia. Anni 80. In Norico (D. XI).

Dasius Dasentis f. Dalmat., pedes cohort. I Montanorum, in Pannonia. Anni 84. In Pannonia sup. (D. LXXIV Eph. V p. 93).

II. Nerviorvm: Sunici — Texandri.

Texand(ri) et Sunic(i) vex(illarii) cohor. II Nervior. In Britannia ad vallum Hadriani (Eph. ep. III p. 134 n. 103).

I. Flavia Nvmidarvm: castra.

Valerius Valeri f. Valens castr(is), ex equite coh. I Flaviae Numidarum, Lyciae Pamphyliae. Anni 178. In Moesia superiore (D. LXXI Eph. ep. IV p. 504).

Nvmervs Osrhoenorvm: Carrhae.

Barsemis Abbei dec(urio) ala firma katafractaria ex numero Hosroruorum (sic) *d(omo) Carris.* In Pannonia inferiore (Eph. ep. II p. 363 n. 578).

I. Pannoniorvm: Breucus — Menapius — Ratiaria.

Breucus Blaedari f. miles ex coh. I Panno(niorum) nat. Breucus. Bingerbrück (Brambach 740).

Adiutor Lauci f. cives Menapius mil. coho. I Pannoniorum. Aquileiae (V, 885).

Valerius Valeri f. Valens Ratiar(ia) ex pedite cohort. I Pannonior. Anni 165. (D. XLV.)

RAETORVM: Montanus.

Attio Lassi f. Montanus mil. cor. Raitorum. Mogontiaci (Brambach 1128).

[F]irmus Ecconis f. mil. ex coh. Raetorum natione M[o]nta[n]us. Andernach (ann. Rhen. 73, 156).

Veiagenus Sisgi f. miles ex cohorte Raeto[rum] natus Monte. Worms (Brambach 892).

II. RAETORVM: Raetus.

Q. Vibius Agustus Raetus mil. coh. II Raet. Wiesbaden (Brambach 1521; vidit Zangemeister).

I. SAGITTARIORVM: Lappa in Creta — Sidon.

Hyperanor Hyperanoris f. Cretic(us) Lappa mil. cho. I sag. Bingerbrück (Brambach 738).

Tib. Iul. Abdes Pantera Sidonia miles ex coh. I sagittariorum. Bingerbrück (Brambach 739).

SILAVCIENSIVM: Tyrus.

Tib. Iul. Caretis f. Sedebdas domo Turo missicius ex coh. Silauciensiu(m). In Germania inferiore (Brambach 230).

I. CLAVDIA SVGAMBRORVM: Stobi.

L. Sextilius Sextili f. Pudens Stobis, ex pedite coh. I Claudiae Sugambrorum, in Moesia inferiore. Anni 134. In Moesia inferiore (D. XXXIV).

I. SVNVCORVM: Sunucus.

... Albani [f. Su]nu[c]us, coh. I Sun[uc]orum, in Brittannia. Anni 124. In Britannia (D. XXX).

(I.) THRACVM: Andautonia — Densala — Lugudunum — Trevir.

Aurel. Vindex Andautonia eq. coh. I Thrac. Bregetione (III, 4316).

... sese Lenulae f. D[e]nsala mil. ex coh. Thracum. Mogontiaci (Brambach 980).

C. Iulius C. (sic) *Galeria Baccus Luguduni mil. coh. I Thracum.* Coloniae Agrippinae (Brambach 310).

Sex. Iulius Sex. f. Primus Trevïr ex equite coh. I Thracum, [in Pannonia supe]riore. Anni 138. In Pannonia superiore (D. XXXVI).

[*L. Valerius Albinus domo .... 7* (?) *cho. I Trhacu[m]*. Offenburg. Brambach 1684; emendavit Zangemeister].

II. THRACVM: Brigans.

Seuthes Traibithi f. Cololetic., eques coh. II Thracum, in Iudaea. Anni 86. In agro Napocensi (D. XIV; cf. Eph. V p. 92). Domus ignota.

T. Flavius Bitus eq. coh. II gemel. Trac. Masculae in Numidia (VIII, 2251). Recepi propter cognomen quod redit in filio.

Niciovelius f. Vindicis nationis Brigantis, militavit in coh. II Thr(acum). Ad vallum Antonini (C. VII, 1091).

IIII. THRACVM: Bessus.

Dolanus Esbeni f. Bessus eq. ex coh. IIII Thracum. Wiesbaden (Brambach 1523; recognovit Zangemeister).

II. TVNGRORVM: Raeti.

c(ives) Raeti milit(antes) in coh. II Tungr. In Caledonia (VII, 1068).

pagus Vellaus milit(ans) coh(orte) II Tung. In Caledonia (VII, 1072). Pagus hinc tantum notus.

pagus Condrustis milit(ans) in coh(orte) II Tungro(rum). In Caledonia (VII, 1073). Pagus hinc tantum notus.

I. VINDELICORVM: Caesarea Palaestinae.

Barsimsus Callistenis f. Caes(area), ex pedite coh. I Vindelicor(um miliariae) [in Dacia]. Anni 157? In Dacia (D. XL).

VIII. (VOLVNTARIORVM): Celeia.

L. Terentius L. f. Claud. Severus Cel. mil. coh. VIII. In Dalmatia (III, 2745).

[XV. VOLVNTARIORVM (?): Cortona — Cremona].

[*T. Vettius T. f. Ste. Seneca Cortona mil. coh. XV.* Romae (VI, 3642). Sed magis crediderim intellegi XV urbanam (cf. X, 1765. 6443. 7863. 7952].

[*Lucius Valerius L. f. Aniesi Fortunatus Cremon. miles coh.* ·XV·RO tituli urbani VI, 3641 non redigendus est ad XV cohortem aliquam, sed potius ad X urbanam.]

XVIII. VOLVNTARIORVM (?): Arelate.

Quintus Iulius Q. f. Ter. Cetrus domo Arelat. miles leg. [scr. *coh.*] *XVIII vol.* Briou prope Saintes (Bourignon *antiquités de Saintonge* p. 301). Corrupta vel potius interpolata.

XXVI. VOLVNTARIORVM CIVIVM ROMANORVM: *Agrippina.*

L. Reburrinius L. f. Cl. Candidus Ara mil. ch. XXVI vol. c. R. Baden-Baden (Brambach 1659).

XXXII. VOLVNTARIORVM: Lugudunum.

L. Val. Felix Galeria Lug. mil. coh. XXXII vo. Mogontiaci (*Korrespondenzblatt der westdeutschen Zeitschrift* 1882 p. 2).

N(VMERVS) VRSARIEN(SIVM).

. . . l. Ianuarius imag(inifer) [i]n n(umero) Ursarien(sium) cives [Se]quan(us). Amiens (Mowat *revue archéologique* vol. 42 a. 1881 p. 144; vidit Hirschfeld).

INCERTA QVAEDAM.

D. M. | *Viridomaro* | *Battonis f.* | CLVIRIO | DMOTENS *mil. coh. III pr.* | 7 SPECINAVG *mil. ann. LXII* | *t. f. i.* Pozzo inter Vicenza et Bassano oppida. C. V, 361*. Vindicavit titulum immerito in suspicionem vocatum codex Londiniensis (v. supra p. 180 adn.); sed de emendatione et interpretatione parum constat. Tam nomen quam patria (quae fuisse videtur ad hoc exemplum: *Ceutroni domo* . . . .) cum ad peregrinum ducant, non audeo cogitare de cohorte Breucorum vel Brittonum; nam extat unus certe titulus militis praetoriani nomine usi formae peregrinae (v. p. 192).

VI. ALAE NON RECEPTAE IN INDICEM I.

a. Ae . . . . VIII, 9657.

{ *a. II Flavia Agrippiana* C. I. Gr. 3497.
{ *a. Agrippiana* III, 600. XII, 2231 = Gud. 176, 2. Brambach 893.

a. Antoniana IX, 2213.

a. Apriana III. D. a. 83 mox edendum. Notitia dign. Or. 28, 32.

a. (I) Augusta III. V, 6478. 7008. VII. XII, 2394 = Herzog n. 570. Eph. II p. 453 n. 1017. D. a. 83 mox edendum. Cf. Eph. V n. 41.

a. Auriana v. *Hispanorum Auriana* p. 167.

a. Britannica v. p. 178.

a. catafractaria v. *ala Gallorum et Pannoniorum catafractaria* p. 172.

a. Celerum III.

a. I civium Romanorum III. Eph. V D. LXXIV.

a. classiana civium Romanorum III.

{ *a. I Claudia *milliaria* (traditur MISELI vel MISCELL) Pisauri Henzen 6519.
{ *a. Claudia nova* III.
{ *a. Claudia* Brambach 1228.

a. I (Augusta gemina) colonorum VIII, 8934. C. I. Gr. 4342*b* (cf. p. 1160). Arrianus ἔκταξις p. 80, 8 Herch. Notitia Dign. Or. 38, 21.

a. (I Ulpia) contariorum (miliaria civium Romanorum) III. V, 5266. VI, 1449. VIII, 9291.

a. fida vindex Brambach 320.

a. I Flavia civium Romanorum III. Cagli Mur. 1122, 4.

a. I Flavia fidelis V, 538.

a. I. Flavia gemina III.

a. I Flavia milliaria Brambach 1468.

a. I Flavia III. V, 8660. Brambach 1525. 1645 (v. 2 | I · Ī · FLAV| legit Zangemeister).

a. II Flavia gemina III.

a. II Flavia miliaria III.

a. II Flavia III. Brambach 981.
a. Flavia miliaria Orell. 3409.
a. Flavia III. VIII, 4510. Aflu in Mauretania *Bull. d'Oran* fasc. 1 p. 25.
a. Flaviana v. *Gallorum Flaviana* p. 171.
a. Frontoniana v. *Tungrorum Frontoniana* p. 175.
a. Gallica v. p. 172.
a. I Flavia Gemelliana III. Eph. II D. LXI.
a. Herculiana III: cf. *a. I Hercula* (sic libri) Not. Dign. Occ. 40, 22 et supra *a. Thracum Herculania* p. 187.
a. Hispana v. p. 167.
a. Indiana VII, 66. Brambach 307. 891. 924. 1087. Orell. 3507. 4039.
a. Longiniana (sic tituli Nemausensis et Chalonensis; *Longi* ..... Toulonensis; *Longina* Brambachianus male) Brambach 498. Nemausi Herzog n. 123. Châlon-sur-Saône Canat *inscr. de Châlon* p. 36. Toulon C. XII, 392 ex Peiresciani s.
a. miliaria III. VIII, 9389. 9750. XII, 672 = Orell. 3655. Caesareae Maur. *Bull. épigraphique de la Gaule* 3 p. 92.
a. Moesica felix torquata VI, 3538.
a. Moesica XI, 709 = Henzen 6948. *Brambach 438.
a. Patrui IX, 733.
a. Petriana v. *Gallorum Petriana* p. 171.
a. Picentiana s. *Picentina* III. C. I. Gr. 3991. Brambach 915. 1344. Tacitus hist. 4, 62.
a. (*I*) *praetoria* (*civium Romanorum*) III. V, 5266. VI, 1523. *Brambach 326. Cf. Not. Dign. Or. 38, 26.
a. Proculeiana v. *Augusta Gallorum Proculeiana* p. 172.
a. [*quinge*]*naria* VIII, 6707.
a. Rusonis Brambach 1230.
a. Sabiniana VII, 571. *Eph. III p. 318 n. 202. Notitia Dign. Occ. 40, 37.
a. Scaevae X, 6011.
a. Sebosiana v. *Gallorum Sebosiana* p. 172.
a. Siliana (*torquata civium Romanorum*) III. Eph. V D. LXXIV. Tacitus hist. 1, 70. 2, 17.
a. I Flavia singularium III. Eph. II D. LXI.
a. I Ulpia singularium X, 6426.
a. I singularium (*civium Romanorum*) III. V, 875. 8660.
a. II Flavia singularium III.
a. singularium III. C. I. Gr. 3497. Tacitus hist. 4, 70.
a. Sulpicia (*civium Romanorum*) Boissieu Lyon p. 269. Brambach 314. 344.
a. Syriaca III.
a. Tampiana v. *Pannoniorum Tampiana* p. 181.
a. Tauriana v. *I Flavia Gallorum Tauriana* p. 171.
(*a.*) *Valeria drumedariorum* III.
a. veterana VIII, 5936.

VII. COHORTES NON RECEPTAE IN IND. I.

c. *I* (nude) III. Eph. V D. LXXIV. C. I. Gr. 3902*q*.
c. *Ael(ia) expedita* VIII, 9358.
c. *Apuleta* (sic libri) *civium Romanorum* Not. Dign. Or. 38, 34. Cf. Ἀπλανοι Arriani ἔκταξ. p. 81, 14. 15 p. 82, 16.
c. *Augusta* *Lebas-Waddington n. 2112. Acta Apost. 27, 1.
c. *Augusta I* Eph. IV p. 538.
c. *II Aug(usta)* Brambach 1456.
c. *III Aug(usta)* VI, 3508.
c. *Baetica* V, 5127. Vix militum populi Romani.
c. *I Britannica* v. p. 178.
c. *I voluptaria* (sic) *campanorum* VI, 3520.
c. *I campestris (voluntariorum civium Romanorum)* III. Eph. IV n. 236.
c. *III campestris (civium Romanorum)* III. Eph. IV n. 103.
c. *VII campestris* III.
c. *I civium Romanorum ingenuorum* V, 3936. Nemausi Herzog n. 161 (traditur *cohort . . . u . . . ingenuorum*).
c. *I civium Romanorum (equitata)* III. VI, 3520. Brambach 670. 1407*b* (cf. *c*). 1431*c*. 1542*c*.
c. *II civium Romanorum equitata* VIII, 2623. *Ann. de Const.* 1883 p. 370.
c. *II civium Romanorum* II, 4114. V, 522. IX, 2958. Brambach 676.
c. *civium Romanorum* XI, 392 = Mur. 835, 2. XI, 709 = Henzen 6948.
c. *I Aelia classica* Eph. V D. LXXV. Not. Dign. Occ. 40, 51.
c. *I classica* IX, 4885. 4886. Excisi in Aquitania Henzen 5225 et Boudon de St. Amans *antiq. du dép. de Lot et Garonne* p. 195 (vide p. 241).
c. *II classica* IX, 4885*a*. Eph. IV p. 538.
[c.] ...*classica* III.
(c.) *Claudia miliarensis* V, 898.
c. *I Claudia equitata* Not. Dign. Or. 38, 36.
c. *IIII Cypria civium Romanorum* III.
c. *I Cyren(aica)* Brambach 1120.
c. *II Augusta Cyren(aica)* III. Brambach 108.
c. *III Cyrenaic(a)* III.
c. **II equitum* III, 600; *II equitatum* (sic) V, 2841.
c. *VI equestris* Plinius ep. ad Trai. 106. 107.
c. *I Flavia civium Romanorum* III.
c. *I Flavia equitata* VI, 1607. VIII, 2844. 4527.
c. *I Flavia* Brambach 60*d*. 645(?).
c. *Flavia* III.
c. *Flaviana* C. I. Gr. 3615. 3616. 3617.
c. *I Gallica* v. p. 172.
c. *II Hispana* v. p. 167.
c. *V ingenuorum* Herzog n. 161.
c. *VI [in]genuorum civium Romanorum* .... Brambach 2033.

c. I Italica civium Romanorum voluntariorum XIV, 171 = Henzen 6709.
c. VI Italica VI, 3528.
c. mil. Italica voluntariorum Fori Sempronii Grut. 434, 1 (vidit Bormann).
c. Italica Act. Apost. 10, 1.
c. I Lepidiana civium Romanorum III. Not. Dign. Or. 38, 35.
c. I Macedonica II, 4232.
c. maritima II 2224. Vix militum p. R.
c. I miliaria III.
c. nautarum V, 7884. 7887. 7892.
c. I quingenaria equitata III.
c. pilatorum II, 4240. Vix militum p. R.
c. I Ulpia sagittariorum III.
c. I Aelia sagittariorum (miliaria equitata) III (cf. Eph. IV n. 543).
c. I sagittariorum (miliaria) III. Brambach 738. 739. Not. Dign. Or. 28, 40.
c. III sagittariorum III. Nomenti Orelli 208.
c. sagittariorum V, 3359.
c. scutata (civium Romanorum) Orelli 3448. Not. Dign. Or. 31, 59. Cf. supra *c. II Hispanorum scutata.*
c. Servia Iuvenalis II, 3272. Vix militum p. R.
c. singularium VIII.
c. nova tironum II, 4138. 4224 cf. 4189. 4213. 4264. 4266. Vix militum p. R.
c. veterana V, 7567.
c. II Ulpia equitata civium Romanorum III.
c. I voluntaria campanorum v. *campanorum.*
c. I campestris voluntariorum v. *campestris.*
c. VIII voluntariorum III. Eph. II n. 511. 526. 573. IV n. 295. 346. Not. Dign. Or. 37, 33.
**c. XIII voluntariorum* III.
c. XV voluntariorum *VI, 3641 (v. supra p. 245). X, 4579. Brambach 6*a*. 140*k*.
c. XVIII voluntariorum civium Romanorum III.
c. voluntariorum XVIII VII, 383.
c. XXIII Eph. IV n. 547.
c. XXIIII voluntariorum (civium Romanorum). Brambach 1393. 1568. 1570. 1596. 1700.
c. XXVI voluntariorum civium Romanorum III. Brambach 1659. 1662. 1667. 1673*d*. 2062.
c. XXX voluntariorum (civium Romanorum) III. V, 6896. Eph. V, 61.
c. XXXII voluntariorum (civium Romanorum) III. IX, 5835. 5836. Brambach 1467. 1496. *Korrespondenzblatt der westdeutschen Zeitschrift* 1882 p. 2. Orell. 90. Eph. IV n. 475.

MILITES PRAETORIANI ET VRBANICIANI ORIGINIS ITALICAE.

Ut omnium militum patriae quasi in unum corpus congerantur, hos quoque laterculos adiunximus, quibus qui natione Italici aut in praetorio aut in cohortibus urbanis aut inter vigiles militaverunt, continentur[1]).

Oppida Italiae recensuimus ordine alphabetico, praescripto singulis numero militum cuiusvis generis inde oriundorum, ut inde aliquatenus appareat, quaenam singulorum oppidorum fuerit civium frequentia. In singulis oppidis primum locum obtinent praetoriani, secundum urbaniciani, tertium vigiles, quartum evocati, qui quamquam longe maxima ex parte ex praetorianis profecti sunt, possunt item antea militavisse in cohorte urbana. Uncis quadratis inclusimus titulos, ubi origo non enuntiatur sed aut ex tribu aut ex parentela cum aliqua probabilitate efficitur. Tituli, quibus corporis volumen non est adscriptum, sexti sunt urbanorum. Accedunt incerta quaedam oppida, quae utrum in Italia fuerint an in provincia aliqua non liquet.

Cum praetoriani originis Italicae aetate Severiana omnes fere anteriores sint, paucis tantum, qui sunt saeculi tertii, temporis notam adiecimus. In cohortibus urbanis cum post Severum quoque Italici militarint, de eorum aetate ex his laterculis iudicari non potest.

Singulae Italiae partes praetorio et cohortibus urbanis quanto fere numero tirones subministrarint, ostendit laterculus infra scriptus, in quo secundum regiones Italiae milites discripsimus condicione eorum distincta.

---

[1]) [E re esse visum est legionarios milites originis Italicae ad huius indicis patrias ita addere, ut adiecta legione et pagina ad indices qui praecedunt remittatur. Th. M.]

			praet.	urban.	vig.	evoc.
Regio	I	Latium et Campania				
		Latium:	15	13	—	—
		Roma:	10	32	7	2
		Ostia:	3	23	2	—
			28	68	9	2
		Campania:	35	30	3	—
			63	98	12	2
„	II	Calabria, Apulia, Hirpini	29	9	2	—
„	III	Lucania et Bruttii	7	1	1	—
„	IV	Samnium	24	9	—	—
„	V	Picenum	28	6	—	—
„	VI	Umbria	51	19	1	—
„	VII	Etruria	101	29	1	1
„	VIII	Aemilia	94	19	2	2
„	IX	Liguria	28	2	2	1
„	X	Venetia et Histria	101	15	—	1
„	XI	Transpadana	53	10	2	—
		Gallia cisalpina	276	46	6	4
		Italia vetus	303	171	17	3

Aecae 2381*a* II, 11.
Aeclanum 2379 IV, 58.
Aesernia (3) 2377, 2. 6 [X, 2644].
Aesis (2) 2381*b* II, 14. Eph. n. 887 II, 4. [leg. VII Cl. p. 216].
Alba Fucens (4) 2375*c* 19; 2379 I, 38. II, 12. *Albensis* 2517 (cf. IX p. 370).
[*Alba Pompeia* leg. XXII pr. p. 229].
Albingaunum (3) 2379 V, 47; 2381*a* 17; 2529. [leg. XXII pr. p. 229].
Albintimili (4) 2379 III, 1; 2589; 2620. *Intimili* V, 886. [leg. VII gem. p. 217].
Allifae (2) Urbanicianus: 3884 II, 47. 51.
Altinum (3) 2726; 2733. Urbanicianus: 3884 IV, 26.
Ameria (2) 2375*b* II, 42. Urbanicianus: 3884 III, 31.
Ametinum Urbanicianus: 2404*a* 12.
Amiternum (4) 2379 VI, 34. Urbaniciani: 2919; 3884 I, 36 [X, 4455].
Anagnia 2377, 11.
Ancona (3) 2379 V, 31; VI, 11. Urbanicianus: 2384 I, 5.
Anxanum (3) Urbaniciani: 2404*a* 4. 6; *b* 25.
Aquae Statiellae (2) III p. 853. Evocatus: X, 6579. [leg. III Aug. p. 207; XI Cl. p. 220; XIV p. 223].
Aquileia (14) 2375*b* I, 24; 2379 II, 19; IV, 52; V, 56; VI, 2. 14; 2380 II, 8; 2381*a* I, 15; 2382*a* I, 20. 32; 2426 [V, 952]. Urbanicianus [V, 909]. Evocatus: V, 742. [leg. inc. p. 232].

---

[1]) Quamquam situs incerti certe Italiae fuit; cf. V p. 842 et n. 4484.

Faventia (11) 2379 I, 39. 52; II, 56; III, 15; 2381*a* II, 6. 13. 17. Eph. IV n. 888, 6. 7 [XI, 630]. Urbanicianus XI, 628 (a. 216). [leg. IIII Mac. p. 212; V p. 214].

Feltria (3) 2375*b* II, 38 [V, 2069]. Urbanicianus: 2864.

Ferentinum (Latii) (2) 2382*a* 23 [X, 5832].

Ferentinum (aut Latii aut Etruriae) 2375*b* II, 19; 2379 IV, 42.

Firmum Picenum (10) 2379 V, 57; 2381*a* I, 11. 22; II, 5; 2382*b* 17; 2519; 2660; 2781. Urbaniciani: 2940 [IX, 5366]. [leg. XIV p. 223 duo].

Florentia (21) 2375*a* I, 11; *b* II, 30; *c* 20; 2379 I, 58; II, 2. 28. 44. 48; VI, 3; 2476; 2531; 2538; 2684; 2764. X, 1756. Urbaniciani: 217; 2404*b* 8; 3884 II, 3; 2913; 2921; 2922. [leg. VII Cl. p. 216; X gem. p. 220; XV p. 222].

Formiae (2) 2379 VI, 31. Urbanicianus: 2404*a* 9.

Forobrentani Urbanicianus: 3884 I, 16.

Forum Clodii (2) 2379 I, 60; II, 10.

Forum Cornelii (5) 2379 II, 32; 2381*a* III, 10; *b* I, 7. Eph. IV n. 887 I, 8. Inter vigiles: 2990. [leg. VII Cl. p. 216; XI Cl. p. 221].

[*Forum Fulvii* leg. XIII p. 222].

Forum Livii (2) 2375*b* I, 34; *c* 27.

Forum novum [IX, 4783].

Forum Popilii 2375*b* II, 11.

Forum Sempronii (4) 2379 II, 61; III, 60; VI, 46. 47.

Fulginium (2) 2375*a* I, 9; *b* II, 10.

Fundi (3) Urbaniciani: 2404*a* 17; 3884 I, 35; IV, 9.

Graviscae (2) Urbaniciani: 2928; 3884 III, 6.

Grumentum 2382*b* 29.

Hasta (4) 2379 III, 18. 53; 2506. Urbanicianus: 2905 [leg. I Germ. p. 201; IIII Mac. p. 212; XIV p. 223; XV Ap. p. 225; inc. p. 232].

Herculaneum Urbanicianus: [X, 1416].

Hispellum 2379 I, 44.

Histonium Vigiles: 221 I, 6. 9.

(*H*)*orta* 2380 I, 9.

[*Iguvium* leg. XIV p. 225].

Interamna Narniensis (2) 2379 I, 12. Inter vigiles 221 II, 9.

Interamnia Praetuttiorum (2) Eph. IV n. 887 II, 13. Urbanicianus: 3884 II, 23.

Interamna (ambiguae significationis) 2375*a* 7; 2379 III, 11.

[*Italia* leg. II Trai. p. 206; III Aug. p. 209; VI victr. p. 215].

Iulium Carnicum Urbanicianus: 2384 II, 4.

Iulium Regium v. *Regium*.

Iuvanum 2379 III, 28.

Labici v. *Quintanenses*.

Larinum (3) 2375*b* I, 29; II, 16; 2379 I, 51.

Laus Pompei (4) 2379 II, 51; III, 3; 2381*a* I, 18; 2762 [leg. XXII p. 229].

Lepidum Regium v. *Regium Lepidum*.

Peltuinum 2381*a* I, 1.
Perusia (4) 2375*c* 3. 14; 2596. V, 918.
Picenum Urbanicianus: 2887.
Pisae (6) 2375*c* 35; 2379 V, 11; 2530; 2719. X, 5912 [XI, 1436].
Pisaurum (3) 2375*c* 7; 2379 I, 34; 2381*a* I, 14. [leg. VII Cl. p. 216; inc. p. 232].
Pistoriae 2375*b* II, 13. [leg. XVI p. 227].
Pitinum 2379 I, 22.
Placentia (11) 2379 I, 42. 43. 54; II, 35; III, 59; 2382*b* 12; 2471; 2546 [XI, 1216]. Urbaniciani: 2404*b* 17; 3884 IV, 30. [leg. XIV p. 224; XVI p. 227 duo].
Planina 2379 I, 7.
Pola [V, 45].
Pollentia (2) 2439; 2379 II, 30. [leg. XI Cl. p. 221; XIV p. 224 duo; XX p. 228].
Populonia 2379 V, 55.
Potentia (ambiguae significationis) 2379 II, 14. 15; V, 12.
Praeneste (3) 2382*b* 11. Urbaniciani: 3884 II, 43. 46.
Privernum (2) 2379 I, 56. Urbanicianus: 3884 II, 36. [leg. XII p. 222].
Puteoli (19) 2379 IV, 3. 47; VI, 21 [X, 1760. 1761]. Urbaniciani: 2384 II, 3; 3884 II, 4. 28. 33. 40; III, 4. 8. 9. 10. 11. 24. 36 [X, 1761. 1764].
(*Labicani*) *Quin*(*tanenses*) (?) 2375*b* I, 25 [1]).
Ravenna (14) 2375*b* II, 34; 2382*b* 22. 32; 2539. Eph. IV n. 887 II, 22 [XI, 19. 22]. Urbaniciani: 3884 I, 32. 37; II, 9; III, 14. 35. 37; IV, 22.
Regium Lepidum (8) 2375*a* I, 18; *c* 23; 2379 V, 9; 2382*b* 28; 2615; 3653. Urbanicianus: [XI, 958]. Inter vigiles: 220.
Ricina Eph. IV n. 887 I, 11. [leg. III Aug. p. 207].
Roma (51) 2375*b* I, 18; II, 39; 2379 II, 8. 54; III, 2. 9. 14. 45; IV, 50; V, 23. Urbaniciani: 14; 477; 2384 I, 1. 2. 6. 8. 9; II, 2. 7. 10; 2404*a* 7; 2896; 2902; 3884 I, 5. 24. 38. 39; II, 1. 5. 13. 14. 18. 22. 30. 37. 41; III, 30. 41; IV, 23; V, 5. 9; [2066]. Vigiles: 220, 9. 10. 15. 17. 21. 25; 221 II, 8. Evocati: III, 4854. Orelli 1646.
Rudiae Eph. IV n. 908.
Rusellae 2379 V, 39.
Saepinum 2379 I, 35.
Salernum (2) [X, 537]. Urbanicianus: [X, 535].
Sassina (6) 2379 I, 55; 2381*b* I, 23; 2382*b* 25; 2769. Eph. IV n. 887 I, 17. Urbanicianus: 2929.
Saturnia Urbanicianus: 2404*a* 15.
Sena (4) 2379 I, 4. 15. III, 5538. Urbanicianus: 3884.
Sentinum (2) 2379 I, 57; 2381*b* I, 18.
Sestinum 209.

---

[1]) [Mihi dubium non est patria *Quin.* significari Labicanos posteriore aetate dictos item Quintanenses (Orell. 118 = 3997). TH. M.]

Sinuessa 2379 III, 12.
Sora (3) 2379 IV, 51. Eph. IV n. 887 II, 26. Urbanicianus: 2383, 7.
Spoletium (3) 2379 II, 27. 32. Eph. IV n. 887 II, 27.
Suasa (3) 2379 I, 45; III, 16. Urbanicianus: 3884 III, 17.
Suessa Aurunca V, 912.
Sulmo [IX, 3081].
Surrentum (3) [X, 684. 686]. Inter vigiles: 221 II, 10.
Sutrium (6) 2375 *b* I, 32. Eph. IV n. 887 II, 19. Urbaniciani: 3884 I, 27; II, 2; III, 12. 29.
Tarquinii (2) 2379 IV, 35; 2381 *a* I, 8. [leg. XV Ap. p. 226].
Tarracina (6) 2379 V, 19; III, 51. Urbaniciani: 2920; 3884 II, 10. 49; IV, 21.
Tarvisium (6) 2379 IV, 33. 37; V, 37. 43; 2381 *a* II, 15. 16.
Taurini v. *Augusta Taurinorum.*
Teanum Sidicinum (2) III p. 894 (a. 243) [X, 4787].
Teate Marrucinorum (2) 2379 II, 9. 16. Urbanicianus: III p. 889.
Telesia (4) 2379 III, 39. Urbaniciani: 2404 *a* 13; 3884 I, 15 [IX, 2218].
[*Tereventum* leg. II Ital. p. 205].
Tergeste (4) 2379 IV, 29; 2380 II, 13; 2541; 2755. [leg. XV Ap. p. 226].
Tibur (5) 2379 II, 21; V, 10; 2427. Urbaniciani: 3884 IV, 12. 17.
Ticinum (14) 2375 *a* I, 12. 17; 2379 IV, 7. 12. 22; V, 38; VI, 18. 41; 2382 *a* 17; *b* 2. X, 6578. Urbaniciani: 2404 *b* 14; 2924. Inter vigiles: 221 II, 7. [leg. I Germ. p. 201; IIII Mac. p. 212; VII Cl. p. 216; XX p. 227].
Tifernum 2381 *a* I, 6.
Trea 2379 IV, 34.
Treb(u)la (Fabia) Urbanicianus: 3884 III, 7.
Trebula (ambiguae significationis v. IX p. 463) 2375 *b* II, 20; 2379 III, 43; IV, 41.
Tridentum (4) 209; 2375 *b* II, 21; 2379 III, 29; VI, 15.
Truentum (2) 2375 *b* II, 44; 2505.
Tuder (10) 2375 *b* III, 27; 2379 I, 32; VI, 4; 2382 *a* 15; 2559. Urbaniciani: 218; 2384 I, 4. 7; II, 9; 3884 V, 14.
Tuscana 2379 V, 49.
[*Valentia Liguriae* leg. IIII Mac. p. 212].
Vardagate (2) 2379 II, 3. XIV, 223. [leg. XIV p. 224].
[*Veleia* leg. XIV p. 224; XX p. 227].
Venusia (6) 2375 *b* II, 17; 2379 IV, 6; 2381 *b* I, 29; 2654. IX, 434 [650].
Vercellae (19) 2377, 10; 2379 I, 23; III, 24; IV, 18; VI, 36. 37; 2381 *a* II, 18; 2382 *b* 27. 34; 2533; 2664; 3897. III, 505. Eph. IV n. 887 I, 7. 15; 888, 8. Urbaniciani: 2404 *b* 7; 3884 I, 23. Inter vigiles: XIV, 230. [leg. II adi. p. 203; XVI p. 227; XX p. 228; XXI p. 228; XXII pr. p. 229; Aegypti inc. p. 231].
Verona (20) 2375 *a* I, 25. 29; *b* II, 18; III, 43. 44; 2379 IV, 21; VI, 28; 2382 *a* 10; 2452; 2474; 2580; 2657; 2765; 2766; 3889; 3892. [V, 3361]. Urbaniciani: 2404 *b*, 24; 2938; 3884 III, 16. [leg. II Parth. (?) p. 205; VI victr. p. 215; VII Cl. p. 216; VIII Aug. p. 218; VIIII Hisp. p. 219 duo; XI Cl. p. 221; XIV p. 224 duo].

INCERTA.

OSCAR BOHN.

SVPPLEMENTVM

ad p. 3 n. 10.

Cura F. Haverfield Oxoniensis accepi insignis monumenti exemplum diligenter exceptum et secundis quoque curis recognitum, praeterea ectypum anticae charta impressum egregie, lateris sinistri integri, dextri vv. 1—13 ectypa plumbo facta minus luculenta, sed item utilia. His adiumentis usus cum supra p. 206 patrias militum a Walshio omissas indicaverim, iam ipsam inscripsionem propono, anticae v. 8, qui hodie deficit, adsumpto ex exemplo Walshiano.

in antica:

I M P · C A E S A R i
L · SEPTIMIO SEVERO PERTINACI
AVG · PONTIF · MAX · TRIB · POT · II ·
IMP · III · COS · II · PROCOS · P · P · p. C. 194.
VETERANI LEG · II̅ · TR · FORT · MISSI
HONESTA MISSIONE QVI MILTARE
COEPERVNT APRONIANO ET PAVLo p. C. 168.
cos. qVIbVS ET PERPETVAM

in latere intuenti sinistro:

I

7 MARI FVSCIANI
TIVS C · F · PVP TERTVLLINVS PARAETONIO
VIVS T · F · COL MAXIMV S CAESAREA
VS L · F · POL APPIANV S CASTR
COH II
7 FAVSTINIANA
ONIVS L · F · COL · VALERIANVS ANTIOCH · TVB ·
LIVS T · F · POL · ALEXANDER CASTR ·
NIVS M · F · COL · RVFVS NICOMED
S P · F · POL ISIDORVS THEBES
AEMILI AMMONI
C · F · COL PRISCILLIANVS CAESAR · SIG ·
AVRELI · ANTIGONI
IVS M · F · POL CAPITOLINVS Ƀ PR CAS
IVS M · F · POL SARAPAMMON TANI
PATERNIANA
S L · F · POL DIONYSIVS CAS
//DIANA
S C · F · POL DIOSCORVS CAS
ONI LVCIANI
L · F · POL ISCHYRION CAS
*co*H III
STI MACRONIS
AMMONIVS ALEX · SIG ·
*n*ATALIS
/ F POL DIONYSIVS CAS
/OL SERENVS CASTR · TESSER ·
/A
POL BASSVS · SAMOSATA · OPTIO
L MARCVS KASTRIS
ANTONINVS CASTR

in latere intuenti dextro:

II

///IANA
NLIVS / F PAPIR IVLIANVS HAD
COH · V
7 CELERIANA
M · GABINIVS · M FIL · AMMONIANVS CASTR
7 FL · PHILIPPIANI
T · AVRELIVS · T FIL · POL · CHAEREMONIANVS CAS
C · VALERIVS · C · FIL · COL · APOLLINARIS · HIERAPOL
7 SEVERIANA
M · AVRELIVS · POL · ISIDORVS ALEXANDR
C · POMPEIVS · C · F · POL · SERENVS · KASTRIS
7 SERVILI PVDENTIS
P · AVRELIVS · POL · PROCLION · ALEXANDR
C · IVLIVS · C · F · POL · GEMELLINVS CASTRIS
P · AELIVS · P · F · POL · HERMIAS CASTRIS
T · AVRELIVS · T · F · POL SARAPAMMON CASTR
T · FLAVIVS · T · F · POL · APOLLINARIS CASTR
M · FVRFANIVS · M · F · COL LONGVS PARAETON
7 MARINIANA
M · AVRELIVS · M · F · POL HERODES CASTRIS
COH VI
7 OCTAVI AVELLIANI
M · AVRELIVS POL FOCION ALE
M · AVRELIVS POL SARAPAMMON
M · AVRELIVS POL GERMANVS
7 AVRELI FLAVIANI
sic L · HAPION · L · F · POL DEMETRIVS
7 SECVNDIANA
M · AVRELIVS POL APOLLOS CASTRIS
L · AVRELIVS L · F · POL CHAEREMONIAN CAS
COH VII
7 AELI LIBERALIS
C · VLPIVS C · FIL COL SOLON PHILADEL//
7 BAEBI MARCELLINI
/ CORNELIVS · C · FIL POL FIRMVS CASTR
M · IVLIVS M · FIL COL CARPOPHORVS
/ RAVILIVS L · FIL ARN CELER CARTHA/
/ IVLIVS C · F · POL ISIDORVS CASTRIS
7 CLEMENTIANA
/ AVRELIVS M · F · POL MA//
C · IVLIVS · C · F · COL · SERENVS
MA////IVS M F COL

In anticae v. 8 traditur OVIRVS. — I, 26 quamquam Haverfieldio magis visum est LOL esse quam POL vel COL prima littera corrupta, nihilominus illud posui. — II, 2 aut IVLIANVS aut LVCIANVS.

Deficiunt cohortis primae prima nomina perscripta sine dubio in antica ima, item quae inter latera duo intercepta sunt extrema cohortis III et prima IV, denique in fine extrema cohortis VII et omnia trium postremarum. Supersunt milites XLVI, quorum XLI (computatis nominibus X hodie semiplenis) tribus patriasque adscriptas habent habueruntve, in duobus (I, 24. II, 5) tribus deficit, patria in tribus (II, 24. 25. 27). Pater omissus est sexies (II, 10. 13. 23. 24. 25. 29); ubi adscriptus est, quatenus praenomen utrumque superest, paternum et filii idem est.

Numerum veteranorum legionis II Traianae missorum a. 194 consentaneum est aliquanto minorem esse quam repertum in simili laterculo Troesmensi C. I. L. III, 6178 anni c. 134; nam Hadriani aetate missio ad biennium porrigebatur, Severi annua facta erat. Praeterea bellis gestis per a. 168 ad a. 194 et lue eorundem annorum huius quoque legionis milites aliquot absumptos esse verisimile est.

De patriis quae supra p. 206 dicta sunt, non est quod repetam. Ordinationem rei militaris laterculus egregie illustraret, si integrum eum haberemus; nam de numero centuriarum primae cohortis sine dubio inde aliquid didicissemus. At ea tota fere periit quaeque integrae supersunt secunda cum centuriis sex, quinta cum quinque, sexta cum tribus, iis non proficimus. Principales, quorum officium praeter consuetudinem nomen non antecedit, sed sequitur, inveniuntur sex, *beneficiarius praefecti* I, 14; *optio* I, 29; *signiferi* duo I, 12. 24; *tesserarius* I, 27; *tubicen* I, 7, noti omnes et vulgares.

TH. M.

Formis Academicis (G. Vogt).

Prodiit d. 12 Ianuarii 1884.

ADDITAMENTA
AD CORPORIS VOL. VIII.

Corpus inscriptionum Latinarum Africanarum vix erat editum, cum denuo tanta titulorum recens repertorum copia emersit, ut continuo qui toti huic operi praesunt, supplementis condendis prospicere deberent. Nam cum Africa Romana antiquitatis monumentis reliquas quae olim erant imperii Romani provincias numero certe superat, tum Tunisia in Francogallorum potestatem redacta titulos describendi atque investigandi contentio novum cepit impetum. Nimirum quam terram vi et armis sibi subiecerant, eam etiam explorare atque cognoscere et quae ibi adhuc latebant monumenta ad litteras promovendas idonea protrahere et in publicum edere suum praecipue officium esse Francogalli probe perspexerunt. Utinam ad Africae monumenta antiqua conservanda et ab interitu vindicanda eandem curam impendendam esse iidem sibi persuaderent! — Complures igitur viri docti aut sua sponte, ut Carolus Tissot, quem nuper hisce studiis praepropero fato ereptum et cives et exteri hodie lugent, aut ab eis missi, qui artium liberalium litterarumque incremento in Gallia primo loco consulunt, in his R. Cagnat, Letaille, J. Poinssot, S. Reinach, itinera epigraphica per varias regni Tunetani partes deinceps susceperunt et omnes ineditorum titulorum copias maiores minoresve reportaverunt. In ipso autem regno Tunetano Delattre stationis S. Ludovici antistes cum aliis inscriptionibus aliunde adlatis museum, cui praeest, auxit, tum maxime duobus familiae imperatoriae sepulcretis in agro Carthaginiensi effossis de re epigraphica optime meruit. Neque minus in provincia Algeriensi complurium antiquorum oppidorum parietinae per hos annos pervestigatae magnam lapidum inscriptorum copiam attulerunt. Iam vero eo, qui corporis fundamenta longis molestisque itineribus congesserat, Gustavo Wilmanns erepto morte tam praematura, ut ne ipsum quidem illud opus ad finem perducere potuerit, supplementi conficiendi cura mihi commissa est. Itaque hieme proxima (a. 1882/3) in Africam profectus a Tunete ad Oran oppidum continentis eius regiones septentrionales, quoad tempus suffecit,

peragravi, minus ut nova investigarem sollicitus quam quae alii ediderant ut denuo examinarem ac diligenter conferrem. Domum reversus intellexi copias ita paratas non sufficere ad perficiendum supplementum plenum et absolutum, sed posse statim commoditati eorum qui studiis epigraphicis vacant ita consuli, ut ex ingenti numero titulorum qui post corpus foras datum innotuerunt aut ab aliis aut a me ipso descripti, selecti potiores in hac ephemeride ederentur. Omisi igitur in praesens non solum totam titulorum sepulcralium farraginem exceptis paucis propter indigenarum nomina vel alia ratione insignibus, verum etiam de reliquis qui aut minoris momenti esse viderentur aut lectionis adhuc parum stabilitae. Ad titulos autem iam in Corpore editos quae repperi vel addenda vel emendanda, his supplementis inserui tantum non omnia. Quicumque tituli hic eduntur, aut ab aliis publici iuris facti sunt aut a me ex lapidibus excepti; in scriniis antiquariorum Parisinorum et Africanorum qui remanent, ab ipsis quandoque editi nostrae syllogae accedent.

Earum partium, unde adhuc titulos antiquos nullos fere habueramus, mappam huic supplemento adiecit vetus studiorum nostrorum adiutor Henricus Kiepert. Qua in re magno subsidio ei fuit mappa, quam egregio exemplo de regionibus a se exploratis confectam ad Tissotii relationem alteram adiunxit Iulianus Poinssot.

In hoc supplemento condendo cum complurium notorum ignotorumque bona officia expertus sim, qui eorum in Africa peregrinantem studiis officiisque adiuverunt, eis gratias publice egi in brevi de itinere eo commentario, quem inserui actis academiae Berolinensis minoribus a. 1883 p. 607—616. Reversus tres potissimum viros tamquam socios habui, Renatum Cagnat Duacensem, Iulianum Poinssot Parisinum, Alexandrum Papier Bonensem. Ii quamquam ipsi in titulis Africanis et investigandis et edendis gnavam et fructuosam operam ponunt, nihilominus eorum quos reperissent tam exempla quam ectypa mecum communicare non dubitaverunt, praeterea mihi passim de variis rebus sciscitanti sedulo semper officioseque responderunt et ita effecerunt, ut multi tituli emendatius nunc legantur quam antea, ipse autem non paucos errores evitarim. Quamobrem ex copiis nostris si qui proficiet, scito eam laudem non tam mihi deberi quam ei numini, a quo omnia pendent, Concordiae bonae.

Denique superest ut addam librorum et ephemeridum, eorum scilicet, quae post editum Corpus publice prodierunt, a me adhibitorum recensum.

Académie d'Hippone. 1) *bulletin de l'académie d'Hippone* XVII a. 1882 XVIII a. 1883. XIX a. 1884 p. 1—46. 2) *comptes-rendus des séances de l'acad. d'Hippone* a. 1882 fasc. 7—10, 1883 fasc. 1—9.

R. de la Blanchère 1) *voyage d'étude dans une partie de la Maurétanie Césarienne*, in *archives des missions scientifiques et littéraires* vol. X vel separatim editum Paris. 1883. 2) *de rege Iuba regis Iubae filio* Paris. 1883.

Bulletin des antiquaires *de France* a. 1880. 1881. 1882. 1883.

Bulletin de correspondance africaine fasc. 1—6 a. 1882; novae seriei a. 1884 fasc. 1—3.

Bulletin critique *d'histoire, de littérature et de théologie.* Paris. I (1881), II (1882), III (1883), IV (1884).

Bulletin épigraphique *de la Gaule* I (1881), II (1882), III (1883), IV (1884) p. 1—48.

Bulletin d'Oran seriei antiquae fasc. 10—13 a. 1882; seriei novae editae sub titulo: *bulletin trimestral des antiquités africaines recueillies par les soins de la société de Géographie et d'Archéologie de la province d'Oran sous la direction de MM. J. Poinssot et L. Demaeght* fasc. 1. 2. 3 a. 1882, 4. 5. 6 a. 1883, 7. 8. 9 a. 1884.

Bulletin *de la société de géographie de Toulouse* fasc. 1—13 a. 1882—83.

R. Cagnat 1) *rapport sur une mission en Tunisie,* in *archives des missions scientifiques et littéraires* vol. IX p. 61 seqq. et separatim editum Paris. a. 1882. 2) *rapport sur une mission en Tunisie* (a. 1881—1882) in *archives des missions* cet. vol. XI p. 1 seqq. et separatim editum Paris a. 1884. 3) R. Cagnat et H. Saladin *notes d'archéologie Tunisienne* in *bulletin monumental* a. 1884; item separatim prodierunt Turon. a. 1884. (Paginarum numeri qui infra allegantur sunt editionis separatae).

Charrier *notice sur les ruines romaines des Beni-Ouelban.* Paris. 1881 quem libellum non novi nisi ex relatione Aemilii Masqueray.

Comptes-rendus *de l'académie des inscript. et belles-lettres.* Parisiis vol. IX a. 1881, X a. 1882, XI a. 1883, XII a. 1884 p. 1—182.

Espérandieu *notes sur quelques ruines romaines de la subdivision du Kef, rapport présenté à l'académie des inscript. et belles-lettres.* Paris. a. 1883.

Comte d'Hérisson *relation d'une mission archéologique en Tunisie.* Paris. 1881. — Ex libello mihi non viso utilia excerpserunt Cagnat, Villefosse, Thédenat; cf. *revue archéologique* 1881 p. 722 seqq., 1882 p. 56 seqq., *bull. épigr. de la Gaule* I (1881) p. 263 seqq., II (1882) p. 164 seqq., *bull. des antiquaires de France* XLIII (1882) p. 159 seqq.

Ch. Lavigerie *de l'utilité d'une mission archéologique permanente à Carthage.* Algerii 1881.

Les missions catholiques Lugd. XV (1882), XVI (1883).

Recueil *des notices et mémoires de la société archéologique de la province de Constantine* ed. A. Poulle, vol. XX (1881), XXII (1883).

Revue africaine Algerii, Constantinae, Parisiis XXIV (1881), XXV (1882).

Revue archéologique. Seriei secundae vol. 41—44 Parisiis a. 1881—1882; seriei tertiae vol. 1—2 a. 1883, vol. 3 a. 1884 p. 1—272.

Revue critique. Parisiis a. XV (1881), XVI (1882), XVII (1883), XVIII (1884) 1. 2 p. 1—60.

Ch. Tissot 1) *troisième rapport, mission en Tunisie de M. J. Poinssot* in *archives des missions scientifiques et littéraires* vol. X et *comptes-rendus de l'acad.* XI a. 1883 p. 329 seqq. et separatim editum Paris. a. 1883. (Quos indicavi paginarum numeri sunt editionis separatae); 2) *quatrième rapport sur les missions archéologiques en Afrique, comptes-rendus de l'acad.* XII a. 1884 p. 64 seqq.

PARS PRIMA.

PROVINCIA TRIPOLITANA.

VII. MVNICIPIVM GIGTHENSE (*Hr. Djorf bu Grara* p. 6. 921).

252 Hr. Djorf bu Grara.

C · H O R T E N
SIO · P · F · QVIR
P I E T A T I
P · H O R T E N S I
V S *p i e* T A S
P I I S S I M O · P A
TRI · EX · D · D · S · P · F

Ad exemplum missum a ductore quodam Francogallo ed. Héron de Villefosse *bull. d'Oran* fasc. 6 (1883) p. 389.

---

253 Hr. Djorf bu Grara.

L · S E R V A E O · Q · F
Q V I R · F I R M O
S · P · Q · GIGTHENSIS · OB
MERITA · IN · REMP · ET
SINGVLAREM · IN · SING
VNIVERSOSQ · MVNIFI
CENTIAM · P · P · PONENDAM
DECREVIT · QVAM · CVM
REMISISSET · HONORE
C O N T E N T V S · O R D I *ni*
POPVLVS · CVM · INCOLIS
SVA · P · P · CVRAVERVNT

Acceptum una cum n. 252 ed. Héron de Villefosse *bull. d'Oran* fasc. 6 (1883) p. 390.

PARS SECVNDA.

PROVINCIA BYZACENA.

VIII. GVRZA? (p. 17).

Ad p. 17: Renatus Cagnat ad Aggerfel oppidum antiquum ea potius rudera esse referenda censet, quae dicuntur Hr. Sidi Abd-er-Rahman-el-Karsi sita ad radicem montis cognominis, quam Hr. Takhûna, ubi illud fuisse coniecit Gustavus Wilmanns. Nam cum uterque locus eodem fere intervallo disiunctus sit a Mediccera, ista rudera multo maiora esse ideoque oppidi antiqui reliquiis magis idonea quam quibus nomen est Hr. Takhûna (*rapport* II p. 26 seq.). Quam opinionem meam facere adhuc dubito, quod mansionis in itinerario sequentis Ulisippirae Cagnat nullam habuit rationem. Enimvero ei si respondet Hr. el-Menzil, ad oppidum Aggerfel vix videntur posse referri rudera dicta Hr. Sidi-Abd-er-Rahman-el-Karsi, ut quae ab Hr. el-Menzil aliquanto minus distent VIII milia pedum, quot interfuisse inter Aggerfel et Ulisippiram traduntur in tabula Peutingerana.

VIII*a*. UPPENNA (*Hr. Schigarnia*).

Oppidum memoratum in notitia episcopatuum Byzacenae (sub n. 82: *Honorius Oppennensis*) ubi situm fuerit, innotuit ex titulo n. 254. Rudera castelli Byzantiorum ibi superesse refert Cagnat. Titulorum quindecim mihi in promptu sunt exempla ab amico accepta repertorum in regione Enfida; quorum quia certior factus sum Renatum Cagnat editionem parare, nolui eam occupare.

254 basis alta m. 1,60 lata 0,70 rep. in ruderibus quae nominantur Hr. Fragha sive Schigarnia *à environ 20 kilom. au nord-est du Dj. Takvouria,* (*Dj. Takhûna,* ut puto) *près de Dar-el-Bey de l'Enfida.*

IMP · CAES · FLAVIO
VALERIO
CONSTANTINO · PIO
FEL · INVICTO · AVG ·
PONTIFICI · MAX ·
TRIB · POTESTATE
COL · VPPENNA · DEVOTA
NVMINI · MAIESTATIO
EIVS
D D P P

Mihi misit Franciscus Rambert. Edidit Cagnat *revue crit.* 1882 n. 12 p. 240 et *comptes-rendus de l'acad.* 1882 p. 12 et *rapport* II p. 19 n. 23.

XII. *Kairuan* (p. 19. 925).

255 Kairuan rep., nunc Marsae in Readii Anglorum consulis mansione aestiva.

DEO PLVTONI SACR · PRO SALV
TE DDDD · NNNN · DIOCLETIA
NI · ET · MAXIMIANI · ET · COSTANTI · ET
MAXIMIANI NOB · LISIMI CAESSSS · Co
TEMPVLVM · PLVTNIS · LABSVM ET sic
DEDICATVM · PER INSTANTIA FELICI
C · AELI · FORTVNATI · ET · L · C · ANTONI MARSVA
· TIS · MAGG · FD · IVB · L · ET · FORTVNATVS ALIQVA
TIS ARCARIVS · ET · IA · HIN · POET · MAIEST · CVRA

Descripsi et ectypum sumpsi. Delattre *bull. épigr. de la Gaule* II (1882) p. 130.

[4 seq. Iunge *colabsum.* Th. M.] — 7 descripsi ut vidi litteras singulas. Cernitur *et L. C. Antoni Marsuatis* cet. — 8 compendia MAGG · FD · IVB · L non intellego. [Fortasse tale quiddam subest: *f(i)d(e) iub(entes) L(ucius) et Fortunatus Aliquatis* — genetivus erit ut supra *Marsuatis* — *arcarius, etia(m) hi n(uminis) po(testatem) et maiest(atem) cura(ntes)*, ut participia locum teneant verborum finitorum. Notum est a magistratibus fideiussores exigi salvam rem publicam fore. Th. M.]

---

256 Kairuan rep., nunc adservatur cum superiore.

mulier — vir stantes operis perrudis

SISSOI FORTNA
TARAFN TVS · BABBE
LIB · SVF FIL · SVF
VIX · NS C VIX · N LXXX
DONATVS · F · EORV
P · P · SVIS · IMP · FECI

Descripsi et ectypum sumpsi.

Sissoi Tarafan(i) liberta Suf(etana?) vix(it) an(n)is (centum); Fort(u)natus Babb(a)e fil. Suf(etanus?) vix(it) an(ni)s (octoginta). Donatus f(ilius) eoru(m) p(ro) p(ietate) — vel: *p(arentibus) p(iissimis)* — *suis imp(ensis) feci(t).* Cum *Tarafani* nomine conferendum est simile mulieris in titulo infra n. 1000 Caesariensi: *Atelliae Teref(a)n(a)e.*

XXIV. SVFETVLA (*Sbîtla* p. 40. 926).

257 (= 231) in lapide longo m. 1.06, lato 0.33, crasso 0.30 Sbîtla.

in antica:

IMP CAES
L DOMIT*io*
ALEXAN*dro*
P F INVICTO
SEMPER
aug

in latere dextro:

>

S

Descripsi. Lapide bis usi sunt ad titulos inscribendos. Wilmanns anticae titulum ad Aurelianum revocavit falso.

Nomina Alexandri plena adhuc nota non erant nisi ex uno titulo VIII, 7004. Videas quae ad eum animadvertit Mommsenus.

258 ad n. 234. Recognovi. In epistylii prioris titulo in fine fortasse ..LVMC legendum est; alterum bipertitum haec habet:

a

IS POTIOR //// NISC
APAI //// P ///////

b

CIVIBVS

ADFECTV NIMI*u*M
|||||||||| ATRV

259 ad n. 256. Recognovi. v. 1—2 legi haec: AETERNITATI
IMP CAES D////

Sequuntur decem versus deleti, ut omnes sint numero duodecim.

260 ad n. 257. Recognovi. v. 9 est TRb POT III vel IIII.

XXVI. SVFES (*Hr. Sbîba* p. 44. 926).

261 in cippo sculpturis boni operis ornato, Sbîba.

pueri imago

D M S
Q IVLIVS CRIS
PINVS SIGNVM CE
LERIVS PVER OP†ME
INDOLIS CRVDA AE
TATE RAPTVS VIX†

reliqua non effodi

Amor nudus face conversa innixus, caput sinistra tangens. — Amor similis caput dextra tangens, facem sinistra tenens.

Descripsi a me effossum.

XXVIII. PLANITIES FVSCHAENA.

3. *Hr. Sidi Bu Ghânem-el-Djedîd* (p. 48).

262 Bu Ghânem-el-Djedîd.

MACVS TVNIN
VIXIT ΛNIS Ñ
LXX ET VEΛΛVS
TΛ VIXIT ÆNI sic
S Ñ |XXXX
FILI FECER
VNT

Descripsi a me effossum. *Macus* cf. n. 4966; *Tunninus* cf. n. 159. 2335.

5. *Hr. Dawârokho* (p. 49).

263 (= 288). Descripsi ita:

DIS MANIBVS HEXI
TVS · FL · ANTONIVS
MARCHIANVS MI
LES VIXIT ANNIS
XXXXIII MARTESA VX*o*R
PIA AM*ant* *co*NIVGI
MERENTI *p*OSVI*t*

1 *hexitus* pro *exitus* puto. — 3 init. M admodum neglegenter incisa est, ut possis accipere pro FVS.

XXX. AMMAEDARA (*Heidra* p. 50. 926. 979).

264 Heidra.

titulus gemellus vacat.

X X
X D · M · S · X
AEGIA · PIA · VIXIT
ANNIS · XIIII · MAP
PALICVS · FILIAE · POSVIT
H S E

Descripsi a me effossum.

265 (= 369).

SIC EGO PRO MERITIS
NOMINEQVE SALVTOR
ET SVM POST OBITVM FELIX CVI
CARI SODALES
HOC TITVLO FIXERVNT NO
MEN AETERNVM
DECASI VALETE ET SEMPER
HARENA PLACETE
VIX · AN · XL//

Descripsi.

266 Heidra in rivi ripa sinistra in lapide, quem mihi indicavit C. Senart, dux et praeses regionis Tebessae.

IVLIO GALLONIO ·
POST SEPTVAGESIMO NVMERO TEMPVS ·
POSTQVAE TOTIDEM TRANSACTOS AVTVMNOS ·
TRES NATI TIBI IAM FIGIMVS PROBO PARENTI · QVOD GRATVM
TVMVLVM VIDETVR ESSE MATER KARA NOBIS TIBIQVE NVPER HO*r*
TATV · REI PRIMORES HONOREM · IAM VALE PATER NOBIS RELICTIS · IAM
TE NON T*ar*TARA CRVDELEM TENE*bu*NT · SET ELYSIVS CAMPVS / CCVRAVIT · IVLV/
D / / / N CILA / MIIBRTVERTEA SESI VI/)ET PROBO PARE H S E

Descripsi pluviis pressus et ectypum sumpsi.

[5 seq. 'mater kara nobis tibique nuper hortatu rei (= re cogente, scilicet defuncta ea ante maritum) priores honores sepulcri accepit'. Hoc voluit qui scripsit. TH. M.] — Extrema ut plane enuclearem mihi non contigit. Significantur haec fere: [*pr*]*ocuravit* |*Iu*[*lius*] *D*.. [*et* (nomen feminae barbarum, ut videtur)] *sese vivo et Probo pare*(*n*)*ti*. Reliqua, scilicet quae legi potuerunt, quamvis sermone inculto expressa tamen facile intelleguntur.

267 Heidra.

+ *ds lu*X ETERNA Mo
rs MEA IN ΔO MEO
*man*E ΔNE IN IANVIS NOS
TRIS +

Descripsi.

D(eu)s lu]x (a)eterna. Mo[rs] mea in d(e)o meo. [Man]e, d(omi)ne, in ianuis nostris.

XXXIII. SALTVS MASSIPIANVS ET PLANITIES EI SVBIECTA (p. 73. 927).

7. *Hr. Makhdjûba* et vicinia (p. 75).

268

*a*VGG ·
I ANTO

Espérandieu *notes sur quelques ruines* cet. p. 20.

269 ad 598. Tertium fragmentum addit Espérandieu *notes sur quelques ruines* cet. p. 20 hoc: IANI · PII ·, quod quemnam ad imperatorem tertii quartive saeculi spectet non elucet.

8. *Gelat es-Senâm* (tab. II *E h*).

270 fragmenta septem quae qui repperit omnia revocat ad mausoleum, cui apud indigenas nomen est Hr. Fortunat, prope Gelat es-Senâm descendenti ab oppidulo in rivi ripa sinistra situm.

a vacat C · IVNI · FAVS*ti* — vacat — *b* MEMORIA / NI · POSTVMIANI · CO — *c* S PRAESIDIS · PROVINCIARV*m*

d *his*PANI*ae* ET BRITANNIAE IVNI / INDV*lg*ENTIS — *e* I · PIAC / SIMO · PA / vacat — *f* VS ET PAVLINA / *t*RI / vacat — *g* FILII vacat / vacat

Espérandieu *notes sur quelques ruines* cet. p. 30 seq.

d 2 INDVICENTIS Espér. Ubi hiatum non indicavi, fractane an integra sint fragmenta non liquet.

[Elogium est inscriptum tumulo eiusdem viri, cui vivo statua posita est n. 597; et statuam et tumulum apparet stetisse in praediis ipsius. Officia duo in tumulo nominata cum absint a basi statuae finiente in legatione Moesiae inferioris, post eam positam administrata sunt. Sunt autem legatio Britanniae et Hispaniae Tarraconensis. In fine fuit fere *Iunii Placidus et Paulina filii indulgentissimo patri.* TH. M.]

XXXIV. THVGGA TEREBINTINA (*Hr. Dugga* p. 77).

271 in frusto epistylii a me effosso longo m. 2.50, alto 0.42, crasso 0.41 Hr. Dugga.

\E PER INSTA*n*TIAM C MA

Descripsi.

XXXV. MIDIDI (*Hr. Midid* p. 77).

272 in tabula marmorea lata m. 1.17, alta 0.48, crassa 0.12; Hr. Midid. Ad Hr. Makhdjûba revocat Espérandieu *comptes-rendus de l'acad. d'Hippone* 1883 n. 2.

*felicissimo saeculo dd. nn. c. aureli ual*ERI DIOCLETIANI ❦ PII ❦ FELICIS ❦
inuicti aug. et m. aureli ualeri maximiani ❦ PII ❦ FELICIS ❦ INVICTI ❦ AVG QVO
*rum uirtute ac prouidentia omnia in mel*IVS REFORMANTVR ❦ CVRIA A SOLO EX
*tructa est cum columnis et porticibu*S CONTINVIS CONFERENTIBVS VNIVERSIS
curialibus ciuitat. mididit. dedicante M ❦ AVR ❦ ARISTOBVLO ❦ C ❦ V ❦ PROCOS ❦ AFRICAE
*una cum macrinio sossiano c. u. leg. curan*TE REM P ❦ RVPILIO PISONIANO ❦ E ❦ V ❦ ORDO
*splendidissimus epulum plebei p*RESTANTIBVS CVRIALIBVS VNIVERSIS ❦ D ❦ D ❦

Descripsi et ectypum sumpsi. Edidimus Espérandieu et ego *comptes-rendus de l'acad. d'Hippone* 1883 n. 2 et 4, ille iterum *notes sur quelques ruines* cet. p. 14.

273 (= 608). Recognovi. 3 etiam litterae NOBILIS deletae sunt. — 5 P P vere est in lapide.

274 (= 609) epistylia sunt alta m. 0,37; non repperi fragmentum quod est *b* apud Wilmannsium, quod reliquis anteponendum esse nunc apparet.

ESE IPLE
*ciuitat*IS·*MIDIDIT*·
. . . . .

QVAS PAPIVS I
*a*EDIFICAVIT·PA *pius* ....
THERMA

*i*N PRIVATO SOLO SVO SVIS SVMTIBVS
ANVS FILIVS EIVS PATRIAE SVAE vac.
N LAVAT

Descripsi. Parietinas, ad quas pertinent haec epistylia, sitas in dextra ripa fluvioli Wäd es Suätin thermarum esse nunc demum discimus.

XXXVI. MACTARIS (*Hr. Makter* p. 79. 927).

275 ad n. 619. Recognovi. 5 ITALICAE. — 7 seq. MARCOMMANOS.

276 ad n. 624. Recognovi. 2 init. IANI non est deletum.

277 Macter in epistyliis duobus, quorum *b* est longum m. 2.49, altum 0.56, crassum 0.39, litt. 0.19 aevi inferioris.

a

|MAXIMI · P · P · TRIB · POT · $\overline{XII}$ COS $\overline{III}$|

b

a|NNO · SEXTI · LATERANI · PROCOS · C · V · L · RVPILIVS · A)

Descripsi fragmentum *b*, utrumque exceptum ab Iuliano Poinssot edidit Tissot *troisième rapport* p. 11.

[*Pro salute? imp. Caes. L. Septimi Severi Pii Pertinacis Aug. Arabici Adiabenici Parthici maximi pontificis*] *maximi p. p. trib. pot.* $\overline{XII}$ *cos.* $\overline{III}$ [*imp. XI procos.*] . . .

Titulus scriptus est a. 204. Sextius Lateranus fasces gessit cum L. Cuspio Rufino a. 197.

278 ad n. 630. Recognovi. 2 fin. QVINTILI · FIL · FL · PP · $\overline{III}$ VIR · $\overline{Q}$ $\bar{q}$. — 3 HONORIB · FVNCTVS.

279 Macter, rep. a Letaille.

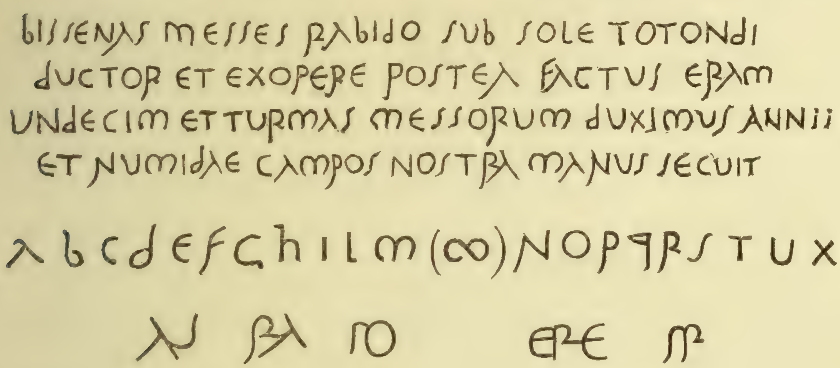
desunt versus quinque

A ROE
CL / / NECCENIVSNCTVEIOCOVIS//TA
C / / / / / CCNI/ IS RVPTO SE/ VIXI COLENDO
E C MAICOM / NECOPEIERAT
ET CVM MATVRAS SEGETES PRODVXERAT ANNVS
DEMESSOR CALAMI TVC EGO PRIMVS ERAM
FALCIFERA CVM TVRMA VIRVM PROCESSERAT ARVIS
SEV CIRTAE NOMADOS SEV IOVIS ARVA PETENS
DEMESSOR CVNCTOS ANTEIBAM PRIMVS IN ARVIS
POS TERGVS LINCVENS DENSA MEVM GREMIA
BIS SENAS MESSES RABIDO SVB SOLE TOTONDI
DVCTOR ET EX OPERE POSTEA FACTVS ERAM
VNDECIM ET TVRMAS MESSORVM DVXIMVS ANN*is*
ET NVMIDAE CAMPOS NOSTRA MANVS SECVIT
HIC LABOR ET VITA PARVO CONTA VALERE
ET DOMINVM FECERE DOMVS ET VILLA PARATAST
ET NVLLIS OPIBVS INDIGET IPSA DOMVS
ET NOSTRA VITA FRVCTVS PERCEPIT HONORVM
INTER CONSC^{IB}RTOS SCRIBTVS ET IPSE FVI
ORDINIS IN TEMPLO DELECTVS AB ORDINE SEDI
ET DE RVSTICVLO CENSOR ET IP SE FVI
ET GENVI ET VIDI IVVENES CREV*is*SE NEPOTES
VITAE PRO MERITIS CLAROS TRANSEGIMVS ANNOS
QVOS NVLLO LINGVA CRIMINE LAESIT ATROX
DISCITE MORTALES SINE CRIMINE DEGERE VITAM
S IC MERVIT VIXIT QVI SINE FRAVDE MORI

Delineavi ad ectypum photographicum non optimum, quod mihi subministravit C. Tissot. Ed. I. Havet *revue crit.* 1883 p. 359 et *bull. épigr. de la Gaule* III (1883) p. 151; Tissot *comptes-rendus* 1884 p. 64 adiecta imagine heliographica.

Ante v. 1 in ectypo certe quinque versuum vestigia dispiciuntur. — Vv. 1—4 quae dedi pleraque parum certa sunt. — 19 IB litteras primo omissas posthac quadratarius verbo quod est *conscrtos* videtur superscripsisse. — 21 fin. ante et post litteras SE spatia vacant propter lapidis vitia.

Scripta est litteris non quadratis, sed uncialibus, qualibus librarii utebantur, ut codicis antiquissimi paginae hic lapis vices facere possit. Subieci specimen scripturae vv. 11—14, item alphabetum et litterarum contignationes.

Intelleguntur haec:

Et cum maturas segetes produxerat annus,
  Demessor calami tu[n]c ego primus eram.
Falcifera cum turma virum processerat arvis
  Seu Cirtae nomados seu Iovis arva petens,
Demessor cunctos anteibam primus in arvis
  Pos tergus lincuens densa meum gremia.
Bis senas messes rabido sub sole totondi,
  Ductor et ex opere postea factus eram.
Undecim et turmas messorum duximus ann[is]
  Et Numidae campos nostra manus secuit.
Hic labor et vita parvo con[ten]ta valere
Et dominum fecere domus et villa parata (e)st,
  Et nullis opibus indiget ipsa domus.
Et nostra vita fructus percepit honorum,
  Inter conscribtos scribtus et ipse fui.
Ordinis in templo delectus ab ordine sedi
  Et de rusticulo censor et ipse fui.
Et genui et vidi iuvenes crev[is]se nepotes.
Vitae pro meritis claros transegimus annos,
  Quos nullo lingua crimine laesit atrox.
Discite mortales sine crimine degere vitam!
  Sic meruit, vixit qui sine fraude, mori.

[8 notabile est ad Cirtam Numidiae (cf. v. 14) messores ire solitos esse vel ex provincia Byzacena; ut Suetonius Vesp. I operarum mentionem

facit, *quae ex Umbria in Sabinos ad culturam agrorum quotannis commeare soleant.* Cum Cirta quae iunguntur Iovis arva quaenam sint ignoratur. TH. M.] — 20 *in ordinis templo* i. e. in curia; cf. infra n. 766 v. 9 seqq.: *curia ordinis, quam maiores nostri merito templum eiusdem ordinis vocitari voluerunt.*

280 ad n. 645. Recognovi. 3. |ARE// *dedi?*AVI. Wilmannsi supplementa reliquiis non conveniunt.

281 ad n. 648. Recognovi. v. 3 seqq. Tempestate pressus non multo plura expedivi quam Wilmannsius, sed adnotavi vv. 3—5 initia adhuc legi posse.

PRIORE FLAM ///////// TVR
ET FRATER CVMV ///// VIRGO
MOSVA ///////// LEVES HIC

reliqua ut edita sunt

XXXVIII. CHVSIRA (*Kissera* p. 87. 979).

282 ad n. 698. Recognovi. 1 fin. VESPASIANI. — 3 II·I est in lapide. — 4 SATVRNINVS cet.

283 (= 700) sic excepi.

ω /
NTI
IO//
////
5 HI//

Ergo in vv. 2 et 5 supplementa Wilmannsi corrigenda sunt.

284 ad n. 702, 1. Recognovi. IVLIVS · INGENVS · OBIT. — 2 GREMIO. — 3 GERMANIAE.

285 Kissera in lapide, qui postis loco est, alto m. 0.48, lato 1.65, crasso 0.51, litt. 0.15.

|DNIANVS · FL · PP · EQ · R · CVRAI| reliqua latent

Descripsi a me effossum. Est ... *danianus fl. pp. eq. R. cura[nte* ..

XXXVIII*a*. CIVITAS VZAPPA (*Ksur Abd-el-Melek*).

Ubi hodie est Ksur Abd-el-Melek vicus in Silianae ripa sinistra, a Macter septentrionem et orientem versus c. 12 chiliom. distans, ibi olim fuisse civitatem Uzappam titulo infra relato docemur in ruderibus vico illi vicinis reperto. Eiusdem oppidi nomen invenitur etiam in tabula Peutingerana, sed in loco perturbato, de quo infra dictum est p. 280. Neque diversam esse *Ausafam* (Αὐσάφη Zonaras), cuius episcopus interfuit concilio Carthaginiensi a. 255 (Harduin. conc. vol. I 175 *D*), eo confirmatur quod Catadae fluvii Uzappam praeterfluentis cursus superior etiamnunc appellatur Wêd Ausâf (cf. Tissot *troisième rapport* p. 12).

286 Ksur Abd-el-Melek, *au N. E. de Macter.*

*geni*O CIVITATIS VZAPPAE
*a*VG·SAC·D·D·P·P

Ad exemplum Poinssoti *bull. épigr. de la Gaule* III (1883) p. 150 seq. et Tissot *troisième rapport* p. 12.

XLI. CIVITAS MVZVCENSIS (*Hr. Bessera*).

Secundum formam, quam Tissot adiecit libello suo *troisième rapport,* haec rudera 10 fere chiliom. distant a Zama meridiem versus. Nomen antiquum patefecit titulus, quem collocare debuimus in additamentis infra n. 1194. *Innocentius Muzucensis* reperitur in notitia episcoporum Byzacenae sub n. 42. De municipio Muzuensi dictum est infra p. 282.

287 Hr. Bessera (sive Besla) *à 5 kil. environ au sud de Si-Amor-Djedidi.*

MERC · AVG · SAC
PRO SALVTEM IMPP
CAESS · L · SEPTIMI SE
VERI *pe*RTINACIS
aug. ARABICI · ADIA
BENICI · P · P · ET · IMP · CAES
M · AVRELI · ANTONI
NI · AVG · C · IVLIVS · GLAV
CVS · AEDEM
SVA P F

Ad ectypum edid. Héron de Villefosse *bull. d'Oran* fasc. 5 (1883) p. 287 n. 129.

XLII. LIMISA (*Hr. Aïn-Lemsa*).

Civitatis Limisae nomen et ruderibus permansit a Zama distantibus 6 chil. meridiem versus, et cognoscitur ex titulo infra scripto, et eius sine dubio episcopus fuit *Limmicensis* dictus, qui interfuit concilio Byzaceno a. DCXXXI (cf. Harduinus concil. III, 739 *E*). *Sufetes* huic oppido praefuisse idem ille titulus docet.

288 Aïn-Lemsa, *à 6 kil. de Zama.*

LIMISENSES · D · D · P · P
IVLIVS · PERPETVVS · ET · SATVRNI
NVS · MASOPIS · FIL · SVFETES · F · C
CVR · FAVSTO · MAXIMI · FIL · POS

Contuli ectypum missum a Poinssotio. Ad ectypum missum a Letaille edid. Desjardins *comptes-rendus de l'acad.* XI (1883) p. 148; Poinssot *bull. d'Oran* a. 1884 p. 83.

3 *Masopis* videtur redire in titulo Zattarensi infra n. 823.

XLIII. COLONIA AELIA HADRIANA AVG. ZAMA REGIA (*Sidi-Amor-Djedîdi*).

Titulo n. 289 feliciter invento controversia de Zamae Regiae situ tamdiu ambigua tantum abest ut tandem aliquando sedata sit, ut nunc de ea acrius quam unquam ante inter homines doctos litigetur. Nam et Ptolemaei testimonio, quippe cui Ζάμα μείζων appelletur oppidum Numidiae novae IV, 3, 33, et ipso Zamae Regiae nomine nonnulli putant comprobari duas in Africa fuisse Zamas solis cognominibus distinctas neque admittunt Zamam eam, quae fuit ad vicum Sidi-Amor-Djedîdi, fuisse Regiam. Tabula autem Peutingerana cum Zamam regiam collocet in via Althiburo Thysdrum ducente in hunc modum: *Assuras* (= Hr. Zanfûr) — X — *Zama Reigia* — XX — *Seggo* — X — *Avula* — VII — *Autipsidam* — VI — *Uzappa* (= Ksur Abd-el-Melek) — VI — *Manange* — VII — *Aggar* — XIV — *Aquae Regiae* (= Hr. Babûscha), ne eo quidem testimonio controversia finitur. Si recte haberet se itinerarium modo relatum, Zama quae fuit ad Sidi-Amor-Djedîdi non fuit Regia; nam Uzappa ubi fuerit cum iam constet (v. p. 278), constet item de Aquis Regiis (v. VIII p. 20), inter utramque mansionem oppidum ad Sidi-Amor-Djedîdi interponi non potest nisi admissis viae anfractibus nullo modo tolerandis. At ut Zamam mittamus, etiam aliunde constat itinerarium illud totum perturbatum esse. Nam cum Assuras ab Uzappa via recta m. p. circiter XXIII absit, secundum tab. Peuting. hoc intervallum foret milium pedum LIII. Deinde sex stationes, quot recensentur in tabula Peuting., tam parvo viae tractui male conveniunt. Quae cum ita sint, itinerarium non obstat quominus Zamam tituli infra relati pro Regia accipiamus, cum praesertim eam sitam fuisse ab Assuribus occidentem versus etiam illius testimonio prorsus confirmetur. Sallustii autem Zamae oppidi descriptionem (Iug. 56 seq., cf. VIII p. 210 seq.) convenire videri cum situ eo, ubi est Sidi-Amor-Djedîdi, iudicat Carolus Tissot, harum quaestionum existimator peritissimus (*comptes-rendus de l'acad.* XI (1883) p. 207). Denique aliquid ponderis habet, quod in tabula patronatus a. 322 (C. I. L. VI, 1686) inveniuntur *coloni coloniae Aeliae Hadrianae Aug. Zamae Regiae,* in titulo autem quem iam edimus n. 289, Zama non solum colonia appellatur, verum etiam flamoni perpetui mentio fit divi Hadriani, quo Hadrianum huius ipsius coloniae conditorem fuisse valde profecto commendatur coniectura. Ergo equidem non subscripserim dubitationibus virorum doctorum nimium cautorum, ut mihi videtur, qui in hac caussa etiamnunc ampliandum esse iudicaverunt. Ceterum hic iuvat monere ab provinciarum proconsularis et Byzacenae confinio Zamam proxime afuisse. Nam ut civitatem Muzucensem inde paucis chiliometris distantem meridiem versus Byzacenae finibus inclusam fuisse supra probatum est (p. 279), ita municipium Muzuense, quod erat ad confluentem fluviorum Wêd Mâruf et Wêd Bargu atque a Zama sex fere chiliom. distabat inter meridiem et orientem, ad provinciam proconsularem pertinuisse infra (p. 282) vide-

bimus. Qua re coniecerim fluvium modo laudatum Wêd Bargu inter has duas provincias finem fecisse, ita tamen, ut municipium Muzuense quamvis ab eius dextra ripa situm proconsularis terminis comprehenderetur. Enimvero Zamam Byzacenae recte attribui etiam propterea veri videtur non absimile, quod coloni Zamenses Byzacenae praesidi patronatus tesseram obtulerunt (VI, 1686 cf. VIII p. 18).

289 Sidi-Amor-Djedîdi.

P L V T O N I · R E G · M A G · S A C R
C · PESCENNIVS · SATVRI · FILIVS · PAL · SATVRVS · CORNELIANVS
FLAM · PP · DIVI · HADRIANI · Q̄ · PRAEF · IVR · DIC · I̅I̅ VIR · Q̄Q̄
COLONIAE · ZAMENSIS · O*b* *hono*REM · FLAM · AMPLIATA HS · I̅I̅I̅I̅ · MIL
TAXATIONE · STATVAS · DVAS · POSVIT · ET · EPVLVM · BIS · DEDIT ❧
I T E M Q ❧ D E D I C A V I T ❧ D · D ·

Contuli ectypum photographicum, quod Mommseno misit Tissot. Ediderunt Desjardins *comptes-rendus de l'acad.* XI (1883) p. 175, idem antea *ibid.* p. 96 seqq. (cf. *bull. épigr. de la Gaule* III a. 1883 p. 108); Héron de Villefosse *bull. d'Oran* fasc. 5 (1882) p. 284 n. 127 et *bull. crit.* 1883 n. 13 p. 254 cf. ibid. p. 200; Tissot *comptes-rendus de l'acad.* XI (1883) p. 204.

Cum de lectione nunc constet, priorum editorum errores non recensebo. 4. 5 ex verbis *ampliata taxatione* collato titulo n. 431 *taxatis legitimis* effici videtur summas honorarias non stabiles fuisse, sed pro uniuscuiusque fortunis constitutas esse, hanc autem taxationem sestertium IIII milium Saturum supergressum has statuas dedicavisse.

XLIV. INCERTA.

290 Hr. Zaâtli regni Tunetani, cuius situm qui sciunt, nos edoceant.

D M S
POSTVMIA · MATRONILLA · INCONPA
RABILIS · CONIVX · MATER · BONA · AVIA
PIISSIMA · PVDICA · RELIGIOSA · LABORIO
SA · FRVGI · EFFICAXS · VIGILANS · SOLLICITA
VNIVIRA · *t*OTIVS INDVSTRIAE · ET · FIDEI
MATRONA · VIXIT · ANNIS · N · LIII MENSIBVS
N V DIEBVS TRIBVS

Saladin *bull. épigr. de la Gaule* III (1883) p. 200.
8 traditur a 7 non seiunctus.

PARS TERTIA.

PROVINCIA PROCONSVLARIS.

CIVITAS MVZVENSIS (*Hr. Khakhnûn*). Ins. post caput praecedens.

Ubi hodie est Hr. Khakhnûn, quo nomine indigenis appellantur rudera late patentia ad confluentes fluvios Wêd Mâruf et Wêd Bargu, ibi olim fuisse municipium Muzuense conficitur titulo n. 291 (cf. p. 279). Nomen, quod sciam, alibi non commemoratur, nisi quod in notitia episcoporum a. 483 inter episcopos provinciae proconsularis sub n. 49 nominatur *Felix Muzuensis*. In ipso provinciarum proconsularis et Byzacenae confinio hoc oppidum situm fuisse videri supra diximus p. 281. *Ordinis* in eodem illo titulo mentio fit.

291 Hr. Khakhnûn.

INVICTISSIMO ATQE *sic*
INDVLGENTISSIMO
PRINCIPI IMP CAES
FLAVIO VALERIO CON
STANTINO P F INVICT AV*g*
ORDO MVNCIP MVZ ·
DEVOTVS NVMINI MA
IESTATIQVE EIVS ·
D D P P

Descripsi ad ectypum missum ab Iuliano Poinssot. Exceptum ab eodem edidit Tissot *troisième rapport* p. 13; ipse Poinssot *bull. d'Oran* fasc. 7 (1884) p. 75 n. 281.

CIVITAS VRVSITANA (*Hr. Sugda*). Ins. post caput praecedens.

Inter montes Dj. Bargu et Dj. es-Serdj ibi ubi est divortium aquarum, quae ad fluvios Catadam et Wêd Bargu descendunt, reperta sunt rudera, quorum originem repetendam esse ab antiqua civitate Urusitana titulus docet, qui inde prodiit, n. 292. Nomen oppidi alibi non traditur. Ad provinciam proconsularem et hoc revocavi et, de qua continuo agam, civitatem Vazitanam, nam ut fluvium Wêd Bargu, ita etiam Wêd Khemis illam a meridie praeterfluentem finem fecisse inter provincias Byzacenam et proconsularem non inepte mihi videor conicere. — *Ordo* civitatis commemoratur in ipso titulo n. 292.

292 in lapide lato m. 2,70 alto 0,55 litt. 0,06. Hr. Sugda ad portam templi.

IVNONI AVG SAC
PRO SALVTE IMP M · AVRELI COMMODI ANTONINI AVG GERM
SARMATICI *Britanni*CI P P CIVITAS VRVSITANA TEMPLVM
CVM SANCTVARIO *io*VIS FECIT ET DEDICAVIT D · D · P · P

Mihi misit I. Poinssot. Acceptum ab eodem edid. Tissot *troisième rapport* p. 12.

CIVITAS VAZITANA SARRA (*Hr. Bez*). Inserenda p. 94 ante I.

Rudera sita ad pedem montis Dj. Bargu inter meridiem et occidentem dicta Hr. Bez ut revocemus ad oppidum antiquum, cuius nomen ethnicum inceperit a litteris *Vazi*..., postulat titulus n. 293. At nomen oppidi plenum *civitas Vazitana Sarra* auctore Carolo Tissot alter titulus exhibet una cum illo repertus, sed nondum editus (*troisième rapport* p. 13). Aliunde de hac civitate nihil accepimus.

293 Hr. Bez supra portam templi.

PRO SALVTE·IMP·CAES·DIVI SEPTIMI SEVERI *pi*I *Arab. adiab. parth. max. brit. max. f., diui m. antonini germ. sarm. nep., diui antonini*
PRONEPOT·DIVI HADRIANI ABNEP·DIVI TRAIANI PART*hici et diui neruae adnepot. m. aureli antonini pii felicis augusti*
PARTHICI MAXIMI BRITANNICI MAX·PONT·MAX·TRIB·POTEST $\overline{\text{X}}$*u imp. ii cos. iii p. p. procos* . . . .
. . . . STORIVS · SATVRNINVS *f*LA P SAC MERCV*ri* PATRIAE SVAE VAZI*tanae aedem* . . . .
CVM PRONAO ET ARA FECIT ET OB *dedic.* AEPVLVM ET GYMNASIVM DE*curionibus et populo dedit* . . . .

Mihi misit I. Poinssot. Acceptum ab eodem edid. Tissot *troisième rapport* p. 13.

1 fin. SEVERI ///IABE traditur. — 4 init. POP · STORIVS cet. deinde ELAPSAC MERCVM cet. Poinssot; . . . . . . MERC · CVM Tissot; correxit Mommsen. — 5 fin. DED traditur, sed quae supplevi, hiatui satis magno melius respondent.

Titulus scriptus est post mortem Septimi (a. 211) et ante quam Antoninus Germanici cognomen usurpare coepit (a. 213).

VI*a*. BISICA (*Hr. el-Biskâ*).

Biscam tabulae Peutingeranae cum Wilmanns (p. 169) voluisset respondere oppido quod nunc est Testûr, Tissot ad parietinas rettulit inter Chorevam et Avittam sitas, quibus illud nomen usque ad hunc diem permansit. Cui opinioni a Mommseno comprobatae p. 938 nunc documento sunt tituli n. 301. 302. *Municipium A* . . . . . appellatur n. 299, quod quomodo supplendum sit parum liquet. Collato n. 1357, nisi *coloniam Bisicam Lucanam* a *municipio Bisicensi* (n. 298. 299. 301) distinguere malemus, dicendum erit Diocletiani fere aetate municipium iure coloniae exornatum esse. Quae praeterea de Bisica traduntur, congessit Wilmanns p. 169. In titulis quos edam commemorantur *fl(amen) p. p. cur(ator) r(ei) p(ublicae)* n. 294, *XI primi* Bisicenses n. 302. De civitate RIR AQ SACAR Bisicae vicina vid. ad n. 295.

294 in lapide alto m. 0,60 lato 2,30 litt. 0,08 rep. Hr. Biskâ, *sur un plateau du Dj. Rihan.*

am|OREM QVEM VETERNOSA CARIES SQVALORQVE TAETERRIMVS *i*TA POSSED*erat*
uen|ERIS VERTEX INTVENTIVM FVGARET ASPECTVM · PORTICV *f*ACT*a a f*VNDAM*e*N*to* . . .
elegan|TIAEQVE RESTITVIT GEMINIVS AVRELIVS AVCTOR · FL · P · P · CVR · R · P · ET · AMOREM . . .
splen|DIDISSIMI ORDINIS TOTIVSQVE POPVLI LABORE PERFECIT EXCOLVIT ET DEDICAVIT

Mihi misit I. Poinssot, qui edidit *bull. d'Oran* fasc. 5 p. 297 n. 150.

1 ETA traditur. 2 init. [*Ven*]*eris,* statuae scilicet, supplevit Mommsenus, idem correxit quae in fine traduntur: PORTICVLA CTISTVNDA MINID.

Totus titulus sic fere, puto, legebatur: [*Templum Veneris* [?] *vetustate collapsum* . . . *et Am*]*orem quem* cet. *possed*[*erat, ut* . . . . . . *et Ven*]*eris vertex intuentium fugaret aspectum, porticu facta a fundamento* . . . . . . [*pristino splendori elegan*]*tiaeque restituit* cet. — *cur*(*ator*) *r*(*ei*) *p. et Amorem* . . . [*adhibito adiutorio splen*]*didissimi ordinis totiusque populi labore* cet.

---

295 in lapide alto m. 0,25, lato 1,20 rep. Hr. Biskâ.

ANTONINI
PRO SALVTEM IMP CAESARIS · T · AELI · HADRIANI · AVG · PII · LIBERIS ·
Q EIVS · IOVI · IVNONI · MINERVAE CIVITAS RIR · AQ · SACAR · VOTO · FECERVNT · ANNO
SVFETVM · ONORATO FORTVNATI · I · M · R · ET · FL VICTORIS VICTORI SIMILIS · MAGISTRATS
VETVLENIS VICTOR ET · SIMILIS P FRATRIBVS · P · P · D · D · FECERVNT

Exscripsi summa cura ex ectypo quod mihi misit I. Poinssot. Ad exemplum et ectypum data ab eodem edidit Tissot *troisième rapport* p. 16; Poinssot ipse edid. *bull. d'Oran* fasc. 5 p. 297 n. 149.

1 in lapide erat *salutem.* Cognomen *Antonini* per neglegentiam omissum quadratarius loco suo superscripsit. — 2 RIRACSACAR Poinssot. Tissot proponit: *civitas Rir*(*ensis*) *Aq*(*uensium*) *Sacar*(*itanorum*). Nomen huius oppidi alibi non occurrit. — 3 litteram quae est post FORTVNATI et deinde quae sunt inter R et VICTORIS certo enucleare non potui. *Victoris* nomen repetitum crediderim errore lapicidae. — 4 in verbo quod est VETVLENIS prima E non est certa. Titulus non solum lapicidae erroribus inquinatus, verum etiam

male compositus est. Ceteris omissis in eo offendimus, quod 4 fin. verbum *fecerunt* caret subiecto. Quod sintne *sufetes* an *magistratus* qui appellantur an forte utrique, statui nequit. — *Pro salutem* cet. — *Minervae civitas Rir. Aq. Sacar. voto fecerunt anno sufetum (H)onorat[i] Fortunati f(ili) m(agistri) R(irensis) et Fl(avi) Victoris Similis [f(ili)], magistratis Vetulenis Victor(e) et Simili p fratribus. P(ecunia) p(ublica) d(ecurionum) d(ecreto) fecerunt.* V. 3 *Victoris* nomen repetitum crediderim errore lapicidae; v. 6 ante FRATRIBVS P quid significet nescio. — [v. 5 VICTORI SIMILIS videntur male anticipata esse ex sequentibus; quibus deletis quae remanent sic fere reformari poterunt: *anno sufetum Honorati Fortunati fili magistratus Rirensis et Flavii Victoris magistratus (Rirensis) Vetuleni Victor et Similis p(ro?) fratribus fecerunt,* ut *fratres* sint municipes blande sic dicti. TH. M.]

296 Biskâ.

imp. caes.
DIVI ANTONINI
FIL · DIVI HADRIANI
NEPOTI DIVI TRAIAN
PARTHICI·PRONEP DIVI
5 NERVAE AVG ABNEPOT
L AVRELIO VERO AVG
TRIB POT COS II a. 161
DD PP

Mihi misit I. Poinssot, qui edidit *bull. d'Oran* fasc. 5 (1883) p. 299 n. 153.

297 Biskâ.

FAVSTINAE
AVG
IMP · CAES · M · AVREL
ANTONINI · AVG
5 PONT MAX TRIB
POT XV COS III a. 161
DD PP

Mihi misit I. Poinssot, qui edidit *bull. d'Oran* fasc. 5 (1883) p. 299 n. 152.

298 Biskâ.

Q SERVI*l*IO
PVDENTI
Q SERVI*l*I
PROCOS FILIO
5 PATRONO
MVNICIPII
D · D · P · P

Poinssot *bull. d'Oran* fasc. 5 (1883) p. 298 n. 151.

1. 3 traditur SERVITIO, SERVITI.

Q. Servilium patrem eum esse, ad quem spectant n. 5354 et titulus Tuccaboritanus infra edendus, consulem a. 166 exposuit qui edidit. [Pater cum dicatur *proconsul,* scilicet non Africae, sed Cretae et Cyrenarum praetorius, ut intellegitur ex titulo Calamensi n. 5354 in eundem honorem finiente, honores hi filio eius habiti sunt ante consulatum a patre adeptum proconsulatu praetorio honoratiorem, et quidem sine dubio propter adfinitatem cum domo imperatorum ipso a. 161, quo duorum Augustorum novum imperium Bisicani celebrabant (n. 296. 297). Filius enim, cui titulus positus est, matrem habebat Ceioniam Plautiam imperatoris L. Veri, qui ante adoptionem patris suamque L. Ceionius Commodus fuerat, sororem naturalem et propterea in titulo urbano C. I. Gr. 5883 (cf. p. 1262) appellatam *ἀδελφὴν αὐτοκρατόρων,* quamquam vere ad Marcum ea necessitudo non pervenit fratrem non Ceioniae ipsius, sed ex adoptione fratris eius. TH. M.]

299 in lapidibus quattuor altis m. 0,60 litt. 0,16 in templi fundamentis positis Biskâ.

| DIVI ANTO | *nini pii ?nepoti* | S DIVI HADRIANI | *?pronepotis*
| | | MVNICIPIVM A |

Mihi misit I. Poinssot, qui edidit *bull. d'Oran* fasc. 5 (1883) p. 305 n. 166.
Titulus est aut Septimi Severi aut Antonini Severi f. — 2 municipium appelleturne *A*[*elium*] an *A*[*ntoninianum*] an *A*[*urelium*] vel *A*[*urelium Alexandrianum*], non liquet.

---

300 in basi alta m. 1,10 lata 0,65 litt. 0,05—0,04 rep. Biskâ.

. . . .
. . . .
IMP CAES M *Aureli se*VERI
ANTONINI *p*II FEL*ic. aug. p*ARTHICI
MAX BRITANNICI MA*x. pontificis*
max. TRIB · POT · XV · IMP · II COS · IIII · P P a. 212
DIVI M ANTONINI · PII · GERMANICI
SARMATICI · NEPOTIS · DIVI · ANTONINI
PII · PRONEPOTIS · DIVI · HADRIANI ·
ABNEPOTIS · DIVI · TRAIANI *pa*RTHICI
ET DIVI NERVAE ADNEPOTIS
D D P P

Mihi misit I. Poinssot, qui edidit *bull. d'Oran* fasc. 5 (1883) p. 300 n. 154.
8 fin. et 9 fin. HADRIANI et ANTONINI nomina in exemplo edito loca mutaverunt errore typothetae.

---

301 Biskâ.

M CORNELIO · OC
TAVIANO · V · P · PRAEF
CLASSIS · PRAET · MISEN ·
DVCI · PER · AFRICAM
NVMIDIAM · MAVRETA
NIAMQVE · SPLENDI
DISSIMVS · ORDO ·
MVNICIPI · BISICENSIS
PATRONO · INCOMPARA
BILI · OB · MERITA

Mihi misit I. Poinssot, qui edidit *bull. d'Oran* fasc. 5 (1883) p. 301 n. 156.
Redit M. Cornelius Octavianus in Sitifensi n. 8435; recteque dux provincias plures administrans tam in Africa honoratur quam in Mauretania.

302 Biskâ.

ZOPYRVS TIRO
NIS · F · BISICENSIS
EX · XI · PRIMIS
VIXIT ANNIS
LXXXVIIII
H S E
S
O OSSA QVIETA PRECOR T
T ZOPYRI REQVIESCANT T
B IN VRNA ET SIT HVM L
q VS CINERI NON ONEROSA *precor*

Mihi misit I. Poinssot, qui edidit *bull. d'Oran* fasc. 5 (1883) p. 303 n. 160.
7 seqq. est distichum sane mendosum. At 8 fin. in exemplo manu scripto est REQVIESQVIE, erat igitur fortasse *requies*[*cite*].

VII. AVITTA BIBBA (*Hr. Bu-Ftîs* p. 100).

303 Hr. Bu-Ftîs.

FANVM DEI MERCVRII RVINAM IM............... *beatissimo saeculo*
DD*d* NN*n constantini et* CONS*tanti et constantis augustorum inuictorum* a. 337/8
PROCONSVLATV · AVRELI · CELSINI *u. c.* .... *in administra-*
TIONE SVA RESTAVRAVIT .... *curante ac dedicante*
IMBRIO GEMINIO FAVSTI*no ? curatore rei p. l. l. d. d.*

Misit I. Poinssot. Acceptum ab eodem edid. Tissot *troisième rapport* p. 11.
1 *ruina mi*[*nante*] conicit Mommsen.

Aurelius Celsinus procul dubio idem est ac praefectus praetorio a. 338-339, praefectus urbi a. 341-342 et iterum a. 351. Itaque provinciae proconsulari praefuit inter d. 22 mensis Martii a. 337, ut quo diem obierit Constantinus Magnus, et Kal. Martias a. 338, quibus honorem urbanum suscepisse censendus est (cf. Tissot l. l.).

---

304 Hr. Bu-Ftîs.

D N
FLAVIO HONORIO
INVICTO IMP
SEMPER AVG
MVNICIPIVM
AVITTA BIBBA
DEVOTVM NVMINI
MAIESTATIQVE
EIVS

Misit I. Poinssot, qui edidit *bull. d'Oran* fasc. 5 (1883) p. 310 n. 178.

---

305 Henchir M'himes, *à trois milles au Sud-Ouest de Bou-Ftis.*

VENERI AVG SAC
DELIVS · ABASCANTI · AVG · VIL · VIC · TELONEVM · A · FVN
DAMENTIS · SVA · IMPENSA · RESTITVIT · ET · AMPLIAVIT

Nobis misit I. Poinssot, qui edidit *bull. d'Oran* fasc. 5 (1883) p. 313 n. 188.
Mommsen de hoc titulo exposuit supra p. 112.

---

306 Hr. el-Abd *à 3 milles (à l'Est) de Bou-Ftis.*

D M S
Q AELIVS PRIMVS MIL COH XIIII VRB PI
VS VIXIT ANN L POMPEIA SATVRA CONIVNX *fec.*

Nobis misit I. Poinssot, qui edidit *bull. d'Oran* fasc. 5 (1883) p. 315 n. 190.

VII *a*. *Hr. Bîr el-Akmin.*

Nomen oppidi antiqui, quod ibi fuit, ubi hodie rudera sunt dicta Hr. Bîr el-Akmin late patentia ad stagnum Sebkhat el-Kursia occidentem versus, adhuc ignoratur.

307 Hr. Bîr el-Akmin.

*c*VRIA SALINENS*ium*
PERFEC

Nobis misit I. Poinssot, qui edid. *bull. d'Oran* fasc. 5 (1883) p. 315 n. 192; Tissot *troisième rapport* p. 14.

Curia fuit fortasse collegii funeratici talis, qualis est curia Iovis in titulo infra relato n. 498; vid. etiam titulum alterum n. 494. Nomen *Salinensium* referendum est ad salinas, quae erant in stagno el-Kursia. [*Curia* si in lapide fuit, vix collegium ita significari potuit, nam curia tituli citati aedificium est neque adhuc quod sciam curia reperta est ad universitatem hominum relata nisi ita ut pars populi sit. Th. M.]

VII *b*. MVNICIPIVM TEPELTENSE (*Hr. Belait*).

Nomen oppidi antiqui, cuius rudera sita a meridie stagni Sebkhat el-Kursia et ab Hr. el-Abd 6 fere chiliom. disiuncta indigenis appellantur Hr. Belait, cognitum est ex titulis infra relatis n. 308—311. Inde ab Hadriano usque ad Gordianorum tempora *civitatem* fuisse Tepeltenses a *sufetibus* administratam testes sunt tituli n. 308. 309. 310. Posthac ex civitate *municipium* factum esse docemur titulo n. 311 Diocletiani aetate posito. Alibi de hoc oppido nihil videtur traditum esse.

---

308 Hr. Belait, *sur une terrasse, qui bord (au sud) le bassin de la Sebka (el-Koursia).*

IMP · CAESAR*i*
DIVI · TRAIANI
PARTHICI · F · DI
VI NERV · NEPO
TI · HADRIANO
AVG · PONTIFIC ·
MAXIMO · TRIB
POTEST · XIIII a. 130
COS · III · D · D · P · P
CIVITAS · TEPELT
MAXIMVS · SATVRI · *f*
ET · L · LVCISCI · F · SVFE
TES CVRAVER

Nobis misit I. Poinssot, qui edid. *bull. d'Oran* fasc. 5 (1883) p. 316 n. 105.
11 SATVRIE traditur; in exemplo manu scripto est SATVRE.

309 Hr. Belait.

S A L V T I
A V G V S T O
R V M
C I V I T A S
T E P E L T E N
S I S D D
P P

Nobis misit Poinssot, qui edid. *bull. d' Oran* fasc. 5 (1883) p. 317 n. 106.

Augustos M. Antoninum et L. Verum esse suspicor.

310 Hr. Belait.

sabiniae tranQuil-
linae aug. Coniugi
IMP CAES ANTONI
GORDIANI · P · F . AVG
CIVITAS TEPELTENS ·
DEVOTA NVMINI
MAIESTATIQVE EO
RVM DD PP

Nobis misit Poinssot, qui edid. *bull. d' Oran* fasc. 5 (1883) p. 317 n. 107.

311 Hr. Belait.

C GALERIO VA
LERIO MAXI
MIANO NO
BILISSIMO
CAES MVNI
CIPIVM TEP

Nobis misit Poinssot, qui edid. *bull. d' Oran* fasc. 5 (1883) p. 318 n. 108.

Propter praenomen vide ad C. n. 608.

VII *c*. *Hr. Aïn Tlit* (inter Thuburbo maius et Abbir Cellae).

312 Hr. Aïn Tlit, *à quatre milles d'Hr. Kasbate* (= Hr. el-Kasba s. Thuburbo maius; v. p. 106).

D N FL GRA
TIANO MACX
P · F · VICTORI
SEMPER AVG
VITRASIVS RES
TVTVS FL PP
CVR RE P VNA
CVM ORDI
NE DEVOTVS
N M Q EIVS

Mommseno misit Poinssot, idem edid. *bull. d'Oran* fasc. 5 (1883) p. 321 n. 212.

VIII. ABBIR CELLAE (*Hr. en-Na'âm* p. 102. 979).

313 Hr. en-Na'âm.

GALLIAE OPTATAE
CONIVGI P MODI FE
LICIS FILI PRIMI
AD REMVNERAN
DAM LIBERALITA
TEM MARITI EIVS
PERFECTI OPERIS
M A C E L L I
VNIVERSAE CV*riae*

Poinssot *bull. d' Oran* fasc. 5 (1883) p. 323 n. 215.

314 Hr. en-Na'âm.

P MODIO FELICIS FI
LIO PRIMO QVAESTO
RICIO II VIRALICIO
AD REMVNERANDAM
LIBERALITATEM EIVS
MEMORIAMQVE PER
PETVO SERVANDAM
VNIVERSAE CVRIAE

Poinssot *bull. d' Oran* fasc. 5 (1883) p. 322 n. 214.

315 Hr. en-Na'âm.

RACILIAE SATVRNINAE
T · RACILI · FELICIS · LAM
PADARI · FLAM PERPET
FILIAE · OB · RELIGIOSVM
AMOREM · GERMANI
TATI DEBITVM ET EIVSDE*m*
SANGVINIS I*a*M SOCIA CA*ri*
TATE PROGEN*iem* FRATER

Poinssot *bull. d'Oran* fasc. 5 (1883) p. 323 n. 216.

L. Racilius Felix Lampadarius flam. perp. reperitur in C. n. 827. Fortasse etiam hic pro T quod traditur legendum est L. [7 malim *item socia caritate*; significatur caritas accedens ad sanguinis vinculum. Th. M.]

XI. MVNICIPIVM GIVFITANVM (*Hr. Mscherga* p. 108. 927).

316 ad n. 859: Dedicantium agnomina in basis parte superiore incisa litt. c. 11 LEONTI DARDANI a Wilmannsio omissa addiderunt Cagnat *rapport* II p. 5 n. 5 et Poinssot *bull. d'Oran* fasc. 5 p. 325 n. 221.

317 basis alta m. 1,30 lata 0,31 litt. 0,10—0,04 rep. Hr. Mscherga.

DEO
MERCVRIO AVG
SACRVM
CIMBRIVS SATVRVS MANCEPS ET Q
GEMNIVS ET C · CALPVRNIVS OPTATVS ET
BARGIVS SECVNDVS ET RVFINVS COINI ET
PRIMVS IDIL · ET PRIMVS CVRVNNI · ET FELIX ·
C · GEMNI · ET · PRIMVS BVRROS ET FABIVS HO
NORATVS ET SECVNDVS DEANA ET SEMPRONIVS
SEVERIANVS · ET CERIVS FELIX SOCII · NITIONES
SVA LIBERALITATE FECERVNT ANNO II VIRR
P IVLI MAI PRIMIANI ET C · ANNAEI
NAMPHAMONIS

Cagnat *rapport* II p. 7 n. 10.

4 C · IMBRIVS traditur, sed in exemplo minusculis litteris transcripto *Cimbrius* cf. n. 862. Reliqui socii praenomine partim carent, partim exornati sunt. Sociorum Nitionum collegium partim ingenuis libertisve partim servis (*Rufinus Coini, Primus Idil(is), Primus Curunni, Felix C. Gemni*) compositum est. [Mihi videntur et *manceps* et *socii nitiones* pertinere ad publicum nescio quod a sociis conductum, a mancipe administratum, socii autem ii aedem fecisse ex liberalitate. Th. M.]

318 ad n. 861: Dedicantium agnomina litt. c. 16 incisa in superiore basis parte a Wilmannsio omissa addidit Cagnat *rapport* II p. 5 n. 6: PATRICI LIBERI.

319 basis alta m. 1,20 lata 0,50 litteris partim evanidis 0,07—0,05 rep. Hr. Mscherga.

P L V T O N I
A V G *sa* C R
Q̲V A M L I A C C H I R I
VS ROGATVS H M V
A N N O AEDILITATIS SVAE
MVNIFI*c*ENTIAM PROMI
SERAT EMDEM Q̲FVLLONI
VS FELIX AV III VS EX ASSE
H*e*RES AB EO SCRIBTVS S/
'\ M
RI ı

Exscripsi ex ectypo, quod mihi misit Cagnat, qui edid. *rapport* II p. 9 n. 13. 4 fin. *h*(*onestae*) *m*(*emoriae*) *v*(*ir*). — 8 FELIX III RIVS cet. — 10 . . . . IVIII . . . . . VM — 11 TVII Cagnat.

---

320 in ara alta m. 1,20 lata 0,60 litt. 0,09—0,07 rep. Bîr Mscherga.

PLVTONI AVG
SACRVM
/VETILIVS C O M M V N I S
PROCVLIANI · F · P R O C V L I A
NVS *et* P · P / / / / / / / / / / / *f*.
VICTOR AEDIL*e*S SVA LIBERAL
I T A T E F E C E R V N T E T O B
D E D I C A *t i o n e m g y* M
N A S *i u m c i u i b u s d e*
D E R V N T D D P P

Poinssot *bull. d'Oran* fasc. 5 p. 324 n. 220. 5 NVS FL P P 6 AEDILIS traditur.

---

321 ad n. 862: Dedicantis agnomen incisum litt. c. 10 in basis parte superiore addidit Cagnat *rapport* II p. 6 n. 7: CONSTANTI.

XV*a*. *Hr. Sidi Bennûr* et *Gasr ed-Dîba*.

Ad radices montis Rsâs occidentales inveni rudera bina, altera late patentia, quibus apud indigenas nomen est Hr. Sidi Bennûr, altera proxime inde puteo insignia Arabibus dicta Gasr ed-Dîba. Ex his parietinis, quarum nomen antiquum adhuc ignoratur, prodierunt tituli infra relati. Omisso n. 325, ut cuius interpretatio minus certa sit, magistratus vel sacerdotes oppidi inveniuntur hi: *quaestor* n. 323 *praefectus iur. dic.* n. 323. 326, *$\overline{II}$ vir* (*i. d.*) n. 326.

322 *trov. presso la casa di Gibel-Rsâs nel febbr. 1878. Si trovava vicino a quel posto un altra iscr. pure latina, però illegibile* Ratto. Periit vel abducta est.

Q U O
S A S E I R
M E S S I V S
I V C V N
D V S
V O T
S O L

Accepi in Sardinia a rei metallicae curatore Ratto. Edidi in *bull. d'Oran* II (1883) p. 204.

1 sq. subest [*de*]*o* *Sa*[*tu*]*r*[*no*] aut *g*(*enio*) .. *sa*[*crum*] vel simile quid.

---

323 Gasr ed-Dîba prope Sidi Bennûr, rep. in puteo profundo. Lapis nunc adservatur una cum n. 324—326 apud societatis Italicae officinam metallicam.

. . . . *feli*X · Q · PR · I · D
II uir. i. d. quinq. fl. p. p. O B · H O N O R E M
flamoni templum A P O L L I N I S · E T
dianae column IS · MARMOREIS · SOLIDIS
ornauit idem Q DEDICAV*it*

Descripsi et ectypum sumpsi; edidi *bull. d'Oran* II (1883) p. 204.

---

324 Hr. Sidi Bennûr.

VILINI · ET · RVSTICIANI
\ · SVIS · SOLVIT

Descripsi et ectypum sumpsi; edidi *bull. d'Oran* II (1883) p. 203.

[Potest fuisse [*vilicus duorum Iuliorum Aq*]*uilini et Rusticiani* [*votum cu*]*m suis* solvit vel simile quiddam. Th. M.]

---

325 Sidi Bennûr, in pilae capitulo litteris aevi infimi.

a		*b*		
I S T R		N I C I		
V T O		F E C E		*palma.*
R E X		R V N		
C O S				

Descripsi et ectypum sumpsi; edidi *bull. d'Oran* II (1883) p. 203.

b. 3 vestigia parum certa [*a*. *Istrutor* (?) *ex co*(*n*)*s*(*ule*)? Th. M.]

326 Hr. Sidi Bennûr.

PR · IVR · DIC · IIVIR · OB
II VIR · AMPLIATA · PE
IDEMQ · DEDIC · LDD

Descripsi et ectypum feci; edidi *bull. d'Oran* II (1883) p. 203.

. . . *pr(aefectus) iur(e) dic(undo) II vir ob [honorem] II vir(atus) ampliata pe[cunia fec(it)] idemq(ue) dedic(avit). l. d. d. [d.]*.

XVI. *Aquaeductus Carthaginiensis* (p. 113. 927).

327 rep. Zâwiat-el-Kedima, nunc *à l'Embranchement* Delattre (hae sunt aedes prope locum ubi coeunt aquaeductus Carthaginiensis brachia duo aquas adducentia a montibus Ziquensi et Zuccharensi); rep. *El-Mogran* (= *à l'Embranchement*) Cagnat.

L · APRONIVS · L · F ·
MILES · LEG · III · AVG
H · E · S

Delattre *bull. d'Hippone* n. 17 p. 83; Cagnat *rapport* II p. 4 n. 3.

XVI*a*. CIVITAS GORITANA (*Hr. Drâa el-Gamra*).

Tituli duo, quos mox referam, traduntur reperti esse in ruderibus quibus nomen est Hr. Drâa el-Gamra sitis in planitie Simindja, disiunctis autem, ut iudicat Carolus Tissot, 3 chiliom. meridiem versus ab Hr. Simindja. Ibi olim fuisse *civitatem Goritanam* ex eisdem duobus titulis cognitum est. Nomen oppidi proprium fuit sine dubio *Gor,* quod lingua Punica significat *hospitium,* eodemque pertinet Victor episcopus *a Gor,* qui fertur interfuisse concilio episcoporum provinciae proconsularis a. 255 cf. Harduin. conc. vol. I p. 170 D (v. Tissot *bull. épigr. de la G.* III a. 1883 p. 217). Magistratus oppidi commemorantur hi: *magistratus annualis* n. 328 *fl(amen) p(er)p(etuus)* n. 329, *decuriones* sive *ordo* 328 et 329.

328 Hr. Drâa el-Gamra.

MENSVR
P · LIGARIO · MAXIMI · LIGARI · FIL · POTITO ·
DECVRIONI ET MAGISTRATO · ANNVALI · CI
VITATIS · SVAE GORITANAE QVI EX SVA LI
BERALITATE · REI · PVBL · SVAE · HS · $\overline{\text{IIII}}$ · MIL ·
Ñ · INFERENDA REPROMISIT VT EX EIVS
SVMMAE REDITVM ID EST VSVRAE ✕ LX
DIE · XVI · KAL · IAN · NATALIS EIVS PVGILI
BVS ET GYMNASIO ITEMQVE DECVRIO
NIBVS EPVLO SVO QVOQVE ANNO IN PER
PETVVM AB EADEM RE · P · INSVMERENTVR
P · LIGARIVS SECVRVS OB DEBITAM PATRI
PIETATEM POSVIT · L · D · D · D ·

Mommseno misit Carolus Tissot, qui edidit ad exemplum et ectypum missa a Fonssagrives *bull. épigr. de la G.* III a. 1883 p. 216; versio Gallica antea prodiit in ephemeride *Le Temps* d. 21 m. Oct. a. 1883.

1 MENSVR traditum ut in suprema basis parte scriptum cum videatur significare P. Ligari cognomen praecipuum, dubites an sit in lapide potius MENSVR. — 3 *magistratus annualis* indicat formam reipublicae a solitis diversam; qua de re uberiore expositione opus est, quae non est huius loci.

---

329 Hr. Drâa el-Gamra.

MARIO · MARINO · FELICIS · FIL
FL · PP · OB · IN · SIGNEM · IN · PATRIA · ET · CI
VES · SVOS · LIBERALITATEM · QVI · TESTAMEN
TO · SVO · R · P · SVAE · GORITANAE · HS · XII · MIL
Ñ · DEDIT · EX · CVIVS · VSVRIS · DIE · NATALI
SVO · IDIBVS · SEPTEMBR · QVOD · ANNIS
DECVRIONES · SPORTVLAS · ACCEPERENT · ET sic
GYMNASIVM · VNIVERSIS · CIVIBVS · OB · QVE
LIBERALITATEM · EIVS · CVM · ORDO · DE · PVBLICO · STA
TVAM · EI · DECREVISSET · MARIA · VICTORIA · FIL
HERES · EIVS · TITVLO · ET · LOCO · CONTENTA *s.p.*
POSVIT · ET · CVM · OFELIO · PRIMO · SV....
FL · PP · MARITO · SVO · ORDINI · EPVLVM · DEDIT ❦

Ad exemplum et ectypum missa a Fonssagrives edid. Tissot *bull. épigr. de la G.* III a. 1883 p. 219.

8 fin. *quam*, 12 fin. *Saturnino* Tissot in exemplo litteris minusculis transscripto. — At 12 fin. forsitan scribendum est *su*[*fete*], ut qui in altero titulo Goritano nuncupatur *magistratus annualis*, hic sufetis nomine appelletur. Nam civitatibus Africanis sufetes praefuisse aut binos aut singulos (cf. infra n. 337) multis exemplis probatur.

XVII. VILLA MAGNA (*Zaghuân* p. 113. 928).

330 Zaghuân.

VENERI · AV*g sacrum*
ANNIOLEN*us* *c*RESCENTI*s fil. . . . . . . et . . . .*
MMINIVS · MISILI*ssae fil. . . . aed.*
AD ORNANDAM PATRIAM *pro modo*
PAVPERTATIS SVAE IN P*romissae statuae*
COMPENSATIONEM *templum cum ara*
PECVNIA SVA FECER*unt, ob cuius ded*
ICATIONEM · PVGI*lum certamen et*
epulum populo dederunt l. d. d. d.

Ad exemplum confectum a Fonssagrives et ad ectypum Tissot *bull. épigr. de la G.* III p. 214.

2 ALVIOLEN . . — 3 NIMINIVS · MISTLI Fonssagr.

Nomen *Ilissa,* quod contineri dicit in nomine composito *Misilissa,* inveniri in titulis Libycis adnotat Tissot l. l. Supplementa maximam partem incerta sunt.

---

331 Zaghuân.

palma
R · SALVTA
RIS VOT
SOL · D S

Ad exemplum missum a Fonssagrives et ad ectypum Tissot *bull. épigr. de la G.* III p. 215.

XVII*a*. *Hr. Beni Derradj.*

Rudera unde prodiit titulus, qui sequitur, dicta Hr. Beni Derradj cum distent a Zaghuân 7 fere chiliom. orientem versus, reperiuntur ad viam qua hodie inde itur Hammamêt.

332 Zaghuân.

L · PLAVTIO · ITA
PROC · AVG
OFFICIALI
I P C

Ad exemplum ectypumque missa a Fonssagrives Tissot *bull. épigr. de la G.* III p. 215. *L. Plautio Ita*[*lo*] | *proc*(*uratori*) *Aug.* | *officia*[*les eius suis imp*(*ensis*)] *p*(*onendum*) *c*(*uraverunt*).

333 Hr. Beni Derradj.

a MARTI VI
PRO SAL
M AVRELI AN
CIVV
5 CVRO
Q · II

b A ANOS V
NIBVS O IO
R RADI

Ad exemplum et ectypum missa a Fonssagrives ed. Tissot *bull. épigr. de la G.* III p. 215.

b reliquiae sunt tituli antiquioris, quo deleto inscriptus est titulus *a*. Quem versimile est dedicatum esse *Marti Vi*[*ctori Augusto*] *pro sal*[*ute imp. Caes.*] *M. Aureli An*[*tonini Pii Aug.* scil. Severi f. — 5 fortasse subest: *de*]|CVRO.

XVIII*a*. *Hr. Sidi-Khalifa.*

Ruderibus, quae hodie appellantur Hr. Sidi-Khalifa, sitis prope viam, qua nunc ab Hammamêt itur Dar el-Bey de l'Enfida per Bu-Ficha, quod olim nomen fuit Hr. Fradis, id repetitum esse volunt ex antiquo Aphrodisio, de quo oppido nihil, quod sciam, traditur.

334 Hr. Sidi-Khalifa.

PANTHE/
CONCOR
MVNICIPIBV*s*

Cagnat *rapport* II p. 16 n. 18.

Erat fortasse: *Panthe*[*o Aug*(*usto*) *et*] *Concor*[*diae sac*(*rum*)] cet. cf. II 1165. 3030. 3279.

335 in basis fragmentis duobus lat. m. 0,55 rep. Hr. Sidi-Khalifa.

a

Q AGRIO RVSTICIANO V E PROC AVG N
TRACT · KARTHAG PROC PRIVAT RATION
PER ITALIAM PROC TOTVS I...... ISTA
...N M AVRELI *an*TO*nin*I II *i felicis*
5 *a*VG *for*TISSIMI IV

b

....C...............
...NI AV.......ICVS.......

a exscripsi ex ectypo, quod mihi misit Cagnat, qui edidit *a* et *b* *rapport* II p. 18 n. 22.

2 fin. PRIVAT *au*GG NN — 4 ...M AVREII..II Cagnat. — 5 post *a*VG quae ipse dedi non satis certa sunt; ...VG..R..V..V Cagnat.

XX. BOTRIA (*Hr. Badrîa* p. 116).

336 in epistyliorum fragmentis undecim longis *a*) m. 2,57. *b*) (= VIII n. 916) 1,36. *c*) (= n. 914) 2,52. *d*) 1,58. *e*) 2,70. *f*) 2,25. *g*) 0,72. *h*) (= n. 917) 2,19. *i*) 0,45. *k*) 0,63. litt. 0,13 rep. Hr. Badrîa.

a) (VOTA P·B·) ADMINISTRANTE · Q · MYCIO ENDVL|
b) |CENTIO · FL · P · CVR · REI · PVBLIC|*ae*
c) |VICTORINVS VIR CLARISSIMVS CON|*sularis*
d) *a*N|TE PLVRIMA SECLA COEPTVM|
e) *sumpti?*| BVS PARTE EX PEC PVB PARTE EX OBLATIONE|
f) |SPLENDONI RESTVTIANI ET P AVR ROBVRI · PR|
g) |A SOLO DVARV|*m*
h) *ii*|VIRATVS C · AVRELI · GALOSI · ET M FAVONI MA|
i) |OBIVM|
k) |MIPP AVTT
l) |CIDONI P /IRTION M ANNI DVOVIRATVS|
m) SIPOTASTSVMPTANO

Fragmenta *b, c, h* iam in Corpore edita sunt, *a-k* edid. Cagnat *rapport* II p. 25 n. 29; *c, l, m* et *a, b, e* Marius Boyé ductor Francogallus *bull. de la société de géogr. de Toulouse* II a. 1883 tab. I n. 2. 4. 3 et tab. II n. 7. 6. 5; *a, c, d, e, f, h, i, l* mihi misit Franciscus Rambert. *l* descriptum a Ramberto et a Mario Boyé et *m* exceptum ab hoc uno quin recte cum reliquis ii coniunxerint non est dubium.

a fin. E/N/DVL *i.* OB . . . . VM Ramb. — *l* Boyé ita tradit: |CIDONII PERFECITVM ANNI DVOVIRATVS · I|

1. *Vota p(ublica) B(otriensium)* cet.

XXI*a*. THACA (?) (*Hr. Zaktûn*).

Thaciam fuisse oppidum a Musti distans m. p. VII cum in tabula Peutingerana tradatur, loco in hunc modum indicato oppidi reliquiae repertae sunt (cf. p. 196 et titulum Thaciensem nuperrime repertum infra n. 593). Sed exstitisse civitatem similis certe nominis in clivo montis Tauwef nunc demum elucet inventis titulis infra relatis. Eius nomen *Thacam* fuisse, non *Thaciam* ex n. 338 (*civitas Thacensium*) conclusit Cagnat. In n. 339 inferioris aevi titulo appellantur *municipe*[*s Thacenses*]. De illorum ruderum situ magnitudine idem R. Cagnat haec refert: „*Au pied du versant méridional du Dj. Saouaf* (= Tauwef), *à 19 kilom. de Zaghouan et à 10 kilom. de Batria à vol d'oiseau, on rencontre des ruines, qui couvrent un espace de 2 kilom. carrés environ*". *Sufetes* sunt civitatis magistratus (n. 337).

337 Hr. Zaktûn *sur la route de Dar-el-Bey de l'Enfida à Zaghouan en longeant la montagne d'Aïn-Medeker* Cagnat. *Hr. Saouafa* (*Enfida*) *près de l'Oued Boul* Rambert.

DIIS · AVG · SACR|
PRO · SALVTE · IMP · CAI|*s*
T · AELI · HADRIANI · ANTONIN|*i*
AVG · PII · LIBERORVMQ · EIV|*s*
CIVITAS · THAC · S · P · F · SVF · FELICE · AE|*l. f.*

Exscripsi ex ectypo accepto a Cagnato, praeterea mihi misit Fr. Rambert. Edidit Cagnat *comptes-rendus de l'acad.* X, 2 (1882) p. 76; et *bull. épigr. de la Gaule* II (1882) p. 146 et *rapport* II p. 31 n. 34.

338 in lapide alto m. 0,35 lato 7,86 litt. 0,08 posito in muro septentrionali aedificii cuiusdam satis conservati Hr. Zaktûn.

a. 212

*pro salute imp. caes. m. aureli antonini pii felic. aug. parthici maximi britannici maximi pontif*ICIs MAX*i*M*i* TR P XV IMP II COS III PP DIVI SEPTIMI SEVERI PII ARA*b*I*c*I ADIA*b*ENI*c*I *parth*ICI MAX*imi bri-*
*tannici maximi fil. diui m. antonini pii germanici sarmatici nepotis, diui antonini pii pronepotis d*IVI HADRIANI ABNEPOT*is* DIVI TRAIANI PARTHICI *et diui neruae adnepotis*
. . . . CIVITAS THACENSIVM AEDEM VI . . . IS EIVS PECVNIA PVBLICA *f*ECIT

Cagnat *rapport* II p. 33 n. 35.

3 *aedem vi[ctor(i)]is* Cagnat supplet dubitans, cui supplemento lacunae mensura non videtur respondere. Sed fortasse eius spatium non satis accurate ille indicavit. [Possis item temptare VIRTVTIS. TH. M.]

---

339 in lapide alto m. 0,30 lato 1,00 litt. 0,055 rep. Hr. Zaktûn.

SA*ec*VLO *b*EATISSIMO D N . . . .
SEMPER · AVG MVNICIPE*s thacenses* . . . . . .
VETVSTATE CONLAPSAS AD M*eliorem statum reduxe-*
*r*VNT DEDICAN*te* AELIO . . . .

Cagnat *rapport* II p. 34 n. 36 qui etiam supplementa addidit.

XLI *a*. MAXVLA (*Ghades*).

De Maxula quam coloniam appellat Plin. h. n. V, 3, videas quae congessit et disputavit Wilmanns p. 131 seq. Oppidum quin ibi fuerit, ubi hodie est Ghades, invento titulo n. 340 amplius dubitari nequit; cf. Tissot, *revue afric.* LVIII p. 270 seqq.

340 Ghades, tabula alta m. 0,82, lata 0,54, crassa 0,05, *tr. avec deux statues de dimensions colossales* Delattre. Nunc adservatur in museo stationis S. Ludovici.

ab una parte:

SABINAE
AVG
IMP · HADRIAN*i*
AVG

ab altera parte inversa:

L//// //O · T · F · S//// *pr*O
COS · P · A · IIII · AMATORI OR
DINIS · AEQVE MAXVLAE
OB MVLTA ERGA SE MERITA
VNIVERSVS OBSEQVENS
GRATVS ORDO · MAXVL

Descripsi. Delattre *bull. crit.* II (1882) p. 34 seq. et Cagnat *rapport* II p. 147 n. 240 omissis tituli posterioris v. 1 deleti reliquiis.

XLII. CARTHAGO ET VICINIA (p. 133. 929. 979. 980. 981).

1. CARTHAGO (p. 143).

341 St. Louis.

imperatori caesari traiano HADRIANO
*augusto pontifici ma*XIMO
*tribun. potest. . . cos. ii*I
p. p.

Descripsi.

---

342 rep. Burdigalae a. 1828: *provient des fouilles pratiquées l'année dernière, petite rue de l'Intendance* Iouannet 1829. Nihilominus propter litteraturam Africae propriam inde adlatam esse Burdigalam statuit Villefossivs probabiliter; cum Carthaginiensibus coniunxi ut ille dubitans.

IMP | *caes.*
M · ANTONIO · GORD | *iano sempronio*
ROMANO AFRICAN | *o inuicto p. f. aug.*
PONTIFICI · MAXIMO · T | *r. p. cos. p. p. procos.*

Iouannet *académie royale des sciences, belles-lettres et arts de Bordeaux* 1829 p. 155 seq.; Ch. Robert *mém. de la société archéol. de Bordeaux* IV q. n. v.; Thédenat *bull. épigr. de la G.* 1881 p. 32 seq. 76 seq.; Villefosse *bull. épigr. de la G.* 1881 p. 160 seq., ubi datur ligno expressa p. 162 et iterum *revue archéolog.* vol. XLI (1881) p. 35.

2 supplementa invenit Alfredus de Sallet *Zeitschrift für Numismatik* VI, 139 probante Mommseno ibid. VIII, 26 seq. Commendantur nummis duobus collectionis Sanclementianae, qui Mediolani nunc adservantur, in quorum uno legitur: M. Ἀντ(ώνιος) Γορδιανὸς CEM. Ῥωμ(αῖος) Ἀφρι(κανός), in altero: Γορδιανοὺς CEM. Ῥωμαί(ους) Ἀφρι(κανούς) (mus. Sanclem. numism. III p. 70 seq.), collatis verbis Capitolini Gord. 2: *Gordianus senior . . . originem paternam ex Gracchorum genere habuit.*

343—450 In territorio Carthaginiensi haud procul a colle, in quo S. Ludovici ecclesia exstructa est, nuper duo sepulcreta inventa sunt servorum maxime vel libertorum familiae imperatoriae, ex quorum utroque tituli eruti sunt non multo minus treceni. De eo, quod prius inventum est, quae maxime scitu digna erant, rettulit et titulorum inde protractorum maximam partem edidit Carolus Lavigerie, archiepiscopus Algeriensis in litteris, quas ad academiam Francogallicam misit *de l'utilité d'une mission archéologique permanente à Carthage,* Alger 1881 (cf. Delattre, *bull. épigr. de la Gaule* II (1882) p. 179 seq. n. 39—44). De altero sepulcreto primum edocti sumus relatione ipsius Delattrii, stationis S. Ludovici antistitis, cuius ardori curioso utriusque inventio imprimis debetur. Idem titulos ex illo eruderatos usque ad hunc diem edidit ducentos circiter et quinquaginta in ephemeridibus *les missions catholiques,* Lugd. a. 1882 n. 679. 680. 684. 685 et *la France illustrée* a. 1882 n. 384[1]) et *bull. épigr. de la Gaule* II (1882) p. 293 seqq., III (1883) p. 25 seqq., 85 seqq., 182 seqq. Deinde quae ex utriusque sepulcreti inventione disci possunt et de Romanorum ratione sepeliendi et de domus imperatoriae officiis et de sacri patrimoni administratione cet. in hac ipsa ephemeride V, 105—120 modo exposuit Mommsenus, ut de his rebus ego quae dicenda sunt repetere hoc saltim loco supersedeam. Contra ex ipsis titulis, ut quorum magna pars usque ad hunc diem non prodierit nisi in ephemeridibus, quas extra Galliam sibi comparare perdifficile est, eos quidem, qui maioris sint momenti, hic statim edere e re visum est. Quorum pars maxima nunc etiam adservantur in museo condito in statione S. Ludovici, cui idem ille Delattrius praeest, ubi eos descripsi una cum reliquis omnibus autumno a. 1882. Centum tredecim iique omnes ad sepulcretum prius inventum pertinentes Parisios abducti sunt in bibliothecam nationalem, quorum exempla accepimus diligentissime confecta ab Alfredo Schoene.

I.

343—411 sepulcretum prius inventum iuxta piscinas prope vicum *el-Malga.*

a. MILITES.

343 portatus est Parisios in bibliothecam nationalem[2]).

D · M · S ·
FLAVIVS · FRATERNVS · MIL ·
LEG · VII · G · F · 7 APVLONI · VI
XIT · AN · XXVIII · MIL · AN · VIIII ·
H · S · E
VALERIVS · FLAVVS · 7 · PRI
MIPILI · HERES · F · C ·

Descripsit A. Schoene; Lavigerie n. 115.

---

[1]) Hanc ephemeridem, cum nihil habeat quod non pariter invenias in *les miss. cath.,* infra non laudabo.

[2]) Moneo legentem omnes huius sepulcreti titulos quos referam ab Alfredo Schoene recognitos nunc item Parisiis adservari in bibliotheca nationali, idque me in reliquis non esse repetiturum.

344

C · IVLIVS · ROGATVS · VETER
PIVS · VIX · ANN · LXXX
H · S · E

Descripsi; Lavigerie n. 237.

345

D ❦ M ❦ S ❦
Q · IVLIVS · VICTORINVS ·
MILES · COH · Ī · VRBAN ·
VIX · AN · XXIX · MENS · III ❦
H ❦ S ❦ E ❦

Descripsit A. Schoene; Lavigerie n. 25.

b. OFFICIALES.

1. Adiutor a cognitionibus:

346

D · M · S ·
VICTORI ET VRBICAE
AVG · SER · PARENTIBVS
PIISSIMIS · IVCVNDVS
AVG · LIB · ADIVT · A · CO
GNITIONIBVS · QVO
VSQVE · SPATIVM · PER
MISIT · RENOVAVIT
VICTOR · VIX · ANN · CII · VRBICA ·
AVTEM · VIX · ANN · LXXX
H · S ·

Lavigerie n. 158. Neque Schoenius Parisiis, neque ego Carthagine vidimus.

5 seq. vide quae adnotavit Mommsenus supra p. 111 adn. 1.

2. Adiutores a commentaris.

347

D · M · S ·
PRIMIGENIVS ·
AVG · SER · ADIVT · A ❦
❦ COMMENTARIS
P · VIXIT · ANNIS · XLV ·
H · S · E ·

Descripsit A. Schoene; Lavigerie n. 16.

348

D · M . S
PROCESSVS · CAES · N · SER · ADI
A COM · PIVS · VIXIT · AN · XXXX
NVMISIA · BENEDICTA · F · CVR
H · S · E ·

Descripsit A. Schoene; Lavigerie n. 125.

349

D · M · S ·
VICTOR AVG SER ADIVT
A COMMENT PIVS
VIX · ANN · XXVI
H · S · E

Descripsit A. Schoene; Lavigerie n. 69.

3. Adiutores tabulari.

350 est apud Marchand ductorem Gallum.

DIS · MANIBVS · SACR
DONATVS · AVG · LIB
ADIVTOR · TABVL
PIVS · VIXIT · AN · L · H · S · E

Delattre *bull. épigr. de la Gaule* II (1882) p. 180.

351

D · M · S ·
EMINENTI · AVG · ADIVT · TABVL
QVI · VIXIT · ANNIS · XXX · M · VIIII
DIEBVS · SEXS · H · S ·
PHAENIPPVS · FRATER · FECIT

Descripsit A. Schoene; Lavigerie n. 84.

352

D · M · S
EVGRAMVS · AVGG
VERN · ADIVT · TABVL
PIVS · VIXIT · ANNIS
XXXIII · MENSIB · V
H · S · E

Descripsit A. Schoene; Lavigerie n. 68.

353

D · M · S
IVLIVS · TERMINALIS · PIVS ·
VIXIT · ANNIS · LXXXI · M · V ·
D · IIII · CVRANTE · TERMINALE
NEPOTE · PER · PHAENIPPVM
AVG · N · ADIVT · TABVLAR ·
H · S · E

Descripsit A. Schoene; Lavigerie n. 87.

354

D M S
PRIMVS · AVG · SER · ADIVT · TAB
P · V · A · XXXXIII · VICTORIA · FIL
P · V · A · VIII · PRIMIGENIA · FIL
P · V · A · III · FORTVNATA · AVG · LIB
VIRO · ET · FIL · MERENTIB · FECIT
H · S · S

Descripsi; Lavigerie n. 253.

355

D · M · S :
PRISCVS CAES · Ñ · SER
ADIVTOR · TABVL · VIXIT
ANN · XXII · MENS · III · DIEB
VII · H · S · E

Descripsit A. Schoene; Lavigerie n. 66.

356

D · M · S
QVIETVS · AVG · VERN ·
ΛDIVTOR · TABVLAR
PIVS · VIXIT · ANN ·
XXXXIII · M · VII
H · S · E ·

Descripsi; Lavigerie n. 262.

357

DIS · MANIBVS · SACR ·
SALVIVS · AVG · SERVOS ·
ADIVTOR · TABVLAR ·
VIXIT · ANN · XXXX
H · S · *e.*

Descripsi; Lavigerie n. 218.
5 fin. F est in lapide.

358

D · M · S ·
SIMPLEX CAES · Ñ · SER
ADIVTOR · TABVLARIOR
PIVS VIXIT · ANN · XXV ·
H · S · E ·

Descripsit A. Schoene; Lavigerie n. 100.

359

D · M · S
VINDEX · AVG · SER · ADIVT
TABVL · PIVS · VIXIT · ANN · L ·
BENE · MERENTI · FECIT · SILVANVS
COLLEGA · H · S · E

Descripsi; Lavigerie n. 136.

360

v ERNA · AVGGG
adiut. ta? B · VIXIT · ANNIS
.... *mens.* IIII · DIEB · XIII
h. s. E

Descripsi; Lavigerie n. 51; Cagnat *arch. des miss. scientif.* IX (1882) p. 133 n. 191.

361

dIS MANIBVS · SACRVM
AFRICANVS · cAES · ADIVTOR
TABVLARIOR · FISCI · CASTRENSIS
PIVS · VIXIT AN XXII
FECIT · A*fric*ANVS · PATER

Descripsi; Lavigerie n. 255.

4. Aeditui.

362

D · M · S ·
DEXTER · IMP ·
Ñ · SER · AEDITVS ·
PIVS · VIXIT · AN
NIS · P · M · LXXXV ·
CVIVS · CORPVS · DIG
NE ÉVÉNIT · VT A FILIO
EIVS · HONESTE · FVNE
RARETVR · H · S · E

Descripsit A. Schoene; Lavigerie n. 26.

363

FAVSTVS · CAESA
RIS · SER · SPERATI ·
AEDITVI · F · V · A · V ·
H · S · E ·

Descripsi; Lavigerie n. 219.

364

D I S M A N I B V S
S A C R V M
SYNHETVS · AVG · AEDT

V · AN · LXXXXV · H · S · E

Descripsit A. Schoene; Lavigerie n. 92.

5. Cubicularius.

365

dIS · MANIBVS · SACRVM
CLAVDIAE · TI · F · EVRESIS · PIA · VIX ·
ANN · XVII · VALENTINVS · EX
NVMERO · CVBICVLARIORVM · AVG
FECIT · VXORI · CARISSIMAE · ET OB
MERITIS · QVOD SE SECVTA ESSET
IN PROVINCIA · AFRICA · H S E

Descripsi; Lavigerie n. 151.

Valentinum cum Hadriano in Africam venire potuisse observat Mommsenus supra p. 111.

6. Cursorum exercitator.

366

D · M · S ·
PRI · MVS · CAES
Ñ · SERVVS · EX ·
ER · CHI · TA · TOR ·
CVR · SO · RVM ·

FECIT · ROG
ATO · FRA · TRI ·
CARISSI · MO ·
SVO · VIX · AN ·
NIS · LXX · M III
D · XV H · S · E

Descripsit A. Schoene; Lavigerie n. 64.

---

7. Custos tabulari.

367

FORTVNATVS · CAESARIS · SER
CVSTOS · TABVLARI · P · VIXIT
ANNIS · XXXXV · H · S · E ·
VICTORIA · CONTVBERNALI
PIO · FECIT

Descripsi; Lavigerie n. 209.

---

8. Librarii.

368

ATTALVS · CAESARIS · SER
LIBRARIVS · P · V · ANN ·
XVIIII ·
HOC · MATER · PIA · F ·

Contuli; Lavigerie n. 248.

369

D · M · S ·
CASTVS · AVGG ·
SER · LIBRARIVS
P · V · A · XLV · M · XI ·
D · XXIIII · H · S · E ·

Descripsit A. Schoene; Lavigerie n. 67.

370

CLARVS · CAES · Ñ · SER
LIBR · VIXIT · ANN · XXV
H · S · E

Descripsi; Lavigerie n. 244.

371

F O R T V N A T V S
AVG · SER · LIBR · PIVS
VIXIT · ANNIS · XXXIX
H · S · E ·

Contuli; Lavigerie n. 217.

372

HELIODORVS · AVG ·
SER · LIBRA'RIVS
PIVS · VIX · ANN · XXI

Descripsi; Lavigerie n. 214; Cagnat *arch. des miss. scientif.* IX (1882) p. 135 n. 201.

373

D M S
RECEPTVS · AVG
LIBRARIVS VIX
ANNIS XXVI M V
RECEPTVS PATER

Descripsi; Lavigerie n. 250.

9. Mensores agrorum.

374

D · M · S
P · AELIVS · VICTOR ·
MESOR · AGROR · P · V ·
ANNIS · XXXXVIIII ·
QVARTIO · FRATER · P · F ·
H · S · E ·

Lavigerie n. 205; ipse non vidi nec misit A. Schoenè.

375

DIIS · MANIBVS
SACR
DIDYMVS · AVG · SER
MENSOR · AGRARIVS
PIVS · VIX · AN · XLVI
H · S · E
IVLIA · PRIMIGINIA · VXOR · D · S · F · *sic*

Descripsi; Lavigerie n. 177.

376

D · M · S ·
T · FLAVIVS · APSENS ·
MESOR · AGROR ·
PIVS · V · A · XXVI
H · S · E ·

Descripsi; Lavigerie n. 208.

377

DIS · MANIB · SACR ·
T · FLAVIVS · DAPNVS · AVG ·
LIB · AGRIMENSOR · PIVS ·
VIX · ANN · LXXXXX ·
IVLIA · FORTVNATA · VIRO · PIISSIMO ·
FECIT · H · S · E ·

Descripsi; Lavigerie n. 174.

10. Notarii.

378

DIS · MANIB SACR
ALEXANDER CAES · Ñ
SER · NOTARIVS · PIVS
VIX · ANN · XL · H · S · E
FLAVIA · ATALANTE
CONIVGI DE · SVO · FECIT

Descripsi; Lavigerie n. 183.

379

D · M · S ·
CILIX · AVGVSTORVM
NOSTRORVM · VER
NA · NOTARIVS · PIVS
VIX · ANN · XXX · D · V
H · S · E

Descripsit A. Schoene; Lavigerie n. 57.

11. Paedagogi.

380

D · M · S ·
FORTVNATVS ·
CAES · Ñ · SER · PAE
DAGOGVS · PIVS
VIX · ANNIS · XCV ·
H · S · E

Descripsit A. Schoene; Lavigerie n. 50.

381

D · M · S
OPTATVS · AVG · LIB · PAE
DAGOGVS · PIVS · VIXIT
AN · XXXXV · M · IIII
H · S · E

Descripsi; Lavigerie n. 154.

382

d. M S
.... NVS · PAED*agogus*

Descripsi; Lavigerie n. 141.

12. Pedisequi.

383

DIS · MANIBVS · SACR
ANTEROS · AVG · SER · PEDISEQ
PIVS · VIX · ANN · XXXX
FLAVIA · TYCHE · CONTVBERN
DE SVO · FECIT · H · S · E

Descripsit A. Schoene; Lavigerie n. 93

384

DIS · MANIBVS · SAC ·
CAMPANVS · CAES · N · SER ·
PEDISECVS · PIVS · V · A · LV ·
H · S · E ·
FLAVIA CONTIBERNALI · PIO · FEC ·

Descripsi; Lavigerie n. 249.

385

DIS · MANIBVS · SACR
CHRYSEROS · AVG · SER · PEDISEQ
VIXIT · ANN · LX
H · S · E ·

Descripsit A. Schoene; Lavigerie n. 91.

386

D · M · S
DONATVS · AVG · VERN
PEDISECVS · PIVS
VIXIT · ANNIS · LXVIII
H · S · E ·

Descripsit A. Schoene; Lavigerie n. 60.

387

D · M · S
FELIX · AVG · SER · SPICAE
F · PEDISEQ · PIVS · VIX ·
AN · LXX · H · S · E

Descripsit A. Schoene; Lavigerie n. 54.

388

D M S
FORTVNATVS ·
AVG · SER · PEDIS ·
PIVS · VIX · AN
NIS · XXXIX ·
H · S ·

Descripsit A. Schoene; Lavigerie n. 120.

389

DIS · MAN · SAC ·
FORTVNATVS · AVG
SER · PEDISECVS ·
PIVS · VIX · ANN · XX
H · S · E

Descripsit A. Schoene; Lavigerie n. 119.

390

DIS · MANIBVS · SACRVM
FRVCTVS · CAESARIS Ñ
SER · PEDISEQ · PIVS ·
VIXIT · ANNIS · XXXI
H · S · E

Descripsit A. Schoene; Lavigerie n. 8.

13. Procuratores.

391

D M S
P LICINIVS THE
MISTOCLES QVI
ET PROBATIVS LIB
PROCILI CRISPINI
PROC · AVGGG · BENE
MERENTI CVPAM
FECIT
H S E

Descripsit A. Schoene; Lavigerie n. 63.

392

ab una parte:	*ab altera parte:*
D · M · S ·	
PRISCVS ALEXAN	VS
DRI · PROC · SER	
PIVS · VIX · ANNO	VS
M · IIII · DIEB XXVI	
FEC FELIX PAT ·	

Descripsi; Lavigerie n. 130.

Quae in altera parte scripta sunt, restant de titulo antiquiore.

14. Tabellarii.

393

DIS · MANIB · SACR
ALEXANDER · TABELL
AVG · SER · PIVS · VIX
ANN · XXV · H · S · E
PRIMIGENIA · MAT · FEC

Descripsi; Lavigerie n. 166.

394

DIS · MA · SAC ·
COE · TVS · CHO sic
RENIVS · TABEL
PIVS · VIX · AN · XXIII
MEN · VIIII · H · S · E ·

Descripsit A. Schoene; Lavigerie n. 113.

2 seq. CHORENTVS Lavig.

395

CRESCENS · AVG · SER
EXTABELLARIS · PIVS
VIXIT · ANN · XLV · FELI
CITAS · FILIA · PIO
PATRI · FECIT
H · S · E ·

Descripsi; Lavigerie n. 224.

396

DIONYSIVS · TAB
PIVS · VIX · ANNIS ·
L̄
DIONYSIVS · F · PIETATIS · CAVS
FECIT

Descripsit A. Schoene; Lavigerie n. 30.

397

D · M · S ·
PRIMVLA · PIA · VIX ·
ANN · VNO · M · II ·
D · X · H · S · E
FACETIANVS · AVGG · TAB ·
FECIT ·

Descripsit A. Schoene; Lavigerie n. 83.

398

D · M · S ·
FAVSTVS · AVG · VER · TAB ·
PIVS · VIX · ANN
VICTORICVS · AVG · VER · PIVS · VIX ·
ANN · XI · M · IIII · D · V ·
PATER · FIL · PIISSIMO · FEC ·
H · S · E ·

Descripsit A. Schoene; Lavigerie n. 108.

3 anni non sunt scripti.

399

D · M · S ·
FELIX · CAESARIS · Ñ ·
SER · DONATAE · FIL ·
TABELLARIVS · PIVS ·
VIXIT · ANNIS · PLVS ·
MINVS · XXXX · VICTO
RIA · CONSERVA · FECIT ·
H · S · E

Descripsit A. Schoene; Lavigerie n. 88.

400

D · M · S
GALLVS · CAES · Ñ · SER · TAB · PIVS
VIXIT · AN · XXVIII · DIES · XII
EVGENIA · CAES · N · SER · VXOR
ITEM · VIX · AN · XVIII · M · III ·
H · S · E

Descripsit A. Schoene; Lavigerie n. 85.

401

DIS · M · SAC
EVSEBES · PIVS
VIX · ANNIS · ĪĪĪĪ
MENS · X · D · XVII
HERMEROS · AVG ·
TAB · VICAR · SVO · FEC ·

Descripsit A. Schoene; Lavigerie n. 35.

402

D · M · S
NATALIS · AVGV*st.*
SER · TABELLAR*ius*
VIXIT · ANN*is*
H S *e*

Descripsi; Lavigerie n. 118; Cagnat *arch. des miss. scient.* IX (1882) p. 132 n. 190.

403

FLAVIAE · FORTVNATAE
MATRI PIISSIMAE FECT ET sic
VIX · ANN · LX ·
PRIMIGENIVS · AVG
TABELLARIVS · INPESA
SVA
H · S · E ·

Descripsi; Lavigerie n. 239.

404

DIS · MAN · SACR ·
SATVRNINVS · AVG
TABELLAR · PIVS ·
V · A · XXV · H · S · E

Descripsi; Lavigerie n. 150.

15. Tabularii.

405

DIS · MANIBVS · SACRVM ·
T · FLAVIVS · AVG · LIB · LAETVS ·
TABVL · PIVS · VIXIT · ANNIS · LXX ·
H · S · E ·

Contuli; Lavigerie n. 188.

406

DIS · MANIBVS · SACRVM
T · FLAVIVS · AVG · LIB · TERTIVS ·
TABVL · PIVS · VIXIT · ANNIS · LXX
H · S · E ·

Descripsi; Lavigerie n. 186.

16. A vectigalibus publicis.

407

DIS · MANIBVS · SACRVM
M · M · COCCEI · VERECVNDVS ·
ET · VERVS · PYTHAGORA · F AVG sic
LIB PROC · IIII · P · A · BENE MERENTI ·
H · S · E ·

Descripsit A. Schoene; Lavigerie n. 123.

3 *Pythagora*[*e*] corr. Mommsenus supra p. 117 adn. 1.

408

FLAVIA · AVG · LIB · SVCCESSA
PRINCEPS · AVG · SER · $\overline{IIII}$ · $\overline{P \cdot A}$ ·
CONIVGI · DVCLISSIMAE
DE · SVO · FECIT · PIAE · VIXIT
ANNIS · XXXXV · H · S · E

Descripsit A. Schoene; Lavigerie n. 78.

2 ante $\overline{IIII}$ · $\overline{P}$ · $\overline{A}$ · desiderari officii enuntiationem adnotat Mommsenus supra p. 117 adn. 2.

c. HOMINES ALII.

409

D · M · S
HOSPES · CAES · ÑÑÑ · SER · P
VIX · ANN · XVIII · M · III ·
DIEB · XVII · FRATER
MERENTI · FECIT

Descripsit A. Schoene; Lavigerie n. 24.

4 post DIEB spatium trium litterarum vacat propter lapidis vitium.

410

DIS MAN SAC
MINICIAE PRIMAE QVAE VIXIT
ANNIS XXVI NICODROMVS AVG
PIAE ET BENE MERENT VXORI FECIT
PRIMA AETATE TVA RAPTA ES KARISSIMA CONIVNX
ANNIS BIS DENIS ET SEX TIBI VITA PROBATA EST
ROMA TIBI GENVS EST FATVM FVIT VT LIBYS ESSES
DVCERIS AD STYGIAM NVNC MISERANDA RATEM
INQVE TVO TRISTIS VERSATVR PECTORE LETHE
VT NON COGNOSCAS ME MISERANDA PIVM
MVNVS ERAT FORTVNA TVVM SERVARE PVDICAM
ET POTERAS AMBOS ITALIAE DARE TV
A MVLTIS FLETV RENOVAVERIS O BONA SIMPLEX
CVM TE IN CONSPECTV NON HABEAM COMITEM
H S E

Descripsi; Lavigerie n. 149.

Vs. 5—14:

Prima aetate tua rapta es, karissima coniunx;
Annis bis denis et sex tibi vita probata est.
Roma tibi genus est, fatum fuit, ut Libys esses;
  Duceris ad Stygiam nunc miseranda ratem.
Inque tuo tristis versatur pectore lethe,
  Ut non cognoscas me, miseranda, pium.
Munus erat, Fortuna, tuum servare pudicam,
  Et poteras ambos Italiae dare tu.
A multis fletu renova[b]eris, o bona, simplex,
  Cum te in conspectu non habeam comitem.

411

DIS MANIBVS
THEODORI
FAMILIA · L · SCRIBONI
RAVI · CASSIANI
CONSER B · M

Descripsi; Lavigerie n. 238.

II.

412—450 sepulcretum alterum repertum in loco, qui d. Bîr-el-Djebana, a priore distante passus circiter 150 inter meridiem et occidentem.

a. MILITES.

412

D M S
IVLIVS · FELIX
M · LEG · Ī · AIVTRICIS
PIVS · V · A · LV · M · X
H S E

Descripsi. Delattre *miss. cath.* 685 n. 58.

413

*dis ma*NIBVS
. . . . . . IS · VETER ·
*vixit an*NIS · LXXX ·
. . . . . NA · VXOR
*fecit pi*ISSIMO

Descripsi. Delattre *miss. cath.* 680 n. 24.

---

b. OFFICIALES.

1. Adiutores a commentaris.

414

DIS · MANIBVS
SACRVM ·
ALEXA · AVG · SER · ADIVTOR
COMMEN · PIVS · VIX AN · XXI
H S E

Descripsi. Delattre *miss. cath.* 679 n. 2.

415

D · M · S ·
CELADVS · CAESARIS
N̄ · SER · ADIVT · A
COMMENTARIS ·
PIVS · VIXIT · ANNIS ·
XXIIII · MENS · VII · H · S · E

Descripsi. Delattre *miss. cath.* 680 n. 14.

416

D · M · S ·
CHRESTVS · AVG · SER · ADIVT ·
A COMM · PIVS · VIX · ANN ·
$\overline{XXXXII}$ · MEN · VI · DIEB · XV ·
H s E

Descripsi. Delattre *miss. cath.* 680 n. 15.

417

D M S
PRIMIGENIVS · AVG
ADIVTOR · A COMMENT
VIXIT · ANN · XXXVII
PRISCVS · FRATRI · FECIT

Descripsi. Delattre *miss. cath.* 685 n. 50.

2. Adiutores tabulari.

418

D ◊ M ◊ S ◊ T ◊ AELIVS · AVG ◊
LIB · FORTVNATVS · PIVS ◊
ADIVT · TABVLARI · A MEN ◊
SA · VAGENS · I VIXIT · AN ◊ sic
LXV · M · II · LIB · EIVS · FECER ◊
H ◊ S ◊ E ◊

Descripsi. Delattre *miss. cath.* 680 n. 11.

419

DIADV
*meni adi*VTORIS
*tabul. p. u. a. l?*VIII

Descripsi. Cf. supra p. 111.

420

. . *f*RVCTV*s adiutor*
*tabu*LARIO*rum* ....

Descripsi. Cf. supra p. 111. Supplementa non sunt certa.

421

D · M · S ·
MEMOR · AVG · SER · AD
IVTOR · TABVL · PIVS · VIX
ANNIS · XL · VI · H · S · E ·
AELIA · VICTORIA · CONIVGI · P · F ·

Descripsi. Delattre *miss. cath.* 685 n. 53.

422

D · M · S ·
MONTANVS · ADIVT · TAB
P · V · A · XL ·
H · S · E ·

Descripsi. Delattre *miss. cath.* 685 n. 55.

423

D · M · S
NICO · AVG · *Verna*
ADIVTOR · TA*bula*
r i V A

Descripsi. Delattre *miss. cath.* 679 n. 3.

424

D · M · S ·
PRISCVS · AVGG · SER
ADIVT · TABVLARI · PIVS ·
VIXIT ANN XXVI $\overline{M}$ $\overline{IIII}$ ·
D · $\overline{X}$ · H · S · E ·

Descripsi. Delattre *miss. cath.* 685 n. 52.

425

D · M · S
STERCEIVS
CAES · N · SER ·
ADIVT · TABVL ·
TRIB · P · VIX · AN · L ·
H S E

Descripsi. Delattre *miss. cath.* 685 n. 54.

3. Calculator (?).

426

*cae*S · Ñ · SER
*calcu*LATORI ·
*p. vixi*T · AN · XXX

Descripsi. Delattre *bull. épigr. de la Gaule* III (1883) p. 83 n. 141.
2 [*calcu*]*latori* supplevit Mommsenus dubitans supra p. 110 n. 5.

---

4. Chorographus.

427

d m S
o . . . . . S · AVG · CHO
*rog*RAPVS · PIVS · T
t VIXIT · ANNIS · LXVI T
B CONIVNX · CONIVGI L
BENE DE SE MERENTI
Q FECIT · H · S · E S

Descripsi. Delattre *miss. cath.* 685 n. 57.

---

5. Cursores.

428

D M S
SATVRV*s* AVGG SER
ET TIITCV*s* AVGG SER
CVRSO RES · HIC · S · S
COLLEGIVM CVRSO
RVM ET NVMIDARV
FECIT

Descripsi. Delattre *miss. cath.* 685 n. 73.
3 Nomen est fortasse *Ti*[*ti*]*cus*. Cf. supra p. 114.

6. Custos Larum.

429

D · M · S
FELIX · CAESARIS
NOST · SER · CVSTOS
LAR · MIN · P · V · A · LXXVI
M · III · D · XV · AELIA · IA
NVAR · CONS · PIA · FEC

Delattre *miss. cath.* 680 n. 20. Ego non vidi.

---

7. Dispensator.

430

D ❦ M ❦ S ❦
EPICTETVS ❦ AVGVS
TORVM ❦ VER ❦ DISP ❦
REG · THVG · PIVS · VI
XIT · ANN · XXXVII ·
AELIA · SATYRA · PIO · MARITO
FECIT

Descripsi. Delattre *miss. cath.* 680 n. 9.

8. Medici.

431

D I S · M A N I B V S
S A C R
G E S S I A · L V S C I N A
P I A · V I X I T · A N · X X X
H S E
TI CLAVDIVS M*a*TRILLVS MEDICVS PIAE
VXORI FECIT

Descripsi. Delattre *miss. cath.* 685 n. 56.
6 MTRILLVS est in lapide.

432

D · M · S ·
M · MACRIVS · TROPHIMVS
AVG · LIB · MEDICVS · PIVS
VIXIT · ANNIS · XXXXV
FECER · LIB · EIVS · PATRONO
BENE DE SE MERENTI

Descripsi. Delattre *miss. cath.* 684 n. 41.

433

SECVNDVS . AVG ·
MEDICVS · PIVS ·
VIXIT · ANNIS ·
XVII · MENSIBVS ·
XI · DIEBVS · X ·

Descripsi. Delattre *miss. cath.* 680 n. 21.

---

9. Mensor agrarius.

434

D · M · S
VICTOR · CAES · N̄ · SER
MENS · AGRAR · PIVS
VIX · AN · LXV · H · S · E

Descripsi. Delattre *miss. cath.* 680 n. 19.

10. Notarii.

435

D · M · S ·
FELIX ❧ AVGVSTOR · VERNA
NOTARIVS ❧ PIVS VIXIT AN̄
XXV M · I DIEB · XXVIII H VIII
H ❧ S ❧ E ❧

Descripsi. Delattre *miss. cath.* 684 n. 49.

436

DIS · MANIB · SACR ·
THOAS · AVG · SER ·
NOTAR · PIISSIMVS ·
VIXIT · ANNIS · XLVI ·
H · S · E ·

Descripsi. Delattre *miss. cath.* 680 n. 16.

11. Nutrix.

437

*ge*LLIA · EN·
//NVTRIX
*u*IXIT · AN

Descripsi.

12. Pedisequus.

438

D · M · S
FELIX · AVG · PEDISEQVVS
PIVS · VIX · ANN · XXXX
FORTVNATA · PIA · VIXIT
ANN · III · MENS · IX
TERTVLLA · PIA · VIX · ANN · III
MENS · IX · H · S

Descripsi. Delattre *miss. cath.* 680 n. 13.

13. Philosophus.

439

ΘΕΟΙϹ ∖ Λ / Ο Ϲ
Τ · ΦΛΑΟΥΙΟϹ ΜΑΞΙΜΟϹ
ΚΡΗϹ · ΓΟΡΤΥΝΙΟϹ ΦΙΛΟϹΟΦΟϹ
ΕΝΘΑΔΕ ΚΕΙΤΑΙ ΒΙWϹΑϹ ΕΤΗ
ΤΕϹϹΕΡΑΚΟΝΤΑ ΚΑΙ ΟΚΤW
ΕΠΟΙΗϹΕΝ · ΦΛΑΟΥΙΑ · ΕΡΜΙ
ΟΝΗ ϹΥΝΒΙW · ΕΥΨΥΧΕΙ
ΚΥΡΙΕ ΜΟΥ ΜΑΞΙΜΕ ΕΓW
ϹΟΥ ΠΕΡΙΨΗΜΑ ΤΗϹ ΚΑΛΗϹ
ΨΥΧΗϹ

Descripsi. Delattre *miss. cath.* 679 n. 5.

Sub litteris, quae nunc exstant, dispiciuntur vestigia eiusdem tituli, sed maioribus litteris scripti ac deleti, ut opinor, quod marmor, si litteris tam grandibus continuaret, titulo non suffecturum esse lapicida sero intellexit. Etiam v. 1 sunt litterae leviter incisae tituli cuiusdam, quem prius in tabulam inscribere lapicida coeperat, reliquiae.

---

14. Praeco.

440

DIS · MAN · SAC ·
SVCCESSA · CAES · SER · PIA ·
VIXIT · ANNIS · XXXVI ·
FECIT · FORTVNATVS ·
PRAECO · CONIVGI · BONAE ·
H · S · E ·

Descripsi. Delattre *miss. cath.* 680 n. 22.

15. Procuratores.

441

DIS · MANÍBVS · SACRVM sic
HYPNVS · PIVS · VIXIT ·
ANNIS · XXIII · HIC · SITVS · EST ·
ASIÁTICVS · AVG · LIB · PRÓC ·
REGIÓNIS · ASSVRÍTÁNAE
PIÓ · ALVMNÓ · BENE · DÉ · SÉ ·
MERITÓ · - FÉCIT ·

Descripsi. Delattre *miss. cath.* 684 n. 42.

442

D ❦ M *s*
M ❦ VL ❦ AVG ❦ L*ibert*
VS ❦ EX PROC ❦ R*eg. uci*
TANAE ❦ PIVS ❦ V*ix. an*
NIS 〉 LXXXVI *ulpi*
VS ❦ ALEXA*n*DER ❦ *fil.*
PATR*i* ❦ DVLCI *e*T IN*com*
PARABIL*i* · FEC*i*T ❦

Descripsi. Delattre *miss. cath.* 680 n. 10; repetivit Cagnat *bull. épigr. de la Gaule* II (1882) p. 230.

3 fin. perierunt, ut apparet, non amplius quinque litterae. Ergo supplementum, quod posui, verum esse crediderim. Ceterum cf. n. 418. 430. 441 et Cagnat l. l. — 5 〉 interpunctionis signum est.

16. Saltatrix.

443

THYAS · SALTATRIX
METILIAE · RVFINAE
VIXIT · ANNIS · XIIII
THALAMVS · SPONSAE · SVAE

Descripsi. Delattre *miss. cath.* 680 n. 23.

---

17. Tabellarii.

444

D · M · S ·
SEVIA · VENVSTA ·
PIA · VIX · AN · XXX ·
FECIT · FELIX · AVG · LIb · OPTIO ·
M · H · S · E ·

Descripsi. Delattre *bull. épigr. de la Gaule* III (1883) p. 25 n. 96.

4 seq. hunc optionem praefuisse collegio tabellariorum coniecit Mommsenus supra p. 114 cf. Hirschfeld *die kaiserl. Verwaltungsbeamten* p. 106 seq. — 5 nota M quid significet ignoratur.

445

D · M · S ·
FLORVS · AVG · SERVS · sic
TABELLARIVS · VICXIT ·
AN · LXXXII · M · V · D · VI ·
H S E

Descripsi. Delattre *miss. cath.* 680 n. 18.

446

D · M · S ·
SATVRA · AVG · SERVA PIA VIXIT
ANNIS · XXXV · FECIT MARTIA
LIS · TABELLARIVS · CONIVGI
DE SE BENE MERENTI
H · S · E ·

Descripsi. Delattre *miss. cath.* 685 n. 51.

447

D M S
SECVNDVS AVG SER
TABELLARIVS PIVS
VIXIT ANNIS > XXVIII
BENE MERENTI FRA
TRI CARISSIMO
H S E

Descripsi. Delattre *miss. cath.* 680 n. 17.

448

TABELL · PIVS · VIXIT
AN · XXVIIII · H · S · E ·

Descripsi. Delattre *bull. épigr. de la Gaule* III (1883) p. 26 n. 112.

---

18. A vectigalibus publicis.

449

. . . \ YMNVS ·
f. . . . I · SOC · IIII · P · A ·
a r c ARI · VIXIT ·
ann. . . II · H · S · E ·

Descripsi.

Supplementa sunt Mommseni supra p. 117.

c. CARMEN.

450

D · M · S
EXIMIA · SPECIE · IACET · HIC · PRISCILLA
PVELLA · SEX · ET · VIGINTI · SECVM
QVAE · PERTVLIT · ANNOS HANC · FRA
TRES · PIETATE · PARI · MAESTIQVE · SO
ROREM · SEDIBVS · ELYSIIS · CONDIDE
RVNT · TVMVLO · VICTOR · VIX · AN · V

Descripsi. Delattre *miss. cath.* 679 n. 6.

Tres sunt hexametri versus et unus pentameter.

---

451 ad n. 1027 p. 929: servatur hodie Tarvisi Italiae in oppido in museo. 1 lege FL·ANTIGONA et 8 POTIONIS CALICES. Villefosse *bull. crit.* 1882 p. 447. Idem probatur ectypo, quod Villefossii humanitati debeo, quamquam litterae F et E, T et L in eo non facile dignoscuntur.

---

452 ad n. 10530: Recognovi. 1 mihi visum est ANISE. — 3 *ben*CENNENSES. Adeodatus episcopus Bencennensis interfuit collationi Carthaginiensi a. 411 cf. Harduinus conc. I, 1082 *D*, qui provinciae proconsulari oppidum attribuit. Alterum titulum, quo etiam de situ huius civitatis docemur, infra referam n. 558.

---

453 tabulae marm. fragmentum undique fractum rep. Carthagine in vico Duar esch-Schot, nunc St. Louis in museo.

	THYREV
I/AM	THRONOS
*m*ARGINEM	BIS·FRI.......? *de-*
....	LEBIT NO
....	TVDINEM
STE	THYRSOS ⟩ NO
C/RIs	TIO·EST·SE\
	ENDO
	THORAX
	DERI
	HISTOS ⟩ DVM
A	CANEON ⟩ SP/
	NOLI TIM
I	RIBVS · QV
	CERAVNIVs

Descripsi et ectypum sumpsi; Delattre *bull. épigr. de la Gaule* II (1882) p. 176.

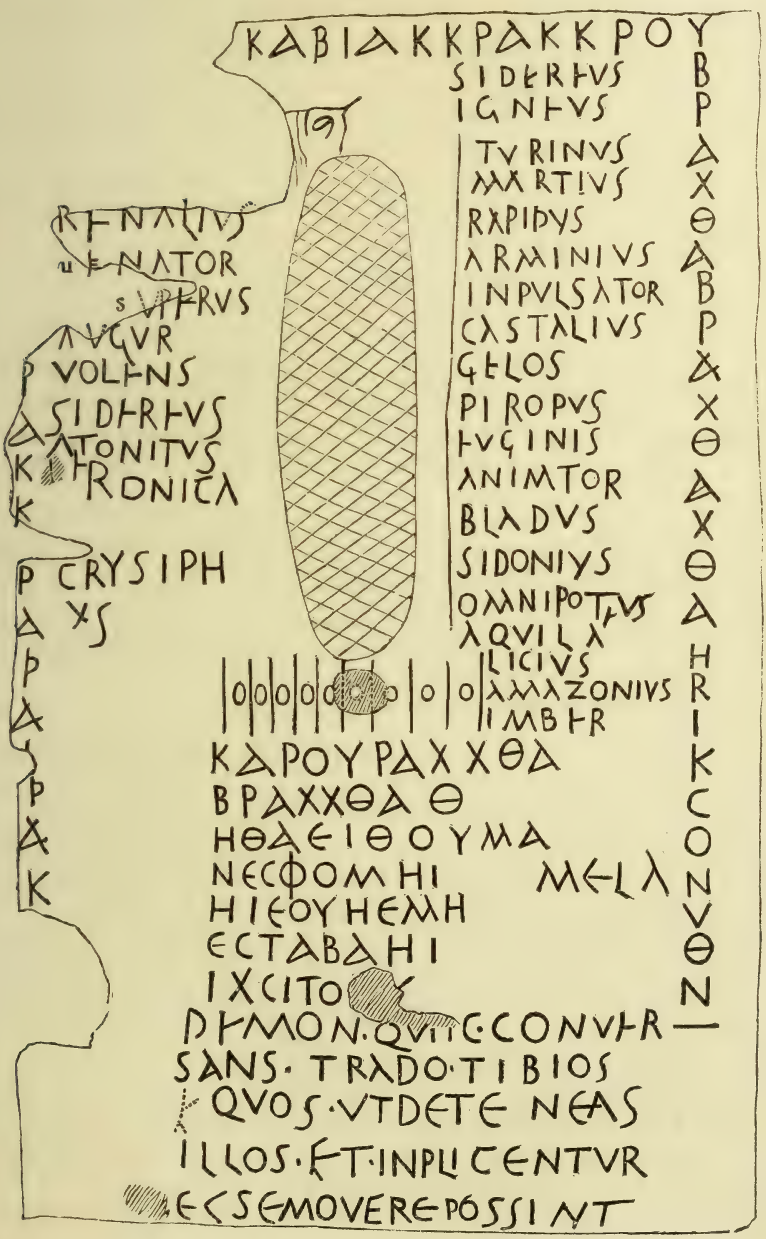
II, 1 littera paenultima non est certa, neque magis reliquarum partes superiores. — 7 elementum extremum litterae V esse mihi visum est.

Fragmentum est tabulae, in qua utensilia instrumentave ad religionis cuiusdam caerimonias pertinentia Graece appellata recensentur et explicantur.

454—456

TABVLAE EXECRATIONVM.

454 tabula plumbea alta m. 0,32, lata 0,17, quae prodiit convoluta ex uno sepulcrorum familiae imperatoriae, quorum titulos selectos supra edidi n. 343—411. Adservatur in museo S. Ludovici.

Delineavi summa diligentia. Delattre *la France illustrée* 1882 n. 384 et *les missions catholiques* 1882 n. 680 p. 286.

Col. prior. 6 exspectes *I*]*rena*[*e*]*us.* — 13 [*B*]*eronica.* — Col. post. 12 *Eug*[*e*]*n*[*e*]*s.* — 13 *Anim*[*a*]*tor.* — 14 *Bla*[*n*]*dus.*

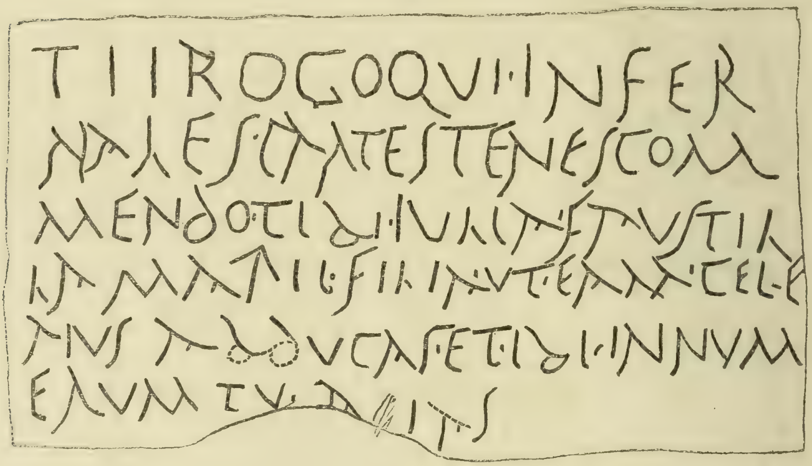
V. 28 seqq. *Demon, qui* (*h*)*ic conversans, trado tibi* (*h*)*os, quos ut deteneas illos et inplicentur* [*n*]*ec se movere possint.*

Conferas de toto harum inscriptionum genere Wachsmuth *mus. Rhen.* XVIII (1863) 559 seqq., XXIV (1869) 474 seqq. Wordsworth *fragm. of early Latin* p. 230 seqq. Bücheler *mus. Rhen.* XXXIII (1878) p. 76 seqq.

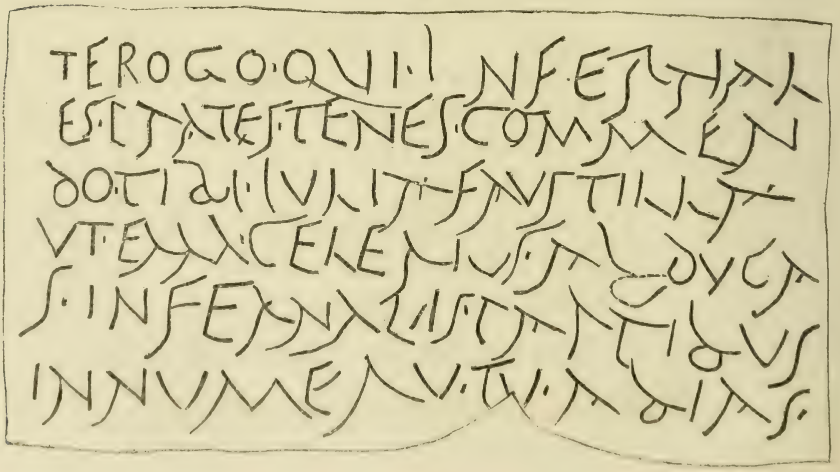
Animadvertas participium praes. pro verbo finito positum sicuti saepissime in *casis litterarum* Grom. vet. rec. Lachmann p. 331 seqq., 310 seqq. et alibi. [Mihi est *conversas* = *conversaris.* Th. M.]

455 tabula plumbea alta m. 0,13, lata 0,25 reperta convoluta Carthagine in sepulcro; adservatur in museo S. Ludovici.

a

b

Delineavi. Alterius lateris titulum ed. Delattre *bull. épigr. de la Gaule* II (1882) p. 181.

a) *Te rogo, qui infer|nales crates tenes, com|mendo tibi Iulia(m) Faustil|la(m) Marii filia(m), ut eam cele|rius abducas et ibi in num|erum tu (h)a[b]ias.*

b) *Te rogo, qui infernal|es crates tenes, commen|do tibi Iulia(m) Faustil-la(m), | ut eam celerius abduca|s infernales partibus, | in numeru(m) tu (h)abias.*

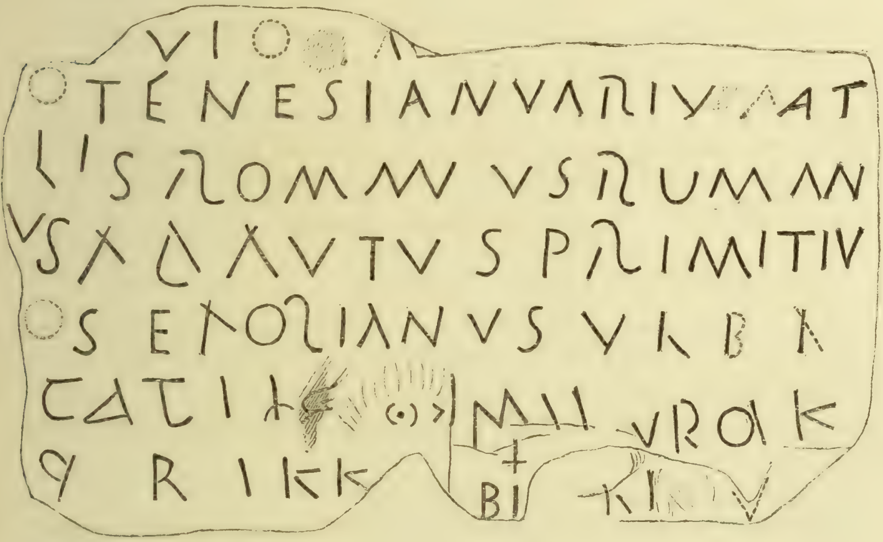
crates ut genus tormenti maleficorum apud scriptores haud raro commemorantur; invocatur igitur daemon, qui iis in inferis praepositus esse credebatur.

in numerum scilicet damnatorum ad torquendum ei traditorum.

celerius comparativus pro positivo vel superlativo usurpatus cf. Wölfflin *lat. und roman. Comparation* 1879 p. 63 seqq., 68.

---

456 tabula plumbea lata m. 0,10, alta 0,05 reperta convoluta Carthagine in sepulcro.

Delineavi titulum difficilem.

Intellego haec: . . . *tenes Ianuariu*[*s*, *N*]*at*[*a*]*lis, Romanus, Romanus, Adau*[*c*]*tus* (sic legit Mommsen), *Primitivos, Ef*(?)*orianus, Ulp?*(*ius*) [*Pa*]*cati* . . .

XLII, 4. MVSEVM MOHAMMETANVM (p. 145).

457 ara calcarea alta m. 1,42, lata 0,42, crassa 0,40 Tunete in hortis ministerii Francogallici, quo venit ex museo Mohammetano.

femina sinistra calathum tenens, dextram in puellae capite ponens.

ITIVS · FELIX · ZOBBORITA*nus*
..ESIAE · GENEROSAE · COIVG*i*
SIBI · CVM · SIA
VM

Descripsi et ectypum sumpsi. Edid. Cagnat *rapport* II p. 144 n. 236. Civitas, quo spectat *Zobborita*[*nus*], ignota est.

XLVII. VTICA (*Hr. Bu Schater* p. 149. 931).

458 ad VIII, 1182: Recognovi partem tituli mediam, quae olim descripta a Christiano quodam Humberti administro in Uticae ruinis intra a. 1822—30 nunc ab interitu vindicata adservatur in aedibus archiepiscopi Algeriensis.

Q · OCTAVIO · VOLVSIO THVSCEN*io* . . . . . .
C·V·COS·SALIO·COLLINO PRAET CAND *Supr. quaest. cand. x uiro*
STLITIB · IVD · ET · GEMINIAE VVLCACIAE *c. f. eius rarae uirtutis*
MIRAE BONITATIS · ET · EXIMIAE · INNOC*entiae fem. ordo colon.*
5 VTIK·CVM POPVLO·PATRONO·A PARENT*ibus ex aere coll. fecit.*

Edidit supplementis additis de la Blanchère *bull. de corr. afric.* I (1882) p. 26 n. 12.

2 [potest item fuisse *sevir eq. R.*; nam non semel seviratus postponitur quaesturae; cf. C. V, 531 cet. Th. M.]

---

459 Uticae, *borne du côté du couchant, sur le sommet du monticule, près de la maison du général Ben-Ayad* d'Hérisson. Nunc est Parisiis.

FL · FAVSTINIAN · HORTOS
AD DIAN · IVG · XX P · VI ·
ITEM · SABINIVS · MV
NTANVS · F · SEXTI
5 IVG · XXVIII · P · VIII

Hérisson *rélation d'une mission arch. en Tunisie* p. 83; Héron de Villefosse *bull. épigr. de la Gaule* I a. 1881 p. 266; Cagnat *revue arch.* XLII (1881) p. 244.

3 seq. SABINIV Cagnat MVNIANVS Hér. Villef.

[Villefossius intellegit pedes quadratos VI et VIII, ut significentur areae duae. Magis crediderim duos dominos hortorum ad Dianam alterum, alterum contermini fundi Sextiani viam ita instituisse latam p. XIV, ut maioris fundi dominus daret pedes VIII, minoris VI. Illustratur ita quae memoratur apud Ulpianum Dig. 43, 8, 2, 22 via constituta *ex collatione privatorum.* Itaque sic interpretor: *Fl(avia) Faustinian(a) hortos ad Dian(am) iug(erum) XX (habens dedit) p(edes) VI; item Sabinius Muntanus f(undum) Sexti(anum) iug(erum) XXVIII (habens dedit) p(edes) VIII.* Th. M.]

LI. VAGA (*Bêdja* p. 156).

460 (= 1217) Bêdja. Huius tituli magni fragmentum, quod apud Wilmannsium littera *c* notatur, et tria fragmenta nova repperit Vincent in Arabum coenobio quod dicitur Zâwia Sidi Mohammed Ben Aïssa muris immissa.

imp. caes. divi m. aNTONINI · PII · GERMANICI · SARMAt FILIO · DIVI · COMMODI · FRATRI DIVI · ANTONINI · PII · NEPOTI . DIVI · HADR*iani* · PRONEP · DIVI · TRAIANI · PARTHICi · ABNEP · DIVI · NERVAE · ADNEPOTI · L · SEPTIMIO *severo pio pertinaci aug.* ||

arab. adiab. parth. max. poNTIf. MAXIMO · TRIB · POTEST · XVII IMP · XII · COS · III · PP · ET · IMP · CAESaRI · L· SEPTIMI · SEVERI · PII · PERTINACIS · AVG · ARAB · ADIAB · PARTh. MAX · filIO · DIVI · M · ANTONINI · PII · GERMAn. *sarmat. nep. divi antonini pii* || a. 209

pronep. divi hadriani ABNEP · DIVI · TRAIANI · PART · ET · DIVI · NERVAE · ADNEP · M . AVRELIO · ANTONINO · PIO · FELICI · AVG · TRIB · POTEST · XI · IMP . II · COS · · III ET · *p.* SEPTIMIO · sEVERO · GETAE · *nobilissimo caesari principi iuventutis et iuliae domnae augustae* ||

matri augg. et cASTRORVM · COL · SEPTIMIA · VAGA · NOMINI · ET · AVSPICIIS · DIVINIS · EORVM · INLVSTRATA · PER · T · FLAVIVM · DECIMVM · PROCOS · C · V · COLONIA · DEDVCTA ARCVM · FECIT · ET · NVMINI · AVG · EORVM · DICAVIT ||

Descripsi fragmenta quod est in Corpore *c* et Vincentiana primum et tertium et alterius partem priorem; posteriorem nunc muro tectam mihimet ut describerem non contigit, sed descripsit Vincent, qui ante me edidit cum reliquis *comptes-rendus de la séance de l'acad. d'Hippone du 12. oct.* 1882 p. 4 n. 4. 5. 6, cf. *comptes-rendus du 23. nov.* p. 4 seqq. Quae ipse non vidi, sed viderunt alii, litteris obliquis expressa sunt.

4 leg. *nomin*[*e*].

Ceterum nunc apparet Coratium in fragm., quod est *d* apud Wilmannsium, ex arbitrio alia omisisse, alia addidisse. — M. Aurelio Severi filio cum tribuatur tribun. potestas XI, aut est statuendum hic usurpari rationem numerandi illius potestates tribunicias incipientem ab anno 197 (cf. Wilm. exempla 989. 992. 1473*a*. 1520), aut numerum istum corruptum esse; nam Severi tribun. potestatem v. 2 in lapide fuisse XVI, non XVII non crediderim. Denique nunc demum discimus hunc titulum insignem in arcus attica positum fuisse.

---

461 Bêdja in columnae trunco.

I O R I N O E
R E G R I O ·
B I B I T O R I · B O
N O · V I X · A N · X L
H · S · C · sic

Descripsi. Edid. Vincent *compte-rendu de l'acad. d'Hipp. du 12. oct.* 1882 p. 5. De lectione noli dubitare.

[*Eregrio* errore est pro *egregio*, puto. Sed antea vocabulum requiro, quale foret *cenatori*; fortasse *cenatori maiorino* ita usurpari potuit. Th. M.]

462 ad n. 1225: 1 videtur esse T · RVTILIVS cet. — 3 init. ET · CVR cet.; in fine TVP//\\ /

LI*a*. *Gasr Mezuâr.*

Rudera valde conspicua, quibus nomen est Gasr Mezuâr, sita ad viam, quae nunc Vaga ducit Mater, Vaga distant 13 chiliom. Descripsit ea Moinier *bull. de l'acad. d'Hippone* XVIII (1883) p. 59 seqq. Reipublicae, quae ibi constitit, *decuriones*, dum ne sint Vagenses, commemorantur n. 464 et 468, **duovir i. d.* et **curator rei publ.* in titulo quarti fere saeculi n. 466. Illi vicinum et quodammodo attributum fuisse saltum imperatorium eo probatur, quod rescriptum ad eius colonos missum ab imperatore Commodo n. 465 ibi videtur propositum esse.

463 Gasr Mezuâr, nunc Bêdja in Francogallorum castris.

ΚΟΙΝω
ΘΕω

Descripsi. Edid. de Maritan *compte-rendu de l'acad. d'Hipp. du 12. oct.* 1882 p. 6.

---

464 Gasr Mezuâr, nunc Bêdja in Francogallorum castris.

PRO · SALVTE · IMP · CAES · M · AVRELI · ANTONI
NI · AVG · ARMENIACI · MEDICI · PARTHICI · MAXIMI
GERMANICI · ET · FAVSTINAE · AVG · LIBEROR · Q · EOR ·
VICTORIAS · DVAS · QVAS . C ANNEDIVS · SEVERVS
ob HONOREM · DECVRIONATVS · C · ANNEDI · HONO
*rati se*VERI · TERENTIANI · ET · C · ANNEDI · SEVERI
. . . . ATI · FILIOR · SVOR · TAXATIS · LEGITIM
*is apud acta pro*MISERAT · C · ANNEDIVS · HON*ora-*
tus seuerus terentianus FIL · EIVS · AMP *liata pe-*
cunia posuit idemq. dedicauit l. d. d. d.

Descripsi. Ed. Vincent et Papier *comptes-rendus de l'acad. d'Hipp. du 12. oct.* 1882 p. 2 et *du 23. nov.* p. 11.

7 *taxatis legitimis* cf. tituli Zamensis supra n. 289 v. 4 seq.: *taxatione — ampliata.* [Praestat opinor *taxatis legitim(is)* [*ampliatis pro*]*miserat.* Th. M.]

---

465 Gasr Mezuâr in lapide alto m. 0,79, lato 0,50, crasso 0,36, litt. v. 1 — 3 m. 0,02, v. 4 seqq. 0,015. Nunc adservatur Bêdja in Francogallorum castris.

V
NSI . . . S·Ñ·P
ꞁII/ ꞁCRI . . . . . DE NOSTRC
. . . CIIICONS . . ORVIVIEI SI QVANDO CEIIᵀ\\ IV
ꞀNDAS·NVLLVS·ENIM NON CVM T.PTI.VILQVAR . . HOMI
ꞀRTAMVR VBI LIBERE MORARI POSSIMV. ꞀIV⁻ . . . . . ESTVTATVR
EBIMVS ITA TAMEN VT LICEAT CVM OPVS FVER' . . . . . \MFACII . . STR
PALEAMIN LATERIBVS DVCENDIS ET M . . . . SCOND. I . . . S
ITANIVS FELIX · P · QVINTI · F · L · OCTAVI . . . . . VARIVS·N
OFFICIA · REDEGERIS · IN POTESTATEM . . . . RVMIDEORIM
GAMVS · DOMINE PER SALVTEM ·TVAM· SVCCVRR.S·NOBIS ET
NT ARATORIAS·IIII·SARTORIAS·IIII·MESSICIAS·IIII·ET CVII /⁻
RVM FRVCTVM ET TABERNAE QVAE SEMPER PVBLICIS VSIBVS
\ENTI DE COMMVNE RE · M · C · SINGVLOS · MODIOS PRAEST'
T·TOTIDEM PRAESTARE DEBETIS · CAECILIO MARTI ''
*a*NTISTIO · BVRRO · · COS · ITEM · EXEA I a. 181
I SI ET SECVNDVM IVSSO TVO CONT
IDM
M · IN
DVCTO

Descripsi summa diligentia et ectypum sumpsi. Ediderunt Vincent qui repperit et Papier *comptes-rendus de l'acad. d'Hipp. du 12. oct.* 1882 p. 2 seq. et *du 23. nov.* p. 12 seq., Papier denuo *bull. de l'acad. d'Hippone* XVIII (1883) p. 100 seqq.

. . *nsi* . . . *s n(oster) p* . . [*me*]*rita* [*s*]*acri* . . . . . *de nostro* — *con*[*si*]*torum, et si quando* . . . [patientiam abrumpemus, facile eo res deducetur, ut his saltibus secedamus ad eorum iniurias effugi]*endas; nullus enim non cum t*[*e*]*rti*[*o*] *vel quar*[*to*] *homi*[*ni* id imperatur, quod semel debet, patientiam abrumpet, nec quicquam supererit nisi ut *domum re*]*vertamur, ubi libere morari possimu*[*s;* si] *v*[ero leg]*es tutatur* [maiestas tua, non amplius ter quaternas operas praestare *deb*]*ebimus, ita tamen, ut liceat, cum opus fueri*[*t palea*]*m fac*[*ere*] *str*[*amento*] — *paleam in lateribus ducendis et m* . . . . *s cond* . . . . . *s* . . . . *tanius Felix P. Quinti f., L. Octavi*[*us Ian*]*uarius, M.* [nomen — cum hos et horum] *officia redegeris in potestatem* [*illo*]*rum. Ideo rem*[iniscaris servorum tuorum et contra conductorum iniurias nobis subvenias. — *ro*]*gamus, domine, per salutem tuam, succurr*[*a*]*s nobis et* [sacro rescripto praecipias ne ultra illi miseros colonos vexent].

[Subscriptio imperatoris:]

. . . operas ne amplius vobis impona]*nt aratorias IIII, sartorias IIII, messicias IIII et cui* . . . *rum fructum, et tabernae, quae semper publicis usibus* [inservivit — vos praestare iubeo . . . *Clem*]*enti de commun*[*i*] *re m(odios centum), singulos modios praest*[*are* tot — *e*]*t totidem praestare debetis Caecilio Marti*[*ali* —

[*datum Romae Imp. Caes. L. Aurelio Commodo III et L. An*]*tistio Burro cos.*

Item exe[mplum epistulae .... procuratoris e. u. — ...] *si et secundum iusso tuo cont[ra* conductorum iniurias colonis subveni] — *id m.........* *m. in* — [*con*]*ducto*[*res* ...

Supplementorum quaecunque addidi non tamquam vera aut titulo proprie convenientia, sed tantum ad sententias aliquatenus illustrandas, litteris rectis exprimenda curavi.

[4 *consitorum, et si quando cella* Th. M.] — 5 [fortasse de agro sermo est modice fertili: *nullus enim non cum tertio vel quarto homi*[*nis laboribus respondet.*] Th. M.] — 6 *domum re*]*vertamur* est supplementum Mommseni, qui partem colonorum ex Italia oriundos fuisse existimat. — 7 *paleam facere stramento* cf. Plin. h. n. XVIII, 30 (72). — 8 *paleam in lateribus ducendis* cf. Marquardt, *Privatalterth.* II^1, 233. — 10 [*ubi hos et horum*] *officia redegeris in potestatem,* [*in futu*]*rum id eo rem*[*unerabitur.* Th. M.]. — 12 [cum parum verisimile sit duplo plures operas colonos hos debuisse quam Burunitanos, fortasse praestabit haec referre ad colonorum epistulam ita fere [*neve tot nobis operas imponant quot imposueru*]*nt aratorias* cet. Th. M.]

Hoc fragmentum qui legit paululum versatus in titulis Africanis fieri nequit quin meminerit libelli simillimi colonorum saltus Burunitani aucti imperatoris rescripto epistulisque procuratorum, qui ante hos tres annos in pago Sûk el-Khmîs in lucem prodiit. Accessit nuperrime tertium fragmentum (infra n. 471), repertum in pago qui hodie dicitur Ain-Zaga et pago Sûk el-Khmîs et regioni illi, unde originem ducit fragmentum supra transcriptum, vicino, quo initium rescripti imperatorii ad colonos Burunitanos pertinentis exprimitur iisdem verbis. Videmus igitur complurium saltuum Africanorum confinium colonos eodem fere tempore ac fortasse consilio inter se communicato de conductorum procuratorumque iniuriis ad Commodum libellos misisse. Quae is rescripsit, aut sola aut singulis libellis adiuncta et procuratorum de eodem negotio epistulis aucta in lapidibus incisa et in singulis saltibus in publico proposita sunt.

In hoc monumento, de quo nunc potissimum agitur, imperatoris rescriptum continetur vv. 12—16. Sequitur epistula procuratoris Carthaginiensis, ut mea fert opinio, vel certe Africani, qua is se ex iussu eius colonorum iniuriis subvenisse ad imperatorem refert. Reliqua incerta sunt. Ceterum qui hoc fragmentum cum VIII, 10570 comparabit, animadvertit colonos hos multo gravioribus oneribus astrictos fuisse quam Burunitanos; sed videas, quae ad v. 12 animadvertit Mommsen.

---

466 in lapide alto m. 0,60, lato 1,0, litt. 0,10 rep. Gasr Mezuâr, nunc Bêdja in castris.

M · SEMPIIR · AVGG · T · sic
VITATIS · ET ALIOS P/
IVVANTIBVS · CL · V
OVIR /// ʌ / TOP//

Descripsi. Vincent *comptes-rendus de l'acad. d'Hipp. du 12. oct.* 1882 p. 4 sic: SEMP////PRAMCI | VITALIS AVGVST | LVVANTIBVS CRV | SVIRTVS .....

[*Beatissimo saeculo dd. nn. Constanti et Constantis maximoru?*]*m semper*

Augg. T[. . . | . . . *ci*]*vitatis et alios p*. . . . | . . . [*ad*]*iuvantibus Cl*(*audio*) *V*[. . . | . . . *du*]*o vir.* [*i. d. cu*]*r*[*a*]*tor*[*e rei publ.* . . . . .

467 Bêdja in Francogallorum castris, quo lapidem transportatum esse suspicor de ruderibus Gasr Mezuâr.

pro salute dd. nn.
. . . .
. . . .
inuictissim O R V M P R I *ncipum*
PROPRIO SVMTV C *onstruxit*

Descripsi.

468 Gasr Mezuâr, nunc Bêdja in Francogallorum castris.

O IVLIANO · V · C · AM *plissimoq. proconsule*
per? . . . . . VM · EXCEPTO *rem*
D · D

Descripsi. Vincent *comptes-rendus de l'acad. d'Hipp. du 12. oct.* 1882 p. 3.

Proconsulem, qui hic significatur, Carolus Tissot *troisième rapport* p. 6 seq. conicit fortasse esse Caeionium Iulianum commemoratum in titulo Thubursicensi quem infra referam hoc: *dedicante Caeionio Iuliano amplissimo proconsule cla*[*rissimo viro*] eumque non diversum esse ab Alfenio Caeionio Iuliano Camenio praefecto urbi a. 333 et consulari Numidiae ante a. 330.

LI*b*. PAGVS THVNIGABENSIS (*Hr. Ain-Maabed*).

Nomen pagi neque apud scriptores neque in itinerariis invenitur, sed utique huc facit episcopus *Tunugabensis* qui interfuit collationi Carthaginiensi a. 411 (Harduinus conc. I, 1084*A*).

469 Ain-Maabed, *sur la route de Béja à la mer.*

au GVSTAE
s ACRVM
pa GVS THVNIGA
BENSIS

Descriptum a Vincentio edid. Papier *comptes-rendus de l'acad. d'Hipp.* 1882 n. IX p. 4 et n. X p. 4; ad ectypum Tissot ibid. 1883 n. I p. 5.

3 THVNICA Vincent-Papier.

LII*a*. SALTVS BVRVNITANVS (*Sûk el-Khmîs, Aïn-Zaga et vicinia* p. 932).

470 ad n. 10570: Lapidem denuo contulerunt Mommseni caussa Alfredus Schoene, praeterea R. Cagnat et E. Fernique cf. *revue archéol.* XLI 1881 p. 94 seqq. Mowat *revue archéol.* XLI 1881 p. 289. Quae ei invenerunt in exemplo in Corpore edito corrigenda, hic referam tantum non omnia: I, 1 EIVS Mowat. — 2 |S (omissa O) Schoene. — 3 seq. RM Mowat. — II, 6 fin. SVPLICANTIBV̄ (E supra). [Videtur S littera, quae in codicibus non raro formatur sic ſ, supra V addita esse; ut infra bis N̄ legitur pro *non*. Primus hic titulus est et adhuc unus qui compendium librariis usitatum exhibeat in marmore incisum. Th. M.] — 11 init. |IMO — 22 init. |TO (est fortasse *cer*]*to* vel *profec*]*to*) — 25 init. |T OMNINO cet. — 32 seq. RET ITA TOT DI (IITE) ut sit: *ret ita tot* [*retro*] Schoene. — III, 3 init. |ICARE ut suppleri iubeant: *i*]*mpulit nos miserrimos homi*[*nes rur*]*sum divinae providentiae* | [*tuae suppl*]*icare* Cagnat et Fernique. — 10 INTVLAE — 11 QVAM — 15 fin. NOSTR/ — 17 SCRIPSIMVS — 18 fin. HOM — 19 MNVM Schoene. — 20 CONDVCTOR — 24 RESCRIPTO Cagnat et Fernique; TVO N̄ MPL/ — 25 fin. ET — 28 MAESTATIS — 30 fin. QVIETEM/ spatium 6 litterarum — 31 AI — IV, 8 fin. EXIGATVR Schoene. — 14 QVAM Cagnat et Fernique. — vv. 16—21 videntur de industria exsculpti esse. — 28 COS/CVRA A. Schoene.

---

471 in lapide alto m. 0,53, lato 0,54, crasso 0,14, litt. v. 1 m. 0,055, v. 2 seqq. 0,045 rep. Aïn-Zaga *sur la limite des Mekna et des Ouchtettas* Vincent; *à 30 kil. environ au NNE. de l'Hr. Dakhla* Cagnat. Nunc Vagae in Francogallorum castris.

EXE·	IMP · CAES · M · AVRELI*us*
SAC·	COMMODVS
PRE	
SCRI	ANTONINVS · AVG · SARMATI
PTV	CVS · GERMANICVS · MAXIMVS
M·	LVRIO · LVCVLLO · ET · NOMINE · ALIO
VNC	RVM PROCVRATORES · CONTEM
	PLATIONE · DISCIPVLINAE ET
	INStituti mei cet.

Descripsi et ectypum feci. Ediderunt Vincent, qui invenit, et Papier *compte-rendu de l'acad. d'Hipp. du 28. déc.* 1882 p. 5 seq.; Cagnat *rapport* II p. 141 n. 234. — V. 8, quem descripsit Vincent, nunc periit.

Quae a manu sinistra minoribus litteris incisa sunt, legas: *exe*(*mplum*), *sac*(*rum*) *pr*(*a*)*escriptum unci?* [fortasse est [*h*]*unc*[*e*] pro *hoc*. Th. M.]

Regio, in qua nunc est Aïn-Zaga, saltui Burunitano non solum proxima est, sed adeo videtur pars fuisse eius (cf. Cagnat *bull. épigr. de la Gaule* II (1882) 233). Videmus igitur in vasto saltus territorio locis diversis rescripti imperatorii exempla aut sola aut una cum colonorum libello epistulisque procuratoriis ad aeternam rei memoriam et ad conductores a violentia deterrendos lapidibus inscripta et in publico proposita esse. Nam id monumentum, de quo hic agitur, quin rescriptum solum perhibuerit, pro litterarum magnitudine et ordine dubitari nequit.

LII*b*. BVLLA REGIA (*Hammâm-Darradji* p. 934. 980).

472 basis alta m. 0,86, lata 0,37, litteris saeculorum vel tertii exeuntis vel quarti rep. Hr. Hammâm-Darradji prope theatrum in rivo iacens.

aradiae RoS
ciae //NE//
//////E///
CALPVRNIA*e*
PVRGIL*l*AE
C ꟼ FILIAE
P ARADI ROSCI
RVFINI SATVRN*i*
NI TIBERIANICI
PATRONAE V
NIVERSVS ORDO

Cagnat *rapport* II p. 40 n. 40.

6 *c*(*larissimae*) *p*(*uellae*).

L. Aradium Roscium Rufinum Saturninum Tiberianum, cui dedicatus est titulus Privernas X, 6439 „litteris sequioris aevi scriptus", huius P. Aradi Rosci Rufini Saturn[i]ni Tiberianici cognatum fuisse, fortasse filium vel potius fratrem, ex nominum similitudine, cui accedit litterarum forma in utroque titulo aevum inferius indicantium, haud inepte conicietur. [Nisi idem est; praenomen enim in titulo Privernate imminutum est, hic autem fortasse legendum *Tiberiani c*(*larissimi*) *i*(*uvenis*). TH. M.]

LIII. *Bordj Halâl* (p. 157. 935).

473 in lapide lato m. 2,30, alto 0,36, litt. 0,065—0,05 rep. Bordj Halâl.

*l*IBERO · PATRI · AVG · SACRVM · PRO SALVTE · ET · VICTO*riis*
i A: NERVAE · TRAIANI · CAESARIS · AVG GERM *d*A*c*. . . .
///////COSI/RCVNOSOSAS/GIISTE/IIONORISIES/IINSESESCISCIVIORINORA . . . .
. . . .

Exscripsi ex ectypo mihi misso a Cagnato, quod tamen non sufficit ad enucleandum v. 3; edid. Cagnat *rapport* II p. 99 n. 175.

3 rettuli ut edidit Cagnat; dispicio in ectypo in medio versu HONORATIFLO (fortasse *Honorati filio*), in fine SIGNFLORINORA.

474 ad 10590. — 4 numerus III in litura repositus est. — 5 post AVG spatium vacuum est trium litterarum deletarum. Cagnat *rapport* II p. 100 n. 177.

LIV. SIMITTHV (*Schemtû* p. 158. 935. 980).

Titulos repertos in parietinis dictis Ain-Ksira a Simitthu tribus quattuorve chiliom. distantibus septentrionem versus cum Simitthensibus coniungere consentaneum visum est.

1. SCHEMTV.

475 Schemtû in columna marmorea ex lapicidinis eruta.

SVRA III E SENECIONe II COS a. 107
EX RAT FELICIS / / / / /
N DCXIII / / / XXX
T I I N R I S

Descripsi et ectypum contuli. Edid. Delattre *revue arch.* XLII (1881) p. 20 n. 19 (cf. Héron de Villefosse ibid. p. 32) et Cagnat *rapport* II p. 104 n. 179.

2 fin. FELICIS AVG Ser Cagnat. — 3 N DCXLIII cet. Cagnat. — 4 FIL NRIS Cagnat, TIINRIS Del., TIINRIS ego; cf. n. 488, 5 INRI/.

2 seq. *ex ratione Felicis* [*Aug. n(ostri) s(ervi)*] *n(umero) DCXIII*...

476 Schemtû in marmore permagno.

R
H A D R I A N I A V G D N
N CAX CLET · FORTIVO VARIO

Descripsi ut potui titulum difficilem et ectypum sumpsi.

1 compendium idem saepe invenitur in marmoribus incisum v. c. *annali dell' Inst.* 1870 p. 176 n. 50; p. 180 n. 141, ubi Bruzza falso interpretatus est. Significat *rat(ionis)* cf. ibidem p. 108. — [3 fortasse *Cl(earchus) et Fort(unatus) in quarto.* TH. M.]

477 Schemtû in trunco marmoreo permagno.

HADRIANI AVG N N CCLXIII
N///I RON COS

Descripsi et ectypum sumpsi.

Fortasse *N*[*ig*](*ro*) [*et Ap*]*ron*(*iano*) *cos.* a. 117.

478 Schemtû in marmore magno in opere posito in amphitheatro.

HA D RIAN I AVG
E / C / / / / / / / T
C A N I N I C
DVGERMCA II / /

Cagnat *rapport* II p. 110 n. 188.

479 Schemtû in marmore quadrato.

IMP ANTONINI AVG PII
N DCVI OF REGIA
ORFITO ET PRISCO COS a. 149
F C

Cagnat *rapport* II p. 105 n. 180.

480 Schemtû prope lapidicinas in marmore praegrandi.

IMP ANTONN AVG D
N CCCXLIII *of.* REG
GALLICANO E VETERe a. 150
E C

Delattre *revue arch.* XLII (1881) p. 20 n. 20 (cf. Héron de Villefosse ibid. p. 325); iterum ad exemplum Rousseli *revue arch.* XLIII (1882) p. 290 n. 55 (cf. Villefosse ibid. p. 297); Cagnat *rapport* II p. 106 n. 181, cuius exemplum expressi.

1 fin. legas [*Pii*] aut *d(omini)* [*n(ostri)*].

481 Schemtû in marmore quadrato.

IMP ANTONINI AVG PII D
N D/// OF AGRIPPAE
GALLICANO ET VETERE COS a. 150
F C

Cagnat *rapport* II p. 107 n. 183.

482 Schemtû in marmore quadrato.

IMP ANTONINI AVG PII D
N DXVII OF AGRIPP
GALLICANO E VETERE COS a. 150
F C

Cagnat *rapport* II p. 107 n. 184.

483 Schemtû in marmore magno.

imp. antonini aug. PII D
n. . . . *of. a*GRIPP
*gallicano et uete*RE COS a. 150

Cagnat *rapport* II p. 107 n. 185.

484 Schemtû in marmore magno.

IMP · ANTONINI AVG PII
N CXXCIX · OF REGIA
CONDIANO E MAXIMO a. 151
E C

Ad exemplum Rousseli Delattre *revue arch.* XLIII (1882) p. 290 n. 54; Cagnat *rapport* II p. 106 n. 182.

485 in marmore grandi in opere posito in amphitheatro Schemtû.

IMP ANTONINI AVG PII N LX OF *?reg*
AVRELO VERO C*ae*S III ꓕ COMMODO *ii* a. 161
Ɫ C

Cagnat *rapport* II p. 110 n. 189.

---

486 Schemtû ad lapidicinas in marmore magno rudi.

N CCCV OF GENII MONTIS
IMP COMMODO AVG IIII ꓕ VICTORINO *i*I COS a. 183
CAESVRA MAXIMI PROC

Ad exemplum Rousseli ed. Delattre *revue arch.* XLIII (1882) p. 289 n. 53; Cagnat *rapport* II p. 108 n. 186 quem sequor.

---

487 Schemtû rep. *dans les déblais de l'ancienne carrière.*

. . . . MILIA X VIA . . . . VIA . . . .
*a*D QVOD OPVS · SOLA X · TRIA · MILIA · A · FISCO ACCEPTA
SVNT

Ad exemplum Rousseli edid. Delattre *revue arch.* XLIII (1882) p. 289 n. 51; Cagnat *rapport* II p. 115 n. 197.

1 EM . . . . RAVIR . . . . V Rouss.

---

488 Schemtû in lautumiarum antiquarum ingressu vivo saxo incisum.

A ☧ ω
OFF INVT
NTA · A DIO
TIMO
*a*VG Ꝑ N L
INRI /

Descripsi. Edid. Delattre *revue arch.* XLII (1881) p. 26 n. 30; Cagnat *rapport* II p. 112 n. 170.

1 fin. INVE Cagnat. — 4 *a*VGꝐNT Del.; /VCENI ego mihi cernere visus sum, sed fortasse erravi. — 5 cf. 475, 4. — *Off(icina) inv[e]nta a Diotimo [A]ug. n(ostri) l(iberto).* Conferendus titulus similis repertus in metallis Sarluitianis: *incepta officina Emiliani nonis Mart(iis)* cf. *Jahrbücher d. Vereins von Alterthumsfr. im Rheinland* LVIII p. 87; de Rossi *bull. di arch. crist.* 1879 p. 54 seqq.

489 in lapide in opere posito *au barrage du pont* Schemtû litt. 0,06.

SEX CORNELIO C F*il*
QVIR FELICI PACAT*o*
*i*III VIRO VIARV*m*
*c*VRANDAR · TRI*b*
*l*ATICLAVIO LEG II*i cy*
RENAICAE PATRO*no*
COLONIAE
DD PP

Cagnat *rapport* II p. 115 n. 196.

---

490 Schemtû *dans la nécropole près de la voie romaine vers Thabarque* DELATTRE; similiter DVMARTIN. Lapidem mihi dixerunt in Belgicam abductum esse.

L · FLAMINIVS · D · F · ARN
MIL · LEG · III · AVG
7 · IVLI · LONGI · DILECTO
LECTVS · AB · M · SILANO · MIL
ANNIS · XIX · IN · PRAESIDIO
VT · ESSET · IN · SALTO · PHILOMV
SIANO · AB · HOSTEM · IN · PVGN
OCCISSVS · VIXIT · PIE   sic
ANNIS XL
H · S · E

Ad exemplum, quod misit Dumartin, ed. Tissot *bull. épigr. de la Gaule* I (1881) p. 99 n. 43; Mommsen *eph. epigr.* IV, 537; Delattre *revue arch.* LXII (1881) p. 29 n. 43.

M. Silanus Africam pro consule rexit a. p. C. 33—38. Interpretatus est titulum Mommsenus l. c.

---

491 Schemtû prope rudera pontis Traiani.

d M · S ·	D M S
*ae*MILIA	C · IVLIVS
. . VCIA	MODI*a*NVS
u i X I T	VET · LEG · II
an. X · P · M	ADIV*t*R*i*CIS
h S · E	P · VIXIT · AN
o. t. B · Q	NIS · LXVII · P · M
	H · S · E

Delattre *revue arch.* XLII (1881) p. 19 n. 18.

3 *a* fortasse [*Fr*]*uc*[*t*]*a* vel [*Ada*]*uc*[*t*]*a*. — *b* MODINVS traditur, MODINVS coniecit Villefosse l. l. p. 31 seq. — 5 ADIVRCIS traditur, em. ADIVRCIS idem.

492 Schemtû.

d. m. S
.... *na*MFAMO · VE
*teranus le*G · $\overline{\text{III}}$ · AVG
. . . . . . p I V S
uixit annis . . h. S · E

Delattre *revue arch.* XLII (1881) p. 25 n. 29.

---

493 Schemtû rep. inter Bagradam et lapidicinas prope amphitheatrum.

vir
L · SILICIVS · OPTA
TVS · VIX · AN · L
I N T E R C E P T V S
I N I T I N E R E
HVIC · VETERANI
M O R A N T E S
S I M I T T V · D E
SVO · FECERVNT

Ad Rousseli exemplum Delattre *revue arch.* XLIII (1882) p. 291 n. 56; Cagnat *rapport* II p. 118 n. 206.

---

494 Schemtû in sepulcreto Romano Thabracam versus sito.

et quod . . . . . .
. . t e s t A M E N
t o s u o C V R I A E
c a e l e s T I A E HS X
m. d e d i C A V I T
B MERITO · P · P
CVRIA · CAELEST
MESVLEVM · P · SVA
ET EXVVIAS · FEC
ET · NATALI EIVS XI K
APRIL · AEPVLANTVR

Descripsi. Delattre *revue arch.* X, 2 (1882) p. 215 seq. n. 61.

1 seq. supplementa sunt Mommseni. — 4 malim [*m. n. le*]*gavit,* sed CAVIT est in lapide. — 5 *b*(*ene*) *merito p*(*ro*) *p*(*ietate*). — [8 qui scripsit *exuvias* et *exequias* permutavit. TH. M.]. — *Curia Caelestia,* quae a dea Caelesti nomen traxit (cf. Villefosse *revue arch.* X, 2 p. 248), reperitur etiam VIII, 829 in municipio Turcetano. Propter curiam cf. supra n. 307 et titulum infra relatum n. 498.

2. HR. AIN-KSIRA.

495 Ain-Ksira *à une lieue (au nord) du centre de Simittu;* DELATTRE; similiter TISSOT.

PLVTONI · AVG
SACR
C · RVBRIVS · MATVRVS
ARAM · FECIT · IDEMQVE
DEDICAVIT · L · A · V · S

Mommseno misit Tissot; edid. Delattre *revue arch.* XLII (1881) p. 25 n. 28; Cagnat *arch. des miss. scient.* IX (1882) p. 151 n. 253.

---

496 Ain-Ksira.

d M S
/ *sal*LVSTIVS · C · F · Q · FOR
*tun*ATIANVS COSTOB
*oci*O QVOD INTER COS
*tOboc. n*VTRITVS SIT CV
ΛIERIıVS

Delattre *revue archéol.* XLII (1881) p. 22 n. 24; Cagnat *rapport* II p. 122 n. 216.

Costobocae gens Sarmatica apud Amm. Marc. 22, 8, 42; *Costobocci* Plin. h. n. 6, 7, 1; *Costoboci* Capitol. M. Aurel. 22. [*Costob . . . o* agnomen est primo casu positum; sequitur interpretatio *quod inter Costobocos nutritus sit.* TH. M.]

LIV*a.* *Hr. ed-Dekir.*

Rudera, quibus nomen est Hr. ed-Dekir, invenit Renatus CAGNAT ad viam quae Simitthu ducit Thabracam inde 12 fere chiliom. distantia.

497 Hr. ed-Dekir.

INVICTO HERCV
LI SACRVM
PRO SALVTE
IMP · CAES · M · AV
RELI SEVERI *alexan-*
dri AVG ET IVLIAE
auitae mamaeae
AVG GEMELLINVS
RFC\VVS

Cagnat *rapport* II p. 125 n. 221.

498 Hr. ed-Dekir. Lapis portatus est in museum Parisinum.

a) antica:

C V R I A · I O V I S · A C T A
V·K · D E C E M B R E S
M A T E R N O · E T · *a* T T I C O C O S a. 185
N A T A L E · C I V I *t* A T I S · Q V O T
B O N V M · F A V S *t* V M · F E L I C E M
sic PLACVIT INTER EIS ET CONVE
N I T S E C V N D V M *d* E C R E T V M
P V B L I C V M *o* B *s* E R V A R E
SI QVIS FLAM*en* *e*SSE VOLVE*rit*
D D VINI AMP III P
PANE ET SALE ET CII
SI QVIS MAGISTER
VINI AMP II
d D X II

b) in latere dextro:

SI QVIS FLAMINI MALEDIXER
AVT MANVS INIECERIT D D X I*ii*
SI MAGISTER QVESTORI IMP*e*
RAVERIT ET NON FECERIT D D
VINI AMP SI IN CONCILIVM
PRESENS NON VENERIT D D C
SI QVESTOR ALICVI NON N*u*
NTIAVERIT D D X I SIA
D E ORDINE DECESS*erit*

c) in latere sinistro:

SI QIS AT VINV INFEREND IER sic
ET ABALIENAVERIT D D DVPLV
SI QVIS SILENTI*o* QVESTORIS
ALIQVIT DONAVERIT ET NE*g*
*aue*RIT DD DVPLVM
*s*I QVIS DE PROPINQVIS DECES
SERIT AT MILIARIVM VI ET CVI
NVNTIATVR NON IER DDX II
S I Q V I S P R O P A T R E E
M A T R E P R O S O C R V M *pr*
O S O C R A *m* *d* D X V I *t* E M Q V *i*
P R O P I N O V S D E C E S S E R I T sic
D D X IIII QVESTOR
M A I O R I B V S A T F E

p O M P E I V S T V
I ∩

Contuli ectypum acceptum a Cagnato, qui edid. *bull. épigr. de la G.* III (1883) p. 175 seq. et iterum emendatius *rapport* II p. 126 seq.

a) in antica:

Curia Iovis, acta | (*a. d.*) *V kal. Decembres* | *Materno et* [*A*]*ttico cos.* | *natale civi*[*t*]*atis. Quot* | *bonum faustum feli*[*x sit*]*: placuit inter e*[*o*]*s et conve*|*nit secundum* [*d*]*ecretum* | *publicum* [*o*]*b*[*s*]*ervare:* | *Si quis flam*[*en*] *esse volue*[*rit*], | *d*(*are*) *d*(*ebebit*) *vini amp*(*horas tres*), *p*[*raeterea*] | *pane*(*m*) *et sale*(*m*) *et ci*-[*baria*]; | *si quis magister* [*cenarum*?, *d*(*are*) *d*(*ebebit*) | *vini amp*(*horas duas*) [*si quis qu*(*a*)*estor*], | *d*(*are*) *d*(*ebebit*) (*denarios duos*) . . . . .

b) in latere dextro:

Si quis flamini maledixerit | *aut manus iniecerit, d*(*are*) *d*(*ebebit denarios*) [*duos* (vel *tres*)]; | *si magister qu*(*a*)*estori imp*[*e*]|*raverit et non fecerit, d*(*are*) *d*(*ebebit*) *vini amp*(*horam*); *si in concilium* | *pr*(*a*)*esens non venerit* (magister videlicet), *d*(*are*) *d*(*ebebit*) *c*(*ongium*); | *si qu*(*a*)*estor alicui non n*(*u*)|*ntiaverit*, (nempe conventus collegii diem) *d*(*are*) *d*(*ebebit*) (*denarium unum*); *si a*[*liquis*]| *de ordine decess*[*erit et* (quaestor) *alicui non nuntiaverit* (scil. tempus exequiarum), *d*(*are*) *d*(*ebebit*) . . . . .

c) in latere sinistro:

Si q(*u*)*is ad vin*(*um*) *inferend*(*um*) *ierit* | *et abalienaverit*, *d*(*are*) *d*(*ebebit*) *duplu*(*m*); | *si quis silentio qu*(*a*)*estoris* | *aliquit donaverit et ne*[*g*|*ave*]*rit* (aut: se arcae quicquam debere, aut: quicquam se abalienasse), *d*(*are*) *d*(*ebebit*) *duplum;* | [*s*]*i quis de propinquis deces*|*serit at miliarium* (*sextum*) *et*, *cui* | *nuntiatur*, *non ierit* (nempe ad exequias), *d*(*are*) *d*(*ebebit denarios duos*); | *si quis* (scil. cui nuntiatum erit) *pro patre et matre*, *pro socrum*, [*pr*]|*o socra*[*m* (non ierit), *d*(*are*)] *d*(*ebebit denarios quinque*), *i*[*t*]*em* [*c*]*u*[*i*] | *propinqu*(*u*)*s deces*[*s*]*erit* (et ad eius exequias non ierit)|, *d*(*are*) *d*(*ebebit denarios quattuor*); *qu*(*a*)*estor* . . . . . . *maioribus at fe* . . . . . . | . . . [*P*]*ompeius Tu* . . . . | . . . . *id* . . . . .

[*a* 1. Cum secundum consuetudinem decreta incipiant a loco et die, hoc voluit qui scripsit, in *curia Iovis* haec *acta* esse, ut *curia* sit aedificium id, in quo collegium, de quo hic agitur, convenire soleret; idque fuisse in agro oppidi Simitthu ex natura locorum collegit Cagnatus. Similiter Comi collegium centonariorum curiam habuit extra oppidum teste titulo C. V, 5447. Th. M.] — 5 pro *felicem* requiritur *felix sit.* — 6 in lapide est *inter eis* pro eo, quod requiritur, *inter eos,* nempe collegas. — 10 seqq. suppleatur, ut voluit Mommsenus, *p*[*raeterea*] *pane*(*m*) *et sale*(*m*) *et ci*[*baria*] aut [*cum calda et*] *pane et sale et c*[*ibariis*]. — 12 *magister* [*cenarum*] cf. Wilm. exempl. 319 v. 70. — 13 seqq. hic agi de eorum, qui in collegium intraverint, stipe aut annua aut menstrua conicit Cagnat. At enimvero neque ad eos significandos hiatus spatium videtur sufficere, neque hic constitui videtur nisi quantum quisque arcae collegii inferre debeat magistratus. Atque summam profecto parvulam etiam quaestor solvere potuit, ut cum cuius officio emolumenta quoque certo coniuncta fuerint. — 14 non plus duos tresve versus in anticae fine interiisse Cagnat inde concludit, quod latus sinistrum, cuius nullus versus plane deest, non habet nisi septemdecim. — *b* 1 seq. cf. Wilm. exempl. 319 v. 87 seq. — 2 fin. aut *ii* aut *iii* in lapide fuisse tradit Cagnat. — 6 *c*(*ongium*). [Sed desideratur quod est *vini*, nec vocabulum alibi sic notatur, et exigua quantitas quoque displicet. Th. M.] — 8 fin. ultimam litteram aut A aut N aut M esse posse et dicit Cagnat et probatur ectypo. Interiit verbum, quo siginficaretur, puto, ordinis i. e. collegii sodalis, fortasse *a*[*liquis*] cf. v. 7. — *c* 3 seqq. *ne*[*gave*]*rit* supplevit Cagnat auctore Mommseno. Significari videtur multa ei imponenda, qui quaestori, ut taceat commissum suum, aliquid donaverit idque se comisisse negaverit. — 6 seqq. cf. Wilm. exempl. 319 vv. 37 seqq. — 11 seqq. *i*[*t*]*em* [*c*]*ui propin*[*qu*]*us deces*[*s*]*erit* (neque ierit accepto nuntio), *d*(*are*) *d*(*ebebit*) *denarios quattuor:* quae verba sicut etiam vv. 9—11 Cagnat ita opinatur explicari posse, ut agatur de propinquorum mortibus, quae propius ab oppido quam v. 7 dictum est acciderint. Qua opinione me iudice falsus est; nam *at miliarium VI* idem est atque *intra miliarium VI*, neque etiam difficile intellegitur, cur in vv. 9—11 multa augeatur, si propinquus qui decessit est pater vel mater aut socer vel socrus. Mihi quid velint verba allegata vv. 11—13 parum liquet. [*Propinquus* sine dubio intellegitur non quivis, sed proximus, puta gradus secundi consanguinitatis vel affinitatis; id quod satis ut explicaret scribentis infantia non permisit. Th. M.]

LIV*aa*. THVBVRNICA (*Sidi Alî Ben Kasem, El-Guela, Ksar-Um-Nayel, Hr. Mussa* p. 936).

Antiquam Thuburnicam titulo n. 10605 (infra n. 472) nunc plene lecto demonstratum est fuisse ad Sidi Alî Ben Kasem vel ad parietinas dictas Hr. Mussa, quem locum eidem titulo adscripsit Dufour ductor Francogallus; eas enim esse a Sidi Alî duobus modo chiliom. meridiem versus ait Cagnat *rapport* II p. 93. Quod oppidum idem esse reor, quod Plinius h. n. 5, 4, 29 post Simitthu et Thunusudam recenset inter oppida civium Romanorum in mediterraneo sita idque Ptolemaeus Θουβουρνικα κολώνια appellans citat post Σιμί[τ]θου IV, 3, 29 (cf. C. VIII p. 121). Itineraria cum Thuburnicam non habeant, sed in via Hippone Regio Carthaginem recensenda m. p. V interesse tradant inter mansiones Ad Aquas et Simitthu, Wilmanns (p. 157) ad illam rudera revocavit septem fere chiliom. occidentem versus a Simitthu distantia, quibus apud indigenas Hammâm nomen est, recte opinor. Ea mansio quamvis in formis, quot quidem mihi in promptu sint, non inveniatur perscripta, tamen a Thuburnica non ita longo intervallo videtur disiuncta fuisse. Tissotium, quod mansionem eam rettulit ad Sidi Alî Ben Kasem, redarguit titulus supra citatus. Pertinent autem ad Thuburnicam praeter titulos repertos ad Sidi Alî et ad Hr. Mussa item qui dicuntur inventi esse ad Ksar-Um-Nayel, cum auctore Dufourio haec rudera distent a Ghardimau chiliom. decem septentrionem et orientem versus, relati a Dudone ductore Francogallo tamquam inventi *à El-Guela.*

499 rep. Ksar-Um-Nayel Dvfovr; El-Guela Dvdon; Hr. Sidi Alî Ben Kasem Cagnat.

C O N C O R D I A E
A V G · S A C
T · POMPONIVS · T · F · FAB
M O N T A N V S · A E D
II · VIR · II · QVINQ · DESIG

Exscripsi ex ectypo Dufouri quod accepi a Poullio, qui ad idem edid. *rec. de Const.* XXII (1883) p. 326 n. 73; Dudon, *comptes-rendus de l'acad. d'Hippone du 9 août* 1883 p. 14; Cagnat *rapport* II p. 89 n. 156.

3 FAB praeter Cagnatum reliqui omnes.

500 rep. Ksar-Um-Nayel Dvfovr; El-Guela Dvdon; Sidi Alî Ben Kasem Cagnat.

GENIO · COLONIAE
A V G · S A G R
/ *do*MITIVS · T · FIL · ARN
uale? NS · SVLPICIANS *sic*
. . . . NTIOV/
. . . .
. . . .
. . . . I I V /
. . . .
. . . .
IS P C G . . . .
. . . . . M · IVL C . . . .

Descripsi ad ectypum non bonum mihi subministratum a Poullio, qui ad idem edid. *rec. de Const.* XXII (1883) p. 326 n. 71; Dudon *comptes-rendus de l'acad. d'Hipp. du 9 août* 1883 p. 14; Cagnat *rapport* II p. 89 n. 155.

501 Sidi Alî Ben Kasem CAGNAT; *à El-Guela, à 14 kil. environ au nord de Ghardimau* DVDON.

I · GRANIVS FRV
GI · ARA · PRIAPO
DE · SVO · FECIT · MA
IORIO · SVO ·

Cagnat *comptes-rendus de l'acad.* X (1882) p. 9; idem *revue crit.* 1882 p. 180 et *rapport* II p. 87 n. 152; Dudon *comptes-rendus de l'acad. d'Hipp. du 9 août* 1883 p. 14.

1 praenomen sitne L· an T·, Cagnat in dubio relinquit.

4 MA|LORIO Dudon. [*Maioriarius* ad officium militare quod (ad IX, 1095 et in hac eph. supra p. 27) demonstravi pertinere, adiectivum iudico pariter atque *maiorinus* et *maior(i)cus*; similiter in hoc titulo *maiorius* videtur esse pro domino vel patrono. TH. M.]

---

502. 503 in arulis duabus sibi exadversum positis rep. Hr. Mussa.

SOLI	LVNAE
Q · ARADIVS RVFINVS	Q ARADIVS RVFINVS
COS	COS
VOTVM	VOTVM

Cagnat *rapport* II p. 93 n. 167 et 168.

P. Aradium Roscium Rufinum Saturninum Tiberianicum (? cf. ad n. 472) supra deprehendimus in titulo Bullensi n. 472, quem cognatum fuisse coniecimus Aradi Rosci Rufini Saturnini Tiberiani tituli Privernatis X 6439. Ceteri quot noti sunt Aradii compositi reperiuntur ad VI 1691—1695, inter quos tres sunt Aradi Rufini, unus praefectus urbi a. 304; alter praefectus urbi bis a. 312 et 312—313, qui forsitan etiam fasces gessit a. 316; tertius Q. Aradius Rufinus Valerius Proculus Populonius, qui a. 321 rexit provinciam Valeriam Byzacenam. Unus ex his nescio qui, fortasse alter, potest fuisse Q. Aradius Rufinus hic Soli ac Lunae vota solvens.

---

504 Hr. Sidi Alî Ben Kasem prope n. 10603 CAGNAT. Ghardimau BERTRAND.

DIVO M · AVRELIO
COMMODO ANTO
NINO DIVI · M · AVRELI
ANTONINI FILIO FRAT
IMP · CAESARIS · L · SEP
TIMI · SEVERI · PII · PER
TINACIS · AVG · ARA
BICI · ADIABENICI
PARTHICI MAXIMI
PATRIS · IMP · CAES
M · AVRELI · ANTONI
NI AVG *et p. septimi*
getae CAESARIS
D · D · P · P ·

Ad exemplum missum a Dudon et Guégan edid. Bertrand *comptes-rendus de l'acad.* XI (1883) p. 165; Cagnat *bull. épigr. de la G.* III (1883) p. 188; iterum *rapport* II p. 87 n. 153.

505 (= n. 10605.)

Q · A N N A E V S ·
Q · F · POL · BALBVS · FAVEN
TINVS · ANN · LIII · MEILES
LEG · V · DONATVS · BIS · H
VIR · THVBVRN · H · S · E · VIXIT
HONESTE · ET · TV · AVE · ARBI
TRATV · Q · ANNAE*i* CAPVLAE

Exscripsi ex ectypo Dufouri mihi subministrato a Poullio, qui edid. *rec. de Const.* XXII (1883) p. 326; postea exscripsi ex ectypo meliore, quod accepi a Cagnato, qui edid. *rapport* II p. 95 n. 169.

Titulum perantiquum, scilicet ut Africanum, Iuliis vel Claudiis imperantibus positum esse suadet scriptio *meiles*. Cf. supra p. 214.

---

506 in basi rep. Hr. Sidi Alî Ben Kasem haud procul a n. 504 litt. m. 0,1—0,05.

C O C T A V I O
Q F I L C O R N E L
H O N O R A T O 7
A D L E C T O E X E Q
R · A · D I V O P I O N
L E G II A V G 7 L E G
VII C L P I A E F I D E L ·
7 L E G XVI F L A V I
A E · F I R · 7 L E G X
G E M P F V P R N C
P O S T E R I O R I
Q · OCTAVIVS PATER D D
S P F ITEMQVE DEDICAVIT

Cagnat *rapport* II p. 88 n. 154. Cf. supra p. 160.

---

507 Hr. Mussa.

Q · O C T A *u* I V S
Q · F I *l* Q V I R
II / RI // SEX ''T
V E T · P I V *s ui*
X I T A N *nis*
X L V I I I

Cagnat *rapport* II p. 96 n. 171.

508 Hr. Mussa.

/ P I N A R I V S
/ F · ARNESIS · PE
re G R I N V S · VE
te RANI · F · PIVS
VIXIT · AN · LXXV
H S

Cagnat *rapport* II p. 97 n. 172.

509 Hr. Sidi Alî Ben Kasem.

protome.

M CALPVRN
IVS · SIIVIIRVS
AIID · I̅I̅ VIR
VIX · ANS LXV
H S E

Cagnat *rapport* II p. 92 n. 162.

510 Hr. Sidi Alî Ben Kasem.

C MEMMI
VS · Q · F · ARN
VALENS · AED
I̅I̅ VIR · QVINQ · ELN
. XXXIIX

Cagnat *rapport* II p. 92 n. 164.

4 fin. ELN litterae incertae sunt; 'fortasse FLM' Cagnat.

---

511 in ara alta m. 0,53 lata 0,23 litt. 0,035 rep. Hr. Sidi Alî Ben Kasem Cagnat. Ksar-Um-Nayel Dufour.

IESII◡
T · HANAPSVA
AED · Q · I̅I̅ VIRV
FLAM · SACR BIS
VOT · SOLVIT
LIB · A

Exscripsi ex ectypo Dufouri non bono subministrato a Poullio, qui ad idem edid. *rec. de Const.* XXII (1883) p. 326 n. 72; Dudon *comptes-rendus de l'acad. d'Hipp. du 9 août* 1883 p. 13; Cagnat *rapport* II p. 90 n. 158.

2 post T punctum esse, quod in ectypo non cernebatur nec dedit Dudon, affirmat Cagnat; *p(atria) sua* proposuit Poulle; nomen civitatis, si quidem vere subest, non assequor. — 4 FLAM · SAC in litura positum Cagnat; *flam(en) sacr(orum)* cf. II, 2105 *flamen sacr. pub. municip. Alb. Vr.* alios. [Nisi fuit *flamen sacerdos urbis*; cf. vol. VIII p. 1086. Th. M.]

LIV*aaa*. *Ghardimau.*

Tituli hoc capite comprehensi utrum omnes eruti sint ex ruderibus nunc maximam partem sublatis, quae a Ghardimau paucis chiliom. aberant, an partim originem ducant ab illis, ad quae pertinent tituli capitis LIV*aa*, mihi non videtur satis constare.

512 Ghardimau. Fragmentum altum m. 0,50 latum 1,00 (= *a*) nunc translatum est in museum stationis S. Ludovici prope Carthaginem. Accedunt frustula tria (= *b, c, d*), quae ibidem adservantur.

*beatissimis tempo*RIBVS FLORENTI*ssimoq. saeculo domi-*
*norum nostro*RVM GRATIANI VALENTINIANI ET THE*odosi perpetuorum semper augustorum* a. 379–383
*ui*RIO AVDENTIO AEMILIANO CLARISSIMO ET EMINENT*issimo uiro uice procons* . . . . . . O/LYCE *b*
/O V · C · LEG P · N · ARCVM TRIVMFALEM FVNDITVS QVADR*atario opere* . . . . . *aedifi*CAVI*t*
*eo*RVNDEM LAPIDVM CONIVNCTIONIS ADF PT:EA . . . .
*et a*D ORNAMENTVM SPLENDIDISSIMAE CIVI*tatis* . . . . *propriis*
*su*MPTIBVS CREPEREIVS FELICISSI*mus* . . . . *cum /crepereio* . . . .
filio SVO · FL · P · P · CONSTRVXIT *idemq. dedicauit decurionum decreto*

c ICL *d* L//VR
EXTRVC
RELICT
RE

Descripsi et ectypum sumpsi, fragm. *d* primus edo. Delattre *bulletin critique* II (1881) n. 3 p. 58 (cf. Héron de Villefosse *ibid.* n. 4 p. 79); Cagnat *arch. des miss. scient.* IX (1882) p. 149 n. 250.

3 fin. (= fr. *b*) OELYCI/ /TV — fr. *c*. 1 OL — 3 RELIC Cagnat. — Frustulo *b* legati nomen contineri suspicatus est Cagnat fortasse recte; *c* v. 1 seqq. Villefossius ad *a* v. 4 seqq., Cagnat ad *a* v. 5 seqq. adiungere conati sunt, uterque parum probabiliter.

Audentium Aemilianum *v. c. vice procons.* iam cognoveramus ex titulo VIII, 1296 et nomen plenum discimus ex titulo, cuius me admonuit Mommsenus, X, 3866: *Virius Audentius Aemilianus v. c. Camp. cons.*; legatus est, qui sub illo Numidiam proconsularem administrat (cf. VIII p. 468).

---

513 in lapide alto m. 0,50 lato 1,00 Ghardimau intus in Francogallorum castello muro immisso.

ti. claudio caesari AVG · GERM · PONT · MA*ximo*
*trib. potest xii? imp. xx*VI · COS · V · PATRI · PATR · CEN*sori* a. 52
. . . . *c*ELER · PROCVPATOR D//
. . . . *sua* PECVNIA · FEC*eru*NT CV/AN
. . . . FLMINE AVGV ///////
. . . . . MILYA //// I /////////////

Descripsi; postea descripsit Cagnat qui edid. *rapport* II p. 79 n. 140.

3 fin. DE — 5 fin. *cu*[*rante* . . — 6 MILV . . . . IV . . . . . IB . . . . Cagnat.

Titulus scriptus est inter annos 51, quo fasces quintum sumpsit Claudius et 52 exeuntem quo imperatorem XXVII eum reperimus appellatum esse.

---

514 Ghardimau in ruderibus castelli antiqui.

praef. *c*LASSIS PRAETORI*ae*
*mise*NATIVM · E · V · PATRON*o*
D · D · P · P
CVRATORE · C · IVLIO · OPTATO

Mommseno misit Tissot. Edid. Delattre *bull. crit.* II (1881) p. 60 et ad exemplum Dumartini Cagnat *arch. des miss. scient.* IX (1882) p. 148 n. 248.

1 PRAETORE Del., *p*RAETORI Tissot Cagn.

515 Ghardimau, nunc in Francogallorum castello.

vir togatus mappam dextra tenens.

D M S
SEX · POMPEIVS · MA
RIANVS · AEDILIS
ĪĪ VIR · V VIIXIT · AN *sic*
NIS · XXX ·
H · S . E

Descripsi. Ad Rousseli exemplum edid. Delattre *bull. crit.* II (1882) p. 379; Cagnat *rapport* II p. 83 n. 145.

4 ĪĪ VIRV VIXIT — 5 XXXX Cagnat.

---

516 basis alta m. 1,60 lata 0,48 Ghardimau in Francogallorum castello.

P · SEXTILIO · P · F
ARN · FELICI
FLAM · AVG · P · P
SACERDOTI · PRO
VINCIAE · AFRICAE
P · AVS · INCLITVS · TV
BERO · SEXTILIANVS
AVO · OPTIMO
OB · MERITVM

Descripsi. Ad ectypum edid. Héron de Villefosse *bull. d'Oran* fasc. 5 (1883) p. 286 n. 128 et *Comptes-rendus* XI (1883) p. 216 et *rev. crit.* XVII (1883) n. 27 p. 20; Poulle *rec. de Const.* XXII (1883) p. 323 missum a Dufourio; Cagnat *rapport* II p. 81 n. 141.

6 *P. Aus(enius)* cet.; PAVSINCLEIVS Villef.; PAVSINICIIIS Poulle, P·AVSINCHIVS Cagnat.

---

517 litteris admodum rudibus Ghardimau in Francogallorum castello.

senex baculum dextra, sinistra ollam tenens.

MVTVNCHLI · E
RIS · PIVS · VI
XIT · ANNIS
LXXXX · P · P
H · S · E

Descripsi. Edid. Delattre *bull. crit.* II p. 378.

1 Videtur esse *Mutunchlieris* cf. Mutthumbal, Muthunbal cet. — 4 compendia quomodo solvenda sint non constat.

LIV *b.* FVRNI (*el Msa'adîn* p. 937).

518 (= 10609) Hr. Msa'adîn.

CLEMENTISSIMO
PRINCIPI · AC · TO
TIVS · O*rbi*S · AVG
d. N · VALENTINI
*a*NO · PROCONS
*i*VL FESTI · V C SIMVL
CVM ANTONIO DRA
CONTIO V C AG V P P
ORDO · FVRNITA
NVS ©NSECRAVIT

Descripsi et ectypum sumpsi. Edid. etiam Cagnat *arch. des miss. scient.* IX (1882) p. 65 n. 6.

8 *ag*(*ente*) *v*(*ices*) *p*(*raefectorum*) *p*(*raetorio*).

---

519 (= 10610) Hr. Msa'adîn.

*britan. m*AX · GERMANIC · MAX · PO*ntific*IS · MAX post a. 213
*matris august*I · TOTIVSQVE · DIVINAE · DOMVS · EORVM
.. *uarius* ..... *ob honorem* FLAMONI · SVI · I*te*M II VIRATVS
*et ob honorem decurionatus luari uic*TORIS·ET·Q·VARI ..... *filiorum suorum*
5 .... DVO · DEDI*t* ....

Descripsi. Edid. etiam Cagnat *arch. des miss. scientif.* IX (1882) p. 65 n. 5. Est puto Caracallae et matris eius.

LIV *c.* *Hr. el-Hoeluîn.*

Parietinae non late patentes, quas mihi dixerunt nominari Hr. el-Hoeluîn (*el-Aluanîn* Tissot p. 866), ab Arabum deversorio *Bordj-el-Amri* uno fere chiliom. et a ruderibus maioribus, quae ad antiquam Sicilibbam equidem revocaverim, duobus tribusve chiliom. distant.

520 in lapide alto m. 0,40 lato 1,00 crasso 0,36 quem repperi Hr. el-Hoeluîn in campo metris c. 600 a vico distante EGO; *près du bordj Tourki* CAGNAT.

*pro salute m. aureli antonini aug. armeniaci medic*I PARTHICI · MAX · *Germanici sarmatici pontif. max.* ....
.... *templu?* M · CVM · COLVMN*is et statuis sua pecunia fecit idemq. dedicauit.*

Descripsi et ectypum sumpsi. Edid. R. Cagnat *archives des miss. scientif.* IX (1882) p. 63 n. 2.

521 in lapide alto m. 0,42, lato 1,30, crasso 0,33 Hr. el-Hoeluîn *devant la porte du bordj.*

DIVI IRAIANI PARIH ABNEP DI
VI M ANTONINI PII GERM SARM NEP · DIVI
HON EMII AIS V E XI PR CALEDI MAXIM
//// IS IIII ///// IT C CASSIVS

Descripsi a me effossum et ectypum sumpsi. 1. ABNEP est in lapide; etiam aliis titulis confirmatur verborum quae sunt *abnepos* et *adnepos* vim et usum sibi non constitisse, v. c. in 10359 v. 8 seq. falso traditur: *Had. abnep. ... Nerv. adnep.* cum sit in lapide: *Had. adnep. ... Nerv. abnep.*

[*Pro salute Imp. Caes. M. Aureli Antonini Pii Fel. Aug. Parth. max. Brit. max.* | *divi Nervae et*] *divi Traiani Parth. abnep., di*[*vi Hadriani adnep., divi Antonini Pii* | *pronep., di*]*vi M. Antonini Pii Germ. Sarm. nep., divi* [*Severi Pii Arab. Adiab. Parth. max. Brit.* | *max. f. ob*] *hon*[*or*]*em ..... v*(*iri*) *e*(*gregii*) (*undecim*) *pr*(*imi*) *Caledi Maxim*[*us et ....* | *.... is .. dedicav*]*it C. Cassius ..* Vndecimprimatus item est in titulo Cirtensi n. 7041, ut etiam infra n. 533 et supra n. 302.

LVI*a*. *Bîr Mangub* (p. 937).

522 litt. magnis Bîr Mangub ad fontem in opere positus.

reliqua latent |HIBVLI L D D| *d*

Descripsi.

Nomen civitatis, cuius initium hic latet, ut alicubi investigarem mihi non contigit.

LVII. VALLIS (*Hr. Sidi Mediân, Hr. Hassuna Velde el-Usîr* p. 160. 937).

523 in lapide fracto longo m. 0,82, alto 0,47, crasso 0,32, litteris satis bonis 0,14—0,12; Sidi Mediân.

S · AVG · PARIHI
\L · MISSVS · HONE

Descripsi a me effossum.

Fortasse: [*pro salute M. Aureli Antonini Pii Felici*]*s Aug. Parthi*[*ci max. Britannici max.* (nomen) .. *leg.* .. *It?*]*al. missus hone*[*sta missione*].

---

524 epistylii fragmentum longum m. 0,87, altum 0,37, litt. 0,09 Hr. Sidi Mediân prope n. 10064 humi iacens.

MMATES ASCOI
ICANTIS
ornamenta sculpta

Descripsi.

... *mmates Ascon*[*i .. procons. p. A. vice sacra iud*]*icantis.*

525 in basis fragmento alto m. 0,48, lato 0,53, crasso 0,43 Sidi Mediân.

GORIS
NVI S PATRIAE SVA*e*
IV*n*CTI DEFENSORIS CAVSAR*um*
PVBLICARVM MVN SVI VAIIITANI
*qui in*VESTIGATIONE

Descripsi a me effossum.

[1 seq. [*omnibus ho*]*nor*[*ibu*]*s patriae sua*[*e*] *fu*[*n*]*cti.* TH. M.]. — 3 init. descripsi IVRCTI. — De defensore causarum publicarum municipiorum vid. Marquardt *Staatsverwaltung* I², 214.

526 Hr. Hassuna Velde el-Usîr (= Bordj el-Ouizir TISSOT ad n. 1285 add.).

V I S R I M
FLAMINIS PERPET · DVVMVI
RALIS PATRONI MVNICIPII
SVI VALLITANI AD REMVNE
RANDA MERITA VTRIVSQVE
EORVM ORDO DECVRIONVM
DECRETO PVBLICO FEC*it*

Descripsi et ectypum feci. Edid. Gasselin et Cagnat *arch. des miss. scient.* IX (1882) p. 15 n. 16.

2 seq. DVVMVI|GALIS Gasselin et Cagnat. — Ceterum cf. titulum, qui in eisdem parietinis iacet similem n. 1282.

LVII*a*. MVNICIPIVM CINCARITANVM (*Bordj-Tûm*).

Bordj-Tûm statio est viae ferreae inter Teburba et Mzêz el-Bâb. Oppidi antiqui, cuius nomen enucleavi ex n. 527, alibi nulla fit mentio, nisi quod collationi Carthaginiensi (cf. Harduinus concil. I p. 1088 *C.* 1101 *A*) interfuerunt duo episcopi Cincaritani adversarii. Quos num Africae proconsulari Harduinus iure attribuisset, Morcellius Afr. christ. I, 140 non debuit in dubium vocare.

527 rep. Bordj-Tûm DELATTRE. Nunc est in museo stationis S. Ludovici.

MEMORIAE TI
BERI CLAVDI IVLI
ANI VNIVERSI CV
RIALES MVN CIN
PROVOCATI LAR
GIT*io*NE MATRIS
EIVS AERAE COL sic
LATO DE S*uo* PO
SVERVNT L D D D

Descripsi et ectypum sumpsi. Edid. Delattre *bull. épigr. de la Gaule* II (1882) p. 32.

De Claudio Iuliano videas n. 4845 et quae ibi adnotavit Mommsen.

LVIII. MEMBRESSA (*Mzêz el-Bâb* p. 162).

528 ad n. 1296: Recognovi archetypum corruptissimum, archetypum et ectypum Villefosse *bull. crit.* II (1881) p. 78 et 379. — 7 init. T*ha*LASSIO Villef. collato cod. Iust. 8, 65, 5; ipse quid subsit in re praesenti statuere non potui, sed adnotavi spatium paullo plures litteras capere quam quot habet lectio Wilmannsi: T · CASSIO. — 10 fin. ERIS DIG ego, NERIS DIG Villef. — 11 fin. seqq. AVCTORITA / ET APVD T / IGA/FEIII ego, AVCTORITA / RIMO Villef. — 15 fin. 16 PRAEROGATIS / O VIR/// / P/// ego. — 19 seqq. MVS QVAE CVM NOST / FIAT MELIVS . . M . . . / IA TESTETVR FELIC Villef.

LX. *Schauwâsch* (p. 164. 937).

529 Schauwâsch.

HERCVLI CON
SERVATORI
/ / / / / CIVITA
TIS POPILII PR*i*
MVS ET FAVS
TINVS S · P · F

Descriptum a Rebora edid. Tissot *bull. épigr. de la Gaule* II (1882) p. 292; vv. 3 seqq. ad eiusdem exemplum Poinssot *bull. d'Oran* fasc. 4 (1883) p. 252 n. 59.

3 seq. GENIO CIVITA|TIS cet. Tissot, sed v. 3 initium incertum esse testatus, ////CIVITA|TIS POPILII/// Poinssot. — 4 fin. PRA Tissot.

530 Schauwâsch.

VENERI
VICTRIC
POPILII
PRIMVS
ET FAVSTI
NVS · S · P · F

Rebora *bull. d'Oran* fasc. 4 (1883) p. 252 n. 58.

531 in fragmento alto m. 0,48, lato 1,80, crasso 0,40 Schauwâsch.

NERVAE · ADNEPOT · M · AVRELI · AN
g · ET · CASTROR · ET · SENATVS · ET · PATR

Rebora *bull. d'Oran* fasc. 4 (1883) p. 254 n. 67.

2 in. traditur S. — [*Pro salute imp. Caes.*] (sequebantur maiores) *M. Aureli An*[*tonini*] (sequebantur honores) [*et Iuliae* . . . . *matris Aug.*] *et castror. et senatus et patr*[*iae* . . .

LXI. TVCCABOR (*Tukâber* p. 165. 937).

532 in lapide alto m. 0,65, lato 0,47 Tukâber.

c E I O N *i a e*
L AELI · CAES · F
P L A V T I A E
Q · S E R V I L I
P V D E N T I S
D · D · P · P

Cagnat *bull. épigr. de la Gaule* II (1882) p. 68 et *revue crit.* 1881 p. 60 et *arch. des miss. scient.* IX (1882) p. 78 n. 29.

Vide quae adnotantur ad titulum n. 298 dedicatum filio huius mulieris.

LXII. CHIDIBBIA (?) (*Slugîa* p. 166. 937).

533 (= 1327) Slugîa in mosqueae pariete.

I O V I O P T I M O M A
XIMO AVG SACR P HEREN
*ni*VS P F FELIX *ob* SPEM
XI PRIMATVS *prae*TER SVM
MAM *legitimam p?*RIMARII
S VAS . . . . . I INDR
NI . . . . NAM·
SIV . . . . *ex ii*S · IIII · ML N
*fac. curauit idemq. de*DICAVIT
L · D · D · D

Descripsi titulum umore corrosum et in sylloge editum non bene. Hic repetivi propter testimonium XIviratus cf. supra n. 302 et 521.

---

534 ad n. 1334: Recognovi. 3 fin. PLVS NECESSAR

---

535 (= 1336).

. . . . *au*G SACR · PRO · SALVTE
imp. caes. . . . . *pii fe*LICIS · AVG · TOTIVSQVE · DIVI
*nae domus eius municipium chidibb*IENSE · DEVOTVM · NVMINI
maiestatique eius.

Descripsi.

---

536 ad 1338: Recognovi. 1 fin. CAES//PI// Est fortasse [*P. Se*]*pt*[*imii Getae Pii Aug. Britannici*]. — 2 DONATVS — CONTIC.

---

537 ad 1342: Recognovi. 2 LATONIBVS ET.

LXIII. TICHILLA (*Testûr* p. 169. 938).

538 ad 1353: Recognovi. 3 DOMVS cet. — in fine II *vi*R Q *q*. — 4 MIL NVMM Q*ua*M PROMISERAT cet.

539 (= 1392). Pavimento immissus est in prima curte magnae mosqueae.

SANTAS TRES
MAXIMA
ET DONATILL
SECVNDA
BONA PVELL
STEFANUS

Descripsi et ectypum sumpsi.

LXIV. THIGNICA (*Hr. 'Aïn-Tunga* p. 173. 938. 979).

540 ad n. 1400: Recognovi. 10 nihil deest; lacuna propter lapidis vitium relicta est.

541 ad n. 1401: Recognovi. 1—3 *| | | | | | | | | | | | |* — 12 fin. seq.
CAE*sa*R*i*
L ANNIVS L F QVIR
IDEM|QVE DEDICAVIT *l d* D · *d*.

542 (= 1402*b*). *pont.* *m*AX · TRIB · POTESTATIS XIII a. 188
...*o*B HONOREM · FLAMONI · PERP ·
...OMNIQVE CVLTV EXORNAVIT ·

Descripsi.

543 ad n. 1406: Recognovi fragm. *a b e f*. *e* 3 *restit*]VIT ITEMQVE cet.

544 ad 1413: Recognovi. *a* 2 S N̄ OCTO cet. — *b* 2 ultima littera est C. Fragmentum quod est *c* apud Wilmannsium mihi et plenius legere licuit et initium tituli fecisse inde apparuit, quod in versu ultimo ante litteras primas SIS spatium satis magnum vacat. Praeterea descripsi novum fragmentum *e*, quod cum ad hunc titulum pertinere in universum iam monuisset Cagnat, qui edidit *arch. des miss. scient.* IX (1882) p. 83 n. 46, quo loco proprie inserendum esset me docuit Mommsen. Fragmenta ipsa auctum et novum haec sunt:

c

ONATVS · DEC
DVABVS · ET · COL
PATRIAE · SVAE CV
OTBVS AESCVLAPI · P
SIS STATVA

e

CTI ARC
A T V R
B L I C O
M · R E
E Q V E S

Itaque totus titulus in hunc fere modum poterit restitui: [*l Memmii* ..... *et D*]*onatus dec*[*uriones ob statua*]*s duas* [*in*] *patriae et civium suorum* [*hono-*

rem promissas adle]cti arcum cum ......|..... duabus et col[umnis] ma[rmo]-r[ei]s n(umero) octo et s[t]atuis marmoreis n(umero) sexs et c[............ et str]atura areae quae f.... ar ...um ....|.... patriae suae cu[m Sex.] Memmio Felice Sabinian[o] et Q. Memmio Rufo Fortu[natiano sacerdote? pu]blico, adlectis de[curion]ibus c(olonorum) c(oloniae) I(uliae) [Karthaginis, | sacerd]o-tibus Aesculapi p[osuer]unt idemque dedicav[e]runt. Ad quorum remun[erandam munificentia]m re[s]publica sua c[ivita]tis Thign[icen]|sis statua[s pedestres | Mem]mio Rufo fratri eorum et Caeciliae ..... matri eorum et ipsis] equestres in foro posuit. — v. 1 *in* — *honorem,* 2 [*str*]*atura,* 3 [*sacerdote pu*]*blico* sunt supplementa Mommseni.

---

545 ad n. 1418: Recognovi. 4 |EX · FAC.

---

546 ad n. 1419: Recognovi. 4 seq. THICNIE N|SIS — 6 fin. FLM — 7 seq. AVG · PERP · VTRIVS | VSQVE · (sic). — 11 fin. AFFECTO — 12 seq. FRATERNM QVM CR|CA.

---

547 'Aïn-Tunga.

FORTVNAE AVG SAC
FABIVS CAECILIVS
PRAETEXTATVS FL P
CVR · REIP · ORNAVIT

Descriptum a Darré ductore Francogallo ed. Papier *comptes-rendus de l'acad. d'Hipp.* 1883 fasc. VII p. 2.

Cf. n. 1398 dedicationem eiusdem hominis *Caereri Aug.* factam; praeterea vid. infra titulum n. 548.

---

548 'Aïn-Tunga.

VENERI AVG SAC
FABIVS CAECILIVS
PRAETEXTATVS FL P
CVR REIP POSVIT

Descriptum a Darré edid. Papier *comptes-rendus de l'acad. d'Hipp.* 1883 fasc. VII p. 2.

---

549 'Aïn-Tunga ad arcem.

. . . . RVM SVO ET FA*usti* ET SATVRNI
ni et . . . . LIBERORVM SV*oru*M NOMINE
quod ex HS . . *mi*L N PROMISER*at f*AVSTVS ET
s a t u r n i n u S FILII EIVS AM*pli*ATA PECVNIA
f e c e r u n t IDEMQ DED*ica*VERVNT

Descripsi. Descriptum a Darré edid. Papier *comptes-rendus de l'acad. d'Hippone* 1883 fasc. VII p. 3.

550 'Aïn-Tunga in compluribus columnae fragmentis.

. . . . . I I . . . .
VNER · EXEOV INFILIX
FRATERNA REPLEVIT ·
QVI STATVIT TVMVLVM
TITVLIS · ET · FATA · NOTAVIT
C · IVLIVS VICTOR
VIXIT · ANNIS · XLVI
TINTI /////T///////////
FRATR*i f*ECIT

Descripsi. Exceptum a Darré edid. Papier *comptes-rendus de l'acad. d'Hippone* 1883 fasc. VII p. 7.

7 credo *XLVI,* non *XCVI* legendum esse.

v. 2—5: *f]uner(is) exequ(ia) infelix fraterna replevit,*
qui statuit tumulum titulis et fata notavit cet.

---

551 'Aïn-Tunga.

☧
D O
M V S
R E S O
C A T I

Descripsi.

3 seq. Mommsenus conicit REbOCATI.

LXV. THVBVRSICVM BVRE (*Tebursuk* p. 177. 938).

552 (= 1426).

|VICTORIIS|
|/ / / / / / / / / / / / / / / / / / / /|
pa|RTHICI GERMAN*ici* / / /|
munic|IPI · SEPTIMI · AVRELI · SE|*ueriani*

Descripsi.

---

553 ad n. 1432: Recognovi. 3 seq. RESTITVTORI | P LIBERTATIS (sic). — 5 D N · FL · AVIO — 8 FELICI — 9 COL · THVB · BVRE.

---

554 (= 1443 *b*).

l. aur|ELI · VER|*i aug.*

Descripsi.

---

555 ad n. 1465: Recognovi. 2 fin. FVI · I/ — 5 init. HAE · ATTICI cet. — 6 fin. SVSALIS) — 11 fin. \IT OVANS OSSA HOC.

556 in fragmentis quinque altis m. 0,60, latis *a* 2,52, *b* 2,56, *c* 2,54, *d* 2,48, *e* 2,45, litt. 0,30 rep. Tebursuk.

a	*b*	*c*	*d*
DEDICANTE	CAEIONIO IV	LIANO AMPLI	SSIMO PROC

e

ONSVLE CLA*rissimo uiro*

Nobis misit Poinssot. Ad eiusdem exemplum edid. C. Tissot *troisième rapport* p. 6.

Dedicantem Tissot suspicatur eundem esse atque Alfenium Ceionium Iulianum Camenium (C. VI, 1675), qui fuit praefectus urbi a. 333 et consularis Numidiae ante a. 330, ut Africam administraverit tempore inter haec duo munera intermedio.

---

557 Tebursuk in aedibus privatis.

D M S
I A L A V Γ
A N A M
G O D D I
NA P V A
L X X X I I I
H S E

Descripsi. Nomen prius utrum sit *Ialauta* an *Ialauda* non liquet; cf. *Namgedde* 4906. 4907. 6529. 9199, *Namgedenia* 2325.

LXV*a*. VCI MAIVS (*Hr. ed-Dudmis*).

Ucitana duo, maius et minus Plinius recenset inter oppida civium Romanorum h. n. 5, 4, 4. Οὖκιβι quod legitur apud Ptolemaeum 4, 3, 29 ex Οὖκι corruptum esse coniecit Morcellius Afr. christ. I, 348. Si corrigendum est, ut videtur esse, Οὖκι β′ i. e. *Uci duo,* ea inter se vicina fuisse sequitur. Cf. etiam supra n. 442. *Uci Maius* ubinam fuerit nunc in aperto est inventis titulis n. 558—561, in quibus appellatur aut *colonia Mariana* (om. n. 558) *Augusta Alexandriana Uchi Maius* (n. 558; *Uchitanorum Maiorum* n. 559. 561) aut brevius *col(onia) Uchitanorum Maiorum* (n. 560). Cf. Aur. Vict. de vir. ill. 73: *L. Appuleius Saturninus . . ut gratiam Marianorum militum pararet, legem tulit ut veteranis centena agri iugera in Africa dividerentur.* Videmus igitur hanc quidem regionem Africae veteris finibus inclusam fuisse. Deductioni a C. Mario inceptae Augustus novis colonis missis succurrit. Octavianus episcopus *plebis Uci maius* commemoratur in collatione Carth. (Harduinus concil. I, 1088 *D*). Neque minus huc spectare Gaium *Uzitensem,* quem inter episcopos provinciae proconsularis ab Hunerico in exilium missos perhibet notitia a. 483, exposuit Morcellius Afr. christ. l. l. Denique Tripolius *Ucitanus* subscripsit epistulae ad Paulum Constantinopolim missae de monotheletis a. 646 (Harduinus concil. III, 752 *A*). — Civitatem Benecennensem, cuius memoriam servavit etiam Carthaginiensis titulus supra n. 452, ex n. 524 intellegitur coloniae Ucitanae vicinam fuisse.

558 in lapide alto m. 1,50, lato 0,55, litt. 0,05 rep. Hr. ed-Duâmis.

CONCORDIAE AVG SACR*um*
PRO SALVTE IMP CAES DIVI SEPTIM*i*
seueri pii NEPOTIS DIVI
magni ANTONINI PII *fili*
m. aureli seueri ALEXANDRI
pii felicis augusti pont.
max. trib. pot. V*ii*II COS I*ii* a. 230
p. p. . . . . QVOD INDVLGEN
. . . . OSIAE COLONIA
ALEXAN*driana* AVGVSTA VCHI
MAIVS *h*ONORATA QVES///V
ORDO CIV*ita*TIS BENCENN*ens.*
STATVAM CO*ncor*DIAE PERPETVAE
DEDIT ET DE*di*CAVIT

Mihi misit I. Poinssot, ad cuius exemplum et ectypum edid. Tissot *troisième rapport* p. 7.

3 init. FELICI NEPOTIS cet. — 6 fin. PRONEP. — 7 VNII traduntur. — vv. 8. 9 tangere nolui.

De civitate Bencennensi vide quae animadverti in huius capitis praefatione et supra ad n. 452. [Titulus videtur dedicatus esse ab ordine Bencennensi propterea, quod vicinae coloniae Uchi imperator concessit, ut suo nomine deinceps appellaretur. Itaque quamquam verba non praesto, sic fere fuit: *quod indulgen*[*tia eius sacro n*]*o*[*m*]*i*[*n*]*e colonia A. A. U. maius* [*aucta h*]*onorataque* [*es*]*t*. Inde item explicatur, cur Concordiae statua dedicata sit. Th. M.]

---

559 Hr. ed-Duâmis, *ruines considérables à vingt kilom. N. de Bordj Messaoudi.*

IMP · CAES · L · DO
MITIO AVRELIANO
PIO FELICI AVG PON
TIFICI MAX TRIB *pot*
P P P*r*OCOS · RESPV
BLICA COL MARIANAE
AVG · ALEXANDRINAE
VCHIT MAIORVM
DEVOTA NVMINI
MAIESTATIQVE EIVS DD *pp*

Ad exemplum et ectypum, quod misit de Balthazar, edid. Tissot *bull. épigr. de la Gaule* II (1882) p. 292.

5 traditur PDO — 7 ALEXANDRINAE — 10 fin. traditur TI.

560 Hr. ed-Duâmis.

D · D · N · N · FLAVIO
VALENTI VICTO a. 364–378
RI · AC TRIVMFA
TORI · SEMPER
AVGVSTO
R · P · COL · VCHI
TANORVM MA
IORVM DEVO
TA

Ad exemplum et ectypum, quod misit de Balthazar, edidit Tissot *bull. épigr. de la Gaule* II (1882) p. 290.

Propter gemellum titulum olim iuxta positum praescriptio concepta est numero plurali.

---

561 Hr. ed-Duâmis.

M · ATTIO
CORNELIANO
PRAEFECTO PRAE
TORIO EMINENTISSIMO
VIRO CIVI ET PATRONO
OB INCOMPARABILEM
ERGA PATRIAM ET CIVES
AMOREM RES PVBLICA
COLONIAE MARIANAE AV
GVSTAE ALEXANDRINAE
VCHITANORVM MAIORVM

Ad exemplum et ectypum, quae misit de Balthazar, edidit Tissot *bull. épigr. de la Gaule* II (1882) p. 291 (cf. *bull. crit.* IV a. 1883 p. 60).

M. Attius Cornelianus praefectus praetorio adhuc non innotuerat.

LXV*b*. *Hr. Udeka.*

Rudera conspicua, quae nominantur Hr. Udeka, sita sunt *sur la rive droite de l'Oued Tessa à quatre kil. environ après le Hammam Bejoum, à trois heures et demie de Ben-Béchir* (Cagnat *archive des miss. scient.* IX a. 1882 p. 147), quae est statio viae ferratae inter Sûk el-Khmîs et Sûk el-Arba. In eis magni castelli Romani (vel Byzantii?) parietinae maxime memoratu dignae sunt. Nomen oppidi quod ibi fuit adhuc ignoratur. Eiusdem magistratus in titulis quos referam ibi repertis occurrunt hi: *aedilicii, II viri q(uin)q(uennales),* praeterea *decuriones (ordo)* n. 563.

562 Hr. Udeka.

. . . . *a*
*diu*O COM*modo aedi-*
*li c*EREALI · PR*aetori*
*per*EGRINO ADL*ecto ab*
*imp*P · CAESS · L · SEPTI*mi*O
*seu*ERO PIO PERTINACI E*t*
m · *au*RELIO *a*NTO*nino augg.*
*ad c*VRAM CIVI*tatis* . . .
. . . . ORVM
⏝CO
◠

Cagnat *rapport* II p. 46 n. 50 cuius supplementa retinui.

---

563 in epistyliis quattuor longis *a* m. 1,85, *b* 0,97, *c* 1,15, *d* 2,70 rep. Hr. Udeka.

. . . . . *cum ut actis ordinis* DIEI · NONARVM IVNIARVM FVSCI ET DEXTRI COS CO*n*TINETVR · IN NVMERO ∅ DEC*urionum* ET INTER · AEDILICIOS ADLECTVS ESSET SINGVLARI INSTANTIA IN ADMINISTRATIONE II VIRR QQ ‖ a. 225

*eius anni id quod eum fecis*SE · ACTIS · ORDINIS · CONTINETVR · DIEI · V · KAL · IANVAR*i*ARVM FVSCI ET DEXTRI · COS . . . . . *su*FFICIENTEM FRVMENTI · COPIAM PROPRIIS · SVMPTIBVS · POPVLARIBVS · EXHIBVIT ‖

*et ad patriam suam exorna*NDAM PORTICVM ASCENSVS FORI · CVM · SPIRITIS · ET GRADIBVS · ET CAPITIBVS ET . . . . *ex* HS XII MIL N PRIVATA *s*VA · PECVNIA · FECIT · IDEMQV*e ded*ICAVIT ‖

Fragmenta tria posteriora descripta a Dumartin edid. Cagnat *arch. des miss. scient.* IX (1882) p. 147 n. 247, omnia ad sua exempla idem *rapport* II p. 44 n. 49.

Verbo quod est *spiritis* quae notio subsit non constat. Cum *spira* (*spira dicitur basis columnae unius tori aut duorum* Fest. p. 330 Muell.; *τὸν κίονα σὺν σπείρῃ καὶ κεφαλῇ* titulus Mylasensis C. I. Gr. 2714) id coniungendum esse suspicatur Mowat (apud Cagnat l. l.). Quod si verum esset, verba *spiritis* et *capitibus* inter se non esse separata exspectaremus. [Sed fortasse spira et gradus uno saxo continebantur. Th. M.]

LXVI. THVGGA (*Dugga* p. 182. 938. 979).

564 ad n. 1471: Recognovi. In fastigio templi cernitur aquila volans, qui virum nudum, imperatorem sine dubio deorum in numero relatum, ad caelum effert. *a* 1 seq. partes medias sic excepi:

MAXIMO *iu*NONI *reginae* MINERVAE
*caes. m. aureli an*TONINI · AVG · ET · L · VERI

565 ad n. 1482: Repperi et recognovi fragmenta *a c e f h*. — *c* ante EX spatium vacat. — *e* fin. MILIB Ñ MV| — *f* init. fortasse ·NT; in fine mihi visus sum cernere *ab hered*[*ibus*].

566 ad n. 1483: Recognovi. 2 init. *aure*]LI — 3 TESTAMEN*to*.

567 ad n. 1487: Recognovi. 3 init. TRIB · P · X̄ cet.

568 ad n. 1488: Recognovi. 3 PROͼNS.

569 ad n. 1501: Recognovi. *d* in fine spatium m. 0,16 vacat.

570 in lapide alto m. 0,65, lato 1,60, litt. 0,12—0,115, rep. Dugga.

*c*AELESTI AVG SAC*rum*
*pro sal*VTE · IMP · CAES · M · AVR*eli*
seueri ALEXANDRI PII FELICIS *aug*

Descripsi. D'Hérisson *relat. d'une miss. archéol.* p. 271 (cf. Thédenat *bull. épigr. de la Gaule* II a. 1882 p. 172 et *bull. des antiqu. de France* XLIII a. 1882 p. 159).

3 MEXANDR · IRIIEF · ERIGIT Hér.

571 in lapide alto m. 0,40 lato 1,78 litt. 0,10, rep. Dugga.

*f*ELIX BEATIANVS LIBERALI*tate sua*
*mu*LTIPLICAVIT EXCOLVIT DED*icauit*

Descripsi. Cf. n. 1474, quem ipse non minus vidi.

572 in lapide alto m. 0,48 lato 1,00 crasso 0,45, litt. 0,08—0,065, rep. Dugga in olivetis.

*pro salute imp. caes. trai*ANI · HADRIAN*i aug*........
.....................RINIVS · QVIR · BASS*us et*........
...*plutonis?*......*fru*GIFER · LIBERI · PATR*is sacerdotes*
............*sua pecun*IA · STRVXERVNT · IN QV............
..................*ru*NT · ITEMQ · DED · CVRA*nte*.........

Descripsi.

3 propter supplementum v. C. p. 1084.

LXVII. AGBIA (*Hr. 'Ain Edja* p. 189. 938).

573 ad n. 1547: Recognovi. 2 RIINIVS — 3 init. nihil deest.

574 n. 1548: Recognovi. 8 GENI·*cu*RIAE cet. — 11 init. DED · CVMQ· cet. — 18 CIVIT ·

575 ad n. 1550: Recognovi. 4 init. M TVLLIO mihi certum visum est.

576 in fragmentis duobus inter rudera arcus iacentibus in via, quae hodie Tunete Siccam ducit, inter ʿAin Tunga et Hr. ʿAin Edja loco hinc 8 fere chiliom. distante Poinssot. *D'une porte triomphale construite (entre Ain el-Hedja et Téboursouk, à l'hauteur de Dougga) à la jonction de deux routes allant l'une de Téboursouk au Kef, l'autre dans la plaine de l'Oued Kralled* Esperandiev.

a	*b*
*u*ICTORIIS	*u i c t o r i i s*
*i*M P E R A T O R V M	CAESARVM
N O S T R O R V M	NOST RORVM
COL · THVGG · DEVoTA	*c*OL · THVGG · DEV*ota*

Nobis misit Iulianus Poinssot, ad cuius exemplum et ectypum edid. Tissot *troisième rapport* p. 6; Espérandieu *comptes-rendus de l'acad. d'Hippone* 1883 fasc. VIII p. 16.

Tituli affixi erant duabus frontibus arcus Diocletiano et Maximiano Augustis atque Constantio Galerioque Caesaribus dedicati.

---

577 rep. in via Agbia Thubursicum ducente.

D · M · S
P · AE*l*IVS . VICTOR
MESOR · AGROR · P · V
A N N I S · X X X X V I I I I
QVARTIO · FRATER · P · F
H · E · S

D'Hérisson *relat. d'une miss. archéol.* p. 272 (cf. Thédenat *bull. épigr. de la G.* II a. 1882 p. 172 et *bull. des antiqu. de France* XLIII a. 1882 p. 159).

2 AEIVS traditur.

LXVIII. MVNICIPIVM ..... (*Hr. Kern el-Kebsch* p. 192).

Nomen municipii commemoratum fuit in titulo n. 580, sed eius parte inferiore fracta adhuc in occulto remansit.

578 ad n. 1573: infra titulum Latinum, quem recognovi, Graecus legitur, qui Wilmannsium fugit, hic:

ΡЄϹΤΙΤΟΥΤΑΝΠΟΛΙ / / / ϹΙΝΙΝЄ
ΠΟΘΟΝΕΤΗ ΔЄ ΘΑΝΟΥϹΑΝ
ЄΙΚΟϹΙ ΚΑΙ Є Π ΤΑЄΤΗΝ ΑΦΑΝΙΖЄΙ
ΔΑΚΡΥΟЄϹϹΑ ΚΟΝΙϹ

Descripsi et ectypum sumpsi. Ad ectypum acceptum ab Iuliano Poinssot pauca expedivit S. Reinach *bull. d'Oran* fasc. 7 (1884) p. 103 qui revocat ad *Maatria près de Téboursouk.*

1 extrema umore corrosa sunt neque iuvat ectypum ad ea expedienda. Cetera intelleguntur excepta littera E post πόθον v. 2: Ῥεστιτοῦταν . . πόθον, τῆδε θανοῦσαν εἴκοσι καὶ ἑπταέτην ἀφανίζει δακρυόεσσα κόνις.

Scriptor frusta metrica usurpavit.

579 in tabula lata m. 1,05, alta 0,55, crassa 0,25; rep. Hr. Kern el-Kebsch.

. . . . ❦ S A C R
. . . . *arn.* HILARVS · SVA · PECVNIA · A SOLO
*templum fecit, quod per te*RRAE · MOTVM · DILABSVM
. . . . *arn. ser*VATVS · ET FILI · EIVSDEM · SVA
*pecunia refecerunt eid*EMQ · DEDICAVERVNT

Descripsi a me effossum.

---

580 in basi alta m. 0,95, lata 0,49, crassa 0,45; rep. Hr. Kern el-Kebsch.

D N
M ❦ FL*a*VIO
VALERIO
CONSTANTIO
NOB CAES 292—305
RES PVBLIC
MVNICIPII

Descripsi.

---

2. *el-Khrîb.*

581 in regione, cui nomen est el-Khrîb, unam fere horam progressus ab Hr. Kern-el-Kebsch inter meridiem et orientem in virgultis rudera parva inveni, ubi duos titulos effodi, de quibus unus est hic:

D M S
T RAECIVS SE
VERVS P · V
ANNIS ❦ LXXXX
PROFVIT EN TIBI QVOT FANA COLVISTI DEORVM
IAMQ · TVA CONSTAT PIETAS GLORIOSA SEVERE
VIXISTI CVRSVM VITAE BONITATE REPLESTI
*pla*CIDVS IN MEMBRIS OCVLIS ET CORPORE SANO
NVNC CAMPOS COLIS ELYSIOS HERBASQ·VIRENTES
*flor*IB · ASPARSVS IACES EX PRATALIBVS ARVIS
NEC MINVS ET LVCI FRVERIS CVM FAMA SVPERSIT
ERGO VALE MVLTVMQ BONE PIETATIS ONVST*a*
HOS VERSVS TIBI SANCTE NEPOS VICTORQ·DEVOVI
MVNERA QVOS MISI TVO NAM TVMVLOQ DICAVI
H S E

Descripsi et ectypum sumpsi.

Profuit en tibi, quot fana coluisti deorum,
Iamq(ue) tua constat pietas gloriosa, Severe.
Vixisti, cursum vitae bonitate replesti
[Pla]cidus in membris, oculis et corpore sano.
Nunc campos colis Elysios herbasq(ue) virentes,
[F]l[or]ib(us) asparsus iaces ex pratalibus arvis;
Nec minus et luci frueris, cum fama supersit.
Ergo vale, multumq(ue) bon(a)e pietatis onust[a]
Hos versus tibi, sancte, nepos Victorque devovi
Munera, quos misi tuo [i]am tumuloq(ue) dicavi.

Versus aetatis inferioris artem prae se ferunt.

13. *Victorem* defuncti nepotem nominari et 14 *quos misi. Tuo nam* cet. ferri posse putat Mommsen.

LXIX. MVSTI (*Hr. Mest* sive *Hr. Sidi Abd er-Rebbû* p. 192).

582 Hr. Sidi Abd er-Rebbû, litt. 0,055.

NOBILISSIMO STATV DOMINORVM PRI*ncipum nostrorum ualenti-*
N*i*ANI ET VALENTIS PERPET AVGG TO*tum orbem ad statum pristinum*
ATQVE PERFECTVM DISPONE*ntium* .... *proconsul*
E AFRICAE *i*VDICI SACRARVM QVO*que cognitionum*.............
CVRANTE *fl.* RESPECTO LVC*u*LLO FL PP ....

Espérandieu *comptes-rendus de l'acad. d'Hipp.* 1883 fasc. VIII p. 28.

2 init. NTANI. — 4 TVDICI. — 5 CVRANTE IM traditur.

---

583 Hr. Sidi Abd er-Rebbû.

D M S
C*n* CORN DA
TVS DEC SACER
DOS CEREALI
VM ARC AED
PREF IVRIS D
PRO II VIR HO
MINI BONO
P V A LII
H S E

Espérandieu *comptes-rendus de l'acad. d'Hipp.* 1883 fasc. VIII p. 23.

2 init. CI traditur. *Cereales*, pro quibus sane expectes *Ceriales*, in titulo, quem infra edam in auctario, Bisicensi inveniuntur cum decurionibus similiter coniuncti atque extra Africam saepissime Augustales vel nonnunquam fabri vel corporati alii. Videntur igitur eiusmodi collegia in Africa constituta esse permissu senatus. Quocum bene convenit, quod hic *sacerdos* et infra n. 587 *patronus* eorum commemorantur. In *arc..* quid lateat, frustra quaesivi: nam vocabulum servile *arcarii* procul habendum est. Fortasse aliquo modo id ipsum significatur quod legitur in Brixiana V, 4428: *VI vir. Aug. soci, quib. ex permiss. divi Pii arcam habere permiss(um).*

584 Hr. Sidi Abd er-Rebbû.

D M S
Q · COSSV
TIVS I FIL
FORTVN
NIANVS
SAC P P V A
LXX H S E

Espérandieu *comptes-rendus de l'acad. d'Hipp.* 1883 fasc. VIII p. 26.
Repetivi ut editum est. — 4 seq. erit *Fortun*[*at*]*ianus*. — 6 *sac*(*erdos*) *p*(*ublicus*).

585 Hr. Sidi Abd er-Rebbû.

D M S
L FABIVS L F CORNELIA
FELIX DECVRIO M M P V A
XX M III DIE VNO
H S E

Espérandieu *comptes-rendus de l'acad. d'Hipp.* 1883 fasc. VIII p. 23.
3 *m*(*unicipii*) *M*(*ustitani*).

586 Hr. Sidi Abd er-Rebbû.

D M S
L FABIVS L F COR
FORTVNATVS
D*e*C M M *fl* AM
AEDIL *q*. P V A XXXV
H S E

Espérandieu *comptes-rendus de l'acad. d'Hippone* a. 1883 fasc. VIII p. 25.
4 DIC MM AM traditur. — 5 item AEDILO.

587 Hr. Sidi Abd er-Rebbû.

D M S
Q IVLIVS TER
TIVS VRBANVS
PATER TOT FAS
CIVM ET FL PP
PATRONVS
CEREALIVM
VIXIT ANNIS
LXXXVIII
H S E

Espérandieu *comptes-rendus de l'acad. d'Hipp.* 1883 fasc. VIII p. 20.
2 Q IVLIVS S TER traditur. — 4 [*pater tot fascium* est liberos habens complures usos magistratibus municipii cum fascium honore coniunctis. Similiter dicitur C. n. 2756 *legio tanta III Augusta*. Th. M.]

588 Hr. Sidi Abd er-Rebbû.

D M S	D M S
C O R N E	S E X *sem*
L I A L F	P R O N *i* V *s*
B O N I F A	S A T V R N I
T I A C A T	N V S D E C
O S I N A	FL AED P V
P V A LXXXV	A L X X X X V
H S E	H S E
	D M S
	S E M P R O
	N I A I A /
	LIA P V A I
	M I H S E

Espérandieu *comptes-rendus de l'acad. d'Hipp.* 1883 fasc. VIII p. 21.
3 PRONV traditur; est *sem*PRONVs. — 5 seq. agnomen corruptum videtur esse.

589 Hr. Sidi Abd er-Rebbû.

vir et mulier in lecto, tabula, Amores duo serta tenentes.

D M S	D M S
CAELIA BONO	P FLAVI
SA MAFICA	V S P F
OBSTETRIX MA	C O R N
RITA CASTISSI	F E L I X
MA ET PVDICIS	P V A
sima V I X I T	L X X V
*anni*S XXXXII	M V I
M III H S E	H S E

Espérandieu *comptes-rendus de l'acad. d'Hipp.* 1883 fasc. VIII p. 28.

LXIX*a*. *Hr. Kef el-Asreg.*

Rudera quae supersunt in collibus dictis Kef el-Asreg Thibursico 20 fere chiliom. distantia meridiem versus primus, ut videtur, exploravit E. ESPERANDIEV ductor Gallus. Ex titulis, quos is ibi excepit, hic referam tres.

590 in lapide alto m. 0,35, lato 2,35, litt. 0,10; rep. Hr. Kef el-Asreg.

VIRTVTI · AVG · SACR

Espérandieu *comptes-rendus de l'acad. d'Hipp.* 1883 fasc. VIII p. 15.

591 Hr. Kef el-Asreg.

☧ α|ω
corona laurea
IN NOM DOM
≚EPELVTTA
*i*ANVARIA

Espérandieu *comptes-rendus de l'acad. d'Hipp.* 1883 fasc. VIII p. 14.
3 init. I a lapicida omissum in lapide litterae A subscriptum est.

---

592 Hr. Kef el-Asreg.

IN *n*OMI
NE CRS
ROGAT
IVN R
IN PAC

Espérandieu *comptes-rendus de l'acad. d'Hipp.* 1883 fasc. VIII p. 15.
1 IN OMI traditur. 3 seqq. *Rogat(us) Iun(ior) r(equievit)* cet.

LXX. THACIA (prope *Bordj Messaûdi* p. 196).

593 in basi alta m. 1,70, lata 0,50, litt. 0,06; rep. Bordj Messaûdi.

INVICTISSI
MO *d. n.* MA
RCO FLAVIO
*c*O*nstan*TIN
o / / / / / / / / /
E / / / / / / / / /
*municipi*VM
TH*aciensi*VM
NVM MAIES
TATIQVE EIVS
deuotum

Nobis misit I. Poinssot, ad cuius exemplum edid. Tissot *troisième rapport* p. 7.

LXX*a*. *Hr. el-Kedîm.*

594 Rudera dicta Hr. el-Kedîm distant Sicca 13 chiliom. orientem versus.

DEO SOLI
HONORI ET
VIRTVTI
PRO SALVTE

Roy et Grébus apud Cagnat *rapport* II p. 148 n. 242.

LXXI. CASTELLVM . . . . . . (*Nibber, Hr. Sidi Merzug* p. 196).

In radicibus montis, qui contra Arabum oppidulum situs est quod dicitur Nibber, circa sanctuarium Sidi Merzug exstant rudera antiqua haud mediocria, quae ad castellum, cuius nomen latet, pertinuisse constat. Commemoratur enim in titulo ibi reperto n. 595 *fl(amen) p(er)p(etuus) II vir col(oniae) Sic(cae)* idem *pr(a)ef(ectus) caste(lli)*. Neque vero propterea coniciemus castellum illud Siccae attributum et a praefecto a Siccensibus misso administratum esse.

595 Hr. Sidi Merzug.

D · M · S ❧
C · PACCIVS · RO
GATVS · FL · P · P ·
II · VIR · COL · SIC
PREF · CASTE
V · A · LXXVIII · H · S · E

Cagnat *rapport* II p. 49 n. 56.

[Cf. titulus Formianus C. X, 6104: *Carthag(ine) aed(ilis), praef(ectus) i(ure) d(icundo) vectig(alibus) quinq(uennalibus) locandis in castell(is) LXXXIII.* Th. M.]

---

596 Nibber.

D S M
M CLODIVS
BARIHA
V · A · LQ sic
H · S · E

Cagnat *rapport* II p. 51 n. 62.

LXXI*a*. MASCVLVLA (*Hr. Gergûr*).

Rudera, quae nunc ab indigenis appellantur Hr. Gergûr, tribus chiliom. disiuncta sunt septentrionem versus ab Hr. Tuiref sito in via, qua hodie Sicca itur Simitthu, et inde 20 fere chiliom. distante; ab Hr. Sidi Alî ben Abdallah eadem distant duobus fere chiliom. orientem versus. Nomen eorum antiquum Masculula primum cognitum est ex titulo n. 597. Cives Romani et Numidae ibi consistentes, cum reipublicae forma propria carerent, canabariorum in modum conventum faciebant (cf. Mommsen *die römischen Lagerstädte* Hermes VII, 299 seqq.). Ex quo num postea vicus vel oppidum factum sit ignoratur. Punicas inscriptiones complures ibi excepit R. Cagnat. Titulis Latinis ibidem repertis, de quibus hic non refero nisi graviores, adieci unum oriundum ex Hr. Bu Allûsch Mascululae vicino. Magistratus huc usque non prodierunt (adest solum n. 599: *omni[bus] hon(oribus) func(tus)*), sed *flamines perpetui* n. 599 et 600 et *sacerdotes* vir n. 600, femina n. 601.

597 in columna loco antiquo reperta Hr. Gergûr.

D I V O · A V G V S T O
S A C R V M
C O N V E N T V S
C I V I V M · R O M A N O R
E T · N V M I D A R V M · Q V I
M A S C V L V L A E · H A B I T A N T

Cagnat *comptes-rendus de l'acad.* 1881 p. 73 et *revue crit.* 1881 n. 18 p. 352 et *arch. des miss. scient.* IX (1882) p. 113 n. 135.

598 Hr. Gergûr.

i u l i a e a u g u s t a e
L S E P T I M I S E *u e*
R I P I *i* P E R T I N A C I *s*
A V G C O N I V G I
I M P *p* C A E S A R *u m*
M A V R E L I A N T O N
n i p i i f e l. a u g. e t
p. s e p t i m i g e t a e
a u g. m a t r i

Cagnat *arch. des miss. scient.* IX (1882) p. 114 n. 136.

599 Hr. Bu Allûsch.

D I S · M A N · S A *c r u m*
L · C A L P V R N I V S · S O . . .
F L A M · P E R P · O M N I *b u s*
H O N · F V N C · P I V S V I X *i t*
A N N · L X X X V I I
H S E

Cagnat *arch. des miss. scient.* IX (1882) p. 109 n. 128.

600 Hr. Gergûr.

D I S · M A N I B V *s*
S A C R V *m*
G A L L V S S E C *u n d u s*
S A C E R D O *s*
V I X I T A N / *positum*
A · S E C V N D O F L *pp.*
E T · V I C T O *re fil.*

Cagnat *arch. des miss. scient.* IX (1882) p. 122 n. 149.

601 Hr. Gergûr.

/ E S / / M I / S V N E S · F I L
S A C E R D O S · M A T H A M
O D I S · P I A · V I X I T
A N N I S · L X X X V I
H S E
D M S
M A M M V S · S I S S O N I E S
F I L I A I · P I A · V I X I T · A N N I S
L X X X V · C V R A N T E · A V
r E L I O · B A S T R E S I · F I L I O

Cagnat *arch. des miss. scient.* IX (1882) p. 119 n. 146.

602 rep. Hr. Gergûr; nunc Kef in museo.

D · M · S	D · M · S
sic N A M G I D I	C R I S P V S
F I · B A R I B C E	S P V R I N A
L I S · S A D V	S I L V A N V
N I S · F I L I V	S · F E C · V I X
S · S I L V A N	A N I S
V S · F E C · V I X ·	L X X X V
A N I S L X X X X V	H · S · E ·

Descripsi. Edid. Cagnat *arch. des miss. scient.* IX (1882) p. 121 n. 148.
2 *Namgid*[*e*].

603 Hr. Gergûr.

D M S	D *m* *s*
NAMGIDE	M I G I N
N A M P A	NAMGIDE
M O N I S F	NIS · FILIVS
V I X I T A N	V I X I T A N
N I S X X X I	IS · XV · CVRA
	M V M E I V S
	H S E

Cagnat *rapport* II p. 72 n. 120.

II, 6 seq. dum recte excepti sint, coniciam: *cura*(*nte*) *mu*[*n*](*umentum*) *eius*, scil. matre Namgidene.

LXXII. SICCA (*el-Kef* p. 197. 938).

604 ad n. 1631: Recognovi nunc positum in pavimento aulae hospitii, quod d. *hôtel de France*, ante scalas. 1 fin. SEPTIMI · SEVER*i*

3 seqq. TONINI PII FILIO //
/ /
O' ONIA IVLIA VENERIA CIR

5 seq. = *c*]*olonia Iulia Veneria Cir*|[*ta Nova Sicca* cet.

605 ad n. 1635: Recognovi. 1 IMP CA*es*. — 6 *tr*IP POT.

606 ad n. 1636: Recognovi. 5 IVL mihi certum visum est.

607 ad n. 1637: Recognovi *a b c e f g*, non repperi *d*. — *g* sic excepi: |VINGIENVMIDITL G·|; in fine ante G spatium videtur vacare; erit: *pro*VINCIE NVMIDIE L G.

608 ad n. 1638: fragm. *b* sic excepi: II VIRO QQ
*fl*AVIO V
/ / / / / / /

609 ad n. 1640: Lapis nunc est Parisiis in museo. Contuli ectypum, quod mihi misit Héron de Villefosse. 2 init. Γ· (in Corpore Π· errore typothetae). — 7 init. M (Wilm. falso Π) ΟΥΛΠΙΟΥ. — Titulum Amastrianum C. I. G. 4151: Οὔλπιον Ἀραβια[ν]ὸν τὸν λαμπρότατον ὑπατικὸν [π]ρεσβευτὴν καὶ [ἀν]τιστρατηγὸν τ[οῦ Σ]εβαστοῦ Συρίας Παλαιστείνης κτλ.. contulit Renier *comptes-rendus de l'acad.* IV, 2 (1874) p. 199, recte.

610 ad n. 1642. [3 Emenda *L. Annius L. f. Qu*[*ir.*] *Fidelis mil. le*[*g*]. *III Augus*(*tae*) *Vin*[*a*]. Th. M.]

611 in lapide alto m. 9,49, lato 9,66, crasso 9,47, litt. 0,125; rep. Kef in curte parietinarum quae dicuntur Ksar Hambderumiah.

GENIO
SENATVS

Descripsi a me effossum.

612 in lapide alto m. 1,0, lato 1,05, rep. Kef in Arabis cuiusdam aedibus.

FORTVNAE REDVCI AVG
IMP CAES M AVRELII SEVERI ALE
XANDRI PII FELICIS AVG PONTIF
MAX TRIB POTEST XII CoS III P P a. 233
ET IVLIAE MAMMAEAE A*u*G *matri*S AVG
NOSTRI ET CASTRORVM ET SENATVS
ET PATRIAE TOTIVSQVE DOMVS DI
VINAE SPLENDIDISSIMVS ORDO
SICCENSIVM DEVOTVS NVMI
NI MAIESTATIQVE EORVM D D P P

Descriptum a Roy Siccensi edidit Cagnat *bull. épigr. de la Gaule* III a. 1883 p. 36.

4 trad. VII. Titulus spectat ad reditum imperatoris de expeditione contra Persas facta cf. III, 3427.

613 in summo monte qui dicitur Dj. el-Mezareg, qui ubinam sit ignorans Siccensibus titulum attribui.

IOVI
OPTIMO · MA
XIMO · CAPIT
M · SEIVS SALV
VS . FECIT

Descripsi ad ectypum mihi subministratum a Cagnato, qui edidit *rapport* II p. 150 n. 246.

614 Kef, in hortis Roy.

MATRI
DEVM
MAGNAE
SACRVM

Descriptum a Roy edid. Cagnat *rapport* II p. 56 n. 75.

615 in lapide alto m. 0,64, lato 0,90, crasso 0,45, litt. 0,11—0,10; rep. Kef in domus privatae ruderibus EGO; *Dar Oudia* ROY.

tito CAESARI
*imp. u*ESPASIANI
*a*VGVSTI FIL
d. d. P · P

Descripsi. Descriptum a Roy ed. Cagnat *bull. épigr. de la Gaule* III (1883) p. 186 n. 2.

616 Kef rep. *près de Bab Cheurfia* ROY [1]; *près du rempart, non loin du théatre, d'où elle provenait peut-être* ROY [2].

*i*MP · CAES · DI*ui traiani parthici fil.*
DIVI NER*uae nepot. traiano*
HADRIA*no aug.*

Descriptum a Roy edid. Poinssot et Demaeght *bull. d'Oran* fasc. 5 (1883) p. 290 n. 132, iterum Cagnat *bull. épigr. de la G.* III (1883) p. 187 n. 3.

617 Kef.

pro salute?

IMP CAES L SEPTMI SE
VERI PII PERTNACIS AVG ARA
BCI ADABENICI PARTHCI MX
FOR*ti*SSIMI FELICISSIMI PR*inc. et*
IMP CAES M AVREL ANTO
NIN PI AVG FELICIS *fili eius*
DIVI M ANTONIN PI*i nepot.*
DVI ANTONINI PII *prone*
pot. DIVI HADRANI*i*
*abnepot. d*I*ui* T*r*AIANI
PARTHIC*i et diui ne*RVAE
adnepot. d. d. P · P ·

Descriptum a Roy ed. Cagnat *bull. épigr. de la G.* III a. 1883 p. 188 n. 6.

1 titulum supra fractum esse non traditur. — 6 huius versus litteras reliquis minores esse monet Roy; fortasse lapicida eum aut per neglegentiam omissum postea inseruit, aut erroribus suis corruptum delevit et emendavit.

---

618 Kef.

DIVO M AV
COMMODO
NINO DIVI M
V ANT FEL
V SEPT
PII PERTINACIS
BICI ADIABEN
CI MAXIMI PAT
M AVRELI ANT
//////////
//////////

Ad exemplum Royi edid. Cagnat *bull. épigr. de la G.* III a. 1883 p. 187 n. 5.

Divo M. Au[*relio*] | *Commodo* [*Anto*]|*nino, divi M. A*[*ureli* | *Antoni*]*n*[*i f*[*i*]*l.*, [*fratri* | *imp. Caes. L.*] *Sept*[*imi Severi*] | *Pii Pertinacis* [*Aug. Ara*]|*bici Adiaben*[*ici Parthi*]|*ci Maximi, pat*[*ris imp. Caes.*] | *M. Aureli Ant*[*onini Aug.* | *et L. Septimi Getae nobi*|*lissimi Caesaris*] . . . .

---

619 Kef.

*quod felicissi*MORVM INVICTISSIMORVMQ PRINCIPVM CVM TOTVS OR*bis romani tum africae nostrae* cet.
*praecipua c*VRA INLVSTRI PROVISIONI PRAECEPIT ORNARI SE . . . .

Descriptum a Roy edid. Cagnat *bull. épigr. de la Gaule* III (1883) p. 190 n. 10.

2 corr. *provision*[*e*].

620 rep. Kef prope Ain Menek.

NISI
IENTIO A
*u*IRTVTEM
M / / / /
IA / / PIO
VICTON
VMINIMA
VE EIVS ET
VRASIVS
CRO IVDIC
RDO SICC
NIA P F
CONS

Ad exemplum Royi, quod cum lapide contulit, edid. Cagnat *bull. épigr. de la G.* a. 1883 p. 189 n. 9.

Litteras plerasque, ut in lapide detrito, incertas esse testatur Cagnat. Fortasse tale quiddam subest: *pio [felici in]victo [Aug(usto) devot(us) n]umini ma[iestatiq]ue eius et [singulari c]ura [e]ius[dem fotus et sa]cro iudic[io ornatus o]rdo* cet.

---

621 rep. *à Sidi Abdallah Aghir.* Roy. Ad viam, qua Sicca itur ad Sidi Yûsef a m. sinistra, loco 4—5 chiliom. a Siccae porta distante, conspiciuntur saxa praegrandia sculpta, quae olim arcum constituisse forma ipsa indicat. Animadverti in iis tituli fragmenta haec:

a — *q* VODNONS

b — TEN

c — TE FLAVIO C

Descripsi. Descriptum a Roy ed. Cagnat *bull. épigr. de la Gaule* III (1883) p. 190 n. 14.

b LEN Roy. — *c curan*]*te Flavio C*.....

---

622 rep. Kef prope Ain-Menek.

. . S · PRAEF · VRBIS *leg.*
aug. PR · PR · PROVINC*iae*
*lu*SITANIAE · I/I1 . . .
*cur*ATOR · VIA FLAMI*nia*
*a san*CTISSIMIS MAXI*misq.*
imp-RAIORIBVS AVGG *nn.*

Descripsi ad ectypum acceptum a Cagnato, qui ad idem et ad exemplum Royi edid. *bull. épigr. de la G.* III a. 1883 p. 190 n. 11.

5 litterae quae sunt post *san*CTISSIM et 6 TORIBVS non satis certae sunt.

623 Kef in sepulcreto Hebraeorum.

MIRAE BONITATIS ADQVE IN
TEGRITATIS VIRO VALERIO ROMANO
V · C · CVRATORI REIP · COL · SICCENSI
VM ET VENERIS OB RESTAVRATVM
DEAE SIMVLACRVM QVOD IAM DVDVM
A LATRONIBVS FVERAT INTERRVPTA
TEMPLI MVNITIONE SVBLATVM
STATVAM VENERII AD PROPAGANDAM
SAECLIS OMNIBVS MEMORIAM
PATRONO FIDO AMORE POSVERVNT

Tituli eximii, de cuius lectione desperavit R. Cagnat *arch. des miss. scient.* IX (1882) p. 95 n. 83, enucleavi ipse bonam partem calce, qua lapis oblitus erat, tenaci remota. Interea ut totum optime expediret contigit Royio Siccensi Francogallorum consuli *bull. d'Oran* fasc. 5 (1883) p. 289 n. 131 et *bull. épigr. de la Gaule* III (1883) p. 191, cuius exemplum repeto quarundam litterarum forma immutata.

8 VENERIS Roy[1]. *Venerios* ipsi Siccae cives hic se videntur nominare.

---

624 Kef in moenibus arcis meridiem versus.

D *m* *s*
M CASCELLIV*s* . . . . *praef.*
EQVITVM VIXI*t*

Cagnat *rapport* II p. 63 n. 94.

---

625 Kef *dans la muraille de la Kasbah* (*côté nord*).

Q · IVLIO · C · F · QVR
AQV*i*LAE
EQVO · PVBLICO
ADLECTO · IN QVINQ
DECVRIAS · 7 · LEG · $\overline{\text{I}}$ · ADIV
TRICIS · 7 · LEG · $\overline{\text{XXX}}$ · VLPI
AE · VICTRICIS · 7 · LEG $\overline{\text{X}}$
FRETENSIS
IVLIVS · FIDVS · AQVILA
FRATRI · OPTIMO · DECRETO
ORDINIS · POSVIT · P · P ·
REMISSA

Cagnat *rapport* II p. 57 n. 78.

626 rep. *sur un mamelon situé à 600 mètres environ du Kef, au sud de Bab el-Hani.*

D M S
L · SOMMI
VS · DATVS
MIL · COH
I · VRB · P · V
A · XXXI
H · S · E

Descriptum ab Espérandieu edid. Papier *comptes-rendus de l'acad. d'Hippone* 1883 n. VII p. 18.

2 nomen an corruptum sit dubito. — Cf. supra n. 345, infra n. 636 et quae exposuit Mommsen p. 118 seqq.

627 Kef.

NO PROVINCIAI
IVS FAVSTINIANVS PONTIFEX CVR R P

Acceptum a Roy ed. Cagnat *bull. épigr. de la G.* III (1883) p. 190 n. 13. [Potest fuisse *patrono provinciae.* Th. M.]

628 in lapide alto m. 0,50, lato 0,43, litt. 0,015; rep. Kef in aedibus dictis Dar ben Achur, unde prodierunt etiam n. 1641 et 1648. Periit paullo post in opus coniectus.

liciniam seue-
RAM FILIAM LICINI PATERNI SPLENDIDI ET *laudabi-*
LIS VIRI HODIERNA DIE DEFVNCTAM ESSE QVID ET A QVIB*us*
IN MEMORIAM EIVS HONORVM IN PARENTVM IPSIVS CO*n-*
SOLAT*io*NEM FIERI PLACERET L CALPVRNIVS M*a-*
XIMVS ALBINVS SENTENTIAM INTERROGATVS CENSVIT IN V*er-*
BA INFRA SCRIBTA CVM LICINI PATERNI VIRI DE PRIMORIB*us*
NOSTRIS ET VITAE MODERATIO ET MORVM MAXIMVM AC PRACTI*c*
VM TESTIMONIVM IN FOVENDIS ETIAM REI P*u*B NOSTRAE OPIBVS NON
MODICA DOC*u*M*e*NTA EMIC*ent par*ENTVM QVOQVE AC MAIORVM
IPSIVS *eti*AM IN A*edificandi*S EXCOL*e*NbSQ MOENIBVS NOSTk*s*QVE
IN SVSTINENbS ALENbSQ · CIVIBVS EGREGIA ATQ EXIMA LBERALITA*s*
ENITEAT AC PER *h*OC TAMETSI INGENTIS AC MAXIM LVCTVS EIVS
PATERN MINIMA SINT APVT EVM NOSTRA SOLACIA TAMEN AD LENEND*os*
CONPESCENDOSQ DO*lor*IS *i*MPETVS ET AD HONORANDAM ETAM
PVELLAE RVbMAT*u*RAE MEMOkAM CVM C*as*V TkS*ti* *a*BRA*ptae* *e*XI *quio*
EIVS DE PVBL EROGANDO STATVAM //O//////// S PVLCHERkMO *at*Q*ue*
CELEBERkMO PVBL PEC E bEM LICINAE SEVERAE CONSTITVENDAM *ut*
PIETATIS ORDINIS NOSkI ERGA PATERNVM ADFECTO PERPETVO SI*t*
CONTESTATA
d. D

Contuli ectypum, quod mihi misit Cagnat, qui edidit *rapport* II p. 58 n. 79.

5 inter T et N verbi SOLAT*io*NEM cum sit spatium maius quam duabus litteris sufficiens, vitium in lapide hic fuerit necesse est. — 11 AEDFCANbS

ita scriptum hiatum optime explet. — 13 male continuatur particula *ac*, hic enim incipit enuntiatum primarium. — 15 CONPESCENDOS in ectypo mihi certum esse visum est. — 16 *rudima*[*tu*]*rae* vere videtur in lapide esse; in fine actum esse de exequii impensis de publico erogandis mihi certum videtur; supplementa quae temptavi *cum c*[*as*]*u tris*[*ti a*]*bra*[*ptae e*]*xe*[*quio*, ut verba sint ita construenda: *cum exequio eius casu tristi abreptae de publico erogando statuam — constituendam* (*esse*), cum litteris servatis et lacunarum spatiis tam bene conveniunt, ut videantur admittenda esse. [Fortasse fuit *cum casu tristi abrapta sit* similiterve. Th. M.] — 17 erat fortasse: *statuam* [*in l*]*o*[*co civitati*]*s pulcherrimo* cet. Haec enim supplementa lacunae plane conveniunt. — 18 [requiritur *eidem* pro *et idem*. Th. M.]. — 19 ADFECTO traditur et probatur ectypo, scil. pro ADFECtO.

---

629 Kef in horto.

D M S
Q · COSSV
TIVS SENE
CA VIXIT
AN XXIII
DVDDASI
CONTVBER
NALES OB
MERITV
H S E

Espérandieu *comptes-rendus de l'acad. d'Hipp.* 1883 fasc. 9 p. 3.

Duddasi contubernales sunt collegium, quale etiam supra occurrit in n. 265: *Decasi sodales*.

---

630 Kef in curte domus privatae, ibi ubi n. 631.

D · M · S ·	
M ANTONI	ANTONIA
VS D F TVRBO	RVFINA P
ROMA DEFV	F VIXIT AN
NCTVS IN MAV	NIS · LXXVI
SOLEO SVO SEPV	DIEBVS
LTVS AT V/TICA	
NVM VIXIT	XXI · H · S · E
ANNIS LXV	

Descripsi.

7 seq. in verbo V/TICANVM utrum inter V et T esset littera an lapidis vitium, mihi non constabat. [Videtur fuisse *at Vaticanum*, nempe urbis Romae. Th. M.]

631 Kef in curte domus privatae, ibi ubi n. 630.

GERRENIA · L · F
BIRIHBAL · V
ANN · LVIII · H S

Descripsi. Cf. Birictbal n. 5392.

---

632 Kef.

D M S
G R A N I A
B I R I C H I
V I X I T A N
LXXXXVI H · S · E

Descripsi.

---

633 rep. in Arabum coenobio Zawiat el-Gaia uno chiliom. disiuncto ab arce Siccensi septentrionem versus.

NVMIDARVM · PRIMA · MVLIERVM
PLANCINA · GENERE · REGIO
BONA · MATER · BONA · CONIVNX ·
HIC · SVM · SEPVLTA ◊ MVLTIS ·
*l*ACRIMIS ◊ MEORVM · AMARIS ·
MATRONA · HONESTA · PRAETER · ALIAS · FEMINA*s*
HIC · SVM · SEPVLTA · EXORTA · GENERE · REGIO
TER · DENOS · ANNOS · ET · TER · TERNOS · FVNCTA · CVRA
BONARVM · FEMINARVM · Q · *a*RRVNTIVS MAS FI*l*

Exscripsi ex ectypo mihi subministrato a Cagnato, qui edidit acceptum a Roy Siccensi *rapport* II p. 151 n. 249.

9 in extremis litterae MA et FI parum certae sunt.

Versus 1. 2. 4. 5 sunt dimetri iambici, 1. 2 acatalecti, 4. 5 catalecti, 6 et 7 sunt trimetri iambici acatalecti, 3 est dimeter ionicus a minore.

---

634 rep. Kef, nunc in museo.

Π Α Ρ Δ Α Λ Α
Ε Υ Σ Ε Β Ε Ι
Β Ι Ω Σ Α Ν Τ Ι Ε
Τ Ε Σ Ι · Λ̄ · Σ Υ
Σ Κ Η Ν Ω Ι · Κ Α Ι
Ε Τ Α Ι Ρ Ω Ι · Τ Ο Υ
Π Α Ν Τ Ο Σ · Β Ι Ο Υ

Descripsi. Missum a Roy edidit Cagnat *bull. épigr. de la Gaule* III, p. 38.

LXXIII. LARES (*Lorbus* p. 209).

Titulum n. 636 Laribus attribui locum proprium unde prodierit ignorans.

635 Lorbus in moenibus aetatis Byzantiae.

CAES
*l*ARES

Espérandieu *notes sur quelques ruines* cet. p. 42.

---

636 Sra Wartân.

d M S	D M *s*
*l iu*LIVS DO	SEX IVLIVS *l f*
*nat*VS MIL	RVFINVS MI*l*
*coh p*ᴾ ∖RB	LEG III AVG P*ius*
*a*NAE PIVS	VIX ANN XL ///
VIX ANNIS	H S E SECV*nd*
XX VI H S E	A MATER H S P S/

Descripsi ad ectypum mihi subministratum a Roy Siccensi. Priorem titulum a me acceptum rettulit Mommsen supra p. 118.

3 suppl. *mil*(*es*) | [*coh*(*ortis*) *p*]*r*(*imae*) *urb*|[*a*]*nae*, quam scimus tetendisse Carthagine. — 7 fin. fortasse *mater h*(*eres*) *s*(*ua*) *p*(*ecunia*) *s*(*ibi?*) [*que?*].

---

637 Lorbus in moenibus.

I R · E
N I · PE
E · FLAM
X · HS C̄
fi? S C O P

Espérandieu *notes sur quelques ruines* cet. p. 46.

LXXIII*a*. AVBVZZA (*Hr. Djezza*).

Rudera quae dicuntur Hr. Djezza sita in territorio gentis Uled Yakûb Sicca distant chiliom. circiter 20 meridiem versus. Ibi fuisse pagum Siccae attributum, cui nomen fuit *Aubuzza,* conficitur titulo, qui inde prodiit, infra relato. Alter ibidem repertus gravissimus, quem Mommseno misit Carolus Tissot, huius syllogae auctario inseretur.

638 in lapide lato m. 4,50, litt. 0,07—0,06; rep. Hr. Djezza.

GENIO COLONIAE IVLIAE ◊ VENERIAE CHIRTAE NOVAE// ....*qui*
AVBVZZA ◊ CONSISTVNT ◊ PAGANICVM ◊ PECVNIA SVA ◊ A SOLO *resti*I VER*unt*

Descripsi ad ectypum mihi missum a Cagnato, qui edid. acceptum a Roy *rapport* II p. 151 n. 248.

1 fin. fuit fortasse: .. *Novae* [*cives Romani qui*] cf. supra n. 597. — 2 *paganicum* esse aedificium pagi publicum ex nomine ipso colligitur.

LXXIII*aa*. CELLAE (*Ain Zuarîn*).

In itinerariis monumentisque ecclesiasticis tria reperiuntur quibus Cellae nomen fuit oppida, unum provinciae Byzacenae, quae in itinerario Anton. p. 50 nuncupantur *Cellae Picentinae*, alterum Mauretaniae Sitifensis (cf. C. p. 747), tertium provinciae proconsularis, ad quod pertinet *Cyprianus Cellensis* episcopus ab Hunerico rege in exilium missus (cf. notitia a. 483 sub n. 49). Cum hoc ultimo coniungendos esse Chellenses Numidas qui nominantur in titulo nuperrime reperto ad Ain Zuarîn Lares inter et Althiburum equidem non video cur negemus. Carolus Tissot enim in litteris ad Mommsenum missis Cellas has revocans ad Κίλλα oppidum commemoratum ab Appiano in Zamensi pugna describenda (bell. Pun. 40) Naraggarae utique pervicinum, vereor ne opinione decipiatur; namque dictus titulus quamquam quo proprie spectet ambiguum est, cum pro termino eum esse nemo non concedat, eo situm oppidi indicari ab loco, quo inventus est, non longe disiunctum mihimet videtur constare, nec verisimile eum eo perlatum esse a loco plus 35 milibus distante. Immo aut Κίλλαν istam ab his Cellis diversam esse aut Appianum falsum rettulisse dicendum erit.

639 rep. ad Ain Zuarîn, *à deux ou trois kil. au N.N.E. d'Ebba, dans le mur d'une maison arabe appartenant au cheik Settaia.*

CHELLENSES
NVMIDAE
P CCCCXLIII ❖

Descripsi ad ectypum mihi subministratum a Cagnato, qui edidit, acceptum a Roy, *rapport* II p. 150 n. 247.

LXXV. *El-Lehs* (p. 210).

Vicum el-Lehs esse antiquam Zamam Regiam opinio fuit Wilmannsi, quae cur nunc videatur abicienda esse exposui supra p. 280 seq.

640 in lapide alto m. 0,50, lato 0,70, litt. 0,04; rep. el-Lehs supra fontem aedium parieti immisso.

IVNONI · LIVIAE · AVGVSTI · SACRVM
L · PASSIENO · RVFO · IMPERATORE
AFRICAM ///// OBTINENTE
CN · CORNELIVS · CN · F · COR · RVFVS
ET · MARIA · C · F · GALLA · CN
CONSERVATI
VOTA · L · M · SOLVONT

Exscripsi ex ectypo, quod mihi misit I. Poinssot, qui edid. *bull. d'Oran* fasc. 4 p. 260 n. 91 et *bull. crit.* IV (1883) p. 239 et *bull. épigr. de la Gaule* III (1883) p. 150; ad eiusdem exemplum Tissot *troisième rapport* p. 10.

L. Passienus Rufus Africam provinciam sortitus est a. 3 p. Chr. cf. Tissot *bull. d'Oran* fasc. 2 p. 103. [In titulo, quem repetivi non sine calami errore in monumenti Ancyrani ed. altera p. 19, formula adhibita est insolita propterea quod Passienus imperator appellatus neque proconsul Africae recte dici potuit et multo minus imperator Africae. Similiter in lapide miliario aetatis Augustae nuper reperto in Sardinia edito apud Fiorellium *Not. degli scavi* 1883 p. 429 legitur *obtinente T. Pompio Proculo pro legato,* quoniam *proconsul* quidem, neque tamen *prolegatus* recte dicitur et deficiente substantivo participium adsumendum fuit, cui id quod est pro legato recte applicaretur. — *Cn.* mihi dubitationem movebat, quoniam nusquam quod sciam mariti praenomen solum idque non perscriptum casu genetivo ad uxoris nomen adiungitur; sed ita lapis, legendumque *Gnaei.* — Spatium quod vacat non fuisse scriptum magis crediderim quam quiddam ibi periisse. Th. M.]

---

641 rep. el-Lehs prope Francogallorum castra, in quibus vidi.

magnis et inuictis D D D D N N N N DIOCL*etiano et maximiano perpetuis augg. et constantio et*
. . . . C LE G C V A SOLO C*onstruxit* [*maximiano nobb. caess.*
per l E G N V M I D *icam?*

Descripsi. Exceptum a Danjean edid. A. Farges *bull. d'Hippone* n. 18 p. 69; missum a Roy Cagnat *rapport* II p. 148 n. 243.

2 inter LE et G et 3 inter E et G spatia propter vitium lapidis. — 3 supplementum est Mommseni.

---

642 rep. el-Lehs; ego vidi Siccae apud Roy.

D M S
P RIMVS MIHI NOMEN ERAT DVM VITA
MANEBAT
R EGNAIAR CAES FRAVDATVS LVCE
QVIESCO
I AM SECVRA QVIES NVLLVM IAM VITAE
PERICLVM
M ENS MIHI SANCTA FVIT MAGNA ET
SERVATA VOLVNTAS

Descripsi et ectypum sumpsi. Edid. Poinssot et Demaeght *bull. d'Oran* II (1883) p. 260 seq.

Versus primi duo evaserunt imperfecti, quod nomina defuncti et patriae eius schemati tradito minus conveniebant. V. 4 quid subesset ut certo enuclearem frustra temptavi.

LXXIV. *Planities el-Gharfa* (p. 210).

In planitie quae dicitur B'hairet el-Gharfa latissime patente inde a regione Mustitana vel Thaciensi meridiem versus rudera invenit I. Poinssot ab Hr. Sidi Abd er-Rebbû 8 fere chiliom. distantia ab indigenis dicta Hr. Bu Avitta. Nomen oppidi quod ibi fuit antiqui adhuc ignoratur. Inde paucis chiliometris disiuncta meridiem versus altera inveniuntur rudera, quibus nomen est Hr. Sidi Khalifa. Ubi coloniam fuisse, cuius nomen inciperet a litteris *Fun* . . ., discimus ex titulo infra relato n. 644.

1. *Hr. Bu Avitta.*

643 in lapide alto m. 0,60, lato 1,60, litt. 0,05, rep. Hr. Bu Avitta.

DDD NNN VALENTINIANO VALENT*e* ET GRA*tiano* . . . .
SEXTIO RVSTICO V C PROCONS A*fricae et* . . . .
V · C · LEGATO NVMIDIAE BALNEAE QVAE . . . .
REDINTEGRATE SVNT DEVOTIONE TOTIVS ORD*inis* . . .
5 CVR·R·P·OPVS ET SOLLICITVDINE ET SVMPTIBVS *suis* . . . . .

Mihi misit Iulianus Poinssot; acceptum ab eodem edid. Tissot *troisième rapport* p. 8.

1 VALENTI traditur.

Sextius Rusticus Iulianus, qui iam occurrerat in titulis n. 995 et 1447, cum fuisset magister memoriae a. 367 (cf. Amm. Marc. XXVII, 6, 1 seq.), Africam administravit annis 371—373 (cf. cod. Theod. XV, 7, 2; VIII, 7, 12; XVI, 6, 1). Mortuus est praefectus urbi exeunte a. 387 vel ineunte 388 (cf. Tissot l. l.). Iuvat animadvertere illam regionem, ubi situs est Hr. Bu Avitta, cum postea pars fuerit Numidiae dioecesis, regni Numidici finibus olim fuisse circumclusam videri.

2. *Hr. Sidi Khalifa.*

644 in lapide alto m. 0,45, lato 1,25, litt. 0,05, rep. Hr. Sidi Khalifa.

CAELESTI . . . . *pro salute*
IMP ◊ CAES / / / / / / / / / / / / . . . . *totiusque domus*
EIVS DIVINAE ◊ COLONI ◊ FVN . . . .
CVM COLVMNIS ORNATIS IDEM*que* . . . .

Mihi misit Iulianus Poinssot. Acceptum ab eodem edid. Tissot *troisième rapport* p. 8.

LXXVII. ALTHIBVRVS (*Hr. Medeina* p. 213).

645 ad n. 1824 et 1826: Haec fragmenta per litteras me monuit Cagnat in Corpore parum recte edita atque inter se coniungenda esse ita:

imp. caes. diui N E R V*ae* . . . . . DIVI *traiani* . . . .
municipi VM AL THIB*u*RITANVM PEC*unia publica*
ER V C DD P*p*

PARS QVARTA.

PROVINCIA NVMIDIA.

I. THEVESTE (*Tebessa* p. 215. 939).

646 ad n. 1845: Recognovi. 1 init. potest etiam fuisse DAE. — 2 L · AEMILIVS F*e*LIX · REI.

---

647 ad n. 1863: Recognovi. 1 fin. seq. DOM|MINOR (sic).

---

648 ad n. 1887: Recognovi. 10 init. VSVRIS. Itaque vv. 8 seqq. sic fortasse restituendi sunt: [*idem summam*] | *HS L n. cur*[*iae donavit, ut ex*] | *usuris eius* [*quodannis epularentur*] *nata*[*le suo*].

---

649 ad n. 2017 cf. add.: Recognovi. 1 inter T et R nihil deest.

---

650 ad n. 10629: Recognovi. 1 fin. QVI*r*. — 3 fin. seq. AVG · ❯ *a*|GRIPINI · VIX · cet. — 6 fin. videtur ATECINVS vel ATT*i*CINVS. — 7 EQ · LEG cet. — Legendum esse *M. Iulius M. f. Qui*(*rina*) *Maiernus Aug*(*usto*)*n*(*emeto*) monuit Mommsenus supra p. 207 et in eph. Herma vol. 19 p. 8 not. 2.

---

651 in basi statuae Saturni sedentis in solio, rep. Tebessa in fundo m. circiter 500 distante ab oppido septentrionem versus (v. *rec. de Const.* XIX, 455 seqq.).

P · VETTIVS · SATVRNINVS
VETER IOVI · OPTIMO MAXIMO
SATVRNO
V · S · L · A

Descripsi. A. Farges *rec. de Const.* XX (1881) p. 229 et tab. XXVIII.

---

652 in fragmentis duobus rep. Tebessa ibi ubi n. 651 FARGES. Ibidem ego vidi fragmentum prius; alterum periit.

I O M SAC
L VINDICIVS
SA*tu*RNINVS

Descripsi fragmentum prius, utrumque edidit A. Farges *rec. de Const.* XX (1881) p. 237 n. 4.

Fragmentum alterum infra fractum esse non indicavit Farges. *I*(*ovi*) *o*(*ptimo*) *m*(*aximo*) *sac*(*rum*). *L. Vindicius Saturninus.*

653 in lapide alto 0,68, lato 1,04, litt. 0,06; rep. Tebessa.

PRO
SAECVLI
FELICITATE
NEPTVNO
AVG SAC

C. Senart *comptes-rendus de l'acad. d'Hippone* a. 1883 fasc. IX p. 16.

---

654 rep. Tebessa ibi ubi n. 651.

OPI ❦ AVG ❦ SAc ·
A POMPEIVS · DATIVVs
NVMINI ❦ SANCTISSI
MO · PER · ANTISTITIS
IVSSVS DE SVO
FECIT

Descripsi. A. Farges *rec. de Const.* XX (1881) p. 238 n. 6.
4 requiritur *antistites.*

---

655 in lapide alto m. 1,02, lato 0,92, crasso 0,34, litt. m. 0,14—0,11; Tebessa in museo.

V I R T V T I
❦ A V G
S A C R V M
E V A S I V S ıΨı

Descripsi.

---

656 rep. Tebessa ibi ubi n. 651; periit.

L CAECIL SATVRNINVS
PVLEX · SACERDOS · V S L A

A. Farges *rec. de Const.* XX (1881) p. 236 n. 2.

---

657 in fragmentis duobus latis *a* m. 0,70, *b* 0,95, altis 0,30, litt. 0,17; Tebessa in moenibus Byzantiis positis.

a *b*
t. cae|S · AVG · F|·*ue*|SPASIAN|*o*

Descripsi.

---

658 Tebessa in hortis.

D M S
M A X I M A
CAES · N · SER
VIX · AN · V · H · S · E
VICTOR · FIL · P · F ·

Descripsi.

659 Tebessa *dans la partie nord de l'ancienne nécropole* FARGES; periit.

D M S ♡
SALLVSTIA
AVGG ♡ NN
AMNVBI †
·V A XVIII M III
DV IANVA
RIA AVGG
LIB MATER
FILIAE RAR*i*S
*s*IMAE FECIT
Y Y

A. Farges *bull. d'Hippone* XVII tab. II, cf. p. 13 seqq.
[4 fortasse ÆÂTE NVBIL. TH. M.]. — 9 seqq. RARS|IMAE cet. traditur.

IV. VICINIA THEVESTAE OCCIDENTEM VERSVS (p. 243. 945).

1. *Hr. Ksur* (p. 243. 945).

660 ad n. 10681 et 10682: haec duo fragmenta eiusdem tituli esse, secundum priori applicari inferius a sinistra, ex ipsorum figura litterarumque formis collegit A. Farges *bull. de l'acad. d'Hipp.* fasc. XVII a. 1882 p. 17 seqq. Vere alterius fragmenti v. 1 initium fuisse videtur ultimi versus fragmenti prioris, ut fiat [*Constan*]*tino et Eudocia* | *A*(*u*)*gust*[*a*]. Cf. quae de hac adnotavit Mommsen ad n. 10681.

3*a*. *Hallûfa.*

661 *tr. à Mzar dèche, marabout au pied de la montagne d'Halloufa à 6 kil. du bordj d'Halloufa, actuellement encastré à la maison cantonnière de la Meskiâna sur la route d'Aïn Beida à Tébessa. Pareille inscription se trouve encastrée dans un pont près du bordj d'Halloufa* ROUSSET.

nuces pineae tres — duae deorum protomae, figura adorantis — nuces pineae tres

C · IVL · SECVNDVS SACER
DOS · SATVRNI · V · S · L

A S

B ꓭ sic

eques eques

aries aries

Mihi dedit Rousset (Aïn-Beida).

V. Regio inter *Hr. Metkides, Negrîn, Khenschela* (p. 247. 946).

662 n. 2214 extare in ruderibus dictis Hr. bel Qîtan sitis in clivo montis Tafrent inter meridiem et orientem ibidemque esse etiam n. 2312 et 2313, quos Dewulf revocavit ad Hr. Haschâni, ait Masqueray *bull. de corr. afric.* fasc. VI a. 1882 p. 283.

VAZANI (*'Ain Zui* p. 248. 949).

663 Zui.

DIIS CoNSER
VATоRIBVS
SACRVM
/ POPILIVS
. . . . . *u. s.* L A

A. Farges *comptes-rendus de l'acad. d'Hipp.* a. 1883 fasc. IX p. 8.

---

664 Zui.

DIIS CONSERVA
TORIBVS I O M
MERCVRIO GE
NIO EXERCITVS
IOR C©BOIID©

Farges *comptes-rendus de l'acad. d'Hipp.* a. 1883 fasc. IX p. 8.

5 litteram ultimae O inscriptam H esse ait Farges, E ectypo inspecto Papier. Versus denuo conferatur necesse est. [Fortasse significatur *Iaribolus deus* Palmyrenorum; cf. C. III, 1108. Th. M.]

---

665 in lapide in duas partes scisso rep. Zui.

G R A D I V O
PATRI · GENIO
STAT · VAZA
*n*I · ET · DIIS
CoNSERVAToRIBVS
M · BAEBIVS
S P E R A T V S
COR · PRAE*f*
LEG · III AVG
VOT · S · L
A

A. Farges *comptes-rendus de l'acad. d'Hipp.* a. 1883 fasc. IX p. 7 et 9.

4 init. IVI traditur. — 6 M MEDIVS Farges; correxit Papier ad ectypa, ex quibus etiam duo fragmenta coniungenda esse cognovit. — 8 *cor(nicularius) prae[f(ecti)]* cet. — A hanc formam habet λ.

666 Zui.

GENIIS
MARTI VICT*ori et*
MERCVRIO *station.*
VAZA*n*ITANO*rum*
FAVTORIB*us*
SACRV*m*
TIB CL*audius*

Farges *comptes-rendus de l'acad. d'Hipp.* a. 1883 fasc. IX p. 10.

Vv. 2—4 fractos esse non traditur. — 4 VAZAIVITANO.

Secundum hunc titulum corrigendus et restituendus est alter n. 10716 talem in modum: *Geni*[*is*] | *Mar*[*ti*] | *Vict*[*ori et*] | *Merc*[*urio*] | *Vazan*[*ita*]|*no*-[*rum fau*]*tori*[*bus* cet.

---

667 Zui.

L MANILI
VS VICTO
RINVS DV*p*
A*l*E F*l* VOT
S L A

Farges *comptes-rendus de l'acad. d'Hipp.* a. 1883 fasc. IX p. 14.

3 fin. seq. DV|AE FI traditur fortasse pro DV|AE FL = *dup*(*larius*) *al*(*a*)*e Fl*(*aviae*).

---

668 Zui.

*im*PP · CAESS · L · SEPTIMIO · SE
*uero pe*RTINACI · AVG · PIO · ET · M
*aur*ELIO · ANTONINO · AVG · PIO · E*t*
PRINCIPI · IVVENTVTIS · AVG · N
F*ili* *e*T · IVLIAE · AVG · MATRI · AVG · E · CASTR
M · BAEBIVS · VIC · PR · FL · PP · ADC · SS · BSF

Farges *comptes-rendus de l'acad. d'Hipp.* a. 1883 fasc. IX p. 15.

4 et 5 ineunt. in litura repositos esse non traditur, sed cum in ectypo Papier in fine v. 3 certo cognoverit E*t*, constat Getae nomen erasum esse, id quod per se verisimile erat. — 6 cum littera C in ADC unam duasve litteras conexas esse ad ectypum tradit Papier; etiam aliis locis huius versus lectio parum videtur certa.

669 Zui.

ET ONERARI ❧ SE INLICI*tis*
M ATQ ❧ OFICIALIVM EXA*ctionibus*
*d*ECRETI CONCILI QVOD SVCI
*querel?*AS CVM MAGNO ANIMI MEI *dolore audiui*
TEMPORVM ILLORVM QVORVM
FVIT AD NVNC QVIS AEQVO ANIMO *ferat*
*e*XACTIONIBVS INLICITIS QVIBVS
*i*MPONVNT FORTVNIS ALIENIS IMMI*?nere ruinam*
M EXAVRIANT COMPENDIS SV*is*
VAM POPVLI VEL FISCI DEBITI
I PROCERE QVIS NON ET MI
PARENTVM AC LIBERORVM
·*sum*MA EXCIPIT OFICIALES MVNIFI*centia*
E QVASI QVODAM MORE CONSTI*tutum*
*pu*BLICI VECTIGALIS PATERENTVR
*n?*E POSTHAC ADMITTANT
*p*RO DELICTI QVALITATE IN
S DE QVA RE ET PROCC ❧ MEIS *scripsi et*
*pro*VINCIALIBVS INNOTESCERE VO*lui*
CIANT · L · APRONIVS PIVS LEG
. . . .
IIINIVS CIRCA PROVINCIAM SVAM FEC

A. Farges *comptes-rendus de l'acad. d'Hipp.* a. 1883 fasc. IX p. 11.

Nonnullos locos ad ectypum correxit Papier, cuius lectiones tacite admisi. Intelleguntur haec fere: cum iam antea provinciales de officialium exactionibus inlicitis questi sint, tantum abest, ut iustis eorum querelis nunc quidem subventum sit, ut mala ista etiam creverint et officiales quasi more quodam constituto bona provincialium impudenter exhauriant. Qua de caussa imperator rescripto emisso et poenis sancitis officialium libidini obviam ivit, neque id rescriptum ad procuratores mittere satis habuit, verum etiam ipsis provincialibus rem innotescere voluit. Quod factum est curante, puto, L. Apronio Pio legato Numidiae. Ceterum ad tertium saeculum hic titulus referendus videtur.

CEDIA (p. 256. 949).

670 ad p. 256 et 949: Hr. Um Kîf Masqueray (*bull. de corr. afr.* fasc. VI a. 1882 p. 326) advertit situm esse *au sud de la Sbîkka, à peu de distance de la voie qui reliait Khenchela à Foum Baber, à une demi-journée de marche, à cheval, entre Oum Kîf et Sefel Zela'a.* Haec si iusta diligentia auctor protulisset titulum edens n. 10727 inventum in loco in mappas Gallicas nondum relato, non erravissemus nos de loco Cediae antiquae; cum enim ab eo titulo apparet pendere.

VI. MASCVLA (*Khenschela* p. 248. 950).

671 Khenschela, *dans le mur, qui fait l'angle des boulevards Ouest et Sud de la ville moderne.*

. . . *fe*LICITER
PRO SALVTE
imp. CAES TRA*iani*
h a D R I A N I *augusti*
. . . . . FECERVNT

A. Farges *bull. de l'acad. d'Hipp.* fasc. XVIII a. 1883 p. 20.

---

672 Khenschela.

. . . . E . . . . .
I V L *i u s* S V C *c*
ESS · EQ · V · AL V
F · M · P

A. Farges *bull. de l'acad. d'Hipp.* fasc. XVIII a. 1883 p. 33.

3 seq. repetivi ut editi sunt; *equ*(*es*) *al*(*ae*) *v*[*eter*(*anae*)]? [Magis est *Iul*[*iae*] *Suc*[*c*]*esse q*(*uae*) *v*(*ixit*) *a*(*nnos*) *LV; f*(*ili*) *m*(*atri*) *p*(*osuerunt*). Th. M.]

---

673 in lapide praegrandi rep. Khenschela.

P · C · A ·

Farges *bull. de l'acad. d'Hipp.* fasc. XVIII a. 1883 p. 24.

Videtur terminus esse (cf. n. 7084 seqq.). Verum compendia quomodo solvenda sint ignoro.

---

674 Hr. Taghfaght ante portas Khenschela oppidi.

HIC E*st dom*
V S *hic est*
M E M O *r i a*
APOSTOL*i dei*
BEATI EMERI
TI GLORIOSI
CONSVLTI

A. Farges *bull. de l'acad. d'Hipp.* fasc. XVIII a. 1883 p. 31. Cf. n. 2220 add.

VIII. Regio inter *Meskiâna* et *Timghâd* (p. 254. 950).

3. *Scheragrag.*

675 Hr. Scheragrag.

FoRTVNIVS PR . . .
IN DEo BIBA*s*

Masqueray *bull. de corr. afr.* fasc. VI a. 1882 p. 316 n. 346.

6. *Ksar el-Kelb. Hr. el-Haschâni. Hr. Tebrûri* (p. 256. 951).

676 ad n. 2310: 4 E*t iuli*A cet. legit et post sextum versum septimum addit V S = *v(otum) s(olvit)* Masqueray *bull. de corr. afric.* fasc. VI a. 1882 p. 285 n. 254.

---

677 ad n. 2312 et 2313 cf. supra n. 662.

---

678 Hr. Tebrûri.

imp. CAE|*s. neruae di*
VI NE|*ruae f. traia*
*n*O AVG| *germanico*
DACICO| . . . .
. . . . . .|
. . . . . .|

Masqueray *bull. de corr. afr.* fasc. VI a. 1882 p. 282 n. 245. Pro v. 3 sic editur vv. duobus: |/AVG| O AVG|, errore puto.

---

7. *Imetterschû.*

679 Imetterschû, *un des ravins du côté du N.-O. du Dj. Tafrent, au N.-E. de Khenchela.*

I O V I
AVG SAC
PRO SAL
IMP AN
TONINI AVG
PII . . . . . .
. . . .
. . . .
. . . .

Masqueray *bull. de corr. afric.* fasc. VI a. 1882 p. 277 n. 239.

---

680 Imetterschû.

DEO LAVDES

Masqueray *bull. de corr. afric.* fasc. VI a. 1882 p. 277 n. 240.

---

681 Aïn Mtourchou *sur la route d'Aïn Beida à Krenchela, à gauche* ROUSSET. Apparet idem esse atque Imetterschû.

D M S
SEIVS CLEBONIA
NVS QVI ET LAC
TANTIVS V · A · M
VICSIT ANIS XXXV

Dedit mihi Rousset.

4 fortasse *v(ir) [e(gregiae)] m(emoriae).*

VIII. THAMVGADI (*Timghâd* p. 259. 951).

682 Timghâd.

DIANAE AVG
P · IVLIVS
spatium vacat

Poulle *rec. de Const.* XXII (1883) p. 349 n. 83, qui addit titulum non perscriptum videri.

---

683 in porticu fori rep. Timghâd.

VICTORIAE
AVG SACR
L IVLIVS C F
PAP BRADVA
AEDIL P I D
INLATA R P
LEGITIMA
AEDILITA
TIS STATV
AM QVAM
EX HS $\overline{III}$ $\tilde{N}$
POLLICITVS
FVERAT EX
HS $\overline{III}$DCCCC
POSVIT ID
DEDIC · DD

Poulle *rec. de Const.* XXII (1883) p. 349 n. 82.

---

684 Timghâd rep. in foro.

*imp. ca*ESARI DIVI TRAIANI PARTHICI FILIO DIVI
*n e r u*AE NEPOTI TRAIA*n*O HADRIANO AVGVSTO
*p o n*TIFICI MAXIMO TRIB *p*OTEST $\overline{V}$ COS *i*II · P · P a. 121
*s e x. iu*LIVS SECVND*us le*G · AVG · PRO PRAETORE
*p a t r o*NVS COLO*niae d*EDICAVIT · D · D · P · P

Poulle *rec. de Const.* XXII (1883) p. 350 n. 86.

---

685 in ara alta m. 1,26, lata 0,60; reperta Timghâd in fori porticu orientali.

IMP CAESARI
T AELIO
HADRIANO
ANTONINO
AVG PIO P P
D D P P

Poulle *rec. de Const.* XXII (1883) p. 349 n. 84.

686 fragmenta tria lata *a* m. 1,38, *b* 1,53, *c* 1,63; rep. Timghâd in foro iuxta basim, cui olim inserta fuerunt.

IMP CAESA|RI DIVI HADRIAN|*i f. diui tra*|IANI PARTHICI
NEPOTI DIVI| NERVAE PRON|*epoti t. aelio*|HADRIANO ANTO
NINO AVG PIO| PONTIFICI MAXI|*mo trib. pot. ...*|IMP II COS IIII P P
M VALERIVS ET|RVSCVS LEG · AVG ·|*pr. pr. patron*|VS COL DEDIC D D P P

Poulle *rec. de Const.* XXII (1883) p. 350 n. 85.

Eiusdem legati alter titulus antea innotuit n. 2543 anni 152 (cf. n. 2613).

687 in fragmento alto m. 0,60, lato 0,75; rep. Timghâd.

imp. c AES T AE*lio hadriano antonino aug. pio, diui hadriani fil., diui traiani*
parth. N E P O T*i, diui neruae pronepoti* ....
S E D

Poulle *rec. de Const.* XXII a. 1882 p. 359 n. 103.

Potest item dedicata esse Marco Caesari.

688 in fragmento alto m. 1,20, lato 0,92; rep. Timghâd in fori porticu exteriore.

imp. caes. m. aurelio antonino aug. armeniaco P A R T *h i c o*
*max. medico pontifici max. tribun. potesta*IIS XXI C*os. iii* a. 167
patri patriae et imp. caes. l. aurelio uero AVG PO*nt. max.*
*trib. pot. vii cos. iii p. p. diui antonini fil. diui h*A D R I AN*i nepot.*
*diui traiani parth. pronepot. diui neruae a*BNEPOTIB*us* . . .
/// *dedicau*

Poulle *rec. de Const.* XXII a. 1882 p. 352 n. 90.

2 ultima littera fortasse non C est, sed I; id si ita se habet, supplendum est *i*[*mp. V*] idque item inserendum v. 4. — 6 nomen legati erasum est ut in titulo simillimo n. 4208.

689 in epistylii fragmento alto m. 0,27, lato 0,80; rep. Timghâd.

imp. c AESARI *l.* AVRELIO VE*ro*

Poulle *rec. de Const.* XXII a. 1882 p. 352 n. 89.

690 in fragmentis duobus altis m. 0,71 rep. Timghâd in fori porticu exteriore.

a *b*

IMP CAES M AVRELIO ANTONIN*o armen. part.* MED GERM
AVG PONT MAX TRIB POT XXVIII IM*p. vii cos. iii p. p. pro*COS DIVI ANTO a. 174
NINI PII FIL DIVI VERI PART MAX FR*at. diui hadriani* NEPOS DIVI
TRAIANI PRONEP DIVI NERVAE *abnep.* .... N E T E M S E M
M AEMILIVS MACER SATVRN*inus leg. augusti p*R PR CONSVL
PATRONVS COLONIAE D*edicauit decreto* DECVR P P

Poulle *rec. de Const.* XXII a. 1882 p. 351 n. 87—88.

3 NEPOS est pro NEPOT. — 4 fin. non intellego. [Requiruntur talia fere: *ob victoriam ... netensem.* TH. M.] — De M. Aemilio Macro cf. C. p. 1065. Titulum positum esse apparet post n. 2654, ut in quo is appelletur *cos. de*[*sig*[(*natus*)]. Absens quod fasces sumpsit, in eo hac quidem aetate non est quod offendamus.

691 in ara reperta Timghâd in foro in porticu interiore.

ab una parte:

IMP · CA*es*
C VAL *dio*
cletiano

vv. 5—10 erasi

11 *numini mai*ES
TATIQ EIVS
DEVOTA

ab altera parte scripta manu diversa:

D N FL · CON
STANTIO
NOBILISSI
MO CAESARI
ORDO COL
THAMVG
NVMINI EIVS
DEVOTVS

Poulle *rec. de Const.* XXII a. 1882 p. 354 n. 93. 94.
Prioris tituli 2 fin. 3—11 erasi sunt.

---

692 in ara reperta Timghâd in fori porticu.

DIVO
GALER*io*
MAXIM*i*
ANO

Poulle *rec. de Const.* XXII a. 1882 p. 354 n. 95.

---

693 in ara rep. Timghâd.

MARCO AV
REL VAL
MAXENT̄O
AVG
R P C T

Poulle *rec. de Const.* XXII a. 1882 p. 354 n. 96.
Maxentii item meminerunt titulus n. 10382 et Caesariensis, quem infra edam.

---

694 in fragmento rep. Timghâd in foro.

. . . .
. . RA . . . .
. . IVBIC . . .
ORI . . . . . .
. . . . . *c*ONSTN*t*. . .
. . . . . . RESP*ublica colo-*
*niae tham*VG*adensium d. d.*

Poulle *rec. de Const.* XXII a. 1882 p. 359 n. 106.

695 rep. Timghâd in foro.

SEX · ANICIO
FAVSTONI
C V CONSV
LARIS FILI
o cet.

Poulle *rec. de Const.* XXII (1883) p. 358.
2 malim *Faustioni.*
Pater fuit fortasse Q. Anicius Faustus cos. a. 198, cf. VIII p. 1065.

---

696 tabula alta m. 0,90, lata 1,48, loco antiquo reperta Timghâd in porticu orientali contra fori portam primariam.

A · LARCIO · A · FILIO · QVIRINA · PRISCO · VI VIR EQVITVM
ROMANOR · X VIR · STLITIB · IVDICAND · QVAESTOR
PROVINCIAE · ASIAE · LEG · AVG · LEG · III*i* · SCYTHCAE
PRO LEG · CONSVLARE · PROVINCIAE · SYRIAE · TRIB · PLEB
PRAETORI · PRAEF · FRVMENTI · DANDI · EX S · C · LEG · PRO
VINCIAE · BAETICAE · HISPANIAE · PROCOS · PROVIN
CIAE · GALLIAE · NARBON · LEG · AVG · LEG · II · AVG · LEG ·
AVG · PR PR · EXERCITVS PROVINCIAE · AFRIC · VII VIR
EPVLONVM · COS · DESIG · PATRONO · COL · D · D · P · P

Poulle *rec. de Const.* XXII (1883) p. 356 n. 99.
3 traditur: LEG · AVG · LEG · LEG III cet.

[Eundem Larcium Priscum nominat lapis miliarius VIII, 10324 recte a me emendatus, ut infra in add. ad eum dicetur. Ad melius saeculum et miliarii lapidis litteratura ducit et quod in hoc titulo legatus Numidiae appellatur *leg. Aug. pro praetore exercitus provinciae Africae,* id quod VIII, p. XVI demonstratum est pertingere ad aetatem Hadriani. Poullius quod hunc habet pro filio A. Larcii Lepidi, qui bello Iudaico Titi interfuit, ipse intellexit eo parum commendari, quod patris monumentum X, 6659 filia sola Larcia A. f. Priscilla posuit. Sed eiusdem domus omnes hi sine dubio fuerunt. Priscus cum quaestorius legioni cuidam Syriacae praeesset, deficiente forte provinciae legato consulari pro legato consulari ipsam provinciam administravit. Th. M.]

---

697 in lapide alto m. 1,17, lato 0,53, litteris neglegenter incisis m. 0,015; rep. Timghâd in foro.

*ex auctori*TATE VLPI MARISCIA
NI · V C · CONSVLARIS SEXFASCALIS
PROMOTI PRIMO A DOMINO NOSTRO
INVICTO PRINCIPE IVLIANO ORDO SA a. 361–363
LVTATIONIS FACTVS ETIAM AT PERPETVI
*t*ATIS MEMORIAM AERE INCISVS PRIMO
SENATORES ET COMES EX COMITIBVS

ET ADMIN*is*TRATORES SECVNDO PRIN
CEPS CORNICVLAR*ius* . ATON . . IO CO
RONATI . . . . A . . . . O . PROMOTI OF
FICIALES . . . *fac*TVS COM ORDI
N*otantur of*FICIALES EX ORDINE ITA
QV*o*T *iis* MOD*ios* QV*isq*V*e* DEBEAT PRIN
CEPS AD OFFI*cia*LEM INTRA CIVITATEM *mitten-*
DVM ITA*lici* TRITICI MODIOS QVINQVE
AVT PRETIVM FRVMENTI INTRA *mil. deci-*
MVM MODIOS SEPTEM AVT PRETIVM MO
DIORVM SEPTEM ETIAM PER DENA MI
LIA BINI MODI VEL EORVM PRETIA
SVBCRESCANT SI MITTE*nd*VS SIT TRA
NS MAR*e* CENTVM MODI · VEL MODIO
RVM CENTVM PRAETIVM SVFFICIET
CORNICVLARIVS ET COMMENTARIEN
SIS MED*iet*ATEM *modo h*VIVS SVMMAE COM
MODI NOMINE CONSEQVENTVR SCO
LASTICI IN POSTVLATIONE SIMPLICI
QVIN*q*VE MODIOS TRITICI VEL QVIN
QVE MODIORVM PRAETIA CONSEQV*an*
TVR IN CONTRADICTIONE DECEM MODI
OS TRITICI VEL DECEM MODIORVM PRAE
TIVM CONSEQVANTVR IN VRGENTI
QV*e* FINIENDA SIT QVINDECIM MODIOS VEL
QVINDECIM MODIORVM PRAETIA CONSE
QVANTVR EXCEPTORES IN POSTVLATIO
NE QVINQVE MODIOS TRITICI VEL QVIN
QVE MODIORVM PRAETIVM CONSEQVAN
TVR IN CONTRADICTIONE DVODECIM *mo-*
DIOS TRITICI VEL DVODECIM MODIORVM
PRAETIVM CONSEQVANTVR IN DEFINITA CAV
SA VIGINTI MODIOS TRITICI VEL VIGINTI
MODIORVM PRAETIA CONSEQVANTVR CAR
TA IN POSTVLATIONE SINGVL*i* M SVFFICI
VNT MAIORES IN CONTRADICTIONIBVS
QVATE*r*NOS MAIORES IN DEFINITO NEGO
TIO NVMQVAM AMPLIVS QV*a*M SEX A LITI
GATORE EXIGI OPORTEB*i*T LIBELLENSIS IN LI
BELLO VNO DVOS MODIOS TRITICI VEL DVORVM
MODIORVM PRETIVM DEBEBIT ACCIPERE OF
FICIALIS MISSVS INTRA CIVITATEM DVOS MO
DIOS TRITICI VEL DVORVM MODIORVM
PRETIVM CONSEQVATVR

Poulle *rec. de Const.* XXII a. 1882 p. 401 seq. n. 162.

[Ex auctori]tate Ulpi Marisciani v(iri) c(larissimi) consularis sexfascalis, | promoti primo a domino nostro | invicto principe Iuliano, ordo sa|lutationis factus, etiam at perpetui|[t]atis memoriam aere incisus. Primo | senatores, et comes ex comitibus | et admin[is]tratores. Secundo prin|ceps, cornicular[ius] laton..io co|ronati .... a..... o promoti of|ficiales, factus com. ordi.

N[otantur of]ficiales ex ordine ita, | qu[o]t [iis] mod[ios] qu[isq]u[e] debeat.

Prin|ceps ad offi[cia]lem intra civitatem [mitten]|dum Ita[lici] tritici modios quinque | aut pretium frumenti (consequetur); *intra [mil(iarium) deci]|mum modios septem aut pretium mo|diorum septem; etiam per dena mi|lia bini modi vel eorum pretia | subcrescant; si mitt[en]dus sit tra|ns mar[e], centum modi vel modio|rum centum praetium sufficiet.* |

Cornicularius et commentarien|sis med[iet]atem [modo h]uius summae com|modi nomine consequentur.

Sco|lastici in postulatione simplici | quin[q]ue modios tritici vel quin|que modiorum praetia consequ[an]|tur; in contradictione decem modi|os tritici vel decem modiorum prae|tium consequantur; in urgenti, qu(a)[e] | finienda sit, quindecim modios vel | quindecim modiorum praetia conse|quantur.

Exceptores in postulatio|ne quinque modios tritici vel quin|que modiorum praetium consequan|tur; in contradictione duodecim [mo]|dios tritici vel duodecim modiorum | praetium consequantur; in definita cau|sa viginti modios tritici vel viginti | modiorum praetia consequantur.

Car|ta in postulatione singul[i] m(odi) suffici|unt maiores; in contradictionibus | quate[r]nos maiores, in definito nego|tio numquam amplius qu[a]m sex a liti|gatore exigi oporteb[i]t.

Libellensis in li|bello uno duos modios tritici vel duorum | modiorum pretium debebit accipere.

Of|ficialis missus intra civitatem duos mo|dios tritici vel duorum modiorum | pretium consequatur.

13 QVE/ VI DEBEAT traditur. — 13 seqq. de *principis* auctoritate et compendiis vid. ll. 1—8 cod. Theod. *de princip.* (6, 28) cf. Bethmann-Hollweg *der römische Civilprocess* III p. 143. — 20 seqq. pro officiali aliquo misso principi, qui mittit, maius commodum obtingit quam officiali, qui mittitur, ipsi cf. infra vv. 48 seqq.; Lydus de magistr. III, 24. — 20 seqq. *si mitte[nd]us erit trans mar[e]:* MARI traditur; *trans mare* mittebantur officiales in appellationibus ad appellantium libellos refutatorios una cum iudicantium relationibus ad imperatorium scrinium epistularum portandos cf. ll. 8. 29. 32. 65 cod. Th. *de appellationibus et consultationibus.* Certum genus officialium minorum eiusmodi negotiis destinatum *mittendarii* appellabantur cf. Bethmann-Hollweg l. l. p. 156. — 23 seqq. de *cornicularii* et de *commentariensis* officiis lucrisque vid. ibid. p. 145 et 147. — 25 seqq. *scholastici* sunt iuris periti, qui litigantibus ut consilio adessent cuivis iudicio publice adiuncti erant cf. l. 2 cod. Iust. *de lucris advocatorum et concuss. officiorum;* Bethmann-Hollweg l. l. p. 162 seqq. Diocletianus in edicto *de pretiis* VII, 72. 73 *advocato sive iuris perito mercedis in postulatione denarios CCL, in cognitione mille* summum

solvendos esse constituit. — 27 init. QVINCVE traditur. — 31 seq. *in urgenti* (scil. caussa) *qu(a)[e] finienda sit:* id referendum est, puto, ad iudicia extraordinaria, cum aut summatim cognoscebatur aut litis contestatione summota et omnibus „frustrationibus amputatis" quam celerrime caussa diiudicabatur cf. Bethmann-Hollweg l. l. p. 342 seqq. Merces statuitur pro officiis universis in tali caussa praestitis. — 32 init. QVI traditur. — 34 seqq. ad libellos forenses scribendos cum scholastici omnino non descenderent (cf. l. 1 § 11 D. *de extr. cogn.* (50, 13)), huic negotio hic *exceptores* vacasse discimus, de quibus videas Bethmann-Hollweg l. l. p. 153 seqq. Annonam cum ii omnino non acciperent, lucris suis victum quaerebant. Alibi eorum loco *tabelliones* commemorantur. — 37 fin. *mo* lapicida omisit. — 39 seq. *in definita causa* cf. 44 *in definito negotio:* i. e. pro officiis omnibus in una caussa usque ad eius finem praestitis cf. supra ad vv. 31 seqq. — 41 seqq. *carta:* cave cogites de chartulariis, qui a rebus forensibus in universum videntur alieni fuisse (cf. Bethmann-Hollweg l. l. p. 155); immo pro charta in libellis scribendis consumpta quantum a litigantibus exigere liceat hic statuitur. — [v. 42 pro SINGVL//M crediderim in lapide esse SINGVLAE, item v. 44 QVATTVOR pro QVATENOS, quod traditur. TH. M.] — 45 traditur QVM. — 46 item OPORTEBAT; *libellensis* erit, qui supplicationes cuiusvis generis pro mercede conscribebat praesidis officio item adgregatus. — 48 cf. supra ad vv. 20 seqq.

Ceterum quod sportulas et sumptus in iudiciis faciendis a quinto demum saeculo medio legitime constituta esse scribit Bethmann-Hollweg l. l. p. 200, id aliquatenus apparet corrigendum esse invento hoc monumento.

---

698 Timghâd rep. in foro iuxta n. 696.

a	*b*
ANNIO ARMINIO DO	SIMO PVERO C AN
NI FLAVIANI PRO*c*	TRACTVS KAR
THAGINIENSIS FI*l.* /	ARMINI DO
NATI FLAMINIS *p. p. n*	EPOTI ❖
CONCILIVM PR*ou.*	AFRICAE ❖

Poulle *rec. de Const.* XXII (1883) p. 357 n. 100.

1 aut est legendum: *puero c(larissimo) An|ni* cet. aut excidit una C ante alteram, nam *puero* sic nude offendit. [Magis crediderim plura deficere hunc in modum *Do[nato claris]simo puero,* cum etiam sequentia vocabulis perscriptis vel additis nullo negotio ampliari possint. TH. M.]

De C. Annio Flaviano vid. n. 699, de concilio prov. Africae Marquardt eph. epigr. I, 212 seq., cf. O. Hirschfeld ann. inst. arch. Rom. 1866 p. 69 seqq.

699 rep. Timghâd in fluvio Aïn-Mori loco circiter 1500 metris a ruderibus distante.

C ANNIO FLAVIA
NO EQVO PVBLIC
PROCVR TRAC
TVS KARTHAGI
NIENSIS PROCVR
ALPIVM ATREC
TINARVM SVB ♡
PRAEFEC CLASSIS
PRAET MISENENS
PRAEF ALAE Ī FL SA
BASTENORVM TRIB
LEG III ITALIC PRÆ
FEC COHORTIS IIII
RAETORVM DONIS
MILITARIB DONA
TVS BELLO GER
*ma*NICO ĪĪ / / /
/ / / / / / / / / /
/ / / / / / / / / /

Poulle *rec. de Const.* XXII (1883) p. 361 n. 109.

Bellum Germanicum secundum erit expeditio Germanica Sarmatica Marci et Commodi. Cf. II, 4114 v. 17 seq.: *expeditionis Germanicae secundae;* praeterea VI, 1540. 1549; X, 408. 3901.

---

700 in lapide alto m. 1,90, lato 0,90, rep. loco antiquo Timghâd in foro prope tribunalis scalas.

ANNIAE · M · FIL · CARA · FLAMINICA · ET · TRANQVILLA · STATVAM · QVAM
TESTAMENTO · SVO · ANNIVS · PROTVS · EX · HS · XXII · LEGAVE
RAT · PECVNIA · PROTI · ET · ANNI · HILARI · PATRIS · SVI
COMPARATAM · POSVERVNT · ET · ADIECTA · DE · SVO · AE
RE · EX HS IIII · CCCC · DEDICAVER · EPVLO · CVRIAR · DD ·

Poulle *rec. de Const.* XXII (1883) p. 348 n. 81.

[4 potest significari *et quae de suo aere adiecta sunt ex HS · IIIICCCC,* sed sermo manet inconcinnus, cum dedicatio statuam quoque complectatur necesse sit. Praeterea *dedicaverunt* offendit bis scriptum. Fortasse *et adiecta — dedicaverunt* postea adiectum est nec recte ad priorem scripturam adiunctum. Th. M.]

Annios M. l. Protum et Hilarum cognovimus ex VIII, 2354.

X. RVINAE IN SALTV AVRASIO (*Dj. Aurês*) sitae (p. 271. 952).

3. *Menaʿa* (p. 273. 952).

701 ad n. 2465: in antica 2 fin. AVGG esse dicit Masqueray *bull. de corr. afric.* a. 1882 p. 336.

---

702 ad n. 2466: in antica 10 fin. AVGG legit Masqueray *bull. de corr. afric.* a. 1882 p. 336.

---

703 Menaʿa.

M*a*RTI *Aug. sac.*
. . . .
. . . .
) *Leg iii august*
AE SEVE*rianae*
EXORNAVIT

Masqueray *bull. de corr. afric.* a. 1882 p. 337 n. 365.

---

4. *Buzina. Hr. Bûr mta Ulâd Zeïan* (p. 275).

Nomen loci, ubi exstat n. 2476, in Corpore nuncupati *Hr. mta Wed Rûr* correxit Masqueray *bull. de corr. afr.* a. 1882 p. 264.

704 Hr. Bûr mta Ulâd Zeïan.

D M S
CLAVDIA VENVS
TA VIXIT ANNIS XXI
C IVL SATVRNINVS
MIL LEG III AVG
CONIVGI MERENTI
FEC . . . .

Masqueray *bull. de corr. afric.* fasc. 5 a. 1882 p. 267 n. 232.

XI. OASES INTER AD MAIORES ET LAMBAESEM (p. 275. 953).

11. CALCEVS HERCVLIS (*el-Kantara* p. 280. 953).

705 ad n. 2486 cf. add.: Recognovi. 4 fin. sunt in lapide, quae in ectypo dispexerat Huebner: III AVG · PRAEPOSTVS. — 5 N · PALM*yre*NORVM · P*r*O cet.

---

705 *a* ad n. 2505 (cf. ind. p. 1094). [HADRIN — vel potius HADRIN — PALM miles numeri Palmyrenorum ideo appellatur, quod, ut ait Stephanus s. v., *οἱ αὐτοὶ* (Παλμυρηνοὶ) Ἀδριανοπολῖται μετωνομάσθησαν ἐπικτισθείσης τῆς πόλεως ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος. Legendum igitur *Hadrianopolita Palmyrenus.* TH. M.]

XII, 1. CASTRA LAMBAESITANA (p. 286).

706 ad n. 2532: fragmentum *Da* subiungendum esse alteri *Bb* probavit S. Dehner Hadriani reliquiae Bonnae 1883 p. 22; — *Db* 10 supplendum esse [*n*]*on. Iul. Zarai coh.* [*VI Commagenor.*] cf. VIII, 4526, ut inter *Db* et *Aa* pauca interciderint et haec fragmenta finem faciant adlocutionis, quatenus ea servata sit, conieci *Literarisches Centralbl.* 1883 p. 1112 seq. — Quae praeterea Dehner l. c. attulit ad titulum restituendum multa ac minime contemnenda non repeto.

---

707 ad n. 2536: Recognovi. 10 MESSALLINO.

---

708 ad n. 2552: Recognovi. 6 SNGVLS NVLAR|; supplendum igitur: *ut veteranis, qui*] — *dimi*[*t*]*tentur, singulis anular*[*i nomine dentur kal. Ian.* ✕ cet. — 8 TERTVLLO QVES*tore* cf. n. 2554, 7: *quae anularia sua die quaestor — adnumerare curabit;* init. erit *cur*ANTE.

---

709 ad n. 2555. Hemicyclii altera pars nuper eruta est Lambaesi adservata hodie ibi in praetorio, ubi eam descripsi; edidit eam Poulle *rec. de Const.* XXII a. 1882 p. 371 n. 122. Reliquiae inscriptionis primariae (v. 2 traditur IAE neque indicatur versus post 2 non scriptus) accesserunt communicatae cum Mommseno a Poinssotio.

in latere sinistro (antica vacat) pilae sinistrae:

TABVLAR
VM PRINC
*c*VM IMAG
DOMVS DI
VINAE R*e*
NOVATVM
AB VLPIO
*a*NTONINO
*p*RINC · E*t*
OPTION*es*
COH PR*im*
ET ADIV*t*
DE SVO F*e*
CERVNT
M AVRELI
VS AVRELI
ANVS P P

in hemicyclio:

ta|BVLAR|*i*VM PRINCI|*pis cum ima*|G
D|*om*|VS DIVIN|AE ❦ OPTION|*es coh. pri*|MAE
❦ DE S|VO ❦ FECERV|*nt*
Q.|*semp*|RONIVS · FELI|X · P · P ❦ P ❦ AELI|*us macrinus p*|RNC
L.|*uate*|RIVS · IANV|ARIVS · HAS ❦ C · IV|*l. longinian. pr.*|POS
C.|*ant*|ONIVS · SILV|ANVS · HAS · POS|*t*

in pila dextra:

M · AVREL ·
TERENTIVS
PR · PR · C · MA
NIL · DONATVS
HAS · PR · Q · AE
BVTIVS · SATVR
NINVS · PR · POS
M · AVREL · LI
CINIVS · HAS
POS ·
C · IVL · SATVR
NINVS · C ·
IVL · NVMI
DIVS · LIB ·
PRINC ·

[Accepta ea de qua supra dictum est Poinssoti epistula statim intellexi egregium titulum tabularii principis Lambaesitani, cuius pars prior olim innotuerat,

iam habere nos paene redintegratum. Fecerunt tabularium optiones quinque cohortis primae enumerati in inscriptione primaria, cuius quae proposui supplementa Eph. IV p. 227 iam confirmantur, confirmaturque item cum hoc titulo tum altero tabularii instaurati, id quod multo maioris momenti est, vere me l. c. posuisse primae cohorti quinque tantum centuriones praefuisse nullumque in ea fuisse pilum posteriorem. Nam quae ex hoc titulo de optionibus colliguntur, pari iure ad centuriones quoque referentur. — Idem tabularium refecerunt deinde, teste titulo posteriore bipertito adscripto ad latera prioris, praeter principem optiones cohortis primae, scilicet quinque ii qui deinceps enumerantur, et adiutores, scilicet duo librarii principis in fine adscripti. Librarium principis noramus ex titulo Argentoratensi Henzeniano n. 6778, adiutorem principis ex Casensi VIII, 4332 (cf. Eph. IV p. 232); iam refutata coniectura mea de his adiutoribus prolata l. c. p. 228 adiutorem eum et librarium eum non nisi nomine differre intellegitur. Bene autem monuit Poullius M. Aurelium Licinium, quem hic habemus inter optiones quinque qui tabularium refecerunt, redire in Gemellensi n. 2482 anni 253; is cum optionem principis diversum nominet, Licinium autem nude optionem, ante Lambaesitanum, sed non multo ante dedicatus sit necesse est. Itaque instauratio tabularii Lambaesitani coniuncta fuit cum restitutione legionis ipsius facta imperante Valeriano et pars eius et sequela. Titulum primarium eodem fere tempore scriptum esse atque n. 2554, quippe in quo redeant iidem quinque optiones, olim observatum est; quando scripti sint, adhuc ignoratur. Th. M.]

---

710 in ara alta m. 1,04, lata 0,86, crassa 0,77, litt. 0,11; effossa Lambaesi ad praetorium.

A R A
D I S C I P L I N Æ

Descripsi. Poulle *rec. de Const.* XXII (1883) p. 369 n. 119.
Similes sunt n. 9832. 10657, item Britannica VII, 896.

---

711 rep. Lambaesi ad praetorium Poulle. Nunc in ipso praetorio adservatur.

G E N I O
T A B V L ◊
P R I N C ◊
M I N E
5 R V A E
A V G V S

Descripsi. Poulle *rec. de Const.* XXII (1883) p. 367 n. 114.
[Tabularium et cum eo coniuncta negotia principi legionis commissa esse aliunde quoque constabat; v. quae exposui in hac Eph. IV p. 232. Minerva dea est ut litteratorum ita scribarum. Th. M.]

712 Lambaesi *rep. dans les fouilles de la porte nord du camp* Poulle. Iacet ad portam in turri rotunda.

i m P CAESARI
*t. ael*IO HADRIANO
*ant*ONINO AVG PIO
*pont. m*AX TRIB POTEST
..... *im*P II COS IIII P · P · a. 145–161

Descripsi. Poulle *rec. de Const.* XXII (1883) p. 383 n. 129.

---

713 Lambaesi in lapide, quem inveni ante portam carceris in pavimento.

i m p. c a e s. t. a e
l i o h a d r i a n o
A N T O*n i n o p i o*
D I V I HAD*r i a n i f.*
D I V I TRAIA*n i n e p.*
D I V I NERV*ae pronep.*
pont. max. trib. pot . .
i m p. . . c o s . . p. p.

Descripsi.
Cf. n. 2544, a quo hic fortasse non est diversus.

---

714 in lapide alto m. 1,17, lato 0,44, qui posthac in sima positus erat, effosso Lambaesi prope portam castrorum septentrionalem.

in antica:

i MP · CAES · M · AV
RELIO · ANTONINO · AVG
ARMENIACO · PONT
MAX · TRIB*un. pote*ST · XX a. 166
IMP · III · COS · III · *p. p.* III
LIBERALISSIM*o q.?* *p*RIN
CIPI · DEDICANTE
P · CAELIO · OP*ta*TO · LEG · AVG
PR · PR · 7 ET · V*ete*RANI · LEG
III · AVG · QVI · MILITARE
COEPERVNT · DIVO · PIO
IIII · ET · M · AVRELIO · VERO · II · ET a. 140
STLOGA · ET · SEVERO · COS a. 141

In latere dextro veteranorum laterculus scriptus est, ex quo quae potissimum scitu digna sunt, scilicet ad militum patrias et munera pertinentia, nunc excerpta refero. Totum laterculum iusto supplemento reservo.

a) *Patriae* militum commemorantur hae:

Am(maedara)	bis.
As(suras)	semel.
Kar(thago)	sexies.
Cas(tra)	decies.
Cir(ta)	semel.
Max(ula)	semel.
Nap(oca)	semel.
Sic(ca)	bis.
Tha(mugadi)	semel.
Thy(sdrus)	bis.
Utic(a)	semel.

b) *munera* haec:

ar(morum) c(ustos)	semel.
sig(nifer)	bis.
b(eneficiarius) l(egati)	bis.
im(munis)	semel.

Descripsi et ectypum sumpsi. — Poulle *rec. de Const.* XXII (1883) p. 382 n. 126 et p. 374 seq. n. 123.

Anticae v. 5 fin. quid subsit non assequor. — 12 II post VERO errore adiectum est.

Egit de titulo Mommsenus in hac Eph. p. 207 et Hermae vol. 19 p. 10. Idem supra p. 4 et apud Hirschfeldium *arch.-epigr. Mitth.* 7 p. 190 monuit hac aetate milites legionarios non quotannis missos esse, sed annis alternis.

---

715 Lambaesi in praetorio.

i m p. c a e s.
m. a u r e l i o a n t o
n i n O *a u g u s t o*
a R M E N I *a c o m e d i c o*
ıARTHICO *Germanico sarmatico*
IMP · VIII*i pontif. max. trib. pot. xxxi*
Cos iii p. p. procos.

Descripsi.

4 videtur fuisse *imp. VIIII,* itaque titulus scriptus esse intra annos 177—179, quo anno M. Antoninus imp. X salutatus est.

716 Lambaesi in praetorio.

i m p p. c a e s s.
l. s e p t i m i o
s e u e r o p e r t i -
n a c i a r a b i c o
a d i a b e n i c o p a r -
THICO · MA*ximo*
ET · M · AVREL*io antoni*
NO PIIS · A*ugg. ac*
FORTISSI*mis prin-*
cipibus etc.

Descripsi.
9 seq. Getae nomen erasum erat.

717 Lambaesi rep. *dans les fouilles de la porte nord du camp* POULLE. Nunc iacet ad portam in turri rotunda.

p r o s a l u t e e t
i n c o l u m i t a t e
i m p. c a e s. m.
AVRELI SE*ueri*
ANTONINI P*ii aug.*
PART · MAX B*rit. max.*
germ. max. pont. max.
trib. pot. . . imp.
cos . . p. p. procos. cet.

Descripsi. Poulle *rec. de Const.* XXII (1883) p. 384 n. 130.

718 Lambaesi rep. *dans les fouilles de la porte nord du camp* POULLE. Nunc iacet ad portam in turri rotunda.

L · SEPTIM*io getae imp. caes.*
L · SEP*timi seueri pii pertin.*
AVG A*rab. adiaben. parth. max.*
FIL M *aureli antonini fratri*
N . . . .
TO LEGA*to aug. pr. pr. cor. et bb. ff.*
TRIB*unorum*
FLAVIVS · BALBVS · L . . . .
TELTONIVS·MARCELLVS· . . . . . .
LICINIVS · SECVND*us* . . . .
. . . . . VRB*anus* . . . . .

Descripsi et ectypum sumpsi. Poulle *rec. de Const.* XXII (1883) p. 383 n. 127.

5 utrum M an N esset prima littera, in re praesenti mihi non constabat; ectypo examinato magis credo M esse; N Poulle. — 6 seq. *bb ff* | *tribunorum* vel *tribb. sexmestrium* supplevit Mommsenus collato n. 2586. — 8 seqq. unusquisque versus tria nomina videtur continuisse.

719 in pila alta m. 0,86, lata 0,35; rep. Lambaesi.

*aet*ERNI
TATI SEVERI
ALEXANDRI
AVGVSTI
ET *iuliae ma*
maeae mat
ris AVGVST

Poulle *rec. de Const.* XXII p. 385 n. 132.

3 *Alexandri* in litura repositum. — 7 lapidem infra fractum esse non traditur.

---

720 Lambaesi in praetorio.

pro salute dominorum NOSTRORVM
*severi et maximini in*VICTORVM E*t*
*nobilissimoru*M CAESS

Descripsi.

Imperatorum nomina non sunt certa.

---

721 Lambaesi rep. *à la porte nord du camp* Poulle. Nunc iacet ad portam in turri rotunda.

P NOVIO
SATVRNINO
MARTIALI · MARCELLO
L · NOVI · CRISPINI
LEG · AVG · PR · PR
COS · DESIG · FIL
SPECVL*a*TORES

Descripsi. Poulle *rec. de Const.* XXII (1883) p. 386 n. 136; descriptum a Duthoit architecto ed. Poinssot *bull. d'Oran* vol. III (1884) p. 208.

De L. Novio Crispino vid. VIII p. 1066 et infra n. 757.

---

722 in lapide alto m. 1,25, lato 0,45; rep. Lambaesi *à la porte nord du camp* Poulle. Lapis nunc ad portam in turri rotunda iacens continet laterculum militum; pars nominum deleta est. Etiam de hoc titulo solum quae ad militum patrias et munera pertinent hic referre satis habeo.

a) Commemorantur *patriae:*

Am(maedara)	ter.
Ara(dus)	semel.
Kar(thago)	ter et vicies.
Cas(tra)	bis.
Cir(ta)	semel.
Had(rumetum)	sexies.
Lep(tis)	bis.
Max(ula)	semel.
Oea	semel.
Tham(ugadi)	semel.
The(veste)	quater.
Thys(drus)	semel.

b) *munera:*	*im(munis)*	quinquies.
	eq(ues)	ter.

Descripsi et ectypum sumpsi. Poulle *rec. de Const.* XXII (1883) p. 377 n. 124. Disputavit de titulo Mommsenus in hac Eph. p. 207.

Inter hoc monumentum et n. 714 secundum lapidum speciem et litterarum formam quaedam necessitudo mihi visa est intercedere, ita ut fere eiusdem aetatis esse utrumque crediderim.

---

723 Lambaesi *provenant des fouilles exécutées dans la voi du sud du* Praetorium Poulle. In lapide fracto in duas partes nunc ante praetorium iacente laterculi militum scripti sunt, de quibus hoc loco solum res principales excerptas communicabo.

a) *Patriae* militum commemorantur hae:

Anth(edon)	semel.
Ant(iochia)	bis.
Apamea	ter.
Aradus	semel.
Caesa(rea)	semel.
Capito(lias)	semel.
Kart(hago)	sexies.
Castr(a)	quater.
Cirt(a)	bis.
Cla[udio]pol(is)	semel.
Cyr(enae)	semel.
Damasc(us)	bis.
Epipa(nia)	semel.
Gabal(a)	semel.
Gazza	semel.
Gen . . . ?	semel.
Pa(piria) Hadr(umetum)	semel.
Heliop(olis)	bis.
Hippo	semel.
Larisa	semel.
Laud(icea)	bis.
Lugu(dunum)	semel.
Marcian(opolis)	semel.
Niam . . . . ?	semel.
Nicom(edia)	quindecies.
Pareth(onium)	semel.
Plus(ias)	semel.
Prusias	quater.
Cl(audia) Tolomaida	bis.
Scytopo(lis)	semel.
Sido	septies.

	Sidonia	semel.
	Theveste	semel.
	Tolomais	quinquies.
	Tripolis	semel.
	Tyrus	bis.
	Zeug(ma)	semel.
b) Munera:	ꝑ *leg.*	semel.
	imm(unis)	semel.
	stra(tor) leg(ati)	semel.
	o(ptio) leg(ionis)	semel.
	sig(nifer)	semel.

Descripsi et ectypum sumpsi. Poulle *rec. de Const.* XXII (1883) p. 378 seqq. n. 125. Disputavit de laterculo Mommsen in hac Eph. p. 207 et Hermae vol. 19 p. 8.

724 Lambaesi in columnae marmoreae fragmentis sex. Titulus scriptus erat in eius superficie plana. Adservantur fragmenta in praetorio.

OPTIONES E*t milites*
ERIO RETENTVS *s*PE SV*ccessionis*
POS · RETENTVS/S SVI · CAS

Sequitur militum laterculus de quo hic non referam nisi excerptas res primarias. Namque militum

a) munera commemorantur haec:

	aq(uilifer)	semel.
	armo(rum)	bis.
	corn(icularius)	semel.
	eq(ues)	bis.
	pol(lio)	semel.
	sig(nifer)	bis.
	[*t*]*u*[*b(icen)* ?]	semel.
	vi[*c(timarius)* ?]	semel.
b) patriae:	*Kar(thago)*	ter.
	Cas(tra)	duodevicies.
	Em(ona)	semel.
	Had(rumetum)	ter.
	Lep(tis)	semel.
	Napoca	novies decies.
	Naraggara	semel bisve.
	Sav(aria)	bis.
	Thel(epte)	semel.
	The(veste)	ter.
	Thy(sdrus)	semel.
	Vir(unum) ?	semel.

Exscripsi ex ectypo et etiam cum lapide maximam partem contuli. Disputavit de titulo Mommsen in hac Eph. p. 207 et Hermae vol. 19 p. 9.

XII, 2. CIVITAS LAMBAESITANA (p. 303).

725 ad n. 2595: Recognovi. Statua est viri, scilicet Genii, ad Iovis similitudinem facta.

---

726 ad n. 2648: Recognovi. 2 *min*ERVAE SAN*ctae* cf. n. 4575 al.

---

727 ad n. 2680: Recognovi. Collato titulo supra relato n. 684 sic fere hunc redintegravit Poullius (*rec. de Const.* a. 1883 p. 351) probabiliter: *pro s*[*alute et incolum*]*itate* | *imp. Cae*[*s. Traiani Hadriani Au*]*gusti* | *Sex. Iul*[*ius Secundus leg. Aug. pr*]*o praetore* | *templ*[*um extruxit idemq. dedic*]*avit.*

---

728 ad n. 2728: Recognovi. *a* 2 SALDITANI. — *c* 74 fin. CAESAREA FES.

---

729 (= 2735) Lambaesi in templo Iovis pilae incisus; posterior tituli pars delapsa intus in templo adservabatur.

*restaur*AVIT O*pus*
*publiliu*S CAEIONIVS
caecina ALBINVS V C ·
*cons. sex*F · P · N ·
cur . . . . VARIANO FL·P·CVR·R P·*l.*

Descripsi. Fragmentum prius iam Renier descripsit.
4 seq. [*cons*(*ularis*) *sex*] *f*(*ascalis*) *p*(*rovinciae*) *N*(*umidiae*) [*cur*(*ante*) . . . . . .] *Variano fl*(*amine*) *p*(*erpetuo*) *cur*(*atore*) *r*(*ei*) *p*(*ublicae*) [*L*(*ambaesitanae*)].

---

730 ad n. 2766: Recognovi. 4 COH·II·ASTV⊕ (cf. Mommsen supra p. 169).

---

731 ad n. 2803*a*: Recognovi. 11 fin. nihil deest. — 12 init. DONA.

---

732 ad n. 2806: Recognovi. 7 seq. CLARVS 7 LEG|X GEM cet.

---

733 ad n. 2812: Recognovi. 1 et 2 init. M·

---

734 ad n. 2827: Recognovi. 7 BÆBAE Renier recte.

735 ad n. 2839: Recognovi. *a* 7 HER(*es*) AVNCVLO F *c*. — *b* 3 B RB.

---

736 ad n. 2924: Recognovi. 4 *b*AES · VET · EX SIG, videtur nihil deesse.

---

737 ad n. 2950: Recognovi. 2 in. dele C; est M · IVLI*us* | POL · CAST*us* (cf. supra p. 14 not. 2). Fortasse frater est Iuli Proculi fili commemorati n. 3159.

---

738 ad n. 3040: Recognovi. 1 seqq. ARISTIVS SE|VETERAN|VS. Lapicida scripturus SEVERVS neglegentia in verbum proximum quod est *veteranus* aberravit, ita tamen, ut post litteram R scriptam ad nomen SEVERVS quodammodo rediret; restant enim vestigia litterae V cum R coniunctae, quam posthac delevit.

---

739 ad n. 3081: Recognovi. 2 init. G. — 4 fin. AG. — 6 seq. MABABMF (vel E) | CVP FEC.. Est igitur *Mababme cup*(*ulam*) *fec*(*it*).

---

740 ad n. 3114: Recognovi. — 7 FL TARTN, fortasse *Fl. Tartani.*

---

741 ad n. 3160: Recognovi. 3 BCA VALE FECIT.

---

742 ad n. 3194: Recognovi. 2 MEMIVS cet. — 5 fin QVE (sic).

---

743 ad n. 3229: Recognovi. 6 H I S i. e. *h*(*ic*) *e*(*st*) *s*(*itus*).

---

744 ad n. 3261: Recognovi. 2 init. *r*VFVS. — 6 seqq. *so*RO*r per succ*ESSVM | *et* . . . . *succ*ESSO MARITI | SVI *p*ROP*inquo b*. M FECIT.

---

745 ad n. 3271: Recognovi. 4 *leg*(*ionis*) *istupen*(*dis*) *XX*. — 6 seq. MARIT|O cet. ut Renier recte.

---

746 ad n. 3299: Recognovi. 8 P P M F = *p*(*ia*) *p*(*atri*) *m*(*erenti*) *f*(*ecit*).

---

747 ad n. 3647: Recognovi. *a* 4 fin. MA. — 6 init. FIL·, est igitur *ma*(*tri*) *fil*(*ius*) *fecit*. — *b* 3 VETR. — 6 init. CL.

748 in basi alta m. 1,21, lata 0,55; rep. Lambaesi in foro ad templum Iovis q. d.; mox fracta magnam partem periit.

a

HYG*IA*E AVG SAC
QVAM RESP · GEMEL
LENS · OB · INSIG*NEM*
AMICITIAM *LATIo*
VNO TEMPO*RE IM*
PETRAT AT D*EDICAt*
FOR*t*IS ET · *EXim*
ii · uiri IVL*II FELI*
*CIs u. e. fl. p. p. CVR R*E*i*
PVbl. promisit TERTIVS
I . . . . iVLIVS D
N TVSI · I · V D / / /
NI CVRAVERVNt

b

S S I
T O

Descripsi quae rectis dantur fragmenta et ectypa sumpsi. Edid. Poulle *rec. de Const.* XXII p. 368 n. 116.

Fragmentum *b*, quod ad hunc titulum pertinere mihi est visum, quo loco inserendum sit, non video. [*Hygiae Aug*(*ustae*) *sac*(*rum*), *quam resp*(*ublica*) *Gemellens*(*ium*) *ob insignem amicitiam* — scilicet quae ipsi est cum re publica Lambaesitana — *Lati*[*o*] *uno tempore impetrat*(*o*) *dedica*(*vit*), *Fortis et Ex*-[*tricatus et*] *Iulii* cet. *curaverunt.* AT v. 6 errore geminatum esse iudico. Videtur satis certo hinc colligi Lambaesitanos et Gemellenses eodem tempore ius Latii impetravisse. Th. M.]

749 in epistyliorum fragmentis Lambaesi in templo qui dicitur Iovis cet. (vid. n. 2611) erutis quattuor. *c* et *d* nunc in praetorio adservantur; *a* latum m. 0,95, *b* 0,30, altum utrumque m. 0,62, crassum 0,70. Litterae sunt v. 1 m. 0,235, v. 2 m. 0,11.

c *d* *a* *b*

L A | M B A | E S
| FI·H M̄ V̄·FL·P·P·A | DV

Descripsi.

[*Iovi optimo maximo, Iunoni reginae, Minervae et genio*] *Lambaes*[*is* | . . . . . . *cura L. Silici? Ru*]*fi h*(*onestae*) *m*(*emoriae*) *v*(*iri*), *fl*(*aminis*) *p*(*er*)*p*(*etui*), *adv*[*ocati fisci*] . . . .

Titulus pertinet, opinor, ad templi restaurationem imperantibus Valentiniano et Valente cura . . . . . Variani (cf. supra n. 729) incohatam (cf. n. 2722. 2735), sed continuatam posthac fortasse a [L. Silicio Ru]fo. De quo vide quae adnotavi infra ad n. 766, ubi etiam curiae loco hoc aedificium fuisse Lambaesitanis probare conatus sum. Cogitaram praeterea de Aelio Rufo Ianuario n. 2757, sed sunt complura, quae huic opinioni obstent.

750 rep. Lambaesi in templo Iovis cet.

i. o. m.
conseruatori
imp. caes. fil. l.
septimi seueri
pii pertinacis
augusti arabici
adiabenici parth
ici maximi, patr
*uo diuo comm*ODO
*m. aureli s*EVERI
*antonini a*VG PII
*felicis pa*RTHICI
*pont. max. tr. p*OT VI a. 203
cos. procos. P P
. . . . 'EQ
. . . .

Descripsi.

1 supplementum debeo Mommseno; scilicet patruus aliter orationi inseri vix potuit.

---

751 rep. Lambaesi in foro.

FORTV
NAE R
EDVCI

Poulle *rec. de Const.* XXII (1883) p. 369 n. 118.

---

752 ara rep. Lambaesi in foro.

IOVI OPTIMO MA
XIMO DEORVM PRINCIP
GVBERNATORI OM
NIVM RERVM
CAELI TERRARVM
QVE RECTORI OB RE
PORTATVM EX GEM sic
TILIBVS BARBARIS
*ui*CTORIAM
FLAVIVS LEOMTIVS sic
V P DVX PER AFRI
CAM POSVIT

Poulle *rec. de Const.* XXII (1883) p. 363 n. 111.

9 init. *vi* in lapide neque est neque fuit.

[Eiusdem fere aetatis est atque Bisicensis supra n. 301 M. Cornelii Octaviani v. p. ducis per Africam Numidiam Mauretaniamque. TH. M.]

753 Lambaesi in ara ante portam carceris collocata.

· I · O · M · D ·
M · AVREL · IVSTVS
PRAEF · LEG · III ·
AVG · CVM · CL ·
MAXIMILLA
CONIVGE · ET
AVRELIIS · MA
XIMINA IVSTO
IVSTINA IVS
TIANO MAXIMI
NO FILIS · SVISQ ·
OMNIBVS ·
V · S · L · M ·

Descripsi.

Cl. Maximilla, Tib. Cl. Maximi centurionis filia, redit in n. 2843.

---

754 Lambaesi rep. sub arcu Commodi Poulle. Ibidem ego vidi.

ioui optimo maximo iuno	NI · REGINA	*e mineruae aug. sacrum*
. . . . *ex cor*	NICVLARIO HO	*nesta missione missus*
decurio col. l	AMBAESITANO	*rum*

Descripsi. Edid. Poulle *rec. de Const.* XXII (1883) p. 367 n. 115.

---

755 Lambaesi in arula, quae adservatur in praetorio.

I I I O
DIVINAE *Mar*
TI MINERVAE
FORTVNAE VIC
TORIAE DIANAE
T · ATARENVS
PRVDENS
PRINCEPS
LEG III AVG
V · L · S ·

Descripsi. Edid. Poulle *rec. de Const.* XXII (1883) p. 365 n. 112.

Initium sic fere fuit: [*Pro salute Imp. Caes . . . totiusque domus*] *divinae* cet.

756 Lambaesi in basi statuae, cuius pars superior periit, dei sedentis supra coxas nudi. Adservatur in praetorio.

L E S F A C / / N D A
D E V O T V S N V M
· A T V N C V L A A R G E N T
M E R C V R I E X HS X̄ĪĪĪĪ M

Descripsi.

Fuit sic fere: ..*les fac*[*ie*]*nd*[*as curavit idemq. dedic.*] .. *devotus num*[*ini eius st*]*atuncula argen*[*tea adiecta*] *Mercuri ex* (*sestertium quattuordecim*) *m*[*il*(*ibus*) *n*(*ummum*) *d. d.*

757 rep. Lambaesi in foro.

M I N E R V*ae*
AVG SACR
DEDICANTE
L · NOVIO · CRISPINO
LEG · AVG · PR · PR ·
Q · IVLIVS · Q · F · QVIR
MARTIALIS · CIRT
CVRIAE HADRIANAE
FELICI VETERANORVM
LEG III AVG·OB HONOR
FLAM PERPET QVEM IN SE
ABSENTEM CONTVLER
EX HS ĪĪĪĪ MILIB N̄
AMPLIATA PECVN*ia*
PRAETER LEGI*timam*
S · P

Poulle *rec. de Const.* XXII (1883) p. 366 n. 113.

[16 fortasse *s*(*ummam*) *p*(*osuit*). Th. M.]

L. Novius Crispinus Numidiae legatus fuit annis 147—150(?), cf. VIII p. 1066 et supra n. 721. — Confirmatur hoc titulo, quam felici coniectura (VIII p. 283) Wilmannsius Lambaesi tribuit, *curia Hadriana*.

758 Lambaesi in necropoli septentrionali.

in latere sinistro:

/ S / /
*au*RELIANVS
FLAVIVS MARINVS SAC
L AELIVS FELIX
SATRIVS DONATVS
ANTONIVS DONATVS
A E L I V S DONATIVS
/ / LIVS / / / / VS

in antica:

/ / I A E C L M I N E R V
/ / / / / / / / / / /
DED · XII / / / / / /

Descripsi.

Anticae titulus totus umore corrosus est, vv. 2 et 3 etiam deleti, sed adnotavi fortasse eum enucleari posse, cum sole bene esset inlustratus.

Est dedicatio, opinor, collegii, cuius sacerdos nominatur v. 3.

759 Lambaesi in ara supra fracta, quae adservatur in praetorio.

S I L*uano*
A V G · S A *cr*
C E N T V R I O N E S
L E G III A V G
C V R A N T E
M E M M I O
D O N A T O
D E C I M O
P I L O

Descripsi. Descriptum a Duthoit ed. Poinssot *bull. d'Oran* vol. III (1884) p. 207.

Titulus scriptus est post restitutam legionem, ut cuius nomen non sit in litura positum. Memmium decimum pilum posteriorem esse credo, nam priorem ordinem suum accuratius professurum fuisse probabile est.

---

760 rep. Lambaesi in foro.

VICTORIAE · AVG
L · AEMILIVS · FOR
TIS · DVMVIRALIS
OB HONOREM DVM
VIRATVS QVEM
IN SE ORDO ET
CIVES SVI CONTVLE
RVNT · SICVT APVD
ACTA POLLICITVS
EST EX HS V MILIBVS
NVMMVM · POSV
IT IDEMQVE DEDI
CAVIT CVRANTI
BVS · LVCIIS AEMI
LIIS SIMBOLIO GERMA
NO PELVSIO PVRPVRO
FORTVNIO LIBERIS
EIVS

Poulle *rec. de Const.* XXII (1883) p. 369 n. 117.

Ad v. 8 seqq. cf. infra in titulo reperto Arbal: *statuam quam pollicitus est secundum acta publica.*

761 alta m. 0,42, lata et crassa 0,17; rep. Lambaesi in foro.

C L
TI · MEMMIVS
T · F · PALATINA
VLPIANVS
ROMA · PRAEF
COH · II · C · R · EQ · P · F ·
TRIB · MIL · LEG · III · AVG
CVM · VERATIA · ATENADE · EN
ET · MEMMIA · MACRINA · FL
V · S · L · M

Descripsi. Edid. Poulle *rec. de Const.* XXII (1883) p. 370 n. 120.
1 fortasse: . . . *Ge*[*nio loci*]; . . OL Poulle.
Cf. n. 2623.

---

762 in fragm. alto m. 0,25, lato 0,71; rep. Lambaesi in foro.

*pr*O · SALVTE ET IN*columitate imp. caes. augustorum*
l. VERI · ET *m* ANTONIN*i* . . . .

Poulle *rec. de Const.* XXII p. 383 n. 128.

---

763 Lambaesi rep. *dans les fouilles du premier arc extérieur, sur la route de Marcouna, près du Forum* POULLE; nunc est in praetorio.

*imp. c*AES · M · AVRELI*VS commodus antoninus pius fel. aug.*
*ge*RMANIC · SA*Rmat. brit. pont. max. trib. pot. .. cos .. p. p.*
*arc*VM · MVNI*cipio lambaesitano a solo fecit*
PER · LEG *iii augustam dedicante*
m. VALERIO · M*aximiano leg. aug. pr. pr. c. u. cos. des.*

Descripsi. Edid. Poulle *rec. de Const.* XXII (1883) p. 384 n. 131. Litteras VS et R vv. 1 et 2 fin., quas non vidi, inclinatas expressi.

Alterum huius tituli exemplum est VIII, 2698. Nunc igitur docemur titulum non esse Senecionis (ind. VIII p. 1066), sed ad M. Valerium Maximianum a Wilmannsio recte revocatum esse.

---

764 in lapide rep. Lambaesi in foro, qui aevo infimo pro pilae basi fuit.

. . *ua*L DIOCLETIAN . . . . . .
. . . . I DEVOTVS NVMN *maiestatiq. eius*

Descripsi. Poulle *rec. de Const.* XXII (1883) p. 385 n. 134.
1 in litura repositus est. — 2 init. M Poulle.

765 in lapide alto m. 1,09, lato 0,35; rep. Lambaesi in foro.

PROVIDEN
TISSIMO ET
CVM ORBE
SVO RED
DITA LIBER
TATE TRI
VMFANTI
D N PERP IMP
CAI VALERIO
CON STANTIS
CAESARIS
INVICTO
P F AVG
VICTORI
RESP · C · L

Poulle *rec. de Const.* XXII p. 396 n. 159.

9. 10. 11 aut male excepti sunt aut antiqua aetate interpolati.

---

766 Lambaesi in foro rep.

(*Textum vide pag. seq.*)

Nomen L. Silici Rufi si recte supra n. 749 restitui, quae hic vv. 9 seqq. praedicantur de curia vel templo ordinis (cf. supra n. 279 v. 20 *ordinis in templo*) in meliorem statum reformato, referenda sunt ad templum quod hucusque dicebatur Iovis, restaurari coeptum imperatoribus Valentiniano et Valente, sed posthac continuatum. Cui opinioni adminiculum inde succrescit, quod titulus, qui prioris restaurationis curante Variano factae memoriam servat (n. 729), pilae tantum inscriptus est litteris parvulis et leviter incisis, contra alter [Ru]fi ad operis perfectionem et dedicationem pertinens litteris maximis in epistyliis scriptus cernebatur. Atque illis temporibus profecto non erant multi cives Lambaesitani, qui tali operi suis sumptibus perficiendo sufficerent, ut fecit L. Silicius Rufus. Nec restant, quod sciam, aliae parietinae, quas ad curiam hac aetate exstructam apte referamus. Curiam vero ordinis istis deis consecratam fuisse non est in quo offendamus. Etiam honores qui Rufo attribuuntur in hoc titulo et supra in n. 749, bene conveniunt cum coniectura a nobis proposita in utroque commemorari eundem hominem, et illum antea, hunc aliquanto post positum esse.

beatis TEMPORIBVS
DDD NNN GRATIANI VA
LENTINIANI ET THEO
DOSI PERPETVORVM a. 379—383
ET DIVINORVM PRINCI
PVM NON SOLVM LABSA
REPARANTVR SED ET NOVA
PRO FELICITATE CON
STRVVNTVR CVRIA IGI
TVR ORDINIS QVAM MAIO
RES NOSTRI MERITO TEM
PLVM EIVSDEM ORDINIS VO
CITARI VOLVERVNT VETVSTA*t*E
IMMO INCVRIA VERVM IN
sic ODIV FEDATA IACVISSE *ui*DE
BATVR QVA*e* NVNC EX NOVO
OPERE IN EODEM SOLO EGREGI
AE COGNOSCITVR NAM ETIAM IN
TAM SPLENDIDISSIMA CIVITATE
MEATVS FLVENTORVM DEESSE VI
DEBATVR QVI EX INTEGRO OPERE
AD VSVM VTILITATEMQVE EIVSDE
VRBIS EXSTRVCTVS VIDETVR QVAE
OMNIA PRO SPLENDORE FELICIS
SIMAE VRBIS SVB FASCIBVS LVCI AE
MILI METOPI FLAVIANI CLARISSIMI
VIRI CONSVLARIS SEXFASCALIS
P · N · PERFECTA SVNT CVRANTE
L SILICIO RVFO DV
OVIRALIC CV*r* RP
SVMTV PROPRIO

Poulle *rec. de Const.* XXII (1883) p. 397 n. 160.

13 VETVSTAE (*sic*) traditur. — 14 [fortasse *incuria veterum nimio diu* TH. M.] — 24 fin. FELICICIS|SIMAE traditur. — 30 item CV R P.

767 Lambaesi in fragmentis duobus admodum detritis eiusdem monumenti ut videtur. Adservantur in praetorio.

/ / / \	P C I A V A /
A / / / F I \	/ / / / / M I V
/ / / / G AVGI	VIPER · S
A FVNDAMENTIS C	G Φ S '
STITVERVNT C\	

Descripsi.

3 seqq. [*le*]*g. Aug. p*[*ro pr.*] ... *a fundamentis c*[*um omnibus ornamentis? re*]*stituerunt cu*[*rante*] ...

768 Lambaesi in praetorio.

M · AVREL · DEC*imus u. p. p. p. n. ex principe*
P E R E G R I *n o r u m u o t u m s o l u i t*

Descripsi. Idem nominatur n. 2529 et passim.

---

769 Lambaesi in necropoli septentrionali.

d M S
/*an*N · F E L ·
mil. · L E G III
a u G·V·X·A·N·L sic
/ *a* N · N · D · ON sic
f r A T · B · M
H · S · E

Descripsi a me effossum.
5 seq. / [*A*]*nn*(*ius*) *Don*(*atus*) [*fr*]*at*(*er*) *cet.*

---

770 Lambaesi in necropoli septentrionali.

D · M
Q · A V R E L I
V S · F O R
T V N A T V S
M I L · L E G
iii aug. . . .

Descripsi a me erutum.

---

771 Lambaesi in necropoli septentrionali.

D M	*d m*
I V L I V	I V L I V *s*
S · D O M I	S I N I I I /
T I A N V S	L E G I O N I
V E T E R A	S III A V G
N V S · L E	V I X A N I
G I O N I S	S X X X V
III · A V G · V	
IX·NIS·LXXXX	

Descripsi.
[2 *Senili*[*s ?*]. Th. M.]

772 Lambaesi in necropoli septentrionali.

D M S
T · PERCENN
O OPTATO
V · A · LIII
PVDENS 7
FILIVS EIVS
FECIT

Descripsi a me effossum.

---

773 Lambaesi in cippo ante portam carceris collocato.

D M
C · SATRIO
EPICTETO
LIB
C · SATRIVS
CRESCENS
7 LEG $\overline{III}$ AVG
FEC

Descripsi.

---

774 Lambaesi in cippo, quem inveni in ponte positum in via, quae Lambaesi Batnam ducit.

D M
SEPTIMIO SECVN
DO LIBERTO SE
PTIMIVS IVSTVS
LEG III AVG PATRO
NVS

Descripsi.

---

775 Lambaesi in praetorio.

protome protome Saturni protome
vir patera libans in aram

CERFICIVS HONORATVS SACER*dos saturni?*

Descripsi. Eundem hominem fratri cippum facientem reperimus in VIII, 3080.

---

776 Lambaesi in praetorio.

◊ D ◊ M ◊ S ◊
MEMORIE
C ◊ FABI ◊
CLODIANI
*i*VRISTVD sic
*i*OSI CON
*st*NTISS · T
VI

Descripsi.

777 Lambaesi in necropoli septentrionali.

D M S
IVLIO · SACERDOTIO sic
SATVRNI
IVLIVS · VITALIS · VETE
RANVS · AO SVO F
V A C

Descripsi titulum difficilem a me effossum.
5 seq. *a*[*v*]*o suo fecit, v*(*ixit*) *a*(*nnis*) (*centum*).

778 Lambaesi rep. *sous l'arc de Commode* Poulle. Ibidem est adhuc.

. . . . *f* L PERP
ob cuius dedi C A T I O N
. . . . O CoS ID MIS

Descripsi. Edid. Poulle *rec. de Const.* XXII (1883) p. 385 n. 133.

779 Lambaesi. Lapis pro limine est in domo Fr. Nosetot.

*lam*BAE S ITAN O RVM · V · A XXX
*coniugi cari*SSIMO · ET · SIBI · SE · *u*IVA · FECIT

Descripsi.

780 Lambaesi in lapide duobus lateribus scripto, qui adservatur in praetorio.

in latere sinistro:
u I C T O R
D O N A T V S

in latere dextro:
O M I *d i u s*
I V L I N VA *r i u s*
P E RE L L V S D O *natus*
I V L ME R C A *tor*
+ + F I A A

Descripsi.
5 . . . *i . it*(*ius*) *Flam*(*inalis*)?.

781 Lambaesi in necropoli septentrionali.

D M
V A T E R I V S
P V B L I C I V S
V I X I T A N I S
X X V

Descripsi a me erutum.

782 Lambaesi in necropoli septentrionali.

d *m* S
. . . I A V I C
T O R I A M O
V · A · X L V
O X O G A R V
S · SOC M FEC

Descripsi a me effossum.

[*D. M.*] *s.* [*Iul?*]*ia Victoria m*(*ulier*) *o*(*ptima*) (ita solvendum esse me monuit Mommsen) *v. a. XLV. Oxogarus soc*(*rui*) *m*(*erenti*) *fec*(*it*).

XIII. VERECVNDA (*Markûna* p. 423. 956).

783 Markûna.

. . . . . . *i*
u S I A
N V A R I
V S T V B
V S L A

Descripsi.

. . . *i*[*u*]*s Ianuarius tub*(*icen*) *v. s. l. a.*

784 in fragmento alto m. circiter 0,50, lato 0,60, a me effosso Markûna in hortis villae prope parvam piscinam.

imp. caes. t. aelius hadrianus antonin|VS · AVG · PIVS| *diui*
hadriani fil. diui traiani parthici N|EP · DIVI · NER|*uae*
pronep. pontif. max. tribun. potest x|XIII · IMP · II| *cos.* a. 160
iiii p. p. per leg. iii aug. d. fonteio fro|N T I N I A N| *o*
leg. aug. pr. pr. dedicante

Descripsi.

785 in fragmentis permultis humi iacentibus Markûna iuxta arcum, qui est Lambaesem versus. Titulus litteris praegrandibus scriptus (v. 1 m. 0,24, v. 2 seq. 0,12) ad arcum ipsum procul dubio pertinuit.

r E S P V B L I C A V E R E C V ND E N S I V M
D E D I C A N T E
*d. f*ONTEIO *fr*ↃNTINIANO LEG AVG PR P*r* COS DES*ign*ATO

Descripsi. Poulle *rec. de Const.* XXII (1883) p. 362 n. 110.

786 Markûna.

D M
CLAVDIAE
VICTORINAE
M · CLAVD · MRCE
LI · VET · FIL · VIX
ANN · XXV · COR
NEL · VICTOR · TVB
LEG III AVG · C · F

Descripsi.

XV. INTER LAMBAESEM ET DIANAM.

4. *'Aïn-Ksar. Merfeg el-Barûd* (p. 438).

787 Merfeg el-Barûd (le Tournant) *à environ 3 kil. au sud-ouest d'Aïn el-Ksar, sur la route de Constantine à Batna.*

DEO MAG
NO AETER
NO ANT
O PAVLVS
QVI ET O
VIVS POS

Ad exemplum et ectypa, quae misit Luciani, edid. Poulle *rec. de Const.* XXII (1883) p. 313 n. 50.

1 seqq. cf. titulos quos infra edam, unum rep. Wed el-Hammâm *deo aeterno* positum et alterum rep. Arbal, in quo nominatur *deus sanctus aeternus.*

5*a*. *Hr. Gasrîya.*

Haec sunt rudera villae, ut videtur, 2 chiliom. distantia ab Umm el-Snab (v. VIII p. 439) ei qui Batna Cirtam proficiscitur a manu sinistra.

788 Hr. Gasrîya.

/ / SENIVM
/ / CILINI
/ / ENSI
L IVLI CRIS
PINI SVB
CVRA P AN
TONI VAL
COLON · FEC
V B S

Descripsi.

Mommsenus sic restituit: [*monum*]*en*[*t*]*um* . . . *cilini* [*atri*]*ensi L. Iuli Crispini sub cura P. Antoni Val*(*entis*) *colon*(*i*) *fec*(*erunt*) *v*(*iro*) *b*(*ono*) *s*(*ancto*) adnotans v. 3 sibi magis placiturum [*disp*]*ens*[*at*(*oris*)]. Mihi propter spatium solum prius videtur admitti posse, ac v. 1 supplemento Mommseni per se egregio ut spatium sufficiat vereor.

XXII*b*. NARAGGARA (*K'sîba Mrau*).

In collibus, qui a Fedj-Mrau Arabum pago duobus fere chiliom. absunt septentrionem versus, inveni rudera latissime patentia specie magnifica, scilicet aedificiorum, quae omnia opere quadratario facta essent, quibus apud indigenas nomen est *K'sîba Mrau*. In colle extremo arcis antiquae cernuntur reliquiae et meridiem versus fons largus scaturrit aquae potabilis. Addam in collium clivis septentrionalibus me repperisse necropolim magnam. Monumenta, quorum tantum capita prominent ex humo molli ac pingui, cum titulis videantur carere, defunctorum figuris aut numinum imaginibus eisque magnam partem monstruosis exornata sunt fere omnia. Lapides quos inveni titulis inscriptos aut Latinis aut Punicis aut Libycis cuncti videntur pertinere ad alteram necropolim in clivo orientali patentem. Tertiam eamque christianam fuisse a parte meridionali ex uno titulo n. 791 non ausim statuere. Hoc autem loco fuisse antiquam Naraggaram, ad quam priores rettulerunt rudera ab his haud ita magno intervallo disiuncta meridiem versus, quae sunt ad *Sidi-Yûsef* (= *Ksar Djabêr*) multo minora, ipsa reliquiarum docet amplitudo. Quae de hoc oppido aliunde nota sunt composuit Mommsen C. p. 468.

789 K'sîba Mrau.

M M / / / / / /
/ A E D E M O B
N T A F L A M O N I
p R O C V L O F *l* A *m*
/ P O N E R E E T M

Masqueray *bull. de corr. afric.* fasc. VI a. 1883 p. 301.
Lapidem fractum esse non indicatur.

---

790 K'sîba Mrau in clivo ad orientem et septentrionem vergente.

	D M S	D M S
	C O R N E L I A	C O R N E L I V S
sic	S A T V R I N A	B A R I G A L P
	P V́ X I T A N	V́ I X I T A N
	N I S L X X I I I	N I S L X X X V

Descripsi.
2 leg. *Satur*[*n*]*ina, Barig*[*b*]*al.*

---

791 tabula in rivulo iacens K'sîba Mrau ad collis pedem meridionalem.

*hic iacet b. m. au*SONIVS
*requiescit in p*ACAE
*uixit an. p. m. . . . de*P·VI·ID·OCT

Descripsi.

XXIII. *Sidi-Yûsef* et *Hr. Ksar Djabêr* (p. 468. 956).

Naraggaram hoc loco non fuisse exposui in praefatione capitis XXII*b*. Quos priores hic descripserunt tituli, etiam ii, quos a. 1877 ibidem excepit Masqueray (cf. *bull. de corr. afric.* fasc. VI a. 1883 p. 296 seqq.), omnes videntur periisse adhibiti in extruendo novo Francogallorum castello.

792 ad n. 10766: 4 ET·VSIBVS·EARVNDEM·THERMA\ legit, ex ipsis thermis lapidem erutum esse testatus, Masqueray *bull. de corr. afric.* fasc. VI a. 1883 p. 297.

---

793 rep. Sidi-Yûsef; nunc Sûk-Aghâs in museo.

I O C O L O N I D E
O · P A T R I O
M · M E V I V S
R O M A N V S
C O M E S A V G
N̄ · V I R · E G R ·

Descripsi. Edid. V. Reboud *rec. de Const.* XXII (1883) p. 110; Masqueray *bull. de corr. afric.* fasc. VI a. 1883 p. 297 n. 289.

1 seq. IOCOLONIDI|O cet. [Expectes *Genio coloniae deo patrio; Iovi coloniae* si recte solvitur, is qui titulum scripsit neque ad sermonis proprietatem neque ad compendia satis attendit. Th. M.] — 6 ĪĪ VIR EQR Masqueray.

---

794 Sidi-Yûsef.

. . . .
Ↄ C O N S I G N A . .
A N E A P O N T I F E *x*
A N N I S X V I I
T R I S E D E M
. . . .
. . . .

Masqueray *bull. de corr. afric.* fasc. VI a. 1883 p. 299 n. 301.

---

795 Sidi-Yûsef.

D M S
M M E V I V S
R O M A N V S
F L P P P I V S
V I X I T A N
N I S L X X X X

Masqueray *bull. de corr. afric.* fasc. VI a. 1883 p. 298 n. 294.

796 Sidi-Yûsef.

D M S	D M S
C P A C	C *p a c i*
i l i V S	*l* I V S I N
. . . .	/ V I N V S
P I V *s u i*	P I V S V I
X † A N *n*	X I T A N
X I I I S E	X I I I H S E
F R V M E N T	

Masqueray *bull. de corr. afric.* fasc. VI a. 1883 p. 298 n. 296.

a 7 est fortasse: *XI* [*h.*] *s. e.* — 8 *frument* cursivis q. d. litteris fortasse posteriore aetate incisum esse tradit Masq., lepide cogitans de *frumentario* scilicet annorum tredecim. — *b* 3 init. TIVS traditur.

---

797 Sidi-Yûsef in parvis parietinis a Francogallorum castello m. circiter 400 distante septentrionem versus.

D M S	D M S
S E N T I A	D · G A R G I
S A T V R N I	L I V S G A R
N A V I X I T	G I L I A N V S
A N N I S	V I X I T A N
L X V H S E	N I S L X V I I I
C O R P V S	C O R P V S
A N T E S E	A N T E S E

Descripsi a me effossum.

Corpus ante se formula nova opinor hoc videtur significari corpus collocatum esse non sub cippo, sed ante eum.

---

798 Sidi-Yûsef.

+
I I I K L D D E C B
S E R B V C A
C L E R I C V S
A N N O R V M
C O B I T F I N

Masqueray *bull. de corr. afric.* fasc. VI a. 1883 p. 295 n. 299.

XXIV. THAGVRA (*Taûra* p. 470. 956).

799 Taûra.

\IC AVIH IAIOVPA ЄΠΙ ΤѠΝ
V ΚΑΙ ΟϹΟΑϹΙΠΑϹ

Masqueray *bull. de corr. afric.* fasc. VI a. 1883 p. 318 n. 350.

Repetivi ut editum est. — Coniungendum esse hoc fragmentum cum n. 4648 licet intellegeret Masqueray, tamen versum primum, quo nomen oppidi continetur huc usque in titulis non repertum, legere non potuit. Fragmenta duo ita legenda sunt (cf. de Rossi C. add. p. 956 et *bull. de corr. afric.* l. l. p. 341):

. . . [ἐποίησεν ἡ πό]λις αὕτη Ταγούρα ἐπὶ τῶν [εὐσε]ββ. βασιλλέων . . . .
. . . [Ἰουστινιανο]ῦ καὶ Θεοδ[ώ]ρας [προν]οίᾳ τοῦ ἐν[δ]οξ[οτάτου] . . .

XXV. MADAVRA (*Mdaurusch* p. 472. 957).

800 ad n. 4674: 4 deletum esse — 5 CRONH — 6 SACERD CAELESTIS in lapide esse tradit Masqueray *bull. de corr. afric.* fasc. VI a. 1883 p. 290.

---

801 rep. Mdaurusch in Byzantio castello (vel basilica?).

IMP NERVA C*ae*
SARI AVG
VICTORIAE
AVG SAC
. . . .
. . . .
. . . .
M . . . . S P*os.*

Masqueray *bull. de corr. afric.* fasc. VI a. 1883 p. 291 n. 263.

---

802 rep. Mdaurusch in sepulcreto Romano.

D M S
M CASTRICIVS
SEVERVS SACER
DOS IOVIS PI
VS VIX ANNIS
LXXXIII H · S · E ·

Masqueray *bull. de corr. afric.* fasc. VI a. 1883 p. 292 n. 267.

---

803 (= 4675) in lapidibus tribus olim inter se coniunctis erutis Mdaurusch ex parietinis parvis sitis in oppidi parte orientali Masqueray. Primum lapidem solum, in quo est *thus*, Wilmannsius quoque legit.

	. . . . . .	. . . . .		
THVS	. . . . . .	SATVR		PIPER
	. . . . . .	IVS DATI		
	. . . . . .	A N V S		
persona stans	. . . . . .	POMPON	vacat	persona stans
	. . . . . .	A N V S		
sacculus	. . . . . .	V AN		sacculus
	. . . . . DE	NO VNO		
	s. c VRAV*er*	MENS IIII		
	H · S · E	DIEB VI		

Masqueray *bull. de corr. afric.* fasc. VI a. 1883 p. 290 n. 260.

Thus et *piper* ut in parentalibus defunctorum consumpta puto intellegenda esse. [Mihi videtur titulus esse thurarii. Th. M.]

XXVI. MACOMADES (*Ksûr el-Ahmar*) ET VICINIA (p. 480. 957. 979. 980).

804 Hr. Maklûf, *à 4 kil. de l'Hr. Bîr-el-Oughla côté S.-E. du Dj. Sidi Rghîs.*

☧ HIC QVIESCIT IN PACE
DOMINI P · FESTIA H · M · QVÆ
VIXIT PLVS MINVS XXXII ANNIS
FELIX FACIT THAMOGADI ☧
palmae

Mihi dedit Rousset; ad eiusdem exemplum edidit Masqueray *bull. de corr. afric.* fasc. 5 (1882) p. 265 n. 230.

2 fortasse FESTIVA; deinde *h(onestae) m(emoriae)*. — 4 TAMOGADI Masq. — Tituli versus esse numero sex mihi dixit Rousset.

805 in lapide magno rep. Duâr Medfûm *sur la route de Constantine à Aïn-Beida à 4 kil. de l'Hr. Achmar ben Khalîfa.*

DEO LAVDES DICAMVS

Mihi dedit Rousset. Cf. 10694 et p. 1112.

XXVII*a*. TIGISIS (*'Aïn el-Bordj* p. 484. 960).

806 (= 10819). Descripsi lapidem altum m. 1,24, latum 0,49.

IMP · CAES
L · SEPTIMIO SE
VERO PER†NA
CI AVG PO*nt. ma*X
TRIB · POT III *imp. . .* a. 195
COS · II P P
D D P P

807 ad n. 10820: Recognovi. 5 TIGISITANVS.

XXVIII. INTER GADIAVFALAM, SIGVS, THIBILIM, THVBVRSICVM (p. 484. 960).

808—812 Victor Reboud, homo candidus et titulorum Africanorum ipse investigator indefessus, qui quantum mihi Constantinae moranti praestiterit voluntatis atque officiorum, satis efferre non possum, me monuerat ad fluvium qui dicitur Scheniûr duo exstare Romanorum sepulcreta, quorum tituli paucis exceptis olim publici iuris factis a Vigneralio (n. VIII, 4836—4844*a*) omnes essent adhuc inediti. Quare adii regionem remotam et in illorum sepulcretorum uno, quod pertinet ad *Hr. Mnia*, quadraginta duo,

in altero, quod cum ruinis attiguis indigenae appellant *Hr. Bu Atfân*, octoginta octo, praeterea in *Hr. Rhehua* duos lapides inscriptos repperi. Eos titulos magna nominum indigenarum copia insignes cum Reboud ipse ante me prope omnes item descripserit et partim modo ediderit (vid. *recueil de Constantine* XXII (1882) p. 70 seqq.), partim mox edere in animo habeat, huic commentario non inserui praeter duos, quos statim cognoscere eorum, qui his studiis vacant, interesse existimem. Accedit quod ab eis simul titulus illustratur iam a Vigneralio editus, sed hucusque parum intellectus.

808 ad n. 4836: Recognovi. 1 et 2 fin. nihil deest. — 7 fin. FORTVNÆ. — 8 seqq. SIGNVM MARMOR|EVM DEDIT · S · P · F · ITEM cet.

---

809 (= 4838) cum duobus titulis infra positis n. 811. 812 comparandus est tertius dudum editus, quem quatenus huc facit repetam emendatum de visu et restitutum.

M IVLI*us fel*
IX C RO*m. cons.*
AEDILI*cius ii*
VIR PR*aef. i. d.*
V·A·LXXV . .
H · S · E

2 *c(ivitatem) Ro*[*m(anam) cons(ecutus)*].

---

810 ad n. 10827: Recognovi. 1—3 *pr*O SA
*lute i*MP M⌽
*anto*NINI AVG

---

811 Hr. Bu Atfân.

IVLIAE RO	M IVLIO NO
MVLAE PIIS	VELLO C R
SIMAE CoN	CONSECV
IVGI RARIS	TO DECVRI
SIMAE · V · A ·	ONI AEDILIC
L · H · S · E	PRAEF · I · D
M · IVLIVS No	II VIRAL·P·V·A
VELLVS · MRT	LXX · H · S · E ·
IVLIAE VICTO	
RIAE IVLI NO	
VELLI FILIAE	
PIISSIMAE	
FEMINAE RA	
RISSIMAE V A	
XXXI · H · S · E	

Descripsi.

812 Hr. Bu Atfân.

D M *serta* S	D M *serta* S
L · SALLVSTIVS	CAECILIA
VICTOR CI	FESTIVA
VITATE · ROMA	QVI · ET · LE
NA · CONSECV	DA · L · SALVS
TVS · EST · P · V · A	TI · VICTORIS
H · S · E	VCXOR · P
L · SALLVSTIVS	V · A · XLV
ROGATIANVS	H · S · E
P · V · A · XX · H · S · E	

Descripsi.

XXIX. TIPASA (*Tifêsch* p. 487. 961).

813 Tifêsch.

IMP *caes.*
DIVI *traiani*
PARTH*ici f. diui*
NERVAE NEP *tra*
IANO HADRIANO
AVG PONTIF MAX
TRIB POT XII COS III a. 128
CIVES ROMANI CVL
TORES LARVM ET
IMAGINVM AVG S·P·F

Masqueray *bull. de corr. afric.* fasc. VI (1883) p. 306 n. 321.

XXX. THVBVRSICVM NVMIDARVM (*Khamisa* p. 489. 961).

814 Khamisa.

D M S	D M S
FLAVIAE	C SILI
IVLIE BAS	O FLORO
SI FIL · SI	SAC · SAT ·
LI FLORI C·	P · V · AN
P·V·A·LXX	NIS LXXX
H·S·E	H · S · E

Masqueray *bull. de corr. afric.* fasc. VI (1883) p. 314 n. 340.

815 Khamisa.

D M S	D M S
Q DOMITI	C E S T I A
VS PRIS	*p r i s c i*
CVS SAC	VX · P · V · A
FRVGIFER	L X V I I I
V A XX	H · S · E

Masqueray *bull. de corr. afric.* fasc. VI (1883) p. 314 n. 342.

4 seq. *sac(erdos) frugifer* cum vix videatur ferri posse, aut corrige FRVGIFER aut ita interpretare, ut intellegatur Saturnus (sive Pluto) *Frugiferi* agnomine ornatus VIII, 840. 2666. 4512. 4581. 8826, item supra n. 572.

XXXI. THAGASTE (*Sûk Aghâs* p. 508. 961).

816 ad n. 5153: Excepi fragm. *a* in museo sic: *p*RINC.

---

817 rep. Sûk Aghâs in aedibus Borget; nunc in museo.

IVLIAE DOMNAE
AVGVSTAE ❧
MATRI CASTRO
RVM ❧
IMP ❧ CAES ❧ L ❧ SEPTI
MI ❧ SEVERI · PII · PER
TINACIS · AVG ◊ ARA
BICI ◊ ADIABENICI
PART · MAX · TRIB ◊
POT ◊ VI · IMP · XI · COS a. 198
II · PROCS · P · P · PACIS
PVBL · RESTITVTORIS · D · D · P · P ·

Contuli. Edid. A. Farges *bull. d'Hipp.* 1881 p. 23; V. Reboud *rec. de Const.* XXII (1883) p. 108.

---

818 Sûk Aghâs in museo, quo unde deductum sit fragmentum, nos doceant qui sciunt.

antiq? ONO E V P*rocu*
ratori A V G V*s t o r. n.?*
. . . . RIVS FELI*x* . . . .
*a*GATIANVS V . . . .
*statu*AM SVIS *impensis*
posuit idemq. dedicauit
l. l. d. d.

Descripsi.

1 litteram ultimam D esse adnotavi, sed puto posse accipi etiam pro P.

819 Sûk Aghâs in museo.

COI IAIIABIE
CVI ORDO PACIMOI
IIMITIV V POAI
XVII STATVAM
5 DECREVIT E/VSVRIS
X II ANNIS XX

Descripsi nive pressus ita ut potui.

Intellego haec: ... *cui ordo pagi Mo .... statuam decrevit ex usuris* (*denarium duorum*) [*milium*] *annis XX.*

---

820 Sûk Aghâs in museo.

BIRICT
BICIS F·
P·V·NN
LI H S

Descripsi.

1 seq. *Birict Bicis f.*

XXXII. ZATTARA (p. 511. 961).

821 ad n. 5178: Recognovi fragmenta in Corpore edita *a. b. c. d*, descripsi nova tria prioribus in fine adiungenda, quae edidit A. Farges *bull. d'Hipp.* a. 1881 p. 21. Adservantur omnia nunc Sûk-Aghâs in museo.

e	*f*	*g*
IAIEO VS	QVE AD REGI	NNONIVS FELIX
ATIQVE E	ORVM	T ////// DT

Poterit igitur totus titulus sic fere redintegrari: [*Pro felicitate*] *beatissimi sae*[*culi*] *d. d. n. n. Constanti et Con*[*st*]*antis ma*[*ximorum*] *semper Augg. opus fo*[*ri .... inde a*] .... *a . eo usque ad regi*[*onum ...... Ta*]*nnonius Felix* .... | [*flamen per*]*petuus, curat*[*or reipub*]*licae municipii Zat*(*tarensis*) [*p*]*orticu et rostris* [*devotus numini maiest*]*atique eorum* [*exornavi*]*t* [*idemque*] *de*[*dicavit*] ..... [Duo aedificia ad forum sita hoc loco significabantur, exempli causa *inde a plateo usque ad regiam*, ut *plateus* pro *platea* accipiatur. Invenitur ἡ πλάτιος ἱερατικὴ in duobus tituli Mothanae in Arabia descriptis a Waddingtonio n. 2034. 2035. Th. M.]

---

822 Wed Cham, *village placé à une petite distance d'Aïn Tahamimine* (inter Duvivier et Sûk Aghâs) V. Reboud; Ghîrân, *vallon boisé à 5 kil. environ du point indiqué par le kilom. LXXV de la route de Bône à Souk-Ahras* Masqueray; nunc Sûk Aghâs in museo. Ad Zattaram revocavi hunc titulum et proximum ibidem repertum propter vicinitatem locorum.

p r o s a l u t e
i n V I *c t o r u m*
A V G V S T O R V *m*
I M P E R A T O R V M
L SEPTIMI SEVERI PI*i*
PERTINACIS · ARABICI ADIA
BENICI PARTHICI MAXIMI FOR
TISSIMI FELICISSIMI · P · P
M · AVRELI · ANTONINI PII FELICIS
et p. septimi getae nobilissi
mi caesaris TOTIVS
QVE DOMVS · DIVINAE
T · FLAVIVS · FAVSTVS · MASO
FIS FIL MAG · EX POLLICITATIO
NEM SVAM ANNO SVO STA
TVAM EX SS III MIL Ñ FECIT
AMPLIVS ADIECTIS A SE SS ✕CC Ñ
ITEMQVE DEDICAVIT CVRANTE BARI
CIONE CINNEAE FILIO

Descripsi. Edid. V. Reboud *rec. de Const.* XXII (1883) p. 106; Masqueray *bull. de corr. afric.* fasc. VI (1883) p. 288 n. 258.

12 seq. erit *Maso*[*p*]*is* ut supra n. 288. — Titulus scriptus est post a. 201.

823 ibidem ubi n. 822 Masqueray.

I M P CAES I M P CAES
L SEPTIMI SEVERI PERTINA
CIS *aug.* ARABICI ADIABE
NICI PART*h*ICI *Max. f.* DIVI
M ANTONINI PII GERM SARM
NEP DIVI ANTONINI PII PRONEP
DIVI HADRIANI ABNEPO
TI DIVI TRAIANI PARTHICI
ADNEPOTI DIVI NERVE
P R o A D N E P O T I
IMP CAES M AVRELIO
A N T O N I N O A V G
RES PVBLICA EX DE
CRETO ET · COLLATIO
NE *decur.* EX SS IICCCC
Ñ FECERVNT IDEM
QVE DEDICAVERVNT

Masqueray *bull. de corr. afric.* fasc. VI (1883) p. 289 n. 259.

4 PART PONTIFICI M///DIVI traditur, errore, puto, pro PARTHICI *Max. f.* cet. — 9 fin. fortasse est in lapide NERVAE. — 10 *proadnepos* vocabulum novum est. — 11 *imp. Caes.* repetitur, licet iam in initio tituli positum sit.

XXXIV. THABRACA (*Tabarka* p. 513. 962).

824 in opere tessellato effosso Tabarka *près de Bordj Sidi Messaoudi.*

ancora vel navis

CASTVLA · P
VELLA · ANN
XL · VIII · REDD
VI · IDVS · MAR
TIAS · PROPER
ANS · KASTITA
TIS · SVME
RE PREMI
A · DIGNA ·
MERVIT ·
IN MARCIB
ILE CORONA
PERSEVERA
NTIBVS · TRIB
VET · DEVS · GR
ATIA · IN PACE

ovis (?), herbae

Ad exemplum quod misit Rebora editus est *bull. épigr. de la Gaule* III (1883) p. 202; emendatius atque ligno expressus *bull. d'Oran* a. 1884 tab. VII cf. p. 128 seq.

11 seq. exspectatur *inmarc*[*esc*]*ibile*(*m*) — *Castula puella ann*(*orum*) *XLVIII. Redd*(*idit* spiritum) *VI idus Mar*(*tias*), *properans kastitatis sumere premia digna. Meruit inmarcibile*(*m*) *corona*(*m*). *Perseverantibus tribuet deus gratia*(*m*). *In pace.*

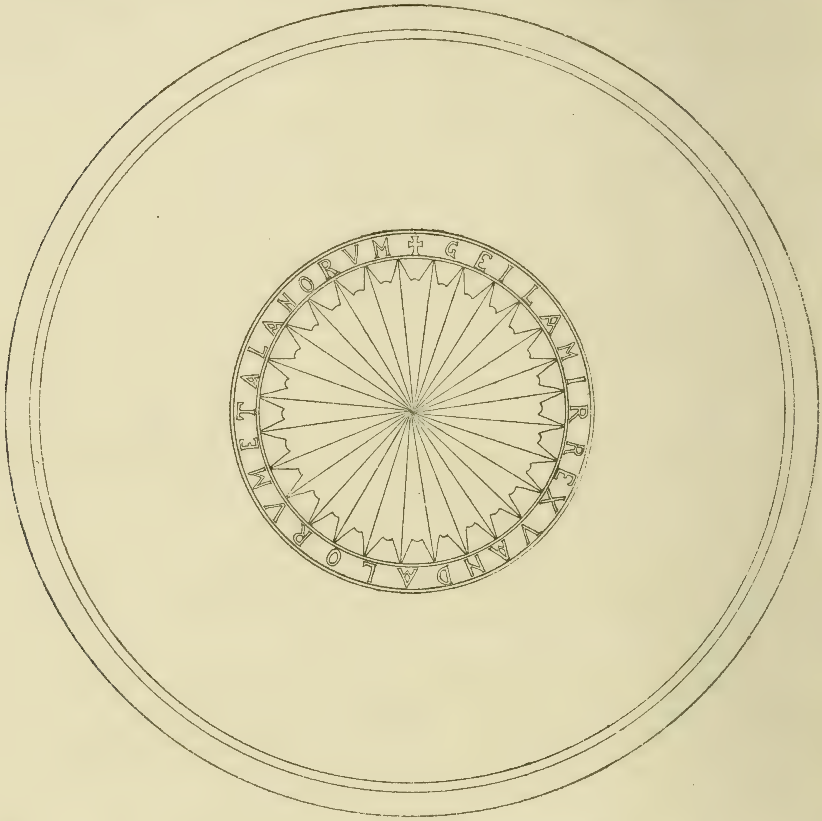
825 in opere museo rep. in ruderibus q. d. *la vieille église,* Tabarka.

PELA GIVS
IN ☧ PA
avis avis CE
flos episcopus (?) stans in cathedra precans
avis flos avis

Ad exemplum quod misit Rebora editus est *bull. épigr. de la Gaule* III (1883) p. 202; iterum, etiam ligno expressus *bull. d'Oran* a. 1884 tab. VI cf. p. 128.

XXXVI. HIPPO REGIVS (*Bôna* p. 515. 962).

826 prope Fonzaso oppidum a Feltria non longe disiunctum *nella località Canalet sopra il villaggio Arten* thesaurus erutus est vasorum argenteorum trium ponderis in universum chiliogr. 2, 139. In quibus est pelvis, quam nunc possidet Nissardius Caralitanus, inscripta in hunc modum:

Expressi ad imaginem photographicam, quam misit Nissardius Mommseno. Titulus prodiit non sine errore in ephemeride *gazzetta uffiziale d'Italia* d. 26 m. Febr. a. 1875 quam non vidimus; inde repetivit Armellini in eph. Romana *cronichetta mensuale* a. 1875 p. 44, ex hac Mommsenus apud Wattenbachium *Archiv der Gesellschaft für ältere deutsche Geschichtskunde* VIII a. 1883 p. 353 adiecta brevi interpretatione.

† *Geilamir rex Vandalorum et Alanorum.* Inter Hipponenses rettuli, quod ex regum Vandalorum thesauro hanc pelvim Hippone capto ad Belisarem pervenisse et duci cuidam Romano dono datam in Italiam delatam esse probavit Mommsen l. l. (cf. Procop. bell. Vand. 2, 4). Idem de Geilamiri nomine conferri iussit Friedlaenderum *Münzen der Vandalen* p. 34; C. VIII, 10862; de appellatione regum Vandalorum Victorem Vit. 2, 29. 3, 3.

XXXVIII. CALAMA (*Gelma* p. 521. 952).

827 ad n. 5310: Recognovi. Supra titulum cernitur Bacchus uvam tenens.

828 ad n. 5333: Recognovi *a. c. d. e.* *a* 1 BAEATISSIMo. — *c* 2 MIL · Ñ cet.

829 ad n. 5345: Recognovi. *principuM* VALENTIS *Gratiani et ualentiniani.*

XXXIX. AQVAE THIBILITANAE (*Hammâm Meskutîn* p. 539. 963).

830 Hammâm Meskutîn.

protome

D ❖ M ❖ S
F O R T V N A T V S
urceus A R K · S E V I V O S I B patera
E T C O N I V G I S V E
R A R I S S I M E E T I N
c O M P A R A B L E sic
m e m O R I A M F E C T

Descripsi. Ad exemplum Rouyeri edid. Poulle *rec. de Const.* XXII (1883) p. 297 n. 14.

831 Hammâm Meskutîn.

S Y M B O L I
D M S
F R V E N D V S
urceus CAESARIS Ñ VERN patera
ADIVT · TABVL ·
V·A·XXXIII·M̄·V·D̄·I
H · S · E ·
VITVLVS *Fecit?*

Descripsi. Ad exemplum Rouyeri ed. Poulle *rec. de Const.* XXII (1883) p. 207 n. 13 omisso v. 8.

1 *Symbolius* agnomen fuit a Fruendo adsumptum.

XL. CRYPTA IN MONTE TAYA (p. 540. 963).

832 ad n. 5507 cf. add. p. 963: Recognovi. — 5 seq. est in lapide id quod coniectura adsecutus est Mommsenus:

CAECILIANVS
MAGG THIB

833 (= n. 5508 cf. add. p. 963).

SAB ET VENVS a. 240
TO CoS PR K ÆR
B A S · L · HER ·
VER/LVS · IVL · SE
VER/ · MAGG THIb

Descripsi.

---

834 (= n. 5511).

B A S PRES ET AB a. 246
/ / CoS KAL MAI/
/ / / / INVARVS

Descripsi.

1 fin. SAB a Reniero falso traditum, recte a Mommseno emendatum est.

---

835 (= n. 5513).

B A S MR · E · PA a. 268
COS GEN · MRC
E FL MRS II · TH
iB V S L A

Descripsi.

2 seqq. legas: *Gen(ucius?) Marc(ellus) et Fl(avius) Mars(us) II (viri) Th*[*i*]-*b(ilitani)* cet. — 4 init. notavi AB, sed erit IB.

---

836 (= n. 5515).

AVRELINO III a. 275
ET MRCELLINO
COS · HIRRIVS
VITALIS DVM
CVM EMILIO · COL ·

Descripsi.

4 seq. cf. Mommseni praefationem p. 540.

---

837 (= n. 5516).

PROBO a. 279
III ET · PATER
NO II COS
I KAL · MA'
I O PRAXI*n*
VS ET CI . .
CERI . . . .
V S . . . . . .
I I V S

Descripsi

4 seqq. legas: [*pr(idie)*] *Kal. Mai(as)* | (praenomen et nomen notis scripta) *Praxin*|*us et Cl(audius)* | *Ceri*[*nth*]|*us* cet.

838 (= n. 5518).

B A C A C I S A C
M I V R I L I O I ı C I
/ / C V S E T S I T I
U S I I O P A T V S
M A G / / I I B

Descripsi sic titulum difficilem; 1—3 solos dedit Renier.

Legas in hunc modum: *M.* [*A*]*ureli*[*us* . *f*(*ilius*)] *C . . . cus et Sit*[*t*]*ius* [*T.*? *f*(*ilius*)] *Op*[*t*]*atus mag*[*g*. *Th*]*ib*(*ilitani*).

839

B A C A C I A V G
S A C *r*
A L B I N O E T M — a. 227
X I M O C O S
/ / / A I C / S
I I I V S V O / S L M

Descripsi.

5 seq. lectio incerta est.

840

I MP D N G o R | *d i a n o* — a. 239
e t A V I O L A I C o | *s*
sic M V I C T O R MAT |
E T M E S P I C A T I |
N I C O L P R K M P R O / / / /

Descripsi.

3 fin. cf. n. 841 v. 3.

841

I M P · D · N · G o R | *d i a n o* — a. 241
A V G E T P O M P E I | *a n o*
L C MT̄ V I C T O R | *e t* . .
S A T A V G V S T V | M A G

Descripsi.

842

I S E O E T D O N A T O — a. 260?
C O S B A S Q I / N M
X I M V S MG T H*ibi*
L I T P R K A L A P R

Descripsi.

1 videtur fuisse *Sec*(*ulari*) *et Donato*; nam C. Iunius Donatus et P. Cornelius Saecularis a. 260 uterque secundum fasces sumpserunt. — 2 videtur esse *Q. I*[*u*]*n*(*ius*) *Ma*|*ximus* cet.

843

/C'A/D TACI a. 273
TO COS K/
S QICTOR
F''SMA
C // D // T
V S / M

Descripsi.

[*M.*] *Claud*(*io*) *Tacito cos. k*(*al.*) *S*(*ept.*) nomen *mag*(*ister*) *d*(*uumvir*) [*c*(*o-loniae*)] *T*(*hibilitanae*) *v*(*otum*) *s*(*olvit*) [*l*(*ibens*)] *m*(*erito*), cf. VIII, 5513 et 5510—5515 et quae Mommsenus adnotat p. 540.

---

844 tituli latus sinistrum aqua stillante corruptum est.

*bac*ACI A/G S
RO SALV
I AVRELIA
N/N SORORIS
EIVS IANVA
IVS PROCVRA/
V S L A I

Descripsi.

3 cogitari potest de M. Aurelio Antonino aut Severi filio aut Elagabalo nec vero minus de Aureliano.

845

B A S
CARO ET CAR*i* a. 283
NO COS KA*l*
APRILES N*o*
NIVS FELIX ET
CÆCILIVS TA
*cit?*VS M T

Descripsi.

6 fin. *m*(*agistri*) *T*(*hibilitani*).

846

DOTIEN
S

Descripsi.

847

B A S
C · IVLIVS
FA//IIS
M ////

Descripsi.

2 seqq. *C. Iulius Fa*[*ta*]*lis m*[*ag. Thib.*].

848

B A S I
VLPIO M
AG VO SOLVIT
L A/AC SAC/ORV
LOCV · QVI
ↃT · V · P · S · LI
/ / / / / /
/ M G

Descripsi.

Est fortasse: *B. A. S.* [*r. p. T*(*hibilitanorum*)] | *Ulpio* ·*m*|*ag*(*istro*) *vo*(*tum*) *solvit* | *l*(*ibens*) *a*(*nimo*) *ac sac*[*r*]*oru*(*m*) *locu*(*m*) *qui* | . . .

849

P A / M
S C R P S
S V / V S I
I M A X I
/ / / / /
M V S

Descripsi.

XLI. THIBILIS (*Annûna* p. 541. 963).

850 ad n. 5530: Recognovi. — 10 init. *pro*PINQVO*s*. — 12 init. MINEM (nihil deest). — 13 PROPINQVS IIMI . . . — 14 ELOQVENTIA *sua et i*NDVSTR*ia*. — 18 CONSCRIPTOS.

---

851 ad n. 5531: Recognovi. — 2 C · IVLIVS. — 5 fin. VETE; nihil deest. — 8 H · S · E.

---

852 ad n. 5563: Recognovi. — 4 ES*pe*RVS.

---

853 Annûna litteris aevi inferioris.

TEMPLVM | . . . . . . *pub*
LICA MVN | *ificentia*
FORTVNATO |

Descripsi. Ad exemplum Dufouri edid. Poulle *rec. de Const.* XXII (1883) p. 301 n. 21.

---

854 in fragmentis duobus litteris optimis; rep. Annûna in basilicae christianae parietinis inter meridiem et occidentem sitis.

Q · ANTISTIO Q FI*l*. . . . . .
A D V E NTO POSTV *miano paul?*
L I N O IIII VIR ◊ VIARV*m* . . . . .

Descripsi et ectypum sumpsi. Ad exemplum Dufouri edid. Poulle *rec. de Const.* XXII (1883) p. 299 n. 15.

XLIII. SIGVS (*Sigus* vel *Bordj-Ben-Zekri* p. 552. 964. 979).

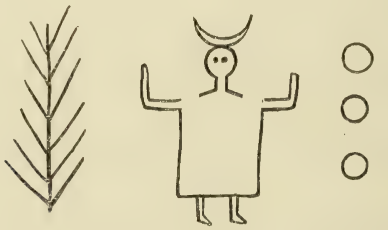
855 ad n. 10860: Recognovi in aedibus Poullii. — *a* 3 VELO · X · S · M · P punctis interpositis errore quadratarii. — 10 T LIVIVS. — 12 *se*X · VENNIVS · FRONTONINVS. — 14 / *ul?*PIVS *qu?*IRINVS. — *b* 8 PROCLIA*nus*. — 12 fin. QVINTILI*anus*. — 14 C IVLIVS · MVS*a*. — 15 / *aufi?*DIVS CAIA.

---

856 ad n. 5749: Recognovi. — 7 seq. *e*T PEREGRINAN | DO HANC SEDE PETI | HANC QVOQVE | *do*MVM AETERNA | MIHI VIVS POSI ET | CONIGI cet. = *hanc sede(m) pet(i)i, hanc quoque [d]omum aeterna(m) mihi vi(v)us posi et coni(u)gi.*

---

857 Sigus in aedibus Vau.

Q · CAECILI · SENECA

sic I S · V · S ·

Descripsi. Cagnat *rec. de Const.* XXII (1883) p. 9.

Q. Caecili Seneca|*[e], S(aturno) v(otum) s(olutum)* vel potius *Q. Caecili(us) Seneca [c(um)] s(uis) v(otum) s(olvit).*

---

858 Sigus.

imago similis atque infra n. 870

Q V I N T V

Q V I N · F

V · S · L

Descripsi.

TERMINI.

859—865. Ad hoc caput rettulimus extra ordinem n. 859. 860. 865, ne a ceteris terminorum titulis separarentur.

859 ad n. 7084: Contuli lapidem praesente et adiuvante Poullio et ectypum sumpsi. — 5 videtur ACCEP. — 6 SEPARAIRIV/ (Wilmanns SEPARATI RIVo).

860 ad n. 7085. [Prolato titulo n. 861 apparet hic emendandum esse AG CR AC SEP A P, id est *ag*(*ri*) *Cir*(*tensium*) *ac*(*ceptorum?*) *sep*(*arati*) *a p*(*ublico*). Th. M.]

---

861 prope Sigus *à 9 kil. N.N.O. dans la propriété de M. Devallois, à Ain-Sakar, à 6 kil. est du village des Ouled Rahmoun sur la route de Batna* Chabassière.

ab una parte litteris maioribus:

A P C

ab altera parte litteris minoribus:

EX AVCT
IMP CAESARIS
TRAIANI HADRIANI
AVG
AGRI ACCEPT CIRT
SEPARATI A PVBL

Ectypum postquam Poullius Mommseno misit, intelleximus veram esse lectionem editam a Chabassierio *rec. de Const.* 1878 p. 381 antea non tam per se quam propter auctorem in dubium vocatam vol. VIII p. 965 in add. ad n. 7084.

[Habemus igitur terminos duos n. 7084 et hunc inscriptos ab una parte iisdem tribus litteris A · P · C, ab altera parte alterum (supra n. 861) sic ut relatum est, alterum (n. 7084) parili fere inscriptione, nisi quod in altero est A PVBL, in altero dicitur esse RIV. Illud rationem habet, scilicet terminatum esse inter a(grum) p(ublicum) C(irtensium) et *agros accept*(*orum*) *Cirt*(*ensium*) *separatos a publico* et iam factos privatos, quamquam substantivum acceptorum scrupulum inicit. Hoc cum non intellegerem, Schmidtium rogavi ut ectypum mitteret; quod cum obtinuissem, in eo mihi visum est esse SEPARA//A PV/ id est *separa*[*ti*] *a pu*[*b*(*lico*)], sic ut requiritur. Verum est tres litteras, quae ita forent APV, tam Wilmannsio quam Schmidtio visas esse RIV, neque facile recedendum est a testimonio eorum qui lapidem viderint. Sed cum hic teneamus eiusdem tituli duo exempla, intactum alterum, alterum laesum, illo standum est. Th. M.]

---

862 in termino alto m. 1,10, lato 0,47; effosso Sigus prope molam Iambon-Gapparoux 3—4 chiliom. a pago qui nunc est distantem.

EX AVCT · P C
ASSI SECVN
DI LEG AVG
A P SIG

Descripsi. Edid. Poulle *rec. de Const.* XXII (1883) p. 313 ad exemplum Chabassieri.

4 *a*(*ger*) *p*(*ublicus*) *S*(*igensium*). — De P. Cassio Secundo, qui Hadriano imperante Numidiae praesidebat, cf. VIII, 2534.

863 in termino alto m. 0,38, lato 0,47, crasso 0,22, quem nuperrime loco suo rectum invenit Fr. Perrot Siguitanus, cum vineam conderet in fundo suo sito a pagi parte occidentali.

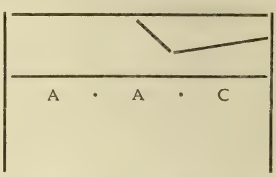
a

in latere ad meridiem et occidentem vergente:

E X A V C T ·
P · C A S S I · S E
C V N D I · L E G ·
AVG · A · P · SIG ·

b

in latere opposito:

Descripsi. Ad meum exemplum edid. Poulle *rec. de Const.* XXII (1883) p. 313.

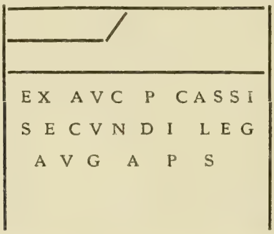
b a(gri) a(ccepti) C(irtensium). — Animadvertas rigores in lapidis superficie indicatos.

---

864 in termino, quem invenit loco suo rectum in pascuis Siguitanis, quae sunt prope pagum orientem versus, Debaille pagi magistratus.

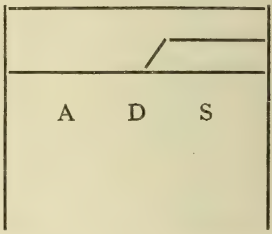
a

in latere ad meridiem et occidentem vergente:

b

in latere opposito:

Descripsi. Edid. Poulle *rec. de Const.* XXII (1883) p. 313 ad exempla et Chabassieri et meum. Nam iste lateris alterius titulum omiserat.

Terminus separabat *a(grum) p(ublicum) S(igensium)*, qui pro indiviso civitati adsignatus esset (cf. Rudorf *röm. Feldm.* II, 396), ab *a(gro) d(iviso) S(igensibus)*, qui a singulis particulatim possideretur.

---

865 Ain-Tinn (cf. n. 8209) rep. *dans un tertre placé entre la route de Milah et la source thermale d'Aïn-Tinn.*

A A C

A. Goyt *rec. de Const.* XX (1881) p. 194 n. 176[d].

Redit n. 10821 et supra n. 863.

866 Sigus in aedibus Bosoli in opere positus.

ı ɩ ʟ ɪ A N I C I A
BABVIS · F · VRB
ANA
H · S · E

Descripsi. Cagnat *rec. de Const.* XXII (1883) p. 7.

---

867 Sigus in aedibus Mialou.

M V T T H V
N · V A N
X V

Descripsi.

---

868 Sigus in lapide reperto ad molam Iambon-Gapparoux.

m e m O R I A *e* E T · I N N O C E N T I A E
. . . CI QVI VIXIT ANN · V · M · IIII BIDV*o*
et . . . AE FILIAE QVAE · V · M · VII · DIEB · X
E *t pri*MITIVAE CONIVGI MATRI EOR
VM GAIVS · AVG · LIBERTVS · SI · QVI
*a*VTEM · TEMPTAVERIT · EVNDE
M · MONIMENTVM · QVOD
APPELLATVR · PYRAMIS · IN ALI
QVO INFEREVIT FISCO · D · N · I·L·I

Descripsi. Edid. ad exemplum meum Poulle *rec. de Const.* XXII (1883) p. 316.

5 seqq. *si qui* — *temptaverit* — *monimentum* — *in aliquo, infere*[*b*]*it* (= inferet) cet. — 9 fin. quae sunt post D · N = *d*(*omini*) *n*(*ostri*), certo cognoscere non potui.

---

869 Sigus in lapide posito in viae novae ponte, qui est primus a pago occidentem versus.

IIIS·V·A·LXXV H S E
P · SITTIVS
COCCOIT
CHNVS ·V· A
LXXXX

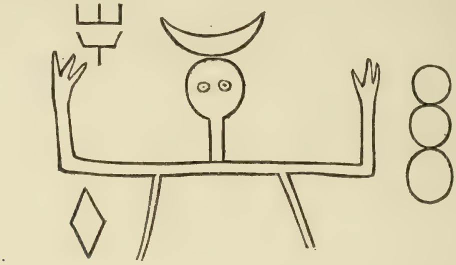
Descripsi.

3 seq. COCCOTE|CHNVS proponit Mommsen.

XLIV. SILA (p. 564. 964).

Titulum qui prodiit ad Uled-Ramûn Silensibus adiunximus.

870 ʿAin Mansûra (Uled-Ramûn) repertum domi suae Sigus tenet Debaille magistratus Siguitanus.

*sol*VTOR · SVMVCIS · F · V*s.*
*satu*RNO · LIBES · ANIM*o*

Descripsi.

XLVI. SVBZVAR (*Sadjar* p. 571. 964).

871 ad n. 6002: Contuli ectypum Costae acceptum a Poullio. — 2 seq. SEVERI ANTO|NNiiiiLLICIS cet. — 4 MAxiMI. — 5 *ger*MA*ni*CI. — 6 *m*AXIMI, deinde MAX ⊕ TRB.

XLVII. ARSACAL (*el-Guleʿa* p. 573. 965).

872 ad n. 6041: Recognovi. — 9 prima littera est C; hastae parvulae, de quibus dubitabat Wilmanns, postea accesserunt.

---

873 ad n. 6044: Recognovi. — 9 in. M certum est.

XLVIII. Crypta *ez-Zemma* (p. 584).

Adii cryptam ez-Zemma in monte Schettaba et ex titulis ibi in rupe viva vel incisis vel pictis lectu difficilibus descripsi quot potui, nimirum solis splendore nonnunquam occaecatus. Quorum ex numero hic edidi quindecim emendatos tres, reliquos adhuc ignotos.

874 (= n. 6272).

D E S V A A R
M A E M *il* I V S F E
L I X M *a* G K A S
T E L L I P H V E N
S I V M F P P

Descripsi.

1 SVA litterae parum certae sunt; cf. n. 876 v. 3 *Arnes.*

875 (= n. 6290).

G D S AAA
A P A G D
P P O REGI
ONES NAD
ROFLVCIOS
/// ICOSEL
/// DDSOV
/ / / M
F E

Descripsi.
In ed. v. 3 omissus est.

---

876 (= n. 6300).

‹V HONO
/// I ATV
ARNES
MAG

Descripsi.
1 an *Honoratus*?. — 3 cf. n. 874 v. 1.

877

G D A /
S
r P *p*
C CAE *ci*
LIVS *fe*
LIX M*ag*
P

Descripsi.
2 sitne S an G dubium est.

878

G D A S
R P P MAG
IVLIO CRES
CENTE

Descripsi.

---

879 litteris incisis et pictis.

G D A S
R P P
C I V
L I V S
DONA
TVS
M A G
/ / / /

Descripsi.

880

C IVLIVS
/ BA' / /
MAG

Descripsi.
2 [*Ur*]*ba*[*nus*]?.

881

g D A S
r P P V A
Γ M*e*MIVS
f o R T V N
a t u S V F
/ / *m* A G
p A *g*

Descripsi.

882

G D A S
R P P MAG P
P SEX MEΓI
/ VS CAESO
ENS

Descripsi.
3 seq. *Sex. Meti*[*li*]*us Caeso* . . .

883

M *a g* P P
L SEIO / /
N A M P V̶L O
V S L M

Descripsi.
2 seq. videtur *L. Seio* / *f. Nampulo.*

884

MAG KAS PHV
SEX SI\T
/ / / IOCIS
} reliqua aqua stillante corrupta sunt

Descripsi.

885

G D A V G
S I C M
A C M
A X / /
P Γ / /

Descripsi.

886

G D A
C S R P P
M A G / /
S I V S I / /

Descripsi.

Est fortasse: *G. D. A*[*u*]|*g. s*(*acrum*) cet. — 2 littera secunda sitne S an G, dubium est.

---

887 litteris pictis, non incisis.

C D P H E N
E S V S E M
/ / S I N / O /
/ / M A G
P O

Descripsi.

1 seq. erit: G D PH*u*EN*s*|ES V S L M. — 5 lectionis incertae.

---

888 litteris solum pictis.

C · C A A
T I N I N
V S / /
/ / G I

Descripsi.

XLIX. PHVA (*'Ain-Fua* p. 586. 965).

889 ad n. 6309. Recognovi. — 4 fin. Ī (non T) = *alae Pannoniorum* (*primae*).

L. VZELIS (*Wedjel* p. 589. 965).

890 el-Melah, inter Ruffach et Ain-Tinn, hospitii parieti immissus.

MERCVRIO AVG SAC
C · PONTIVS · AVCTVS · V · S · L · M

gallus
Mercurius sinistra caduceum et pallium,
dextra follem(?) tenens
canis?

Descripsi. Edid. V. Reboud et A. Goyt *rec. de Const.* XX (1881) p. 8.

LI. MASTAR (*Ruffach* vel *Beni-Ziad* p. 591. 965).

891 Beni-Ziad (Ruffach). Adservatur in villa Moris.

V ◊ S ◊ L ◊ A ◊ P ◊ SITTIVS ◊ NOVELLI ◊ FILIVS *rogatus ?*
CVM ORNAMENTIS ◊ A SOLO ◊ EX*truxit*
IDEM*que* ◊ DEDICAVIT ◊

Descripsi. Edid. I. Reboud *rec. de Const.* XX (1881) p. 191 n. 169.
Qui n. 6353 Iovi votum solvit M. [Sitti?]us Fortunatus Rogati fil. Novelli nepos, huius filium esse suspicor.

LII. TIDDIS (*Kheneg* p. 606. 965. 979).

892 ad n. 6704: 1 seq. ex ectypo Costae exscripsi sic: ////IVMI///////
//VS VENVSTI · ///

LIV. CIRTA, postea CONSTANTINA (*Constantine* p. 618. 967. 979).

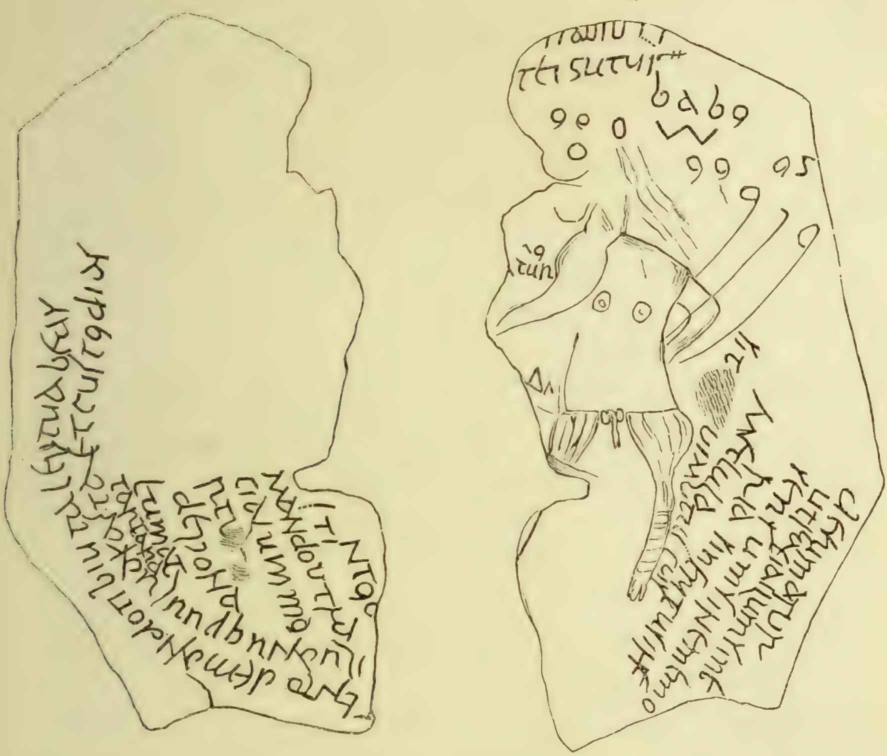
893 ad n. 7074: Contuli ectypum acceptum a Poullio. — 3 *her*ES · EX cet.

894 ad n. 7101: Recognovi. — 2 in. videtur L. — 5 fin. EQ · *r*; plus una littera non deest.

895 ad n. 7759: Recognovi. — 13 VBI ME IVRAT ESSE D| — 14 *u*BÍ SVM cet.

896 tabula plumbea lata m. 0,095, alta 0,05; rep. in sepulcro prope Constantinam ad viam ferream, quae inde Rusicadem ducit. Possidet qui repperit comes H. de Wilczek Vindobonensis.

b *a*

Delineavi examinatam diligentissime tabulam ipsam a comite de Wilczek mihi subministratam. Ante me edidit C. Zangemeister in ephemeride *Illustrierte Zeitung* Lips. mensis Iuli d. 20 a. 1872 p. 47; a quo videtur pendere qui edidit in ephemeride *revue illustrée des lettres, sciences, arts et industries dans les deux mondes* Paris. a. 1882 p. 208.

a ab una parte daemon qui invocatur incisus est haedi pedibus hirsutis instructus ac laqueis duobus et unco armatus. Adscriptum est

1 supra: . . *aviuli* | . . *tei gutur.* — Lectio non satis certa est; v. 2 *defi-*
babo | W | *o o os*
gitur Zangemeister falso. — 2 a manu sinistra: . . *o* | . . [*a*?]*tur*. — 3 infra: *desumatur,* | *ut facia*(*s*) *il*(*l*)*um sine* | *sensum, sine memo*|*ria, sine ritu* [scil. *spiritu* Th. M.], *sine* | *medul*(*l*)*a,* | *sit vi mutuscus.* — *desumatur* = eum tibi sumas cet., *apsumatur* mavolt Mommsen; quae deinde sequuntur, significant: ne amplius queat aut praesentia percipere (= *sine sensum*) aut praeterita recordari (= *sine memoria*), ut mente et corpore tabescat et quasi umbra fiat (= *sine* [*spi*]*ritu, sine medulla*). — In versu extremo verbi *mutuscus* lectio incerta est. Inter *sit* et *vi* nihil deesse existimo. — *b* 1 . . . . *ento, demando tibi, ut a*(*c*)*ceptu*(*m*) (*h*)*abeas* | [*S*]*ilvanu*(*m*)*q*(*ue*) *puulca*(*m*) *fac*[*i*]*a*(*s*)

et custodias. — *... ento, demando* (cf. *b* 2 init.)*:* verba duo vel tria per asyndetum iuncta frequenter occurrunt in his formulis cf. Herm. IV, 282: *demando, devoveo, desacrifico* et ibid. II, 462. — v. 2 initium non satis intellego; Mommsen apud Zangemeisterum proponit dubitans *illum anumque involvas,* sed mirum foret anum praeterea non commemorari; *involvas* autem cum litterarum tractibus certis parum convenit. — 2 *.... nto* [*de*]|*mando, ut fa*|*cia*(*s*) [*i*]*lum mo*|*rtu*[*u*](*m*), | *depona*(*s*) | *eum at* | *Tartara.*

LV. INTER CIRTAM ET RVSICADEM (p. 682. 966).

897 rep. in villa *Tournier entre Col des Oliviers et la Khorba des Beni-Ouelbân.*

. . . .

AVG SACR

P · ANTONIVS

NAMPVLVS V · S

Ad exemplum Goytii ed. V. Reboud *rec. de Const.* XXII (1883) p. 170.

898 Khorba Um el-Schûk, *à 600 mètres de la ferme Tournier, au confluent du Ref-Ref et de l'Oued Oum el-Chouk.*

DIVO COMMODO

DIVI M · ANTONINI GER

SARM FIL · FRATRI IMP

CAES L · SEPTIMI SEVERI

PII PERTINACIS AVG · ARAB

ICI ADIABEN PROPAGATOR

IMP PONT · MAX · TRIB

POT · V IMP · VIII COS · II a. 197

. . . .

. . . .

Ad exemplum Goytii ed. V. Reboud *rec. de Const.* XXII (1883) p. 172.

LV*a*. CIVITAS CELTIANENSIVM (*Khorba Beni-Welbân*).

Nomen antiquae civitatis sitae ad rivum el-Meraba, cuius parietinae hodie appellatae Khorba mta Beni-Welbân (tab. II *B d*) titulos antea dederunt n. 7945—7955, nuper innotuit ex titulis tribus, n. 900 *Genio Celtianis* (vid. ad hunc titulum) *Aug.* dedicato, n. 904 quem *Celtianenses* posuerunt, n. 902 ubi nominatur *resp*(*ublica*) *c*(*oloniae*) *C*(*eltianensis*). *Magisterium aediliciae* [*potestatis*] commemoratur in titulo edito 7946, [*ma*]*g*(*ister*) *p*(*agi*), *aed*(*ilis*) *iur. dic.* vel [*ma*]*g.* [*h*(*abens*)] *p*(*otestatem*) *aed. iur. dic.* n. 903. Videntur igitur Celtianenses aevo imperatorio meliore pagi instar fuisse et cum Cirtensibus eadem fere eis intercessisse ratio atque pagis Sigus, Silae, Saddar, Subzuar, Uzelis, Mastar, Tiddis (cf. p. 618). Aetate Septimi Severi iure coloniae videntur donati esse.

899 (= n. 7945).

IMP · CAESARI
DIVI ANTONINI
PII FIL DIVI HADRI
ANI NEP DIVI TRAIA
NI PARTHICI PRONEP
DIVI NERVAE ABNEP
M · AVRELIO ANTONI
NO ARMENIACO
AVG PONT MAX TRIB
POT XV*iii*I COS I*ii* a. 165
D D P P

Descripsi. Edidit Charrier *notice sur les ruines rom. des Beni Ouelban* Paris. 1881, quem libellum non vidi, et E. Masqueray *bull. de corr. afric.* a. 1882 p. 70 n. 43 omisso v. 11; Reboud et Goyt *rec. de Const.* XXII (1883) p. 176 omisso v. 6.

10 spatium mihi visum est postulare *trib. pot. XVIIII.*

---

900 Khorba Beni Welbân.

GENIO CELTNS
AVG · SACR ·
L MANILIVS L F
Q POTENS QVO
NVMINIS EIVS
ADIVMENTVM
SENSERIT EX HS $\overline{\mathrm{VIII}}$
S P FECIT IDEM D

Descripsi et ectypum quoque excussi a Poullio subministratum. Edid. Masqueray, qui effodit, *bull. de corr. afric.* a. 1882 p. 48 n. 37; V. Reboud et Goyt *rec. de Const.* XXII (1883) p. 188.

[3 expectes *Celtiane(n)s(ium)*. — 4 *quo* videtur esse pro *quo loco*. Th. M.]. — 7 init. Masqueray dedit PENSERIT, derivans a *pendo,* ut videtur, nimirum nihil curans ferulam Orbilianam.

---

901 in lapide alto m. 1,40, lato 0,60; rep. Khorba Beni Welbân.

IMP · CAESARI
DIVI · ANTONINI · PII
FIL · DIVI · HADRIANI
NEP · DIVI · TRAIANI
PARTHICI · PRONEP
L · AVRELIO · VERO · AVG
ARMENIACO · IMP
*I*I · TRIB · POT · $\overline{\mathrm{III}}$ COS a. 163
$\overline{\mathrm{II}}$ · PROCOS · D · D · P · P

Descripsi. Edid. Masqueray, qui effodit, *bull. de corr. afric.* a. 1882 p. 69 n. 42; V. Reboud et Goyt *rec. de Const.* XXII (1883) p. 187.

902 in lapide alto m. 1,13, lato 0,62, crasso 0,50, quem effodit E. Masqveray Khorba Beni Welbân.

IVLIAE AVG MATRI
CASTRORVM CONIVGI IMP
CAES · DIVI · M · ANTONN PII
GERM · SARM · FIL · DVI · COM
MOD · FRATRS DV ANTONN PII
NEP · DV HADRN PRONEP DVI
TRAIN PAR ABNEP · DV NERV*ae* AD
NEP L SEPM SEVERI · PERNACIS
AVG ARAB ADAB PAR MX PONF
MAXIMI TRB POT XIII IMP XI CO*s* a. 205
III PROC*o*S PROPAG IMP FORTIS
SIMI FELCISSIMIQ P*rin. p. p. matri*
IMP CAES L · SEPMI SEV*e*R*i pii pe*R
AVG ARAB ADAB PA*rti* MX *fil.*
DIVI ANTONN PI GERMN
SAR NEPOT DVI ANTONN
PI PRONEP DIVI HADRAN AB
NEP DIVI TRAIAN PARTI
CI ET DIVI NERVAE ADNEP
M AVRELI ANTONINI PII
FELICIS AVG PONT MAX
TRIB POTE*st* VIIII COS II PRO
COS FORSSIMI FELCISSIMIQ PR
PAR PARAE | NOBLSSIMI ET *su* |
| *p*ER OMNES PRN NDVLGEN*tissi* |
sic *m* O RESP C·C·D D

Descripsi. Antea edidit E. Masqueray *bull. de corr. afric.* a. 1882 p. 49 n. 38, qui tamen vv. 9—12 et 22—26 non expedivit.

12 fin. erat, puto, sic incisum: PRN · P · P MTRI cf. vv. 23 seqq., 14 sic: PAR cf. vv. 7 et 9. — 22 re diligentissime explorata statui in lapide esse vel certe fuisse *trib. pote*[*st.*] *VIIII.* Itaque qui titulum scripsit aut numeros simpliciter corrupisse aut Caracallae tribunicias potestates ab a. 197 censendus est numerasse, non ab a. 198, ut postulabat ratio legitima et sollemnis; cf. tituli cum hoc prope ad verbum congruentis VIII, 6306 v. 18, quamquam ibi consulatuum numerus corruptus est. Porro conferas C. I. L. III, 4452; Wilm. exempl. 992. 1520; titulum Vagensem supra expressum n. 460. — 23 fin. est fortasse PR. — 26 litteras [*m*]*o* ab eo adiectas esse, qui explevit lituram vv. 24 seq., vix est quod moneam.

903 in epistylio longo m. circiter 1,70 rep. Khorba Beni Welbân.

LᴸBOIIIVS I F QVIR SENECIO VᴵᴸC I P AED · IVR · DIC
CRESCENTIS · FILIORVM · SVORVM STATVIS COLVMNIS

Descripsi et contuli ectypum acceptum a Poullio. Descripserunt Charrier *notice sur les ruines romaines des Beni Ouelban* Paris. 1881 et E. Masqueray *bull. de corr. afric.* a. 1882 p. 67 n. 40, neuter perite.

1 //LOLLIVS ' F QVIR SENECIO ///////// Masq. Inter C (vel G) et P num fuisset littera, in re praesenti mihi non constabat neque docuit ectypum. — Legendum est aut: . . . . *c*?] *P.* (vel *T.*) *Bottius P.* (vel *T.*) *f. Quir. Senecio* [*ma*]*g*(*ister*) *p*(*agi*), *aed*(*ilis*) *iur*(*e*) *dic*(*undo*) . . . . [*suo nomine et Senecionis et*] *Crescentis filiorum suorum statuis columnis* [*exornavit* . . . .], aut, si inter G et P intercidit littera: [*ma*]*g*(*ister*) [*h*(*abens*)] *p*(*otestatem*) *aed*(*ilis*) *iur*(*e*) *dic*(*undo*); cf. n. 7986. — 2 init. potest etiam scribi: [*ob honorem decurionatus Bottiorum Senecionis et*] *Crescentis* cet. vel simile quid. — Vides igitur inania esse omnia, quae de Lolliis Celtianensibus ariolatus est Masqueray. Bottios in hac civitate conspicuum locum obtinuisse confirmatur quattuor Bottiorum titulis sepulcralibus *bull. de corr. afric.* l. l. n. 75. 100. 107. 108.

---

904 in lapide alto m. 0,80, lato 0,42; rep. Khorba Beni Welbân prope n. 903 in ruderum parte meridionali.

/ *n* O I I *i o* /
FIL · QVIR · SE
NECIONI · FIL
OB . MVNIFI
CENTIAM ᴱ *ot*
II · SENECIO*nis*
PATRIS · EI*us*
CELTIANENS*es*
AERE · CONLAT*o*
POSVERVNT D *d.*

Descripsi et ectypum contuli acceptum a Poullio. Edid. Charrier *notice* cet. Paris. 1881 n. III; Masqueray *bull. de corr. afric.* a. 1882 p. 48 n. 36; Reboud et Goyt *rec. de Const.* XXII (1883) p. 179.

1 nec prima nec tertia littera fuit L, prima potest fuisse B, tertia T, id quod requirit n. 903; *l*OL*lio* Masq., O..I Charrier, OI Reboud-Goyt. — 6 prima littera non fuit L, potest esse T, id quod requirit n. 903.

905 in tribus epistyliorum fragmentis rep. Khorba Beni Welbân.

a *b* *c*

| Q · SENE|CIO · EX · HS · | XI vacat

Descripsi. *b* et *c* edidit Charrier *notice* cet., *a b c* Masqueray *bull. de corr. afric.* a. 1882 p. 68 n. 41; Reboud et Goyt *rec. de Const.* XXII (1883) p. 177.

Fuit / [*Bottius*? / *f.*] *Q(uirina) Senecio; Q(uintus) Senecio* solvit Masqueray [1]), imperite.

LVI. COL. VENERIA RVSICADE (*Philippeville* p. 684. 967. 979).

906 ad n. 7969: Recognovi. — 4 fin. in lapide id est quod edidimus IMP · VII ·

907 ad n. 7975: Priorem tituli partem investigavit Villefosse in museo Toulonensi *bull. épigr. de la Gaule* a. 1881 p. 167 seqq., posteriorem, quae nunc est Philippeville in theatro, ipse descripsi. Itaque totus titulus legitur in hunc modum.

PRO MAGNIFICENTIA TEMPORVM
PRINCIPVM MAXIMORVM DOMI
NORVM ORB*i*S VALENTINIANI ET
VALENTI*s* SEMPER AVGG HORREA
AD SECVRITATEM POPVLI ROMANI
PARITER AC PROVINCIALIVM CON
STRVCTA OMNI MATVRITATE
DEDICAVIT PVBLILIVS CAEIONIVS
CAEC*i*NA ALBINVS · V C CONS
SEXF · P N · CONS

908 Philippeville in theatro.

. . . *i*II · VIR . . . . .
. . *p*ONTIF · PRAEF *i. d.*?
*quin*Q · IN QVINQV*ennalitate*
*cu*RIIS . . . . . .

Descripsi.

[1]) [Eidem homini docto fataliter accidit, ut Punicae originis nomen detegeret quod est *Mocimus*, scilicet in titulo MOC FATA|LIS (*bull. de corr. afric.* l. l. p. 90 n. 79, 2) non agnovit quod intellegent vel tirones: *M. Oc(tavius) Fatalis.* Th. M.]

LVIII. Inter *Chullu* et *Mileu* (p. 700. 967. 979).

Titulos eruderatos ex ruderibus, quibus nomen est *Hr. el-Abiod,* huic capiti attribui dubitans. Cum enim illa sita sint in Ampsagae fluminis ripa sinistra prope eiusdem cum *Uledja* fluviolo confluentem, ad Mauretaniam Sitifensem ea revocavissem, nisi obstaret titulus infra n. 911 *III viro* . . *II viro* cet. positus. Nam si is recte exceptus est, rem publicam, ad quam spectat Hr. el-Abiod, coloniam Milevitanam fuisse probabile est et fluvium Uledja Numidiae Mauretaniaeque confinium fuisse. Tuccam, quam Plinius h. n. V, 2 appellat *oppidum impositum mari et flumini Ampsagae,* ad Hr. el-Abiod falso referri (*rec. de Const.* XX a. 1879—80 p. 45 seq.) mihi constat.

909 in ara alta m. 1,0, lata 0,50; rep. Hr. el-Abiod in infimo clivo meridionali.

APOLL*i*
NI AVG
G · M · T

Acceptum a Sergentio ed. Reboud et Goyt *rec. de Const.* XX (1881) p. 47 n. 77.

3 compendia solvunt *G(enio) m(unicipi) T(uccensis),* falso, ut dixi in capitis praef. [Versus si recte exceptus est, fortasse significantur tria nomina eius qui dedicat. Th. M.]

---

910 Hr. el-Abiod, in clivo meridionali.

IVLIAE AVG
MATRI
CASTRORVM
ET
AVGVSTI
D D

Ad exemplum Sergentii edid. Reboud et Goyt *rec. de Const.* XX (1881) p. 45.

---

911 Hr. el-Abiod.

C · IVLIO *papi*
RIA SODALI
III VIR QVAEST
II VIR FLAM P · P
M · IVLIVS SODA
LIS ET L · IVLIVS
CRESCENS
AVO MERENTI

Descriptam a Sergentio ed. Reboud et Goyt *rec. de Const.* XX (1881) p. 47 n. 78.

912 Guelaine in monte Msid Sidi Aïscha.

luna crescens
rosa cor rosa

D M
Q · CAECILI
VS · P · FIL · QVIR
VICTORI
NVS QVI PRE
CEPTO PATRIS
CARISSIMI
PARVIT ET MESO
LEVM CVM TRIB
VNAL ET ARALIBVS
PERFECIT · V · A · LV · H · S
E

V. Reboud et Goyt *rec. de Const.* XX (1881) p. 58 n. 121.

[*Tribunal* sepulcri loco ubi offenditur, solet adscribi factum esse *permissu pontificum* (C. IX, 1729) vel *permissu decurionum* (C. IX, 2093); item Germanico ex senatus consulto tribunal factum est Epidaphnae, ubi obierat (Tacitus ann. 2, 83). *Aralia* mihi nova accidunt. TH. M.]

LIX. COL. SARNENSIS MILEU (*Mila* p. 701. 967).

913 (= n. 8202) ita exscripsi ex ectypo mihi subministrato a V. Reboud.

GEN ❦ COL ❦ MIL ❦
EX ❦ TESTAMEN
TO ❦ P ❦ SITTI ❦ ADIV
T*oris* ❦ AVG ❦ INTE
gris HS · $\overline{II}$ · M ❦ N̄ ❦ CVRANTE
❦ SITTIA ❦ VITALE · FI*l*

[4 seq. *inte*[*gris*] cet. significare videtur summam non deducta vicesima, scilicet ut hanc solverit de suo filia heres. TH. M.], cf. 2354, 15: *sestertium octo milibus vicesima p*(*opuli*) *R*(*omani*) *m*(*inus*).

914 ad n. 8203: Lapidem frustra quaesivi, sed contuli ectypum Costae mihi subministratum a Poullio. — 8 seq. QV*inti* CLAVDII · BASILICVS ❦
NAP ET MNESIVS cet.

915 ad n. 8234: Contuli ectypum acceptum a Poullio. — 10 in. Q*ui*ESQVE cet.

916 Mila in fundo Lemoine.

IVI! EC
O I I V M
C · CLODIVS · C · F
S V R V S · D I E M
B O N V M

Descripsi.

1 et 2 lectionis incertae sunt. Est fortasse [*bonum n*]*eg*|*otium.* [Conferendi tituli Bono Eventui dedicati casu quarto. Th. M.]

---

917 Mila in fundo Lemoine, ubi reperti sunt etiam tituli editi a Goyt *rec. de Const.* XXII, 140.

rosa
luna crescens
. . *s a* T V R Ν V
. . . . . ꝛ O P T I V — rosa
. . . . . C N · — luna crescens
. . *c a* L P V R N I ·

Descripsi.

---

918 Mila in aedibus privatis parieti immissus.

P · A M P · C V O
T · L V B · S A T
I V ·

Descripsi.

1 prima littera aut P fuit aut T. — 3 vestigia incerta. — *P. Amp*(*hius?*) *C. vot*(*um*) *lub*(*ens*) *Sat*(*urno*) [*solvit*].

---

919 Mila in fundo Lemoine.

anaglyphum simile atque in n. 870
SEX · DONVS · V · S · L · M

Exscripsi ex ectypo, quod mihi dedit Goyt, qui edid. *rec. de Const.* XXII (1883) p. 140.

Sex. est pro *Sextio,* ut saepius.

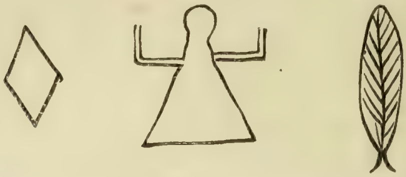
920 Mila in fundo Lemoine.

C · FLAVIVS · T · F ·
sic QIR · MODESTVS
V S L A

Descripsi ad ectypum, quod dedit Goyt, qui edid. *rec. de Const.* XXII (1883) p. 140.

921 Mila in fundo Lemoine.

C · IVLIVS · PVDENS · V · S · L · M

Descripsi ad ectypum, quod dedit Goyt, qui edid. *rec. de Const.* XXII (1883) p. 140.

---

922 Mila in fundo Lemoine.

anaglyphum ut n. 921

P · SITTIVS

palma CATUARI ·

F · SENEX · V|O L A S

Descripsi ad ectypum, quod mihi subministravit Goyt, qui edid. *rec. de Const.* XXII (1883) p. 140.

---

923 Mila in fundo Lemoine.

anaglyphum ut n. 921

SITTIVS · TR · A · V ·

C · L · A · V · S · VOTVM SOL

Descripsi ad ectypum, quod mihi dedit Goyt, qui edid. *rec. de Const.* XXII (1883) p. 140.

---

924 Mila in fundo Lemoine.

anaglyphum ut n. 921

L · TER · V · S

Descripsi ad ectypum, quod dedit Goyt, qui edid. *rec. de Const.* XXII (1883) p. 140.

---

925 Mila apud Calvelli oppiduli magistratum.

stella

luna crescens

VAERIA · L · F

PVPA · SACE

RDOS · CERE

R / / V

A

LXXXII

Descripsi.

1 est VAERIA puto.

LX. A MILEU ET A CVICVL MERIDIEM VERSVS (p. 704. 967).

926 ad n. 8239: Recognovi Mila in horto administratoris in pariete positum et ectypum sumpsi. — 2 P·M·COS· — 5 hEQ_TEMP EECE·L·AC·DELE· hER· cet. Est igitur: *heq* (= haec) *temp*(*la*) *fece* *l*(*ibens*) *ac* *de*[*d*]*e* *her*(*edi*) cet. — Ultimi versus litteras extremas frustra quaesivi vel pessumdatas vel calce tenaci oblitas.

---

927 in lapide longo m. 1,0, lato 0,60, litt. 0,06; rep. Temda.

pro salute IMPE*rat.*
*c*AESARIS L SEPI*imi*
SEVERI PII PERTIN*ac.*
AVG · ARAB · ADIAB · PA*rt.*
*m*AX · FIL · DIVI M · ANTO*ni*
NI PII GER · SAR · NEP*ot.*
DIVI · ANTONINI PII PRO*ne*
*pot. di*VI HADRIA*ni ab*
n e P DIVI TRAIA*ni*
*p*ART *et* DIVI NER*uae* ADNE*pot.*
m. AVRELI ANTONINI PII
*fe*LICI*s* AVG PONT MAX *trib.*
*p*OT · V · COS FOR*tissimi* a. 202
*fe*LICISSIMI Q·PRINC P·P·S
SVPER O PRIN
CI\ . . . .

Reboud et Goyt *rec. de Const.* 1881 p. 24.

10 ART DIVI NER ADNE, 12 in. LICI AVG traditur. — 14 fin. S traditur fortasse pro E*t* eraso. — 15 seq. est, puto, *super* *o*(*mnes*) *pr*(*incipes*) *in*-[*dul*]|*g*[*entissimi*] cet. in litura perscriptum Getae nomine exciso.

---

928 Temda, in monte Kef Tazrût.

. . . .
O M N I B V S
H O N O R I B V S
F V N C T V S
V · A · L X X I I
O · T · B · Q ·

Reboud et Goyt *rec. de Const.* XX (1881) p. 26.

929 Fedj-Mzala.

SATVRNO
AVG
PHILIPPVS V · S

Goyt *rec. de Const.* XXII (1883) p. 147 n. 37.

LXI. CVICVL (*Djemila* p. 708. 967. 979).

930 ad n. 10899: Contuli ectypum partis posterioris. — 3 *cy*]RILLAE. — 6 /RAT · IVRIS · PERITO · TVNC cet. — 8 *victo*RIA · ET · EXTRICATA · FILIIS · SVIS. — 9 *vic*TORI · FIL · cet. — 10 Q · V · A cet.

931 ara alta m. 0,60, lata 1,0; Djemila in hortorum macerie.

HERCVLI AVG · SACRVM · C · IVLIVS
SATVRNINVS SACERDOS LIBERI
PATRIS ARAM OPERE QVADRATARIO A FVNDAMENTIS
SVA PECVNIA EX S · S ∞ NVMMIS FECIT DEDICAVITQ CVRANTIBVS
IVLIA GETVLA VXORE ET IVLIIS GETVLEIS APA ET SATVRNINO
IVNIORE FILIIS EIVS V · S · L · A

V. et I. Reboud *rec. de Const.* XX (1881) p. 210 n. 192.
5 nomina filii maioris corrupta attingere nolui.

PARS QVINTA.

PROVINCIA MAVRETANIA SITIFENSIS.

II*a*. CENTENARIVM AQVA FRIGIDA (*Tala Aïzraren*).

Nomen loci cognitum est ex uno n. 932. De *centenari* notione vide quae adnotavimus ad eundem titulum.

932 altus m. 0,48, latus 0,63; rep. ad fontem Tala Aïzraren in iugo montis Tizi-Kafrida siti meridiem versus a regione Sidi Rehan (inter Saldas et Chobam).

IMPP CAESS · C · AVREL · VAL · DIoCLETIAN*o*
ET · M · AVREL · VAL · MAXIMIANO · IN
VICTIS PIIS FF AVGG ET CONSTAN*tio*
ET MAXIMIANO NOBILISSI
MIS CAESARIBVS T · AVREL · LITVA
V P P P M · CAES · CENTENARIVM
AQVA FRIGIDA RESTITVIT A*t*
*qu*E AD MELIoREM FACIEM REFoRMA
*uit, saluis dominis nostris multis ann*IS FELICITER

Exscripsi ex ectypo acceptum a Poullio, qui ad idem edidit *rec. de Const.* XX (1879—80) p. 257.

5 seq. eiusdem T. Aureli Lituae memoriam propagant tituli n. 8124. 9041. 9324. — 6 *centenarium* commemoratur etiam n. 9010, *centenarium Solis* n. 8712; praeterea *ad centenarium* mansio vocatur viae, quae Tigisi Gadiaufalam ducebat, in tabula Peutingerana. Delubri genus id fuisse crediderim idque Aquae Frigidae nympharum. [Aliquo modo ad balneas pertinere centenarium et fortasse fuisse pro frigidario hoc titulo invento videtur statuendum esse. Th. M.]

VI*a*. *Beni-Fuda* (n. 6868 p. 970).

933 Beni-Fuda.

SATVRNO · AVG · SAC
P · COELIVS · FELIX · SACER
DOS · V · S · L · A

Descriptam a Finot edid. Papier *comptes-rendus de l'acad. d'Hipp.* a. 1883 fasc. V p. 12.

934 Beni-Fuda.

SATVRNO · AVG · SAC
M · POMPEIVS · FELIX
SAC · VOT · SOLV
L · A · DED · ID · NOVBR
CLXXXXVIII a. 237

Descriptum a Finot ed. Papier *comptes-rendus de l'acad. d'Hipp.* a. 1883 fasc. V p. 12.

VII. SITIFIS (*Setîf* p. 723. 972).

935 ad n. 8434: Recognovi. — 5 V S L A A P CLXXXXV.

---

936 ad n. 8449: Recognovi. — 4 fin. post CLXX nihil deest.

---

937 ad n. 8460: Recognovi. — Restant vestigia versus primi in ed. omissi haec: *sat*VR*no sacrum*.

---

938 ad n. 8476: Recognovi. — 6 ⌒/S IIII P I //⌒C est igitur: *c*[*o*]*s. IIII p.* [*p. pr*]*oc.* — 10 seq. [*eius semper dic*]ATIS|SIMVS.

---

939 ad n. 8484: Recognovi. — 1 TITVS AELIVS. — 5 P · P M · S FIE*ri* (sic).

---

940 Setîf in hortis publicis.

dea velata falcem tenens et in leone sedens
SATVRNO *aug. sacrum*
mulier et vir manibus inter se complexi
A V R *e* L I V S V I C T O R

Descripsi. Edid. Goyt *rec. de Const.* XXII p. 150 et tab. X.

941 Setîf *dalle calcaire retirée du dallage de la manutention* Poinssot; nunc *dans la cour du Génie.* Quae eo loco ego non vidi, periisse videntur.

M E M o R I A E
opt I M I E T P R A *estantissimi*
uiri A V R E L I D A . . .
pra E S P R O V · M A *ur. sitif.*
. . . N E · SI A PROVI *ncia*
. . . VIIS IMPLEVIT ET . . .
. . . *EQI› ///IXOREI* . . .
. . . *TIS OBSEQVI C·NO* . . .
. . . *EPVLA DEDIT DIE dedicationis*

Descripsi ad lapidem tituli mediam partem quam litteris rectis expressi, reliqua ad ectypum missum a Poinssotio, qui edid. *rec. de Const.* XXII (1883) p. 204.

5 VISE cet. Poinssot. — [5 seq. *qui post tempora funesta provinciam populis implevit?* Sed haec ad lusum prope accedunt. Th. M.]. — 6 IIS IMPIE VII ET — 7 E QO////X OREI — 9 TIR/N/DIT D . . Poinssot.

---

942 Setîf *dans la cour du Génie.*

D M S
S V B · C V R A V I C T O R I S
BENEFICIARI · FERIANVS ·
EGREGIVS ET · SEXSAGE
N A R I V S V AN XXXCI

Descripsi. Edid. Poinssot *rec. de Const.* XXII (1883) p. 195 omisso v. 1.

Est sepulcrum procuratoris infimi ordinis, quod fecit beneficiarius. Cf. *eph. epigr.* IV, 388 seqq.; Hirschfeld *Verwaltungsbeamte* p. 264. — [Beneficiarius praepositus fuit procuratori illi sexagenario; nam procuratores qui ipsi beneficiarios habeant sunt provinciarum. Th. M.]

---

943 Setîf *dans la cour du Génie.*

S I C · L E G VII
G E M · F E C

Descripsi. Edid. Poinssot *rec. de Const.* XXII (1882) p. 201 sic: *sec(utor) leg. VII gem. fel(icis).* Est: *sig(nifer) leg. VII gem. fec(it).*

944 Setîf rep. *dans la fouille du château-d'eau* GOYT; nunc *dans la cour du Génie.*

D λ ⳨ ω M S

HANC·MEMORIA QVAM FECIT FL EVSTASIVS ET IVLIA CRESCENTINA VXOR
EIVS IN NOMINE DEI ET CRISTI EIVS PRO TEMPORE SVI
DEPOSITIONE EORVM AD PERFECTVM DEDICATV
EST DIE IDVS MARTIAS ANNO PROVINCIE CCCXL/V a. 384
FILIVS SII/ANI////

Descripsi. Ad exemplum Mollii edid. Goyt *rec. de Const.* XXII (1883) p. 148 n. 38.

5 fin. est aut CCCXLV (Goyt) aut CCCXLIV. — 6 nomen filii fuit, puto, *Si*[*lv*]*an*[*us*]; STIANVS Goyt.

XXIII. SALDAE (*Bougie* p. 760. 973).

945 ad n. 8924: Recognovi. — 6 EX P·ARET·

---

946 ad n. 8937: Recognovi. — 10 seq. VOLVN|TEM.

---

947 Bougie *au bureau du Génie.*

MAESOLAEV · HEREN
NIA · M · F · TERTVLLA
SACERDOS · CERE
RIS VIXIT · A ·
SACERDOTIVM GES
SIT · A ·

Contuli ectypum missum a Poinssotio, qui ed. *rec. de Const.* XXII (1883) p. 210 n. 32.

4 et 6 anni videntur non esse scripti.

PARS SEXTA.

PROVINCIA MAVRETANIA CAESARIENSIS.

VI. AVZIA (*Aumale* p. 769. 974).

948 in lapide longo m. 1,73, alto 1,05, crasso 0,35, litt. 0,07; rep. Aumale *à l'est de la poudrière.* Periit paullo post.

CAELESTI AVG REDVCI ET CNSERVATRCI DOMVS SVAE
QVOT SALVOS INCOLVMESQVE C IVLIVM VICTORICVM ET
CAECILIA NAMPHAMINA PARENTES INVENERIT C IVLIVS
LIBOSVS CVM VLPIA DATIVA VXORE AC LIBERIS SVIS
HANC ARAM OPERIS QVADRATARI DONAVIT NVMI
NIQVE PEREGRE PROMISSVM LIBENS REDDIDIT VOTVM
FELICITER

Descriptum a Delaporte edidit Masqueray *bull. de corr. afric.* a. 1882 p. 9 n. 4.

Idem *C. Iulius Libosus* redit in titulo anni 241 infra n. 951.

---

949 in lapide longo m. 1,90, alto 0,60, crasso 0,44, litt. 0,07; rep. et pessumdatus una cum n. 948.

CAELESTIBVS AVGVSTIS SANCTVM QVOD
C CORNELIVS AQVILA Q AEDIL ET NVNC $\overline{II}$ ViRv
VOVERAT A SOLO STRVCTVM SVA PECVNIA
LIBENS ALTARIBVS DEDICAVIT CVM CORNELIiS
DONATO PATRE ET VICTORE FILIO PR CLXXIIII a. 213

Descriptum a Grenade-Delaporte edidit E. Masqueray *bull. de corr. afric.* a. 1882 p. 7.

4 fin. traditur CORNELIvS.

---

950 in lapide longo m. 2,10, alto 0,77, crasso 0,24, litt. 0,08; rep. Aumale et pessumdatus una cum n. 948.

CAELESTIBVS AVGVSTIS SANCTISSIMISQVE
TEMPLVM VETVSTATE DILAPSVM Q GEMINiVs
RENATVS ET G ATTIVS PLAVTIVS DONATVS BN
DVVMVIRI A SOLO INSTRVCSERVNT DEDI
CAVERVNTQVE PR CLXXXIII a. 222

Descriptum a Grenade-Delaporte edid. E. Masqueray *bull. de corr. afric.* a. 1882 p. 8 n. 2.

2 traditur GEMINVs.

951 in lapide longo m. 1,75, alto 1,03, crasso 0,26, litt. 0,11; rep. et pessumdatus una cum n. 948.

DIIS CÆLESTBVS AVGG C IVL
VS LIBOSVS CVM SVIS OMNBVS
V S L A XI KAL IVL P CCII a. 241

Descriptum a Grenade-Delaporte edidit E. Masqueray *bull. de corr. afric.* a. 1882 p. 8 n. 2.

Vide n. 948.

VII. VICINIA AVZIAE (p. 786).

952 alta m. 0,65, lata 1,35; rep. *à 200 mètres à droite de la route actuelle d'Aumale à Médéa et à environ 4 ou 5 kilom. de la ferme Poulot.*

IMP CAESAR M AVREL COMMODVS
ANTONINVS AVG P GERMANICV*s* SARMATICV*s* BRITTANICVS
MXIMVS SECVRITATI PROVINCIALIVM SVORVM ENSVLENS
T*u*RRES NOVAS INSTITVIT ET VETERES REFECIT OPER*a* MILITVM
*su*ORVM
CL PERPETVO PROC SVO

Ad exempla, quae miserunt Choisnet et Grenade-Delaporte, edidit Masqueray *bull. de corr. afric.* a. 1882 p. 222 n. 225.

2 GERMANICV, SARMATICV omissis *s* Masq.-Choisnet. — 4 init. traditur TORRES, quod nescio an verum sit; deinde OPER omissa *a*; est fortasse OPERMILITVM. — 6 init. L PERPETVO cum Choisnetio Masqueray, imperite.

VIII*a*. *ʿAïn bu Dîb.*

Haec rudera sita esse traduntur chil. VIII ab ʿAïn Bessem (tab. III *B l*) inter septentrionem et occidentem ad viam, quae ab ʿAïn Bessem ducit Buira, prope fluvium Wed el-Ekhâl.

953 ʿAïn bu Dîb.

i. OP*t* ◊ MX
g ENIISQVE DIIS
i MMORTALIBVS
uict ORIISQ DDNN
i NVIC*t* OR · M · AVRE VTALIS
V · E · P · P · MAVR ◊ CÆSAREN
VLP · CASTVS · DEC · ALÆ
THRACVM ◊ OB ◊ BAR
BAROS ◊ CESOS ◊ AC
FVSOS ◊ V ◊ S ◊ L ◊ A ◊
.. ◊ IDVS ◊ AVG ◊ A ◊ P · CC
· ET · XV a. 254

Exscripsi ex ectypo non satis bono, quod mihi misit de la Blanchère. Ad ectypa accepta a Grenade-Delaporte edidit Masqueray *bull. de corr. afric.* a. 1882 p. 233 n. 227.

1 OP traditur. — 4 significantur Valerianus et Gallienus. — 5 IVICORMAVREVTAS Masq., quae legit [*I*]*u*[*l*(*ius*)] *Cor*(*nelius*) *Maureutas.* — 11 init. numerum deesse non indicat Masq.

IX. RAPIDVM (*Sûr Djuâb* p. 788).

Repertis titulis n. 955 et 956 non solum de antiquo nomine constat, verum etiam M. Aurelio imperante ibi pagum fuisse et veteranos constitisse, tertio autem saeculo exeunte civitatem municipii iure usam esse. Miliarium viae Auzia Rapidum ducentis primum infra edam.

954 in lapide alto m. 0,75, lato 1,55; rep. Sûr Djuâb.

IMP · CAES · DIVI · TRAIAN
sic PARTICHI · FIL · DIVI · NERVAE
NEPOS · TRAIANVS · HADRI
ANVS · AVG · PONTIF · MAX
TRIB · POT · VI · COS · III · PROCOS · a. 122
FECIT ·

Masqueray *comptes-rendus de l'acad.* XI (1883) p. 197.
Cf. Mommsen supra p. 80.

---

955 in tabula fracta longa m. 4,0, alta 0,74; effossa Sûr-Djuâb a Choisnet ad antiqui oppidi portam occidentalem, supra quam eam affixam fuisse coniecit qui repperit probabiliter.

IMP CAE*s. marco* AVRELIO A*nto*NINO ARMENIACO PARTHICO MAXIMO MED*ico tribun. potes*
TATI*s xxi c*OS · III · ET LVCIO VERO ARMENIACO PARTHICO MAXIMO MEDICO T*rib. potestatis* a. 167
*u*II COS III VETERANI ET PAGANI CONSISTENTES APVT RAPIDVM MVRVM A FV*ndamentis ex lapi*
DE QVAD*rat*O EXSTRVXERVNT PECVNIA ET SVMTV OMNI SVO ID EST VETERANORV*m et paganorum*
sic INTRA EVND*em* EVNDEM M*u*RVM *i*NHABITANTIVM ADIVVANTE ET CVRANTE VIRO . . . .
. . . . *pu?* DENTE PROCVRATOR*e* AVGVSTORVM OPTIMOR *pr*AESIDE EO*rum benignissimo*

Ad exemplum et ectypum missum a Choisnet edidit Masqueray *bull. de corr. afric.* a. 1882 p. 217 n. 222.
3 in. XII Choisnet, corr. Masq.

---

956 in tabula fracta lata m. 0,85, alta 0,42, quam Choisnet effodit Sûr-Djuâb ad portam occidentalem antiqui oppidi.

*felicissimis et b*EATISSIMIS · TEMPORIBVS · SVIS ·
imp. caes. c. ual. DIOCLETIANVS · INVICTVS · PIVS · FEL · AVG · ET ·
*imp. caes. m. aur. ual. m*AXIMIANVS · INVICTVS · PIVS · FEL · AVG · ET ·
*flauius ual. constant*IVS · ET · GALER · VAL MAXIMIANVS a. 292-305
NOBILISSIMI CAESS ·
MVNICIPIVM · RAPIDENSE · ANTE · PLVRIMA · TEMPORA · REBELLIVM
INCVRSIONE · CAPTVM · AC · DIRVTVM · AD PRISTINVM · STATVM
A FVNDAMENTIS · RESTITVERVNT · CVRANTE
V*l*PIO · APOLLONIO · V · E · P · P · M · C · NVMINI · MAIESTATIQ · EOR *Deuoto*

Ad ectypum et ad exemplum Choisneti edidit E. Masqueray *bull. de corr. afric.* a. 1882 p. 218 n. 223, ligno expressum tab. II, (cf. *bull. critique* IV a. 1883 p. 240), ad ectypum photographicum Desjardins *comptes-rendus de l'acad.* XI (1883) p. 186 seqq.

7 CAPTVM et DIRVTVM Desj. — 9 init. esse V*l*PIO mecum communicavit de la Blanchère, //PIO priores.

XVI. AGER INTER ALGERIVM BLIDAM TIPASAM (p. 795).

957 (= 9277) descripsi sic ectypo sumpto:

ΛNIBΛS · SΛ'^CS
FILVS · ΛBIS ƆII
RIIBVS · MIIIS
ΛBIS · ΛSINΛ
MΛTRICII QVII
ILLIC · ΛDIIS ·

Legatur in hunc modum: *Anibas, sa*[*la*]*cs fil*(*i*)*us*, (*h*)*abis de rebus meis*, (*h*)*abis asina*(*m*) *matrice*(*m*), *qu*(*a*)*e illic ades*(*t*). Quid velit titulus, in universum patet. Quomodo autem talia in lapide incidi potuerint, minus intellegitur.

XVIII. TIPASA (*Tipaza* p. 977. 974).

958 ad n. 9288: Recognovi. — 5 seq. ...S ET MVSVLA|*mios g*ENTESQVE ALI — 9 ...S EST ANNO.

---

959 ad n. 9292: Recognovi lapidem imminutum et ectypum sumpsi. 1 seqq.

RVDIT ////COR ᒥ ///
SEDER /// SACVS ///ME
N HABVIIRVM VC · E//ER

4—8 recte excepti sunt, 6 fin. est ZELEL. — 9 seqq.

TER OPTIMO · FILIO · FE
CIT /// CISSE/ PER
//// 'TA' ᒥRAS ///
VS
NVS

Reliqua perierunt.

---

960 ad n. 9313: Recognovi vv. 6—12; qui praecesserunt aut perierunt aut saxis obruti sunt.

---

961 in lapide alto m. 0,90, lato 0,52, crasso 0,40, litt. 0,07; Tipaza in horto Trémault.

*anto*NINO · AVG ·

Descripsi.

XIX. INTER TIPASAM ET CAESAREAM (p. 799).

962 rep. *à 17 kilom. environ à l'est de Cherchell, non loin de la traverse de Tipasa, sur une portion de muraille en belles pierres de taille et au-dessus d'une grande porte cintrée.*

IN HIS PREDIS M ·
CINCI M F HILARI
ANI · FLAMINIS AV
GVSTI P P ET VET*ti*
DI*ae* IMPETRATAE
EIVS

Schmitter *bull. épigr. de la Gaule* III a. 1883 p. 139 n. 92.
4 seq. VETI|PI . . traditur, correxit Villefosse.

XX. CAESAREA (*Scherschel* p. 800. 974. 980. 982).

963 ad n. 9321: Recognovi. — 3 fin. CANISTR*aria*, cf. n. 9337 cum add.

964 ad n. 9323: Recognovi. — 3 fin. ANIMO (dele D · S).

965 ad n. 9329: Recognovi. — 1 in. ıNGENVIS mihi probabile visum est.

966 ad n. 9360: Recognovi. — 7 vere est, ut vidit Mommsenus, AVGG̣G̣.

967 ad n. 9365: Recognovi. — 5 \ VIDIVS, erit igitur [*A*]*vidius*. — 6 ᒥ VII · GEM · i. e. [*leg.*] *VII gem*(*inae*).

968 ad n. 9367: Recognovi. — 1 T LICINIO. — 6 seqq. IV RE GLA*d*
II I MVR *caes*
SEVERI*anus*
i. e. *iure gla*[*d*]|*ii* [*p*(*rovinciae*)] *M*[*a*]*ur*(*etaniae*) (scil. MVR) cet. [Immo v. 7 scriptum fuit gentilicium Severiani, puta TIT · MVRDIVS. TH. M.]

969 ad n. 9381: Recognovi. — 5 fin. EVMORISBΛS S · S — 7 fin. XXXXV CVI.

970 ad n. 9407: Recognovi. — In margine summo PC/ΛΛORAE.

971 ad n. 9434: Recognovi. — 2 AVGVTOR · (sic). — 6 fin. H . S · E · S · T · L ·

972 ad n. 9439: Recognovi. — 5 seq. VT TVA BANIVRA MOL
IITEPOSS
/ /

Id est: *ut tua, Baniura, molliter oss*[*a quiescant*]. Baniura Ulpii Ammoni signum fuit, cf. infra n. 1034.

973 ad n. 9585: Recognovi. — 5 SALTO i. e. *saluto*, ut coniecit Buecheler.

974 ad n. 10979: Recognovi lapidem in museo. — 1 *c*AESARE*i*. — 2 in. *i*NTREVNTIIS · — 9 seq. IL|*i*O cet.

975 ad n. 10980: Recognovi in museo. Leguntur adhuc multae litterae, quae in editione pro supplementis adduntur. — 13 XG TRB · POTEST · PROCN (quattuor litterae ROCO inter se nexae sunt).

976 (= n. 10983). Descripsi et ectypum sumpsi. Edidit item Schmitter *bull. épigr. de la Gaule* III a. 1883 p. 140 n. 93.

D · · M

FL · SI (vir tunica et pallio indutus, d. rudem longam, s. mappam fimbriatam tenens) GERVS

sic SVM A·RVDIS·

VIXIT · ANNIS · LX · FORTVNATA ·

5 CONIVGI · B · M · FECIT ·

977 Scherschel *découvert au centre de la ville moderne.*

DEO
*s*ALVTIFERO
*se*X BAIVS
PVDE*ns*
5 *u. s. l. m.*

Schmitter *bull. épigr. de la Gaule* II a. 1882 p. 140.

Sex. Ba[*ius Pudens*] compluribus procuraturis functus, sepultus in Sabino suo, redit cum in elogio IX, 4964 tum infra n. 1022.

978 Scherschel; est apud Schmitterum.

r|EGI · PTOLEMAEO
p|ATRONIS · ET ·
o|B · MERITA

Descripsi et ectypum feci. Edid. Schmitter *bull. épigr. de la Gaule* II a. 1882 p. 139 qui supplet: [*Regi Iubae et r*]*egi Ptolemaeo* [nomen dedicantis *p*]*atronis et* [*dominis o*]*b merita.*

979 in basi calcarea alta m. 0,73, lata 0,50, crassa 0,34; rep. Scherschel. Adservatur in museo.

*imp. caes. m. aur*ELIO · ANTONINO ·
*pio fel. aug. di*VI · SEVERI · FIL ·
*parth. max. bri*T · MAX · GERM · MAX ·
pont. max. trib. POT · XVII · IMP III a. 214
cos. iiii p. p. PROCOS ·
*scaenici f*ACTIONIS · PRIMAE
*indulgenti*AE DIVINISQVe
oraculis eius DEVOTISSI*mi*
*curam egit l. sep*TIMIVS · IVGV*rtha*
. . . . . . *an*NO · PROV · CLX*xu*

Descripsi et ectypum sumpsi. Edid. Schmitter *bull. épigr. de la Gaule* III a. 1883 p. 90, qui etiam supplementorum magnam partem addidit.

6 ludi scaenici saepissime in titulis Caesariensibus commemorantur; cf. X, 1074, 15: *ludos factione prima.* — 7. 8 supplementa scilicet incerta sunt Mommseni.

980 rep. Scherschel *non loin de la porte d'Alger dans la propriété du sieur Aptel* SCHMITTER; nunc in museo.

FILIO DIVI MAXIMI
ANI GENERO DIVI
MAXIMIANI FELICIS
sic SIMORV IMPP IMP To
TIVS ORBIS PERPETvo
D N M AVR VAL MAXEN a. 311/12
TIO PIO FELICI INVICTO
ET GLORIOSISSIMO SEM
PER AVG VAL FAVSTVS
V P P P MAVR CAES DEVO
TVS NVMINI MAIESTA
TIQVE EIVS

Descripsi et ectypum sumpsi. Missum a Schmittero edid. Héron de Villefosse *bull. épigr. de la Gaule* I a. 1881 p. 108 et *bull. des Antiq. de Fr.* XLII a. 1881 p. 187 seq.

Maxentii inter Africanos item meminerunt tituli n. 10382 et supra n. 693.

981 *caisson encastré dans le mur de la propriété Guillemin sur la route d'Alger*, Scherschel.

D M S
*g*ELLIA ACCEPTA VIXT
AN LV M VI AELIVS
*fe*LIX EQ EX N QVES
*fi*LIVS EIVS EMERI
. . . . MATR*i* . .
. . . .

Schmitter *bull. épigr. de la Gaule* III a. 1883 p. 91.

982 Scherschel, el-Kantara; nunc habet P. Laurat.

D
M · AEMILI
CHORTIS · I
V A I I C

Descripsi et ectypum feci.

983 rep. Scherschel *sur la rive droite de l'Oued el-Kantara* SCHMITTER; nunc in museo.

D · M · S
ANTONIO AVITO
MILITI EX Ñ SVR
ORVM · VIXIT AN
XXI · MILITAVIT
AN · VI · ANTONIVS ·
KARVS DVPLICAR
IVS CLASSIS FRA
TRI BENE MEREN
TI FECIT PIO

Descripsi et ectypum feci. Edid. Schmitter *bull. épigr. de la Gaule* II a. 1882 p. 140.

984 rep. Scherschel, el-Kantara; nunc in museo.

AVITIVS
MILES LEG Ī ...... *redd. felici?*
TER

Descripsi.

985 rep. Scherschel, el-Kantara; nunc in museo.

D · M · S ·
AVRELIVS · VINCENTIVS
MILES · COHRTIS
TERTIAE · PRAETORIAE
CENTVRIA · MAXIMIN
MILITAVIT · IN LEGIONE ·
VNDECIMA · CLAVDIA ·
· ANNIS · V ·
IN PRAETORIA · ANNIS
· XI · VIXIT · ANNIS · XL
CIVIS · TRAX
MEMORIA · FECERVNT
CIVES · DE REBVS

miles cum scuto
dextra hastam tenens

IPSIVS BENE
MERENTI

Descripsi et ectypum sumpsi.
Vide supra p. 222.

986 Scherschel in museo.

· D · M · S ·
CARTELLI · RVFI · VETERANI ·
VIXIT · ANNIS · LX · ET CAR
TILIAE · MVNATIE · F · EIIVS · sic
VIX · ANNIS · XVIII · VLPIA ·
VRBANA · VIRO · ET PRIMIGINE ·
B · M · S · T · T · L ·

Contuli et ectypum sumpsi. Ad exemplum Schmitteri edid. Héron de Villefosse *bull. épigr. de la Gaule* I a. 1881 p. 105.

4 MVNATE. — 5 VIBIA Schmitter. — 6 [fortasse est *privigine,* nempe *privignae.* TH. M.]

---

987 rep. Scherschel, el-Kantara.

TI · CLAVDIVS · AQVILVS
VETERANVS VIXIT · ANNIS
LXX · HIC · SITVS · EST · HEREDE
CLAVDIA · FORTVNATA · LIBER
TA · EIVS · QV*a*E · EI · MONVMENTVM · FECIT

Schmitter *bull. épigr. de la Gaule* II a. 1882 p. 280.

5 traditur QVRE.

---

988 rep. Scherschel in fundo Guillemin; adservatur apud Peyrond eius dominum.

*ti. claud*IVS · CONGONETIA
cus EQ · ALAE · II · THRACVM ·
*n*ATIONE · BITVRIX · AN
NORVM · LX · STIPENDIO
RVM · XXXII · H · S · E · S · T · T · L ·
TI · CLAVDIVS · VIATOR · ET · TI · CLAV
DIVS · CLEMENS · ET · CLAVDIA ·
*mau*RICA · FILI · EIVS · HEREDES ·
ex · TESTAMENTO · FACIEN
*dum cur*AVERVNT ·

Descripsi et ectypum sumpsi. Edid. Schmitter *bull. épigr. de la Gaule* III a. 1883 p. 91.

989 rep. Scherschel, el-Kantara; nunc in museo.

TI · CLAVDIO · AVG · LIB · EROT
TRIERARCHO · LIBVRNAE . NI
LI · EXACTO · CLASSIS · AVG ·
ALEXANDRINAE · L IVLI
VS · C · F · FAB · SATVRNINVS · ET · M ·
ANTONIVS · HERACLA · TRIER ·
HEREDES · EIVS · FECERVNT ·

Contuli et ectypum sumpsi. Edid. A. Schmitter *bull. épigr. de la Gaule* II a. 1882 p. 139; Héron de Villefosse *bull. d'Oran n. s.* fasc. 1 a. 1882 p. 19 n. 1 (cf. *bull. critique* III a. 1882 p. 112).

3 seq. cf. 9358 *praeposito classis Syriacae et Augustae;* C. III, 43 *classis Aug. Alex.,* praeterea VIII praefat. p. XXII.

---

990 Scherschel.

TI CLA · LVCR
ETIVS · L · VE
TERAN · F V
ANN · XX · H ·
S · EST · S · T · T LEV
FACIENDVM
MATER CVR

Schmitter *bull. épigr. de la Gaule* III a. 1883 p. 242 n. 121.

2. 3 fortasse *L(ucretii?) veteran(i) f(ilius)*.

---

991 rep. Scherschel, el-Kantara; nunc est in museo.

Q *gauius . . . . mil.*
COH · I · PANN *oniorum*
L · GAVIVS · LIBO · *pater*
FILIO ❧ PIISSIMO *fecit*

Descripsi.

Cf. supra p. 182.

---

992 rep. Scherschel in fundo Guillemin; nunc est immissus parieti domus cuiusdam vicinae museo.

T · HÉRCLÁNVS ·
CLÉMÉNS · PRAEF ·
EQ · ALAE · MILIÁRIÁE ·
MARIÁE · P · F · MODESÃE ·
*ux*ORI · OPTIMA*e*

Descripsi et ectypum feci. Edid. Cat *bull. de corr. afric.* I a. 1882 p. 30 n. 15; Schmitter *bull. épigr. de la Gaule* III a. 1882 p. 92.

993 rep. Scherschel, el-Kantara; nunc est apud Schmitterum.

anaglyphi reliquiae,
pes.

D · M
GARGILIAE · HONORATAE · SALDITANAE VIX*it* . . . .
ANNOS SINE CRIMINE VLLO · VIVITE MORTA*les etenim mors*
OMNIBVS INSTAT · DISCITE QVI LEGITIS · EGO *posui* . .
HERINNIVS ROGATVS · SESCVPLICARIVS · CLA*ssis* . . . sic
MARITAE · MEAE · DIGNAE ET MERITAE GARCI*lia* *terra*
TIBI · LEVIS · SIT ·

Descripsi et ectypum feci. Edid. Schmitter *bull. épigr. de la Gaule* II a. 1882 p. 278.

1—3 versus vel frusta metrica usurpavit scriptor.

---

994 in lapide calcareo alto m. 0,43, lato 0,63, crasso 0,40; rep. Scherschel, el-Kantara. Nunc est in museo.

IVLI . . . .
AEDIL · II VIR
*pr*AEF EQ · COH IIII VLPIAE PA
*ph*LAGONVM TRIB LEG III CYRENCAE
*p*RAEF ALAE FLAVIANAE GALLORVM
*l*ONGINIA · SATVRNINA VXOR
HERES · EX TESTAMENTO

Descripsi. Edid. Héron de Villefosse ad exemplum Schmitteri *bull. épigr. de la Gaule* I a. 1882 p. 103.

---

995 rep. Scherschel in fundo Marcadal (el-Kantara); nunc in museo.

luna crescens

C · IVLIVS · DAPNVS · CHORTE ·
SVRORVM · ANNORVM · L · MILITAV
IT · ANNIS · XXX · MISIONE · ACEPIT · PRO
MERITIS · SVIS · FECIT · IVLIA · VARTINIGIG · sic
VIRO · SVO · OB · MERITIS · H · S · E

vir tunica ac pallio indutus
d. vitem tenens

Descripsi et ectypum sumpsi. Edid. E. Cat *bull. de corr. afric.* I a. 1882 p. 31 n. 16; Schmitter *bull. épigr. de la Gaule* II a. 1882 p. 280.

4 VARTINIGIC Schmitter.

996 rep. Scherschel in fundo Guilleminiano adiacente.

FLAVIA · IANVARIA
MONIMENTVM VIRO
FECIT · LONGINVS
MVZERVN · SESQ
ALAE ∞ TVRMA · PETICI
MILITAVIT · ANNIS · XI
VIXIT · ANNIS · XXXX
H · S · E · S · T · T · L

Schmitter *bull. épigr. de la Gaule* III a. 1883 p. 92.

---

997 rep. Scherschel in fundo Guillemin; possidet Peyrond.

D · M
P · MANILIVS · RVFVS
MILITAVIT · ANN · XXVI
VIX · ANN · LIX · H · S · E
· S · T · T · L ·

Descripsi et ectypum sumpsi.

---

998 rep. Scherschel in fundo Marcadal (el-Kantara); nunc in museo.

luna crescens
TERENTIA · C · TERENTI · FILI
A · VIXIT · ANN · XXIIX · H · S · E ·
Q · MARCIVS · MILES · EX · LEGIO
NE III · MONVMENTVM · FECIT · OB
MERI TIS ·
mulier d. uvam, s. pomum (?) tenens

Descripsi et ectypum sumpsi. Edid. Schmitter *bull. épigr. de la Gaule* II a. 1882 p. 279.

Deest cognomen tam mulieri quam militi ut infra n. 1023.

---

999 rep. Scherschel, el-Kantara in fundo Marcadal; nunc est in museo.

M · FVRIVS · HERENNVS · PAPIRI ·
ASTIGITN VETERANI · F · HIC · SITVS · EST
BAETICA · ME GENVIT · TELVS · CVPIDVS
LIBVAE · COGNOSCERE
COGNOSCERE · FINES · CAESARAE *sic*
VENI CVPIDVS · FATA · ME · RAPVERE · MEA
ET ME IACIO EIDVS IGNOTIS · VIXSI AN
NIS · L VIVERE · DVM · LIQVIT · CARVS · ME
IS · ET · PIVS · VIXSI · ET · IN OMNIA SOLLERS
ITE · MEI · SINE · ME · AD MEOS · ITE · DIC ·
ROGO · PRAETERIENS · HOSPEHS · SIT · T · T ·
LEVIS · ET · MOLITER OSSA · QVIESCNT *sic*

Descripsi et ectypum sumpsi. Edid. Schmitter *bull. épigr. de la Gaule* III a. 1883 p. 89.

Lapicida primo maioribus litteris titulum incidere coepit, in v. 4 substitit et v. 5 minoribus continuavit verbo quod est *cognoscere* repetito. — 1 seq. *M. Furius Herennus Papiri(a tribu) Astigitan(us) veterani f(ilius).* — 7 init. *et me* corruptum videtur a lapicida; deinde IACIO EIDVS pro *iaceo fi[ni]bus,* ut opinor; [fortasse *et me iac[ere voluerunt li]toribus ignotis.* TH. M.] — 11 lapicida primo in errorem lapsus insculpsit HOSPHS, deinde E inseruit P litterae adhaerentem. — Scriptor vincta oratione uti temptavit minus feliciter.

1000 Scherschel.

❦ DI · M ❦
SAGGIN · SEQ ·
ALE · SEB · FECT · MON
ATELLIAE · TEREFNE · VXO
RI · DIGNISSIME · ANN
XXXV · S · T · T · L ·

Schmitter *bull. épigr. de la Gaule* III a. 1883 p. 242 n. 120.

2 *Saggin(u)s eq(ues) al(a)e Seb(astenorum)* cet. — 4 *Atelliae Teref(a)nae* cet.; cf. titulum supra relatum n. 256: *Sissoi Tarafan(i) lib(erta)* cet.

1001 Scherschel.

SATVRNINA
ANNORVM III
SATVRNINI VIITII
RANI FILIA
HIC IIST
infans uvam tenens

Schmitter *bull. épigr. de la Gaule* III a. 1883 p. 181 n. 116.

1002 tabula marmorea rep. Scherschel in fundo Guilleminiano vicino.

. . . . . SOLIMARI · F . . . . *eq. alae*
. . . . *u*M · TVRMA · TV . . . . .
*uix. ann*IS · XXX · MILITAVIT · AN . . . . .
*ex testa*MENTO · EREDES · POS*uerunt*
. . . . VS · SARCINATOR ET · TRI . . .

Schmitter *bull. épigr. de la Gaule* III a. 1883 p. 91.

1003 rep. Scherschel, el-Kantara; nunc in museo.

D ❦ M
C VAL BASSVS ME
LEG I AD STIP XIX VIX
AN XL HER B M F

Descripsi et ectypum feci. Schmitter *bull. épigr. de la Gaule* II a. 1882 p. 279 dedit integram, partem posteriorem minus bene Cat *bull. de corr. afric.* I a. 1882 p. 36 n. 29.

1004 Scherschel in museo.

D · M · S ·
VAL · LAS · CI
VS · EQ · AL ·
II · FL · HISP
V · A · XXXV

Descripsi et ectypum feci. Citatur supra p. 167.

Hunc esse titulum arbitror, quem Poinssot *bull. d'Oran* I a. 1882 p. 33 edidit in hunc modum: ... VALLAS. — 2 seq. est: *Val(erius) Lascivus.*

1005 Scherschel.

DIS · MANIBVS · C VALE
RI · LONGI · VETERANI
sic ALEXANDINI VIXIT A LX
HEREDES · FECERVNT
S · T · T · L ·

Schmitter *bull. épigr. de la Gaule* III a. 1883 p. 244 n. 128.

Classiarii est.

1006 rep. Scherschel in fundo Guillemin; nunc est in museo.

d · M
. . . . . *AE* · ALVMNAE
. . . *MIN*I · PRIMIPIL
ARIS · *QVE* · VIXIT · ANNIS
XVIII · *MENS*IBVS · DVOBVS
DIEBVS · *DVODECIM*

Descripsi quae dantur rectis, totum edid. Schmitter *bull. épigr. de la Gaule* III a. 1883 p. 93.

1007 Scherschel in museo.

i i
. . . . ONIS *eq.*
alae THRAC*um*
. . . ' D F T D . . .

Descripsi et ectypum feci.

1008 Scherschel in museo.

*ad ann*VAM · EROGATIONEM · FR*umenti*
. . . NS · OFFERAM · DE *curionibus*
*iis quinq*VAGINTA · MILIA · *n.* . . .
. . . . ''TAE · CV . . . .

Descripsi et ectypum sumpsi.

1009 rep. Scherschel in fundo Aptel; *ce fragment, découvert au pied d'un grand bassin de maçonnerie, semble se référer à la description d'un Nymphaeum: la façade Nord-Est du bassin est percée, vers le haut, de cinq trous, donnant passage à des tuyaux de plomb* Schmitter. Nunc est apud Schmitterum.

VITEA QVOT LONGIS SVNT
TECTA EXCEPTA COLVMNIS
AC DOCILI LIBRA TERETEM Q
VOT FLEXVS IN ARCVM EST
MRMORE QVOT PAREO VIVNT
SPIRNTIA SIGNA AEQVO'
⁻ VARIO QVOT ⁻

Descripsi et ectypum sumpsi. Edid. Schmitter *bull. épigr. de la Gaule* II a. 1882 p. 281.

Vitea quot longis sunt tecta excepta columnis,
Ac docili libra teretem quot flexus in arcum est,
Marmore quot Pareo vi(v)unt spirantia signa,
Aequo[ra aquae?] vario quot ....

1010 opus tessellatum nuperrime rep. Scherschel ibi ubi supra editus n. 980 et emptum a cive Algeriensi, compositum tribus ordinibus laterculorum ternorum quadratorum, qui separati sunt marginibus affabre compositis et ornati octo rosis variis et forma et colore, unus, qui est medius in serie ultima, equo gradiente in partem dextram, ubi arbor cernitur.

Adscriptum est

a in hoc laterculo a sinistra: MVCCOSSVS
b in collo equi: PRA
c in ventre eiusdem: CL SABINI

Delineatum a Schmittero edid. Villefosse *bull. épigr. de la Gaule* I a. 1881 p. 110, II a. 1882 tab. XVII et *bull. des antiq. de France* 1881 p. 189 seq.

Muccossus est nomen equi, *pra(sinianus)* factionem indicat, *Cl(audi) Sabini* dominum (sic Villefosse l. l.), cf. VIII, 10889.

1011 in lapide calcareo rep. Scherschel *derrière la prison civile* Schmitter; nunc in museo.

.... M F QVIR ·
*asclepi*ADI EQVO
publico EXORNTO
*sacris*QVE LVPER
*calibu*S FVNCTO

Descripsi et ectypum feci. Edidit suppletam recte Schmitter *bull. épigr. de la Gaule* III a. 1883 p. 90.

1012 rep. Scherschel in fundo Guillemin.

ALÝPIAS · IV*bae* LI*b*
ALÝPIADI · FIL
FECIT
VIXIT · ANNO · VNO · MENS · V ·
DIEBVS · XVIIII

Descripsi et ectypum sumpsi. Edid. Schmitter *bull. épigr. de la Gaule* III a. 1883 p. 179 n. 101.

1013 Scherschel; est apud Schmitterum.

AMAR*antus*
REG · PT*Olemaei*
SER · M .....

Descripsi et ectypum feci. Edid. Schmitter *bull. épigr. de la Gaule* II a. 1882 p. 276.

3 fin. AM Schmitter.

1014 rep. Scherschel, el-Kantara; nunc est in museo.

IVA · ARANIV*s* ...
O PTOLEMA*ei*
XIII · H S ...
IVLIA

Descripsi.

1015 rep. Scherschel, el-Kantara. Est apud Schmitterum.

IVLIA · FASTILA
IVBA · L · HIC ·
SITAS · ANNORV
FVIT · XXII ·

Descripsi et ectypum sumpsi. Edid. E. Cat *bull. de corr. afric.* I a. 1882 p. 33 n. 19; Schmitter *bull. épigr. de la Gaule* II a. 1882 p. 281.

Requiritur 2 IVBAE — 3 SITAST.

1016 Scherschel in museo.

IVLIA · GLITA · EPAPRA ·
sic E REGIS . IVBA LIBERT ·
VIXIT · ANOS · L · DINAM
IS · MATER EIVS PO · AE SVA
IMPESA

Descripsi et ectypum feci. Edid. Cat *bull. de corr. afric.* I a. 1882 p. 33 n. 20; Schmitter *bull. épigr. de la Gaule* II a. 1882 p. 278.

2 fin. LIBERTE Schmitter, LIBERTE Cat. — *Iulia Glita Epap(h)ra(e) li(berti) regis Iuba(e) libert(a)* cet. *Dinamis mater eius po(suit) ae sua impe(n)sa.*

1017 rep. Scherschel, el-Kantara; nunc est in museo.

*c. iuli*VS · REGIS PTOLEMAE*i libertus*
*ia*NVARIVS · VIXIT · AN*nis* ....
*co*MMVNIS · ET · CINNMV*s fecerunt*
*ob mer*ITIS

Descripsi et ectypum sumpsi. De la Blanchère de rege Iuba Paris. a. 1883 p. 108.

1018 rep. Scherschel, el-Kantara. Nunc possidetur a P. Laurat.

IVLIA · PIERIS
REGIS · PTOLEMAEI · L
M · CASINEIO
SERPVLLO · *Coni*
'A

Descripsi et ectypum sumpsi. Edid. descriptum a R. de Chancel Schmitter *bull. épigr. de la Gaule* III a. 1883 p. 142; ad meum exemplum de la Blanchère de rege Iuba p. 91.

1019 Scherschel, *provenance incertaine* SCHMITTER. Nunc est in museo.

*regis i*VBAE · L
*culpa si*NCERVS · AB · OMNI
IACET · IN TVMVLO
LVMINA · TEXSIT
NE · DOLET
A · FVNVS TV*a*

Descripsi et ectypum sumpsi. Edid. Schmitter *bull. épigr. de la Gaule* III a. 1882 p. 93; ad meum exemplum de la Blanchère de rege Iuba p. 90 seq.

Erant disticha. Litterae magnae, quae supersunt a dextra TV, videntur pertinere aut ad formulam scilicet in tituli lateribus dispositam: [*ossa*] *tu*[*a bene quiescant*] aut ad alteram quae est [*et*] *tu*.

1020 rep. Scherschel, el-Kantara. Nunc est in museo.

luna crescens
IVLIA · PHIALE
IVBAE · L ·
VIXIT · AN · XXX
H · S · EST ·

Descripsi et ectypum sumpsi. Edid. Schmitter *bull. épigr. de la Gaule* II a. 1882 p. 277.

1021 rep. Scherschel, el-Kantara. Nunc est in museo.

*? phil*O D *emus*
*regis i*VBAE *lib.*

Descripsi. De la Blanchère de rege Iuba p. 108.

1022 rep. Scherschel in fundo Guillemin.

dis MANIBVS · BA*iae*
YGIAE · LIB · BAI · PVDEN
TIS · PROC · AVG · VERECVN
DVS · LIB · EIVSDEM · CON
IVGI · KARISSIME · FECIT
❦ VIXIT · AN · XXII ❦

Schmitter *bull. épigr. de la Gaule* II a. 1882 p. 140.

Propter Sex. Baium Pudentem vide quae adnotavimus ad n. 977.

1023 rep. Scherschel ibi ubi n. 996.

TV · QVI · PRAETERIENS · SPECTAS
MONIMENTVM · MEVM · ASPICE ·
INDIGNANS · HIC · DATA · MORTE
TI · CLAVDI · AVG · L
*ad*I · TABVLARI A RATIO
nib. CANNVTIA · T......
*co*NIVGI · BENE *mer. fec.*
*h. s. e*ST · S · T · T · *l*

Schmitter *bull. épigr. de la Gaule* III a. 1883 p. 92.

4 [cognomen adfuerit necesse est. Th. M.] Deest etiam supra n. 998. — 5 cf. Hirschfeld *Verwaltungsbeamte* p. 33 et Mommsen supra p. 112.

1024 Scherschel intra valetudinarium militare a duobus Fadiani collegis Francogallis in pariete positus.

luna crescens
FADIANVS · BVBBAL · Æ
DICVS · VIXIT · AN · LXII
HIC · SI vir s. TVS · EST
librum d. cultrum
tenens

Descripsi et ectypum sumpsi. Edid. E. Cat *bull. de corr. afric.* fasc. I a. 1882 p. 279; Schmitter *bull. épigr. de la Gaule* II a. 1882 p. 279.

1025 rep. Scherschel, el-Kantara.

stella
stella stella
luna crescens

FAVSTO · LICTORI
POSIS · CONIVGI
SVO · OB · PIETATEM
TITVLVM · CONSTITVIT

lictoris reliquiae caput
et virgae, quas supra umerum
s. portabat, extremae

Schmitter *bull. épigr. de la Gaule* II a. 1882 p. 278.

1026 rep. Scherschel in aedibus Pietrini in pariete positus.

vacat

IN PRAETERITV ITA LOCVS SORORI FVE
RAT CONLOCATVS VT CVM TEMPVS ALIIS VE
NISSET LOCA PARARENTVR ITA VT DESTRVCTO
LOCO ET RECEPTIS TAM MARITO QVAM VXO
RE LOCVS QVI FVERAT SOLVTVS RVRSVS CON
CLVDERETVR PLVRIMO TEMPORE TRANSAC
TO FACTVM NON EST NVNC SVPERVENIENTE FL·
HONORATO FILIO PRIMI LOCI SESQ OFF PROV SITIFENS
HONORIO PATRI ET SATVRNINAE MATRI AMN
TISSIMIS FECIT PROV CCCIII a. 342

Descripsi et ectypum feci. Edid. Poinssot et Demaeght *bull. d'Oran* I a. 1882 p. 32 n. 4.

[*In praeteritu(m) ita locus sorori fuerat conlocatus, ut, cum tempus aliis venisset, loca pararentur ita, ut destructo loco et receptis tam marito quam uxore locus, qui fuerat solutus, rursus concluderetur. Plurimo tempore transacto factum non est: nunc superveniente* (requiritur *superveniens* et sic deinceps) *Fl(avio) Honorato filio primi loci sesq(uiplicario?), off(iciali) prov(inciae) Sitifens(is) Honorio patri et Saturninae matri amantissimis fecit.* Sesquiplicarii vocabulum quod sciam totum militare est nec video, quomodo explicari possit in officiali praesidis provinciae Sitifensis. Th. M.]

1027 Scherschel.

...IVS MVS
...RIVS DEN
d r OFORVS

Schmitter *bull. épigr. de la Gaule* III a. 1883 p. 242 n. 119.

1028 rep. Scherschel, el-Kantara; nunc in museo.

PRI · MI · GE · NI · VS ·
CLOS · TRA · RI · VS ·
HIC · SI · TVS · EST ·
VIX · AN · XL · M · III · D . IX

Descripsi et ectypum feci. Schmitter *bull. épigr. de la Gaule* III a. 1883 p. 180 n. 105.

1029 Scherschel.

MARTIALIS · HIC · S · E · S sic
V · ANOS · II ·
SEMNOS · SYPONIACVS
FECIT

puer tenens uvam et malum Punicum

Schmitter *bull. épigr. de la Gaule* III a. 1883 p. 244 n. 126.

3 *sy(m)p(h)oniacus.*

1030 rep. Scherschel in fundo Marcadal; nunc in museo.

SPERO MIGGINIS
CLOSTRARI · FILIVS
ANNORVM DVVM
HIC · S*it*VS EST

Descripsi et ectypum sumpsi. Schmitter *bull. épigr. de la Gaule* II a. 1882 p. 280.

1031 Scherschel in museo.

. . . VS · AERARI . . . .
*mon*VMENTVM . . . .
. . . ATVBIT · PRO . . .
h. S · E

Descripsi et ectypum sumpsi.
[3 fortasse [*st*]*atubit* = *statuit*. Th. M.]

1032 in fragmentis duobus unius lapidis, ut videtur; rep. Scherschel.

FAVSTA . . . . . . RIX
. . . . IS · MYRREPSI · L ·
. . . . *ae*RARI · VXOR

Descripsi et ectypum sumpsi.

1033 Scherschel, el-Kantara; nunc in museo.

luna crescens rosa
S · DECVRIO · CORPOR · C ·
OR · POSIT · OB ·
merita EIVS

Descripsi. Schmitter *bull. épigr. de la Gaule* III a. 1883 p. 89.
1 *corpor(is) c(ultorum)* aut *C(aesariensis)* . . .? [Malim *corpor(atus) c(orporis)* . . . . *or(um)*. Th. M.]

1034 rep. Scherschel; nunc in museo.

D · M ·
M · VLPI · HAMMONI · IVN ·
VIXIT · ANNIS · V · M · II ·
HVIC · BANIVRA SIGNVM FVIT ·
M · VLPIVS HAMMONIVS · ET ·
GARGILIA · ARCHELAIS · FILIO ·
COMMVNI DVLCISSIMO ·

Contuli. Missum a Schmittero edid. Villefosse *bull. épigr. de la Gaule* I a. 1881 p. 106.
5 cf. n. 9439, supra n. 972.

1035 in tabula sexangula rep. Scherschel, el-Kantara; nunc in museo.

C R E S C E *n*
S FILOFIL*us*
EPISC*opus*

Descripsi. Cat *bull. de corr. afric.* I a. 1882 p. 37 n. 35; Schmitter *bull. épigr. de la Gaule* II a. 1882 p. 193, iterum III p. 245; de la Blanchère *bull. de corr. afric.* a. 1883 p. 113 adn. 2 et *voyage d'étude* p. 100 seq.

2 fortasse esse *Filo fil*[*ius*] monet Mommsen.

1036 arula marmorea reperta Scherschel in fundo Ferrand (el-Kantara). Est apud eius dominum.

ΜΕϹΟΛϹΟΥΛΟϹϹωΝ
ΥΠΟΜΝΗΜΑΤΙΤωΔΕΚΑΤΙΜΙ
ΠΑΓΚΡΑΤΙΟΝΝΙΚΗϹΑϹ
ΛΥΓΔΑΜΟϹΕΙΚΟϹΙΠΕΝΤΕΕΤΕ

Descripsi et ectypum sumpsi.

Μεσολσουλόσσων ὑπὸ μνήματι τῷδε κάτ(ε)ιμι
παγκράτιον νικήσας Λύγδαμος, εἴκοσι πέντε ἔτ[*η*].

1—2 versum faciunt; *Μεσολσουλόσσων* nomen videtur esse barbarum.

1037 tabula marmorea rep. Scherschel, el-Kantara; nunc servatur in museo.

ΑΡΤΙΜΕΝΗΠΙΑΧΟΙϹΤΡΑΥΛΙϹΜΑϹΙΠΑΤΡΙΠΟΘΙΝΑ
ΠΡΟϹϹΑΙΡΟΝΘΟΠΙΚΡΟϹΝΑΥϹΤΟΛΟΓΗϹΕΑΧΕΡωΝ
ΛΥΓΡΑΔΕΜωΓΕΝΕΤΑΠΕΝΘΗΛΙΠΟΝΟΥΝΕΚΑΠΑΙΔΟϹ
ΕΨΕΥϹΘΗΚΛΑΙΕΙΔΟΙΚΤΡΟΝΕΜΟΝΒΙΟΤΟΝ
ΑΝΤΙΔΕΜΟΙΘΑΛΑΜΟΥΤΑΦΟΝωΠΑϹΕΠΑΝΤΑΔΕΤΑΜΑ
ΛΑΙΨΗΡΟΝΦΘΙΜΕΝωΝΠΥΡΑΠΕΝΟϹΦΙϹΑΤΟ
ωΜΑΚΑΡΕϹΘΝΗΤωΝΟϹΟΙΟΥΓΑΜΟΝΟΥΔΕΜΕΡΙΜΝΑΝ
ΕΓΝωΤΕϹΦΑΛΕΡΑϹΤΕΚΝΟΤΡΟΦΟΙΟΤΥΧΑϹ

Descripsi et ectypum feci.

Ἄρτι με νηπιάχοις τραυλίσμασι πατρὶ ποθ(ε)ινὰ
Προσσαίρονθ᾽ ὁ πικρὸς ναυστολόγης᾽ Ἀχέρων.
Λυγρὰ δ᾽ ἐμῷ γενέτᾳ πένθη λίπον, οὕνεκα παιδὸς
Ἐψεύσθη, κλαίει δ᾽ οἰκτρὸν ἐμὸν βίοτον.
Ἀντὶ δ᾽ ἐμοὶ θαλάμου τάφον ὤπασε, πάντα δὲ τἀμὰ
Λαιψηρὸν φθιμένων πῦρ ἀπενοσφίσατο.
Ὦ μάκαρες θνήτων, ὅσοι οὐ γάμον οὐδὲ μέριμναν
Ἔγνωτε σφαλερᾶς τεκνοτρόφοιο τύχας.

XX*a*. GVNVGI (*Sidi Brahim*).

Ubi sunt rudera, quibus hodie Sidi Brahim nomen est, olim fuisse civitatem Gunugitanam probatur itinerario Antonini et in mappa quoque nostra tertia (*B h*) cernitur in via maritima, quae Portu Magno Saldas duxit, *Gunugus* statio m. p. XII a Caesarea disiuncta. Plinio h. n. V, 2 *Gunugi* vocatur, eamque *coloniam Augusti* appellat *deductam cohorte praetoria.* Apud Ptolemaeum IV, 2, 5 est Κανουκίς. *Gunugitani* decurio et mulier inveniuntur n. 9071 et n. 9423. Episcopus Gunugitanus occurrit in notitia a. 483 inter episcopos ab Hunerico rege in exilium missos.

1038 in tabulis duabus altis utraque m. circiter 1,0, latis 0,70; rep. Sidi Brahim in ora maritima inter Scherschel et Tenes; *elles ont été déterrées au pied d'un gros mur, sans doute vers une des portes de la place, et la fouille est pleine de fûts de colonnes, de morceaux de corniches et de débris divers* DE CHANCEL.

a

IMPERATORI *caesari fl. ual. constantino inuicto*
PIO FELICI AVG*usto pontifici maximo germanico*
MAXIMO SARM*atico maximo gotico maximo tribuni* a. 333—337
CIAE POTESTA*tis.. imp.. cos.. procos. et constantino et*
CONSTANTIO *et constanti nobiliss. caesss. fecit arcum*
ORDO S P *lendidissim. et populus gunugitanorum*
INSTANTE AC *dedic ....iano u. p. p. p. m. c.*

b

*imperatori caesari flauio ualerio constantin*O INVICTO PIO FE*lici augusto*
*pontifici maximo germanico maximo sarmatico maximo g*OTICO MAXIMO *humanarum*
*rerum conseruatori optimo maximoque principi tri*BVNICIAE POTES*tatis.. imp.*
.. cos.. proconsuli et constantino et constantio et constanti nobilissi-
*mis ac florentissimis caesaribus exstruxit arcu*M ORDO SPLEN*didissimus*
*et uniuersus populus coloniae gunugitano*RVM INSTANTE *ac de-*
*dicante ....*IANO V P
*praeside prouinciae mauret*ANIAE
caesariensis.

Mihi dedit R. de Chancel, ad cuius exemplum edid. etiam de la Blanchère *bull. de corr. afric.* a. 1882 p. 262 n. 229 et *comptes-rendus de l'acad.* XI a. 1883 p. 150 seq. et Schmitter *bull. épigr. de la Gaule* III a. 1883 p. 141. *a* 4 om. — 6 SP om. — *b* 1 fin. FE om. — 7 TANO V P Schmitter.

a et *b* partes esse duorum eiusdem tituli exemplorum iudicaverunt etiam qui ante me ediderunt. Ea ad Constantium I et Galerium revocavit de la Blanchère utique falso, ad Constantinum I et Constantinum II et Faustam vel Crispum Schmitterus melius. — Supplementa non omnia me dedisse tamquam certa in aperto est. In arcus lateribus oppositis haec duo eiusdem tituli exempla collocata fuisse cum per se non temere quispiam coniecerit, tum etiam probabilius videbitur collatis eis, quae de inventione de Chancel rettulit.

XXIV. ZVCCABAR (*Affreville* p. 822).

1039 rep. Affreville *avec un fragment de frise en face du moulin tout près de l'école.*

PRO · SALVT*e* .....
/ / / / / / / / .....
SERAPI · SAN*cto* .....
Q · CAECIL*ius* .....
TEMPORI*bus* .....

Contuli ectypum missum a Poinssotio. Ligno expressum edid. Poinssot et Demaeght *bull. d'Oran* a. 1882 p. 42 n. 16; Poinssot *bull. des antiq. de France* vol. XLI a. 1880 p. 283.

XXV. CARTENNA (*Tenes* p. 824. 975).

1040 ad n. 9642: Recognovi. — 1 fin. PERQVA*e*; R et Q, V et A contignatae sunt, ut coniecit Mommsen.

XXVII*a*. *Mediûna.*

1041 rep. Mediûna prope Renault; nunc *à la mairie de Renault.*

MEMORIA BEATISSIMO
RVM MARTYRVM ID EST
ROGATI MATENIE NASS
EI MAXIMAE QVEM PRI
MOSVS CAMBVS GENITO
RES DEDICAVERVNT PAS
SI XII KAL NOVM ☧ CCXC PROV a. 329

Descripsi ad ectypum photographicum apud Demaeght. Troupel *bull. d'Oran* ser. pr. n. 11 a. 1882 p. 124; Demaeght *ibid.* n. 12 p. 2 et iterum *bull. d'Oran* ser. nov. a. 1883 p. 210 n. 57; Héron de Villefosse ad ectypum *bull. épigr. de la Gaule* II a. 1882 p. 149.

3 seq. MATENI ENASS|EI Dem.[2], MATENI INASS|EI reliqui excepto Villefossio. Nassei nomen redit in titulo Mascululensi Cagnat *rapport* II p. 71 n. 117. — 6 seq. PA|SSI Demaeght[2]. — 7 NOV ☧ Dem. Villef.

XXIX. *Orléansville* (p. 829. 975).

1042 ad n. 9717: Recognovi. — 2 INIIAP[illegible] tertia littera certo non est M. — 5 /T.

XXXII*a*. *Aflû* prope *Géryville*.

1043 columna fracta (*en tronc de prisme*) ita, ut pars superior (*A* 1—13. *B* 1—15) iam separata iaceat ab inferiore (*A* 15—31. *B* 17—22); inter utramque pauca interiisse iudicant ii qui lapidem viderunt. Rep. ad fluvium Ageneb, qui influit in fluvium Qsob, apud gentem Ulad Sidi en-Nasser in regione Aflû [a Géryville inter sept. et occ., in monte Djebel Amur tab. III 1 *Gh*].

A in antica:

PRO · SALV*te m aure*
li ANTO*nini aug.*
*ar*M PART *med. germ.*
*red*DO · M*ea uota*
*de*BITA · IAM *reuersus*
QVAE OM*nib. deis*
VOVERAM *exiens*
E*t* PRO SA*L* · *m. aemi*
LI · MACR*I* · *Leg. aug.*
PR · PR · C · V · PR*opter?*
CVIVS · SVF*frag.*
A · SACRATISS *imp.*
O*R*DINI*BVs ad*
scriptus sum
eius pari MOD*o*
CELEBRNTVR *ad*
FECTV PARI · A*di*
VNCTA · MIHI · *fac*
ta EXPLICVI *iu*
VANTIBVS *his*
M · B*r*VTT*io cogi*
TATO DE*C* . . . . *et*
POPILIO · E*xorato*
DEC · COH · $\overline{VI}$ · C*omm.*
ET · FL · FELICE · B*f. tr.*
ET · AVRELIO · O*pta*
TO · DVPL · AL · FL · *et*
fl. GERMANO · SER*ui*
lio IANVARIO · IVLIO
*pr*OCESSO · ASINIO *e*
MERITO SESQ ø

B in latere:

VT · SCIAS · *tu*
QVI · CVM*que*
IN · HAC · EX*pe*
DITIONE *sal*
*u*VS · FVERIS ET
HOS · TITVLO*s*
LEGERIS · MVT*us*
GENIO · SVMM*o*
THASVNI · TE · DE
O · SIVE · DEAE *nu*
MIN · SANC*to*
LAEONES *in*
DIEB · XL · F*eci*
SCRIPSI · FL*ac*
CO · ET · GA*llo* a. 174
cos. a. d. . . .
*k*AL IVN EO D*ie ex*
DEC · SVM · PRO*mo*
TVS · VOTVM · *so*
LVI · MEO · NO*m.*
CATVLVS · ⟩ *leg.*
$\overline{III}$ · AVG

Exscripsi ex ectypo, quod misit Poinssot, et restitui Mommseni consilio adiutus. Ad exemplum Meunieri edid. Demaeght *bull. d'Oran* ser. pr. fasc. X a. 1881 p. 56 seqq.; ad ectypum missum a Demaeght Héron de Villefosse

bull. d'Oran ser. n. I a. 1882 p. 25 seqq.; Tauxier *revue afric.* XXV a. 1881 p. 394 seq. — Quas in ectypo non recognovimus litteras, sed legerunt alii, obliquas dedi.

A Pro salu[te M. Aure|li] Anto[nini Aug. | *Ar]m(eniaci) Part(hici) [Med(ici) Germ(anici)* | *red]do m[ea vota* | *de]bita iam [reversus,]* | *quae om[nib(us) deis]* | *voveram [exiens];* | *e[t] pro sal(ute) [M. Aemi]|li Macri l[eg. Aug.]* | *pr. pr. c(larissimi) v(iri). Pr[opter]* | *cuius suf[frag(ationem)]* | *a sacratiss(imo) [imp(eratore)]* | *ordinibu[s ad|scriptus sum,* | *eius pari] mod[o]* | *celebrantur [ad]fectu pari a[di]|uncta mihi [fac|ta]. Explicui [iu]v|antibus [his]|: M. B[r]ut[tio Cogi]|tato dec. . . . . [et]* | *Popilio E[xorato?]* | *dec. coh. VI C[omm(agenorum)]* | *et Fl(avio) Felice b(eni)[f(iciario) tr(ibuni)?]* | *et Aurelio O[pta]|to dupl(ario) al(ae) Fl(aviae) [et* | *Fl(avio)] Germano, Ser[vi|lio] Ianuario, Iulio* | *[Pr]ocesso, Asinio [E]|merito sesq(uiplicariis).*

B Ut scias [tu] | *quicum[que]* | *in hac ex[pe]|ditione [sal|v]us fueris et* | *hos titulo[s]* | *legeris mut[us]|: Genio summ[o]* | *Thasuni et de|o sive Deae [nu]|mini sanc[to]* | *laeones [in]* | *dieb(us) (quadraginta) f[eci]* |. *Scripsi Fl[ac]|co et Ga[llo cos. a. d. . .* | *k]al. Iun(ias). Eo d[ie ex]* | *dec(urione) sum pro[mo]|tus, votum [so]|lvi meo no[m(ine)]* | *Catulus (centurio) [leg(ionis)]* | *III Aug.*

A 8 seqq. M. Aemilium Macrum Saturninum, recte hic agnitum a Villefossio, Numidiae praesidem fuisse a. 172—174 docent complures tituli in Africa reperti cf. VIII p. 1065. — 13 seq. [Quamquam hiatus certo expleri non potest, non omittenda esse duxi haec in quae incidi: *ordinibu[s sum adlectus, cuius natales] mod[o] celebrantur [ad]fectu pari [adi]uncta mihi [coh(orte). Haec] explicui* cet. Th. M.] — 15 in ectypo visus mihi sum videre: ///// O/MOD/, sed ut de O priore dubitarem. — 18 in. littera nulla desideratur. — 21 fin. *[Cogi]|tato* supplevi cum Villefossio. — *B* 1—4 recte supplevit Villefosse. — 12 seqq. *[in] dieb(us) XL fecit Catulus*, scilicet intra hoc spatium damnatus voti, quod in expeditionem proficiscens Thasuno ceterisque deis promiserat, si ab ea salvus regressus esset. — 14 seq. consulatum recte agnovit Villef.

XXXIII*a*. *Ain Sbiba* prope *Frenda*.

1044 Ain-Sbiba (prope Frenda tab. III E *f*), ubi parietinae late patentes ostendunt aetate Romana oppidum fuisse celeberrimum DE LA BLANCHÈRE.

PRO · SALVTE
ET · VICTORIA
ET · REDITV a. 243
GORDIANI AVG
DIIS · IMMOR
TALIB ❖ LIVIAN
❖ PROC ❖

Contuli ectypum parum bonum quod misit Poinssot. De la Blanchère *bull. de corr. afric.* a. 1882 p. 122; iterum *voyage d'étude* a. 1883 p. 108; Poinssot et Demaeght *bull. d'Oran* I a. 1882 p. 52.

4 GORDIANIN — 6 fin. LIVIN Poinssot; fortasse est in lapide AVG et LIVIN.

1045 Ain Sbiba; iam Frendae DE LA BLANCHÈRE.

D M S` ❦
C A E L I V S
I T A L I C V S
D V P ❦ V E
R N A ❦ S A L
D I T A N V S
M I L I T A V T
A N I S ❦ X X V I
VIXIT ❦ XL · VI
❦ H ❦ S ❦ E ❦

Contuli ectypum, quod misit Poinssot. De la Blanchère *bull. de corr. afric.* a. 1882 p. 122 n. 184; iterum *voyage d'étude* a. 1883 p. 108; Poinssot et Demaeght *bull. d'Oran* I a. 1882 p. 51.

Classiarius fuerit necesse est utpote verna.

XXXIII *b*. *Tagremaret.*

1046 litt. c. 5; Tagremaret, hodie Suik [inter Frendam et Saidam]. Lapidem nuper inventum cum frangerent operae, Blancherius quae supererant servavit.

i O *m*
I V N O R E G I N A
P R O S A L V T E
I M P C A E S A R I S
M *a* N T O N I G O R
d I A N I I N V I C T
et F E L I C I S A V G
P O N T I F I C I M A X *i*
T R I B V N I C I E P O
T E S T A T I S · P A T E R
P A T R I E I M P $\overline{VII}$
C O S P R O C O N S V
S A B I N I A E T R A N
Q V I L L I N A E A V G
C O N I V G I
C A T E N I C

De la Blanchère *bull. de corr. afric.* a. 1882 p. 119 n. 182; iterum *voyage d'étude* Paris. p. 105, qui propter numerum salutationum imperatoriarum titulum tribuit annis 243—244.

Casus mire perturbavit quadratarius Maurus.

1047 rep. Suik, litteris m. 0,05.

. . . . SIDE
SACRVM POSVIT
AELIVS · SERVAN
DVS · DEC · PRAEPO
SITVS · COH · II BRE
VCORV *g*OR*di*ANE
III KAL · IAN ARRI
ANO ET PAPO COS a. 243
SALVIS AVGG MVLTIS
ANNIS FELICI
TER

De la Blanchère *bull. de corr. afric.* a. 1882 p. 124 n. 183; iterum *voyage d'étude* p. 106.

1 [*sanctae I*]*sid*[*i*] fortasse. — 5 seq. BRE|VCORVSORIANE sibi visus est legere in lapide de la Blanchère; correxit ipse ut supra legitur.

1048 Tagremaret apud L. Alibert.

D · M · S
AEMILIVS
SVAVIS SIG
MIL COH SE
BR · VIXIS · N sic
X · LIII · M · V
POMPONIA
SECVNDA·B M

De la Blanchère *bull. de corr. afric.* a. 1882 p. 104 n. 179; iterum *voyage d'étude* a. 1883 p. 104 n. 9.

3 *Sig*(*ensis*) de la Blanchère (cf. n. 10470). [Cum in barbaris hisce partibus saepenumero recedatur a sermonis proprietate, praestat fortasse *sig*(*nifer*), quamquam sequitur *miles coh*(*ortis*) *se*(*cundae*) *Br*(*eucorum*). TH. M.]

1049 in lapide alto m. 1,40, lato 0,56; Tagremaret apud L. Alibert.

D M S
HIC · SITVS · EST · QVONDAM · IVVENIS
GENEROSO NOMINE MILES VL · POP
IATVS QVI Q · REGENS VIRGAM DECVS ET
VIRTVTIS HONOREM GESTAVIT PROLES ·
LAVDANDA · PROPAGINE · LONGA · HI*c*
MVLTOS DOMVIT STRAVITQ · PER · HOS · VN
DIQ · MONTES · INFANDOS · HOSTES · TEME
RATAQVE · BELLA · SVBIIT · ET · QVID N*on m*VLTI
POTERANT IVVENE*s* HIC · SEMPER · *solus a*
GEBAT · CVM SVAM TOTAM NIMIVM
DEPEND*ere*T IRAM OBVIVS IPSE FVR*o*
PVGNAE ROMANVM · IVVENEM · PER
HOSTICA VVLNERA MISIT IPSE TAM*en*
VICTOR TELIS VNDIQ · CLVS*us* . . . . . .
GENTIS NEQVID · FE . . . .
RENIT IPSE SVIS . . . .
CLADIQ · ET · VITA . . . .

De la Blanchère *voyage d'étude* a. 1883 p. 103; iterum *bull. de corr. afric.* a. 1882 p. 116 n. 178.

3 seq. *Ulp*(*ius*) *Op*[*t*]*atus* correxit de la Blanchère. — 12 seq. *ipse furo*(*r*) *pugnae.*

XXXIV. Inter *Beniân* et *St. Denis du Sig* (p. 834).

1050 Wed el-Hammâm, 18 chil. a Mascara inter sept. et occ.

DEO AETER
NO VOTVM
QVOT PROM
ISIT ROGA
TVS·SABINI L
FECIT PR
CCXXII a. 261

Contuli ectypum, quod misit Poinssot. Tomasini *bull. d'Oran* ser. pr. fasc. 11 a. 1882 p. 124. Demaeght ibid. ser. nov. a. 1884 p. 100 n. 345.

1 seq. cf. supra n. 787 et infra n. 1058. — 5 SABINIL = *l(ibertus)* solus Demaeght. In ectypo L non cernebatur nec tradidit Tomasini.

1051 rep. St. Denis du Sig *à 1 kilom. de la ville sur l'emplacement du marché, deposé à la mairie.*

incohatum? . . . . CONSVMMAVI*t* . . . .
*per coh. iiii sy*GAMBRORVM·CV*rauit* . . .
. . . . REGVLVS ◈ PRAES*es m. caes.*

Exscripsi ex ectypo photographico, quod mihi subministravit Demaeght. Demaeght et Poinssot *bull. d'Oran* ser. nov. a. 1882 p. 47.

1052 ex sepulcreto Romano eruderato ad Getnam sitam in territorio gentis Haschem Gharaba in valle fluvii Wed el-Hammâm (*arrondissement de Mascara*) titulos viginti edidit Demaeght *bull. d'Oran* a. 1883 p. 345 seq. Ii a me descripti ad ectypa photographica ab eodem subministrata cum aliis posthac prodibunt in supplemento iusto. Hoc loco sufficiet adnotasse omnes fere certa temporis nota instructos ad quartum quintumve p. Chr. saeculum pertinere.

XXXV. PORTVS MAGNVS (*Arzew* et *St. Leu* p. 835. 975).

1053 rep. Saint-Leu, in indigenae aedibus positus.

GENIO DOM
PRO · SALVTEM
GEMELLI · NOSTRI
M · VIVATIVS · GAL
LVS · VOTVM · SOLVIT

L. Demaeght *bull. d'Oran* a. 1883 p. 388 n. 256.

1054 St. Leu.

eques cum clupeo et hasta

D ❦ M ❦ S
L V R I V S R O G A
T V S · F · A · M C V I
N O N · L I C V I T · M I L I
T A R E · N I S I · M · V I I
M I S S V S · E S T · I N
C A M · A · N V · P · M ·
/ / / E T · O C C I D I T V R ·
A · D · V I I I I · I D V S · I A N
uarias V · A · X X X I I I I
L V R I A · V A L E R I A · F · F E C I T
C V I V S · M O R T E C O L L I
G E R E N O N P O T V I ·

Descripsi ad ectypum photographicum apud Demaeght et ad chartaceum, quod misit Poinssot. Demaeght *bull. d'Oran* n. s. a. 1882 p. 138 n. 45.

3 fortasse *f(ilius) am(antissimus)*. — 7 init. litterae CA incertae sunt; *in* | *ex(peditionem)* proponit Mommsen dubitans. Deinde est fortasse *manup(u-laris) m(iles)*. — 12 inter CV et IVS exciderit littera an spatium relictum fuerit propter lapidis vitium, ex ectypis statuere non potui. — 13 *morte(m)* fortasse significare *ossa* monet Mommsen.

1055 rep. St. Leu; nunc depositus in oppidi introitu prope portam, qua Mostaganem itur.

eques cum parma et hasta

D ❦ M ❦ S ❦
M ❦ S I L I C I V S
C A T V S M I L ❦
Æ ❦ PARo ML ❦ AN · II
V A N N · X X I I I I
MRCVS ET · VAL ❦
F I L O P I S S I M o *sic*

Descripsi ad ectypum photographicum apud Demaeght et contuli chartaceum, quod misit Poinssot. Descriptum a Vallois ed. Poinssot et Demaeght *bull. d'Oran* n. s. a. 1882 p. 137 n. 44.

4 *mil(es) alae Parto(rum)*. [Debuit esse *eques*. Th. M.]

1056 St. Leu.

L O L I A V I T T V N A E Q V I I N P A *sic*
C E D O M I N I C A N O S P R E
C E S S I T Q V I V I X I T A N N I S P M
X X V I I I C I V L I V S A C V T V S
M A R I T V S E I V S M E M O R I M
FECIT P CCCXIII MORITVR XI KAL SEPTEMBRES *a. 352*

Descripsi ad ectypum photographicum apud Demaeght, qui edidit *bull. d'Oran* a. 1883 p. 272 n. 124.

XXXVI. ARBAL (p. 838. 975. 980).

1057 (= 9792).

imp. caes. l. septimius seuerus pius pertinax aug. arabicus ADIABE | NICVS P*Arthicus maximus*
brittannicus maximus pontifex maximus trib. pot. xvii IMP | XIII CO*s iii p. p. procos. et*
imp. caes. m. aurelius antoninus pius aug. pontifex maximus TRIB | POT XII·I*mp. ii cos iii p. p. pro-* a. 209
cos. arcum (?) *a solo fecerunt suis sumptibu*S REI | PVBLICAE R . . . . .

Descripsi ad ectypum photographicum apud L. Demaeght, qui edidit *bull. d'Oran* a. 1883 p. 386 n. 253.

In titulo supplendo posui eum superne integrum esse, ut mihi visus est in ectypo et tradidit Demaeght. — 2 ea quae sunt *Brittannicus maximus* et spatium videtur postulare et tertia decima, quae adhuc quod sciam non prodierat, acclamatio imperatoria. Quacum melius fortasse conveniret v. 3, qualem ex ectypo equidem exscripsi: TRIB POT XIII (scil. interpunctionis signo omisso ut esset Antonini trib. pot. tertia decima, a. 210), sed cedendum ratus sum Demaeghtio, ut qui lapidem viderit.

1058 in lapide alto m. 1,60, lato 0,70, litt. 0,06; rep. Arbal.

DEI SNCT ÆERNI IVSSV VA
LENTAE INVARÆ APERTIAE Po
MRS DEFVNCTÆ AN P M XL
ET ÆERTIAE VALENTÆ FIL
EIVS QVÆ VIX AN V ÆER
TVS SORCVS VXOR DO
NATVS MR PIISSIME

Demaeght *bull. d'Oran* a. 1884 p. 101 n. 346.

1 cf. supra n. 787 et 1050. — 2 seq. *Pomaris.* Videtur igitur nomen oppidi, quod hodie est Tlemsen, fuisse Pomaria plurali generis neutrius. — 3 fortasse in lapide est *defunctae.*

1059 rep. Arbal; adservatur *à l'entrée de la chapelle de M. de St.-Maur.*

IOVIS OPTIMI MAXIMI AQVILIVS
FELIX SACERDOS DECRETO ORDI
NIS CREA*t*VS *secundum pol*LI
CITATIONEM SV*am templum?* SVI*s*
SVMTIBVS A SOL*o st*R*uxit et* CONCLV
SIT C IVL DEMETRIO///R COSMNOMO

Descripsi ad ectypa photographicum, quod subministravit Demaeght, et chartaceum, quod misit Poinssot. Poinssot et Demaeght *bull. d'Oran* n. s. a. 1882 p. 57 n. 35.

6 partem posteriorem non intellego.

1060 Arbal.

AVRELIO · ANTO
L · SEPTIMI · SEVERI
PERTI · AVG · PATRI
PRO PRINCIPATV
STATVAM QVAM
POLLICITVS EST
SECVNDVM ACTA
PVBLICA · P · VALE
RIVS LONGVS
PRINCEPS
P · VALERI LONGI
PRINCIPIS FIL
POSVIT

Contuli ectypum photographicum, quod fecit Demaeght, et chartaceum, quod misit Poinssot. Demaeght *bull. d'Oran* s. p. fasc. XII a. 1882 p. 20 et *ibid.* n. s. a. 1882 p. 58 n. 36; Poinssot *bull. épigr. de la Gaule* II a. 1882 p. 197.

5 seqq. cf. supra n. 295: *sicut apud acta pollicitus est.*

1061 Arbal; nunc est Oran apud Demaeght.

EQ·aLE·VL
PIE · Ī · CONTAR
IORV · TVR · M*a*
RTINI · S† · XIX

Descripsi. Demaeght *bull. d'Oran* a. 1882 p. 138 n. 46 (cf. *bull. crit.* III a. 1882 p. 140).

1062 Arbal.

M LOLLIO · SA
BINO · MARITO
AMANTISSIM
O Q VI · VI · BAV
ARV · PASSVS
EST VIXIT N
XXXI AVRELIA
MAIIORICA · TI
TVLV · FECIT · N CCC
. . GI M LOLLIO F
. . \SO · VIX · N XX/I

Descripsi ad ectypum photographicum apud Demaeght, qui edid. *bull. d'Oran* n. s. a. 1883 p. 208 n. 54.

4 inter Q et V spatium relictum est propter lapidis vitium. — 9 fin. seq. fuit, opinor, sic: NP CCC|[XX]GI i. e. 366 p. C. [Sed titulus vix ad saeculum quartum detrudi poterit, quaeque praeterea de Bavarum expeditionibus traduntur composita C. p. 1081, ad tertium ducunt. Magis fuit *n(ummis) CCC..VII.* Th. M.]

XXXIX. ALTAVA (*Hadjar er-Rûm* sive *Lamoricière* p. 841. 975).

1063 ad n. 9842: Recognovi. 7 fin. N P CCCCL.

1064 ad n. 9847: Recognovi. 3 fin. seqq. DIS|SIT ꞌꞌ NO MIIAS FR|ATE · DVC · cet. = *dis*[*ces*]*sit* (*pridie*) *no*(*nas*) *Maias frate*(*r*) *du*[*l*]*c*(*issimo*) *fec*(*it*) cet.

XL. POMARIA (*Tlemsen* p. 847. 975).

1065 Tlemsen; rep. *à Agadir dans la propriété Filizzola.*

d M S
. . . . . *cal*P V R N I
*ani eq. ala*E PARTHOR
. . . . COM STIP II
*uixit anni*S · XVI · M · XI
. . . . . . LINER · EIV
. . *pate?* R · P · F

Exscripsi ex ectypo quod misit Poinssot, qui edid. cum Demaeghtio *bull. d'Oran* fasc. 1 a. 1882 p. 61.

4 fortasse [*a*] *com*(*mentariis*). — 5 nota militem factum annorum quindecim.

VIAE PVBLICAE PROVINCIARVM AFRICANARVM.

III*a*. INTER THVBVRBO MAIVS ET HADRVMETVM.

Viae, quae Thuburbo maiore ducebat Hadrumetum (cf. VIII p. 17), latae m. 6,0 repperit vestigia R. CAGNAT (*rapp.* II p. 22 seqq.) prope Hr. Rmirmir distantem a Zaghuân 17 chiliom. inter meridiem et orientem eaque persecutus est usque ad pontem latum m. 7,50, quo transibatur fluvius q. d. Wed Bûl.

1066 columna mil. rep. *en face* (orientem versus) *de la montagne, où est situé l'Hr. Badrîa, à 9 kil. au nord d'Ain Mdeker;* nunc adservatur Dar el-Bey de l'Enfida.

D N
F L A V I O I V
L I O C R I S
P O N O B I L I
S S I M O C A
sic E S I
X X V I I I

Mihi misit Franciscus Rambert; Cagnat *bull. des Antiq. de France* XLIII a. 1882 p. 202 et *rapport* II p. 23 n. 28.

7 XXXIII Ramb.

V. THELEPTE THEVESTEM (p. 864).

1067 rep. loco antiquo ad viam qua hodie Theveste itur Gasrîn *au point où l'on va entrer sur le territoire tunisien.*

IMP · CAESAR ·
. . . .
. . . .
PO
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .
R*e*STITVE*runt*
XIIII

Cagnat *comptes-rendus de l'acad. d'Hipp.* a. 1884 fasc. IV p. 4 seq.

VII. CILLIO THEVESTEM (p. 864).

1068 Hr. Brîk, quae sunt parietinae 2 circiter chiliom. disiunctae a Zmala gentis Feraschîsch (septentrionem versus ab Hr. Sidi Bu Aslai tab. II *Fi*), col. miliariam effodi hanc:

D N FL*au*I O MAXI
MO CONSTANTINO
PIO FELIC*i* AVG
BON*o* REIPVB NA
TO
CIL

Descripsi et numeri milium ectypum feci.

CIL in ectypo mihi probabilius visum est quam CLI; in re praesenti utrum esset in lapide mihi non constabat.

Milia scilicet ad Thevestem unde numerentur quaerenti primum Tacapae se offerunt. Sed cum inter Tacapas et Theleptem milia intersint fere CXLII (sic itin. Anton. p. 77; Tissot CXXXV; vid. VIII p. 860), Cillium autem Thelepte m. p. circiter XVIII, Cillio Hr. Brîk plus minus VIII distet, Hr. Brîk Tacapis distat mil. non CIL vel CLI, sed fere CLXVIII. Potius miliarium referendum est ad viam Thysdro Thevestem recensitam in itin. Anton. p. 54. Nam cum inter Thysdrum et Cillium secundum itinerarium interiecta sint m. p. aut CXLV aut itinere paullulum diverso CXXXV, numerus milium, qui efficitur inde addito supra posito a Cillio ad Hr. Brîk proxime accedit ad CIL vel CLI.

VII*b*. AD MACTARIM.

Ab Mactaris oppidi reliquiis 1½ fere chiliom. Chusiram versus inveni quattuor columnas miliarias, tres suo loco rectas, quartam humi prostratam. In omnibus I numerus servatus est. Unius titulus prorsus deletus cum speciem eandem prae se ferat atque qui infra legitur n. 1076, eum ad M. Iulium Philippum eiusque domum spectasse crediderim. Altera columna habet tredecim versus item deletos. Tertia quartaque hae sunt.

1069 bis scripta, sed utraque scriptura deleta est.

IMP CAES//////////MAXIMI

sequebantur vv. 12

Erat igitur fortasse [*C. Iul. Veri*] *Maximi*|[*ni*].

1070

D N
FLaVIo *claudio*
IVLIANO
NOBIL*issimo*
CAES
I

Descripsi.
2 sic excepi: FL · IVLIO (cf. infra ad n. 1112); sed fortasse erravi.

1071 rep. Macter.

DIVO
GALERIO
MAXIMO
NOB
CAES
I

Exceptum a Danjean ed. A. Farges *bull. d'Hipp.* XVIII a. 1883 p. 67.
[Corrige D · N · GALERIO MAXIMIANO vel MAXIMINO. TH. M.]

1072. 1073 columna miliaria bis inscripta, loco antiquo recta 2½ fere chiliom. a Mactari oppido inter meridiem et orientem prope tabernacula principis Arabici (*Schikh*) Salah ben Belgessem.

a

PRO *sAluTE* ET
INCOLVMITATE
D D N N
DIOCLETIANi ET *maxi*
MIANI AVGG
II

b

D N · FL
VALENTINIANO P F SP
AVG
II

Descripsi.
Priore titulo deleto Valentiniano dedicata est. Numerus integer relictus est itemque v. 1 A littera, ut a qua incipiat *b* v. 3. — *b* 2 est *s*(*em*)*p*(*er*).

1074 rep. in via Mactari Chusiram *après avoir franchi l'Oued Ousapha.*

D N
CONSTANTINO MAXIMO
VICTORI SEMPER AVG
BONO R P NATO
II

Espérandieu *comptes-rendus de l'acad. d'Hipp.* a. 1883 fasc. IX p. 2.

Columnam loco suo motam esse apparet. — 4 cf. n. 10035. 10050. 10064. 10306 et supra n. 1068, infra n. 1078.

1075 rep. in via Mactari Chusiram *à 800 mètres environ de l'Oued Ousapha avant d'entrer dans le défilé.*

D N
imp. FLAVIO CLA
VDIO IVLIAN
. O PIO FELICI
SEMPER AG*u*STO
II

Descriptum a d'Aubigny edidit Papier *comptes-rendus de l'acad. d'Hipp.* a. 1883 fasc. VI p. 12.

2 init. traditur B FLAVIO cet. — 5 fin. AGSTO.

1076. 1077 ad viam qua hodie Mactari Chusiram itur in tumulo 1½ circiter chiliom. distante a columna n. 1078 tres investigavi columnas miliarias antiquo illas quidem loco positas, sed subversas et terra coopertas. Ex quibus duas effodi et descripsi, tertiam ut erueremus et inverteremus frustra enixi sumus.

1076

pro salute imp. caes. m. iul
philippi pii FELICIS *aug.*
PONT MAX TRIB PoTEST C*os*
P P PROCOS ET M IVL PHILI*p*
PI NOBILISSIM*i* CAES PII F*e*
LICIS AVG *pr*INCIPIS IV
VENTVTIS ET MARCIAE
OTACILIE *s*EVER*ae au*
G*u*STAE CONI*ugis d. n.*
MATRIS CASTRORVM
ET SENATVS TOTIVS
QVE DOMVS DIVINAE
EORVM
III

Descripsi.

Titulus quamvis excepto milium numero totus deletus sit, pleraque certo leguntur.

1077 columna longa m. 2,40.

PRO SALUTE ET
INCOLUMITATE
D D N N
DIOCLETIANI ET MAXIMIANI
AU · GG
III

Descripsi. Ad ectypum missum a d'Aubigny ed. Papier *comptes-rendus de l'acad. d'Hipp.* a. 1883 fasc. VI p. 11, descriptum ab Espérandieu emendatius ibid. fasc. VIII p. 8.

1078 Chusira Mactarim proficiscens 8 fere chiliom. ab illa col. miliariam inveni humi iacentem, ab antiquo loco non longe amotam, inscriptam in hunc modum:

D I
I / V I
ONSTA
OBI
\C FILIC
CAES
REI PVBL N
IIII

Descripsi.

D. [*n.* | *Fla*]*vi*[*o* | *C*]*onsta*[*ntio* | *n*]*obi*[*lissimo*] | *ac felic*[*issimo*] | *Caes*(*ari*) | [*bono*] *rei publ*(*icae*) *n*[*ato*].

1079—1081 ad viam, qua hodie Mactari itur Mididi (*Hr. Méded*), loco tribus circiter chiliom. a ruderibus Mactaritanis distante columnam miliariam inveni ter inscriptam. Titulus alter initium primi, tertius mediam partem alterius absumpsit et in eius locum successit. Titulus alter praeterea totus deletus est, partim primus.

1079

/ / / / / / / / / / / / / / / /
/ / / / / / / / / / / / / / / /
/ / / / / / / / / / / / / / / /
/ / / / / / / / / / / / / / / /
/ / / / / / / / / / / / / / / *et*
IMP CAES / / / / / / / /
/ / / / / / / / / / / / / / / /
/ / / / / / / / / / / / / / / /
/ / / P · P · PROCOS · COS · II a. 248
/ / / / / / / *otacil* I E
/ / / / / / / / / / / / / / / *to*
TIVSQVE · DOMVS · DIVI
NAE EORVM · MILIARI
COS S

Descripsi.

Fuit, opinor, M. Iuli Philippi eiusque filii et coniugis. — V. 14 seq. *miliari*[*a*] *co*(*n*)*s*[*tituta*] *s*[*unt*], cf. n. 10359.

1080

PRO SA*lute e*T *i*N*colu*
MITA*te d. n. gal. ualeri*
MAX*imiani* N*obilis*
SIMI *felici*SSIMI
Q̲VE *caesaris*

Descripsi.

Titulus quamvis erasus tamen legitur.

1081

D N F L
H O N O
R I O P F
S · P A V G

Descripsi.

1082 rep. Kudiat el-Khil (Uled Ayâr) *dans une hutte arabe* CAGNAT. Cum superioribus ex coniectura coniunxi.

D D N N FLAV*i*O CONSTANTIN
*e*T GAL*erio ualeri*O MAXIMI
AN · NOBILISSIMI CAES sic
ARIBVS AVGG
IIII

Exscripsi ex ectypo mihi misso a Cagnato, qui edid. *rapport* II p. 150 n. 245.

1 seqq. CONSTANT|IO II GALIIIO MAX*i*MI|AN*o* NOBILISSIMIS cet. Cagnat.

X. CARTHAGINE THEVESTEM (p. 865. 977).

1083 ad n. 10062: Recognovi fragmenta iacentia ad puteum novum a loco in quo est n. 10061 3 fere chiliom. distantem; *a* sic excepi:

IS IN
PII *leg iii a*VG
P ME*till*O SECVNDO
LEG · *au*G PR · PR

b sic: XXXXIII i. e. XXXXIII. — *a* 1 fortasse latere *theu*ES*t*EM me monet Mommsen. — 2 *p*[*er leg. III A*]*ug*.

1084 ad n. 10063: Recognovi. 1 seq. II*t*/AEIA*te et incu*RIA cet.

1085 (= 10075) 'Aïn Edja. Partem alteram descriptam ab Espérandieu ed. Papier *comptes-rendus de l'acad. d'Hipp.* a. 1883 fasc. VI p. 10.

VSQVE AD FINES NV
MIDIAE PROVINC
LONGA INCVRIA CORR
ATQ· DILAPSAM RES
TITVERVNT
LXXXII

1086 (= 10089) rep. inter Bordj Messaudi et Kef.

PACATISSIMO
IMPE · CAESA
TACITO · CLAV
DIO AVG
FELICI
NOSTRO
ANN
CXXVIII

Exceptum a Danjean ed. Farges *bull. d'Hipp.* fasc. XVIII a. 1883 p. 66. Repetivi quae traduntur. Titulus imperite exceptus idem esse videtur ac n. 10089.

1087 ad n. 10091: milium numerum CXX addit Espérandieu *comptes-rendus de l'acad. d'Hipp.* a. 1883 fasc. VI p. 6.

1088 ad n. 10103: Recognovi. — 2 utique non est AVGVSTO; ego sic excepi 2 seqq. / AVI / — Deinde:

II
CLXX

D N F*l*
CLAVDI*o*
IVLIANO
SEMPER
AVG
C///

1089 ad n. 10959: Recognovi iacentem ad viam Ammaedaram versus $2\frac{1}{2}$ fere chiliom. post n. 10103.

1090 columnae miliariae fragmentum rep. Carthagine in ipso colle, ubi est S. Ludovici aedicula.

imp · CAES ·
*fl. vale*R · CONSTANTINO ·
pio F E L I C I
a u g

Descripsi.

1091 Tunete *servant de seuil à l'entrée du fort de Filfil, intérieurement.*

imp. d. n. flauio
ualerio cons
TANT*in*O M*ax*
INVI*ct*O AVG *pon*
I IFI*ci* *m*AX'*mo*
TRI*b. pot.* COS
III

Cagnat *rapport* p. 144 n. 235.

1092 rep. Hr. el-Djemel (cf. n. 10056) sive, quod idem est, Hr. el-Auinia, nunc loco suo mota humi iacens iuxta n. 10056.

imp. caes. m. aure
LIO M*axi*MIA*no*
PIO *fe*LI*ci* AVGV*st*O
XIII

Cagnat *bull. épigr. de la Gaule* II a. 1882 p. 66 et *arch. des miss. scient.* IX (1882) p. 69 n. 10.

1093 rep. Hr. el-Djemel sive Hr. el-Auinia.

IMP CAES C VIBI*us tre*
BONIANVS GAL*lus in*
*u*ICTVS PIVS *felix* AVG
PON*ti*FEX MA*ximu*S
*tri*BVNICIAE PO*testa*
tis COS P *p. procos. et* a. 251
*c. ui*BIVS GA*llus uolu*
sianus cet.

Cagnat *revue crit.* a. 1881 p. 60 et *bull. épigr. de la Gaule* II a. 1882 p. 66 et *arch. des miss. scient.* IX (1882) p. 69 n. 11.

6 P post COS traditur ut incerta; fuit fortasse COS $\overline{II}$, ut titulus spectet ad a. 252/3. — Numerus milium fuit aut XIII aut XIIII.

1094 Hr. el-Auinia.

INVICTIS
ET PERPETVIS
IMPP
DIOCLETIANO ET
MAXIMIANO
AVGG
COL SEP VAG

Gasselin et Cagnat *arch. des miss. scient.* IX (1882) p. 67 n. 8.

Quomodo hoc loco prodire potuerit miliarium coloniae Vagensis difficile est explicatu.

1095 rep. loco antiquo Hr. el-Arfauin, ibi fere ubi est n. 10061.

D N VALERIO LICINI
ANO LICINIO IVN
NOBILISSIMO CAES
COL VALLIS NVMI
NI EIVS DEVOTA

Gasselin et Cagnat *arch. des miss. scient.* IX a. 1882 p. 71 n. 14. Cf. vol. VIII n. 1274. 1275.

1096 Hr. el-Arfauin iuxta eam quae praecedit.

X *xx* XII

Gasselin et Cagnat *arch. des miss. scient.* IX a. 1882 p. 71 n. 13.

1097 columna miliaria longa m. 2,18; rep. Hr. Gamarti in regione quae dicitur Gubellât, iacens iuxta puteum hodie exsiccatum.

IMP · CAES
M · ANTONIVS
GORDIANVS
DIVI GORDIANI
NEPOS · DIVI · GOR
DIANI · SORORIS
FILIVS · PIVS · FELIX
AVG · PONT · MAX
TRIB · POTESTAS sic
CONS III PROCON
P · P

Descripsi. Cf. 10079 et propter locum 10065. — 10 CONS III errore, puto, pro CONS II.

1098 rep. 'Aïn Gharsa prope Bordj Messaudi (= Thacia) DANJEAN; Hr. el-Allauna *à 1500 m. à l'Est de Bordj Messaoudi couronnant un mamelon* POINSSOT.

PACATISSIMO
IMP L DOMI
TIO · AVRELIA
NO · INVICTO
PIO FEL
AVG N̄
LXXXXIIII

Mihi misit Poinssot. Descriptum a Danjean ed. A. Farges *bull. d'Hipp.* fasc. XVIII a. 1883 p. 65.

1 .....SSIMO — 2 om. L — 7 XXXXIIII Danjean.

1099 Kef.

D D N N
*fl*AVIO VALERIO
COSTANTINO
! ! ! ! ! ! ! !
! ! ! ! ! ! ! !

Descriptum a Roy ed. Cagnat *bull. épigr. de la Gaule* III a. 1883 p. 189 n. 8. Nomen Licinii erasum est.

1100 Kef, *au marabout de Sidi Hamza.*

D N D sic
FL CLAV
DIO IVLIANO
P · F · SEMPR
AVG

Ad exemplum Royi ed. Cagnat *bull. épigr. de la Gaule* III a. 1883 p. 189 n. 7.

1101 rep. Kef in curte aedium privatarum; nunc adservatur in museo.

D N
FL · CLA*u*
DIO IV*li*
ano p. f. sem
per aug

Descripsi. Cagnat *rapport* II p. 57 n. 77.

1102 Hr. Hendassa *à environ 1500 mètres à l'ouest d'Hr. Forna* (vid. n. 10098).

IMP CAESAR
M AVRELIVS
ANTONINVS
PIVS ❦ AVG PARTHI
CVS MAXIMVS BRI
TANNICVS MAXIMVS
GERMANICVS MAXI
MVS ❦ TRIBVNICIAE
POTESTATIS XVIIII a. 216
RESTITVIT
CLIII

Poinssot et Demaeght *bull. d'Oran* a. 1883 p. 265 n. 107.

1103 rep. Ksar Gurai iuxta n. 10103.

d. n.
M *flauio*
V*aleri*O
CONSTANTIO
NOBILISSIMO
CAES · AVG

Descripsi.

XII*a*. AD SIMITTHVM (p. 977).

1104 ad n. 10960: Repetivit descriptum ad lapidem et ad ectypum Delattre *revue arch.* XLI a. 1881 p. 225 n. 2 et ibid. XLII p. 23 seq. — 3 PARTHICI — 5 TRAIANVS — 10 SIMITTV — 11 fin. FE*c*.

1105 Schemtû.

VIAM A SIMIT*tu*
VSQ · THABRACAM *f.*
I

Delattre *revue arch.* XLI a. 1881 p. 224.

1106 columna rep. loco suo recta 3 fere chiliom. a Simitthu.

. . . .
VIIA . . . .
. . . . *si*MITTV
. . . . *de*V*o*TA
I I

Delattre *revue arch.* XLI a. 1881 p. 225.
3 traditur FVDTA.

1107 ʿAïn Ksira *à une lieue (au nord) du centre de Chemtou* DELATTRE; *dans les ruines d'un poste entourées de celles d'une ville* TISSOT.

VIA*m a simittu*
VSQ · THA*bracam f.*
I I I

Tissot et misit Mommseno et ed. *bull. épigr. de la Gaule* I a. 1881 p. 98 et *comptes-rendus de l'acad.* a. 1881 p. 77; Delattre *revue arch.* LXII a. 1881 p. 23 n. 27; Cagnat *arch. des miss. scient.* IX a. 1882 p. 151 n. 252.

1108 ad fontem ʿAïn Gâga inter Simitthum et Fernânam.

imp. caesar
diui traiani
parthici fil.
diui neruae nep
traianus
*hadrianu*S AVG
PONTIF MAX
TRIB POTEST $\overline{XIII}$ a. 129
COS $\overline{III}$ P P
VIAM A SIMITT*u*
usq. THABRACAM FEC

Cagnat *rapport* II p. 136 n. 225.

5 fin. SIMITTH — 6 in. AD pro *usq.* in exemplo suo Cagnat, errore, ut ipse censet. Idem cum prope Fernânam reppererit eiusdem viae miliarium decimum tertium (infra n. 1109), intervalli ratione habita quod est inter hunc locum et ʿAin Gâga, hunc VIII vel VIIII lapidem miliarium censet fuisse.

1109 rep. *au marabout de Sidi-Douidoui, environ à 1 kil. du camp de Fernâna, à l'ouest.*

imp. caesar
*diui trai*ANI
ꞁ AR*thic*I FIL
DIVI *ne*RVAE NEP
TRAIANVS
HADRIANVS AVG
PONTIFE*x* M*ax*
TRIB POTES*t. xiii* a. 129
COS $\overline{III}$ I *p*
VIAM A SIM*ittu*
*u*SQ THABRACA*m fec.*
XIII

Cagnat *rapport* II p. 136 n. 226. Non diversus est, puto, quem descriptum ab Espérandieu habes *bull. d'Hipp.* XVIII a. 1883 p. 115, licet milium numerum hic auctor esse contendat X.

1110. 1111 rep. *à 1 kil. environ avant d'arriver (de Fernâna) au pied de la colline couronnée par la koubba de Sidi Abdallah* Cagnat; *au Fedj el-Meridj clairière située à 4 kil. environ d'Ain Draham* Vincent; *à 8 kil. sud d'Ain Draham* Monti. Antiquior titulus n. 1110, qui est a sinistra recentioris n. 1111, ex parte deletus est.

1110
magnis et
I*nuictis*
Γ *d. n. n.*
IM*pp. caess.*
C A*urelio*
VA*lerio*
diocletiano
PIO *fel. aug.*
PON*t. max. tri*
BV*nic. potest.*
P P PRO*cos*
et A*urelio*
ualerio ma-
ximiano cet.

1111
D D N N
FLAVIO
VALERIO
CONSTAN
TINO ET
LICINIO
LICINIANO
P P AVGG
XVIII

Vincent *bull. d'Hipp.* XVIII a. 1883 p. 117; descriptum a Monti Papier *comptes-rendus de l'acad. d'Hipp.* a. 1883 fasc. V p. 16; ad Vincentii exempla collata cum lapide Cagnat *rapport* II p. 137 n. 227 quem sequor.

n. 1111 milia a Thabraca inde numerata esse propter locorum intervalla conicit Cagnat. — 8 *p(er)p(etuis) Augg.*

1112 rep. ad callem, quo ab 'Aïn Draham nunc Thabracam itur, 1½ fere chiliom. a Francogallorum castris ad sinistram.

FLAVIO CL
IAVDIO CO sic
*n*STAN
TIO
NO
B CS

Cagnat et Vincent in illius *rapport* II p. 138 n. 228.

De lectione dubito, cum lapis valde detritus sit; cf. n. 8475 et quae in add. ad hunc titulum animadvertit Mommsen.

1113 rep. *le long de la voie ferrée et à 200 m. environ avant d'arriver à la station de Sidi-Meskîn,* scilicet venienti a Sûk el-Arba. Nam ut Sidi Meskîn est tertia, sic haec est quarta statio viae ferratae, quae a Ghardimau ducit Tunetem. Nunc est Tunete in hortis aedium ministri Francogallorum.

/DIO
*iul*IAN*o semp*ER
*au*G COL‥IVN
VSVDA DEVOTA
MAIESTATI ΓVS
! V ! A E ! !
D E V O I A
! ! ! ! ! ! !
! ! ! ! ! ! !
! ! ! ! ! ! !
! R ! ! ! ! !
! VR . . . NO
COS

Descripsi et ectypum sumpsi. Cagnat *rapport* II p. 98 n. 174.

[*D. n. Flavio Clau*]*dio* [*Iul*]*ian*[*o semp*]*er* [*Aug.*] *col*(*onia*) . . [*Th*]*unusuda devota maiestati e*[*i*]*us.* — Reliqua vestigia sunt tituli prioris deleti. — 13 [*miliaria*] *co*(*n*)*s*[*tituta*] cf. supra 1079.

Thunusidense Plinius numerat h. n. V, 4 inter oppida civium Romanorum collocans inter Simittuense et Tuburnicense. Apud Ptolemaeum IV, 3, 30 est *Θούνουσϑα*. In collatione Carthag. Harduinus conc. I, 1078 D commemorantur episcopi *Tunu*(*su*)*denses*; Victor Vit. I, 42 agit de sacrilegiis a Vandalis *Tunuzudae* perpetratis.

1114. 1115 in col. miliaria rep. Schemtû ante aedes Sovetii, qui lapidicinis hodie praeest.

a

D N FLAV
DELMATIO a. 335—337
NOB · CAES
COL · SIMITTHVS
DEVOTA
I

b

IMPP CAESS
sic FFLL · VALENTI
NIANO ET VALEN a. 364—367
TE AVGG DEVOTA
SIMITTHVS
I

Descripsi. Delattre *revue arch.* XLIV a. 1882 p. 242 n. 57; Cagnat *rapport* II p. 113 n. 192 et 193.

Titulus posterior inscriptus est inversa columna in parte priori opposita. — *b* 3. 4 VALENTI Cagnat. — Nomen oppidi in titulis adhuc erutis omnibus *t* duplici scribitur; etiam n. 1261 huic regulae non obstat.

1116 col. miliariae fragmentum rep. Schemtû *en face de la maison de M. Sovet* Cagnat; *dans les grandes chambres qui se remarquent au front sud de la carrière* Delattre.

*prin*CII I D *n*
*ma*GNENTIO a. 350–353
*se*MPER AVG
*c. i*VL N SIMIT
*t*HVS · DEVOT
I

Descripsi et ectypum sumpsi. Delattre *revue arch.* XLIII a. 1882 p. 288 n. 50 (cf. Héron de Villefosse *ibid.* p. 292 qui ad Valentem revocat); Cagnat *rapport* II p. 114 n. 194.

6 numerum non vidimus Delattre et ego. — Magnentii titulus in Africa adhuc nullus prodierat; Decentii fratris extant n. 10169 et infra n. 1118. — Porro ex hoc titulo adsumpto altero n. 1261 discimus nomen oppidi Simitthus plenum: [*c*(*olonia*) *I*]*ul*(*ia*) *N*(*umidica*) *Simitthus*.

1117 in col. mil. rep. chiliom. uno a Simitthu ad viam, qua itur Bordj Halâl.

IMP CAES
FLAVIO CLAVDI*o*
IVLIA*n*O AVG
si ΛITTVS D*e*
VOTA
I

Cagnat *rapport* II p. 100 n. 178.

XII*b*. SICCA THAGASTEM.

1118 rep. Hr. el-Getât, quae sunt rudera 2 fere chiliom. a Sicca ad viam Romanam Thagastem versus.

D N
MAGN
O DECEN
TIO CESAR
P · F SEMPER
aug. N////
////////

Roy. *bull. d'Oran* a. 1884 p. 217 n. 501.

Cf. supra ad n. 1116.

1119 in planitie Zarurîa in parietinis $2\frac{1}{2}$ circiter chiliom. a castello Sidi Yûsef distantibus inveni col. miliariam litteris prope evanidis:

/ / / / / / / VCIIO
/ / / / / IAVO / / /
/ / / / / / Γ / / /
/ / / / / / / / / /
/ / / / / / / / / /
O C I

Descripsi.

XII*c*. AD THAGASTEM.

1120 rep. Wed Scham (cf. supra ad n. 822) Reboud. Nunc est Sûk Aghâs in museo.

imp. caes.
m. aurelius
antoninus
pius felix
augustus
parthicus
MAXIMVS
*b*RITANNICVS
MAXIMVS
GERMANICVS
MAXIMVS
PONT MAXIMVS
TRIB · POT · XX a. 217
IMP $\overline{\text{III}}$ COS $\overline{\text{IIII}}$
PATER PATRIAE
RESTITVIT

Descripsi. V. Reboud *rec. de Const.* XXII a. 1883 p. 105. Pertinet puto ad viam Thagaste Hipponem Regium.

XIII. INTER THEVESTEM ET HIPPONEM REGIVM (p. 875).

1121 ad n. 10118: Recognovi. — 13 seqq. sic excepi: NICI MAXIMI / / / / / /
AVRELIO SEV*e* / / / / /
RO LT / / / / / / / / / / / /
/ / PIO FELICI / / / / /

20 TIS /// COS //// — 22 KARTHAGINE M *p*... — 25 fin. $\overline{\text{M}}$ · P · C /. Titulus videtur primum Elagabalo dedicatus fuisse, deinde eius nomine deleto (cf. n. 10124) *Severo* [*Alexandro*], ut v. 14 extr. vacuus maneret; *Alexandro* posthac item erasum est.

XIV. THEVESTE CIRTAM (p. 876).

1122 Hr. Scheragrag.

ANNICI MAX
GERM MAX
ADIAB MAX
VREL
VS PIVS FEL
PONTIF M
COS III
P P

Masqueray *bull. de corr. afric.* a. 1882 p. 316 n. 345.

Est Elagabali supplendum sic: [*Imp. Caes. divi Septimi Severi* cet. *nep., divi M. Aureli Antonini Pii Parthici max. Britt*]|*annici max.* | *Germ. max.* | *Adiab. max.* [*fil.,* | *M. A*]*urel.* [*Antonin*]|*us Pius Fel.* [*Aug.*] | *pontif. m*[*ax. trib.* | *pot. III*] *cos. III* | *p. p.* Eadem est n. 10124. 10267. 10295.

XV. INTER GADIAVFALAM CALAMAMQVE ET SIGVS CIRTAMQVE (p. 878).

1123 (= 10157) exscripsi ex ectypo, quod Poullio dedit Séjourné.

IMP · CAES ·
m AVRELIO CARO
*in*VICTO PIO FELI
ci AVG · ET M · AVRE
*li*O · C*a*RINO · ET M
*au*RELIO · NVMERIA
no NOBILISSIM*is*
*c*ÆS · S · S ·

1124 ad n. 10158: Contuli ectypum acceptum a Poullio. — 8 cur postea additum esse dicat Poullius, non perspicio.

1125 ʿAïn el-Bordj.

IMP CAES PVBLI
O LICINIO VA
LERIANO
INVICTO PIO
FELICE AVG P P
ET IMP CAES·P·LICI
NIO · GALLIENO
INVICTO PIO
FELICE AVG
P P
XXXVII

Descripsi. Poulle *rec. de Const.* XXII (1883) p. 318 ad exemplum Chabassieri mendosum in vv. 1. 2.

XVI. INTER THEVESTEM ET THAMVGADI (p. 879. 977).

1126 ad n. 10182. Principium sic: [*d. n. imp. caes. mar*]CO AVRELIO legit explevitve Masqueray *bull. de corr. afric.* a. 1882 p. 268 n. 234. Idem monet distinguendum esse inter viam, ad quam pertinent n. 10181 et 10182, ducentem Thevestem per vallem el-Fedj inter montes Schettaba et Tafrent, et alteram ab illa monte Schettaba separatam, qua Mascula ibatur ad stationem Vazaivitanam per Hr. Tazugart.

1127 ad n. 10204: columna reperta Timghâd ad portam septentrionalem, quam edidit Poulle *rec. de Const.* XXII (1883) p. 353 n. 91, videtur esse ipsa haec, quam in Corpore repetivimus ut edidit Masqueray; is omisit v. extremum COS PROCoS.

1128 rep. Khenschela *près de la gendarmerie.*

IMPPP DDD NNN
P LICINO VALERIN*o*
ET P LICINIO EGNATI*o*
GALLIENO PIIS FELIↃ · AV *sic*
GVSTIS ET P CORNELI*o*
LICINIO VALERIANO NO
BILISSIMO CAESARI
ET CORNELIAE SALO
NINAE AVG

R · P · M · M ·

A. Farges *bull. de l'acad. d'Hipp.* fasc. XVIII a. 1883 p. 22 et *bull. des Antiq. de France* XLIII a. 1882 p. 274.

2 VALERIN — 3 EGNATI. — 5 CORNELI traditur. — Posita est vivo filio Gallieni maiore. V. extremus si recte exceptus est, posuit miliarium *r(es) p(ublica) m(unicipum) M(asculitanorum)*; at titulum Masculitanum n. 2239 Marco et Vero dedicarunt *coloni.*

XVII. THAMVGADI LAMBAESEM (p. 883).

1129 in columna effossa Timghâd ad arcum triumphalem.

IMP CAES
M AVRELIO
CLAVDIO IN
VICTO PIO FE
LICI AVG
PONT · MAX
TRIB POT · P P a. 268–70
COS · PROCoS
RESP C*ol*
THAMVG

Poulle *rec. de Const.* XXII (1883) p. 353 n. 92.

1130 in columna rep. Timghâd ad arcum.

DDD · NNN
INVICTISSI
MORVM
PRINC*ipu*M
VALENTINI
ANI VALEN a. 367–75
TIS ET GRATI
ANI SEMPER
AVGGG ·

Poulle *rec. de Const.* XXII (1883) p. 355 n. 98.

1131 col. mil. rep. Timghâd iuxta n. 1129.

ex auctoritate
DDD NNN
INVICTISSI
MORVM PRIN
CIPVM VALENTI
NIANI THEODO a. 388–92
SI ET ARCADI SEM
PER AVGGG

Poulle *rec. de Const.* XXII (1883) p. 355 n. 97.

Initio aliquid periisse non traditur.

XXI. CIRTA RVSICADEM (p. 891. 977).

1132 ad n. 10324: Recognovi. Litterae sunt optimae aetatis. — 1 seq. est, ut coniecit Mommsen: VIA · TI
LARCIO · PRISC*o*

Vide supra n. 696.

1133 rep. *dans les fondations de la ferme Ottavi près Bizot, placée dans la cour de la ferme.*

*ex auct*ORTATE
IMP · CAESARIS · TRAIAN
HADRIAN · AVGVST · VIAE
NOVAE · RVSICADENSIS
R · P · CIRTENSIVM · M
CONSTITVT
P · M · VI

Descriptum a Lagler Parquet ed. Poinssot et Demaeght *bull. d'Oran* a. 1882 p. 134 n. 41.

Extrema si recte excepta sunt, sic solve: *m(iliaria) constituit. P(assuum) m(ilia) VI.* Cf. n. 10359 et supra 1079. 1112.

1134 rep. ad fluvium, qui d. Kara-Ali, $1\frac{1}{2}$ chiliom. ab huius fluvii et alterius, cui nomen est Wed Smendû, confluente. Nunc adservatur Smendû in hortis publicis.

IMP CAES
M IVLIVS PHI
LIPPVS PIVS
FELIX INVIC
TVS AVG PONTI
FEX MAXIMVS
TRIBVNICIAE
POTESTATIS
COS P P *p*ROCOS ET
m. iul. PHILI*pp*
VIAM IMBRIBVS
ET VETVSTATE
CONLAPSAM CVM
PONTIBVS RESTITVERVNT
$\overline{\text{XIIII}}$

Descripsi ad lapidem, item ectypum contuli, quod subministravit Goyt, qui edid. *rec. de Const.* XXII (1883) p. 155.

Lapidis fracti partibus duabus nunc calce conglutinatis v. 10 recte legi nequit. Sed qui columnam antehac vidit Goyt testatur et quae ipse recognovi litterarum vestigia confirmant Philippi iunioris nomen sicut ET v. 9 minoribus litteris scriptum et inter vv. 9 et 11 interpolatum esse eadem ratione, quam observamus in VIII, 10299.

1135 rep. ibi ubi n. 1134; nunc Smendû in hortis publicis.

IMP CAESAR
M ANTONI
VS GORDIA
NVS PIVS FE
LIX INVIC
TVS · AVG PON
TIF · MAXI
MVS TRIB PO
TEST $\overline{\text{II}}$ COS
P P PROCONSVL
V*iam* *i*MBRI
BVS ET VETVS
TATE CONLAP
SAM CVM PON
TIBVS RESTITVIT

Descripsi. Goyt *rec. de Const.* XXII (1883) p. 158.

11 litterae quae desiderantur calce tenaci obtectae sunt.

1136 rep. ibi ubi n. 1134; nunc Smendû in hortis publicis.

IMP CAESAR
M ANTONI
VS GORDIA
NVS PIVS FELIX
INVICTVS AVG
PONTIF MAXI
MVS TRIB PO
TEST II COS
P P PROCOS
VIAM IMBRIBVS
ET VETVSTATEM CON sic
LAPSAM CVM ION sic
TIBVS RDICNIT sic

XIIII

Descripsi. Goyt *rec. de Const.* XXII (1883) p. 158.
13 fin. lapicida *restituit* incidere coepit, sed in verbum [*de*]*dicavit* aberravit.

1137 rep. ibi ubi n. 1134; nunc Smendû in hortis publicis.

IMP · CES ·
C · VALERIO · D
IOCLETIANO
INVICTO · PIO
FELICI · AVG
PONTIF · MAX
TRIBV PRO *cos* sic
VIAM

Descripsi diligentissime et ectypum feci. Goyt *rec. de Const.* XXII (1883) p. 154.

1138. 1139 rep. procul dubio ibidem ubi n. 1134 seqq.; nunc adservatur cum superioribus. Litterae sunt admodum rudes.

a — *b in latere opposito:*

a:
galerio uale
RIO MAXI
MINO INVI
CTO PIO FELICI
sic AGVSTO

b:
I L I
O NOB
CAES XIIII

Descripsi.
Maximini Augusti titulum ex Africa adhuc nullum habueramus. [Scilicet Maximinus cum Augustus crearetur a. 308, Africa Maxentio parebat; sed hoc devicto a. 312 et fortasse paullo ante in Africa una cum Constantino et Licinio Maximinus agnitus est (cf. III, 5565. V, 8021*a*. 8060. 8963), idque mansit, donec a. 313 Licinius et Constantinus ei bellum indixerunt. TH. M.] Titulus lateris oppositi, quem post alterum incisum esse litterae docent, ad quemnam spectet, in dubio relinquendum est.

1140 rep. ibi ubi n. 1134 seqq.; nunc Smendû in hortis publicis.

D N
FL · IVLIO
C R I S P I N
O · NOB · C
XIIII

Descripsi et ectypum contuli acceptum a V. Reboud. Goyt *rec. de Const.* XXII (1883) p. 158.

Cf. infra n. 1142 et supra n. 1066.

1141 Smendû in hortis publicis; vide ad n. 1138. 1139.

AV I N
X IIII

Descripsi.

XXI*a*. CALAMA RVSICADEM.

1142 rep. Wed Tûta prope Gelma, *route de Guelma à Philippeville par Jemappes* Reboud.

D · N · FLAVIO
C R I S P
I N O N O
B I L I S I sic
M O C E S sic
A R E

Descripsi ad ectypum acceptum a V. Reboud, qui ed. *bull. crit.* II a. 1882 p. 320 et *rec. de Const.* XXII (1883) p. 54.

2 seq. *Crispinus* pro *Crispo* invenitur etiam supra n. 1140.

XXII. INTER CIRTAM ET MILEV (p. 894).

1143 rep. ad Wed Begrat in fundo Perriguet a Ruffach Constantinam versus vix 3 chiliom. disiuncto.

IMP · CAES · DI
VI · MAGNI · ANTO
NINI · PII · FILIVS · DI
VI · SEVERI · PII · NEPOS
M · AVRELIVS · ANTO*ninus*
PIVS · FELIX · MAXIMVS sic
TRIB · POTEST · BIS · COS *de*
SIGNATVS · TER · P*rocos* a. 219
FELICISSIM*us atque*
INDVL*gentissimus*
princeps uiam cet.

Descripsi et ectypum contuli acceptum a V. Reboud, qui edidit *rec. de Const.* XX (1881) p. 76 n. 134.

6 quadratarius duo vocabula quae sunt *Aug*(*ustus*) *pontif*(*ex*) omisit. Cf. n. 10304.

1144. 1145 rep. ibi ubi n. 1143.

a

imp. caes. DI
VI · SEVERI · PII
N*epo*S · DIVI · ANTO
NINI · MAGNI
PII *filius*
m. aurelius SEVE
RVS A*lexander*
PIVS *FELIX* AVG
pontifex maxi
mus trib. potest
cos. p. p.
XIIII

b

D N VALEN
TINIANO
AVG
XIIII

Descripsi et ectypum contuli acceptum a V. Reboud, qui priorem titulum edid. *rec. de Const.* XX a. 1879—80 p. 75 n. 133.

In titulo priore quae deleta sunt inde a v. 7 locum cesserunt titulo alteri. Numerus integer remansit.

XXV. INTER CIRTAM ET SITIFIM (p. 895).

1146 rep. *à 6 kil. sud de Djemila.*

NEPOT GORDIANO
RVM AVGG NN DVORVM
RESPVBLICA CVICLTANOR
DVME VIAS TOR
RINTIBVS EXHRS
TAS · RESTITVIT
VIII

Exceptum a Mangiavacchi ed. Cagnat *bull. d'Hipp.* fasc. XVIII a. 1883 p. 135.

Cagnat sic restituit: [*Imp. Caes. M. Antonio Gordiano pio fel. Aug. p. p. cos. procos.*] | *nepot*[*i*] *Gordiano*|*rum Augg. nn. d*[*i*]*vorum* | *respublica Cuic*[*u*]*l*[*i*]*tanor(um)* | [*pontes et?*] *vias* [*aq(uae)*] *tor*|*r*[*e*]*ntibus exh*[*au*]*s*|*tas restituit.* | [*X*] *VIII*, sed numerus is mihi non probatur, cum milia viae, de qua ille cogitat, Cirta Sitifim numerentur a Cirta. [Praeterea minus offendit *duorum* quam *divorum*. — 4 vide ne lateant *dumeta*. Th. M.]

XXVI. AD SITIFIM (p. 896).

1147 ad n. 10340: Recognovi. — 4 AZAB. — 13 PRCS = *procos.* — Elementa, de quibus scribit Berbrugger, in ima parte a dextra tam neglegenter incisa sunt, ut certo legere non potuerim. Credo columnam aevo infimo in ecclesia christiana pro pila fuisse et hoc loco nomina sua scripsisse Christianos, qui ecclesiam adibant.

1148 ad n. 10352: Recognovi. 4 fin. VALENTINO AVGG. Itaque quadratarius ex Valente fecit Valentinum, ut supra n. 1140. 1142 invenimus Crispum factum Crispinum, infra n. 1154 Constantem pro Constantio, alibi (IX, 4962), ut monet Mommsenus, Constantium Fabium pro Flavio. Cf. etiam n. 8475 et supra n. 1112, ubi traditur *Flavio Claudio Constantio,* cum requiratur aut *Iulio* pro *Claudio* aut pro cognomine *Constantino,* et supra n. 1070, ubi quod descripseram ex lapide *Fl. Iulio* vereor ne praepropere correxerim.

1149 (= n. 10359) descripsi Setif in hortis publicis.

IMP *caes.* M AVRELIO SE
VEro antoNINO PIO FEL AVG
DIVI *sept.* sEVERI PII ARAB A
DIAB *Part. ma*X BRIT MAX ET IVLIAE
DOMNAE AVG MATR CASTR ET SE
Nat ET PATR FIL DIVI M ANT · PII
GER · SAR NEP DIVI ANT PII PRO
NEP DIVI HAD ADNEP DIVI TRA *sic*
PART ET DIVI NER ABNEP PART
MAX BR GER MAX P MAX TRIB
POT XVIII · IMP III COS IIII P P a. 215
*p*ROCOS R P SITIF NER ANTO
NINIANOR MIL CONSTIT
///

3. 9 nota verborum quae sunt *adnepos, abnepos* usum solito contrarium, pariter atque n. 10340; cf. supra n. 521. — 14 milium numerus effractus est.

XXXII. PROPE AVZIAM ET SVR DJVAB (p. 907).

1150 rep. in parietinis aedificii quadrati *un peu au nord de la route actuelle d'Aumale à Sour Djouab à près d'un kil. d'Aumale.*

IMP CAEs C AVRELIVS
VALERIVS DIOCLETIA
NVS PIVS FELIX INVIC
TVS AVG ET IMP CAES
M AVRELIVS VALERIVS
MAXIMIANVS PIVS
FELIX INVICTVS AVG
ET FLAVIVS VALERI
VS GALERIVS VALE
R*ius* MAXIMIANVS
N*ob*ILISSIMIS CAE a. 293–305
SS AB AVZIA RAPI
DV MPI

Descriptum a Delaporte ed. E. Masqueray *bull. de corr. afric.* a. 1882 p. 15 n. 5. 9 excidit CONSTANTIVS · ET · — 12 seq. cf. supra p. 459.

1151 col. lata m. 0,35, alta 0,50; rep. *dans la ferme Poulot à six kilom. d'Aumale* (Rapidum versus).

IMP CAES C M*e*S
SIO Q TRAIAN*o*
DECIO INVICT*o*
PIO FELICI AVG
ET PONTIF MAX
TRIB P*o*T C*o*S PR*o*
C*o*S
IIII

Ad exemplum et ectypum datum a Choisnet edid. Masqueray *bull. de corr. afric.* a. 1882 p. 221 n. 224.

1 fin. MIS traditur. — 5 ET offendit. — 6 et 7 CS omissa *o* traditur.

XXXIII. AD MEDEAM, MOVZAIAVILLE, BVFARIK, TIPASAM (p. 907).

1152 rep. loco antiquo *à la ferme de Ben Kula, à 3 kil. ouest de Boufarik.* Nunc est Alger in museo.

ΓL CLAUDI
o IVLIANO
INVICTIS
S SEMPER
/ / / / /
au G V *s* T O

Descripsi titulum male habitum.

Fl(avio) Claudi|[o] *Iuliano* | *invictis*|*s(imo) semper* | [*Au*]*gu*[*s*]*to.*

XXXIV. AD ZVCCABAR (p. 908).

1153 col. mil. fragm.; adservatur Alger in aedibus archiepiscopi. Ad Zuccabar revocavit DE LA BLANCHÈRE ex coniectura.

I*m*P CAES C AVI *e*
LIVS VALERIVS
DIOCLETIANVS
PIVS . . . .

Descripsi. De la Blanchère *bull. de corr. afric.* a. 1882 p. 25 n. 11.

XXXV. AD CAESAREAM (p. 908. 978).

1154 col. miliaria alta m. 0,70; Scherschel in museo.

IMP CAES
C AVRELIVS
VAL·DIOCLETINVS
PIVS·FELIX·INVIC*t*
*u*S · AVG · ET
IMP · CAES · M
AVRELIVS
MAXIANVS · PIVS *sic*
FELIX · INVIC*t*
AVG · ET
M FLAVIVS
CONSTANS ET *sic*
GALERIVS
ualerius
maximianus
nobb. caess.

Descripsi et ectypum sumpsi.

1155 rep. *sur un petit plateau à gauche de la route en allant de Cherchel à Gouraya à cinq kilom. de ce village.* Vidi Caesareae apud R. de Chancel.

~~RI~~
T·I MAXIM*o*
HC PIO INVIC
PV TO SEMPER
M
ST AVG

Descripsi.

Parvae litterae, quae cernuntur a sinistra, tituli antiquioris deleti reliquiae sunt. Titulus, qui nunc legitur, spectat opinor ad Constantinum I.

1156 columnae miliariae fragmenta tria, quae reperta prope Scherschel in alveo rivi qui dicitur Wed el-Koas domi suae tenebat R. de Chancel.

a DNIIII
//////
//

b IIVI / PCO
P · P VIIII

c *s*EM
*pe*R · AVG · *s*EM
*p*ER AVG /

Descripsi.

Tertii fragmenti solius lectio certa est.

XXXVI. AD PORTVM MAGNVM (p. 909).

1157 rep. *au nord de la route d'Oran à Mostaganem à 3½ kil. à l'est de St. Leu.*

. . . . . .
. . . . . .
. . . . . .
MIS RESP . . .
PORTV MA
GNO
II

Demaeght *bull. d'Oran* a. 1884 p. 116 n. 359.

1158 rep. inter St. Leu et Port-aux-Poules *à 4400 mètres des ruines de Portus Magnus, au nord de la route d'Oran a Mostaganem* Demaeght. Adservatur Oran in aedibus q. d. *bureau du recrutement.*

IMP · CAES · M .
IVLIO · PHILIPPO ·
INVICTO · PIO · FE
LICI AVG · PONTI
F · MAX · TRIB · PO
TEST · P · P A POR
TV MAG · M · P ·
III

Descripsi. Demaeght *bull. d'Oran* a. 1883 p. 268 n. 115.

1159 rep. *dans un gourbi situé sur le bord de la route d'Oran à Mostaganem à 2300 mètres du point, où gît n. 1158* Demaeght. Nunc est Oran *dans la cour du bureau du recrutement.*

imp. caes. m. aurelio antoni
no pio fel. aug. parthico max
BRITT · MAX · GERMANICO
MAX · PONTIFICI · MAX TR
BVNICIAE POTESTAT XVIIII a. 216
I*mp* III COS · IIII · P · P · PRO
COSVLI · A *Portu mag*
MIL · PASS · IIII

Descripsi. Demaeght *bull. d'Oran* fasc. 4 a. 1883 p. 269 n. 116. Eadem fere atque n. 10456.

1160 rep. *à environ 6 kil. à l'est d'Arzew entre St. Leu et Port-aux-Poules.*

. . . .
*br*ITANNICO · MAX
ADIABENICO · MAX
PONTIF · MAX
. . . .

Demaeght *bull. d'Oran* a. 1883 p. 388 n. 257.

1161 rep. *à 1½ kil. de Mouzaïa les Mines, entre ce point et le col de Mouzaïa, et à 13½ kil. environ N. N. O. de Medéa; déposée dans la salle du bureau du comice agricole à Medéa.*

IMP · CAESARI
L · SEPTIMI SE
VERO PIO PER
TINACI · A/RICI
AZABENSI · PAR
TICO MAXIMO
TRB · VI · IMP · XI a. 198
COS · II · P · P · ET IMP
CAES · M · ANTO
NINO · AVGG ·
ET / / / / / / / /
MP ·
LAMBDIENSES

Prodiit primum in ephemeride Aumalensi *bull. du comice agr., juin* a. 1881; deinde edid. Masqueray *bull. de corr. afric.* a. 1882 p. 18 n. 6 ad ectypum et exempla diversa tria (= *a b c*).

4 AFRICI *bull.* et ex. *c*; ARICI ex. *b*; requiritur ARABICO. — 5 AZAB/EN/ ex. *b*. — 6 MX//AP ex. *a*, MAXIAI ex. *b*. — 11 Getae nomen erasum est. — Corrupta emendare ausus non sum, ut est titulus male scriptus.

Lambdia Λαβδία Ptolemaei IV, 2, 27 esse creditur probabiliter. Eodem revocarim *Rufinum Labdensem*, qui intererat collationi Carthaginiensi cf. Harduinus conc. vol. I p. 1105 *B*. Neque aliunde, si Morcellio credemus, originem traxit *Restitutus Lapidiensis prbt.*, qui occurrit in notitia episcoporum Mauretaniae Caesar. a. 483 sub n. 61. Arabum quoque Lemdiam, quam una cum Djezair beni Mezghanna (= Alger) et Miliana conditam esse a Ziri ibn Menad tradit Ibn Khaldûn (*hist. des Berbères* vers. a Slane 1854 vol. II p. 6), ex antiqua Lambdia nomen traxisse conicit Masqueray l. l. p. 20 seq. et iudicat esse oppidum quod nunc est Medea in ore indigenarum etiamnunc *Lemdîa* appellari solitum.

XXXVII. AD POMARIVM, NVMERVM SVRORVM (p. 909).

1162 Tirès-Mohammed-el-Habîb, *à 5 kil. N.-O. de la station de Tizi* (v. tab. III *F b.*).

D N
IMP · CAES · M · IVL
PHILIPPO · IN
VICTO · PIO · FEL
AVG · PONT · MAX
TRIB · POTEST · a. 244
P · P · AB · AQ · MP
V

Contuli ectypum male factum, quod misit Poinssot, ex meliore edid. Poinssot et Demaeght *bull. d'Oran* a. 1882 p. 49 n. 25.

Caput viae sunt Aquae Sirenses (Hammâm bel Hanefia). Cf. p. 834 et n. 10462.

1163 rep. Hammâm bu Ghara 12 chiliom. a Marnia orientem versus prope fluvium Tafna; nunc *au bureau arabe de Marnia.*

. . . .
. . . .
. . . .
PIVS FEL
AVG · P · P · / M
. . . .
ANTONINI · FI
LIVS · CAES
. . . S CONS ·

Demaeght *bull. d'Oran* a. 1883 p. 388 n. 255.

Titulus denuo conferatur necesse est.

XXXVIII. LOCI INCERTI.

1164 ad n. 10471: Aiûn el-Arba est *à environ 5 kil. de Hr. Kesreïa, à 21 kil. au nord d'Aïn-Beida, sur la rive droite de l'Oued Trouch rec. de Const.* XXII (1883) p. 306.

ADDITAMENTORVM AVCTARIVM.

PARS SECVNDA.

PROVINCIA BYZACENA.

VI*a*. RVSPINA (*Monastîr* sive *Mistîr*).

1165 in opere tessellato lapillis atris et rubris alternantibus singulis versibus; rep. Monastîr inter rudera Ruspinae antiquae (v. p. 11).

a

COFINA LAVRI PLV*r*
A FACIAS ET MELIO
RA EDIF*ice*S SI DEVS PR
O NOBIS *q*VIS CONTRA NOS
..V..S NOMEN DEVS SCIT RO
M s VICTV · I SVIS

b

G E *o* N
FISON
TIGRIS *e*V
FRATES

Descriptum a Ferreux edid. Villefosse *comptes-rendus de l'acad.* XI (1883) p. 189.

a 1 IC OFICINA LAVRI cet. scr. esse coniecit Cagnat l. l. p. 193. — 2 seq. Villefossius confert VIII, 8510*a*: *plura faciatis*, [*me*]*liora dedicetis*; fortasse etiam hic scribendum *d*[*edice*]*s* vel [*d*]*edi*[*ce*]*s*. — 3 seq. cf. n. 2218. — 4 O NoBIS SVIS cet. traditur, corr. Villef. — 5 seq. idem proponit [*c*]*u*[*iu*]*s nomen deus scit*, [*b*]*o*[*tu*]*m s*[*ol*]*vi*[*t c*]*u*[*m*] *suis*, laudans Vogüé *les églises de Terre-Sainte* p. 111 tab. V fig. 3 et titulum Parentinum hunc: *cuius nomen d*(*eu*)*s nuvet pro voto suo f*(*e*)*c*(*it*) *p*(*e*)*d*(*es*) *XIII* (*bull. des antiq. de France* a. 1881 p. 304). Quae formula fortasse repetita est ex Pauli ad Corinthios epistula altera 12, 2. 3. — *b* 1 CEN traditur, restituit Villefosse monens quattuor paradisi fluvios saepe in basilicis et maxime in baptisteriis opere tessellato depictos esse.

1166 in opere tessellato rep. Monastîr una cum superiore.

a

+
BILLA
TICA
VIXIT
ANNIS
XVIII
PLS M
REQVI
EBIT
IN PACE
*di*E VI
KL·IVLI
AS AN
NO XX
VIII

b

VIC
TOR
VIX
IT IN
PACE
ANNI
S XXX
P M
D VIII
K DE
CEM
HIER
IO ET a. 427
ART
ABVRo

Descriptum a Ferreux ed. Villefosse *comptes-rendus de l'acad.* X a. 1883 p. 189.

a 10 LEVI traditur, corr. Villef. — 12 seqq. Quamquam duos titulos aetate non longe distare apparet, a quo capite in priore anni numerentur, non liquet; nam anni Karthaginis (cf. ad n. 5262) huc parum pertinent. [Fortasse intellegitur annus XXVIII Valentiniani III, qui est p. C. 452. TH. M.]

VI. LEPTI MINVS (*Lamta;* C. p. 14).

1167 ad Lamtam ex sepulcreto antiquo christiano R. Cagnat et H. Saladin eruerunt titulos plus minus decem, de quibus unum edidit Saladin *bull. épigr. de la Gaule* III a. 1883 p. 200, iterum uterque *notes d'archéol. Tunisienne* Turon. a. 1884 p. 8. De sepulcrorum titulorumque forma et condicione ibidem haec referunt: p. 8 *La disposition intérieure de la tombe est la suivante: le cadavre, couché sur le dos, les mains ramenées sous le corps, était renfermé dans un sarcophage composé de trois pierres debout, de chaque côté, une à la tête et une aux pieds, qui étaient elles-mêmes recouvertes de deux ou plusieurs dalles de pierres, formant un couvercle de m. 0,08 d'épaisseur. Au-dessus de ce couvercle, sur une épaisseur de m. 0,40, on avait accumulé des pierres noyées dans du mortier; au-dessus de cette couche et sur un béton de m. 0,15 d'épaisseur, reposait la mosaique.* p. 7 seq.: *Toutes ces tombes à l'exception d'une seule — étaient recouvertes d'une décoration en mosaique occupant entièrement la surface du tombeau. Ces mosaiques, tantôt en cubes de verre, tantôt en cubes de marbre, présentent la disposition suivante: en tête, un chrisme entouré soit d'un cercle uni, soit d'une guirlande de feuilles — au-dessous l'inscription funéraire. —*

La largeur moyenne de ces tombes est de m. 0,65 et la longueur de m. 1,85. Titulus editus hic est:

☧ α|ω
MEDDEN
IN PACE VI
XIT ANNI
S XXXV :·:
PLVS MIN
RECESSIT
DIE VIII
IDVS :·:
IANVA
RIAS :·:

XII. *Kairuân* (supra p. 270).

1168 ad C. n. 80: Repetiverunt emendatum de visu Cagnat *comptes-rendus de l'acad.* X, 2 a. 1882 p. 76 et *rapport* II p. 37 n. 37, item descriptum a Montagne Mowat *bull. épigr. de la Gaule* III a. 1883 p. 144 et *bull. des Antiq. de France* XLII a. 1881 p. 289. — 3 . . . *abnepoti*S DIVI TRAIANI AD-NEP*otis* DIVI NERVAE ADNEPOTIS.

1169 rep. Kairuân, *a* ad portam domus privatae, *b* in moenium turri quadrata.

a
LOC · VII ///// S

b
CXI · LI

Descriptos a Montagne ed. Mowat *bull. épigr. de la Gaule* III a. 1883 p. 144. Ad amphitheatri sedes refert hos titulos qui edidit.

XXII*a*. GEMELLAE (*Hr. Sidi Aïsch;* C. p. 28).

1170 ad n. 10006: Gazzera sumpsit a comite de Filippini, cuius commentarios de itinere per regnum Tunetanum facto a. 1829 adservatos manu scriptos in bibliotheca regia Taurinensi Mommseni causa excussit Vincentius Promis. Is f. 176^v hunc titulum refert, quem repperit d. 3 Apr. a. 1829 iter faciens a Sbitla Capsam: *je m'écartai en voiture ce jour pour visiter les ruines de Madassuna e Torbalta* (vel *Torbatta*)*; les premières ne m'offrirent aucune chose à remarquer, et dans les autres je vis le reste d'un aqueduc, quelques citernes et des morceaux de grosses pierres, parmi lesquelles j'arrivai à déchiffrer sur un piédestal de colonne l'inscription.* Madassuna cum eadem esse videatur, quam in mappa quadam Gallica repperi sub nomine Megassunet sitam inter Theleptem et Capsam, Torbattam ibidem fere esse conieci itaque ad Gemellas titulum revocavi dubitans. Legit Filippinius 2 PIPLABILIAE — 3 TAS pro TA — 5—6 KA|RISSIMAE.

XXX. AMMAEDARA (*Heidra;* supra p. 273).

1171 (= 357). Exemplum Cagnati Mommseno misit Tissot. In C. primi duo versus editi sunt.

M · CORNELIVM PROCV
LEIANVM CORNELI ROGATI
ANI EQ R FILIVM EQ R SACER
DOTALEM P · A · V · OB STV
DIA MORES MODESTI
AM ET OBSEQVIA ERGA
CIVES SVOS SPLENDI
DISSIMVS ORDO DE
CRETO SVO STATVAE
HONORE CVMVIA
VIT
L D D D

3 seq. *sacerdotalem p(rovinciae) A(fricae) v(eteris):* sic legi debere cum Tissotio convenit Mommseno. Ergo etiam in paganorum rebus sacris eadem Africae veteris et novae divisio obtinuit, quam deinde christiani continuaverunt.

1172 ad n. 462: ex abaco alterius columnae olim iuxta illam positae, cuius abacus habet verba a Wilmannsio descripta, haec verba exceperunt Cagnat et Saladin *notes d'archéol. Tunis.* p. 20 cum istis cohaerentia:

HOMINIB
BONE BOLV
MTATIS

Eadem descripsit Clément *bull. d'Oran* a. 1884 p. 216.

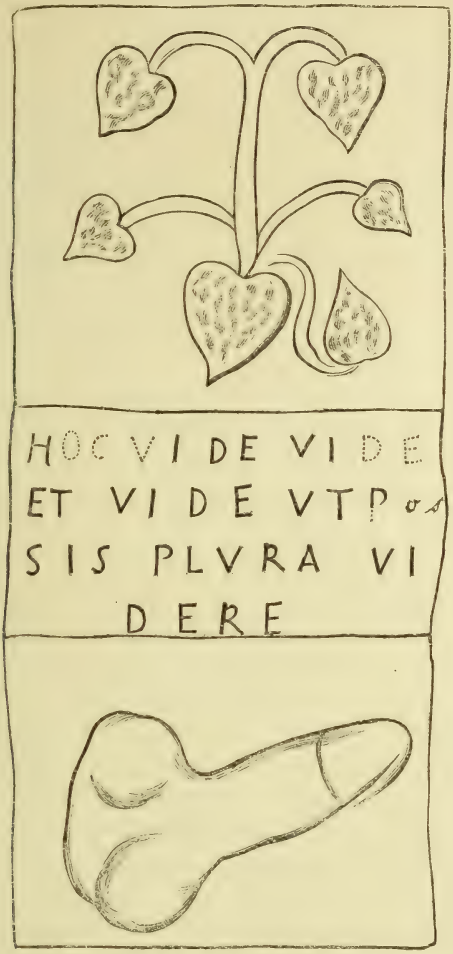
XXXII. *Thala* (C. p. 69. 927).

1173 in lapide alto m. 1,09, lato 0,52, crasso 0,30; rep. Thala, in hospitio Arabico, ubi liminis loco est.

(*Textum vide pag. seq.*)

Descripsi et ectypum sumpsi.

Ad oculi maligni fascinum arcendum hanc tabulam destinatam fuisse credo. Etenim qui visu effascinare pollet, fascinum illic exsculptum cernere iubetur, scilicet ut eius adspectu perturbetur. Cf. O. Jahn *Ber. der Sächs. Gesellsch.* VII a. 1855 p. 57. 66 seqq. Planta autem supra titulum depicta qualis sit et quae ei cum illa superstitione intercedat necessitudo, explicare nescio.

XXXVI. MACTARIS (*Hr. Makter;* supra p. 275).

1174 in basi alta m. 0,75, lata 0,45, litt. 0,05; rep. Mactari a Letaille.

(*Textum vide pag. seq.*)

Exscripsi ex ectypo Mommseno misso a Tissotio, ad cuius exemplum editus est *bull. d'Oran* a. 1884 p. 212 n. 483.

1 oppidi nomen hic titulus primus certo praebuit.

p. septimio getae nobilis-
simo caesari aug
IMP CAES L · SEPTIMI · SEVERI
PII PERTINACIS AVG ARAB
ADIAB PART MAX FORTISSI
MI FELICISSIMI PONT MAX
TRIB POTEST VII IMP XI COS II a. 198
P P PROCOS F*il*
IMP CAES M AVRELI ANTONINI AVG
TRIB POTEST II PROCOS *fratri*
DIVI M ANTONINI PII GER SARM
nep. DIVI ANTONINI PII PR*onep.*
DIVI HADRIANI A*bnep.* DIVI TRAIA
NI PART ET DIVI NERVAE A*dnep.* COL AE
LIA AVRELIA MACTARIS DD PP

1175 Macter.

C · SEXTIO · C · F · PAPIR*ia*
MARTIALI · TRIB · MIL · LEGIONIS · I*iii*
SCYTHICAE · PROC · AVG · AB · ACTIS · VRBIS · P*roc*
AVG · INTER · MANCIP · XL · GALLIARVM · ET · NE
GOTIANTIS PROC · MACEDONIAE · QVI
OB MEMORIAM · T · SEXTI · ALEXANDRI
FRATRIS SVI · INLATIS · HS L · MIL · REI PVB
CL · SVAE MACTARITANAE · EPVLATICIVM EX
VSVRIS CVRIALIBVS DIE NATALI FRATRIS SVI
QVODANNIS DARI IVSSIT OB QVAM LIBERALITATE
EIVS STATVAM VNIVERSAE CVRIAE DD PEC SVA POSVER

Contuli ectypum, quod Mommseno misit Tissot. Versus 7—11 eosque imperfectos ad exemplum et ectypum accepta a Letaille ed. Tissot *rapport IV, comptes-rendus de l'acad.* a. 1884 p. 69; integrum titulum H. de Villefosse *revue critique* d. 7 Iul. a. 1884 ad exemplum eiusdem Letaillii.

C. Sextio C. f. Papir[*ia*] *Martiali trib*(*uno*) *mil*(*itum*) *legionis I*[*III*] *Scythicae, proc*(*uratori*) *Aug*(*usti*) *ab actis urbis, p*[*roc*(*uratori*)] *Aug*(*usti*) *inter mancip*(*es quadragesimae*) *Galliarum et negotiant*[*e*]*s, proc*(*uratori*) *Macedoniae, qui ob memoriam T. Sexti Alexandri fratris sui inlatis* (*sestertium*) *L mil*(*ibus*) *rei pub*(*licae*) *col*(*oniae*) *suae Mactaritanae epulaticium ex usuris curialibus die natali fratris sui quodannis dari iussit, ob quam liberalitate*(*m*) *eius statuam universae curiae d*(*ecreto*) *d*(*ecurionum*) *pec*(*unia*) *sua posuer*(*unt*). — [Novum est officium procuratoris ab actis urbis; unde cum sic sine dubio significentur acta publica (*diurna urbis acta:* Tacitus ann. 13, 31; *acta urbis:* vita Commodi 15, vita Alexandri 6), iam apparet curam eorum gessisse procuratorem Augusti ordinis equestris. Liberti Augustorum *ab actis* (C. VI,

8674) et adiutor ab actis (VI, 8695) sub eo videntur eandem rem curavisse. — Item procuratorem quadragesimae Galliarum ex hoc titulo intellegimus iudicavisse inter mancipes et negotiatores, id quod magni momenti est ad universam vectigalium administrationem recte intellegendam. Th. M.]

XXXVIII. *Hr. el-Hammâm* (C. p. 86).

1176 (= 696) exscripsi ex ectypo, quod Mommseno misit Tissot. Edidit etiam Poinssot *bull. d'Oran* a. 1884 p. 257 n. 566.

QVI TAVROS VALIDISQ·
feri RE LACERTIS ❦
SABINVS ERAT CVI
e MINVS ICTVM ❦
/MATVS MVTILATA
!RE CAVDA ❦
I NANS STYGIAS MI
ser VM DIMISIT AD VMBRAS ❦
infeli X IVVENIS MVNERE DECO
r \TE SVPPREMO ❦ sic
ti GIMMA TE GENVIT TENET
IIHGIBBA SEPVLTVM ❦

11 significatur Tigimma; episcopi duo Tigimmenses partium adversarum adfuerunt in concilio Carthaginiensi (cf. Harduinus coll. conc. 1, 1086 *A. B*). — 12 in. . . . Poinssot; tres primae litterae dubiae. Quodnam oppidum intellegatur, nescio; de Gibba Numidiae (v. C. p. 439) vix recte cogitabitur.

XXXVIII *a*. VZAPPA (*Ksur Abd el-Melek;* supra p. 278).

1177 incisus Uzappae in viva rupe inter septentrionem et occidentem ab oppido.

deae protome inter
duas columnas

BELLONAE SACRVM
/ / / / / / / / / / / / / /

Poinssot *bull. d'Oran* a. 1884 p. 232 n. 518.

1178 in lapide alto m. 0,70, lato 0,60, litt. 0,12—0,06; rep. Ksur Abd el Melek.

IVNONI
AVG
SAC
L VIBIVS LATINIANVS
//////ΛG/V//////////////

Poinssot *bull. d'Oran* a. 1884 p. 232 n. 517.

1179 Bordj Abd el-Melek.

IMP · CAES · L · AVRELI
O · VERO · AVG · ARME
NIACO · DIVI · ANTO
NINI · FIL · DIVI · HA
DRIANI · NEP · DIVI
TRAIANI · PARTHI
CI · PRONEP · DIVI
NERVAE · ABNEP
P · M · TRIB · POT//
IMP · $\overline{III}$ · COS · $\overline{II}$ a. 163–165
P · P · D · D · P · P

Espérandieu *comptes-rendus de l'acad. d'Hipp.* a. 1883 VIII p. 12; Poinssot *bull. d'Oran* a. 1884 p. 231 n. 516.

1 L · om. — 9. 10 TRIB · POT | IMP · $\overline{II}$ Esp.

1180 Bordj Abd el-Melek.

DIVO ANTONINO PIO
PATRI IMP CAES M AVRELI
COMMODI ANTO
NINI AVG GERM SAR
MAT PONT MAX TRIB
POT $\overline{V}$ IMP $\overline{IIII}$ COS a. 180
$\overline{III}$ P P · D D · P P

Espérandieu *comptes-rendus de l'acad. d'Hipp.* a. 1883 VIII p. 12; Poinssot *bull. d'Oran* a. 1884 p. 231 n. 515.

2 AVR — 6 POT $\overline{VI}$ IMP $\overline{VI}$ — 7 fin. P P om. Esp.

1181 in lapide alto m. 1,29, lato 0,57, litt. 0,06; rep. Bordj Abd el-Melek.

IMP CAES
M AVRELIO
PROBO PIO
FELICI AVG
PONTIFICI
MAXIMO GER
MANICO MA
XIMO TRIBV
NICIAE POT/
P P. COS $\overline{III}$/

Espérandieu *comptes-rendus de l'acad. d'Hipp.* a. 1883 VIII p. 11; Poinssot *bull. d'Oran* a. 1884 p. 232 n. 519.

9. 10 POT | P P . . . . Esp.

1182 in lapide alto m. 1,05, lato 0,59, litt. 0,06; rep. Bordj Abd el-Melek.

SEX ANICIO FA
V TO PAVLINI
ANO C I PATRO
NO PATRONI
ORDO VITA
IS V PEN
AIVAM
CERE CV
IT IDEMQ
EDICAVIT

Espérandieu *comptes-rendus de l'acad. d'Hipp.* a. 1883 VIII p. 11; descriptum a Bodier Cagnat *bull. d'Oran* a. 1884 p. 310.

1 ANICI Esp. — 2 in. VTRO Bod. — PAVLIN Esp. — 3 ANO C PA I RO — 4 N/////ATRONE — 5 fin. VIRA — 6 EN Bod. — 7 VAM Esp. — 8 CERE OV Bod. Sic est titulus redintegrandus: *Sex. Anicio Fa*|*u*[*s*]*to Paulini*|*ano c*(*larissimo*) [*v*(*iro*)] — vel *i*(*uveni*) — *patro*|*no patroni* | *ordo* [*ci*]*vita*|[*t*]*is U*[*zap*]-*pen*|[*sis st*]*atuam* | [*p. p. fa*]*cere cu*|[*rav*]*it idemq.* | [*d*]*edicavit.* — 3 seq. [Si vera est lectio *patrono patroni,* fortasse liberto cuidam Fausti patrono cooptato, scilicet natalibus restitutis et equo publico concesso, Uzappenses et huic et patrono eius statuam dedicarunt. Th. M.]

1183 in lapide alto m. 1,10, lato 0,48, litt. 0,06; rep. Ksur Abd el-Melek *dans la cour intérieure du bordj.*

C VALERIO GALLIA
NO HONORATIANO
//P · PATRONO
*o*B HONOREM EIVS /
/////S · ET VALERI/
GALLIAN/ ///LI ROGA
TIANI P*atri*S EIVS
PA*troni*
*o*RDO M*unicipi uzapp*
ENSIS STATVAM
IDEMQ DEDICAVIT

Poinssot *bull. d'Oran* a. 1884 p. 233 n. 520.

3 in. fortasse [*v*(*iro*)] *p*(*erfectissimo*).

1184 rep. Bordj Abd el-Melek ad arcum.

CIVITVM ERGA S ET HONOREM FL P P CONLATVM IVD/ANDO

Espérandieu *comptes-rendus de l'acad. d'Hipp.* a. 1883 VIII p. 13.

. . . [*ob benivolentiam*] *civ*[*i*]*um erga s*[*e*] *et honorem fl*(*amoni*) *p*(*er*)*p*(*etui*) *conlatum . . . .* Extrema non assequor.

1185 rep. prope Ksur Abd el-Melek in sepulcreto Romano q. d. Karrûba in collibus septentrionem et occidentem versus ab oppido.

D · M · S
ROGATIA
BARICIS
ADVDDAE
FILI · FILIAE
P · V · A
LXV · H S E

Poinssot *bull. d'Oran* a. 1884 p. 237 n. 536.

XXXVIIII. CHVSIRA (*Kissera;* supra p. 278).

1186 in lapide alto m. 0,30, lato 0,40, litt. 0,04; rep. Kissera in aedium pariete.

MINI ◊ SATVRNI PR*op*
TER ◊ COMMODVM ◊ PO
PVLI ◊ S ◊ P ◊ F ◊ IDEMQ · DED
DECVRIO ◊ COL ◊ THELEPTHE
*ae*DIL ◊ Q ◊ II VIRALIS

Poinssot *bull. d'Oran* a. 1884 p. 226 n. 508.

Fortasse [*aedem do*]*mini Saturni pr*[*op*]*ter commodum populi* cet.

1187 in lapide alto m. 0,40, lato 0,70, litt. 0,04; rep. Kissera in aedium quarundam pariete.

II EX NICII ΔOM
SIMA XPO ʟVMINE
IVSTITIAE / ΔECORATA MA
GISTRO RECIPITV/ NOS ET M
OS QVIBVS /////ERI//S S
CVRA MERITA *r*E Δ Δ E T

Exscripsi ex ectypo subministrato ab I. Poinssot, qui edid. *bull. d'Oran* a. 1884 p. 226.

2 seqq. fortasse sic legendi sunt: .... *dom*(*ina*) [*karis*]*sima* (*Christo*), *lumine iustitiae decorata magistro recipitu*[*r*] ..

XL. AVVLA? (C. p. 89).

Ruderibus, quae Wilmannsio vocantur Hr. el-Khîma, Poinssot *bull. d'Oran* a. 1884 p. 89 seq. dicit potius nomen esse Hr. Fûm el-Afrît vel Hr. Sidi Amara, contra nomen Hr. el-Khîma non inhaerere nisi mausoleo illinc metris 500 disiuncto meridiem versus (= C. n. 735).

1188 (= n. 712) in lapidibus duobus, qui videntur eiusdem monumenti fuisse, altero (= VIII, 712) lato m. 2,0, alto 0,28, altero lato m. 1,10, alto 0,35, litt. 0,08; rep. Hr. Fûm el-Afrît in parietinis templi vicinis castello Byzantio.

a	*b*
C PRINCIPVM IVVENTVTIS P C	IVNONIS QVOD FIRMI AMI
VA PROVISIONE VNA CVM ABSIDE S P P P	ONSVMMAVERVNT ET DEDIC

Poinssot *bull. d'Oran* a. 1884 p. 95 n. 332 et 331.

a 2 fin. num recte tradatur dubito.

[*Pro salute* . . . .]*c. principum iuventutis P. C*[. . . . . *et* . . . . . *templum*] *Iunonis quod Firmi Am*[*pliati liberalitate incohatum erat* . . . . . *s*]*ua provisione una cum abside* [? . . . . . *c*]*onsummaverunt et dedic*[*averunt*].

1189 in fragmentis duobus altis m. 0,40, latis uno m. 0,50, altero 0,90, litt. 0,10; rep. Hr. Fûm el-Afrît *dans le mur d'un gourbi.*

*pro salute imp. caes. l. septimi se*VERI PII PERTINAC*is* AVG ARAB ADIAB PARTH MAX
pont. max. trib. pot. . . imp. . . cos. . . p. p. procos. et m. aure- ||
*li antonini caes. principis iuue*NTVTIS *et p. septimi getae caesar.* ET IVLIAE
Domnae augustae matris castrorum nomen dedicantis ||
o . . . . *ex summa hono*RARIA ET SVPER*ad*IECTA PEC QVANTA AD CONSVMM*andum*
. . . . *opus fuit a solo extruxit idemq. dedic.* ||

Poinssot *bull. d'Oran* a. 1884 p. 96 n. 336 et 337.

1190 (= 613) in lapide lato m. 2,50, alto 0,40, litt. 0,10—0,12; rep. Hr. Fûm el-Afrît.

*matri*S AVG *et* CASTRORVM
*columni*S EXORNAVIT

Poinssot *bull. d'Oran* a. 1884 p. 95 n. 333, qui recte iudicat quae traduntur n. 713: ATRIS CASTRO et CASTRVM EXORNAVI eiusdem fragmenti apographa esse male facta.

1191 Hr. el-Khîma.

D M S
L BAEBIVS
BARBARVS
STVDENS KAR
THAGINI DE
FVNCTVS
V A XX M · VII
H · S · E

Poinssot *bull. d'Oran* a. 1884 p. 90 n. 326.

[*Iuris studiosus* similiter reperitur C. III, 2936. X, 569, Wilmanns n. 2470, item supra n. 776; *studens* ita nude positum in aliis titulis praeterea haud scio an non inveniatur. Th. M.]

1192 Hr. el-Khîma.

D M S
M · FABIVS R*e*
STVTVS MEDICVS
HOMO BONVS
PIE · VIX · ANNIS
LXII M III
H S E

Poinssot *bull. d'Oran* a. 1884 p. 90 n. 325.
2 RI traditur.

XL*a*. *Hr. Sidi Marsched.*

1193 in lapide alto m. 0,80, lato 0,60, litt. 0,04; rep. in ruderibus sitis in angustiis q. d. Khanget ez-Zeliga in utraque ripa rivi Wed Sukra in colle, cuius in cacumine exstructum est sanctuarium Sidi Marsched.

IOVI · CONSERVATORI
AVGG · SAC
PRO SALVTE IMP · CAES L SEPTIMI
SEVERI PII PERTINACIS AVG · ARAB
ici ADIABENICI PARTHICI P · M ·
trib. POT /// COS $\overline{\mathrm{III}}$ P · P · ET *m. au*RE
*li antonini aug. pii feli*CIS
////////////////////////// ET
|*p. septimi getae*| / / / / / / / / / / / /
/////////////////////////////
///////////////////// *m*ATRIS
augusti et caesaris et castrorum cet.

Poinssot *bull. d'Oran* a. 1884 p. 248 n. 559.

XLI. CIVITAS MVZVCENSIS (*Hr. Bessera;* supra p. 279).

1194 in lapide alto 0,95, lato 0,50, litt. 0,06; rep. Hr. Besra.

IMP · CAES · M · AVRELI · AN
TONINI · AVG · P · P · FILIO · CI
VITAS MVZVCENSIS
P ɒ

Repertum a Letaille edid. Poinssot *bull. d'Oran* a. 1884 p. 87 n. 321. Meminit tituli Tissot *troisième rapport* p. 13.
Commodi est.

XLII. LIMISA (*Hr. Aïn-Lemsa;* supra p. 279).

Haec rudera Poinssotio appellantur Hr. Budja.

1195 in lapide lato m. 1,10, alto 0,40, litt. 0,09—0,07; rep. Hr. Budja ibi ubi n. 1196 et 1201.

M E R C V R I O *sacrum*
*pro salu*T E IMP CAES *m. aureli seueri*
*antoni*NI *pii aug. b*RITT*annici max. germanici*
max. cet.

Poinssot *bull. d'Oran* a. 1884 p. 84 n. 306.

1196 in lapide lato m. 1,55, alto 0,50, litt. 0,07; rep. Hr. Budja sub n. 1201.

. . . . . RES / / / TEMPLI / / C / / / LO . . . . .
. . . . . ANI · PROCOS · C V · AEDEM . . . . .
*uetust*ATE DILAPSAM DE SVO RES*tituit*

Poinssot *bull. d'Oran* a. 1884 p. 84 n. 305.

1197 in lapide alto m. 0,40, lato 1,40, litt. 0,06; Hr. Budja in opere positus in turri castelli quae est inter septentrionem et occidentem, maximam partem sub muro latitans.

*diui hadriani pron. diui traia*NI · PART · ABNEP · DIVI · NER*uae adnep. ar ab.*
*au g. arab. adia*B · PART · MAX · F · DIVI · M · ANTONINI · PII · NEP · DIVI · AN*tonini pii prone p.*
p. se ptimi getae nobilissimi caes. et iuliae augustae matris aug. et CAS*troru m*
/ NATI · EX
*p e*CVNI*a sua faciendum curauit idem*QVE · DEDICAVIT CVM · SEXTILIA · P

Poinssot *bull. d'Oran* a. 1884 p. 85 n. 307.

Est Septimi Severi et domus eius. — 3 lituram significavi ex coniectura. — 5 in. ICVNI traditur.

1198 in lapide lato m. 2,10, alto 0,50, litt. 0,095; Hr. Budja in moenibus castelli inter meridiem et occidentem.

PRO SALVTE · IMP CAES M A*ureli*
P · MVMMIV*s* / / / / P / / NIN

Poinssot *bull. d'Oran* a. 1884 p. 85 n. 309.

2 fin. est, puto, *P. Mummiu*[*s* / *f. Satur*]*nin*[*us.* — Cf. infra n. 1200.

1199 in fragmentis duobus Hr. Budja in turri castelli, quae est inter meridiem et occidentem, in alto positis; litt. c. fere 10.

a

PERTINACIS
NC//IS AVG O
RE PATRI

b

*m*AXIMI · TRIB · PO*test.*
*m*atri*S* · CASTR*orum*
///VP /// CAE

Poinssot *bull. d'Oran* a. 1884 p. 85 n. 311 et 310.

Coniunxi fragmenta duo dubitans; supplementa addere nolui, quia lectio nondum satis stabilita videtur.

1200 in lapide lato m. 0,60, alto 0,40, litt. 0,10; rep. Hr. Budja in castello septentrionem versus.

*tribunicia*E · POTES*tatis*
/M · FECIT
*dedicau*IT P · MVM*mius*

Poinssot *bull. d'Oran* a. 1884 p. 85 n. 308.

3 cf. supra n. 1198.

1201 in lapide lato m. 1,20, alto 0,50, litt. 0,10—0,09; Hr. Budja in muro turris occidentalis.

*potestat*IS · COS · $\overline{\text{IIII}}$ · P · P ·
FVRNIS · OB · EXCV*sationem*
M · PRONAVM · EX · HS $\overline{\text{VI}}$ *m. n.*
EX LIBERALITATE · SVA

Poinssot *bull. d'Oran* a. 1884 p. 83 seq. n. 304.

Qui se excusarat ab honore oblato, nihilominus propter eum dedicationem fecisse videtur. — 1 est fortasse *Antonini Severi f.* — 2 in. *Furni* est puto nomen oppidi nominati n. 10609, ubi is qui hoc opus fecit iure incolatus magistratu aliquo functus erat.

XLIII. COLONIA AELIA HADRIANA AVG. ZAMA REGIA
(*Sidi Amor Djedîdi;* supra p. 280).

1202 in ara alta m. 1,0, lata 0,50, litt. 0,06; rep. Sidi Amor Djedîdi.

APOLLINI
AVG
P · FV*nda*NI
RO*gat*IA
NVS ET FE
LIX

Poinssot *bull. d'Oran* a. 1884 p. 80 n. 300.

Alterum titulum a Fundanio quodam Apollini dedicatum habes sub n. 858.

1203 in basi alta m. 1,0, lata 0,50, litt. 0,06; rep. Sidi Amor Djedîdi.

Q IVLIO MAXIMO
DEMETRIANO · E · M · V
FISC · ADV · XL GALLIARV*m*
PROC · XX · HEREDITATIVM
PER · VMBR*iam* ET · TVSCI
AM · PRA*ef.* VEH*icu*LOR
PER D*e*LG*ic*AM ET DVAS
G*e*RMAN · SINGVLARIS IN
TEGRITATIS · VIRO · PAT · PVB
L MVNATIVS · SATVRNINVS ·
*a*VVNCVLO LOCO AB OR
*din*E IMPETRATO · S · P · P ·

Contuli ectypum missum a Poinssotio, qui edid. *bull. d'Oran* a. 1884 p. 77 n. 296.

2 *e(gregiae) m(emoriae) v(iro).* — 6 seqq. cf. O. Hirschfeld *die kaiserl. Verwaltungsbeamten* p. 100 seqq.

1204 in basi superne fracta alta m. 0,70, lata 0,40, litt. 0,08; rep. Sidi Amor Djedîdi.

/ / CVI CVM ORDO OB MERI
ta MAIORVM EIVS ET INDO
*le*M POMPONI MARTIALIS
*oc*TAVIANI FILI EIVS STATV
am DE PVBLICO PONENDAM DE
*c*REVISSET · IPSA PECVNIA REI
*p*VBLICAE REMISISSET LOCO AB
*ordine imp*ETRATO DE SVO P ·

Poinssot *bull. d'Oran* a. 1884 p. 79 n. 299.

XLIV. INCERTA (supra p. 281).

1205 ad add. n. 290. Hr. Zaâtli prope abesse a Feriana, ut titulus supra relatus n. 290 attribuendus sit vel Theleptensibus (cap. XXI) vel eis, qui inter Theleptem et Cillium reperti sunt (cap. XXII), iam docemur a Cagnato et Saladino *notes d'archéol. Tunisienne Tours* a. 1884 p. 18, ubi etiam idem ille titulus repetitur in versibus duobus extremis emendatus ita:

VNIVIRA VNICVBA TOTIVS INDVSTRIAE ET FIDEI
MATRONA VIXIT ANNIS N LIII MENSIBVS N V DIEBVS TRIBVS

PARS TERTIA.

PROVINCIA PROCONSVLARIS.

MVNICIPIVM MVZVENSE (*Hr. Khaschnûn;* supra p. 282).

1206 in ara fracta alta m. 0,70, lata 0,60, litt. 0,06 — 0,04; rep. Hr. Khaschnûn.

APOLLINI · AVGVS
TO · SACR
AEDEM · QVAM · C · CLODIVS · SATVR
NINVS · DVPLICATA · SVMMA · HONO
RARIA · DECVRIONATVS · SVI · ET · CLO
DI · CELERIS · FRATRIS · SVI · A · SOLO
STRVENDAM · ET · PERFICIENDAM
PROMISERAT · CLODIA · MACRI
NA C/ NEPTIS EIVS · SVPER SS VI MIL
CCCC N I *?illi summ*AE HONORARIAE
ADIECTIS AD
SS V MIL ETSI S
MIL · N · A SOLO ///AIIE
PERFECER///// RIHI
SION /////////I/IIIR
VI //////////

Contuli ectypum fragmenti inferioris missum a Poinssotio, qui ed. *bull. d'Oran* a. 1884 p. 72 seq. n. 276.

1207 in fragmento basis lato et crasso m. 1,10, alto 0,40, litt. 0,08 — 0,07; rep. Hr. Khaschnûn *à l'angle nord-est de la citadelle.*

GENIO · CIVITATIS · AVG · SACR
PRO · SALVTE · IMP · CAES · ANTONI
NI *aug.* PII LIBERORVMQ EIVS ·

Contuli ectypum missum a Poinssotio, qui ed. *bull. d'Oran* a. 1884 p. 73 n. 277.

1208 in lapide alto m. 1,40, lato 0,70, litt. 0,05; rep. Hr. Khaschnûn.

INVICTISSIMO AT
QVE INDVLGENTIS
SIMO PRINCIPI
IMP CAES
////// INVIC//
TO ORDO MVN MVZ
DEVOTVS NVM MAIES
TATIQVE EIVS
D D P P

Contuli ectypum male factum missum a Poinssotio, qui ed. *bull. d'Oran* a. 1884 p. 74 n. 280.

Repetivi omnia, ut dedit Poinssot. 5 nomen imperatoris videtur erasum esse; litteras INVIC corruptas puto. — 6 in. in ectypo dispexi aut VS aut *a*VG.

1209 in lapide alto m. 0,70, lato 0,40, litt. 0,02; rep. Hr. Khaschnûn.

D N FLAVIO VALERI
O CONSTANTIO IN 'sic'
INVICTO ET NOBILISSI
MO · CAES ORDO MV
N · MVZ DEVOTVS
NVMINI MAIES
TATIQ EIVS D D P P

Poinssot *bull. d'Oran* a. 1884 p. 74 n. 279.

1210 in fragmentis duobus latis m. 1,20, altis 0,55, litt. 0,08; rep. Hr. Khaschnûn.

M CLODIO · M · FIL · QVIR · FA*us*TO SECV*ndo* . . . .
PARATIONEM FRVMENTI E*x* PROVI*ncia* . . . . . .
MAVRORVM · IN · EXPEDITIONE/ II / IP . . . .
VEXILLO · ET·HASTA·P*u*RA DONATO ET / *clodio* / *f.*
QVIR·SECVNDO·IVCVNDIANO·EQ·R·ET·PA*trono mun. d. d. p. p.*

Exscripsi ex ectypo misso a Poinssotio, qui ed. *bull. d'Oran* a. 1884 p. 72 n. 275.

2 IN PROVI Poinssot; mihi in ectypo videbatur esse EX. [Sic fere videtur fuisse: [*misso ob com*]*parationem frumenti e*[*x*] *provi*[*ncia ad gentes*] *Maurorum, in expeditione* . . . . *vexillo et hasta p*[*u*]*ra donato.* TH. M.]

1211 in lapide lato m. 0,55, alto 0,90, litt. 0,07; rep. Hr. Khaschnûn.

PLAVTIAE EP////
QVAE · OB · HON · FLAM · *p. p.*
AEDEM · A · SOLO C*um*
STATVIS EX HS X // M N
PROMISERAT · PLAV
TI FAVSTVS ET A·VGE
HER AMPL PECVN
PERFECERVNT ·

Poinssot *bull. d'Oran* a. 1884 p. 74 n. 278.

CIVITAS VAZITANA SARRA (*Hr. el-Bez* supra p. 283).

1212 ad add. n. 293. Titulum multo pleniorem edid. Poinssot *bull. d'Oran* a. 1884 p. 242 n. 544. Idem mihi maioris partis ectypa misit, ex quibus quae exscripsi litteris rectis, reliqua obliquis expressi.

*PRO SALVTE · IMP · CAES · DIVI · SEPT*IMI · SEVERi *piI* · ARAB*ici* · ADIABE*nici parthici maximi ger*MANICI · *MAXIMI · FIL · DIVI · M · ANTOn*INI · PII · GERMANICI SARMATICI NEPOT · DIVI · ANTONINI · PII ||
*PRONEPOT · DIVI · HADRIA*NI · ABNEP · DIVI · TRAIANI · PAR*thici et diui neruae adNEPOT* *M · AVRELI* ANTONINI PII FELICIS · PRINCIPIS · IVVENTVTIS AVGVSTI ||
*PARTHICI · MAXIMI · BRITTANNIC*I · MAX · PONT · MAX · TRIB · POTEST · X*u imp. ii cos. iii p. p. et iuliae DOMNAE AVGVSTAE PIAE FELIci*S · MATRIS · AVG · ET · CASTRORVM · ET · SENATVS · TOTIVSQ · DOMVS · DIVINAE || a. 212?
P · OPSTORIVS · SATVRNINVS · FL PP SAC · MERC · CVM · PATRIAE · SVAE · VAZI*tanae sarrae ob honorem flam. p. p. ex HS III M N · AEDEM MERCVRIO s*OBRIO · POLLICITVS · FVISSET · AMPLIATA · LIBERALITATE · EANDEM · AEDEM ||
*CVM · PRONAO . ET · ARA · FECIT · ET · OB DEDi*CAT · AEPVLVM · ET · GYMNASIVM · DED*it* . . . . *C //// Q · OB · HONOREM · XI · PR . AEDEM* . AESCVLAPIO · DEO · PROMISSAM BASSII OFERENT MVLTIPLICATA · PEC · FECIT ||

3 Poinssot exempl. pr. BRITANNICI. — 4 *Mercurio* [*S*]*obrio* cf. in titulo Romano Orelli-Henzen n. 5094 *numularius a Mercurio Sobrio;* deus ita appellabatur, quod 'non vino (ei) supplicabatur' (Paul. p. 296). Nam tantum de illa Verri explicatione verum esse existimo. — 5 quae sunt ante *multiplicata,* prorsus enucleare non potui, sed videtur esse, ut monet Mommsen, *bassi*[*n*] *o*(*f*)*ferent*(*ibus*); cf. n. 1215 v. 5.

1213 in fragmento alto m. 0,35, lato 1,10, litt. 0,08; rep. Hr. el-Bez.

////A/I//E/IC//////////
FL · P · HS · III · MIL · N · AEDEM MERC
HONOREM · XI · PR · AEDEM

Poinssot *bull. d'Oran* a. 1884 p. 244 n. 550.

Pertinet ad alterum exemplum tituli modo relati n. 1212.

1214 in lapide alto m. 0,70, lato 0,60, litt. 0,06; Hr. el-Bez parieti templi immissus sub n. 1216.

DEO HERCVLI
Q · ANIC*ius* ////VS
EQ · R · ARAM · CVM · ORNA
MENTIS · ET · SIGNIS · SVIS
FECIT · IDEMQ · DEDICA
VIT CVM SVIS

Poinssot *bull. d'Oran* p. 243 n. 546.

1215 in lapide alto m. 0,60, lato 1,90, litt. 0,095; rep. Hr. el-Bez.

*SI*GNVM DEI CVM EQVO EX A
*E*X AEDE · VETERE · IN · HANC · AE*DEM*
p. ops? *T*ORI · SATVRNINI · F · C · P
//// *N*ORVM PERMITTENT*e?*
C · V · TRANSTVLIT ET IN BASSI I NP

Exscripsi ex ectypo quod misit Poinssot, qui edid. *bull. d'Oran* a. 1884 p. 243 n. 548. Quae in ectypo non cernebantur, litteris obliquis expressi.

4 PERMITTVNT Poinssot; mihi in ectypo visum est PERMITTENT*e*. — 5 fin. elementum ultimum non est satis certum; BASSIIN Poinssot. — A parte dextra haud pauca desiderantur. Tituli sententia haec fere est: *Signum dei cum equo ex a*[*uro fulgens?*] ... *ex aede vetere in hanc aedem* [*novam, quam ob honorem X pr. P. Ops*]*tori Saturnini f*(*aciendam*) *c*(*uravit*) *P.* [*Opstorius* .... *ordine Vazita*]*norum permittent*[*e* ....] *c. v. transtulit et in bassi inp*[*osuit*] ... Aedes erit Aesculapi cf. n. 1212, 5. — *bassis* scriptum *s* duplici saepius (ut C. X, 5388) occurrere me monet Mommsen.

1216 in lapide alto m. 0,65, lato 0,60, litt. 0,04; rep. Hr. el-Bez templi cuiusdam parieti immissus.

pro salute
imp. caesaris
m. aureli commo
DI ANTONINI AVG
SARMAT ❖ BRITTANN
CIVITAS VAZITANA SAR
RA DECR ❖ DECVR ❖ PEC
PVB ❖ FECIT ET DEDIC
/// MAGG ❖ C ❖ CIN
//// CI*o* ❖ ET · T · SALLV
stio //// PAT ❖ POP
////////// DO ////

Poinssot *bull. d'Oran* a. 1884 p. 242 n. 545.

7 in. ////CI ❖ ET traditur.

1217 in lapide alto m. 0,25, lato 0,35, litt. 0,04; rep. Hr. el-Bez.

D · N · FL · GRA
TIANO · MACX
P · F · VICTORI
SE*mper* *aug.*

Exscripsi ex ectypo, quod misit Poinssot, qui edid. *bull. d'Oran* a. 1884 p. 245 n. 556.

Hr. esch-Schorr (inserendum ante caput VI*a* supra p. 284).

1218 in lapide alto m. 0,40, lato 0,30, litt. 0,02; rep. esch-Schorr ad Silianam prope Gasr el-Hadîd in muro mapalis Arabici.

ob honorem FLAMONI *ex*
*summa h*ONORARIA SS II M N
*promis*ERAT MVLTIPLICATA PEC
unia D D ET OB DEDICATIONEM
SPORTVLAS DECVRIONIB · EISDEM
QVE ET VNIVERSO POPVLO EPV
LVM ET GYMNASIVM DEDIT
ITEMQVE SPECTACVLVM PVGI
LVM ET AVRIGARVM ET LVDO
RVM SCAENICORVM EDIDIT

Contuli ectypum acceptum a Poinssotio, qui edid. *bull. d'Oran* a. 1884 p. 250 n. 560.

2 seq. *h*ONORARIA SVM|*ma* HS /// M N MVLTIPLICATA cet. Poinssot. — Sic fere fuit: [. . *statuam?, quam* | *ob honorem*] *flamoni* [*ex* | *summa h*]*onoraria* (*sestertium*) *II m.* [*n. promis*]*erat, multiplicata* cet.

Inter *Testûr* et *Bu Djelida* (inserendum ante VI*a* supra p. 284).

Situs ruderum, qualis indicatur, convenit ruderibus q. d. Hr. Dermulîa, ubi Tissotius coniecit fuisse antiquam Corevam (cf. supra p. 284). Sed cum ibi hunc titulum frustra quaesiverim, alicubi in vicinia, ubi parietinas inveni multas, eum exceptum esse credo.

1219 rep. *dans une ruine à 10 kil. de Testour sur la route de Bou-Gelida.*

X AVG IMPRINI
SPASIANO
AVG P P FINE
PROVINCIALE
NOVA REIVET
DERIGIT

Missum a Roy Siccensi edid. Cagnat *rapport* II p. 149 n. 244.

Cagnat ita titulum restituere conatus est: [*e*]*x au*[*ctoritate imp.* | *Caes. Ve*]*spasian*[*i*] | *Aug. p. p. fine*[*s*] | *provinci*[*ae*] *A*[*fr*(*icae*)] | *nova*[*e*] *re*[*sti*]*tu*[*ti* | *p*]*er* [*L. Cle . . .*], acute sane, sed audacter.

VI*a*. BISICA (*Hr. el-Biskâ;* supra p. 284).

1220 rep. Biskâ.

M E M O R I A E
M · CAECILI · FELI
CIS MA*r*TIALIS
C · CAE*cili* FELICIS
F V *f*LAM*in. per*P
FILI
DECVRIONES ET
CAEREALES

Exscripsi ex ectypo accepto a Poinssotio, qui edid. *bull. d'Oran* a. 1883 p. 304 n. 162.

5 in. fortasse *e(gregii) v(iri)*. — 8 de Caerealibus vide supra ad n. 583. 587 et infra n. 1264.

XVI. AQVAEDVCTVS CARTHAGINIENSIS (supra p. 293).

1221 rep. *entre le Foum-Karrouba et le Djougar, dans les travaux de l'aqueduc;* nunc el-Mogran.

D M S
M · PICARIO M · MEMO
RIS · FIL · TVRRANIANO
CASTO · RARO CVM VI
XIT VIRO MAGIS
TRO ETIAM IV
RIS QVI LXX AN
NVM AETATIS
EGRESSVS MEA'

Contuli ectypum acceptum a Cagnatio, qui ed. *rapport* II p. 3 n. 1.

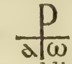
Lapidem infra fractum esse non indicatur. Magistrum iuris adhuc opinor nullum habueramus.

XLI. *Hammâm el-Enf* (*Lîf*) (C. p. 131. 928).

1222 opus tessellatum rep. Hammâm-Lîf in basilicae antiquae parietinis.

SANCTA SYNAGOGA NARON PRO SA
LVTEM SVAM ANCILLA TVA IVLIA
GNAR DE SVO PROPIVM TESELAVIT
ASTERIVS FILIVS RVS
TICI ARCOSINAGOGI
MARGARITA RIDDEI PAR
TEM PORTICI TESSELAVIT
ISTRV — ISTRV
MENTA — MENTA
SERVI TVI — SERVI TVI
NARITANVS — ///MARONI

Bull. épigr. de la Gaule III a. 1883 p. 107 (cf. *comptes-rendus de l'acad.* XI a. 1883 p. 15 et quae animadvertit E. Renan ibid. p. 19).

Repetivi titulum parum perite exceptum ut editus est. — Monogramma christianum et piscem, sed item candelabra septem lucernarum titulo adpicta esse additur *comptes-rendus* l. l. — 1 et 10 hinc sequi videtur ibi, ubi hodie est Hammâm-Lîf, olim fuisse oppidum quoddam Naronitanum. — A. Harnack (Hermae Pastor Lips. 1877 ad mand. XI, 8 imprimis p. 119) et E. Schürer (*die Gemeindeverfassung der Juden in Rom in der Kaiserzeit* Lips. 1879 p. 25 seqq.) cum docuerint testimoniis compositis tam scriptorum quam titulorum *synagogae* et *archisynagogi* vocabula proprie ad Iudaeos pertinentia de Christianis raro usurpata esse et ab ipsis fere repudiata maxime aevo inferiore, hic titulus tam Iudaicis quam Christianis signis signatus non mediocris est momenti.

XLII. CARTHAGO ET VICINIA (supra p. 299).

1223 ad n. 439. [Hinc lucem accipit titulus exceptus a Waddingtonio n. 2493 Zoravae in Trachonitide, scriptus litteris magnis et integer: Πάτρων περίψημά σου. Scilicet maritus uxoris mortem ita dolet, ut significet relictum se esse coniugii partem viliorem et sordes matrimonii. Notus est locus Pauli ad Corinthios 1, 4, 13: ὡς περικαθάρματα τοῦ κόσμου ἐγενήθημεν, πάντων περίψημα ἕως ἄρτι. Th. M.]

1224 ad n. 10529. Salomo Reinach, qui titulum vidit, eum adseverat recens factum esse in urbe Roma saeculo fortasse XVIII.

1225 rep. Carthagine prope portus antiquos.

MERCVRIO
AVG
SACRVM
ARANIA
AMATA
VOT · SOL

Delattre *bull. d'Oran* a. 1884 p. 218 n. 506.
5 indicatur lectionem non esse certam.

1226 rep. Carthagine in foro quod dicitur antiquo.

. . . . *pio*
felici inuicto aug. pont.
max. britt. max. sarm. max.
PERS · MAX · GERM · MAX · TRIB
POTEST II COS II P · P · PROCOS
C · VALERIVS · GALLICANVS · HONO
RATIANVS · V · C · CVR · REIPVBL
KARTHAGINIS · NVMINI
MAIESTATIQ · EIVS · DICA
TISSIMVS

S. Reinach *revue crit.* a. 1884 p. 379 et emendatius *bull. d'Oran* a. 1884 p. 303 n. 586.

Si esset Diocletiani, errarent qui a. demum 288 Persici cognomen eum adsumpsisse statuunt; sed nescio an possit esse unius ex eius collegis.

1227 in basi alta m. 1,42, litt. 0,07; rep. Carthagine 100 circiter metris ab amphitheatri ruderibus (*à la Malga*). Nunc est St. Louis in museo.

palma BELLIS STRENVO palma
OPTIMOQVE CONSILIIS
D N FL VALENTI VICTORI AC
TRIVMFATORI · SEMPER · AVG
IVLIVS FESTVS · V · C ·
PROCONSVLE P · A ·
VICE SACRA COGNOSCENS

Delattre *bull. épigr. de la Gaule* a. 1883 p. 296 n. 244; inde repetitus *bull. d'Oran* a. 1884 p. 220 n. 507.

De Iulio Festo Hymetio proconsule Africae a. fere 366—368 (C. Iust. 3, 16, 1 a. 366; C. Th. 9, 19, 3 a. 367 cf. Ammian. Marcell. 28, 1, 17) vide ad C. VIII, 5336. 10609. VI, 1736.

L. *Mater* et *Hr. el-Khrîb* (C. p. 153).

1228 in lapide alto m. 0,80, lato 1,55, litt. 0,20—0,10; rep. Hr. el-Bîr in valle fluvii Wed Tîn inter Schauwâsch et Mater.

. . . . *imp. c*AES · DIVI · SE*ptimi seueri* cet. . . . .
. . . . . *trai*ANI PARTHICI E*t diui neruae adnep.* . . . .
. . . . *matris a*VG ET CASTRORVM E*t senatus et patriae* . . . .

Rebora *bull. d'Oran* a. 1884 p. 216 n. 498.

L*a*. PROPE VAGAM TVCCABOR VERSVS (C. p. 932).

1229 (= 10566) in lapide magno rep. Hr. Srîu. Nunc adservatur Tunete in museo.

IMP · CAES M AVRELI SEVERI ALEXAND*ri*
ET SENATVS ET *pat*RIAE I IIVS Q · V
ET M CAECILIO MANII I//II DIII /P FILIO II V · Q

Cagnat *rapport* II p. 145 descripsit pleniorem quam Carolus Tissot, cuius exemplum editum est n. 10566.

Est Severi Alexandri et Iuliae Mamaeae. Initio requiritur *beatissimis temporibus* vel simile quid. — 2 fin. *t*[*o*]*tiusqu*(*e*) [*domus divinae*].

L*b*. *Hr. Megaschia.*

Hr. Megaschia sunt rudera sita in clivo septentrionali montis Dj. Djejegua, 8 chil. ab Hr. el-Fuar, 16 chil. a Vaga septentrionem et orientem versus, a sinistra viae antiquae, quae Vaga Mater ducebat. De titulis, quos Vincentius ibi repperit numero sex, hic duos referam.

1230 in fragmento rep. in sanctuario quodam Arabico.

AVG AVG
PVBLICO ORDINIS CONCESSV MVLTI

Vincent *bull. de l'acad. d'Hipp.* XIX a. 1884 n. 27.

Titulus duobus numinibus Augustis dedicatus erat.

1231 rep. Hr. Megaschia.

HEC TITVLVS
NI NR INMINE
IOSTROS IN
OSTIS DNO IVBA
CASTRV PERFEC

Exscripsi ex ectypo accepto ab A. Papier, qui edid. una cum Vincentio *bull. de l'acad. d'Hipp.* XIX p. 45.

2 litterae nexae ante INMINE quaenam sint parum liquet; fortasse *at* vel *rat*. — Totum titulum Mommsenus ita fere ait non fuisse, sed esse potuisse: [*Ubi factus est*] *hec* (= *hic*) *titulus* | [*iussu*] . . . . . *ani*, *at* (?) *inmine*|*bant antea in*] *nostros in*|[*eluctabiles*] *hostes d*(*omi*)*no Iuba* | [*regnante Mauri*, *ibi*] *castru*(*m*) *perfec*|[*tum est* . . . . .] — Titulum esse quinti fere saeculi et litterarum species docet et forma *hec* pro *hic* apud infimi aevi scriptores obvia.

L c. *Hr. Ramdam.*

Rudera dicta Hr. Ramdam sunt in ripa sinistra fluminis Bagerat, chiliom. circiter quinque ab Hr. Megaschia, 21 a Vaga inter septentrionem et orientem, prope sanctuarium (*Kubba*) Sidi-Amer et castellum (*bordj*) Ramdam ben Aschûr.

1232 rep. Hr. Ramdam.

D I I S M A V R I S
FVDINA · VACVRTVM · VARSIS

Exscripsi ex ectypo mihi misso ab A. Papier. Vincent *bull. de l'acad. d'Hipp.* XIX a. 1884 p. 46.

LI. VAGA (*Bêdja;* supra p. 320).

1233 in fragmento rep. Vagae.

iMp CAESAREM · AVG
// · M PLAVTIO SILVANO a. ante Chr. 2
*co*S · M TITVRNIVS M F
// · AFRICANVS AEDE*m*
*te*LLVRIS REFEC · H N C

Descripsi ad ectypa alterum Mommseno missum a Tissotio, alterum mihi ab A. Papier; ad Tissotii exemplum editus est *bull. d'Oran* a. 1884 p. 213 n. 485, ab A. Papier *bull. de l'acad. d'Hipp.* XIX a. 1884 p. 35.

1 *iMp* certum videtur. — CAESARE · AVG · XIII requiritur; quod fortasse corrupit, ut supra legitur, qui titulum post multos annos restituit. — 5 fin. H N C compendia quomodo solvenda sint non liquet.

1234 rep. Hammâm Sialta prope Bêdja.

I N H I S P R A E D*iis*
L S E P T I M I S E V E R I
P A R T H I C I M A X I M I E T
SEVERI C ɔ eT IVLIAE DOMNAE
ILTVRIAIE CONIVAS

Exscripsi ex ectypo non satis bono mihi misso ab A. Papier. Edid. Vincent *bull. de l'acad. d'Hipp.* XIX p. 35.

1 fin. verbi *praed*[*iis*] ultimae litterae certe desiderantur, sed num in universum lapis a dextra fractus sit, non traditur. A sinistra nihil puto periit. Contra pars inferior videtur deesse. Quae cum ita sint, supplementa ponere minime in tuto est. — 4 *C*[*aesari*]*s* spatio non sufficit; elementum ante *et* fortasse fuit G, ut esse potuerit *C*[*aess. Aug*]*g.* — 5 CTVIAII C OMNI S Vincent; quae ipse dedi, non sunt certa.

LI*a*. *Sidi Soltan.*

1235 rep. in Arabum sanctuario (*Marabut*) Sidi Soltan 5 fere chiliom. a Bêdja ad viam hinc ad cognominem viae ferreae stationem ducentem.

MARTI CONSERVA*tori*
PRO SALVT*e* *i*MPP SEVERI
ET ANTONINI *et getae caes*
PRINCIP · IVVENT · ET · IVLIAE
DOMNAE · AVG · MATR · CAST
M · ROSSIVS · VITVLVS · PROC
DVCEN · IIII · PVBL · PROV · AFR

Vincent *bull. de l'acad. d'Hipp.* XIX a. 1884 n. 26.

2 SALVT MPP traditur. — 6 fortasse ROS*c*IVS; ceterum cf. add. n. 407 et quae exposuit Mommsenus supra p. 117.

LI*b*. *Hr. el-Fuar.*

1236 rep. Hr. el-Fuar sex fere chiliom. a Vaga ad viam, qui hinc Mater ducit.

SATVRNO
L · FVRIVS · L · F · SELEVC*us*
EX VISV

Vincent *bull. de l'acad. d'Hipp.* XIX a. 1884 n. 23.

1237 rep. Hr. el-Fuar.

MARIA EXTRICATA
SACERDOS MAGNA
PIA VIXIT ANNIS CIII
H · S · E

Vincent *bull. de l'acad. d'Hipp.* XIX a. 1884 n. 25.

LI*c*[*a*]. *Gasr Mezuâr* (supra p. 322).

1238 ad n. 468: [Qui nuperrime Terracinae prodiit titulus sepulcralis (*bull. dell' Instituto* 1884 p. 50) Alfeni Ceioni Iuliani Kameni, defuncti Arcadio et Bautone cos. (a. 385) anno aetatis XLII, cursum honorum enumerat cum C. VI, 1675 plane congruentem, nisi quod in fine urbani est *consulari provinciae Numidiae,* in fine Terracinensis *consulari Numidiae et vicario Africae.* Vicariatum eum gestum esse a. 381 efficitur ex eius anni constitutione C. Th. 12, 1, 84 data *ad Camenium vicarium Africae;* gessit igitur honorem eum annos natus triginta octo. Itaque hic diversus fuit ab Ceionio Iuliano Camenio praefecto urbi a. 333/4 (chronogr. a. 354 p. 629 ed. meae). At proconsul Africae Ceionius Iulianus qui nominatur supra n. 556 et fortasse item n. 468, potest esse praefectus urbi a. 333. Th. M.]

1239 in iisdem ruderibus, unde prodiit add. n. 465, alterum eiusdem monumenti fragmentum invenit Vincent ductor Gallus litteris admodum evanidis, ex cuius ectypo quae enucleare potuit edid. Papier *bull. de l'acad. d'Hipp.* XIX a. 1884 p. 47. Ipse ad ectypum ab eodem acceptum sic descripsi:

VA
AT ɔ
ARIAT'
N \
5. 6. 7 tres versus evanidi
8 L/ EII
MAIᴗV
QVOD AD OPERA
ANTONINO AVG · III a. 139?
M ACCESSIMVS FVT*u* R*i*ɔ
SENTENTIAM TVA ·NCESSA
E//ISIVH// *cocc*EIVS IIBERIANVS FIL COCCEI IIBERI*ani*
IMVS ORFITO ET *prisco cos.* a. 149?

1 MS — 3 SARTAE — 4 N — 9 MAE Papier. — 11 fin. num sit II an III an IIII, non constat. — 13 fin. TVAM INCESSA Papier. — 14 littera H ante // *cocc*EIVS non est certa; deinde fuit [*Cocc*]*eius* [*T*]*iberianus fil. Coccei* [*T*]*iberi*[*ani*].

LIV. SIMITTHVS (supra p. 328).

Sic emenda in inscriptione capitis pro *Simitthu*.

LIV*a*. *Hr. ed-Dekir* (supra p. 333).

1240 in cippo rep. Hr. ed-Dekir.

D M S
C · MESSIVS ◊ FE*lix*
*i*N · MEMORIA*m et*
IN · ETERNVM / / /
IIEXI/MIV///O
IIV/ MONVMEN
TVM · MIHI · ET · IVL*i*
AE · SILICIAE · VXOR*i*
MEAE · IN · AGRIS
MEIS · HOS · TITVLOS
POSVI · ANNVM
AGENS · LIX · PIVS · VI
XIT · ANNIS · L/XXIII
in parte inferiore:
DEDICAT · XI · KAL · DEC · MESSALA ET SABINO CoS a. 214
IVLIA SILICIA PIA VIXIT ANNIS ////

Descripsi ad ectypum acceptum a Cagnato, qui edid. *rapport* II p. 134 n. 233; antea ediderat Vincent *comptes-rendus de l'acad. d'Hipp.* m. Iunio d. XVII a. 1882, unde repetitus est *bull. de l'acad. d'Hipp.* XVIII a. 1883 p. 129.

3 init. *e*T Cagnat; sed si vere T esset prima littera, ego potius scriberem [*a*]*t*. — 5 ego descripsi sic: IIEXI/M//////, Cagnat sic: IIEXIIRIV//O.

LVII*a*. MVNICIPIVM CINCARITANVM (*Bordj-Tûm;* supra p. 344).

1241 in lapide alto m. 0,35, litt. 0,04; rep. Hr. Hamda *au nord de Bordj Tûm, sur la rive droite de l'Oued el-Leben.*

M E R C V R I O
AVG · SACR
PRO SALVTE *i*MP
CAESARIS MIS
N I R A S / / / / /

Descriptum a Roux ed. Cagnat *arch. des miss. scient.* IX p. 168.

1242 in lapide a. 0,75, lato 0,43; rep. ibi ubi n. 1241.

V I C T O R I A E
A V G · S A C R
P R O S A L V T E
*i*M*p*. C A E S A R I S
T R A I A N I
*ha*DR*iani* *a*VG
I VIIIIVSI · F SII
I
VA
I · PR N I
I · ECII

Descriptum a Roux ed. Cagnat *arch. des miss. scient.* IX p. 169.

LXIII, 1. TICHILLA? (*Testûr* C. p. 169. 938).

1243 ad n. 10615. Dele; est titulus n. 10071 male exceptus.

LXIV. THIGNICA (*Hr. 'Aïn Tunga;* supra p. 347).

1244 ad C. n. 1398 et add. n. 547 et 548. Repetens titulos hos Poinssot *bull. d'Oran* a. 1884 p. 142 addit bases, quibus inscripti sunt, altas m. 1,30, latas 0,60, repertas esse loco antiquo prope basilicam paullum inter se distantes. Nec non statuam marmoream ad unam ex eis pertinentem ibi erutam et Siccam portatam esse.

1245 in arula rep. 'Aïn Tunga.

MONNAE AVG
SAC

Poinssot *bull. d'Oran* a. 1884 p. 141 n. 411.

LXV. THVBVRSICVM BVRE (supra p. 349).

Rudera dicta Hr. Gelaa sita esse traduntur in monte 6 fere chiliom. a Thignica meridiem versus ad fluvium Wed Kralled. Quare ad Thibursicenses revocavi titulum ibi exceptum.

1246 ad add. n. 556. Vide add. n. 468 et 1236 quaeque ibi adnotantur.

1247 in lapide alto m. 0,30, lato 0,50; rep. Hr. Gelaa, mox denuo terra obrutus esse dicitur.

DRACONI
AVG
SACRVM

Poinssot *bull. d'Oran* a. 1884 p. 148 n. 458.

Propter draconem deum conferendus est titulus Scupensis Eph. II n. 493 quaeque ibi adnotantur.

1248 in lapide magno effosso prope Tebursuk.

HAEC TAM PRISCA SVIS LONGAQVE ORIGINE NOLIS
CVRATOR TITVLIS SEMPER VIVESCERE LECTIS

Ad exemplum, quod fecit de Prudhomme, edid. Tissot *comptes-rendus de l'acad.* a. 1884 p. 82. Recognoscatur necesse est.

Hr. el-Maatria (inserendum ante LXV*a* supra p. 350).

Rudera dicta Hr. el-Maatria Thibursico 10 fere chiliom. disiuncta Vagam versus exploravit et descripsit I. Poinssot *bull. d'Oran* a. 1884 p. 144 seq. Ex titulis ibi ab eo collectis septemdecim hic referam notabiliores.

1249 Hr. el-Maatria.

MER*curio*
SAC*rum*

Mihi misit Poinssot, qui ed. *bull. d'Oran* a. 1884 p. 146 n. 446.

1250 in lapide fracto alto m. 0,40, lato 0,76, crasso 0,52, litt. 0,11—0,10; rep. Hr. el-Maatria intus in templi parietinis.

*pro salute .... h*A D R I A N I · AVG · P · M · TRIB ❧ P $\overline{\text{VIII}}$ COS $\overline{\text{III}}$ a.124
ROGATVS F EIVS A D I E C T O O R N A *men*TO COR*o*NAE DEDIC·ET EPVLIS

Exscripsi partem priorem ex ectypo, quod cum totius tituli exemplo mihi misit Poinssot; idem ed. *bull. d'Oran* a. 1884 p. 145 n. 437.

2 CORNAE traditur, fortasse pro CORONAE.

1251 in lapide alto m. 0,54, lato 1,16, crasso 0,23, litt. 0,06; rep. el-Maatria.

PRO SALVTE · IMP · CAES · M · AV*reli commodi antonini* . . .
DIVI · HADRIANI PRONEPOTI · DI*ui traiani parthici abnepoti* . .
IVXTA LACV*m* MVNIFICENTIA *?publica* . . . .

Partem priorem mihi misit Poinssot, qui totum edid. *bull. d'Oran* a. 1884 p. 145 n. 438.

2 ADRIANO — 3 LACA/ Poinssot in editione; contra, ut supra dedi, in exemplo manu scripto. — Intellego iuxta lacum vel statuam positam vel aediculam exstructam esse munificentia publica. Errore autem scriptum est *pronepoti* pro genetivo.

1252 in lapide alto m. 0,35, lato 0,90, crasso 0,30, litt. 0,11—0,08; rep. Hr. el-Maatria.

PRO SALVTE | . . . . *matris*
CASTRORV | *m* . . . .
OMNIBVS · HON | *oribus functus* . . . .
SPORTVLAS | *dedit et* . . . .

Mihi misit Poinssot, qui edid. *bull. d'Oran* a. 1884 p. 147 n. 448.

1253 in fragmento alto m. 0,43, lato 1,30, litt. 0,07—0,10; rep. Hr. el-Maatria.

| *pro salute imp.* *c*AES LICINI VALERI | *ani* a. 253/9
| TOTIVSQ · DIVINAE DOMVS EORVM |

Mihi misit Poinssot, qui ed. *bull. d'Oran* a. 1884 p. 145 n. 439.

1 fin. VALERII traditur.

1254 in fragmento alto m. 0,31, lato 1,31, litt. 0,12; rep. Hr. el-Maatria.

| IVS · F · ARCVMQ |

Mihi misit Poinssot, qui ed. *bull. d'Oran* a. 1884 p. 146 n. 441.

In exemplo manu scripto ARCVM omissa Q.

1255 in lapide alto m. 1,20; rep. Hr. el-Maatria.

L CORNELIO SA
TVRN*in*O VETE
RANO EX TES
TAMENTO /
CORN*eli* GAL
LICANI FRA
TRIS EX HS $\overline{\text{III}}$ M N
C CORNELIVS
GALLICANVS FIL
IO//// POSVIT

Mihi misit Poinssot, qui ed. *bull. d'Oran* a. 1884 p. 146 n. 447.

4 fin. praenomen deesse in editione non indicatur. — 7 HS in exemplo mscr. deest.

LXIX. MVSTI (*Hr. Mest* sive *Hr. Sidi Abd er-Rebbû;* supra p. 357).

1256 in fragmento alto m. 0,40, lato 1,80, litt. 0,10; rep. Hr. Sidi Abd er-Rebbû.

AVG · ET · IANO · PATRI · AVG

Espérandieu *bull. d'Oran* a. 1884 p. 307 n. 593.

1257 rep. Hr. Mest.

. . . . SVA IMPENSA EXTRVXIT . . . .
ORDONAVIT ET ARCVM PARIETIBVS CONIVNCTIS ET PORTICVS . . .
..ET IN TEMPLO LIBERI PATRIS ET VENERIS SVA PECVNIA FECIT ET EPVLVM OB DEDI
. . . . . VSVRIS QVODANNIS OB DIEM DEDICATIONIS EPVLVM . . . . .

Descriptum a Prudhomme edid. Tissot *comptes-rendus de l'acad.* a. 1884 p. 83.

Repetivi ut editus est titulum imperite exceptum.

LXXII. SICCA (*el-Kef;* supra p. 363).

1258 ad n. 1651: Recognovi. 2 in. SER/AT//// O //// AC SINGVLARIS cet. — 3 STE// PATRONO — 4—6 ////////// VCC ////II OB LI*u*S ◠|////// V///ITIAM (fortasse *obsequentiam*) E*rga* VNIVERSV|*m* ORDINEM CVNCTAMQVE PLEBEM ////

1259 rep. Hr. el-Getât (vid. supra ad n. 1118).

D · N · IMP *Caes*
FL . IVL · CONST*antio*
P · F · VICTORI · *Sem*
PER · AVG
COL · IVL · VEN*eria*
CIRT NOVA SIC*ca*
DEVOTA NVMI*ni*
maiestatiq. eius

Roy *bull. d'Oran* a. 1884 p. 217 n. 500.

1260 in tabula alta m. 0,45, lata 0,56; rep. Kef.

† MVLTOS ANOS
⊗
† BI † BAT

Roy *bull. d'Oran* a. 1884 p. 218 n. 505.

LXXIII*a*. AVBVZZA (*Hr. Djezza;* supra p. 371).

1261 Hr. Djezza.

GENIO
IMP · CAES · ANTO
NINI · HADRINI
AVG
L · ANNAEVS · HERMES · FLM
ET · TRIB · KAS · GENTIS · ASIIA
7 · FRON · PAGNICVM ET PORTC^VS
ET · CALDAR · ET · CHOETE · CVM · OM
NIBVS · ORNAMeNTIS · A · SOE
S · P · FEC · ID · Q · DED ·
CVRA/ O //EN SEVERO · SIL
VANI · VINDiCIS FiL M P

Exscripsi ex ectypo, quod Mommseno misit Tissot. Edidit Poinssot *bull. d'Oran* a. 1884 fasc. X.

6 KAS ·, deinde ASLTA, ut sit fortasse *Aslita(nae)*, in ectypo legit Mommsen. — Hic *tribunus [k]as(telli) gentis As . . . 7 Fron(tonis?)* certo non est tribunus cohortis nec profecto conferendus cum illo *praefecto cohortis VII Lusitanorum et nationum Gaetulicarum sex* V, 5267, immo *tribuni* et *centuriae* vocabula, ut monet Mommsenus, collato legis coloniae Genetivae capite CIII, quo duoviro coloniae eius eive quem is armatis civibus praefecerit *idem ius eademque animadversio* tribuitur, *uti tribuno militum populi Romani in exercitu Romano* est, hic substituta sunt vocabulis iis, quibus indigenae praefectos militares suos appellabant. — 7 de paganico vide quae adnotavi supra ad n. 638. Fuisse genus thermarum paganorum usui publico destinatum hinc fortasse conicias; verum tamen certo id affirmari nequit. — 8 CHOETE est Graecum κοίτη et pertinet procul dubio ad apparatum balnearium. — 9 fin. litteram L cum post SO errore praetermisisset, cum altera O conexuit quadratarius. — 11 seq. erat fortasse CVRANE Q //EN (nomen gentile per compendium scriptum) SEVERO; deinde *Silvani Vindicis f[i]l. m(agistro) p(agi)*, nam *fl[a]m. p(er)[p](etui)* suppleri nequit, cum genetivus a quo vocabulo regeretur, sic non perspiceretur.

LXXIV. Planities *el-Gharfa* (supra p. 374).

3. Hr. el-Ust.

1262 Rudera, quae indigenis appellantur Hr. el-Ust, sita in montis Bu Kahil clivo meridionali vergente ad planitiem el-Gharfa, a Thaciae ruderibus 8 fere chiliom. distant orientem versus.

1263 in epistyliis duobus altis m. 0,65, longis uno m. 2,20, altero 2,0, litt. 0,10; rep. Hr. el-Ust.

VICTORIIS · AVG SACR · PRO · SALVTE
M · AVRELI · SEVERI · ALEXANDRI · PII · FELI*cis* *au*GVSTI PONTIFICIS MAXIMI TRIB

Mihi misit Poinssot; ed. Tissot *comptes-rendus de l'acad.* a. 1884 p. 83.
2 nomen imperatoris in litura repositum esse tradit Poinssot.

1264 in fragmentis duobus rep. Hr. el-Ust.

*pr*O SALVTE · IMP · CAES · M · AVRELI · COMM*odi* *a*NTONINI PII FEL*icis aug. germanici sarmatici brittannici pon-*
tif. MAX · TRIB · POTEST · $\overline{\text{XIIII}}$ · IMP · $\overline{\text{VIII}}$ · COS · $\bar{u}$ *desig. ui* PP C ORTIVS / *f.* CI/INIVCI//PRA/.........*cur.* a. 189
*rei f*RVM · Q · Q · SACERDOS PVBLICVS · DEAE · CAELESTIS · ET · AESCVLAPI · ARCVM · QVEM SVO ET C Ort*l* O..... *nomine*
*pr*O PRAECIPVA · ERGA · SANCTISSIMVM · NVMEN RELIG · PROQVE PERPETVO · PATRIAE · AMORE PRO*miserat sua pec. fecit*
*am*PLIVS STATVA IANO · PATRI · PERFECIT · ET · DEDICAVIT · STATVAM · QVOQVE · IN FORO · MAR*sya*E · S........
*o*B · CVIVS DEDICATIONE LVDOS *sc*AENICOS *et e*PVLVM · CVRIIS · ET · CAEREALICIS · EXIBVER*unt*........

Mihi misit Poinssot; ad exemplum acceptum a Prudhomme priorem partem edid. Tissot *comptes-rendus de l'acad.* a. 1884 p. 82.
2 POTEST · XIII Prudh.; secutus sum Poinssotium, cum praesertim consulatum fuisse a. 189 hiatus spatium suaderet; deinde Poinssot: C ORTIVS ET CI et quae sequuntur corrupta. — 3 in. ERVM · Poinssot. — in fine idem ET CO/FIO. — 4 in. CO Poinssot. — 5 MAR*sya*E supplevit Mommsen; cf. infra ad n. 1269. — 6 de *Caerealici(i)s* vide ad add. n. 583. 587. 1220.

LXXV. *El-Lehs* (supra p. 372).

1265 in lapide alto m. 0,20, lato 0,35, litt. 0,04; rep. el-Lehs.

*strat*VRAM TOTIVS TEMPL*i*
*sua p*ECVNIA FECERVNT ET

Poinssot *bull. d'Oran* a. 1884 p. 255 n. 564.

PARS QVARTA.

PROVINCIA NVMIDIA.

VIII. THAMVGADI (*Timghâd;* supra p. 383).

1266 ad n. 2403. [Vulcacii Rufini, qui in albo ordinis Thamugadensis inter patronos primus est, nuper Romae loco antiquo, scilicet ibi ubi domus eius fuit, prodiit titulus (Lanciani *bull. della comm. arch. com. di Roma* vol. II p. 255) hoc quoque loco adferendus ita ut mea causa eum excepit Christianus Huelsen, quoniam inter reliquas etiam consularis Numidiae dignitas enuntiatur: *Singulari auctoritatis splendore pollenti admirabilisque eloquentiae benivolentie felicitate glorioso cunctarumq. dignitatum fastigia faborabili moderatione iustitiae supergresso Vulcacio Rufino v. c. cons(uli) ordin(ario), praef(ecto) praetorio, comiti per Orientem, Aegypti et Mesopotamiae, per easdem* (lapis *pasdem*) *vice sacra iudicanti, comiti ordinis primi intra consistorium, Numidiae consulari, pontifici maiori ob innumerabiles sublimis benigtatis* (sic) *titulos Ravennates monumentum perennis memoriae in vestibulo domus statuali veneratione dicaverunt ut* (sic). Pessime scriptus est et passim litterae ita deformatae, ut pro L, T, F sit I, E pro F; eos errores hoc loco repraesentare nolui. In fine spatium vacat. Th. M.]

1267 ad add. n. 697: Titulus insignis meliore exemplo et ectypo quoque a Poullio accepto infra emendatius repetetur a Mommseno et commentario illustrabitur.

1268 in lapide fracto supra et infra rep. Timghâd in foro una cum supra relato n. 697 forma et litteris eius simili.

I ORVM IN
//RC\ ///// *p*ERPETRATA
FVERI/ *s*E*ru*ANDA *e*ST QVIQV
C/// PERS//IS NECESSARIIS NE
*got*IIS VENIVNT ETIAM CIRCA
OS PAR FORMA SERVANDA EST
//// /IA IN CARCERE CO*n*STITV
////N DEBENT AB ORDI*n*E CIVI
TATI*i*S VT BREVEM MAGISTRA
tus /AC/////T VIC/VM IPSI*s* ET
*c*VSTODIBVS PREBEAT ACCEPTVM
*a*3 ORDIN 'N E AVTEM PERS

Exscripsi ex ectypo quod Mommseno misit Poulle, qui edid. *rec. de Const.* XXII a. 1882 p. 402 n. 163.

4 in. prima littera est aut C aut O aut Q. — A semper sic est A.

Videtur esse altera pars edicti ab Ulpio Marisciano praeside provinciae promulgati. Intelleguntur haec fere: ... *orum in* .. *rc* ...... [*p*]*erpetrata* , *fueri*[*t, s*]*e*[*rv*]*anda est; quiqu*(*e*) | *c*.... *pers*..*is necessariis ne*|[*got*]*iis veniunt, etiam circa* (*h*)*os par forma servanda est* . | .... [*? it*]*a in carcere co*[*n*]*stitu*[*i*] | [*tame?*]*n debent ab ordi*[*n*]*e civi*|*tat*[*i*]*s, ut brevem magistra*|[*tus*] . *ac*.... *t uic* . *um* (fortasse *magistratus faciat et victum,* ut vidit Mommsenus) *ipsi*[*s*] *et* | [*c*]*ustodibus pr*(*a*)*ebeat acceptum* | [*a*]*b ordin*[*e*] . *in* .... *e autem pers* ....

1269 in columna sexangula alta 0,23, lata in unoquoque latere 0,19, litt. 0,012; rep. Timghâd.

*pr*O SALVTE · ET VC
TORIA · IMP · NER
VAE · TRAIAN · CAES
AVG · GERMANICI ·
DACICI · CONDITO
RIS · COL · T · FLAVIVS
FELIX · CONDVCTOR
QVINTARVM MR
/YAAI/PET/

Exscripsi ad ectypum, quod cum exemplo Duthoitiano Mommseno misit Poinssot, qui edid. *comptes-rendus de l'acad.* a. 1884 p. 91 (cf. *revue crit.* a. 1884 p. 238).

5 seq. cf. C. p. 259. — [Quintae meminit constitutio Valentiniani III a. 445 (Nov. tit. 18, 1 c. 2) de Numidia et Mauretania Sitifensi tractans: *quinta etiam, quae in privilegiis domus pietatis nostrae vel necessitudinum nostrarum resedit* (codd. *recedit*), *superfundatus cunctis possessoribus, ut promissa summa, quae ad arcani defundenda est, impleatur.* TH. M.] — 9 sYMIPEP Duthoit; secundum ectypum est aut *s*YMI/PET aut *s*YAAI/PET. [Lege *Marsyan*, deinde fortasse *s(ua) p(ecunia) f(ecit) et [dedicavit]*. Vide similem titulum Verecundensem n. 4219 quaeque ibi adnotata sunt et supra n. 1264. Vides hic quoque dedicationem Marsyae cum coloniae constitutione coniungi. TH. M.]

1270 tabula a. m. 0,53, lata 1,08; rep. Timghâd in pavimento fori.

QVI · EVEN

VENARI	avis	LAVARI
LVDERE	caput	RIDERE
OCC EST	asini	VIVERE

SINVSO

Descriptum a Duthoit ed. Poinssot *comptes-rendus de l'acad.* a. 1884 p. 92.

VAZAIVI (*Ain Zui;* supra p. 378).

1271. Collatis ectypis titulorum supra relatorum n. 663—666 et 669 roganti mihi officiosissime subministratis ab Alexandro Papier Hipponensi cognovi lectiones traditas ab eis qui primi hos titulos ediderunt in n. 665 v. 3 seq. VAZAIVI et n. 666 v. 4 VAZAIVITAN*orum* immerito me in dubium revocasse, nimirum nimis confisum exemplis Masqueraii titulorum in Corpore editorum n. 10716 et 10718. Nomen igitur stationis fuit *Vazaivi*. Praeterea excussis ectypis haec habeo quae addam.

1272 ad add. n. 663: ex ectypo sic excepi initium:

V
N I/ / A/
d IIS CONSE*r*

— 4 seq. POPILIVS
AII

1273 ad add. n. 664: 4 EXERCITVS. — 5 TORC©BOTID© quod cum videatur legendum *Torchoboti deo,* quomodo explicandum sit, ignoro. — Deinde nonnulla perierunt lapide fracto.

1274 ad add. n. 669: 6 in. VIT (F qui ediderunt videntur ex coniectura addidisse). — 12 PARENTIVM. — 20 fin. LEG · AVG. — 21 erasus est. — 22 init. IIIA · EIVS CIRCA cet. — Lapis infra fractus est, ut nonnulla possint periisse. — C et G in hoc titulo vix differunt.

XI. OASES INTER AD MAIORES ET LAMBAESEM (supra p. 391).

1275 ad add. n. 705*a*. [Addendi tituli duo Graeci, alter urbanus (C. I. Gr. 6015) anni 236, in quo est T. Αὐρ. Ἡλιόδωρος Ἀντιόχου Ἀδριανὸς Παλμυρηνός, alter exceptus Aeritae in Trachonitide (Lebas-Waddington n. 2440): Ὠγένει Ἀδριανὸς Παλμυρηνός. TH. M.]

XII, 1. CASTRA LAMBAESITANA (supra p. 392).

1276 in lapide alto m. 0,95, lato 1,13, litt. m. 0,07, in laterculo 0,015; effossus Lambaesi intus in praetorio.

(*Textum vide pag. seq.*)

Contuli ectypum, quod Mommseno misit Poinssot. Idem accepit exemplum ab A. Poulle. Descriptum a Duthoit ed. Poinssot in *bull. d'Oran* a. 1884 p. 204 et *revue critique* a. 1884 p. 239.

Pag. *a* 16 in. ANNIVS Duthoit. Secundum ectypum est /ANNIVS. — 19 cognomen videtur esse aut *Cor*[*vus*] aut *Cor*[*ax*]; RVS//// Duthoit.

Pag. *b* 17 ante numerum IIII dubito, an exstet nota cohortis talis Ↄ. — 23 fortasse *Ae*[*mi*]*lius Magio.*

Pag. *c* 12 fortasse *Prom*[*p*]*tus.* — 14 fortasse *Mag*[*nus*], nam post G in ectypo videtur esse N. — 24 cognomen in ectypo dispici nequit.

Pag. *d* 14 videtur *Aetrill*[*ius*], deinde *Furennianus* Duthoit; est fortasse FVRENNIANVS. — 18 cognomen corruptum est, sed ectypum ad id enucleandum non sufficit.

Quomodo cum eis, quae de legionum centurionibus hucusque cognita sunt, hoc monumentum insigne conciliandum sit, hoc loco non quaeremus. [Praeter evocatum unum, de quo dixi supra p. 150 hoc ipso titulo citato, recensentur in laterculo *primi ordines et* reliqui *centuriones* numero LXIII, scilicet quinque in cohorte IX, seni in cohortibus II. III. IV. V. VII. X, septeni in I et VIII, octo in VI. Egi de laterculo apud Poinssotium in ephemeridis fasciculo mox prodituro et discrepantiam numerorum eo revocavi, quod in cohorte IX unus locus tum forte vacabat, ibi autem ubi nomina iusto plura reperiuntur, centurionibus eo ipso quo monumentum factum est tempore mutatis tam qui exibat quam qui intrabat ad impensas monumenti contribuerunt, eo maxime usus, quod in ipso principio adsunt duo primi pili. — *Primi ordines* ubi desinant et *centuriones* vulgares ubi incipiant, parum constat; cf. huius Eph. vol. IV p. 239. TH. M.]

IMP · CAES · M · AVRELIO
ANTONINO · AVG · DIVI · AN
TONINI · FIL · DIVI · HADRIAN · NEP
DIVI · TRAIANI · PART · PRONEP · DIVI
NERVAE ABNEP · TRIB · POT · XVI COS III a. 162
PRIMI · ORDINES · ET · CENTVRIONES
ET · EVOCATVS · LEG III AVG · DEDIC
D · FONTEIO · FRONTINIANO · LEG · AVG · PP · COS · DES

COH I	COH III	AELIVS · V · ISIDORVS	VII	VIIII
SATRIVS · CRESCENS · P · P ·	SVLPICIVS · OLYMPILINVS	VALERIVS TITIANus	NAEVIVS CASTVS	IVLIVS VRBANVS
GIGENNAVS · VALENS · P · P ·	IVLIVS · PROVINCIALIS	CLAVDIVS BASSus	AELIVS IANVARIVS	DOMITIVS FVSCANVS
AVRELIVS · GEMINVS	AELIVS · LEPIDINVS	CLAVDIVS PROM/IVS	IVLIVS IVLIANVS	DOMITIVS NIGER
IVNIVS · VERVS	VINniuS · MASCEL ·	TERTIVS MAC///	MAECIVS PROBVS	VLPIVS EMERITVS
VERANIVS · CANDIDVS	ATIDIVS . AVSTER	PROBINIVS CANDiDVS	AETRILI/// FVR//NIANVS	MINICIVS CENSOR
CVPRONIVS · SECVNDVS	ANTONIVS · MODERATVS		IVLIVS ACCEPTVS	
ANNIVS PRISCVS		VI		
COH II	IIII	VITELLIVS AEDILis	VIII	X
AVRELIVS · GENIALIS	PVBLILIVS · HORATIANVS	TERENTIVS SATVRNINVS	AELIVS ALVECRATIANVS	IVLIVS AFRICANVS
ANNIVS · COR///	VARIVS VALENTINVS	MAMIVS PROBVS	FLAVIVS IVVENALIS	LVRIVS SATVRNINVS
CLODIVS · CRESCENS	M · ANTONIVS CLEMENS MISS	PLOTICIVS FELIX	THORANIVS POTITVS	AETRIVS RVFINVS
CEIONIVS · RVFVS	CALVISIVS IVNIANVS	LICINIVS EMERITVS	BVCCIVS MONTANVS	AELIVS AMANDVS
ANTONIVS · ////VS	PETILIVS PAVLVS	PETILLIVS FAVSTVS	ANTONIVS NEREVS	CORDIVS ASCLEPIODORVS
PATIVS · FIRMVS	AE/LIVS MACIO	MENONIVS VARRO	PVTIVS CLEMENS	FALTONIVS IANVARIVS
		AELIVS TR///BVS	ANTONIVS VALENS	LIBELLIVS PRIMITIVOS EVOCATVS

1277 in fragmento alto 0,33, lato 0,50, litt. 0,06; effosso Lambaesi ad portam castrorum septentrionalem.

. . . . *qui* MILITARE COEPERVNT
. . . . *aspre*NAT*e* II ET LIBONE COS a. 128
*et l. neratio marcello et p. iuu*ENTIO CELSO II COS a. 129

Descriptum a Duthoit ed. Poinssot *bull. d'Oran* a. 1884 p. 208 n. 480.
2 in. NATO traditur.
Accedit ad titulos quos supra p. 4 composuit Mommsenus.

XVII. LAMASBA (*Hr. Meruâna?* C. p. 445. 956).

1278 ad n. 4437. 1 GENIO LAMSO vere esse in lapide, 2 in. ante AVG duas fere litteras corruptas esse testatur Masqueray *bull. de corr. afric.* n. s. a. 1884 p. 219.

1279 ad n. 4440. Initio laterculi Masqueray dicit in ectypo se dispicere *Matricerigauda,* non *Matricerda;* cf. *bull. de corr. afric.* n. s. a. 1884 p. 223.

1280 Hr. Mafuna una cum n. 4436. 4437.

D M *s*
L VOLVNTIL*i*O
L FIL PAP FRONTO
NI VIRO FORTI
VIX AN LXXV MIL*a.*
VOLVNTIL*i*VS PINETV
ET VOLVNTIL*i*VS TERTV*llus*
PATRONO B M

Masqueray *bull. de corr. afric.* n. s. a. 1884 p. 220.
2. 6. 7 VOLVNTILL- pro VOLVNTILI- Masq.

1281 Hr. el-Abîd (cf. C. n. 4458).

CON
IVNX CONIVGI CARIS
SIME VIVOS VIVAE TV
MVLVM CONSTITVIT
DEDICAVITQVE MEMO
RIBVS FVTVRIS HERE
DIBVS COMMVNIBVS
POST MORTEM NOSTR N
SCRIBERE QVOD NVME
RO ANNOS EXEGERIMVS

Masqueray *bull. de corr. afric.* n. s. a. 1884 p. 221.

XIX. TVBVNAE (*Tobna* p. 453).

1282 ad n. 4485. Masqueray *bull. de corr. afric.* a. 1884 p. 226 titulum inventum *dans un mur du moulin de Barika* sic excepit: M VALERIVS M F PA|P/////// SCRI|BONIANVS OB HO|NOREM II VIRATVS | PRAETER LEGITI|MAM DE SVO POSVIT | DEDICAVITQVE || L VALERIVS M F | PAPI/// /// RVFI|NVS SCRIBO|NIANVS AE|DILICIVS ////|///// SVA PEC | DE*dicauit*

1283 in fragmento litt. m. 0,16; rep. Tobna.

DIV
p|*a*RTH
c|OS I

Masqueray *bull. de corr. afric.* a. 1884 p. 225.

1284 rep. Tobna.

REP ///T
L AVRELIVS C
/// VETVST
LEG III AVG

Masqueray *bull. de corr. afric.* a. 1884 p. 226.

Lapis et male exceptus est neque ubi fractus sit indicatur.

XXII*b*. NARAGGARA (*K'sîba Mrau;* supra p. 415).

1285 addo titulos Latinos Naraggarae repertos praeter supra editos mihi in promptu esse neque tamen edi tres, quos ex schedis Leroux ductoris Francogalli excerptos Mommseno misit Villefosse; deinde editos a Masqueray *bull. de corr. afric.* a. 1883 p. 301 seq. undecim; item alios undecim a me ipso descriptos.

XXV. MADAVRA (*Mdaurusch;* supra p. 418).

1286 Mdaurusch.

D M S
C IVLIVS IVLIA VICTORIA
P V A LXXXXI P V A CX
IVLIA //// C IVLIVS DONATVS
P V A VIII P V A XLV
H · S · E
C · IVLIVS, VICTORINVS TESTARIVS
PARENTIBVS SVIS FECIT

Masqueray *bull. de corr. afric.* a. 1883 p. 292 n. 269.

7 [*testarius* mihi est qui in glossario Stephaniano memoratur *fictiliarius* = ὀστρακοποιός. TH. M.]

XXX. THVBVRSICVM NVMIDARVM (*Khamisa;* supra p. 421).

1287 in basi alta m. 1,0, lata 0,40; rep. Khamisa.

Q · A V I A N I
VS · M · F · QVR
M A R C E L
LVS · PESCEN
N I A N V S
DECVRIO · AEDIL
MVNICIPI · DEC · *et* ·
AED · COLONIAE · SIC
CENSIS · PRAEF . I · D
II VIR · AD*i*ECTIS · AM
*pli*VS AD LEGITIMAM ·
*summ*AM II VIRATVS
. . . . . MIL · N · PECVNIA
. . . . ORDI
. . . . AVIT
*idemq. dedica*VIT

Goyt *rec. de Const.* XXII a. 1882 p. 302 n. 22.
7 traditur DEC · II; emendavi ego. — 10 ADLECTIS traditur.

XXXI. THAGASTE (*Sûk Aghâs;* supra p. 422).

1288 ex sepulcreto antiquo ad hortum dictum *Djenân Abd er-Rahmân* prope vicum Sennûr, ubi est statio prima viae ferreae Thagaste ducentis Hipponem Regium a Thagaste 9 chil. disiuncta, Charrier effodit titulos Libycos complures, Punicum unum, Latinos quindecim nominibus barbaris insignes cf. *bull. de corr. afric.* s. n. a. 1884 p. 75 seqq. Eos omisi, cum praesertim lectio eorum videatur non satis stabilita; referam unum repertum non longe a loco supra dicto in saxo vivo.

1289 in colle Dj. Gelala prope pagum ʿAin Sennûr in vivo saxo incisum, ad fontem ʿAin Maker.

H E R C V L I
AVG · SAC ·
OPTATVS Æ
CRISTIANISVS
SVLPICIANI

Descriptum a Charrier ed. Masqueray *bull. de corr. afric.* n. s. a. 1884 p. 74.
3 fin. litteras ligatas aut AF aut AVF esse traditur. — 3 seqq. denuo conferantur oportet.

XXXIV. THABRACA (*Tabarka;* supra p. 425).

1290 in tabula marmorea alta m. 0,78, lata 0,56, litt. 0,10—0,07; rep. Tabarka.

I O *m*
QVOD · M · IVNIVS . . . .* *a splendi-*
DISSIMO · ORDINe . . . *creatus est, aedem iouis uetustate*
DILAPSAM · P*roprio sumptu restituit procon-*
SVLATV · L · CASSI . . . . . *idemq. dedicauit*

L. Rebora *bull. d'Oran* a. 1884 p. 131 n. 363.
Ubi fracta sit tabula non indicatur. Supplementa partim non sunt certa.

1291 Tabarka.

M · LVSIVS · / / /
F · PVPI · TER*ges*
TE · MILES · LEG . . .
7 · LEONIS *sti*
PENDI*or*V*m* . . .

Descriptum a Madamet ed. L. Rebora *bull. d'Oran* a. 1884 p. 134 n. 389.
2 *Pupi(nia).*

XXXVI. HIPPO REGIVS (*Bôna;* supra p. 426).

1292 ad n. 10838. Ectypum mihi misit A. Papier; est ab altera parte CIRTENSIM conexis litteris V et M.

1293 rep. Hippone Regio *sur le sommet du mamelon d'Hippone.*

. . *pr*AEF · CO*h* . . .
. . *t*RIB · MIL · L*eg.*
. . *p*RAEF · EQ . . .

Papier *bull. de l'acad. d'Hipp.* XVIII p. XXXV. Cf. *ibid.* p. LI.
1 in. CAEF — 2 in. RI · B traditur.

LI. MASTAR (*Ruffach* vel *Beni-Ziad;* supra p. 440).

1294 rep. Ruffach.

TEMPLVM
C · NONIVS · HOSP persona alata (?)
ES · V · S · L · A ·

J. Reboud *rec. de Const.* XX a. 1881 p. 191 n. 168.

LV. INTER CIRTAM ET RVSICADEM (supra p. 442).

1295 rep. *sur le Dra des Beni-Ougad, à l'Henchir Mrazli-Melk de Si Hamouda ben Braham ben Kaid Kasba, commune de Bizot . . . . à côté de chambres rectangulaires et demi-circulaires mises à découvert par des fouilles d'indigènes.*

? *iou*I · AVG SACRVM
....ELPISTVS AVGVSTALIS COL
....EO FILII FILIAE LIB · ET · HERES TEM

A Sergentio descriptum ed. V. Reboud *rec. de Const.* XX a. 1881 p. 79 n. 137. Titulus ut denuo examinetur necesse est.

LXI. CVICVL (*Djemila;* supra p. 452).

1296 in tabula alta m. 1,20, lata 0,80; rep. Djemila.

M · AVRELIO
CAES IMP CAES
T · AEL · HADRIAN
ANTONINI AVG
PII · P · P · FIL · TRIB · POT a. 147
COS II EX TESTA
MENTO M · POM
PEI · M · FIL · QVIR · VE
TERIS FLAVIANI
AVG · L · POMPEIVS
M · FIL · QVIR · NOVEL
LVS · AED · II VIR · AVG · MAX
AVG · BIS FRATER
ADIECTO PODIS
MO POSVIT ET LV
DIS EDITIS DEDI
CAVIT

V. et J. Reboud *rec. de Const.* XX a. 1881 p. 208 n. 191.

7 M. Pompeius M. f. Vetus redit in n. 8341. — 10 *aug*(*ur*), item 12 *aug*(*ur*) *max*(*imus*). [Cum inventum sit in titulo Cirtensi n. 7103 *auguri . . . . ugurum VII,* fortasse in eo supplendum est *auguri,* [*maximo a*]*ugurum* (*septies*), in hoc legendum *aug*(*ur*), *max*(*imus*) *aug*(*urum*) *bis.* TH. M.] — 14 seq. *podismus,* pro quo alibi occurrit *pedatura* (v. c. Wilm. exempl. 287), significat aream circum monumentum ambitus causa vacuam relinquendam atque una dedicatam.

PARS QVINTA.

PROVINCIA MAVRETANIA SITIFENSIS.

VI*a*. *Beni-Fuda* (supra p. 453).

1297 Beni-Fuda.

. . LIAE HONORATAE C *f.* MA
TRI COELIORVM MAR
TIALIS ET SENECIONIS ❦
C·C·V·V·ET·CN·COELI SENEC
ION · FRATRIS · EORVM ❦

Rouquette *bull. d'Hipp.* XVI a. 1881 p. XXI. Finot *comptes-rendus de l'acad. d'Hipp.* a. 1883 fasc. V p. 10 seq.

1 HONORATAE MA Finot, HONORATAE CIIVIA Rouq. Erit *Honoratae c(larissimae) f(eminae)* cet. (cf. Villefosse *bull. d'Hipp.* l. l. p. XXX). — 2 in. TRIS — 4 seq. SENECE|EQR Rouquette.

VII. SITIFIS (*Setif;* supra p. 454).

1298 Setif.

MEMORIAE
AVRELI RVFI*n*I · COH · I
VRBANAE · CRESIVS ·
PEREGRINVS · ET AVRELIVS
BARICCIO MILITES COHOR · P · V ·
PROCVRA VERVNT
AVRE*l*IVS · L · IES L · P S F

Descriptum a Payen ed. Villefosse *bull. du comité des trav. histor.* a. 1884 p. 73.

2 RVFIMI traditum est. — Titulus accedit ad eos, quos composuit Mommsen supra p. 118.

PARS SEXTA.

PROVINCIA MAVRETANIA CAESARIENSIS.

VI*a*. *Hr. Sûk el-Khemîs.*

Rudera indigenis dicta Sûk el-Khemîs gentis Uled M'sellem nuper explorata a Choisnetio sita esse dicuntur chil. circiter 50 ab Auzia inter meridiem et orientem in valle fluvii Wed Tarfa. Nomen coloniae, quae ibi fuit (cf. n. 1299. 1300), ignoratur.

1299 in fragmentis duobus altis m. 0,46, latis altero m. 0,37, altero 0,72, litt. 0,05; rep. Hr. Sûk el-Khemîs.

DEAE *bonae u*ALETVDINI · SANC
L CASS*ius* / *f. cas*TVS · EX · DEC · VET
FL·PP·CO*l. et*......DA LVCIOSA EIVS
TEMPL*um cum orna*MENTS SVA PECV
NA FECE*runt dedica*VERVNTQVE Ē
REIP DO*no deder*VNT

Choisnet *bull. d'Oran* a. 1884 p. 308 n. 596.

1300 in lapide alto m. 8,81, lato 1,85, litt. 0,06; rep. ibi ubi n. 1299.

Q · GARGILIO · Q · F · Q · MARTIALI VET · FL ·
P · P · COL · PAT · CVRATORI ET DISPVNCTO
RI REI ❦ P ❦ ET ❦ IVLIAE ❦ PRIMAE ❦ EIVS ❦ Q ❦ GARGI
LIVS Q F MARTIALIS EQVES ROMANVS
MILITIAE PETITOR COL PAT · FILIVS EORVM
PARENTIBVS DIGNISSIMIS ·

Choisnet *bull. d'Oran* a. 1884 p. 308 n. 595.

2 seq. Hic Q. Gargilius Martialis non diversus videtur ab eo, ad quem spectat n. 9047 positus a. p. Chr. 260.

1301 rep. ibi ubi n. 1299.

D M S
IVL · HONO
RATVS B F ❦
PR ❦ PROFV
TVRA ❦ IVL ❦
PROCESSAE
FIL ❦ PIISSIMAE
V·A·VIII·M·VI D
❦ VIIII ❦

Choisnet *bull. d'Oran* a. 1884 p. 309 n. 599.

3 seq. *b(ene)f(iciarius) pr(aefecti legionis)*. *Profutura* videtur nomen esse matris.

IX. RAPIDVM (*Sûr Djuâb;* supra p. 459).

1302 in fragmentis quattuor altis m. 0,80, latis *a* 1,05, *b* + *c* + *d* 2,54; effossa a Choisnet Sûr Djuâb ad antiqui oppidi portam orientalem, supra quam tabula integra affixa fuit.

*imp. caesari*BVS · AVGVSTIS · M · AVRE*lio antonino ar*MENIACO PARTHICO MAXIMO MEDICO TRIBVNICIAE
*potestatis xxi c*OS III · ET · LVCIO · VERO · A*rmeniaco parthi*CO MAXIMO MEDICO TRIBVNICIAE POTESTATIS·*u*$\overline{\text{II}}$·COS $\overline{\text{III}}$ a. 167
ueterani et PAGANI CONSISTENTES *aput rapidum mu*RVM·A FVNDAMENTIS·LAPIDE QVADRATO EXSTRVXERVNT
*pecunia e*T SVMTV OMNI SVO ID EST V*eteranorum et p*AGANORVM · INTRA EVNDEM MVRV*m i*NHABITANTIVM
adiuuante ET CVRANTE · VIRO · EGRE*gio* ...... *pudent*E PROCVRATORE AVGVSTORVM OPTI*morum et* PRAESIDE
*eodemque de*DICANTE

Descriptum a Choisnet edid. Masqueray *bull. de corr. afric.* n. s. a. 1884 p. 71.

Est alterum exemplum tituli supra relati n. 955. — 2 fin. L. Veri tribunicia potestas hic ut n. 955 traditur in lapide esse $\overline{\text{XII}}$, errore, puto, quadratarii pro eo, quod posui, $\overline{\text{VII}}$.

XVIII. TIPASA (*Tipaza;* supra p. 460).

1303 in lapide alto m. 0,40, lato 0,60; rep. Tipasae in parietinis Byzantiis sitis ad viam Romanam 900 m. ab oppido magis orientem quam meridiem versus.

I N H I S P R A E D I I S M ❧
H O R T E N S I G A V D E N †
E T F I L I O R V M ❧ E I V S
G A V D E N T I I S
RES†TVTVS PROV CCXXXVIIII a. 278

Ad ectypum photographicum ed. Poinssot *bull. d'Oran* a. 1884 p. 214 n. 486 (cf. ibid. p. 311).

[Similes sunt n. 8209. 8378. 8421. 8690. 9725, item supra n. 962. 1234, acclamationes scilicet in latifundiis propositae ab actoribus in honorem dominorum; supple cogitatione *Gaudentiis* (*felix faustumque sit: dicit*) *Restitutus.* Th. M.]

1304 in opere tessellato reperto cum aliis tribus Tipasae in ecclesiae occidentalis ruderibus sitis in promuntorio Ras el-Konisia.

SI · QVIS · VT · VIVAT
aves QVAERIT · ADDIS
C E R E · S E M P E R ·
H I C L A V E T V R
AQVA · ET · VIDEAT ·
C A E L E S T*ia regna?*

P. Gavault *revue afric.* a. 1883; repetiverunt de la Blanchère *bull. de corr. afric.* n. s. a. 1884 p. 162 et Poinssot *bull. d'Oran* a. 1884 p. 313 a quibus sumpsi ego.

Spectat titulus ad baptisterium id ipsum, in quo inventus est.

XX. CAESAREA (*Scherschel;* supra p. 461).

1305 ad add. n. 1033: Partem priorem adinvenit Schmitter *bull. épigr. de de la Gaule* a. 1884 p. 65 n. 142, ut totus titulus legatur in hunc modum:

CRESTVS · DECVRIO · CORPOR · C ·
AVLE · VXOR · POSIT · OB
'sic' MEERITIS · EIVS ·

1 fin. iam legerim *corpor(um) C(aesariensium).* [Malim *corporatus Caesariensis.* Th. M.]

1306 rep. Scherschel in fundo Rifard ad viam Algerium ducentem.

FLAVIA · SATVRNI
NA · LAVRO · VIRO ·
SVO · IIQVITI · ALAII
II · TRACVM · TVRM
A · SVLPICI · MILITAV
IT · AN · XXVII · MIIRII
F · D · S · C

Schmitter *bull. épigr. de la Gaule* a. 1884 p. 63 n. 138.

2 fortasse fuit *Fl. Tauro* similiterve. — 6 fin. seq. dummodo versus recte excepti sint, ita legendum: *mere(nti) f(aciendum) d(e) s(uo) c(uravit)*.

1307 rep. Scherschel ad viam Cartennam ducentem, prope el-Kantara.

B MR
FRIDILA IN
PA QVIISCIT
⳨

Schmitter *bull. épigr. de la Gaule* a. 1884 p. 63 n. 135.

B(onae) m(emo)r(iae) | *Fridila in* | *pa(ce) qu(i)escit.*

XXIX. *Orléansville* (supra p. 479).

1308 in tessellato cubiculi balneatorii pavimento effosso Orléansville in hortis valetudinarii.

SILIQVA FREQVENS FOVEAS MEA MEMBRA
LA VACRO

venatores duo dextrorsum gradientes cum cane — aper in venatores irruens

eques cum clupeo — panthera ex palmis prorumpens

G. Loustan *bull. épigr. de la Gaule* IV a. 1884 p. 20.

Siliquam non diversam esse a seliquastro et pro sedilis genere habendam ad balneatorium apparatum pertinente probare studuit Mowat l. l. p. 21; attamen nobis id non persuasit, licet melior explicatio in promptu non sit. Fortasse hoc verbum parum recte exceptum est, neque aptum est hexametro.

Meschera Sfa (inserendum ante XXXIII*b* supra p. 482).

Derrien ductor Gallus ex sepulcreto monumentis rudibus ingentibusque insigni, quod hucusque indigenarum fuisse putaverant, sito prope rudera dicta Meschera Sfa (in territorio Frendae, 38 chil. disiuncta a Tiaret, in ripa sinistra fluvii Mina) quinque eruit titulos christianos, ex quibus hic unum referre satis habeo:

1309 in lapide alto m. 0,32, lato 1,0; rep. Meschera Sfa.

DEDITI XPI VMBRIVS FELIX MAC
FECIT VOTVM REDDIDIT DO PRECA
TVR PRO SVIS PECCATIS ALVT
FICETVR A · P · CCCIX ET 7 III

Descriptum a Derrien ed. Demaeght *bull. d'Oran* a. 1884 p. 290 n. 583.

1 videtur Umbrius fratres christianos alloqui: *Dediti* (*Christi*), *Umbrius Felix mag*(*ister?*) | *fecit, votum reddidit d*(*e*)*o, preca*|*tur pro suis peccatis, al*(*b*)[*i*]|*ficetur* ..... [Scrib. CCCLX ET ϛIII, id est anno prov. 369 = p. Chr. 408. TH. M.]

XXXIII*b*. *Tagremaret* (supra p. 482).

1310 in lapide alto m. 1,10, lato 0,45, litt. 0,06; Tagremaret in aedibus Alibert.

L I C I N I A E S E
C V N D A E B O
NAE MEMORIAE MA
RITAE ❦ CVIVS FA
TVM · TALEM · FVIT VT
NE QVIDEM PIGNVS
COMMVNEM MEMO
RIAE SVAE · SOLACIO
NOSTRI · RELINQVERET
QVAEQVE IN IPSO LI
MINE IVVENTVTIS
AVSPICATA · EST · SENECTV†
VIX · AN · XXV · M · VII · D · XXI

De la Blanchère *bull. de corr. afric.* a. 1882 p. 118 n. 180 et *voyage d'étude* p. 104 n. 10.

AFRICANAE ORIGINIS INCERTAE (p. 857).

1311 ad n. 10006. Vide add. n. 1170.

VIAE PVBLICAE PROVINCIARVM AFRICANARVM

(supra p. 488).

XXVIII. AD DIANAM (C. p. 901).

1312 ad n. 10384. 7 M D, quod Mommsenus proposuerat ex coniectura, confirmat Masqueray de visu *bull. de corr. afric.* n. s. a. 1884 p. 224.

1313 in ruderibus q. d. Hr. Bata in valle angusta, qua fere a Belezma itur 'Ain Zana, MASQUERAY invenit columnas miliarias tres; quarum in una cum nihil legere potuerit nisi *iu*VENTVTI, in altera AVRELIO // AVG PIO FELICISSIMO CAES ////, tertiae titulum ita excepit:

IMP CAES
M AVRELIVS
seuerus alexan
der pius FELIX
AVG DIVI
MAGNI
ANTONINI
FILIVS MIL
COMEANT
IBVS REN
OVAVIT

Masqueray *bull. de corr. afric.* n. s. a. 1884 p. 223.

3 seq. erasos esse non indicatur. — 8 seqq. cf. n. 10400, praeterea 10394. 10395. 10401 al.

XXIX. LAMASBA AD NGAVS (C. p. 901).

1314 ad n. 10423. 8 in. VMIANo — 10 fin. PRIN (litterae IN in latere columnae) Masqueray *bull. de corr. afric.* a. 1884 p. 225.

XXXII. PROPE AVZIAM ET SVR DJVAB (supra p. 511).

1315 col. mil. rep. Sûk el-Khemîs (v. supra p. 560).

D · N
IMPERATOR*e*
CAES C FLA
VIO CONS
TANTINO
PIO FELICE
AVG
P *c*CLXXIII a. 312

Choisnet *bull. d'Oran* a. 1884 p. 309 n. 597.

2 IMPERATORI — 8 P CLXXIII traduntur.

XXXVII. AD ALTAVAM POMARIA NVMERVM SYRORVM (supra p. 516).

1316 col. mil. rep. *à 500 mètres à l'ouest du village de Lamoricière et à 1500 mètres des ruines d'Hadjar Roum.*

IMP · C · IVLIO
VERO MAXI
MINO PIO F*el*
*a*VG MILL
NOVA POS
PER · P · SALLVS
SEMPR · VICTO
REM PROC
SVVM AB
ALT M · P · I

Descriptum a Germain Sabathier ed. Demaeght *bull. d'Oran* a. 1884 p. 288 n. 580.

Redit ille procurator VIII, 8828. 10438 et in fragmento item miliarii, ut puto, quod sequitur.

1317 in fragmento alto m. 0,17, lato 0,44, litt. 0,05; rep. *près de la mosquée d'Agadir* (Tlemsen); nunc ibidem apud Rulié.

POSVER PER I
SALLVSTIVM
sempr. VICTOREM

Descriptum a Rulié ed. Demaeght *bull. d'Oran* a. 1882 p. 60.

ADDITAMENTA POSTREMA.

PARS PRIMA. PROVINCIA TRIPOLITANA.

XII. INSVLA MENINX postea GIRBA (*Djerba* p. 9. 922).

1318 in opere tessellato effosso in ruderibus sitis prope *Bordj el-Kantara* in Meninge insula, in quo cernuntur quattuor equi nomine ad singulos adscripto.

CERVLEVS IPSICATVS LVXVRIOSVS BOTROCALEVS

Ad exemplum Gilberti edid. Tissot *comptes-rendus de l'acad.* a. 1884 p. 79. [*Ipsicatus* fortasse est ψηκτός, rasus. Th. M.] — Nominis quarti lectio dicitur incerta esse.

PARS SECVNDA. PROVINCIA BYZACENA.

XXIV. SVFETVLA (*Sbîtla;* supra p. 271).

1319 rep. Sbîtla.

VI CTORIAE AVG N
IMP CAES *l.* D*om*I*t*I
A V R E L I A N I
P I I F E L I C I S
I N V I C T I
D D N P

Descriptum a Boyé ed. Poinssot *bull. d'Oran* a. 1884 p. 304 n. 591.

2 fin. CAES DIVI traditur, at pro incerto; fortasse etiam v. 1 extrema non recte excepta sunt. Possis etiam reponere D · N ·

1320 rep. Sbîtla.

*imp. caes. diui antonini f. diu*I HADRIANI NEP · DIVI · TRAIA*ni* PAR*thici pronep diui neruae abnep. l. aureli*O VERO AVG · ARMENIACO MEDICO *parthico max pont. max. trib. pot. .. cos... p.p. pro*COS FRATRI ⸰ IMP ⸰ CAES M · AVRELI *antonini aug* cet.

Descriptum a Boyé edid. Poinssot *bull. d'Oran* a. 1884 p. 303 n. 588.

1 TRAIA traditur. — In fine hiatum indicavi ex coniectura. — Titulus positus est inter a. 165 et 169.

1321 rep. Sbîtla.

M ⸰ ANNIO VERO
IMP ⸰ C A E S A R I *s*
M ⸰ AVRELI ⸰ AN
TONINI ⸰ AVG ⸰
A R M E N I A C I
MEDICI PARTH
CI ⸰ MAXIMI ET
FAVSTINAE AVG
FILIO ⸰ D ⸰ D ⸰ P ⸰ P

Descriptum a Boyé ed. Poinssot *bull. d'Oran* a. 1884 p. 394 n. 590.

2 CAESARI — 3 M ⸰ AVRELIO cet. traditur.

[M. Annio Vero nato a. 163 statua posita est, antequam Caesar factus est a. 166; obiit septennis. Praenomen nunc demum innotescit. Eckhel 7, 82. TH. M.]

1322 rep. Sbîtla.

L · CAELIO PLAVTIO CATVLLINO C · V · TRIBV
NICIO CVRATORI REI PVBLICAE OB INSIGNEM EIVS
CLEMENTIAM ET CIRCA SINGVLOS VNIVERSOSQ
CIVES PRAESTANTIA INNOCENTIA QVAM CIR 'sic'
CA FRVMENTARIA REI LARGAM MODE 'sic'
RATIONEM ET PRAESTANTIAM SINGV
LAREM OMNIVM VIRTVTVM VIRO
CVRIAE VNIVERSAE STATVARVM HO
NOREM PRO MERITIS SVIS HAC TITV 'sic'
LI AETERNITATI SIGNARVNT

Descriptum a Boyé edid. Poinssot *bull. d'Oran* a. 1884 p. 304 n. 589.

2 seqq. sic fere qui titulum composuit scribere voluit: *ob insignem eius clementiam et circa singulos universosq(ue) cives praestantia(m) innocentia(m)qu[e] circa frumentaria[e] rei largam moderationem et praestantiam singularem, omnium virtutum viro curiae universae statuarum honorem pro meritis [eius] hac tituli aeternitat[e] signarunt.*

XXX. AMMAEDARA (supra p. 273. 520).

1323 in lapide rep. in ruderibus ab Ammaedara 7 fere chiliom. disiunctis inter meridiem et occidentem.

VITA BONVM EST
ET VITA MALVM
MORS
NEVTRVM HABET HO//M
//RSPICE SI SAPIAS
*q*VID MAGIS EXPEDIA*t*
SET OVIA SVNT MAN*es*
SIT TIBI TERRA LEV*is*
I·T·ITII LVCILLA VIX
ANN XIIII M V
EX QVO TEMPORE VN
TER SENVM MENS/M
IN DIEM MORTIS SVAE
CVM MARITO EGIT
FABIVS EXSVPERAN 'XOR*i*
INNOCENTI PIAE FECIT

Descripsit Nachtigal.

Vita bonum est et vita malum; mors neutrum habet h[or]um. [Pe]rspice, si sapias, [q]uid magis expedia[t]. Set [q]uia sunt Man[es], sit tibi terra lev[is]. [Vettia?] Lucilla vix(it) ann(os) XIIII m(enses) V, ex quo tempore v[ix] ter senum mens[u]m in diem mortis suae cum marito egit. Fabius Exsuperan(tius) uxor(i) innocenti piae fecit. — 1—8 versus sunt, unus hexameter et duo pentametri.

Io. Schmidt.

AVCTARIVM

ADDITAMENTORVM AD CORPORIS VOL. III

supra p. 1—104.

AEGYPTVS.

ALEXANDREA (supra p. 1).

1324 ad Eph. II n. 330. 337. Duae hae tabellae nuper cura Gastonis Maspero inlatae sunt in museum Bulacense. Id qui curat subpraefectus Urbanus Bouriant utramque misit descriptam, confirmans ita quam proposui lectionem, nisi quod in n. 330 puncta adsunt nulla legiturque v. 2 MIIIT. Supra titulum cernitur imago similis ei quam descripsi ad n. 337; in utraque miles dextra tenet hastas binas.

1325 tabula marmorea alta c. 50, lata c. 60, Alexandriae a. 1882 empta a Maspero et collocata in museo Bulacensi n. 5452.

femina in lecto iacens

		D M		AN
QVE	pes	AVRELIE AQVILLIE FILIE PA	pes	IIII
BIXIT	lecti	RENTES BENE MERENTI FECERV	lecti	MES
				III

Maspero misit descriptam.
1 AVRELIE lapis.

COPTVS (supra p. 5).

1326 ad Eph. V n. 15. Laterculum heliographice expressum edidit Ernestus Desjardins in eph. *Bulletin du comité des travaux historiques et scientifiques, archéologie* 1883 p. 178—183. Eam tabulam qui inspexerit, recte titulum supra editum esse intelleget, id quod etiam Desjardinius iam professus est. Idem de titulo tertium disseruit in eph. *Bulletin trimestriel des antiquités africaines* 3 (1884) p. 182—192. Singillatim haec habeo adnotatis adicienda.

ad *B*, 7. Robertus Mowat, qui inscriptionem hanc repetivit bis *bull. épigr.* (*de la Gaule*) vol. 3 p. 199 et vol. 4 p. 35, litteris tribus *b* 7 F·S·S· contendit significari *fit summa summarum*; et verum est *supra scriptarum cohortium* minus recte scribi quam *cohortium supra scriptarum*, neque id me fugit. Sed deterruit me cum litterarum singularium nullo exemplo confirmatarum admissio tum locutio appositive formata sane insolita *fit summa summarum centuriones X.* Iam vero existimo erravisse me et verum vidisse Mowatium, recordatus calculorum apud Catonem de agri cult. c. 22, 3. Ibi enim post singulas summas relatas quae sequitur ex coniunctis effecta, ei bis praemittuntur notae S·S·, id quod vere videtur interpretandum esse non, ut adhuc factum est, *summa sumptus*, sed *summa summarum*, cum in simili loco (5, 2, 5) Columella sic scribat: *utramque summam componito: fiunt pedes XXXIX milia.* Quam ob rem locutio haec vere videtur propria fuisse vetustorum calculatorum et tabulariorum et ab his pervenisse ad poetas Plautum et Lucretium aliosque (Seneca epist. 40 fin.).

ad *B*, 10. De lacco vocabulo nuper egit Franc. Buecheler in eph. Monacensi *Archiv für lateinische Lexicographie und Grammatik* vol. 1 (1884) p. 285. Potest conferri quod in titulo excepto Damae in Trachonitide (Lebas-Waddington n. 2452) legitur: τὸ μνῆμα καὶ τὴν αὐλὴν καὶ τὸν ἐνόντα λάκον καὶ συκῶνα ἐφύτευσεν.

ad *B*, 15. Idem Mowatius quod hoc loco legitur *castram* interpretatus est *castra m(aiora)*, perperam; nam fuisse Copti castra bina iam, sublato errore Desjardinii legentis *b* 15 II pro ET, amplius non erit qui defendat, nec licet tenorem scripturae aequabiliter decurrentem interrumpere interposita nescio qua littera singulari non ad legitimam normam, sed temere plane excogitata. Contra qui comparaverit inter alia similia quod est in titulo nuper in Africa eruderato (supra p. 541 n. 1233) anni ante Chr. 2 *imp. Caesarem Augusto M. Plautio Silvano*, mihi adsentiet auctorem alterius additamenti (nam vv. duo *b* 14. 15 ab alia manu exarati sunt) vitio sermonis vel pronuntiationis *castram* dedisse pro *castra.*

VIAE AEGYPTI (supra p. 12).

1327 ad Eph. V n. 18. Eduardus Naville per litteras certiorem me fecit tabulam hanc (*dalle de calcaire blanc de 35 centimètres de largeur sur 30 de hauteur*) repertam Tell-el-Maschuta inter rudera castri Romani inscriptam esse sic:

DD NN VICTORIBVS
MAXIMIANO ET SEVERO a. 306/7
IMPERATORIBVS ET
MAXIMINO ET CONSTANTI*no*
NOBILISSIMIS CAESARIBV*s*
AB ERO IN CLVSMA
M VIIII Θ

Ita cum iam et de lectione constet et ne hoc quidem amplius defendi possit erravisse quadratarium in numero bis enuntiato tam Latine quam Graece, Clysma huius tituli non potest esse id quod fuit prope Arsinoen distans ab Heroonpoli m. p. LXVIII, sed fuerit necesse est alter locus cognominis, scilicet, ut indicant mensurae, situs prope Isma'îlîya ad lacum Timsâh. Nec causa latet; nam κλύσμα cum significet eum locum, quem undae maris extremae adluunt, id utrique situi pariter aptum est. Heroonpolis enim Straboni 16, 4, 2 p. 767 est πρὸς τῷ Νείλῳ μύχος τοῦ Ἀραβίου κόλπου (quae verba nulla emendatione indigent) et appellatur ab ea alter sinus maris Arabici (Ptolemaeus 2, 1, 6: διὰ τοῦ καθ' Ἡρώων πόλιν μυχοῦ. 5, 17, 1: κατὰ τὸν Ἡρωοπολίτην κόλπον).

SYRIA PALAESTINA.

BETHLEHEM (p. 21).

1328 ad n. 115. Augustinus Scholz (*Reise in die Gegend zwischen Alexandrien und Paraetonium, die libysche Wüste, Siwa, Egypten, Palaestina und Syrien.* Lipsiae et Soraviae 1822. 8. pp. 305) p. 162 primus edidit sic: ƆEL AVREL.

AELIA CAPITOLINA (p. 21. 969. Eph. II, 292).

1329 Hierosolymis rep. ab ecclesia sepulcri sancti ad orientem.

IMP
PART

Clermont-Ganneau in eph. Londiniensi *the Mail* 21 Apr. 1884, cui misit archimandrita Hierosolymitanus.

Fortasse principium tituli editi n. 116.

SYRIA.

BERYTVS (supra p. 18).

1330 ad Eph. V n. 20. Portoria Syriae tangunt item enarrator litorum maris rubri c. 19: *εἰς αὐτὴν* (Leucen Comen in Arabia) *καὶ παραλήπτης τῆς τετάρτης τῶν εἰσφερομένων φορτίων καὶ παραφυλακῆς χάριν ἑκατοντάρχης μετὰ στρατεύματος ἀποστέλλεται,* et Philostratus in vita Apoll. 1, 20: *παριόντας δὲ αὐτοὺς ἐς τὴν μέσην τῶν ποταμῶν ὁ τελώνης ὁ ἐπιβεβλημένος τῷ Ζεύγματι πρὸς τὸ πινάκιον ἦγε καὶ ἠρώτα, ὅτι ἀπάγοιεν.* Illo loco dubitari non potest agi de vectigali publico populi Romani.

1331 Deir el Kalá.

IVNONI ORI
CINAE C IV
LIVS MAXI
MVS FECIT
V · L · *m* · S

Clermont-Ganneau in eph. Londiniensi *the Mail* 21 Apr. 1884 edidit missam a proxeno Dano Loytved Beryti degente.

1332 Deir el Kalá.

MATRI · MATVTAE
FLAVIA·T·FIL·NICOLAIS
SADDANE · ANTISTI
VETERIS·EX RESPONSO
DEAE · IVNONIS · ARAM
FECIT · DEDICAVITQVE

Clermont-Ganneau l. c. ab eodem. Idem tituli meminit *Revue critique* 5 Nov. 1883.

Duplex nomen est feminae et Graecum et Syriacum; hoc, scilicet *Caddan,* redire Syriace et Hebraice in sarcophago reperto in monumento regio Hierosolymitano monet editor. Vir pertinuit fortasse ad nobilem stirpem Antistiorum Veterum.

1333 Deir el Kalá.

EX · VOTO · M · TITTI · RE|

Clermont-Ganneau l. c. ab eodem.

X. *Dumeir* (p. 23).

1334 ad n. 130. Repertam eodem loco, scilicet a Damasco in via ad Euphratem, hora dim. a Maksura ad orientem, inter rudera q. d. Girbet Maksura, in moenibus castelli, misit Moritzius charta expressam. Sunt in lapide quae coniectura restituit Borghesius; praeterea leg. 4 fin. ꟼE ı — 5 fin. AV/ — 6 fin. TRIB PTI — 7 $\overline{II}$ — 8 CHA/ — 10 ʌ/ — 12 PRAE/

HEMESA (*Homs*).

1335 prope Tayiba inter Kalaat el Hösn (prope Homs) et Hamam in vinea.

vir stans volumen
tenens

ı ı / ʌ ı / ʌ V
EVRI/CIOIII
VIXIT AN XX

ΛVE
RVRC
XXXVII

Ectypum Sachauio misit proxenus noster Damascenus Lütticke, sed in quo omnia incerta sint praeter prioris tituli v. 3; nihilo minus recepi propter locum.

NICOPOLIS SELEVCIDIS (*Nîbôli*, nunc *Islâhîe*).

1336 utrum in columna scriptum sit an in pila, nescimus. Islâhîe.

IMP · DIVI · ΛVG · F · AV|*gustus pontifex*
MAXIM · COS · $\overline{IIII}$ TR|*ib. pot. .. uiam?*
AVGVSTAM · NICOPOL|*itanam cn. sentio?*
SATVRNINO · LEG · CAE|*s. aug. curante fecit*

Ectypum Puchsteinio misit Hamdi Bey director musei Constantinopolitani.

Titulum a principio integrum esse probabile est neque tamen certum; de punctis quoque non omnino constat. Ipsa lectio certa est. Divi Augusti filius sine dubio Tiberius est, quamquam parum recte et primo et quarto versu praenomen naturale suppressum est et illo loco substitutum paternum a filio non admissum; similiter erratum est in miliariis Africanis C. X, 10018. 10023 et in titulo Imoski in Bosnia reperto apud Hirschfeldium *arch.-epigr. Mitth.* 8 p. 110. Consul IV cum Tiberius fuerit per a. 21—30, eo tempore titulus scriptus sit necesse est. Syriam Pisone legato Augusti a. 19 p. Chr. expulso administravit legatorum qui in provincia erant vetustissimus Cn. Sentius Saturninus is qui fasces gesserat a. p. Chr. 4, eumque verisimile est hoc titulo nominari, sive legatus legionis fuit deficientis legati

provinciae praepositi vices gerens, sive iussu Tiberii successor datus Pisoni; hoc praefero, cum quoniam legatus legionis Augusti vocabulum raro adsumit, tum quod vix credibile est Syriam per biennium iusto praeside caruisse. Itaque L. Aelius Lamia, qui per complures annos ad eum quo obiit 33 p. Chr. Syriae ita praefuit ut ipse Romae degeret, Pacuvius legatus legionis provinciam administraret (Tac. ann. 6, 27; Seneca ep. 12, 8), non Pisoni successit, ut adhuc credideramus, sed Saturnino. — 2 extr. supplementum quamquam dubium est potestque de opere publico diverso cogitari, certe inde confirmatur quod egregie coniecit Kiepertus (apud Puchsteinium in actis minoribus academiae Berolinensis a. 1883 p. 30) oppidum dictum hodie Islâhîe, olim autem Nîbôli[1]) esse Nicopolim antiquam sitam in ipsis confiniis Ciliciae et Syriae supra sinum Issicum in mediterraneis. Ea quamquam non recte apud Stephanum Byzantium (s. v. Ἰσσός) eadem dicitur atque Issus clara victoria Alexandri, sed una cum Isso memoratur a Strabone 14, 9, 19 p. 676, item a Ptolemaeo 5, 8, 7 collocatur in Ciliciae mediterraneis, cum Issum recenseat in litore, ab ipso illo proelio nomen videtur traxisse; nam tam prope ab Isso abest, ut facile aliqua ratione victoria Issica ad ea loca pertinere potuerit, censetque Kiepertus (apud Droysenum *Gesch. des Hellenismus* 3^2 p. 201) Darium ibi castra habuisse ante proelium ad Issum factum. Eius civitatis nummi sunt inscripti Νεικοπολειτῶν Σελευκίδος similiterve (Eckhel 3, 322; Mionnet 5, 265; S. 8, 181). Collocatur a Strabone l. c. ad sinum Issicum, a Ptolemaeo, ut modo vidimus, in mediterraneis Ciliciae, a Malala l. 12 p. 297 in Cilicia, ab Hierocle p. 713 in provincia Euphratensi (cf. stadiasmus maris magni c. 154); denique itinerarium p. 190 viam enarrat hanc: *Nicopoli* — *XIII* — *Aliaria* — *XV* — *Gerbedisso* — *XX* — *Dolicha* — *XXIIII* — *Zeugma* et sic deinceps Edessam.

[1]) Botanicae causa qui a. 1864 hanc regionem peragravit Haussknechtius itemque Beryti degens Hartmannus narrarunt Kieperto oppidum iam mutato nuper nomine nuncupatum Islâhîje, quod significat Reformatoriam, antea dictum fuisse Nîbôli.

Marasch.

1337 Marasch (ubi fortasse Antiochia fuit ea quae ad Euphraten dicitur sive ad Taurum) intra oppidum dicebatur reperta esse.

ʼ *i* C *i*
*anno*S XXX · MI*litauit*
*anno*S VII 7 IAV
HERED · REL*ictis*
*co*MMANIP · S*uis*
*c*VRANTE
Ↄ Γ P I

Descripsit Puchstein a. 1883 et ectypum dedit.

1 et 7 parum certi sunt; in hoc legit Puchstein r ʼIANI.

CILICIA.

SELINVS (p. 44).

1338 ad n. 225. Descripsit nuper Luschan medicus Vindobonensis. Adde ante v. 1 D · M.

LYCIA ET PAMPHYLIA.

MYRA (supra p. 24).

1339 ad n. 232 = Eph. V n. 34. Primum prodiit, ut monuit Benndorfius, in volumine inscripto *Ansichten von der Türkei, hauptsächlich von Caramanien nach den Originalzeichnungen des Herrn Ludwig Mayer mit Erläuterungen von I. A. Bergk* edito Lipsiae a. 1812 tab. 2.

CAPPADOCIA ET GALATIA.

ANTIOCHIA PISIDIAE (p. 54).

1340 ad n. 292. Descripsit Ramsay, legens 1 NO\| — 2 PRIscI — FLAVON/\| — 3 R\| — 4 APRONANC\| — 5 STLITIB — 6 TRIBIATIC''EGVIFERCAPA.

1341 ad n. 293. Descripsit Ramsay ex lapide ita, ut nos emendavimus coniectura.

1342 ad n. 303. Descripsit Ramsay, legens 1 VVPETILIAMF — 4 ΠΕΠΔΙΑ — 5 \|AYTIA — 6 \|TIΛIω.

1343 basis quadrata Yalovadj in coemeterio.

IMPERATORI CAESARI
FLAVIO VALERIO
CONSTANTINO
PIO FEL INVICTO
AVGVSTO

Ramsay descripsit.

1344 columna Yalovadj in coemeterio.

P · A N I C I O
P · F · SER · MAX*i*
MO PRAEFECTO
CN DOMITI AHEN*o*BAR
BI P · P · LEG XII FVLM PRÆF
CASTROR LEG II AVG IN
BRITANNIA PRAEF EX*er*
CITV QVI EST IN AEGYPTO
DONATO AB IMP DONIS
MILITARIBVS OB EXPEDITI
TIONEM HONORATO
CORON MVRALI ET
HASTA PVRA OB BELLVM
BRITANNIC CIVITAS
ALEXANDR QVAE EST
IN AEGYPTO H C

Ramsay descripsit nocte ingruente, quod exemplum et ipse misit et Waddington.

2 fin. hiatus non notatur. — 7 fin. traditur EXO.

P. Anicii Maximi huius, quem tam ex tribu quam ex statuae dedicatione colligitur origine Antiochenum fuisse, filius fortasse fuit Anicius Maximus proconsul Bithyniae nominatus a Plinio ep. ad Trai. 112. — Cn. Domitius Ahenobarbus, omnino pater Neronis imp., consul a. 32 p. C., defunctus a. 40 (Suetonius Ner. 6), cum Antiochiae IIviratum admisisset, hunc Maximum praefectum sibi nominavit, acceditque is ad perraros eius generis praefectos inventos primis imperii temporibus extra domum imperatoriam (*Staatsrecht* 2 p. 801). — Praeterea cursus honorum totus castrensis est. Gregalis militia cum solito more praetereatur, remansit inde quod legitur v. 9—11 Maximum ab imperatore, cuius nomen tacetur, fortasse igitur Gaio, ob expeditionem nescio quam donis militaribus donatum esse; quae erunt torques armillae phalerae ipsae suppressae propter maiora dona postea adepta. Nam solent dona militaria extra honorum ordinem post eos collocari. — Perfunctus caligata militia, item primipilatu legionis XII fulminatae in Syria tendentis Maximus in exercitu meruit qui a. 43 in Britanniam missus est, scilicet legionis II Augustae praefectus castrorum; de quo officio diligenter exposuit Gustavus Wilmanns in hac Ephem. vol. 1 p. 81 seq. Ob id bellum Maximus donatus est hasta pura et corona murali. Inde primum opinor intellegitur, qualia dona eiusmodi praefecto legitime conveniant; nam tituli eorum reliqui dona memorantes rem non deciderunt, cum in Fabrianensi (Eph. l. c. p. 85 n. 25) dona ad centurionatum neque ad praefecturam spectent, tituli Amastriani (supra n. 87) neque ipsa omnia ad praefecturam pertineant et praeterea a solita ordinatione plane recedant. Sunt autem ea fere, quae bona aetate tribunis militum et praefectis cohortium dari solent, ut exempli causa praefecto cohortis a Vespasiano dantur corona aurea et

hasta pura (C.V, 875). — Post praefecturam castrorum legionis II Maximus factus est praefectus exercitus Aegyptiaci, quo munere fungentem Alexandrini honoraverunt statua in patria posita *h(onoris) c(ausa)*. Sed id officium quo spectet, videndum; novum enim in titulis certe accidit. Posteriore aetate cum una sola legio in Aegypto tenderet, ei ita praefuisse praefectum castrorum, ut legati legionis vices faceret et solum praefectum Aegypti super se haberet, constat cum ex titulo n. 6025 scripto imperante Pio, quo praefectus Aegypti et praefectus castrorum aedificium a militibus factum ita omnino dedicant ut alibi solent simul dedicare legati duo provinciae et legionis, tum ex ipso testimoniorum defectu; nam si inter hos gradus fuisset praefectus legionis a castrorum praefecto diversus et ei praepositus, eius instituti aliquod indicium superesset. Collegit inde Wilmannsius (l. c. p. 91) quo tempore in Aegypto plures legiones tendebant, singulis praefectos castrorum praefuisse parentes omnes praefecto Aegypti, neque aliter potuit, cum praesertim Strabo 17, 1, 12 Romanorum Aegypti administrationem enarrans et magistratus omnes enumerans de praefecto exercitus taceat, Tacitus quoque (hist. 1, 11) similiter eam adumbret, in bellis denique quotquot ad eam provinciam pertinuerunt soli praefecti provinciae commemorentur. Sed hoc ut recte referetur ad tempora Augusti, quippe quibus tres legiones Aegyptiacae ternis castris tenderent, una Alexandreae, altera Babylone, tertia alio loco (supra p. 9), ita haec ordinatio non potuit non mutari, postquam una legione ex Aegypto abducta duae reliquae coniunctae ad Alexandriam tendere coeperunt; nam secundum ea quae ipse Wilmannsius l. c. p. 91 exposuit castris licet geminis unus tantum praefectus est. Is autem cum ab altera utra legione nominari non possit, recte appellatur *praefectus exercitus qui est in Aegypto*. Redit ipsum vocabulum non in titulis, sed apud Philonem (adv. Flaccum 13). Is narrans res Alexandreae gestas imperante Gaio centurionem ait ex urbe missum, ut praefectum Aegypti vinctum Romam duceret, cum escendisset, militem quendam iussisse sibi indicare *τὴν οἰκίαν στρατάρχου· τούτῳ* (non *τοῦτο*) *γὰρ ἐβούλετο τὸ ἀπόῤῥητον ἀνενεγκεῖν, ἵνα καὶ ἂν δέῃ πολυχειρίας, ἔχῃ τὸν συναγωνιούμενον*. Unde cum aliunde constet sub Nerone certe duas legiones in iisdem castris Alexandrinis tetendisse (Iosephus bell. 2, 18, 8. 4, 10, 5; supra p. 9), id hinc colligimus iam a. 38 similiter obtinuisse; nam *στρατάρχου* mentio recte explicari non potest nisi adsumptis castris geminatis. Similiter quod Liternius Fronto, qui in bello Iudaeico Titi a. 70 vexillationibus miliariis duarum legionum Aegyptiacarum praefuit, *στρατοπεδάρχης* appellatur *τῶν ἀπ'* (*ἐπ'* Alexandre apud Renierum proposuit) *'Αλεξανδρείας δύο ταγμάτων*, recte Renierus (*conseil de guerre tenu par Titus* p. 48 seq.) eo rettulit, quod castris praefuit utriusque legionis, addens etiam T. Suedium Clementem, qui *anno II T(iti) imp. n(ostri)*, id est 79, Memnonem exaudivit *praef(ectus) castrorum* (C. III, 33), utrique legione praefuisse videri. Nam praefectus eiusmodi ut recte exercitui dicitur praeesse, potuit omnino etiam praefecti castrorum vocabulo uti vocabulis legionum aut additis pariter aut omissis. Desiit qui Alexandreae fuit praefectus castrorum super reliquos eminere, postquam exercitus Aegyptiacus ad unam legionem redactus est; id

quod plerumque creditur evenisse imperante Traiano, sed fortasse iam sub Domitiano evenit, quoniam is motus rebellione Antonii Saturnini *geminari legionum castra prohibuit* (Suetonius Dom. 7). Id cum ad castra Alexandrina legionum duarum III Cyrenaeicae et XXII Deiotarianae vel maxime pertineret, fortasse haec, cuius memoria nulla suppetit posterior a. 84 (C. III, 36), eo tempore exauctorata est.

Praefectus exercitus Aegyptiaci, si de eo recte iudicavimus, in re militari Romanorum iure ordinario suum locum tenuit. Sed inveniuntur praeterea quamvis raro praefecti exercitus alius generis, nimirum viri ordinis equestris belli causa universo exercitui ita praepositi, ut legati legionum eis pariter atque praefectis praetorio pareant. Talis fuit in exercitu Titi Iudaeico Ti. Iulius Alexander *πρότερον μὲν*, ut ait Iosephus (bell. 5, 1, 6), *αὐτὸς τὴν Αἴγυπτον διέπων, τότε δὲ τῶν στρατευμάτων ἄρχων* vel, ut alio loco (6, 4, 3) scribit, *πάντων τῶν στρατευμάτων ἐπάρχων*. Eum Renierius (*conseil de guerre tenu par Titus* p. 31) statuit praefectum praetorio fuisse, et verum est similem locum Alexandrum apud Titum obtinuisse, quem tenebat praefectus praetorio imperatoris exercitum ducentis; sed non minus verum est praefectum praetorio imperatoris filio nullo modo attribui posse. Quaestionem decidit ni fallor titulus Aradiensis (C. I. Gr. III p. 1178 n. 4536*f*) adhuc non satis intellectus: [Ἀραδίων] ἡ βουλ[ὴ καὶ ὁ δῆμος | Γάιον Πλ]ίνιον Σέκουν[δον | ἔπαρ]χον σπείρης [Θ]ρᾳ[κων | πρ]ώτης, ἔπαρχον ΝΘ . . | . . ων, ἀντεπίτρο[πον Τιβε|ρίο]υ Ἰουλίου Ἀλ[ε]ξ[άνδρου | ἐπ]άρχου τοῦ Ἰουδαι[κοῦ στρατοῦ, | ἐπίτ]ροπον Συρ[ίας] . . . . . ΩΙ λεγεῶνος ε΄ . . . . . Eum adhuc nemo vidit pertinere ad Plinium Secundum eum ipsum, cuius de naturae historia libri supersunt; sed de ea re alibi agetur. Hoc apparet redire in eo Alexandri ipsum illud cuius Iosephus meminit officium et legitime Alexandrum appellatum esse *praefectum exercitus Iudaeici*. Praeterea ter tantum ni fallor eadem praefectura memoratur, apud Tacitum et Dionem et in titulo Tomitano; nam *στρατοπεδάρχης* Luciani conscr. hist. 22 diverse accipi potest. Et Tacitus quidem ubi ait (ann. 15, 28) illum ipsum Ti. Alexandrum inlustrem equitem Romanum Corbuloni a Nerone *ministrum bello datum* esse, sine dubio significat a. 63 praefectum eum fuisse exercitus Cappadocici et adiutorem Corbulonis legati tum provinciae eius. Item huc pertinebit Theocritus qui Dioni 77, 21 dicitur factus esse *στρατιάρχης καὶ ἔπαρχος*. Titulus autem ex Tomi ruderibus nuperrime prolatus (Hirschfeld *arch.-epigr. Mitth.* 8 p. 22) P. Aelium Ammonium equestris ordinis virum aetatis Gordianae scribit post tribunatum cohortis fuisse *ἡγησάμενον στρατιωτικοῦ ἐν παρατάξει Ἀρμηνιακῇ ἐπαρχείας Καππαδόκων*, deinde praefectum alae, mox *ἡγησάμενον στρατιωτικοῦ τῆς ἐπαρχείας ταύτης*, scilicet eius in qua titulus propositus est, Moesiae inferioris. Non recte opinor editores has praefecturas exercitus Cappadocici et Moesiae inferioris composuerunt cum praefecturis vexillationum, cum praesertim prior earum diserte referatur ad bellum in Armenia gestum imperante Gordiano. Mihi e contrario videtur Ammonius legatis provinciarum duarum belligerantibus adiutorem ab imperatore additum esse pariter atque Corbuloni Alexander minister datus est.

1345 Yalovadj in coemeterio.

LEG AVG PRO PR PROVINC GALAT PRYG
PISID LYCAON PAPHLAG ITEM AD CENSVS PA
PHLAG LEG LEG Ī M P F IN GERM INFER PRAETO
RI CANDIDATO IMP TRAIAN AVG GERM DA
CICI PARTH TRIB PLEB CANDID EIVSD*em xu*
VIR SAC FAC AD ACTA SENATVS Q *seuir*
EQ · R · TRIB LEG XXII P P F XVIR STLI *tib. iud.*
ET

Ramsay descripsit.

1 fin. PṬYC — 5 fin. ⁻IVSDIA — 7 fin. ST'' traduntur. — Titulus, qui videtur unus fuisse ex pluribus coniunctis, ostendit Galatiam a Cappadocia rursus divisam esse extremis annis Traiani et cum Galatia administratam non solum Phrygiam Pisidiam Paphlagoniam, sed item Lycaoniam. — Is cuius titulus est quod functus est, sub Domitiano ut videtur, cura actorum senatus quaestorius, confirmat quae de officii eius forma antiquiore alibi exposui (*Staatsrecht* 2 p. 864).

1346 Yalovadj in moschea loco alto.

AR
SANC*tissimi*
DOMINI N
ANTONINI
AVG DVCENA
RIO ET A MVSIo
SAC PE*r*PET
DEI AESC*ulapi*
PA

Ramsay descripsit celerapio usus.

6 officialis *a musio* non tessellarium opus videtur curasse, sed is esse qui item appellatur *a studiis Augusti*, quoniam huic soli salarium sestertiorum ducenorum aptum est. — 7. 8 PEPPET|DΓI traditur; em. et explevit Ramsay. — 8. 9 fortasse fuit *Aesc*[*u*]|[*l*]*a*[*pi*].

1347 Yalovadj in coemeterio.

IA I R VNO
*c*ORNVTI FIL PA*tro*
*n*O COL QVI EX LIBE
ralitate sua

Ramsay descripsit.

1348 Yalovadj in pariete moscheae.

C F SER
MODESTO AEDIL
VM SINE
s ACERDOT
ab uni V E R S O
ordine et P O P V L O
i NTEGRA
E T O B
p V B L I C A
E T
T A S

Ramsay descripsit.

1349 Yalovadj ibi ubi est n. 293.

Ↄ SEX T L · F
NO
VS · AMICO
honori S CAVSA

Ramsay descripsit.

1350 Yalovadj.

L · C O E L I V S
L · F · ANI · MIL ·
LEG · $\overline{\text{VII}}$ · EX
TEST · FAVST · L ·

Ramsay descripsit.

1351 in columna Yalovadj in coemeterio.

D POLLEN*ius*
D F SER PROC*lus*
ΔΕΚΜΟϹ ΠΟΛΛΕΝ*ι*ΟϹ
ΔΕΚΜΟΥ ΥΙΟϹ ϹΕΡΓΙΑ
ΠΡΟΚΛΟϹ

Ramsay descripsit.
1 POLLENHA, 3 ΠΟΛΛΕΝΤΟϹ, 4. 5 R pro P traduntur.

1352 in columna Gondane prope Antiochiam Pisidiae.

VENIA PONTIA
L PONTIVS A

Misit Ramsay.

1353 Yalovadj.

VV RVBRIA | porta | TERTI*o*
FRATRI | | HE*c*

Ramsay descripsit.

APOLLONIA Pisidiae (supra p. 34).

1354 *Yassi Euren four miles east of Olou Borlou, in wall of mosque.*

HERCVLI
RESTITVTORI
C · IVLIVS · HILARIO

C. Wilson descriptam dedit Ramsayo.

SAGALASSVS (*Aghlasun*) Pisidiae (supra p. 34 n. 69).

1355 ad Eph. V n. 69. Cum hoc termino reperto medio loco inter Sagalassum Pisidiae et Apameam Phrygiae inscripto FINIS CAESARIS Ñ · componendus est ineditus in vico Duwar a lacu Ascanio (hodie Buldur) ad occidentem nuper repertus a Ramsayo, secundum quem legatus Galatiae Q. Petronius et procurator L. Pupius Praesens (cf. C. I. Gr. n. 3991) eo ipso loco terminaverunt inter Sagalassenses et Neronem Caesarem.

CREMNA Pisidiae (p. 55. 975).

1356 Budjak ad fontem hora una a Cremna ad orientem.

AC
*ux*ORI CARISS*imae si*
BIQ*ue*

Ramsay descripsit.

COMAMA (inter *Ürgüdlis* et *Karibdje*) Pisidiae.

Comamae rudera nuper investigavit Ramsay inter meridiem et occidentem a Cremna in colle qui medius emergit ex valle interposita inter vicos Ürgüdlü et Karibdje (indicantur uterque in mappa Kiepertiana actorum minorum acad. Berol. a. 1879 ad p. 298). Ad eam egregius Phrygiae vetustae explorator revocavit locum Ptolemaei 5, 5, 8, ubi in Pisidia post Cremnam coloniam recensetur Κόμμακον (v. l. Κόμανα); idem oppidum videtur esse Κόμανα quam Hierocles c. 43 collocat in Pamphylia. Ut alia multa Pisidiae oppida ita Comamam quoque ab Augusto colonos accepisse tituli infra scripti patefecerunt.

1357 Comamae.

HADRIANVM *an*
TONINVM ❦ AVG ❦
*pi*VM ❦ P ❦ P ❦
L · PACCIVS · M · FIL · FAB ·
MONTANVS COMAME
NVS
PRO MERITIS QVAE PATRIA*e*
EIVS · PRAESTITIT · IN ❦
SCRIPTIO · FACTA EST
*p*ERMISSV · Q · VOCONI
SAXAE · FIDI · LEG · AVG ❦
PR ❦ PR

Ramsay descripsit.

3 in. NVM traditur. — 7 PATRIA ʻsicʼ Ramsay. — 7 similiter C. VIII, 5357 statua collocatur *firmante curatore rei publicae, accedente auctoritate proconsulum;* cf. VIII, 1296. — 10 Voconii Saxae liberae rei publicae ut noti sunt, ita sub Caesaribus stirpem duravisse aliunde ni fallor non constat.

1358 Comamae.

COL · IVL · AVGVSTAI sic
FIDA COMAMA
PACCIAN SATVRNINAM sic
PVDICISSIMAM FEMINAM
DEFVNCTAM HONORAV*it*
STATVAE OMNIA INPEN
DIA EXHIBENTE LVCIAE
PACCIAE VALERIAE SΛ
TVRNINAE FILIAE SV
AE SECVNDVM VER
BA TESTAMENTI ❦

Ramsay descripsit.

Ut litterae passim graecissant, *a* est Λ, *d* aliquoties Δ, ita sermo non solum incomptus est, sed etiam pro *a* finali passim datur *ae* vel *ai*, item 3 *an* pro *am*. — 5 HONORAVB traditur.

OLBASA (Eph. IV p. 32).

1359 ad Eph. IV n. 46. Descripsit denuo Ramsay a. 1884. Sic emenda:

AVREL NICO DV*o uir. col. sta*
TVAM DEI MARONIS *dul*
CISSIMAE PA*triae de suo*

ΑΥΡΗΛΙΟϹ ΝΙΚΩΝ ΔΥΑΝ*δρι*
ΚΟϹ ΤΗϹ ΚΟΛ · ΤΟΝ ΑΝΔΡΙ
ΑΝΤΑ ΤΟΥ ΜΑΡΩΝΟϹ ΤΗ ΓΛΥ
ΚΥΤΑΤΗ ΠΑΤΡΙΔΙ ЄΚ ΤΩΝ
ΙΔΙΩΝ

1360 ad Eph. IV n. 47. Descripserunt denuo W. M. Ramsay et A. H. Smith, legentes 3 PO// IF.

1361 ad Eph. IV n. 48. Descripserunt denuo iidem sic plenius et rectius:

P · P
COLONEA IVLIA sic
OLBASENA
CVRANTIBVS L LICI
NIO BASILA ET M CLO
DIO RVFO

1 significatur *p(ecuni)a p(ublica)* vel potius *p(ublice) p(osuit)*.

1362 ad Eph. IV n. 49. Miserunt Ramsay et Smith titulum ab ipsis propter temporis defectum descriptum imperfecte et a Turco quodam incuriose charta expressam. Leguntur haec fere, quorum quae cursivis expressi, in ectypo non agnovi.

TITO/ *P* / / / / / / / /
ANI · COLONIA *OLBAS*///
EX · REDITV · EIV*s* //////
HYPSAEORVM //////
‥ CORNELIO SYN / / /
TITO QVINTIO BALB*o*//

1363 *fragment of entablature*, Olbasae.

u[*e*TERANVS · E]*t ualeria i . . . .*
sua p[ECVNIA PATRIAE *d*]*ulcissimae*
c[ΎΕΤΡΑΝΟϹ Κ· ΟΥΑΛΕΡΙΑ Ι·]

Ramsay et Smith descripserunt.

1 litterae supersunt dimidiatae; in principio traditur ᴄ pro E.

Hassan Pascha (p. 56).

1364 ad n. 305. In loco q. d. Hassan Pascha, inter rudera vici antiqui, V m. p. a parietinis Themisonii Phrygiae, hodie Tefenü, titulum denuo repperit a. 1884 Ramsay et explevit sic:

PANTHEO .
AEDEM ET
ARAM · VO
TVM
C IVLIVS C F
FAB RVFVS

VIAE CAPPADOCIAE ET GALATIAE (supra p. 35).

1365 ad Eph. V n. 77. v. 11 ΒΙΛΟ\ exemplum scriptum Ramsayi.

1366 ad Eph. V n. 79. Misit Ramsay. Errore typographi Waddingtoniani excidit v. ultimus milia numerans:

PNB

1367 miliarium magnum Comamae (vide p. 581).

IMP CAESAR
DIVI *f.* AVGVS*tus pont*
MAXIM COS XI D*e*S — ab altera parte
XII IMP XV TR *p*OT — u. c. 748 — titulus brevior
XIIX VIAM SECA — evanidus totus
CVRANTE · CORN
*a*QVILA LE*g* SVO
PRO PR *f*ECIT
CXXII

Ramsay descripsit tempore pressus litteras multis locis evanescentes.

4 debuit esse IMP · XIIII; vide quae composui mon. Ancyr. p. 25. — TROT 'sic' Ramsay. — 5 SECA non intellego. — 7 LEC traditur. — Milia Ramsay iudicat numerari a capite provinciae Apollonia Pisidiae. Legati Galatiae huius nomen alibi non repperi. Crediderim autem hoc titulo epocham coloniarum ab Augusto in Pisidia deductarum accuratius determinari.

1368 columna miliaria Gondane horis tribus et dimidia ab Antiochia Pisidiae Apolloniam versus.

reliqua
inscriptio evanuit
XI

Misit Ramsay.

1369 columna alta m. 2, lata infra c. 75, supra c. 50, rep. inter Malatiam et Kirkyeuz Küprü; indigenae eam narrant eo loco collocatam esse a sultano Murad ad indicandum locum pariter distantem hinc a Constantinopoli, illinc ab urbe Bagdad.

F B I S ' B O B
T E S I E O c I ' ı S
F . . ε H Y S

Guil. Fischbach *ingénieur en chef du Vilayet de Harpout* descripsit a. 1883, quod exemplum missum a Mordtmanno hoc loco proponitur ut cui datum erit lapide examinato emendet.

ASIA.

NACOLIA Phrygiae (supra p. 46).

1370 Sidi Ghazi.

KAPVT EX TESTAMENTO ❧ P AELI ONESIMI AVG LI / / / / / / /
CIVITATI NACOLENSIVM PATRIAE MEAE AMANTISSIMAE QVAMVIS P//
RIMVM DEBEAM PRO MEDIOCRITATE TAMEN PECVLIOLI MEI DARI VOLO
HS CC · N · EA CONDICIONE VTI ARBITRATV CORNELI '///INI ET CORNELI //
SYCI FAENERETVR EA PECVNIA ET EX VSVRIS Q////////ECTVM FVERIT P//
XIMO TRIENNIO IN SITONICO TRIBVANT VT Q//D /VOD ANNIS POSSIT E/
FRVMENTVM COMPARARI ET PERACTO TRIENNIO VOLO EIVS OMNIS PE
CVNIAE VSVRAS QVODQVOD ANNIS CIVIBVS MEIS DIVIDI POLITOGRAP/
FACTA DIE FELICISSIMO NATALI DOMINI · N · TRAIANI HADRIANI SPORT/
LI/ AVTEM PARTEM DIMIDIAM EIVS VSVRAE TRIBVI VOLO SIC VT /AR/
DIMIDIA DIE FESTO EORV ... IDIA APPELLANTVR ΓP ... R

Descripsi ad ectypum quod fecit Sterrett Americanus et dedit per Ramsayum; idem dedit descriptum.

11 EORV//// \Γ///IDIA apographum.

1 *Kaput ex testamento P. Aeli Onesimi Aug. li[b.]*
2. 3 | *Civitati Nacolensium patriae meae amantissimae quamvis p[lu]|rimum*
4 *debeam, pro mediocritate tamen peculioli mei dari volo* | *(sestertium) CC*
5 *(milia) n(ummum) ea condicione, uti arbitratu Corneli ...ini et Corneli*
6 *[He]|syci faeneretur ea pecunia et ex usuris q[uod conf]ectum fuerit,*
7 *p[ro]ximo triennio in sitonico tribuant, ut q[uo]d[q]uod annis possit e[o]* |
8. 9 *frumentum comparari. Et peracto triennio volo eius omnis pe|cuniae usu-*
10 *ras quodquod annis civibus meis dividi, politograp[hia]* | *facta, die feli-*
cissimo natali domini n(ostri) Traiani Hadriani. Sport[u]|li[s] autem
11 *partem dimidiam eius usurae tribui volo sic, ut [p]ar[s]* | *dimidia die*
festo eoru[m, quae] ....idia appellantur, er[ogetu]r ....

2 notabile est Augusti libertum patriam habere civitatem Nacoleiam. Communi iure liberti etiam senatorum cives facti sunt civitatis eius, unde qui eos manumiserat originem trahebat (Dig. 50, 1, 23 pr.; cf. Savigny *System* 8 p. 48); sed ad imperatores id ius pertinuisse parum verisimile est. — 6 pecunia frumentaria Graecis est σιτωνικόν (C. I. Gr. 2140: [τοῦ σιτ]ωνικοῦ κατ[αναλισκομ]ένου; n. 3831*a*, 8: δόντ[α ἀργύριον] ... εἰς τὰ σειτωνικά; cf. n. 3422: ποιησάμενον ἐπιδόσεις χρημάτων τῇ γλυκυτάτῃ πατρίδι εἰς χρήματα σειτωνικά). Gregorius magnus ep. 12, 34 scribit Ciridano *curam sitonici fuisse mandatam* (cf. 1, 2). — *quotquot annis* pro *quotannis* item legitur apud Varronem de l. Lat. 5, 39. 9, 24, *quotquot mensibus* ib. 5, 47. — 8 πολιτογραφία hic non est adscriptio inter cives, qua significatione alibi legitur, sed civium recensus, pariter atque λαογραφία invenitur in papyro Arsinoitica edita a

Wilckeno in actis minoribus acad. Berol. a. 1883 p. 903. Distributio si qua civitati et omnino universitati alicui facienda erat, res ipsa requirebat ut ante diem distributioni destinatam eorum, qui admittendi essent, laterculus aut conficeretur aut certe recognosceretur, et si qua causa erat disceptandi, de iure statueretur. Ita a. a. Chr. 445 cum rex Psammetichus civibus Atheniensibus certam summam misisset civibus distribuendam, ea occasione in multos contra ius pro civibus sese gerentes iudicia facta sunt (Philochorus fr. 90 Muell.; Plutarchus Pericl. 37; Fränkel *die attischen Geschwornengerichte* p. 3). Romae quoque antequam frumentationes singulae peragerentur plebis frumentariae recensum factum esse ostendit Suetonius Aug. 20: *populi recensum vicatim egit ac ne plebs frumentationum causa frequentius ab negotiis avocaretur, ter in annum quaternum mensum tesseras dare destinavit, sed desideranti consuetudinem veterem concessit rursus, ut sui cuiusque mensis acciperet.* Recte igitur Onesimus magistratus antequam divisiones a se institutas facerent iubere potuit cives Nacolenses ita recensere, ut cui in eas pecunias ius esset ex laterculo constaret.

1371 Sidi Ghazi *in outer wall of the tekhe.*

*c*ALIDIA HELE
*n*A CALIDIAE
*g*EMELLAE FI
*li*AE MEMORIA
S

Descripsi ad ectypum, quod dedit Ramsay; idem descripsit de lapide. Litterae ex parte evanuerunt.

AMORIVM Phrygiae (p. 68).

1372 Jirekli non longe ab Amorio.

UIUS · H
TEM · M
O · PEIU

Ramsay descripsit.

DOCIMIVM Phrygiae (supra p. 47).

1373 ad Eph. V n. 102. Descriptum postea misit Ramsay; certe titulus *a* idem est, *b* autem datur sic:

R M PAL II COS a. 109

1374 ad Eph. V n. 112. Ramsay postea misit exemplum exceptum, ut ait, non ex hoc marmore, sed ex simillimo sic:

IRAITI COS SEC
XLVII ⳩

referens ad a. 100 *Traiano III cos.*

1375 ad Eph. V n. 114. Ramsay recognoscens deprehendit id ipsum quod coniectura restitui, nisi quod NTO legit pro ANTO.

1376 ad Eph. V n. 116. Recognoscens titulum collocatum alto loco in maceria moscheae Ramsay explevit sic:

LARG E MeSSAL COS a. 147
LOCO XXXVII REPR
OFF ASIAT

1 MSSSAL traditur. — Simile exemplar, sed imperfectum legitur n. 117. Eadem officina redit n. 118.

1377 ad Eph. V n. 121. Descriptam misit Ramsay sic:

VLVII RIII
B.ERT
/IAPRO

1378 Itschki Karahissar.

R VERG COS a. 69

Ramsay misit.

1379 Itschki Karahissar.

in uno latere:

AXXXXC
a. 92 C XVI COS
BCX'I N:
a. 100 /RAI N III COS
MR ANT

in altero latere:

NER VERG COs a. 97

Ramsay misit.

Anni inscripti sunt in altero latere duo 92 (ubi in. G traditur pro C) et 100, praeterea fortasse MAR ANT; in altero, ubi traditur VFR</FRGCO|, unus 97.

1380 Itschki Karahissar.

CCC LXX
B III XIIXXS
B S E C
PAL II COS XVI a. 109

Ramsay descripsit.

1381 Itschki Karahissar.

clARO II E SEVER COS a. 146
LOCO CCXXX
B TERT
OFF PELA

Ramsay descripsit. Cf. n. 114 et n. 115.

1382 in altero latere titulus legitur aetatis Christianae ΕΙC ΑΙWΝΑ ΤΟ ΜΗΜΟ-CYNON cet. Est Itschki Karahissar in muro.

B ERT

reliqua latent

Ramsay descripsit.

1383 in marmore quod videtur Synnadense; est Ak Schehr (= Philomelium).

RMPAR CLX

C R

Ramsay descripsit.

ACMONIA Phrygiae (p. 71. 977).

1384 in epistylii parte; Schabban prope Ahat Köi.

SVO PECV*nia sua*

ΤΟΥ ΤΡΙΣ ΤΟ ΟΥ ΕΞ ΑΓΟΡΑΣ

Ramsay descripsit.

EVMENIA Phrygiae (p. 71).

1385 Ischikly.

CONSTANTINO

PIO FELICI INB*icto*

SEMPER AVG*usto*

Petrus Paris *bull. de corr. hell.* 8 (1884) p. 238.

ALEXANDRIA TROAS Mysiae (vide supra p. 55).

1386 basis statuae ex marmore albo. Tavakli (hora una et dimidia ab Alexandria Troade inter meridiem et orientem) hodie pro mortario.

*st*AT*VIS ITEM A CIVITATE ILIENSI*um clupeis?*

*e*T · STATVIS · INAVRAT · HONOR*atum*

CONSACRAVIT

manu diversa:

*si*C · XX · SIC XXX

Ectypum dedit Koldewey architectus a. 1884.

PERGAMVS Mysiae (p. 76. 978. Eph. IV p. 35).

1387 ad n. 398 = Eph. IV n. 54. Titulum, cuius partem superiorem antiqui descripserunt (inde C. III, 398), partem inferiorem nostrae aetatis viri docti (inde Eph. IV n. 54), integrum primus excepit a. 1883 Fabricius adiutor effossionum nostrarum Pergamenarum. Ara est rotunda, Bergamae in balneis Turcicis (Chatib-Pautra-Liman) posita hodie inverse et ut pars in solo lateat, refosso eo Fabricii iussu tota patefacta, nisi quod deest v. 1 pars extrema.

M AIMILIO · M · F · PAL · PROCVLO · PRAEF · FABR · M LEPIDI · AVG/ *PROCos*

palma;	patera	q u e r c u s;	patera
circa	S A C R V M	circa	corona
eam	corona	eam	
ser-	CIVITAS · PERGAMEN	ser-	
pens	H CAVSA	pens	

1388 basis alta m. 1,38, litteris altis a mill. 35 ad mill. 27, prope viam qua Bergama itur ad Dikeli a meridie vici Tabaklutscha in coemeterio Turcico.

Δ N · FL · C	/ / / / / O
Γ O M I N O	IVS ORBIS
F I L O S O F I	M A G I S T R O
V E N E R /	Ↄ P R I N C I P I
P I I S S I M O	E R A T O R I
V I C T O R I O S	MO AVGVSTO
P R O P A G A T O	I LIBERTATIS
ET REIPVBL	AE
A E C I L V L O	IVS
V C PROCON	· VIC · S · AVD
Λ N M O S V	

Descripserunt Conze et Bohn a. 1883, recognovit hic a me rogatus a. 1884.

D(omino) n(ostro) Fl(avio) C[l(audio) Iulian]o domino [tot]ius orbis, filosofi[ae] magistro, venera[nd]o principi, piissimo [imp]eratori, victorios[issi]mo Augusto, propagato[r]i libertatis et rei publ[ic]ae Aecilulo . . ius (?) *v. c. procon[s.] vic(e) s(acra) aud(iens) d(evotus) n(umini) m(aiestati)[q(ue)] su[ae?].* Iulianum appellari philosophiae magistrum novum est, sed minime mirum. Proconsul Asiae alibi quoque appellatur *vice sacra iudicans* (vide quae exposui *mem. dell' Instituto* 2 p. 310). Pro ea locutione vel altera *vice sacra cognoscens* (VI, 510) quae hic substituta videtur esse formula *vice sacra audiens* alibi opinor non legitur; de lectione VIC · S · AVD cave dubites. Nomen proconsulis recuperare non potuimus; fortasse fuit *Ae(lius) Cl(audius) Eulogius.*

1389 punctis triangulis. Bergamae in macerie coemeteerii ab ecclesia S. Iohannis orientem versus.

C F · T
et *alex*SAMEN*us?* *l*
T / MORS · FV*it*

Fabricius descripsit.
3 potest fuisse *quibus maes*Ta MORS FV*it* similisve lamentatio.

1390 tabula marmorea fracta. Bergamae in acropoli.

VXORI

Descripsit Conze a. 1883.

GORDVS Lydiae.

1391 Goerdis ad fontem.

lupa?
DIS · M

CRESCENTI · AVGG · VER
NAE · DISP · VIXIT ANNIS
LIIII

ЄΠΙϹΤΗΜΗ ϹΥΝ ΤΟΙϹ ΤЄ
ΚΝΟΙϹ ΚΡΗϹΚЄΝΤΙ ϹΥΜ
ΒΙΩ ΜΝЄΙΑϹ · ΧΑΡΙΝ

ЄΠΙΜЄΛΗΘЄΝΤΟϹ · ΠΟΥ
ΚΛΟΥΙΟΥ · ЄΥΦΗΜΟΥ ·

ЄΥΜΟΥΦΟϹ

Petrus Paris *bull. de corr. hell.* 8 p. 384.
10 Εὔμορφος signum est ut videtur defuncti.

TRALLES Cariae (supra p. 61).

1392 ad Eph. V n. 163. Edidit nuper Sterret *Mitth. des arch. Inst. in Athen* 8 p. 334 non recte.

NYSA Cariae (supra p. 62).

1393 ad Eph. V n. 165. Eundem titulum descripsit d. 11 Sept. 1882 medicus Luschan Vindobonensis in mansione viae ferratae Sarai-kjoi, quo dicebatur allatus esse ex Hierapoli. Exempla consentiunt. — In fine potest legi *intra sito*, scilicet intra cancellos vel maceriam; sed magis placet quod antea proposui.

LESBOS insula (supra p. 63).

1394 ad n. 451. A. Papadopulos Kerameus misit descriptam, legens 2 AΛE pro FLAB — 3 AV — 4 om. in hiatu — 5. 6 GA.IV CONϚANTION
ЄⵎΓL ΓRNMΛN

1395 ad n. 452. Misit idem, legens 2 ЄB MAX — 3 in. N om. — 4 PATRI AVGC (AN om.).

VIAE ASIAE (vide supra p. 64).

1396 ad Eph. V n. 173. Ex parietinis q. d. Καβακλὴ-Δεϛὲ sub Bel Caivèh, ubi posita fuit inversa, basis adlata est ad fontem faciendum eum in quo nunc extat. Edidisse se in eph. mihi non visa Ἀνατολικῇ Επιθεωϛήσει a. 1 (1873) p. 297 scripsit mihi A. Papadopulos Kerameus. Legit sic: ΔΔΔΔ NNNN | FL CPATIANO | /ALENTINIAN | TH/ODOSIO | ET //NEAOI PI|SSIMIS SEMPE. Scribendum erit 5. 6 ET ARCADIO PI|SSIMIS.

1397 ad Eph. V n. 174. Hunc quoque titulum bilinguem esse monuit Ramsay et explendum ita:

M' · AQVILLIVS · M' F
CoS
V
ΜΑΝΙΟΣ ΑΚΥΛΛΙΟΣ
ΜΑΝΙΟΥ
ΥΠΑΤΟΣ ΡΩΜΑΙΩΝ
E

1398 ad Eph. V n. 175. Edidit nuper Sterret *Mitth. des arch. Inst. in Athen* 8 p. 333 suppletum imperite.

1399 ad Eph. V n. 177. In via ab Acmonia per Appiam Cotiaeum et inde Dorylaeum *in a cemetery beside the Hammam Su, 1¼ hours north of Islam Keui* versus Tunlu (non Tutum) Bunar.

inscriptionis evanidae vestigia

M̄ IA IA

TANTINUS

P F INUICT/S AVG /T UAL

LICINNIANUS LICINNIUS P F INU a. 317/323

ICTUS /US

spatium vacuum pedis unius

KI IOY KAI

KINION

ΩNCTANTCINON

ΓΩN CΠIΦANCCTA

KAICAPΩN TΩN

Ramsay titulum admodum detritum bis frustra temptatum tertio itinere m. Iul. a. 1883 legit. Numerus M̄ IA videtur superesse ex titulo qui periit. Sequitur [*domini nostri Flavius Valerius Cons*]*tantinus p*(*ius*) *f*(*elix*) *invict*[*u*]*s Aug.* [*e*]*t Val*(*erius*) *Licinnianus Licinnius p*(*ius*) *f*(*elix*) *invictus* [*A*]*ug*(*ustus*) [καὶ] Κρ̣[ίσ]πον καὶ [Λι]κινίον [καὶ Κ]ωνσταντεῖνον τῶν ἐπιφανεστάτων Καισάρ̣ων. Mire perturbantur cum linguae duae tum casus.

1400 hora una ab Eskischehr sive Dorylaeo sept. versus in vico Mutallib *on the opposite side of the Tembris valley.*

? e x a u c t o r i t a t e
? f o r t ISSIMOR AV
GV*storum l.* SEPTIMI SEVERI
PII *Perti*NACIS AVGVSTI ET
5 M · AVR · ANTONINI AVGVS
TI · ET · P · SEPTIMI *getae* CAE
SARIS A DORYLAEO CoTIA

T. R. S. Sterrett descriptam dedit per Ramsayum, testatus in fine nihil deesse.

Cotiaeum est a Dorylaeo ad meridiem.

1401 in via Eucarpia Connos (cuius mansiones a Ramsayo sic ordinantur: Eucarpia = Mentesch — VII — Hierapolis = Kotsch Hissar — IV — Bronzos = Kara Sandyklü — XII — Kidyessos = Kutsch Eyuk in Sitschanlü Ova — IX Conni = fortasse Büyük Tschorqia inter sept. et occ. ab Afium Karahissar) hora dimidia ab ruderibus Hierapolis in coemeterio medio inter vicos duos cognomines Kuyujak appellatos.

bb NN ΑΓΑΘΗΤΥ

IMPP bIOCLETIANI

ω ΑΙωΝΙωΙ ΛωΝ

ЄT MAXIMIANI

INVICT ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙ

ΤΟΥC ЄΓ Μ ΑΥΡ ΞΙΟΚΛΗΤΙΑΙ ЄΒΑ

AVS

ΦΑΝЄCΤΑ ΗΛΑΜΠΡΟΤΑΤΗ

ΤΟΥC ΚΑΙ ΙЄΡΟΠΟΛЄΙΤωΝ

CΑΡΑC ΦΛΑΟΥΑΛ

ΠΟΛΙC

v ON

ΚΑΙΓΑΛ-ΟΥΑΛ ΜΑΞΙΜΙΑΝΟ Ι

N M

Η ΙЄΡΟΠΟΛЄΙΤωΝ

ΠΟΛΙC

Descripsit Ramsay ediditque in commentario *the cities and bishoprics of Phrygia (reprinted from the Journal of Hellenic studies* a. 1883) p. 61.

Inscriptio primaria (quamquam haec et ipsa incisa videtur super titulum cuius reliquiae a dextra supersunt) haec fuit: Ἀγαθῇ τύ[χη. Τ]ῷ αἰωνίῳ αὐτοκράτορι Μ. Αὐρ. [Κάρῳ] ἡ λαμπροτάτη Ἱεροπολειτῶν πόλις, ubi mox sublato nomine aut Cari aut (si quidem vere in lapide est, ut esse ait Ramsay, linea post ΑΥΡ) Probi substitutum est Diocletiani, ut M. Aurelii praenomina remanerent nec substituerentur vera Diocletiani C. Aurelii Valerii. Eidem columnae deinde alter titulus inscriptus est hic: *dd. nn. impp. Diocletiani et Maximiani invict(orum) Aug(ustorum):* τοὺς ἐπιφανεστάτους Καίσαρας Φλα. Ουαλ. [Κωνστάντι]ον καὶ Γαλ. (in lapide esse ΓΑΛ, non quod requiritur ΓΑΛ adnotat Ramsay) Οὐαλ. Μαξιμιανὸν ἡ Ἱεροποκειτων πόλις μί(λια)..., eadem confusione linguarum casuumque, quae observatur n. 1399. Notabile est in hoc titulo in Oriente reperto Constantii nomen erasum esse, relictum Galerii; id quod in Occidente in contrarium vertitur.

1402 columna magna, Jaraschli, ubi fuit Tacina (conferri iubet Ramsay locum geogr. Rav. p. 106, 4, ubi est *Tagina,* et titulos C. I. Gr. 3956*b. c* cum add. p. 1106), *five miles N.W. from Deuer and Yasikkeui, at west end of Bouldour lake.*

m' aquillius m' f.

COS

CCXXIII

μα[ν]ΙΟC ΑΚΥΛΛΙΟC ΜΑΝΙΟΥ

ὑΠΑΤΟC Ρωμαίων

ϛΚΓ

W. M. Ramsay et A. H. Smith reppererunt miseruntque.

Viae Epheso Tralles extant miliaria duo, V (Eph. V n. 174) et XXIX (C. III, 479). Ad eiusdem continuationem hoc miliarium referrem, nisi moneret Kiepertus viam Epheso per Tralles et Laodiceam ad Jaraschli vix superare potuisse numerum mil. CLXXXVIII. — Ramsay adnotat stetisse miliarium in Asia provincia extrema; nam Tacinam oppidum ea compre-

hendi praeter miliarium hoc eo quoque probari, quod in titulo ibi invento C. 3956 *b* = le Bas n. 1700 nominatur proconsul Tarius (non Tatius) Titianus. E contrario vicum Deuer a Tacina proximum fuisse sub legato Galatiae intellegitur ex supra adnotatis n. 1355.

1403 Elles ad ripam septentrionalem lacus Buldur, quod oppidum Gustavus Hirschfeld (in actis minor. acad. Berol. 1879 p. 322) iudicat fuisse quae Ἴλουζα est Hierocli p. 667 in Phrygia Pacatiana.

ΤΟΝ ЄΠΙΦΑ
ΝЄϹΤΑΤΟΝ
ΚΑΙϹΑΡΑ ΚѠϹΤΑΝΤΙΝΟ
Η ΒΟΥΛΗ
ΚΑΙ ΟΔΗΜΟϹ ΚΑΙ
ΚѠϹΤΑ
DD NN
FL · CL · CONSTANTINO MA
XIMO AVG
ET
FL · CL · CONSTANTINO · AVG
ET
FL · CL · CONSTANTIO AVG

A. H. Smith descripsit et ectypum sumpsit.

6 versum non perscriptum esse ait Smith. — Uterque titulus tam Graecus quam Latinus ab imperito scriptore conceptus est. Priorem cum fortasse destinasset Constantino II patre vivo, perscripto lapide fratrem fratresve addere coepit. Posteriorem Constantini I defuncti liberis dedicare voluit, sed natu maximum bis enuntiavit, secundum Flavium Claudium dixit pro Flavio Iulio, tertium Flavium Iulium Constantem aut omisit aut latet is in primogenito bis nominato, quamquam qui *dd. nn.* scripsit, non de tribus, sed de duobus Augustis cogitavit. Omnino hoc solum inde apparet Constantino I defuncto per aliquod tempus Phryges ignorasse, quinam sibi imperarent.

1404 litteris admodum rudibus; V sic est U, C et G vix differunt. Elles.

ddd nnn
IMP CAES
GAL VAL
MAXIMEINO a. 308/312
P · F · INV · AVG · ET
IMP CAES FL VAL
CONSTANTINO
P · F · INV · AVG · ET
IMP · CAES *ual*
*licin*IANO
ΛOΝΙ
M̓ CIX

A. H. Smith descripsit et ectypum sumpsit.

Inter 10 fin. et 11 videntur erasa esse verba LICINIO · P · F · INV · AVG. — 11 *a* lAODI*cea* interpretatur Ramsay. — Maximinus quamquam a. demum 308 Augustus factus est, cum Constantinus Augustus creatus esset a. 306, Licinius a. 307, nihilominus et in hoc titulo primum locum obtinet et in altero Norico C. III, 5565; scilicet a. demum 312 *senatus*, ut ait auctor de mort. persec. c. 44, *Constantino virtutis gratia primi nominis titulum decrevit, quem sibi Maximinus vindicabat.* Ad id senatus consultum formata sunt miliaria Italiae superioris C. V, 8021*a*. 8060. 8963; scilicet ibi Constantinus primus est, Maximinus secundus, tertius Licinius. — Caput viae si fuit Laodicea Phrygiae, ut iudicat Ramsay, Elles vicum sequitur finibus provinciae Asiae comprehensum fuisse et lacum Buldur eam provinciam a Pisidia separasse.

INSTRVMENTVM DOMESTICVM ASIAE (supra p. 66).

1405 sub vasculo cretaceo rep. Pagi ad Smyrnam.

OI/APE

EVHODI

Misit Papadopulos Kerameus a. 1884.

ACHAIA.

DELVS insula (v. p. 66).

Egregius quem nuper Theodorus Homolle edidit commentarius de Delo Romana (*les Romains à Delos: Bull. de corr. Hellénique* vol. 8 a. 1884 p. 75—158) insulae condicionem, qua septimo potissimum urbis saeculo fuit, et universum rerum Romanarum in his partibus statum clara novaque luce illustravit. Nos autem artis finibus Latine scriptorum monumentorum colligendorum adstricti eo officio ita defungimur, ut qui ipsam rem recte et plene noscere cupiat, eum ad Homolliana ablegemus. Hoc unum dolendum est, quod ex tanta copia monumentorum, quantam Gallorum effossiones Deliacae prodiderunt, bona pars adhuc in schedis delitescit.

1406 ad Eph. IV n. 76. In inventario donorum factorum aedi Apollinis Delii scripto Archonte Demare anno circiter a. Chr. 180, u. c. 574, edito ab Homollio *bull. de corr. hell.* 6 p. 45 v. 147. 148 sic legitur: *στέφανον χρυσοῦν ἐπιγραφὴν ἔχοντα: 'Μίνατος Μινάτου Τήιος Ῥωμαῖος ἐκ Κύμης ἀνέθηκεν'. ἄλλο στεφάνιον ἐπιγραφὴν ἔχον: 'Λεύκιος Ὄππιος Ῥωμαῖος Ἀπόλλωνι χαριστήριον'. ἄλλο στεφάνιον ἐπιγραφὴν ἔχον: 'Κίντος Πλίνιος Ἀπόλλωνι εὐχήν'.* Primum secundumque horum Homollius (*bull. de corr. hell.* 8 p. 88) apte composuit cum duobus magistris Mercurii et Maiae nominatis in titulo n. 76 loco primo secundoque *L. Oppio L. f.* et *Minato Staio Ovi f.*; certe ille quominus idem sit nihil impedit.

1407 basis marmorea fracta lata m. 0,34, alta m. 0,48, crassa m. 0,21, rep. Deli a. 1881.

PHILONICVS
LARIBVS · D

Hauvette-Basnault descriptam dedit Homollio, qui ed. *bull. de corr. hell.* 8 p. 128.

1408 parvum epistylium Doricum longum m. 1,27, altum m. 0,21, crassum m. 0,29. Rep. a. 1879 m. Iulio Deli in porticu Philippi extrema meridiem versus.

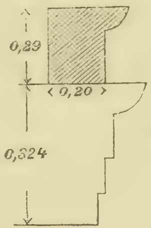
IVS·C·L· MANIOΣ MAAPKIOΣ MANIOY NEME*ριος*
VS·N·F MAAPKOΣ ΛC / / ΛIOΣ KOINTOY ΣΠOPI*ος*
CERVN*t* OI EPMAIΣTAI EPMEI KAI MAIAI TON NAO*ν*

Homollius descriptam misit ediditque *bull. de corr. hell.* 8 p. 97.

1, 3 fin. hiatus non adnotatur. — 2, 2 fortasse fuit ΛOKIΛIOΣ; Homollius proposuit et ΛOΛΛIOΣ et ΛOYIΛIOΣ.

Similem titulum edidimus Eph. IV p. 42 n. 76. Videntur hic quoque sex magistri nominari M.' Marcius M.' (f. vel l.), N. ...., ... ius C. l., M. Lucilius (?) Q. (f. vel l.), Sp. ...., ...us N. f., quorum primus et quartus integri fere leguntur Graece, secundi quintique praenomina item Graece, tertii et sexti extrema vocabula Latine. — Praeterea notabilis est dativus Ἑρμεῖ hic rediens. — Νεμέριος Graecis usitatum est (Dittenberger in Herma 6 p. 297).

1409 epistylium Ionicum formae eius, quae infra cernitur; rep. Deli in foro septentrionali ante porticum Hermaistarum ad occidentem e regione cubiculi ex quo prodiit statua C. Ofellii Feri (*bull. de corr. hell.* 5 p. 390).

inser. Lat. litt. c. 15 | ↄ · C · L · L . CA|ECILIVS| · A · L · Z|EPHV|RV|*s* *a*|GATHOCLE|*tis f. t. popillius p. . . mag. mercurii*

λεύκιο|Σ·ΚΑΙΚΙΛΙΟΣ ΑΥΛΟΥ·Ζ|+ΥΡΟΣ ΑΓΑΘΟΚΛΕΟΥ|Σ ΤΙΤΟΣ ΠΟΠΙΛΛΙΟΣ ΠΟ|ΠΛΙΟΥ ΟΙ ΕΡΜΑΙΣΤΑΙ //Μ

insor. Graec. litt. c. 8

in alio eiusdem tituli fragmento

TAX

Homollius, qui ipse non vidit, descriptam misit edicitque *bull. de corr. hell.* 8 p. 118.

Supersunt nomina magistrorum quattuor . . . . *s C. l.; L. Caecilius Auli l.* (= [Λεύκιο]ς Καικίλιος Αὔλου); *Zephuru*[*s A*]*gathocle*-[*tis f.*] (= Ζ[έ]φυρος Ἀγαθοκλέους); [*T. Popillius P.*] *f.* (vel *l.*) (= Τίτος Ποπίλλιος Ποπλίου).

1410 basis marmorea cum foramine in parte summa, lata m. 0,38, alta m. 0,26, crassa m. 0,32; iuxta reperta est statua Herculis finiens in Hermae figuram. Deli rep. ibi ubi prodiit n. 1411.

M · ORBIVS · M · F
MAG
ITALICEIS

Similes sunt tituli Deliaci Graeci tres, unus quem Hermaistae Apolloniastae Posidoniastae facti anno u. c. 657 (*ἐπὶ ὑπάτων Γναίου Κορνηλίου Λεντόλου καὶ Ποπλίου Λικινίου Κράσσου*) dedicant *Ἡρακλεῖ καὶ Ἰταλικοῖς* (*bull. de corr. hell.* 4 p. 190); alter quem iidem facti anno 680 (*ἐπὶ ὑπάτων Λευκίου Λικινίου Λευκόλλου καὶ Μαάρκου Αὐρηλίου Κόττα*) numero duodecim dedicant *Ἀπόλλωνι καὶ Ἰταλικοῖς* (*bull. de corr. hell.* 8 p. 146); tertius anni incerti quem Philostratus Ascalonita *τραπεζιτεύων ἐν Δήλῳ* consecrat *Ἀπόλλωνι καὶ Ἰταλικοῖς* (l. c. p. 128). — *M. Orbius M. f.* qui hunc posuit potest esse dux Deliorum contra Apellicontem is de quo egi ad n. 1423 Athenaeo dictus Orobius.

1411 litteris miniatis. In gradu alto m. 0,15, crasso m. 0,51, qui gradus olim subsellium marmoreum sustinuit, reperto loco antiquo, Deli ad forum septentrionale *dans une petite annexe de forme triangulaire, située à l'angle N.O., dans le voisinage du lac sacré* m. Aug. a. 1880.

C · MARCIVS · C · L · TRVPHO · A · PACONIVS	uno versu
L · L · ALEXANDER · L · MVNDICIVS · L · L ·	sub titulo rudi
DIONVSIVS · A · RAECIVS · N · L · ALEXANDER	stilo delineatus est lynter
L · NOVIVS · L · L · DARDAN	et ornamenta

Homollius descriptam misit ediditque *bull. de corr. hell.* 8. p. 145.

1412 litteris altis cent. 18 in lapidibus olim iuxta positis XVII qui iuncti longi sunt m. 9,44. Deli rep. in foro inter sept. et occ.

|CE|L·C·|VIG|IV|S·M·F·|M·M|AGVLN|IV|S·M·|F·|N·M|AECIV|S·|L·|L·A|NO| |Q·F·MA|

Reinach misit descriptam ediditque *bull. de corr. hell.* 8 p. 184.

1413 Deli rep. in foro inter sept. et occ.

MAG · FA*c cur*

N · RAECIVS · M · F
ELLIVS·T·F
IVS · M · F
· A·L·ANTIM
TRATI
/CON
O
OL

Recognovi ad ectypum quod misit Reinach; idem ed. *bull. de corr. hell.* 8 p. 186 (cf. p. 144).

1414 tabulae marmoreae duae, prior longa m. 1,93, alta m. 0,17, crassa m. 0,30, posterior longa m. 0,87; rep. Deli ibi ubi prodiit n. 1411.

fac|IVNDA · COERAVERE · M · AEMILIO · LEPIDO · Q · LVTATIO · CATVLO · COS a. u. c. 676

Priorem tabulam Homollius repperit, posteriorem Reinach; prodierunt *bull. de corr. hell.* 8 p. 144. 184.

1415 tabula marmorea longa m. 0,67, alta m. 0,19, crassa m. 0,40, rep. Deli cum n. 1411.

FLAMINIVS · L · F ·

Homollius descriptam misit ediditque *bull. de corr. hell.* 8 p. 145.

1416 tabula marmorea longa m. 1,20, alta m. 0,17, crassa m. 0,37, rep. Deli cum n. 1411.

HASCE · SEDES ·|

Homollius descriptam misit ediditque *bull. de corr. hell.* 8 p. 144.

1417 alta m. 0,15, longa m. 0,15. Deli.

L · LIC|*inius*
M · AVR|*elius*

Reinach misit descriptam.

1418 duo fragmenta (prius *architrave avec oves et perles,* alterum *chapiteau quadrangulaire*) scripta litteris iisdem, rep. Deli in foro.

POPILLIVS| |NIVS · |

Reinach misit descripta ediditque *bull. de corr. hell.* 8 p. 184. 185.

1419 fragmenta epistylii complura litteris cent. 13, rep. Deli in foro in medio latere orientali.

|Q · L| |-VVS · C| |L · ADV| |IVS| |POR|TI|CVM /A/| |F| |O| |C · L|
|S · DE| |NT| *it*|ALICEI|

Reinach *bull. de corr. hell.* 8. p. 185.

1420 alta m. 0,35. Deli rep. in foro ad occidentem.

*magist*REI · PORTICVM ·

Reinach misit descriptam ediditque *bull. de corr. hell.* 8 p. 185.

1421 fragmenta plura litt. altis c. 17 rep. Deli in porticibus Hermaistarum.

OR CVF S T S^ M G N I DE O K

Homolle *bull. de corr. hell.* 8 p. 117.

1422 Deli ad agorae latus septentrionale exedrae applicitae erant formae quadratae, statuis proponendis destinatae et pulcherrime ornatae. In una earum reperta est statua operis egregii repraesentans virum nudum in genua procumbentem; caput deficit, iuxta virum cernitur galea formae quae dicitur Boeoticae. Brachia quae desunt tenuerunt sinistrum sine dubio clupeum, dextrum fortasse gladium. Pictam statuam dedit Reinachius l. infra citato p. 173. Prope eam statuam reperta est ei aptata basis longa m. 1,25, lata m. 0,80, alta m. 0,23, litteris Latinis altis mill. 25; facta fuit ex lapidibus tribus coniunctis, quorum primus deficit, medius angulum ad sin. habet paullum effractum, tertius integer est et adest margo, cum post FVERE spatium vacet elementi unius et dimidii.

.... VM · ALEXANDREAE · I T A L I C E I | · QVEI · FVERE
*uirtu t*IS · BENEFICIQVE · E R G O
ΑΓΑΣΙΑΣ ΜΗΝΟΦΙΛΟΥ
ΕΦΕΣΙΟΣ ΕΠΟΙΕΙ

Reinach misit et descriptam et charta expressam; edidit *bull. de corr. hell.* 8 a. 1884 p. 178 (cf. ibidem p. 109).

Tabula marmorea lata m. 1,02, alta m. 0,26, crassa m. 0,365, rep. Deli ad agorae latus septentrionale *dans une petite salle rectangulaire qui devait être decorée d'un banc de marbre et de statues* HOMOLLE. Prodiit igitur eo ipso loco unde supra posita basis emersit.

ΤΗΝ ΟΙ ΕΝ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΙ
ΟΙ ΑΡΕΤΗΣ ΚΑΙ ΕΥΕΡΓΕΣΙΑΣ

Homolle *bull. de corr. hell.* 8 p. 108.

Titulus artificis cum ita exaratus sit, ut secundus versus utrimque una littera brevior sit quam prior, si Latina simili aequabilitate disposita fuerunt, in principio versus prioris desiderantur litterae c. 22, nimirum sex quae respondebant deperditis VIRTVT, sedecim autem scriptae super spatium in secundo versu post ERGO vacuum relictum. Sed potest item versus secundus pariter atque primus a margine incepisse; parum igitur constat de numero litterarum deperditarum. Prima littera a Reinachio in re praesenti sic excepta Γ V M, cum in ectypo cernatur ⟋ V M, potest fuisse I vel T.

Inscriptionem plane singularem sic opinor redintegrandam esse nomine scilicet exempli causa posito: [*C. Marium C. f. lega*]*tum Alexandreae Italicei quei fuere* [*cum eo ibi virtut*]*is beneficique ergo.* [Γάιον Μάριον Γαίου πρεσβευ]τὴν οἱ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ [σὺν αὐτῷ γενόμενοι Ἰταλικ]οὶ ἀρετῆς καὶ εὐεργεσίας [ἕνεκεν]. Accusativus pro dativo Latinis solito non offendit in titulo bilingui dedicato in Graecia; similiter in Argivo C. III, 532 dedicato a. u. c. 687 legimus: *Q. Maarcium Q.* [*f. Regem*] *Italicei quei negotian*[*tur Argeis*], item Κόιντον Μαάρκιο[ν Κοίν]του υἱὸν Ῥῆγα Ἰταλ[ικοί] cet. — Ad *legatum* et πρεσβευτήν cum vestigia ducunt tum titulus alter Deliacus (C. I. Gr. 2285*b*) cum hoc eo certe nomine coniunctus, quod statuarius idem subscriptus est: Γάιον Βιλλιηνὸν Γαίου υἱὸν πρεσβευτὴν Ῥωμαῖοι οἱ ἐν Δήλῳ ἐργαζόμενοι εὐεργεσίας ἕνεκεν τῆς εἰς ἑαυτοὺς ἀνέθηκαν. Αγασίας Μηνοφίλου Ἐφέσιος ἐποίει, Ἀρίστανδρος Σκόπα Πάριος ἐπεσκεύασεν [1]). — Quae sequuntur verba linguae Latinae leges non sinunt ita accipi, quasi scriptum foret *Italicei quei fuere Alexandreae;* nam ab eiusmodi transpositione sermo legitimus abhorret, nec perfectum ita recte positum est, cum hosce titulos dedicare soleant qui alicubi *consistunt* vel *negotiantur.* Ab altera autem parte *Alexandreae* si coniungitur cum iis quae praecedunt, ut omnino iungendum est, verba *Italicei quei fuere* absolute posita quomodo explicari possint non perspicio; nam de quo cogitavi Italicos negotiatores maiore ex parte Latini iuris homines civitate impetrata post bellum sociale antiquum nomen cum novo civium Romanorum permutavisse, id eo refellitur, quod reliqui quidem tituli recentiores utuntur civium Romanorum vocabulo, sed titulus Deliacus anni 680 (vide ad n. 1410) et duo tituli Argivi anni 685 (*Q. Caecilio C. f. Metelo imperatori Italici quei Argeis negotiantur* C. III, 531) et 687 (vide supra) antiquam consuetudinem retinent, retinetque item auctor Caesarianus *bell. Afr.* 36. Praeterea haeremus in Graecis, quae hisce Latinis respondere paene certum est; nam quod superest οἱ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ . . . . . οι ostendit titulum positum esse ab Italicis morantibus moratisve Alexandreae. His difficultatibus ita obviam ire volui, ut urbis vocabulum et ad legatum referretur et ad Italicos supplemento admisso incerto sane, sed quod ipsum non offendat et ad utriusque tituli reliquias facile aptetur. — Aetas tituli determinatur eo quem supra rettuli et huiusce quodammodo gemellum esse demonstravi C. Billieni. Hunc enim intellexit Boeckhius esse C. Billienum eum qui teste Cicerone (Brut. 47,

---

[1]) Eadem subscriptio (Ἀγασίας — ἐπεσκεύασεν) est in tertia basi nuper reperta Deli edita *bull. de corr. hell.* 5 p. 462.

175) *consul factus esset, nisi in Marianos consulatus* (a. u. c. 650—654) *et in eas petitionis angustias incidisset*, cum praesertim legatus ita nude dictus non conveniat nisi liberae rei publicae temporibus [2]). Fortasse etiam Q. Pompei Rufi cos. a. 666 eoque anno caesi statuam idem Agasias sculpsit (cf. infra n. 1424). Quinam autem fuerit qui hoc titulo honoratur et is quid beneficii in Italicos contulerit, nobis tum datum erit scire, cum forte fortuna reliqua tituli pars prodierit. Statua haec bellatoris occumbentis quamquam nuda est neque ita comparata, ut honoratorum virorum imagines effingi solent, nihilominus ducem aliquem aetatis illius repraesentet necesse est (comparat Robertus noster statuam similem item Deli repertam C. Ofellii M. f. Feri editam *bull. de corr. hell.* 5 p. 391) eumque civem Romanum; nam Graeco homini legati vocabulum, modo id recte restitutum sit, parum convenit. Beneficium quo qui honoratur Italicos affecit, coniunctum fortasse cum eius interfectione in proelio aliquo, verisimile est spectare ad res gestas in Aegypto. Hoc enim effossiones Deliacae demonstrarunt septimo urbis saeculo insulam tamquam commune caput fuisse Italicorum in Oriente versantium et si quem ii honorare vellent, saepe statuam dedicavisse apud Apollinem Delium. Addam titulum Deliacum et re et tempore ab hoc nostro non abhorrentem item editum ab Homollio *Bulletin* 8 p. 107: *Ῥωμαίων οἱ εὐεργετηθέντες ναύκληροι καὶ ἔμποροι ἐν τῇ γενομένῃ καταλήψει Ἀλεξανδρείας* (a. ut videtur p. Chr. 126, u. c. 628) *ὑπὸ βασιλέως Πτολεμαίου θεοῦ Εὐεργέτου Λόχον Καλλιμήδου* (cf. C. I. Gr. 4896) *τὸν συγγενῆ βασιλέως Πτολεμαίου καὶ βασιλίσσης Κλεοπάτρας ἀρετῆς ἕνεκεν καὶ εὐεργεσίας τῆς εἰς ἑαυτοὺς Ἀπόλλωνι.*

---

[2]) Cf. vol. I n. 562. 605. Decretum quoque Gythiensium factum in honorem N. et M. Cloatiorum M. f. (Lebas et Foucart n. 242 *a*: Dittenberger syll. n. 255) quos nominat Γάιον Ιούλιον πρεσβευτὰν καὶ Πόπλιον Αὐτρώνιον πρεσβευτὰν καὶ Φούλβιον πρεσβευτάν, et ipsi eiusdem aetatis sunt. Antonium qui ibi nominatur (ἐν τῷ ἐπὶ Τιμοκρατέους ἐνιαυτῷ, ὅτε Ἀντώνιος παρεγένετο) recte Waddingtonius (apud Foucartum l. c.) negavit triumvirum intellegi; sed quem proposuit C. Antonium Ciceronis in consulatu collegam propterea quod is imperante Sulla a. 671 in Achaia Graecos vexavit, cum eo tempore tribunus militum fortasse esset, non magis sic nominari potuit. Immo intellegitur dux missus contra piratas aut pater M. Antonius orator praetor pro consule a. 651 aut filius M. Antonius Creticus a. 680, potius autem pater propter orthographiam antiquiorem.

1423 in pariete marmoreo vel potius basi praegrandi fortasse statuae equestris (lapides alti sunt m. 0,72, margo inferior m. 0,38), quae basis extat loco antiquo Deli a propylaeis ad septentrionem, legitur a parte quae est ad occidentem titulus longus m. 2,10 litteris altis c. 10 scriptura continua uno versu. Picturam monumenti dedit Reinach l. c. p. 173. A parte altera ad orientem cum marmora rudia manserint, videtur deficere basis latus alterum inscriptum fortasse et ipsum.

L·CORNELIVS·L· =
= F·SVLLA·PRO·COS

a. u. c. 667

Repraesentavi ad ectypum, quod misit Samuel Reinach, quoniam utile fuit formam litterarum depingere. Edidit idem *bull. de corr. hell.* 8 (1884) p. 172.

Litteratura cum vetet titulum referre ad cognominem hominem posterioris aetatis, tituli quoque qui reperti sunt Deli pertineant fere ad tempora liberae rei publicae, hic scriptus sit necesse est in ipso principio anni secuti eum, quo Sulla fasces gessit, id est ineunte a. u. c. 667, aut ante quam Sulla in Graeciam venit aut certe ante quam Mithridatem primum vicit; nam mox cum imperatorem acclamatum esse dubium non est et propterea proconsulis vocabulum deposuisse. Nec cur honoratus sit latet. Pace rupta inter Romanos et regem Ponti Mithridatem cum Athenienses ab illis descivissent, Delus insula, quae eo tempore Atheniensium erat, in fide mansit (Appianus Mithr. 28: *Δῆλον ἀφισταμένην ἀπὸ Ἀθηναίων*), omnino propter cives Romanos magno numero ibi degentes, et rem publicam suam sibi constituit. Hoc scilicet aperuit qui nuper ibi prodiit titulus (edidit Homollius *bull. de corr. hell.* 8 p. 133): *Μάαρκον Ἀντώνιον Μαάρκου υἱὸν στρατηγὸν ὕπατον* (cos. a. 655), *τιμητήν* (censor a. 657) *Δήλιοι τὸν ἑατῶν πατρῶνα Ἀπόλλωνι Αρτέμιδι Λητοῖ*, commune Deliorum adgnoscens, quod Atheniensibus dominantibus nullum fuit. Itaque cum titulus ante coeptum bellum Mithridaticum scribi non potuerit, potest, ut pervidit Homollius, dedicatus esse ipso a. 667, quo Antonius periit interfectus propter studia partis Sullanae a factione Mariana, sive Delii illi eum honorarunt etiamtum vivum, sive post mortem statuam posuerunt patrono rei publicae causa mortem crudelem perpesso (cf. n. 1424). Delios, cum ab Atheniensibus descivissent, horum dux Apellicon adgressus est; sed devicit eum Orobius sive quo alio nomine fuit (cf. supra n. 1410 *M. Orbius M. f.*) *στρατηγὸς Ῥωμαίων φυλάσσων τὴν Δῆλον* (Athenaeus V p. 214). Eum cum habere nequeamus pro praefecto insulae iure ordinario constituto (videantur quae composui in hist. Rom. 1[7] p. 550 et ad vol. X n. 6785), praefuit ei aut electus a civibus Romanis in insula constitutis urgente necessitate aut eo missus belli causa a Sulla aliove quo magistratu Romano. Quam gratus autem vel nuntius Sullae adventantis civibus Romanis Deli morantibus accidere debuerit, facile intellegitur, eaque sine dubio causa fuit huius dedicationis. Facta autem sit necesse est ante quam Archelaus dux Mithridatis cum classe Delum invasit eamque hominibus caesis ad viginti milia Italicis plerisque et vastatis omnibus ita prostravit, ut ne post victoriam quidem resurgeret (Appianus l. c.; Pausanias 3, 23; Strabo 10, 5, 4). Nam quamquam clades a piratis inlata a. 686 (Phlegon fr. 12 Muell.: *Ἀθηνόδωρος πειρατὴς ἐξανδραποδισάμενος Δηλίους τὰ τῶν λεγομένων θεῶν ξόανα διελυμήνατο· Γαίος δὲ Τριάριος τὰ λελωβημένα τῆ πόλεως ἐπισκευάσας ἐτείχισε τὴν Δῆλον*) coeptum exitium consummavit, nec desunt in insula monumenta Mithridatis obsessione posteriora, tamen post hanc numquam ne adspiravit quidem ad vetustum splendorem. Itaque non mirum est Deli ea potissimum monumenta eruderari, quae sub ipsum excidii tempus perfecta coeptave essent. — Duo autem tituli hic et is qui sequitur collegae Sullae Q. Pompeii Rufi sine dubio honorariis accensendi sunt quamquam perscripti casu primo; nam aliquod opus a Sulla proconsule et Rufo consule Deli factum esse et per se difficultatem habet, cum vocabulum faciendi vel dedicandi raro omittatur, et re quod ad illum attinet parum credibile est, in hoc autem paene ineptum. Quam ob rem crediderim in monumento plurium statuarum Deli dedicato et dedicationem perscriptam esse et singulis statuis singula nomina adscripta, pariter atque factum est in fornice Fabiano (C. I. L. I p. 278) et in monumento aevo Augusto Olympiae dedicato in memoriam L. Mummii et decem legatorum (*archäolog. Zeitung* 1878 p. 86), quod apte comparavit Reinachius. Nam in eiusmodi elogiis primus casus sollemnis est a dedicationibus abhorrens (l. c. p. 277).

1424 basis statuae composita tribus lapidibus, quorum secundus solus scriptus est, alta m. 0,18, lata m. 1,10, scripta litteris inconditis. Deli *non loin de l'angle nord-ouest de l'agora dans un mur courant du nord au sud.*

Q·POMPEIVS·Q·F·RVF
COS

cos. a. u. c. 666

Dedi ad ectypum, ut de litterarum forma iudicari posset; misit id Reinach, qui item edidit *bull. de corr. hell.* 8 (1884) p. 181.

Q. Pompeius Q. f. Rufus is qui fasces gessit a. 666 cum Sulla et periit consul etiamtum, honoratus est a civibus Romanis Deli morantibus post mortem ni fallor, una cum Sulla et propter Sullam, quem collegam et consocerum adiuvans rei publicae causa occubuerat. Non absimile veri est Delios, cum de Sullae adventu certiores facti essent et propterea ipsi statuam ponendam decrevissent, simul honoravisse primarios viros earundem partium a Marianis interfectos, in his Q. Rufum et M. Antonium.

Prope inscriptionem (*quelques mètres plus loin vers le nord*) reperta sunt una cum statuae viri reliquiis formae maximae tituli Graeci fragmenta haec ita a Foucartio aliisque coniuncta et expleta, edita autem a Reinachio l. c. p. 181. 182:

κόιντον πομπήιο Ι̣Ν̣ ΚΟΙΝ̣|του υἱὸν |ΡΟΥ|φον
ῥωμαίων οἱ ἐν δή̣λῳ̣ ἐργαζόμενοι
εὐεργεσί|ΑΣ ΕΝ|εκεν τῆς εἰς ἑαυτοὺς ἀνέθηκαν
|ΑΓΑΣΙΑ|ς μην|ΟΦ|ίλου |ΕΦΕ|σιος
ἐ|ΙΟ|ίει

At ipse Reinachius observat fragmenta duo ΑΓΑΣΙΑ et ΟΦ superne plana ita comparata esse, ut ad primum tituli versum necessario referendi sint; fragmentum autem in quo est ΑΣΕΝ item referri posse ad titulum restitutorium Agasiae subscriptum finientem in ΕΠΕΣΚΕΥΑΣΕΝ (v. p. 601). Praeterea offendit versus secundus, cum consulem Romanum si cives Romani soli honorassent, vix Graece titulum concepissent. Fortasse Delii magis titulum hunc dedicarunt iidem qui M. Antonio statuam posuerunt (cf. p. 604).

1425 Deli rep. ad portum ibi fere ubi est n. 1423.

ΙΝ Ι Ϲ V Ͻ
ANVS · MAR · L · DA
VS · MAR · A · L · DA
L · TECTOR
SEI E

Recognovi ut potui ad ectypum missum a Reinachio, qui ed. *bull. de corr. hell.* 8 p. 175.

ARGI (p. 84. 984 Eph. IV p. 188).

1426 ad n. 532. Melius descripsit Le Bas inscr. vol. II n. 124 (cf. Foucart in comm. p. 57) sic:

Q · MAARCIVM · Q
ITALICEI · QVEI · NEGOTIAI
KOINTON MAARKIO
TOY YION ΡΗΓΑ ΙΤΑΛ

ubi nota formam elementi Graeci Ρ.

INSTRVMENTVM DOMESTICVM (supra p. 66).

1427 Amphorae repertae Deli.

1	ALEXΔ	in collo
2	AΓOLOD	in ansa
3	AMOR	in ansa
4	BARN	in collo
5	CERDO	in collo
6	M CLAVDI	in ansa
7	DACVS	in collo
8	DASIVS	in collo
9	MEN	in ansa
10	ΓIL · BETIL · M	in ansa
11	C RVP	in ventre
12	TEVCI	in ansa
13	ZOR	in collo
14	//CAE ƎVƆI	in ansis duabus

Homolle et descriptas misit et ed. *bull. de corr. hell.* 8 p. 120.

Decima harum redit in amphora C. IX, 6079, 14 reperta Brundisii, et sunt omnes generis et aetatis eiusdem atque Brundisinae.

1428 lucerna rep. Deli.

ROMANIS
III

Reinach *bull. de corr. hell.* 8 p. 169.

MACEDONIA

PHILIPPI (vide supra p. 78).

1429 Cavallae (Christopoli) *dans les murs du magasin de Constant Fessa.*

IIVIRI · QVINQ · PHILIPP · AVGV*st* . . . . . .
SERMO · TVRPILIVS · VETIDIVS . . . . . *per*
OPPIVM · FRONTONEM · PATRE*M thermas? refec*
ADIECTA · CELLA · NATATORI*a*

Reinach descriptam misit ediditque *bull. de corr. hell.* 8 (1884) p. 47.

1 *Philipp(enses) Augu(stani)* sic alibi non redeunt; *colonia Augusta Iulia Philippi* constanter legitur in nummis.

1430 Basilaki prope Philippos inter rudera vici deserti.

SOTTIVS
MONTANVS
PATRONVS COL
ALAM DIVI · AVG

Reinach descriptam misit ediditque *bull. de corr. hell.* 8 p. 49.

1431 in vico Bulutschka rep. cum n. 1432.

VI VI VOL II LL
I*i*IIIII VIR AVG ^ N

Reinach descriptam misit ediditque *bull. de corr. hell.* 8 p. 49.
2 IIIII traditur.

1432 litteris magnis Bulutschka prope Philippos in coemeterio.

*c*ORNELIA LONGA
QVAE · ET · SECVNDILLA
..*c*ORNELIVS · P · F · VOL · CRE
PIISSIMAE · V · F · C

Recognovi ad ectypum quod misit Reinach; is ed. *bull. de corr. hell.* 8 p. 48. *Cornelia Longa* nominatur n. 652.

1433 Philippis in pavimento viae.

ON AED
C)S VALER
*l*IBERIS CA*rissimis*
D N

Reinach descriptam misit ediditque *bull. de corr. hell.* 8 p. 48.

1434 *fronton de stile, petit architrave.* Raktscha prope Philippos *dans une construction moderne servant d'abreuvoir.*

III · PLANI VERE*cundi*

Reinach descriptam misit ediditque *bull. de corr. hell.* 8 p. 48.

THRACIA.

THASVS insula.

1435 Limenas in domo Costae parieti immissa.

ORDO THASIR sic
LOCVM · SEPVLTVR
ET · IMPENSAM
FVNERIS · DECREVIT
CAMPINVS ·
SER

Recognovi ad ectypum quod misit Reinach, qui ed. *bull. de corr. hell.* 8 (1884) p. 47.

1 requiritur THASIOR. Praeterea apparet primariam inscriptionem in alio scilicet lapide perscriptam desiderari.

ABDERA (*Balastra*).

1436 Katzi-Daran prope Abderam.

ZEIΠAN

ΗΡΩΙ ΑΥΛΩΝΕΙΤΗ ΘΥΣΙΑΣΤΑΙ ΠΕΡΙ ΙΕΡΑ ΠΟΠΛΛΙΟΝ
HEROI AVLONITE CVLTORES SVB SACERD · POPIL · ZIP

Contuli ad ectypum quod misit Reinach; is ed. *bull. de corr. hell.* 8 p. 49.

1 numen Thracicum Herois sive Heronis notum est ex titulis compluribus; v. quae adnotavimus ad huius eph. vol. II n. 368 collato C. vol. VI n. 3691. *Aulonites* fortasse appellatur ab oppido eius nominis ad sinum Strymonicum sito. — 2 post ZIP ectypum deficit, nec plura dat Reinachius. *Zipas* redit in titulis Thracicis n. 707 (v. 6). 6115*a*, item apud Conzium *Reise auf den Inseln des thrakischen Meeres* p. 27.

1437 litteris magnis, v. 1 cent. 9. Katzi-Daran prope Abderam.

VTTIEDIA · CLE ·
OPATRA · ARISTOCRITO
FIL · M · V · D · V · H · S · F · C ·

Recognovi ad ectypum quod misit Reinach; is ed. *bull. de corr. hell.* 8 p. 49.

2 extr. O parum certa. — *Uttiedia Cleopatra Aristocrito fil(io) m(ensium) V d(ierum) V h(ic) s(ito) f(aciendum) c(uravit).*

PRIVILEGIA MILITVM VETERANORVMQVE

DE CIVITATE ET CONVBIO (supra p. 92).

1438 ad D. XLII. XLIII (cum Eph. II p. 453). Duae cohortes Lusitanorum eo tempore consistentes in Pannonia inferiore fuerint necesse est I et III, cum utramque nominent eiusdem provinciae tabulae a. 113 et 167; contra VII quamquam visa est esse in aere pessime scripto, eo ipso tempore in Raetia morata est testibus tabulis a. 107 et 166. Quam ob rem numerus qui visus est esse VII vere erit III.

1439 ad D. LXVI (Eph. IV p. 185). Recognoverunt apud Anconam mea causa Dressel et Huelsen; a quibus exemplum intus scriptum quamquam habeo et diligenter descriptum et stanno expressum, ductus informes nec satis intellexi neque hoc loco repraesentavi.

intus: tabella prior.

septem versus scripturae pessimae

extrinsecus: tabella prior.

IMP CAES M IVLIVS PHILI
FEL AVG PONT MAX TRIB P
M IVLIVS PHILIPPVS NOBIL
NOMINA MILITVM QVI MILIT
COHORTIBVS PRETORIS PHIL
CEM · I · II · III · IIII · V · VI · VII · VIII · VII
DICIBVS QVI PII ET FORTITER sic
CT·I SVNT IVS TRIBVIMVS CON
XAT CVM SINGVLIS ET PRIMI
VT · ET·IAM SI PEREGRINI IVR
IN MATRIMON · SVO IVNXEI
LIBEROS TOLL · ACXI EX DVOB C
MANIS NATOS A D VII ·
C BRVTTIO PRESENTE ET C · ALI
COH V PR PHILIP
NEB · TVLLIO NEB F · MA
AEL · MVRS
DESCRIPT ET RECOGNIT EX TA
QVE FIX EST ROMAE IN MVRO
DIVI AVG AD MINE

Imp. Caes(ar) M. Iulius Phili[ppus Pius] Fel(ix) Aug(ustus), pont(ifex) max(imus), trib(unicia) p[ot(estate) III, cos., p. p.];
M. Iulius Philippus nobil[issim(us) Caes(ar)]
nomina militum, qui milit[aver(unt) in] cohortibus pretoris Phil[ippianis de]cem I. II III. IIII. V. VI. VII. VIII. VII[II. X piis vin]dicibus, qui pi[e] et fortiter [militia fun]cti sunt, ius tribuimus con[ubii dumta]xat cum singulis et primi[s uxoribus], ut etiam si peregrini iur[is feminas] in matrimon(io) suo iunxer[int, proinde] liberos toll(ant), acxi ex duob(us) c[ivibus Ro]manis natos.
a d. VII [id. Ian.] C. Bruttio Presente et C. All (?) . . . . . . [cos.]
Coh(ors) V pr(aetoria) Philip[pian(a) p(ia) v(index)] Neb(o) Tullio Neb(i) f. Ma . . . . . Ael(ia) Murs[a].
Descript(um) et recognit(um) ex ta[bula aerea], quae fix(a) est Romae in muro [post templum] divi Aug(usti) ad Mine[rvam].

12 ut hic est *acxi*, ita in simili tabula (C. III p. 900 n. LVII et emendatius C. IX n. 261 cum add. p. 657) legitur [*a*]*xi* pro eo quod est *acsi*. — 14 'potest fuisse et ALI et ALL, vix ALB' Huelsen. — 16 praenomen *Gnaeus* vel potius *Naeus* (cf. mon. Ancyr. ed. 2 p. 209) hic est *Nebus*.

1440 ad n. LXXIII (Eph. IV p. 513). In tabella posteriore haec Huelsenus sibi visus est agnoscere, sed ut quae distinguuntur litteris inclinatis dubia essent omnia et parum certa; addit imaginem a Promisio editam egregie factam esse et recte archetypum ea repraesentari.

MIL ////// *P ET FOR*
EMERIT //// *TRIIB*
CONVB ///////
PANNEIO P F PROBO
PAPIR POETOVIO
AFFIX /////////

1 pro P ET FOR item STIP legi posse adnotavit idem.

LXXVIII. DOMITIANVS M. SABINIO FVSCO.

a. 83 d. Iun. 9. rep. Copti, est Cairi.

Rep. Copti in Aegypto m. Apr. a. 1881; collocavit in museo Bulacensi Gastonus Maspero.

intus: tabella prior

ʌR · DIVI · VESPASIANI · F · DOMITIANV/
/S · PONTIFEX · ◎ MAXIMVS · TRIBVNIC
T · ĪĪ · IMP · ĪĪĪ · P · P · COS · V̄ĪĪĪĪ · DESIGNAT · X̄ ·
· ET · PEDITIBVS · QVI · MILITANT · IN · ALIS ·
T · COHORTIBVS · SEPTEM · QVAE APPEL
AVGVSTA · ET · APRIANA · ET · COMMAGE
T · Ī · PANNONIORVM · ET · Ī · HISPANORVM ·
A · CILICVM · ET · Ī · ET · ĪĪ · THEBAEORVM ·
· ITVRAEORVM · ET · SVNT · IN · AEGYPTO ·
ERIO · MAXIMO · QVI · QVINA · ET · VICE
ENDIA · AVT · PLVRA · MERVERANT ·
NOMINA · S\◎BSCRIPTA SVNT · IPSIS ·
POSTERIS · QVE · EORVM · CIVITATEM ◎ ·

extrinsecus: tabella prior

M/⌒ENORVM · ET · Ī · PANNONIORVM · ET · Ī · HIS
PANORVM · ET · Ī · FLAVIA · CILICVM · ET · Ī · ET · ĪĪ ·
THEBAEORVM · ET · ĪĪ · ET · ĪĪĪ · ITVRAEORVM · ET ·
SVNT · IN · AEGYPTO · SVB · L · LABERIO · MAXIMO ·
QVI QVINA · ET VICENA · STIPENDIA · AVT ·
PLVRA · MERVERANT · QVORVM · NOMINA ·
SVBSCRIPTA · SVNT · IPSIS · LIBERIS · POSTE
RISQVE · EORVM · CIVITATEM · DEDIT · ET CO
◎ ◎
NVBIVM · CVM · VXORIBVS · QVAS · TVNC · HA
BVISSENT · CVM · EST · CIVITAS · IIS · DATA · AVT ·
SI QVI · CAELIBES · ESSENT · CVM · IIS · QVAS · POS
TEA · DVXISSENT · DVMTAXAT · SINGVLI ·
SINGVLAS · A · D · V · IDVS · IVNIAS
TETTIO IVLIANO
TERENTIO · STRABONE · ERVCIO · HOMVLLO · COS ·
COHORT · Ī · HISPANORVM · CVI · PRAEST ·
M · SABINIVS · FVSCVS ·
CENTVRIONI
C · IVLIO C · F · SATVRNINO · CHIO
DESCRIPTVM · ET · RECOGNITVM · EX · TABVLA · AE
NEA · QVAE · FIXA EST · ROMAE · IN · CAPITOLIO · IN
TRA · IANVAM · OPIS · AD LATVS · DEXTRVM

tabella posterior

VM · CVM · VXORIBVS · QVA◎
T ◎ CVM · EST · CIVITAS · IIS ·
CAELIBES ESSENT · CVM · IIS
XISSENT · DVM · TAXAT · SIN
A D V IDVS · IVNIAS ·
IVLIANO COS ·
ABONE · ERVCIO · HOMVLLO ·
SPANORVM · CVI · PRAEST ·
· FVSCVS
NTVRIONI
SATVRNINO CHIO
ECO◎GNITVM · EX · TABVLA
ROMAE IN CAPITOLIO

tabella posterior

AVGVSTALIS
EVTRAPELI
MODESTI
RVFI
SEMENTIVI
CELERIS
PRISCI

1 *Q. Muci Augustalis:* D. LXVIII a. 82 et LXXIV a. 84, item infra n. LXXIX. — 2 *C. Pompei Eutrapeli:* D. XI a. 80; LXVIII a. 82; infra n. LXXIX. — 3 *C. Lucreti Modesti:* tabulae citatae ad v. 1. — 4 *P. Atini Rufi:* D. IX a. 74, XI a. 80, LXVIII a. 82, LXXIV a. 84 potius quam *P. Valeri Rufi:* D. XII a. 85. — 5 ... *di Sementivi:* D. XI a. 80.

Misit mihi Masperus primum descriptam ab amanuensi parum perito, ad quod exemplum edidit Desjardins *Revue critique* d. 15 Oct. 1883; deinde a se diligenter exceptam, quod exemplum sequitur Desjardinius in ed. altera *Comptes-rendus de l'Académie des inscriptions* vol. 11 (1883) p. 441; nuper vero recognitam egregie et expletam, quod exemplum idem Desjardinius expressit in eph. *Revue critique* d. 30 Iun. 1884. Praeterea Masperus misit ectypum charta expressum, sed in quo difficiliora non agnoscantur.

[Imp. Caes]ar divi Vespasiani f. Domitianu[s August]us pontifex maximus, tribunic(ia) [potesta]t(e) II, im[p.] III, p. p., cos. VIIII, designat(us) X

[equitibus] et peditibus, qui militant in alis [tribus e]t cohortibus septem[1]), quae appel[lantur] (1) Augusta[2]) et (2) Apriana[3]) et (3) Commagenorum[4]); et (1) I Pannoniorum[5]) et (2) I Hispanorum[6]) et (3) I Flavia Cilicum[7]) et (4) I[8]) et (5) II Thebaeorum[9]) et (6) II[10]) et (7) III Ituraeorum[11]) et sunt in Aegypto sub L. Laberio Maximo[12]), qui quina et vicena stipendia aut plura meruerant,

quorum nomina subscripta sunt, ipsis liberis posterisque eorum civitatem dedit et conubium cum uxoribus, quas tunc habuissent, cum est civitas iis data, aut si qui caelibes essent, cum iis quas postea duxissent dum taxat singuli singulas

a. d. V idus Iunias Tettio Iuliano[13]), Terentio Strabone Erucio Homullo[14]) cos.[15])

cohort. I Hispanorum, cui praest M. Sabinius Fuscus, centurioni C. Iulio C. f. Saturnino Chio.

Descriptum et recognitum ex tabula aenea, quae fixa est Romae in Capitolio intra ianuam Opis ad latus dextrum[16]).

[1]) Augusto principe in Aegypto tendebant alae tres cohortesque novem (supra p. 9). Aut imperante eo aut primis annis Tiberii auxilia imminuta esse verisimile est, cum legio quoque una ex tribus tum inde abducta sit; certo tamen ex hac tabula non efficitur a. 83 non plus tres alas et cohortes septem in Aegypto tetendisse, cum Domitiani privilegium ad partem tantum auxiliorum Aegyptiacorum pervenire potuerit. Opera ad Coptum facta esse ab alis tribus et cohortibus septem laterculus Coptitanus (l. c.) docuit, qui sunt ipsi numeri privilegii huius; sed quo tempore illa facta sint, non satis constat, nec magiscertum est omnia Aegypti auxilia ad Coptum opus fecisse.

[2]) Hanc ex Aegypto praeterea non habemus testatam; sed eadem videtur fuisse ala Augusta, cuius vexillatio in Mesopotamia constituta memoratur in titulo n. 600 aetatis fere Traianae, cum numeri ibi recensiti pertineant omnes ad exercitus Orientis. Ala I Augusta, quae sub Pio in Pannonia inferiore fuit (D. XLII cum add. Eph. II p. 453 n. 1017) commemoraturque in titulis Noricis n. 4812 a. 238 (sine numero) et 4834 (item sine numero) et in Raetico n. 5819, potest eadem esse. Contra diversa fuerit necesse est *ala I Flavia Augusta Britannica*, quae per a. 113—167 praesedit Pannoniae inferiori, item per aliquod tempus castra habuit in Cappadocia (v. supra p. 28 n. 41); nam in D. XLII. XLIII iuxta ponuntur *I Augusta* et *Britannica*

civium Romanorum. Ala Augusta titulorum Britannicorum VII, 340—344, item *ala I Augusta* vel *ala Augusta* titulorum Gallicorum Italicorumque supra p. 246 compositorum quo pertineant, definiri non potest.

[3]) Alam Aprianam castra habuisse ad Syenen ostendit titulus n. 6026; praeterea nominatur in Memnoniaco n. 49 anni 170 et in Notitia Dignitatum Or. 28, 32. Haec igitur per quattuor saecula in Aegypto castra habuit.

[4]) Εἴλης Κομμαγενῶν meminit titulus Talmi inventus C. I. Gr. 5057; praeterea ala I Commagenorum invenitur in titulo Celeiano n. 5224.

[5]) Cohortis primae Pannoniorum cohortiumve primarum (nam plures fuisse verisimile est) lapides compositi sunt supra p. 182; de exercitu quatenus constat, pertinent ad Pannonicum (III p. 1152), Germaniae superioris (Brambach 740. 743. 1519), Britannicum (IX, 2649). In Aegypto praeterea non comparet nisi in Notitia Or. 28, 41 *cohors prima Augusta Pannoniorum.*

[6]) Cohortem Hispanorum castra habuisse ad Talmi docuerant tituli C. I. Gr. 5043. 5046. 5047. Numero primam fuisse nunc intellegimus. Cohortium eius nominis titulos supra composuimus p. 167; ad Aegyptum praeter hos nullus ducit.

[7]) Cohortem I Flaviam Cilicum tetendisse in Aegypto sub Hadriano et Pio ostendunt tituli C. n. 6025 et C. I. Gr. 4713*f*.

[8]) Haec est cohors sola ex septem residua in laterculo militum Coptitano edito supra n. 15, ubi de ea diximus p. 9.

[9]) Redit in titulo Memnoniaco n. 37 anni 95.

[10]) Hanc castra habuisse in Aegypto superiore docuerunt tituli C. I. Gr. 5050 (anni 147). 5081 (a. 136). 5110. Est etiam in Notitia Or. c. 28, 44. Horum titulorum ignarus Desjardinius cohortem hoc loco inseruit primam Ityraeorum, ipse confessus eius in Aegypto nullum vestigium reperiri.

[11]) Cohors III Ityraeorum antea innotuerat ex solis titulis praefectorum C. IX, 1619. VIII, 2394. 2395 (vide supra p. 194); castra ubi fuissent, ignorabatur. In Aegypto praeter secundam aliquamdiu stetisse septimam cum ex titulo Memnoniaco C. n. 59 constaret, eam hoc quoque loco nominatam fuisse antea conieceram (vide supra p. 194); quam coniecturam lectio expleta redarguit.

[12]) L. Laberius Maximus idem est sine dubio atque procurator Iudaeae a. 71 (Iosephus bell. Iud. 7, 6, 6: ἐπέστειλε Καῖσαρ Βάσσῳ καὶ Λιβερίῳ — scr. Λαβερίῳ — Μαξίμῳ, οὗτος δ' ἦν ἐπίτροπος), procurator (amphitheatri Flaviani) et praefectus annonae a. 80 (acta Arval. p. CVI Henzen). Eum praenomen habuisse Lucii et a. 83 Aegyptum administravisse iam addiscimus. Filius eius videtur esse M'. Laberius Maximus clarus inter duces Traiani consul II ordinarius a. 103 (v. ind. Plin. p. 416).

[13]) Tettius Iulianus legatus legionis VII Claudiae Moesiae eo tempore praesidentis propter Roxolanos victos a. 69 consularibus ornamentis donatus est (Tacitus hist. 1, 79), deinde cum insidias sibi structas a legato provinciae fuga evitasset (l. c. 2, 85), in a. 70 praetor creatus magistratum propter falsos nuntios ei abrogatum mox recepit (l. c. 4, 39. 40). Consulem eum factum esse a. 83 iam comperimus.

14) Aut idem est aut filius cognominis *L. Terentius L. f. Homullus iunior* legatus legionis VII geminae felicis is qui dedicavit titulum Legionensem C. II, 5084. Itaque cum eius aetatem tabula quam edimus aliquatenus determinet, inde colligemus iam sub Domitiano legionem VII castra illa obtinuisse.

15) Fasces hoc anno die Iul. 16 gessisse creduntur C. Scoedius Natta Pinarianus et T. Tettienus Serenus (C. VI, 163), sed sine idonea causa; nam ex titulo Genavensi Henzeni n. 6770 annus certa ratione effici non potest. Solos igitur novimus consules huius anni ordinarios Domitianum Augustum VIIII et Q. Petillium Rufum II, item quos ex hoc privilegio intelleximus fasces gessisse die Iun. 9. Itaque nundinia huius anni utrum quadrimestria an bimestria fuerint, adhuc non liquet.

16) De aede Opis in Capitolio disputavit diligenter Henricus Iordan in huius eph. vol. 3 p. 64 seq. et in topographia 1, 2 p. 43. Ad hanc tabulam proxime accedit locus actorum Arvalium p. CVI ed. Henzenianae, secundum quem a. 80 Dec. 7 *in Capitolium in aedem Opis sacerdotes convenerunt.*

LXXIX. DOMITIANVS MVCAPORI.

post a. 86. rep. et adservata Mogontiaci.

Tabula longa mill. 203, alta mill. 16; extrinsecus cernuntur vestigia lamellarum aenearum longarum mill. 140, distantium mill. 24, adferruminatarum ad signacula defendenda. Rep. ad Mogontiacum, mox inlata in museum Mogontiacense.

intus: tabella posterior

◉ QVORVM NOMINA SVBSCRIPTA SVNT IPSIS LIBE ◉
RIS POSTERISQVE EORVM CIVITATEM DEDIT ET CONV
BIVM CVM VXORIBVS Q◉VAS TVNC HABVISSENT
CVM EST CIVITAS IIS DATA AVT SI QVI CAELIBES ESSENT
CVM IIS QVAS POSTEA DVXISSENT DVMTAXAT SIN
sic GVLI SINGVLAS · A · D · VI · K · NOVEMBR
ALBIO PVLLAIENO · POLLIONE COS
CN POMPEIO LONGINO
COHORT · Ī · AQVITANORVM VETERANAE CVI PRAEST
M ARRECINVS GEMELLVS
EQVITI
MVCAPORI IPTACENTIS F · THRAC
DESCRIPTVM ET RECOG◉NITVM EX TABVLA AENEA
QVAE FIXA EST ROMAE

extrinsecus: tabella posterior

Q · MVCI	AVGVSTALIS
L · PVLLI	VERECVNDI
C · LVCRETI	MODESTI
C · POMPEI	EVTRAPELI
C · IVLI	CLEMENTIS
Q · VETTI	OCTAVI
L · PVLLI	IANVARI

. . . .

quorum nomina subscripta sunt, ipsis liberis posterisque eorum civitatem dedit et conubium cum uxoribus, quas tunc habuissent, cum est civitas iis data, aut si qui caelibes essent, cum iis quas postea duxissent, dumtaxat singuli singulas.

a. d. VI k. Novembr. Albio Pullaieno Pollione, Cn. Pompeio Longino cos.

cohort(is) I Aquitanorum veteranae, cui praest M. Arrecinus Gemellus, equiti Mucapori, Iptacentis f., Thrac(i).

Descriptum et recognitum ex tabula aenea, quae fixa est Romae.

Delineatam miserunt Carolus Zangemeister Heidelbergensis et Iacobus Keller Mogontiacensis; hic edidit *Westdeutsches Korrespondenzblatt* a. 1884 Iun. 1. — Litterae I et T et L passim vix differunt.

Domitiani esse ostendunt testes, quorum septimus redit in tabula a. 80, quartus in tabulis a. 80. 82. 83, primus et tertius in tabulis a. 82. 83. 84, quintus in tabulis a. 82. 84, secundus in tabulis a. 93. 107. 113/4. 129. Post annum 86 tabulam scriptam esse colligitur ex subscriptione anticae finiente in *Romae*. Nimirum cum locus aeris ad a. fere 71 in utroque exemplo reperiatur pariliter enuntiatus, mox incipit minus plene perscribi in parte interiore; scilicet est in ea per annos 74 ad 86 (D. IX. XI. LXVIII. LXXIV. XII. XIII. XIV) *Romae in Capitolio*, a. autem 93 (D. XVI) et rursus a. 103 (D. XXI) *Romae* ut in hac nostra. Ab anno autem 98 ad tempora Pii descriptionis adnotatio in parte interiore omittitur. — Spectavisse privilegium ad exercitum Germaniae superioris colligitur non solum e loco unde prodiit, sed multo certius ex cohorte, quae redit in privilegiis exercitus eius annorum 74 et 116. — Consules alibi non nominantur. Prioris stirps quoque plane ignota; ne Pullaienorum quidem memoria superest nisi exilis (cf. titulus Dacicus C. III, 1118: *Pullaiena c. f.* et figlinae inscriptae *Pullaeni* C. X, 8053, 168). Praeterea comparari potest [*M.*] *Albius M. f. Ouf. Pollio* tituli Lilybitani C. X, 7224. — *Pompeium Longinum* tribunum cohortis praetoriae, equitem igitur nominat Tacitus in rebus a. 69 hist. 1, 31; *Cn. Pompeium Longinum* legatum (praetorium) Iudaeae lex a. 86 (C. III p. 857), quem quominus hunc ipsum esse statuamus nihil impedit; *Cn. Pinarium Aemilium Cicatriculam Pompeium Longinum* legatum Pannoniae alia lex a. 98 (C. III p. 862). — Patris militis nomen redit in titulo Aquincensi Eph. IV n. 682: *M. Aurel. Eptacentus.*

LXXX.

a. incerti. rep. Heddernheim, est Francofurti.

tabella longa mill. 35, alta mill. 25, rep. ad Heddernheim *auf dem Heidenfeld* m. Febr. a. 1884; iam Francofurti ad Moenum in museo.

intus: tabella prior

I / /// V
/ I L I N O
ΛISS QVO
ƆED ET CO
I I S D

extrinsecus: tabella prior

RI ‿IVS I
GNITVM EX TA
T ROMAE IN MV
/ G · AD MINEI

Intus 1 vestigia incerta ex cohortis cuiusdam vocabulo videntur superesse. — 2 A(vel V)L(vel I)L(vel B)INO legit Hamm., cogitans de Clodio Albino legato, ut conicat, Germaniae superioris. Mihi constabat esse in aere VI (vel L)LINO, superstes ex nomine *Aquilino, Paullino, Catullino, Nerullino* similive. — Extr. 1 fuit sine dubio *uxo*RI EIVS I ... vel T..., ut haec littera prima fuerit patriae mulieris.

[Imp. Caesar . . .
equitibus et peditibus qui militaverunt in alis . . . et cohortibus . . ., quae appellantur . . . . et sunt in . . . . sub] . . . . . ullino (*aut* uilino),
[quinis et vicenis pluribusve stipendiis emeritis dimissis honesta] miss(ione)
quo[rum nomina subscripta sunt civitatem Romanam qui eorum non haberent] ded(it) et co[nubium cum uxoribus quas tunc habuissent, cum est civitas] iis d[ata].

. . . . .

. . . . [uxo]ri eius I . . . . .
[Descriptum et reco]gnitum ex ta[bula aenea quae fixa es]t Romae in mu[ro post templum divi A]ug(usti) ad Miner[vam].

Recognovi. A. Hammeran *Korrespondenzblatt der Westdeutschen Zeitschrift* 1884 Mai. 1.

Posteriorem esse legem anno 86 inde efficitur, quod locus tabulae fixae indicatur formula ea quae coepit inter a. 86 et 92 (C. III p. 916). Ad saeculum secundum item ducit quod coniunguntur duo vocabula *missione quorum,* id quod ante Traianum raro invenitur, ab a. autem 107 fere perpetuum est (C. III p. 866). Quam ob rem int. 4 malui inserere formulam recentiorem *civitatem Romanam qui eorum non haberent dedit* quam antiquiorem *ipsis liberis posterisque eorum civitatem dedit*, quae mutatio cadit inter a. 138 et 146 (supra p. 99 not. 9).

ADDITAMENTA POSTREMA.

SYRIA PALAESTINA.

AELIA CAPITOLINA (snpra p. 571).

1441 ad Eph. II n. 346*a*. Clermont-Ganneau in relatione quinta de itinere Syriaco (*rapports sur une mission en Palestine et en Phénicie en 1881. Cinquième rapport* a. 1884; ed. sep. ex ephemeride *Archives des missions* ser. III tom. XI) p. 60 itemque in epistula ad me data quattuor similes tegulas memorat repertas omnes Hierosolymis; primam inscriptam L X|, quam ipse invenit a. 1874 et collocavit inter ea quae collegit societas Anglica *Palestine exploration fund;* secundam inscriptam |FRE, quam repperit Carolus Warren et iisdem collectaneis intulit; tertiam ex itinere postremo Parisios adlatam, quam ligno expressit, hanc:

L X F

Accedit quarta reperta a. 1881 prope Hierosolyma in vico Siloa inter rudera aedificii, quam edidit Guthe *Zeitschrift des deutschen Palaestina-Vereins* vol. 5 (1882) p. 40. 334. 378 tab. 10; legitur in ea L X FRE.

1442 Hierosolymis rep. dum aedificatur domus nova Franciscanorum; hodie in monasterio Latino S. Salvatoris.

HETEREIO
GRAPTO
HETEREIVS
RVFVS PATRON
VS

Clermont-Ganneau *rapport* 1884 p. 98.

1443 Qalaûnyè prope Hierosolyma rep., iam Parisiis.

NIA ·

Clermont-Ganneau *rapport* 1884 p. 62.

IERICHO (*Rîha*).

1444 Hierichunte rep., hodie Hierosolymis in monasterio Armeniaco.

imp. caes. diui | ANTO
f. l. aurelio u | ERO AVG
leg. . . . . f | ECIT
sub . . . . . com | MODO COS

Ectypum misit Clermont-Ganneau, qui ed. *rapport* 1884 p. 112 ligno incisam. 3 excidit nomen legionis. — 4 [*Com*]*modus consularis* Palaestinae alibi opinor non invenitur.

EMMAVS NICOPOLIS (*'Amwâs*).

Devictis Iudaeis et deletis Hierosolymis Vespasianus civitatem ibi nullam condidit (*οὐ κατῴκισεν ἐκεῖ πόλιν*), sed tantummodo in loco qui dicitur Ammaus LX ab Hierosolymis stadiis milites dimissos octingentos collocavit (*χωρίον ἔδωκεν εἰς κατοίκησιν*). Haec Iosephus ant. 7, 6, 6. Rem publicam vicus is accepit sub Alexandro demum dictam Nicopolin in memoriam opinor victoriae Titi de Iudaeis. Παλαιστίνης Νικόπολις, Eusebius ait (ad a. Abr. 2237) compilans Africanum, *ἡ πρότερον Ἐμμαοῦς ἐκτίσθη πόλις πρεσβεύοντος ὑπὲρ αὐτῆς καὶ προισταμένου Ἰουλίου Ἀφρικανοῦ τοῦ τὰ χρονικὰ συγγραψαμένου* [1]). Et titulum quidem n. 1445 verisimile est Alexandro posteriorem esse. Contra alterum n. 1446 crediderim pertinere ad aliquem ex octingentis illis Hierosolymorum expugnatoribus, quamquam miles is, non veteranus appellatur; nam legionem V Macedonicam notum est et partem fuisse exercitus illius Iudaeici et bello finito in Moesiam remissam esse (Iosephus bell. 7, 5, 13). Vide igitur ne vexillatio eius remanserit Emmaunte.

1445 'Amwâs in basi quadrata magna, iam Parisiis.

p|RO SALVTE D| *n*
fe|LICIS P P TEM|*plum*
au|ELI PAVLI S|

Clermont-Ganneau *rapport* 1884 p. 60 ligno incidit.
Num sit fracta infra, parum constat.

---

[1]) Nummi qui extant cum nomine Nicopolis, alter anni XLII habens nomen Traiani Germanici Dacici, alter anni LXXII divae Faustinae, plerumque huic oppido Palaestinae tribuuntur, parum recte; id enim et Iosephus diserte ait re publica caruisse et civis eius Africanus ab Alexandro demum id ius accepisse, neque enim contendere debuit Geltzerus (Sex. Iulius Africanus p. 7) vicum re publica carentem non solum Nicopolis vocabulo usum esse, sed adeo nummos percutere potuisse. Immo verum est quod observavit Saulcy (*numismatique de la terre sainte* p. 174) confirmavitque mihi nummorum peritissimus existimator Hofmannus Parisinus, priorem certe nummum propter fabricam abiudicandum esse Palaestinae et prae se ferre patriam aut Armeniam aut Commagenen. Accedit, quod ita era recte expeditur; nam ab a. p. Chr. 71 (scilicet ab autumno) *Κομμαγηνοὶ καὶ Σαμοσατεῖς τοὺς ἑαυτῶν ἀριθμοῦσι χρόνους* (Chr. Pasch. p. 464; Eckhel 3 p. 252). Fuisse eius nominis rem publicam in Commagene cum aliunde non constet, nihil magnopere impedit, quominus ibi quoque Nicopolis aliqua fuerit, nuncupata fortasse ab ipsa illa victoria sane parum cruenta, quam de rege Antiocho Vespasianus a. 72 reportavit.

1446 ʿAmwâs rep., iam Parisiis.

IIIVIS
?*par* MA · MIL ·
leg. V · MAC

Clermont-Ganneau *rapport* 1884 p. 61 ligno incidit.
1 vestigia incerta.

Instrumentum.

1447 signaculum aereum rep. in Palaestina, fortasse Ramle, iam Parisiis.

CN / AELI
OPTATI

Clermont-Ganneau *rapport* 1884 p. 68 ligno incidit.
Signum post praenomen aperte virgula est, non littera I.

SYRIA.

Dumeir.

1448 ad Eph. V n. 1334. Additamentum ad C. n. 129 pertinet, non ad n. 130.

SELEVCIA Pieriae (p. 34. 973).

1449 Seleuciae *dans le canal sur le roc.*

DIVVS VESPASIANVS
ET DIVVS TITVS
F C

Clermont-Ganneau *rapport* 1884 p. 142.

CAPPADOCIA ET GALATIA.

COMAMA Pisidiae (supra p. 581).

Coloniae Iuliae Augustae Fidae Comamae restituendi erunt nummi qui adhuc inter Comanenses Cappadociae delituerunt inscripti alii COL · AVG · COMAMA (sic in nummo Pii Mionnet 2, 350, 109 = S. 7, 710, 305; ipsum inspexit Ramsay in nummophylacio Britannico), alii COL · AVG COMAMENORVM (sic in nummo Severi male edito ab Hubero *Berl. Blätter* 2 a. 1865 p. 191; ipsum inspexit idem ibidem; cf. Mionnet S. 7, 711, 308); alii COL · IVL · AVG · G · I · F · COMA[M]ENORV (sic in nummo Caracallae, cuius habemus ectypum; Mionnet 2, 350, 110 = S. 7, 711, 307); qui dicuntur inscripti esse COL C//AMEN (*Berl. Blätter* l. c.) et COL · IVL · F · COMM (Mionnet S. 7, 710, 306), aut imperfecte aut parum recte lecti sint necesse est.

Viae Cappadociae et Galatiae (supra p. 584).

1450 ad n. 1367. Pro Apollonia Pisidiae nominari debuit Antiochia.

ASIA.

APIA Phrygiae.

1451 Yaliniz Serai tribus horis inter sept. et occ. ab Altantasch, non longe ab Apia.

DIONYSIo
AVG · DISP
AELIVS TrOPHImvs
AMICO ·

Ramsay descripsit.

3 traditur TPoPHImvs.

VI. AEZANI Phrygiae (p. 69. 977).

1452 tabula magna, iacens una cum columnis aliquot ad viam in colle inter Arslan Apa et Gödjeler. Titulum Ramsay iudicat pertinuisse ad terminationem factam inter territoria Apianorum et Aezanitanorum Phrygiae.

IIR APIRIVM PAV
LINVM PROCVR SE
PTEMBRE AVG LIb

Ramsay misit a. 1884.

1 I (vel P) I (non E) P (vel R) sequente spatio vacuo in lapide esse ait Ramsay. Videtur fuisse: [*terminus positus inter . . . per*] *Ti.* (?) *Papirium Paulinum procur*(*ante?*) *Septembre Aug. li*[*b.*]. Extrema, cum non plus duae litterae deficiant, vix licebit ita interpretari, ut Paulinus procurator evadat, September adiutor eius.

NACOLIA Phrygiae (supra p. 585).

1453 ad Eph. V n. 1370. Πολιτογράφος reperitur in titulis Prusiadis Bithyniae (Lebas-Waddington n. 1178; Perrot *expl. de la Galatie* p. 32) et Ancyrae Galatiae (Ramsay *bull. de corr. hell.* 7 p. 17).

AVGVSTOPOLIS Phrygiae.

1454 Gebejeler, qui vicus est horis tribus a Karahissar orientem versus, prope Augustopolin (Sürmeneh), inter eam et Docimium.

SILVANO
SACRVM
TIB CL VI
BIANVS
Ↄ LEG XIII
GEM PI FI FRv
VOL SOL L

Ramsay descripsit.

Accedit titulus ad non multos quos habemus centurionum frumentariorum legionem enuntiantium (v. Cauer huius Eph. IV p. 458).

1455 Sürmeneh.

V F R V
R M P /

Ramsay descripsit.

DOCIMIVM Phrygiae (supra p. 586).

1456 Karahissar.

BRADVA ꓕ VARo C   p. C. 160
OFF PELAG · CAES
CLAVDIN B QVA

LOCO XVIII
B / Λ

Ramsay descripsit.
1 pro ꓕ traditur Ł.

1457 Karahissar.

I M P A N T*o*   p. C. 161
N I N O Ñ I I I *et*
I M P · VE R O *ii*
C O S O F F P *e*
L A G C A E S

Ramsay descripsit.

ILIVM (*Hissarlik*) Mysiae.

1458 basis quadrata, cui statua immissa fuit, rep. Kum-Kioi in coemeterio Turcico.

D N
*f*L CLAVD IVLIAN*o*
*p. f. se*MPER AV*g*

Schliemann Troia (1884) p. 264.
Scripta est in litura sublato titulo anteriore. — Traditur sic: DN | L · CLAUD IULIANU | D I MPER AVF.

1459 Kum-Kioi in coemeterio Turcico.

*p*RO *salute et*
VICTO R*ia*
*d. n. f*L · IOV*iani*
*pii fe*LICI*s* AVG
*a*VR · HERMOGE*nes u c*
*pr*OCO N SVL · *asiae*

Schliemann Troia (1884) p. 264.
Exemplum imperite factum sic editum est: ...... ROU .... | .... UICTOR ... | ... UREL · IOU .... | ... LICI AUG ..... | ... UR · HERMOGE .. | ... O CONSUL · X · In laterculo praefectorum urbis qui ad a. 309 nominatur *Aurelius Hermogenes* aut idem fuit aut huius pater.

EPHESVS Lydiae (supra p. 59).

1460 ad n. 431. Eiusdem viri, ut observarunt egregie M. Beaudouin et E. Pottier *bull. de corr. hell.* vol. 3 p. 257, alter titulus alicubi in Syria prodiit hic: [῾Η *βουλὴ κα*]*ὶ ὁ δῆμος* | ......*ιμονι, ἐπιτρόπῳ* | [*αὐτοκράτορος* Κ]*αίσαρος* Τ*ραιανοῦ* | [᾽Α*δριανοῦ* Σ*εβασ*]*τοῦ ἐπὶ διοικήσεως* | [᾽Α*λεξανδρείας, ἐπ*]*ιτρόπῳ βυ*[*β*]*λιοθηκῶ*[*ν* | ῾Ρ*ωμαικῶν καὶ* ῾Ε*λ*]*ληνικῶν, ἐπὶ ἐπιστολῶν* | [῾Ε*λλη-νικῶν, ἐπ*]*ιτρόπῳ ἐπαρχειῶν* | [Λ*υκίας* Π*αμφ*]*υλίας* Γ*αλατίας* Π*ι*[*σι*|*δίας* Π*όντου* Π*αφλα*]*γονίας* Λ*υκαονία*[*ς,* | *ἐπιτρόπῳ κ*]*ληρονομιῶν* [*καὶ ἐπιτρόπῳ* | *ἐπαρχείας* ᾽Α]*σίας, ἐπιτρ*[*όπῳ ἐπαρχείας* Σ*υρ*]*ίας* ...... *ἐπιτ*[*ρόπ*]..... | .....

GORDVS Lydiae (supra p. 590).

1461 ad Eph. V n. 1391 fin. scr. ΕΥΜΟΡΦΟϹ.

MYLASA Cariae (supra p. 62).

1462 ad Eph. V n. 166 v. 7 scr. *τῶν ἰδίων προ*[*σό*]*δων*.

IASVS Cariae (*Assyn-Kalesi*).

1463 in oppido Assyn prope domum domini Iannis Nomikos.

a. 26 *cn. cornelio guetulico c. c*|ALVISIO SABINO COS·
|NIIS OPERIS
s)OCIOR PI/A SER VIL·IASI
|II/BONIS RESTITVIT

B. Haussoullier *bull. de corr. hell.* 8 (1884) p. 457 ad ectypum.

Hiatus notam addidi ego. — 1 cognomines consules annorum u. c. 715 et 750 excludit orthographia, quae est legitima aetatis imperatoriae. — 2 cf. titulus Concordiensis V, 8666: [*in*] *operis publicis in Bithynia fuit* ..... *et in operis publicis in Asia et Isau*[*ria fuit*]. — 3 collato titulo Milesio III, 447 servi (*quadragesimae*) *port*[*oriorum*] *Asiae vilic*(*i*) *Mil*[*eti*] sive *κοιν*(*οῦ τεσσαρακοστῆς*) *λιμεν*(*ικῶν*) ᾽Α*σίας* ... *οἰκον*(*όμου*) Μ*ειλητ*(*ῳ*) videtur posse restitui [*s*]*ocior*(*um*) *p*(*ublici*) [*p*(*ortoriorum*)] *A*(*siae*) *ser*(*vus*) *vil*(*icus*) *Iasi*. — 4 fuit ad hoc exemplum [*Philetus Li*]*bonis*.

1464 Assyn in moenibus oppidi.

P·PLOTICI·L·F·SALVE

ΠΟΠΛΙΕ ΠΛΩΤΙΚΙΕ ΛΕΥΚΙΟΥ ΥΙΕ
ΧΡΗϹΤΕ ΧΑΙΡΕ

B. Haussoullier *bull. de corr. hell.* 8 (1884) p. 457.

SAMOS insula (p. 85. 982).

1465 *base de marbre gris, caractères très allongés.* Tigani in campo prope ecclesiam Metamorphoseos.

SOSSIAE · POLLAE · POMPEIVS
FALCO · PROCOS · ASIAE
SANCTISSIMAE VXORI

Carolus Diehl et Mauricius Holleaux *bull. de corr. hell.* 8 p. 465.

Q. Pompeius Sex. f. Falco consul suffectus aetatis Hadrianae pater fuit Q. Pompeii Senecionis Sossii Prisci consulis ordinarii a. 169; matrem eiusdem cum ex nomine filii antea intellectum esset filiam fuisse Q. Sossii Senecionis consulis a. 99. 107, iam ipsum nomen eius Pollae hic titulus addit. Stemma dedimus ad vol. VIII n. 7066.

Viae Asiae (supra p. 64. 591).

1466 ad Eph. V n. 176. Secundis curis ita emendavit extrema Ramsay: A PRY | M NESSO | III Γ. Est igitur miliarium non tertium decimum, sed tertium.

1467 ad Eph. V n. 1403. Ectypo inspecto emendo 6 KWNCTA.

1468 ad Eph. V n. 1404. Ectypum, quod inspexi, quatenus dispicere potui lectionem confirmavit.

ACHAIA.

CORINTHVS (v. supra p. 70).

1469 ad Eph. V n. 195. 'Qui in titulo Bovillensi (Henzen n. 6019) nominatur *Q. Licinius ... Modestinus ... Labeo,* aut idem est aut familiae eiusdem' Dessau.

1470 ad Eph. V n. 196 v. 4 ante POTEST excidit TRIB.

THEBAE (v. Eph. IV p. 50).

1471 Thebis rep. m. Dec. a. 1881 in fundamentis domus cuiusdam; sed adnotat Foucartus ad aedificandas Thebas quae nunc sunt passim saxa adlata esse ex ruderibus Tanagrae, Thespiarum, Plataeae, itaque de vera origine nequaquam constare. Iacet ante aedes ludimagistri.

ST · VALLIVS · ST · F · LEM · RVFVS	AN*t*IOCHVS · ATHENA*i*DIS
CN · CASTRICIVS · A · F · PAL · MACER	ANDROCLES · ATHENA*i*DIS
A · CASTRICIVS / *f.* /// · MODESTVS	SATVRVS · CAPHISIAE
P · BRVTTIVS · / *f.* · QVI · RVFVS	PAMMENVS · CHRYSERMI
T · STAT*ilius ta*VRI · L · EROS	L · AMBASIVS M*od*ESTVS
L · LICINIVS · FESTVS	L · MARIVS · GRECINVS ·
T · STATILIVS *tauri* · L · FAVSTVS	ST · VALLIVS · FAVSTVS
C · //////////////////// REX	L · AMBASIVS · ILVS
T · STATILIVS · TAVRI · L · FESTVS	
SEX · AEMILIVS · PRIMVS	EXACESTVS · MYRTONIS

SEX · APPVLEIO · SEX · POMPEIO · COS · 14 p. C.
PR · IDVS · DECEMBRES · DEDICATA

Foucart *bull. de corr. hell.* 6 (1881) p. 276.

2, 1 ANIOCHVS · ATHENADIS — 2 ATHENADIS traduntur.

Dedicant homines undeviginti, decem ingenui libertinive, magistri fortasse, novem alii libertini servive loco uno vacante, fortasse ministri. Eodem anno d. Sept. 17 cum Augusto honores caelestes decreti sint, probabiliter coniecit Foucartus aram hanc ad id senatu consultum divo recens facto consecratam esse a civibus Romanis quibusdam in Graecia alicubi consistentibus.

Th. Mommsen.

OBSERVATIONES EPIGRAPHICAE.

XXXIX. PRINCEPS OFFICII AGENS IN REBVS.

Iacobus Gothofredus, qui labentis rei publicae Romanae notitiam ita fundavit, ut nobis omnibus adhuc sit summus magister, quae de principibus officiorum exposuit [1]) ab eo inde tempore ut alia pleraque in enchiridiis repetuntur. Sed vel optimo duce adsumpto passim errari hoc quoque exemplo confirmatur, neque res indigna est quae diligentius consideretur; id enim quod difficillimum fuit tanti imperii administrationem ab una sede contineri et regi, eius rei non minima pars fuit principum institutum licet ad officiales solos pertinens. Nam quod nunc usus ostendit rebus gerendis non raro magis praeesse qui magistratibus parere dicuntur quam ipsos magistratus, id apud Romanos quoque obtinuit; inter officiales autem longe primum locum principes officiorum tenuerunt.

Administratio imperii Diocletiana cum in aliis aequabiliter instituta fuit et ad eandem formam exacta, tum quicumque secundum eam aut civilia negotia administrant, sive per partes imperii, scilicet praefecti praetorio et urbium duarum regiarum, sive per dioeceses, scilicet vicarii, sive per provincias, scilicet proconsules praesidesque, aut praesunt rebus militaribus, scilicet per gradus magistri militum, comites, duces, hoc commune habent universi, ut singulis magistratibus qui attribuntur officiales regantur a principe uno [2]). Contra reliquorum magistratuum officia, magistri officiorum, comitum sacrarum largitionum et rerum privatarum, comitum domesticorum, principem non habent. Princeps ille unde veniat et a quo constituatur si quaeris, quid de ea re disposuerint Diocletianus quique eum proxime secuti sunt, ignoramus, nisi quod praesidum parti principem missum esse a praefecto urbis Romae et imperante Constantino et rursus sub Valentiniano

[1]) Praesertim ad C. Th. 8, 4, 10. Eum sequuntur et alii et Bethmann-Hollweg *Civilprocess* 3, 143.

[2]) Mero calami errore magistro militum per Orientem alteri adscribi principes duos Not. Or. 6, 72 extra dubium est.

primo, denique imperante Gratiano declarat constitutio (C. Th. 1, 6, 8) huius imperatoris data Mediolani d. 22 Nov. a. 382 ad Bassum praefectum urbis haec: *apparitoribus tuis stationes, quas habuere antiquitus, statuimus esse reddendas: igitur pristino more servato ad omnes provincias, quas vel divi Constantini constitutio dederat, vel Probus vir illustris* (intellegitur Sex. Petronius Probus praefectus praetorio Italiae a. 368 — c. 375) *permissa sibi a patre nostro* (Valentiniano I a. 364 — 375) *potestate reddiderat, praecelsa sinceritas tua principes destinabit.* Eae provinciae quaenam fuerint cum in coniectura positum sit, non inepte cogitabitur de iis, e quibus appellationes ad praefectum urbi deferebantur, cum praesertim in iis definiendis item admodum leges variarint [1]), modo constituentes ad praefectum urbis Romae et rursus Constantinopolitanae appellationes non pertinere, modo illum appellandum esse aut ex Italia sola aut praeterea ex certis provinciis transmarinis, similiterque disponentes de praefecto Romae novae. — Posteriore aetate aliquamdiu ni fallor res ita aequabiliter administrata est, ut magistratus qui imperii partes administrarent principem haberent de suo quisque officio, contra magistratibus dioecesium et provinciarum princeps deputaretur ex schola agentium in rebus, quae parebat magistro officiorum. Coepit id fortasse sub Constantio; nam agentes in rebus quamquam fuerunt iam sub Constantino [2]), sub filio demum ad eam potentiam videntur crevisse, quam deinceps obtinuerunt; certe cum scripta est Notitia Dignitatum incipiente saeculo quinto, is status obtinuit in partibus Occidentis eundemque antea etiam in Occidente obtinuisse ex ipsa aliquatenus effici potest.

Priore loco quod adseveramus, Notitia Dignitatum eo demonstrat, quod praefectis praetorio, praefectis urbis Romae et Constantinopolis [3]), magistris militum [4]) princeps additur nude, pariter atque fit in reliquis officialibus, quos constat in suo quemque officio per gradus adscendere. Praeterea neque indicia suppetunt eius loci principes ex agentibus in rebus lectos esse [5]),

---

[1]) Bethmann-Hollweg *Civilprocess* 3 p. 63. 67.

[2]) Memorantur in lege a. 319 C. Th. 6, 35, 3.

[3]) Laterculus huius praefecti excidit ex Notitia Orientis; sed adest gemellus in altera Occidentis.

[4]) De magistro equitum per Gallias infra dicetur.

[5]) Non obstat opinor constitutio a. 368 (C. Th. 1, 29, 4), qua constitutione ad id quod paullo ante sanxerant imperatores defensorem civitatis creari posse qui principatum gessisset apud praefectum praetorio vicariumve, additur item eligi licere *qui ex schola agentum in rebus sedi* (traditur *sedis*) *culminis vestri* (scilicet praefecto praetorio) *munere principatus nostro quodammodo nomine paruerint.* Verba haec interpretationis parum certae et sine dubio mendosa spectant opinor ad principes praesidum provinciae, qui non inepte dicuntur praefecto praetorio paruisse, cum ipsi praesides sub eo essent. Eadem interpretatio videtur posse admitti item ubi constitutio a. 449 (nov. Valent. III tit. 27, 1, 1) memorat eos qui ex schola agentium in rebus *ad obsequia praefecturae praetorianae post infinita discrimina et consumpta aetatis parte meliore* perveniunt, nec minus in epistulis Cassiodorianis 6, 6: *officium eius* (magistri officiorum) *tanta genii praerogativa decoratur, ut militiae perfunctus muneribus ornetur nomine principatus miroque modo inter*

nec rerum ordo qui tum fuit recte patitur, ut dignitates illae supra magistrum officiorum eminentes caput officii ab hoc acceperint. Itaque quatenus secundum legum tenorem princeps constituitur (nam definitis singulorum officiorum annis, definito item ordine officiales vere fiebant magis quam creabantur), in hisce officiis constitutus sit necesse est a magistratu cui apparebat.

Principes reliquos quominus constitueret magister officiorum ex schola sibi subdita agentium in rebus, dignitas non impediebat, cum exceptis supra dictis magistratus omnes ipse praecederet. Favent item ei coniecturae constitutiones, ubicumque eiusmodi principum originem commemorant, hanc ipsam enuntiantes [1]). Denique Notitia Dignitatum passim significat principem sumi *de schola agentium in rebus* et cum ad reliquos officiales nulla similis nota usquam adscripta reperiatur, eam electionem principibus propriam esse, reliquos officiales ex ipso officio proficisci non obscure indicat. Nec quisquam opinor dubitavisset ad huius generis principes omnes eam originem pertinere, nisi obstare visa esset formula *de eodem officio* passim in Notitia obvia. Eam scilicet viri docti maluerunt ita interpretari, ut his verbis significetur origo ex ipso eo de quo modo agitur officio, quam referre ad praecedentia, ut sic origo principis proxime memorati ad sequentem porrigatur, neque sine causa; nam quibusdam locis aut nulla originis indicatio praecedit [2]) aut ei quae sequitur parum apta [3]). Nihilominus interpretatio haec neque verbis recte convenit neque re probabilis est. Primum cum in universum ad locum in officio eminentem ex eiusdem officii locis inferioribus perveniatur, paene ineptum est id enuntiari, plane non ferendum autem id enuntiari in principe solo, cum reliquorum cohortalinorum condicio plane eadem sit. Accedit quod principibus magistratuum summorum, quos dubitari non potest vere ex ipsis officiis ad eum locum pervenisse, eiusmodi

---

praetorianas cohortes et urbanae praefecturae milites videantur invenisse primatum, a quibus tibi humile solvebatur obsequium, et 11, 35: *agentium in rebus miles officii .... ideo principis nomen habere promeruit, quia militiae sacramentis ceteros antecellit .... et ut reverentiam praetorianae sedis extolleret, tunc ad eius venit obsequium quando vocabulum coepit habere praecipuum.* Verum est sub dispositione praefecti urbis proprie praesides nullos esse, sed quatenus a praeside praefectus urbis appellatur (v. p. 624), recte opinor eiusmodi praesidis apparitores militibus praefecturae urbanae adnumerantur. Conferendus item Lydus de mag. 2, 10 = 3, 40.

[1]) C. Th. 6, 28, 3 a. 386: *agentes in rebus post palmam laboris emeriti principatus honore muneramus.* Idem efficitur ex constitutionibus aliis, ut 6, 28, 2 a. 380; 6, 29, 6 a. 381; 6, 28, 6 a. 399; 6, 28, 7 a. 410; 6, 28, 8 a. 435 cet.; item ex Cassiodorio var. 11, 35.

[2]) Scilicet Or. 20, 10 princeps officii proconsulis Achaiae dicitur esse 'de eodem officio'; magistratus autem qui praecedunt principe carent.

[3]) Ita Occ. 32, 61 duci Pannoniae secundae datur 'princeps de eodem officio' (eum excipiunt 33, 67 'princeps de eodem officio' ducis Valeriae et 34, 48 'princeps de eodem corpore' ducis Pannoniae primae); item 38, 11 duci Belgicae secundae 'princeps ex eodem corpore', cum ei qui praecedit duci princeps tribuatur 'ex officiis magistrorum militum praesentalium'.

adnotatio nusquam adscribitur. Immo verba eo ducunt peculiarem quandam neque cum reliquis officialibus communem originem principis iis significari. Deinde qui ita interpretantur videant quemnam principum creandorum ordinem efficiant. Scilicet ita de schola agentium in rebus principem acciperent vicarii omnes, proconsules Achaiae et Africae, comes Aegypti, duces plerique; de suo autem officio proconsul Asiae, praesides omnes, comes Isauriae, ex ducibus octo, ut nulla certa lex usque quaque deprehendatur. Deinde praemium quod subiungitur[1]) modo 'adorata clementia principali cum insignibus exit transacto biennio', modo 'completa militia adorat protector', aperte idem est, et apte omnino agens in rebus per principatum ad protectoriam dignitatem adscendit (vide supra p. 134); at prior formula coniuncta invenitur cum principe 'agente in rebus', posterior cum principe 'de eodem officio', nec puto quisquam admittet eundem honorem haberi tam principi profecto ex agentibus in rebus quam sumpto ex cohortalinorum aliquo infimi honoris corpore. Itaque statuendum est formula 'de eodem officio' in Notitia Dignitatum relatione facta ad ea quae praecedunt id ipsum significari quod significant verba 'de schola agentium in rebus' et hoc quoque addendum ad alia multa perturbationis et emendationis indicia per Notitiam dispersa, quod formula 'de eodem officio' tribus locis iam non habet quo apte referatur.

Hoc admisso Notitia Dignitatis Orientis quod ad principem attinet, plane aequabiliter decurrit. Secus est in Occidente: ibi enim magistratus militares provinciarum, scilicet magister equitum per Gallias, comites omnes, duces exceptis tribus Pannoniarum duarum et Valeriae[2]), principem accipiunt non a magistro officiorum, sed 'ex officiis magistrorum militum praesentalium, uno anno a parte peditum, alio a parte equitum'[3]). Hanc administrationis mutationem ante a. 398 institutam esse eius anni constitutio declarat[4]), coniunctam verisimiliter cum dominatu Stilichonis; non porrigi eam ad tres ducatus Pannoniae fortasse inde explicandum, quod eas partes eo tempore Gothi tenebant. — Ad magistratus civiles mutatio ea non pervenit. Immo de vicariis, item de proconsule Africae mansit antiqua lex, ut principem acciperent agentem in rebus. Ex praesidibus qui primi nominantur consulares dicuntur accipere principem 'de officio praefecti praetorio Italiae', eos qui excipiunt correctores et praesides reliqui 'ex eodem officio'.

---

[1]) Locos indicat index Seeckii p. 307.

[2]) Vide p. 625 n. 3. In his formula antiqua consulto videtur retenta esse; contra quarto loco 38, 11 in duce Belgicae secundae remansit non dubio errore. Nam quae obtinebant de reliquis ducatibus Germaniarum et Britanniarum, ad hunc quoque pertinuerit necesse est.

[3]) Brevius paullo 29, 7 et deinceps. Bis 28, 23. 36, 7 verba quaedam deficiunt supplenda omnino ad reliquos locos, nec corrigendum, ut fecit Seeckius.

[4]) C. Th. 1, 7, 3 data a. 398 Sept. 13 ad Stilichonem magistrum militum: *Sicut clarissimis viris comitibus diversarum provinciarum et limitum, ita et viro spectabili comiti per Africam principes et numerarii ex officio magisteriae potestatis mittantur.* Hac constitutione ordinatio de qua agimus ad Africam prolata est devicto paullo ante Gildone.

Itaque in partibus Occidentis magister officiorum et agentes in rebus tum cum iis principatus militares eriperentur, etiam in civilibus aliquam potestatis imminutionem videntur subiisse. Sed fatendum est quae iam leguntur perturbata esse et fortasse emendata imperfecte. Nam cum Notitia Occidentis duos praefectos praetorio recenseat Italiae et Galliarum, parum credibile est praesidibus vel certe consularibus Galliarum principem missum esse a praefecto praetorio Italiae; nec magis placet, quod vicario septem provinciarum a magistro officiorum princeps datur agens in rebus, praesidibus sub eo vicario constitutis a praefecto praetorio. Sed ultra reprehensionem traditorum nobis non datum est ut procedamus. — Gothorum aetate antiquam ordinationem rediisse et plerosque certe principes ex schola agentium in rebus sub magistro officiorum constituta profectos esse formulae Cassiodorianae (v. adn. 4) docuerunt.

XL. ORDO SALVTATIONIS SPORTVLARVMQVE SVB IMP. IVLIANO IN PROVINCIA NVMIDIA.

Thamugadensis fori rudera relicta eo fere statu, quo forum illud fuit saeculo quarto medio, cum antea iam et monumenta alia praeclara et *album ordinis* (C.VIII, 2403) protulerint conscriptum circa tempora Iuliani, nuper his addiderunt statuta consularis Numidiae de ordine salutationis et de sportulis iudiciorum plena egregiae et novae plane eruditionis, edita primum ab indefesso veterano explorationum Africanarum A. Poulle (*recueil de Constantine* vol. 22 a. 1882 p. 401; repetivit supra p. 386 Schmidtius). Ea editio cum ad me perlata esset, etsi videbam hunc quoque lapidem solita diligentia exceptum esse neque ullam pleraque offensionem habebant, tamen versus sex (9—14) admodum male habiti non solum ipsi parum intellegebantur, sed etiam universi monumenti natura et condicio propter eum defectum non satis perspiciebatur. Quapropter per litteras Poullium rogavi, ut ectypum mihi conficiendum curaret. Adnuit ille adeoque nuntiavit se ipsum cum fieri posset eius rei causa Thamugadi profecturum esse, et per aliquot menses temporum inclementia retentus, nuper licet ventis et pluviis etiamtum contrariis comite et adiutore Victore Reboud quod promisit summa industria et sollertia perfecit. Ectypis, quae tria Poullius misit, adiutus, quamquam sic quoque hiatus aliquot admodum incommodi remanserunt et in futurum quoque remanebunt (superficies enim lapidis ibi tota decidit), in universum lectionem ut expedirem mihi successit. Grati animi sensum ita profiteor, ut Poullio Reboudioque scio maxime placiturum esse: scilicet edo quam primum fieri potuit monumentum recognitum adiecto commentario.

LAAV/////TATE VLPI MARISCIA
NI · V C · CONSVLARIS SEXFASCALIs
PROMOTI PRIMO A DOMINO NOSTRO
INVICTO PRINCIPE IVLIANO ORDO SA a. 361–363
LVTATIONIS FACTVS ET ITA AT PERPETVI
ATIS MEMORIAM AERE INCISVS PRIMO
SENATORES ET COMITES ET EX COMITIBVS
ET ADMIN///RATORES SECVNDO PRIN
CEPS CORNIC//AP/////LATINI TER/IO C*o*
RONATI//////IN//////O PROMOTI OF
FICIALES ////////////CTVS CVM ORDI
N//NI////////CIALES EX ORDINE ITEM
QVAM/T/////MODA CONSEQVI DEBEAT PRIN
CEPS AD OFF/////LEM INTRA CIVITATEM DAN
DVM ITALIC// TRITICI MODIOS QVINQVE
AVT PRETIVM FRVMENTI INTRA DECI
MVM MODIOS SEPTEM AVT PRETIVM MO
DIORVM SEPTEM ETIAM PER DENA MI
LIA BINI MODI VEL EORVM PRAETIA
SVBCRESCANT SI MITTE*n*DVS SIT TRA
NS MARE CENTVM MODI · VEL MODIO
RVM CENTVM PRAETIVM SVFFICIET
CORNICVLARIVS ET CONMENTARIEN
SIS MEDIETATEM HVIVS SVMMAE COM
MODI NOMINE CONSEQVENTVR SCO
LASTICI IN POSTVLATIONE SIMPLICI
sic QVINCVE MODIOS TRITTICI VEL QVIN
QVE MODIORVM PRAETIA CONSEQVEN
TVR IN CONTRADICTIONE DECEM MODI
OS TRITICI VEL DECEM MODIORVM PRAE
TIVM CONSEQVANTVR IN VRGVENTI
QVI FINIENDA SIT QVINDECI MODIOS VEL
QVINDECI MODIORVM PRAETIA CONSE
QVANTVR EXCEPTORES IN POSTVLATIO
NE QVINQVE MODIOS TRITICI VEL QVIN
QVE MODIORVM PRAETIVM CONSEQVAN
TVR IN CONTRADICTIONE DVODECIM
DIOS TRITICI VEL DVODECI MODIORVM
PRAETIVM CONSEQVANTVR N DEFINITA CAV
SA VIGINTI MODIOS TRITTICI VEL VIGINTI
MODIORVM PRAETIA CONSEQVANTVR CAR
TA IN POSTVLATIONE SINGVLIIVMI SVFFICI
VNT MAIORES IN CONTRADICTIONIBVS
QVATERNOS MAIORES IN DEFINITO NEGO
TIO NVMQVAM AMPLIVS QVAM SEX A LITI

GATORE EXIGI OPORTEBIT LIBELLENSIS IN LI
BELLO VNO DVOS MODIOS TRITICI VEL DVORVM
MODIORVM PRETIVM DEBEBIT ACCIPERE OF
FICIALIS MISSVS INTRA CIVITATE DVOS MO
DIOS TRITTICI VEL DVORVM MODI/R'VM
PRETIVM CONSEQVATVR

Littera *a* semper sic est A. — 6 in. spatium litterae unius vacat, scilicet pictae, non incisae. — 9 utrum LATINI an LATONI in lapide sit, dubitabamus; sed antepaenultimo loco magis cavum est casu factum quam O littera, legitque Poullius quoque in ipso lapide ATINI. — Ʌ faber errore pro M. — 10 inter RONATI et O litterae interciderunt fere quattuordecim, quarum septima octavaque mihi esse visae sunt IN, Rossio Gattioque, quibus ectypa diversa praesto fuerunt eaque fortasse meliora, NC; supplet Rossius CORONA*ti* *proui*NC*iae* *quart*O. — 13 post QV videor mihi videre reliquias litterae A, deinde post hiatum litterae unius Λ aut A, mox T (hasta certa); nec quicquam repperi quod recte quadraret praeter QVAMTA (non QVANTA) COMMODA. — 37. 38 DVODECIM|DIOS lapis; scilicet cum in exemplari esset DVODECIMODIOS, ut solet qui haec concepit in talibus alteram M omittere, quadratarius eius usus ignarus O litteram praeteriit. — 39 pro IN lapis non Ṅ, sed N errore. — 42 SINGVLIIVMI lapis; in exemplari videtur fuisse vel certe esse debuisse SINPLICI Ī, quadratarius autem numerum litteris perscribens locum perturbavisse. — 44 QVATERNOS lapis; apparet ĪĪĪĪ fuisse in exemplari a quadratario item litteris expressum non sine errore.

1. 2 Ex au[ctori]tate Ulpi Mariscia|ni v(iri) c(larissimi) consularis sexfasca-
3. 4 lis, | promoti primo a domino nostro | invicto principe Iuliano,
5. 6 ordo sa|lutationis factus et ita at perpetui|[t]atis memoriam aere incisus.

Primo
7 | senatores
et comites
et ex comitibus
8 | et admin[ist]ratores.
Secundo
9 prin|ceps,
cornic[ul]ar[ius],
[Pa]latini.
Ter[t]io
10 co|ronati . . . .
[Quart]o
11. 12 promoti of|ficiales . . . . tus cum ordi | . . ni.
[Quinto?]
[offi]ciales ex ordine.

13. 14 Item | qu[a]mt[a com]moda consequi debeat prin|ceps.
15 Ad off[icia]lem intra civitatem dan|dum Italic[os] tritici modios quin-
16 que aut | pretium frumenti;
17. 18 intra deci|mum modios septem aut pretium mo|diorum septem.
19. 20 Etiam per dena mi|lia bini modi vel eorum praetia |. subcrescant.
21. 22 Si mitte[n]dus sit tra|ns mare, centum modi vel modio|rum centum praetium sufficiet.
23. 24 | Cornicularius et conmentarien|sis medietatem huius summae com|-
25 modi nomine consequentur.
26. 27 Sco|lastici in postulatione simplici | quincue modios trittici vel quin|-
28. 29 que modiorum praetia consequen|tur;
30. 31 in contradictione decem modi|os tritici vel decem modiorum prae|tium consequantur;
32. 33 in urguenti | qu[e] finienda sit, quindeci modios vel | quindeci modiorum
34 praetia conse|quantur.
35. 36 Exceptores in postulatio|ne quinque modios tritici vel quin|que mo-
37 diorum praetium consequan|tur;
38 in contradictione duodeci m[o]|dios tritici vel duodeci modiorum |
39 praetium consequantur;
40. 41 [i]n definita cau|sa viginti modios trittici vel viginti | modiorum praetia consequantur.
42. 43 Car|ta in postulatione si[mplici singulae] suffici|unt maiores;
44 in contradictionibus | quatern[ae] maiores;
45. 46 in definito nego|tio numquam amplius quam sex a liti|gatore exigi oportebit.
47. 48 Libellensis in li|bello uno duos modios tritici vel duorum | modiorum pretium debebit accipere.
49. 50 Of|ficialis missus intra civitate duos mo|dios trittici vel duorum mo-
51 di[o]rum | pretium consequatur.

Ulpius Mariscianus v. c. consularis sexfascalis provinciae Numidiae innotuit primum ex titulo Macomadensi C. VIII, 4771: *d. n. Fl. Claudio Iuliano p(io) f(elici) invicto Aug. Ulpius Mariscianus v. c. cons(ularis) p(rovinciae) N(umidiae) numini eius dicatissimus offerente ordine.* Inter consulares Numidiae sex fascium honore ornatos cum adhuc tempore reliquos praecederet Publilius Ceionius Caecina Albinus officio functus a. 364/7, iam eum Mariscianus loco depulit, primus scilicet, ut est in titulo, quem Iulianus Numidiae consularem fecerit (cuius praedicationis similem legisse me alibi non memini), verisimiliter, ut fata voluerunt, etiam solus, creatus inter a. 361 extremum et 363 medium, praeterea quod sciam ignotus.

Praescriptio quae est *ex auctoritate . . . consularis . . . ordo salutationis factus et ita at perpetuitatis memoriam aere incisus* non ad id quod habemus exemplum pertinet incisum lapide, sed ad archetypum id ex quo hoc descriptum est. Tabulam aeneam dubitari non potest et ipsam publice proposi-

tam fuisse, verisimiliter Cirtae ad tribunal praesidis, inde curante ordine Thamugadensi, sive iussu praesidis sive decreto ipsorum, haec descripta esse et Thamugadi in foro proposita. Quod si quaeris, ad quod genus iussionum haec pertineat, mihi videtur edictis magistratuum adnumerari debere vel certe ad ea proxime accedere. Nam ut solebant meliore aetate, ita labente quoque magistratus, maxime antequam inirent, de administratione edixisse intellegitur ex lege Iustiniani quae epitomata superest[1]) : *οἱ τὰ διατάγματα κομίζοντες τῶν μελλόντων ἄρχειν πολιτικὴν ἢ στρατιωτικὴν ἀρχὴν δεκαπέντε μόνους χρυσοὺς ἐκ τῆς ἐπαρχίας κομιζέσθωσαν.* Iam cum ipsa verba significent ordinem salutationis a Marisciano factum esse et iubente eo publice propositum in tabula aerea, quomodo id perficere potuerit nisi edicendo, equidem non perspicio, quamquam verum est non verba in edictis sollemnia (*ille dicit*) praescripta esse, sed quem eam rem praeses curare iusserat id quod legimus praescripsisse. Sane quae in administratione secuturus erat cum in sportulis litium et advocatorum honorariis constituendis, tum de ordine salutandi quamquam ad officiales potissimum pertinent (id enim etiam de salutatione obtinere vel inde intellegitur, quod propter commissa eo nomine officium potissimum multatur[2]), item civium omnium intererat nosse; quapropter non sine idonea causa haec et ipse publice proponi iussit et per civitates Numidiae magistratus similiter publicaverunt. Ceterum tantum abest, ut suo arbitrio Mariscianus haec omnia constituisse existimandus sit, ut sine dubio pleraque certe ad ius commune ordinarit, cum praesertim ipse adiciat *at perpetuitatis memoriam* haec incidi.

Olim quod receptum est apud Romanos non promiscue provinciales admittendos esse ad praesides complexu scilicet et osculo salutandos[3]) et, quod cum ea re coniunctum fuit, ad introductionem in cubiculum eorum consessumque[4]), id postea quoque mansisse constitutiones plures testantur[5]). Quomodo autem quarto saeculo res administrata sit, *ordo salutationis* Thamugadi repertus clara luce illustrat, quamquam ei luci non parum hiatus officiunt tenorem praescripti interrumpentes neque ullo modo certa ratione explendi; est enim edictum suo genere unicum et inter antiquitatis reliquias sui tantum simile.

---

[1]) C. Iust. 3, 2, 2. Conferantur Ulpianus Dig. 1, 16, 4, 3; Cassiodorius var. 11, 8.

[2]) C. Th. 6, 18, 1. 6, 25, 5 = C. Iust. 1, 48, 3 et 12, 19, 2. C. Th. 6, 27, 10.

[3]) Tacitus ann. 15, 31: *ne .. Tiridates ... complexu provincias obtinentium arceretur foribusve eorum adsisteret.* Vita Severi c. 2: *in legatione* (apud proconsulem Africae) *cum eum quidam municipum suorum Leptitanus praecedentibus fascibus ut antiquum contubernalem ipse plebeius amplexus esset, fustibus eum sub elogio ... eiusdem* (scr. *eiusmodi*) *praeconis cecidit: 'legatum populi Romani homo plebeius temere amplecti noli'.*

[4]) Significat id Tacitus, enuntiant constitutiones (adn. 5).

[5]) C. Th. 6, 23, 1: *in salutandis administratoribus.* 6, 26, 5: *in sacris scriniis nostris militantes ordinarii iudices a salutatione non arceant.* 6, 28, 8: *in salutationibus iudicum consessibusque priores eos ... esse praecipimus.* 12, 1, 109: *osculum quoque his in provincia iudicantium et consessus indultus sit.* Cod. Iust. 1, 48, 3. Cf. Gothofredus ad C. Th. 6, 8, 1.

Salutatores admittuntur per gradus, quorum tres certo cognoscuntur, de quarto et quinto minus constat, videntur tamen quinque gradus facti esse. Aliquot gradus homines continent diversae admodum dignitatis ita exaequatos, ut qui eodem gradu essent ab officiali admissionibus praeposito simul ad praesidem introducerentur.

In primo gradu quod primum locum senatores tenent, explicatione non indiget; nude id vocabulum poni, ut comprehendantur clarissimi omnes, legis argumento aptum est, potestque comparari constitutio a. 364 (C. Th. 9, 30, 1) de simili privilegio data: *exceptis senatoribus atque honoratis, sed et his qui provincias administrant.*

Qui sequuntur *comites,* intelleguntur omnino praesertim loci inferioris, cum comites primi ordinis senatoribus comprehendantur. Comitiva autem secundi tertiique ordinis ad quasnam administrationes iure pertinuerit si quaeris, respondebimus secundum constitutionem a. 397 (C. Th. 6, 14, 2) inter comites rei militaris fuisse primo ordine inferiores, qui sunt sine dubio *comites minores* (C. Th. 7, 11, 1 a. 406) sive *inferiores* (C. Th. 7, 11, 2 a. 417) cum tribunis simul nominati[1]). Praeterea *comitibus secundi ordinis vel cubiculariis* cum quoddam privilegium tribuatur (C. Th. 6, 27, 8 a. 396), iure inde colligemus eam comitivam cubiculariis omnibus concessam esse. Item proximis scriniorum lege a. 416 (C. Th. 6, 26, 17), cum antea tertiae comitivae gradu essent, secundi ordinis codicilli concessi sunt, indeque et his et comitibus dispositionum pro novo gradu vestis attributa (C. Th. 6, 26, 18 a. 426). In universum denique in lege a. 412[2]) inter eos, qui a tironum praebitione excusantur, recensentur post honores maiores proximi scriniorum (quos modo vidimus eo tempore comitivam tertii gradus habuisse) et scrinia, comites dispositionum, decuriones (aulici), magister admissionum *et ceterae similes comitum laboribus nostris sociae dignitates.* Haec quamquam ad Iuliani aetatem non omnia perveniunt, satis declarant, a quibusnam comitibus Marscianus una cum senatoribus salutari voluerit.

Sequuntur *ex comitibus* qui dicuntur sive comites honorarii. Ita secundum legem a. 371 (C. Th. 12, 1, 75), huic igitur decreto fere aequalem, sacerdoti provinciae et principali curiae muneribus expeditis *honor ex comitibus* additur, *quem ii consequi solent qui fidem diligentiamque suam in administrandis rebus publicis approbarint.* Tertii gradus comitivam intellegi ut ipsa constitutio significat gradu non adiecto, ita alia enuntiat: *quicumque decursis . . . officiis primum obtinuerit in sua curia . . . locum, comitivae tertii*

---

[1]) Etiam in regno Theoderici qui singulis civitatibus praeponuntur, comitivam secundi ordinis accipiunt (Cassiodorius var. 7, 26; cf. Hegel *Geschichte der Städteverfassung von Italien* 1, 122). Sed horum institutorum quaenam vere Romana sint ad Gothos translata, quaenam origine Germana Romano vocabulo appellata, neque facile dictu est et ab hac nostra disputatione alienum.

[2]) C. Th. 11, 18, 1. Conferenda constitutio Valentiniani III (nov. 6, 3, 1): *tribunos vacantes sive comites secundi vel tertii ordinis omnesque clarissimos tertiam partem tironis agnoscere (oportet).*

ordinis habeat dignitatem[1]). Comites hi honorarii aliquoties memorantur, ut in lege a. 395 (C. Th. 12, 1, 150): *curiales qui honorariam adepti sunt comitivam*, et similiter atque hic factum est opponuntur ipsis comitibus a Constantio a. 353 ordini Carthaginiensium sic rescribente (C. Th. 12, 1, 41): *ex comitibus et ex praesidibus universi ceterique, qui sine administratione adumbratarum dignitatum codicillos honorarios meruerint ... fungantur oneribus et honoribus universis.* Constitutio a. 385 (C. Th. 12, 1, 109) etiam agonothesia perfunctis promittit, ut *in perpetuum ex comitibus dignitate laetentur;* sequuntur quae supra rettuli de iure osculi et consessus. Appellatio *ex comite* vel, ut hac aetate frequentius dicitur, *ex comitibus* (vide supra p. 129), quamquam etiam comiti convenit qui administrare desiit, hac aetate tamquam propria fuit comitis honorarii, et ita omnino usurpatur in titulo Thamugadensi. — Id ipsum etiam ad tribunos pertinere et in summa ad honores militares omnes neque tamen ad civiles in commentariolo de protectoribus (supra p. 129 seq.) nuper demonstravi.

Duo comitum genera tam qui in administratione et propter administrationem comitivam accipiebant quam honorariis codicillis creati hac aetate plerumque comprehenduntur vocabulo honoratorum, de quo quae tradita habemus, admirabili doctrina composuit Gothofredus ad C. Th. 1, 8, 1 suae editionis. Adlegabitur solummodo constitutio a. 401 (C. Th. 1, 15, 16) utpote ad nostrum argumentum proprie spectans: *nullum penitus honoratorum publica salutatione sine chlamydis indumento vicariam potestatem adire oportet.*

Sequitur in primo gradu quartus ordo *administratorum,* quo vocabulo quid hoc loco proprie significetur, ambigi potest. Administrant certe quicumque publicum officium gerunt, praeses provinciae et rationalis summarum et sic deinceps, videturque vocabulo administratoris recte opponi alterum officialis, ut ille publica negotia gerat, hic gerenti pareat et appareat. Sed eius dignitatis administratores hic si significantur, vix intellegi potest, cur vocabulum adiectum sit; hi enim administratores comprehenduntur omnes aut senatoribus aut certe comitibus. Neque obliviscendum est, cum agatur de salutando praeside Numidiae, salutatores potissimum quaerendos esse inter provinciales ei subditos et hoc loco administratores recte intellegi eos praesertim, qui sub ipso administrant. Ita ducimur ad magistratus municipales, quippe quos constet et ipsos administravisse et suos habuisse officiales. Etiam in titulo codicis Theodosiani 'de iis quae administrantibus vel officium publicum gerentibus distracta vel donata sunt' quae sanciuntur, vel ad pagorum praepositos trahuntur (C. Th. 8, 15, 1), et modo vidimus ex comitibus honorem sacerdoti provinciae et principali curiae tribui solere propter rem publicam recte administratam. Principalis autem curiae si administratione recte finita primo gradu vocatur propter comitivam, admodum probabile est id quod sequitur pertinere ad eundem etiamtum administrantem; nec facile abesse possunt ab eiusmodi ordine salutandi civitatium Numidicarum vel universae provinciae qui res gerunt sub consulari. Ii quinam eo tempore fuerint, hoc

[1]) C. Th. 12, 1, 127 anni 392. Similia disponuntur C. Th. 14, 4, 9. 10.

loco non quaeremus[1]); cogitandum erit potissimum de curatoribus rerum publicarum, quos constat hac aetate certe in provinciis Africanis magistratuum municipalium locum obtinuisse et suae quemque civitatis negotia administrasse.

Secundo gradu salutant praesidem primum officiales ipsius primores. Scilicet cum praeses provinciae officium habeat, secundum Notitiam Dignitatum[2]), hoc: 1. principem; 2. cornicularium; 3. commentariensem; 4. adiutorem; 5. numerarium; 6. ab actis; 7. a libellis; 8. exceptores; 9. ceteros cohortalinos, hoc gradu vocantur primi duo princeps et cornicularius.

Simul vocantur Palatini; aliter enim hiatus expleri nequit. Officialium scilicet duo genera sunt magistratuum maiorum, quorum potestas non continetur unius provinciae finibus, et praesidum provinciarum; hi cohortalini appellari solent, illi Palatini[3]); et habet rationem Palatinos omnes admissos esse una cum primatibus duobus cohortalinorum.

Tertia vice qui introducuntur *coronati*, de iis difficile est statuere, cum quae sequebantur in lapide oblitterata sint. Videntur tamen redire in constitutione a. 407 (C. Th. 16, 2, 38) emissa ad proconsulem Africae, ut ita satisfieret precibus episcoporum eo ipso anno Carthagine congregatorum, quae sunt hae (coll. concil. ed. Mansi tom. 3 p. 802 = tom. 4 p. 502): *placuit . . ut petant ex nomine provinciarum omnium legati . . . a gloriosissimis imperatoribus, ut dent facultatem defensores constituendi scholasticos qui in actu sunt vel in munere defensionis causarum, ut more sacerdotum provinciae iidem ipsi, qui defensionem ecclesiarum susceperint, habeant facultatem pro negotiis ecclesiarum . . . . ingredi iudicum secretaria.* Adnuunt imperatores: (*ecclesiis et clericis*) *hoc . . praecipuum et singulare deferimus, ut quaecumque de nobis ad ecclesiam tantum pertinentia specialiter fuerint impetrata, non per coronatos, sed ab advocatis, eorum arbitratu, et iudicibus innotescant et sortiantur effectum. Sacerdotes vero provinciae erunt solliciti, ne sub hac scilicet privilegii excusatione etiam contra eorum utilitatem aliquid his inferatur incommodi.* Inde iure colligemus ante eam legem datam qui ecclesiae nomine quiddam a praeside peteret, per coronatum rem ad praesidem detulisse, iam vero lata ea advocatum ecclesiae defensorem constitutum non interveniente coronato cum

---

[1]) Videantur quae exposuimus Marquardt *Staatsverwaltung* (ed. 2) vol. 1 p. 164 et ego interpretans album ordinis Thamugadensis (in hac Eph. vol. 3 p. 79 seq.) huic edicto aequale.

[2]) Secutus sum schema Or. c. XLIII. XLIV (nisi quod c. XLIV, errore librarii ut videtur, deficit qui est a libellis). In altero Occ. c. XLIII. XLIV tertio loco nominantur *tabularii duo,* cum deficiat quinto numerarius, et pro qui est *a libellis* ponitur *subadiuva.* Praeterea c. XLIII, errore omnino, adiutor praecedit commentariensem.

[3]) De re nota sufficit remittere ad Gothofredi paratitlon C. Th. 6, 30. Verum est Palatinos potissimum intellegi officiales comitum sacrarum largitionum et rerum privatarumque itemque castrensis sacri palatii; utrum is qui ordinem salutationis scripsit de illis potissimum cogitarit, quos saepissime in provinciis versatos esse notum est, an etiam officiales praefectorum praetorio, qui proprie sunt praefectiani, et comitum ducumque rei militaris latiore sensu Palatinos vocarit, definiri non potest.

praeside agere potuisse. At quinam hic intellegantur coronati, non magis exploratum est [1]). Cogitaram de sacerdotibus provinciarum tertio quartoque saeculo coronatorum vocabulo usis [2]); sed deterrebant obstaculo gravia. Primum cum in Africa tam constitutiones actaque ecclesiastica quam lapides saepissime provinciarum sacerdotes nominent, ex ea coronatum testatum non habemus. Deinde preces et constitutio supra prolatae advocatos ecclesiarum Christianorum ut exaequant sacerdotibus provinciarum paganis, ita nequaquam innuunt ante eam legem latam Christianorum desideria a sacerdote provinciae ad praesidem delata esse; immo ita nominantur in lege primum coronati, deinde sacerdotes provinciarum, ut vix credas utroque vocabulo eosdem significari. Sed aliter censet quem de ea re consului Rossius: *mi sembra*, inquit ille, *che prima del rescritto del 407 gli interessi della chiesa dinanzi di giudici dovevano essere o trattati o almeno introdotti in giudizio dai* coronati, *come incaricati di tutte le vertenze di cose spettanti alla* cura rerum sacrarum. *Per quanto ciò paja strano rispetto alla chiesa, mi sembra risultare dal confronto predetto; e poi non si dimentichi, che i* sacerdotes *nel tempo del rescritto imperiale citato aveano in gran parte perduto il carattere religioso, conservando solo quello degli interessi e di pubblico ufficio; che i Cristiani non rifuggirono dall' onorarsi del titolo* sacerdotales, *con tutto quello che ho spiegato nel Bullettino crist. 1878 a proposito del* fl(amen) p(er)p(etuus) Cristianus *di Ammaedara* (C. VIII, 10516). *Mi conferma nell' interpretazione la convenienza, che i* sacerdotales *non sieno dimenticati nell'* ordo salutationis *africano; e se non stanno nell' articolo terzo, sono fuori di esso.* Haec quae ad me scripsit amicus quamquam scrupulos supra propositos non omnino sustulerunt, tamen meliora quae proponam non habeo et in hac explicatione adquiescendum esse existimo. Admissa ea extremo capite legis imperatores hoc significant Christianis in posterum quoque licere per sacerdotem provinciae cum praeside agere neque propterea, quod iam per advocatum eum adire possunt, sacerdotem provinciae auxilium suum iis recte negare.

Ea quoque quae sequuntur sic ut lacera iacent certam interpretationem non recipiunt. *Promoti officiales,* si quidem recte haec duo vocabula coniunguntur, aut intelleguntur qui primum salutant promotione accepta aut certum quoddam genus officialium hoc vocabulo significatur. Huic opinioni patrocinantur quas Alfenio Ceionio Iuliano Camenio consulari Numidiae defuncto a. aetatis XLII a. 385 (vide supra p. 542 n. 1238) officiales ipsius Romae dedicaverunt duae bases gemellae. Earum alteram (C. VI, 1675) posuerunt . . *Gentilis p(rinceps), M(arcius?) Restutus cornicularius cum cartularis officii,* alteram nuperrime repertam neque editam, mihi autem missam a Rudolfo

[1]) Clericus coronatus huius constitutionis esse non potest, nec verum est hac aetate clericos eo vocabulo sic appellatos esse.

[2]) *Sacerdos arae Aug(usti) n(ostri) coronatus Dac(iarum) III* reperitur in titulo Sarmizegetusensi C. III, 1433 aetatis Gordianae, *coronatus Tusc(iae) et Umb(riae)* in Hispellate Orell. 3866 aetatis Constantinianae. Causam appellandi aperit decretum Baianum C. X, 3698.

Lanciani, *Ianuarius* I//ƎIDIVS *et* I////// *promoti cum* [*c*]*ollegis* //////// *officii*. Sed certi quiddam ne ex hac quidem efficitur. — Minus dubitationi obnoxium est, quod postremi omnium salutant [*offi*]*ciales ex ordine*.

Sequitur edictum alterum, quo quae de ordine iudiciorum saeculi quarti noramus non uno nomine augmentum accipiunt. Agit enim de iis quae partes litis causa praestare debent, id est de commodis [1]) sive sportulis officialium et similium personarum. Quos abusus hoc edictum respiciat, in universum declarat lex aequalis fere, anni scilicet 370, C. Th. 1, 29, 5, *forensis iurgii fraudes* recensens, *dum aut avarior instruitur advocatus aut obses*[*sor*] *liminis* [2]) *maioribus princeps praemiis exoratur, dum acta ab exceptoribus distrahuntur, dum commodi nomine amplius ab eo qui vicerit intercessor* (= executor; cf. C. Iust. 1, 40, 8) *exposcit quam redditurus est ille qui fuerit superatus*. Nam omnes hi, advocati, princeps, exceptores, executor redeunt in edicto Marisciani. Agitur autem in eo de emolumentis praestandis his personis:

1. principi (v. 13—22)
2. corniculario (v. 23—25)
3. commentariensi (v. 23—25)
4. scholasticis (v. 25—34)
5. exceptoribus (v. 34—46)
6. libellensi (v. 46—48)
7. officiali executori (v. 48—51).

Ex his qui singulari numero efferuntur officiales sunt, non officiales tam scholastici, id est advocati [3]), quam exceptores. Advocati enim ex publico salarium vel, ut huius aetatis loquendi usum sequamur, annonam nullo tempore accipiebant, nec magis hac quidem aetate accipiebant exceptores [4]);

---

[1]) Athalaricus apud Cassiodorium var. 9, 14: *si vestra conveniunt decreta pulsatos, tantum commodi percipiat executor, quantum gloriosus domnus avus noster pro honoribus personarum debere saiones accipere expressa quantitate constituit: commodum enim esse debet cum modo.* Sportularum vocabulum post Iuliani tempora demum ita coeptum videtur esse usurpari.

[2]) *obses*(?) /// *liminis* codex secundum Kruegerum (in actis maioribus acad. Berol. a. 1879 p. 20); supplevi ita ut significetur princeps a litigatore propter ingressum ad praesidem sportulas exigens. Mox *et* post *distrahuntur* sustuli.

[3]) Bethmann-Hollweg *Civilprocess* 3 p. 162.

[4]) C. Th. 8, 7, 17 anni 385: *Exceptores omnes iudicibus obsequentes qui nec militiam sustinent neque a fisco ullas consequuntur annonas . . . navare coeptis operam etiamsi decuriones sint minime prohibemus.* Mox condicionem mutarunt enumerati iam in Notitia Dignitatum inter officiales. Ita rem explicat Bethmann-Hollweg *Civilprocess* 3 p. 154, fortasse recte. Videndum tamen, annon in iudiciis duo fuerint genera exceptorum, alterum occupatum in actis publicis et admissum ad annonas, alterum quod partibus quae eorum intererat habere ex actis suppeditaret mercede accepta; si ita erat, hoc loco hoc intellegitur.

sed utrique pariter atque officialium scrinia ad certum numerum publice creati et disciplinae praesidis similiter subiecti recte officialibus adiunguntur. Ita in lege a. 344 derecta ad vicarium Africae (C. Th. 8, 10, 2) sic est: *praeter sollemnes et canonicas pensitationes multa a provincialibus Afris indignissime postulantur ab officialibus et scholasticis.* Commoda autem litis cum a partibus tam exceptoribus et advocatis praestentur quam officialibus quibusdam, de utrisque similiter edici potuit. — Officialium quatenus memorantur ordo convenit cum forma, quam proponit Notitia dignitatum (supra p. 634).

Advocatorum honoraria dudum ante haec tempora legitime admissa esse notum est; apparitoribus ut partes pro opera quiddam solverent adhuc statuerunt viri docti medio demum saeculo quinto receptum esse[1]). Iam vero non solum discimus aliquas eiusmodi praestationes certe saeculo quarto medio legitime obtinuisse, sed etiam quaenam eae fuerint aliquatenus intellegimus.

Causa sportularum diversa est; scilicet tria capita officii, item officialis executor remunerationem accipiunt pro eo quod mittunt mittunturve, contra scholasticus exceptor libellensis eo nomine quod operam navant orans ille, hi scribentes.

Prius sportularum genus quamquam sine dubio ad omnia itinera pertinuit officiali praesidis propter litem privatam intra vel extra civitatem iniuncta, id quod multis ex causis evenire potest, duas res potissimum complectitur, petitionem reo insinuandam[2]) et appellationem ad iudicem maiorem imperatoremve transmittendam; hanc adeo aperte significant quae leguntur v. 20 de officiali mittendo trans mare[3]). Res autem ita perficitur, ut princeps executorem aliquo ire iubeat; nam *nemo officialium,* imperatores aiunt[4]), *in munus aliquod nisi principe imperante mittatur.* Cornicularius quoque ut post principem secundus est, ita in executore mittendo eius aliquae partes esse potuerunt[5]). Contra de commentariensi aliter videtur statuendum esse, cum causas civiles, de quibus hic agitur, is non tractet[6]). Omnino spor-

---

[1]) Bethmann-Hollweg *Civilprocess* 1 p. 159. 3 p. 200. Quod tradi solet Constantinum Magnum sportulas omnes vetuisse, ex constitutione a. 331 C. Th. 1, 16, 7 non recte effecerunt; nam etsi apparitori eo tempore non licuit pecuniam exigere pro ingressu ad praesidem nec magis propter tradendam sententiam a praeside datam, inde non sequitur nullas omnino sportulas eo tempore exactas esse. Neutrum sportularum genus Iuliani aetate licitum fuisse ex hoc edicto iure colligemus; postea utrumque admissum est.

[2]) Res nota. Bethmann-Hollweg 3 p. 201.

[3]) C. Th. 11, 30, 29 a. 362 ad vicarium urbis: *appellationes . . . cum refutatoriis precibus . . . ad nostrum comitatum mittantur strenuo videlicet officiali ex his qui tibi parent ad hanc sollicitudinem electo, ita ut . . dies quo gerulis gesta tradantur fideliter designetur.* Cf. l. 31 eiusdem tituli et 8, 11, 4.

[4]) C. Th. 6, 28, 1 a. 379. Idem constituitur l. 3. 4.

[5]) Bethmann-Hollweg l. c. p. 145.

[6]) Idem l. c. p. 147.

tulae tribus his officii primatibus[1]) magis solvuntur propter locum quem tenent quam propter operam quam impendunt. — Ad hos accedit executor ipse (v. 48 seq.). — Sportulae autem sic dividuntur, ut pro simplici itinere facto intra civitatem, in qua iudicium redditur, principi solvatur pretium modiorum tritici quinque, corniculario pretium modiorum duorum semis, commentariensi tantundem, executori modiorum duorum. Augentur sportulae pariter atque itineris spatia crescunt, ut per dena milia bini modii principi, singuli corniculario et commentariensi adiciantur; denique pro itinere trans mare suscepto princeps centum modios accipiat, duo primates sequentes dimidium. Executori quoque simile augmentum attributum esse aucto labore verisimile est, sed id caput aut neglegenter omissum est aut legebatur in lapide alio hodie deperdito. — Haec utilissima sunt ad sportularum litis primordia cognoscenda; adhuc quae de ea re habebamus commodorum quidem maxime principis mentionem iniciunt[2]) et hoc quoque monstrant sportulas inter diversa officialium genera distributa esse[3]), sed accurata et plena rei notitia destituebamur, quoniam quae de sportulis postea latae sunt leges potiores perierunt. Quod postea obtinuit, ut ad litis summam sportulae crescerent, exempli causa ut ad centum solidos usque dimidium solidum executor acciperet, propter maiorem summam sportulas maiores[4]), Iuliani tempore apparet nondum receptum fuisse.

Scholasticis sive advocatis et exceptoribus, item pro charta quae solvenda sunt, pendent a genere actionis; distinguuntur enim tria *postulatio simplex* (v. 26 et fortasse v. 42) sive *postulatio* nude (v. 34); *contradictio* (v. 29. 37. 43); accedit in scholastico (causa) *in urguenti quae finienda sit* (v. 31), in exceptore et chartario nomine *causa definita* (v. 31) sive *definitum negotium* (v. 44).

Postulationem simplicem[5]) quod ita videmus fieri apud acta (id enim

---

[1]) Similiter secundum legem a. 409 C. Th. 16, 5, 46 officium iudicis (id est praesidis) plectitur viginti libris auri *punitis tribus primatibus.* Cf. Cod. Iust. 1, 51, 8. 12, 19, 2. 12, 59, 10 pr.

[2]) Gothofredus ad C. Th. 6, 28, 3.

[3]) Perturbata sunt ut reliqua omnia eius etiam quae de sportulis tradit Iohannes Lydus de mag. 3, 24. Secundum eum pertinet ad principem *ἡ τῶν μονομερῶν ἐντυχιῶν εἰσαγωγή*, quibus ex sportulis corniculario singulis mensibus singulas auri libras solvit, item reliquis officialibus quibus in eas ius est partes suas tribuit (*πᾶσι τοῖς ἐκ τάξεως κατὰ συνήθειαν λαμβάνουσι μοῖράν τινα τῶν πόρων .. διδόναι τὰ εἰωθότα*). Cornicularii autem est *μετὰ τὴν ἐκ τοῦ βαθμοῦ καὶ τῶν ἄλλων κερδῶν προνομίαν τὸ πληροῦν δι' οἰκείας ὑποσημειώσεως τὰ πραττόμενα*, unde redigere solet mille libras auri annuas. Haec narratio ut distributionis sportularum inter officiales aliquam notitiam suppeditat, ita a nostro edicto non tempore solum, sed re quoque abhorret; spectat enim ad officium praefecti praetorio et ad commoda non litium sola, sed alia quoque diversa.

[4]) Theophilus inst. 4, 6, 24.

[5]) *Postulatio simplex* legitur etiam in constitutione Severi (Cod. Iust. 3, 9, 1): *res in iudicium deducta non videtur, si tantum postulatio simplex celebrata sit vel actionis species ante iudicium reo cognita. inter litem enim contestatam et editam actionem permultum interest: lex enim tunc videtur contestata, cum iudex per narrationem negotii*

ostendit exceptoris chartaeque commemoratio), convenit cum iure ea aetate recepto. *Denuntiari,* constitutio ait Constantini magni[1]), *vel apud provinciarum rectores vel apud eos quibus actorum conficiendorum ius est decernimus, ne privata testatio . . . falsam fidem rebus non gestis adfingat.* Postulatio sive litis denuntiatio utrum fiat partibus praesentibus an absente reo, viri docti ambigunt[2]); hoc edictum cum propter postulationem honorarium solvi iubeat non advocato, sed advocatis, illi sententiae magis favet, quamquam verum est, cum partibus liceret plures causidicos advocare, etiam alteram opinionem cum plurali numero posse conciliari. In postulatione quod advocati actoris partes necessario potiores fuerunt, reus adesse potuit aut tacente advocato ipsius aut adeo sine advocato, id non impedit, quominus advocato rei, si adfuit, in idem honorarium ius sit atque actoris; nam magis temporis respectu quam operae honorarium aestimatum esse consentaneum est. Gesta cum sollemniter duobus exemplaribus fierent, quorum alterum actori traderetur, alterum reo, pluralis in exceptores quoque recte quadrat.

Contradictione[3]) apparet comprehendi quae defensionis causa reus item apud acta edit. Similiter in edicto Diocletiani de pretiis rerum c. 7, 12. 13 praestantur *advocato sive iuris perito mercedis in postulatione (denarii) CCL, in cognitione denarii mille*, neque enim nisi nomine differunt contradictio et cognitio. Ut secundum Diocletianum advocatus propter cognitionem quadruplum accipit eius summae, quae postulationis causa exigitur, ita ex edicto consularis Numidiae advocatus propter contradictionem duplum (5 : 10), exceptor plus duplo (5 : 12) accipit eius quod datur propter postulationem; chartae autem requiruntur in illa singulae, in hac quaternae. In contradictione cum advocati rei partes potiores sint, nihilo minus propter eandem quam supra tetigi causam actoris advocatus idem honorarium accipit.

Causa in urguenti finienda cum ipsa interpretationem non requirat, quaenam eae causae fuerint, edictum non significat; sed cum propter eas semel tantum advocato retributio detur summis auctis (scilicet pro modiis 5 + 10 accipit m. 15), verisimile est in his postulationem et contradictionem ita coniungi, ut una audientia lis finiatur.

Definita causa quid significet, ambigi potest; nam etsi in promptu est intellegi sententiam a praeside latam, id quominus admittamus plura obstant. Primum non video, cur, si de sententia Mariscianus cogitavit, sollemne voca-

---

causam audire coeperit aliaque Leonis Zenonisque (Cod. Iust. 12, 25, 4, 2) et Zenonis (Cod. Iust. 12, 21, 8, 4); etiam μονομέρης ἐντυχία Lydi (vide p. 638 n. 3) eadem esse potest. Illa quid significet disputat Wiedingius *der justinianische Libellprocess* p. 197. 209. Hoc edictum cum requirat quod simplici postulationi opponatur et vere praeter hanc alteram postulationem habeat, scilicet comprehensam causa in urguenti finienda, verisimile est hanc postulationem simplici opponi.

1) C. Th. 2, 4, 2. Bethmann-Hollweg l. c. 3 p. 235.

2) Bethmann-Hollweg *Civilprocess* 3 p. 235.

3) *Contradictorii libelli* memorantur in constitutione a. 400 (C. Th. 2, 14, 1); *narrationem propositam et contradictionem obiectam* habet alia a. 530 (C. Iust. 3, 1, 14, 4).

bulum evitarit et bis aliud posuerit non admodum obvium [1]). Nec magis perspicio, cum quae pro tribunali in postulatione et contradictione gesta sunt, partes antea iam ab exceptoribus descripta acceperint, quomodo ob sententiam solam, ut admittamus huius quoque describendae sumptum ad litigatores pertinuisse, impensae tantae exigi potuerint, quantas edictum ponit. Sed omnium maxime me movet, quod ita in edicto plane desideratur, quid exceptori pro labore chartaque solvendum sit in causa urgenti. Quam ob rem crediderim verbis v. 39 *in definita causa* similibusque v. 44 respici ad ea quae praecedunt v. 31 *in urguenti quae finienda sit* et supplendum esse cogitatione id quod est *in urguenti*. Ita et defectus recte expletur et summae aptae efficiuntur; nam ut advocato in causa urguenti tantumdem datur quantum accipit propter postulationem contradictionemque, ita exceptori pro modiis quinque et duodecim solvuntur modii viginti chartaeque ei attribuuntur pro una et quattuor sex. Sententiae exemplaria ea aetate crediderim confecta esse sumptibus publicis; sane advocatorum honoraria et gestorum partium causa describendorum impensae magis proprie ad partes pertinent quam sumptus sententiae gratis redditae itaque meliore aetate etiam publico nomine gratis perscriptae.

De officio advocatorum exceptorumque causa nulla est cur hoc loco agamus. Chartam apparet exceptores litigantibus [2]) ita suppeditavisse, ut earum quoque praeter operae pretium exigerent; quo iure ne abuterentur, edictum chartarum quae ad tria iudiciorum genera sufficerent numerum definit. Eius consuetudinis Lydus quoque meminit de mag. 3, 14, ita tamen, ut meliore aetate neget officiales miserabilia haec curavisse, immo lucidissimam chartam gratis suppeditavisse (*τοὺς πάντων διειδεστάτους χάρτας ἐπὶ τοῖς πραττομένοις ἀναλίσκεσθαι, ἀναλόγως ἐμπρεπόντων τοῖς κύτεσι τῶν γραφέων*); iam vero non solum chartae pretium a litigatoribus exigere officiales (*χάρτην ἀπαιτεῖν οἱ τῆς τάξεως ὑπομένουσι τοὺς πράττοντας*) neque erubescere ipsos egenos factos

---

1) C. Th. 1, 6, 2. 1, 27 fin. 1, 29, 5 pr. 10, 1, 13.

2) Chartam quae ad publicos usus requireretur cum hac, quam exceptores litigantibus privatis suppeditant, cave confundas. Illam ex antiqua ordinatione officiales quibus ea opus erat suis sumptibus videntur comparasse, ut aut propter id onus certam summam acciperent aut, quod magis crediderim, respectu sumptuum his officialibus merces congruenter aucta attribueretur. Ita beneficii causa si qua pecunia publica sic ad praesidem pervenisset, ut libere de ea disponeret, poterat *chartiaticum quibusdam officialibus inde subscribere* (Dig. 48, 20, 6), id est beneficii causa eam ad chartam inde comparandam officialibus erogare. Posteriore aetate eo nomine officiales sportulas ab iis exigere solebant, quorum causa maxime acta publica fierent; ita in lege imp. Anastasii (Z. a Lingenthal in actis acad. Berol. minoribus a. 1879 p. 134 seq.) numerario et primiscrinio officii ducis Libyae singula castra militum castrensianorum λόγῳ χαρτατικῶν numerare iubentur annuos solidos VI, numeri alii ab eo onere immunes esse (pag. 1 v. 16—18, pag. 3 v. 20—23). Similiter Nicephorus Logotheta tributa ita auxit, ut ad singulos solidos ὑπὲρ χαρτιατικοῦ adicerentur siliquae binae (Theophanes ad a. m. 6302; Zonaras 15, 14; Z. a Lingenthal in parte III iuris Graeco-Rom. sive Novellis p. 386 seq.).

minutas sportulas flagitare (*χαλκὸν κάρτα μέτριον καὶ αἰσχρὸν εἰσπράττουσιν ἐξ ἀκεραίας*), sed etiam chartam pessimam praebere (*χόρτον* — fenum — *ἀντὶ χάρτου γράμμασι φαύλοις καὶ πενίαν ὄζουσιν ἐκδιδοῦσι*). Eiulanti exceptori qui fuit et temporis acti vel potius sportularum exactarum laudatori ne fidem habeas, edictum Marisciani ostendit per duo certe saecula ante cantilenas illas scriptas chartarum partibus traditarum ab exceptoribus pretium exactum esse. — *Chartae maiores* ut hoc loco certum genus significant, ita apud Martialem 14, 10. 11 inter alia quae ibi alternant meliora et viliora duo quoque genera chartarum iuxta ponuntur *maiores* et *epistulares*. Latitudo paginae cum in papyris ita differat, ut duo genera sola per eam effici nequeant, papyri autem quae supersunt altae sint aut cent. 20—25 aut cent. 30—35 [1]), recte appellabuntur minores illae, hae maiores. In generibus pretiisque papyrorum quamquam auctores ad latitudinem solam attendunt, ratio requirit, ut altitudinis quoque diversitas tam ad vocabula quam ad pretia non minus pertinuerit.

Venimus ad libellos. Libellensis cum idem et subscribendarius appelletur et regerendarius [2]), omnino id potissimum curat, ut libellis quos privati magistratui tradunt subscribat se eos accepisse die illo; et convenit modica duorum modiorum in uno libello retributio. Hoc cave statuas qui haec scripsit iudiciorum eum duo genera distinguere voluisse, alterum per postulationem, quae verbis fit apud acta orante advocato, scribente exceptore, alterum per libellum scriptum a privato praesidi exhibitum et a libellensi subscriptum. Nam hanc iudicii ordinandi formam cum constet Iustiniani tempore obtinuisse [3]), ad Iuliani aetatem num adscendat admodum dubium est, et edictum id ut statuamus nullo modo cogit. Sane Mariscianus vix cogitavit de libellis in universum praesidi exhibitis, sed hoc quoque caput ut reliqua omnia ad lites privatas pertinet; at etiam secundum vetustiorem formam earum non raro libelli offeruntur praesidi, ut appellatorii et refutatorii, neque quicquam impedit, quominus de his auctor edicti cogitarit.

Restat sportularum definitio non pecuniaria, sed frumentaria, primo adspectu mira nec rediens quod sciam in ullo documento simili, sed rerum condicioni quae tum fuit legibusque plane conveniens. Postquam labente

---

[1]) Birt *das antike Buchwesen* p. 272. Idem vir doctus opportune admonuit me epigrammatum Martialis supra adlegatorum, de quibus ipse egit l. c. p. 74.

[2]) Bethmann-Hollweg *Civilprocess* 3 p. 153. Is non video cur fidem neget Notitiae dignitatum Or. 37, 50 duci Arabiae attribuenti *a libellis sive regerendarium;* accedit quod nulli magistratui Notitia tribuit tam libellensem quam regerendarium, sed ubi hunc ponit, id quod facit in praefectis praetorio et urbis et in magistris militum, ducibus, comitibus partium Occidentis, ibi deficit qui est a libellis.

[3]) Bethmann-Hollweg l. c. p. 198. 243. Illo loco quae adlegantur ex aetate anteriore exempla, vix recte huc trahuntur; exempli causa constitutio a. 412 C. Th. 13, 10, 6 = C. Iust. 11, 6, 5 cognitores memorans *libelli datione vel planaria interpellatione commonitos*, non agit de lite privata, sed de publico aliquo iudicio ob navem submersam.

aevo pecunia publica ex argentea aerea facta est nec denarius iam quid et adeo an valeret quisquam amplius norat, eius mali duo remedia invenit Diocletianus pecuniae re abolitae substituens modo pondus auri argentive, modo modium frumenti [1]). Scilicet ab eo inde tempore in publicis reditibus et largitionibus regnare incipiunt librae auri vel argenti, quae re ipsa multo latius patent quam vocabula perveniunt; nam solidus quoque et argenteus verus eius saeculi non sua forma valent, sed ad libram appenduntur et expenduntur [2]). In stipendiis autem et mercedibus publice solvendis altero praeterea remedio imperatores usi sunt, ut militi omnis ordinis quidquid debebat tam aerarium quam publico nomine privatus, non ad denarium determinaretur, sed ad annonam et capitum, id est ad frumentum et fenum. Id cum ipsum non ignorent ii certe qui huius saeculi instituta discere maluerunt quam aspernari, tam late rem patuisse, ut ex ipsis privatorum sportulis pecunia tolleretur, sane novum est et scitu omnino dignum [3]). Tempore quoque inter documenta, quae frumentum pecuniae loco subditum esse ostendunt, nullum quod sciam superest quod hoc edictum praecedat, videmurque accuratam imaginem hic tenere observantiae annonariae, qualem Diocletianus Constantinusque instituerunt. Scilicet eligit is cui solvendum est, utrum ipsum frumentum sibi dari velit an frumenti pretium, id nimirum, quo frumentum tempore solutionis Romae in foro rerum venalium aestimabatur [4]). Nam a foro eo pretii determinationem vel, ut proprio huius saeculi vocabulo utar, adaerationem pependisse leges complures ostendunt [5]). Valentinianus et Valens, moti opinor eo quod ita stipendium singulis militibus officialibusque solvendum quotidie mutabatur et annonae urbanae vi-

[1]) Sciscitanti mihi per Boeckhium nostrum, annon apud Francogallos moneta vera per turbas eorum civiles pariter sublata similes dispositiones aliquamdiu obtinuerint, M. Block hodie Parisiis degens respondit vere per aliquod tempus salaria ad frumentum numerata esse, citans inter alia constitutionis anni III c. 173: *Le traitement de chacun d'eux* (agitur de quinqueviris rei publicae administrandae) *est fixé, pour chaque année, à la valeur de cinquante mille myriagrammes de froment.*

[2]) *Röm. Münzwesen* p. 835.

[3]) *Die Vortheile,* ait Bethmann-Hollweg *Civilprocess* 3 p. 140, *die die Officialen der Magistrate für ihre Bemühungen zogen, bestanden theils in öffentlicher Besoldung, das heifst in zu Gelde angeschlagenen Naturalien* (annona *und* capitus), *theils in sehr bedeutenden Sporteln.* Illud verum est; iam autem apparet sportulas quoque aliquamdiu eodem modo persolutas esse.

[4]) Neque in hoc edicto neque in altero Diocletiani de pretiis rerum (c. 1, 1) frumento determinatio adicitur, sed unum pretium apponitur. Itaque intellegitur frumentum mediae, non eximiae bonitatis.

[5]) C. Th. 7, 4, 10 a. 364: *Protectores fori rerum venalium iuxta veteris moris observantiam in annonarum suarum commoda pretia consequantur* (ubi iunge *fori pretia*). L. 32 eod. a. 412: *per cornicularium cuiuscumque provincialis officii hanc sollicitudinem impleri conveniat, ita ut . . . aurum ex titulo manifesto eidem delegatum . . . suscipiat, etiam pretium his qui adaerare voluerint depensurus iuxta nundinationem, quae aut foro rerum venalium continetur aut amplissimae praefecturae est culmini deputata.* Similiter ibidem l. 28. 36 et 8, 4, 19.

cissitudines hoc modo ad universas provincias propagabantur, generali lege militum gregalium annonas capitusque ita adaerarunt, ut vere ad pecuniam rursus redigerentur [1]); id quod ad sportulas quoque pervenisse credibile est. Eae autem annonae, quae maioris gradus militibus praesidibusque solvebantur, vetusto more, scilicet ad pretia fori urbani [2]), adaerabantur usque ad Theodosium secundum. *Omnibus*, edixit is a. 439 [3]), *tam viris spectabilibus quam viris clarissimis qui per provinciam sive militarem sive civilem administrationem gerunt . . . in praebendis solaciis annonarum hic fixus ac stabilis servabitur modus, ut ea pro annonis et capitu dignitati suae debitis pretia consequantur, quae particularibus delegationibus solent contineri.* Ab eo inde tempore *delegationibus particularibus*, scilicet formis ad singulas provincias derectis, unicuique magistratui officialive non solum certus numerus annonarum et capituum adscribi coeptus est, sed item eorum adaeratio solidis expressa [4]); id est restituta interim moneta iam universa administratio retentis vocabulis re ad solutionem pecuniariam rediit frumentaria sublata. Haec qui recte intellexit, dico adfrumentationem (si venia est verbo) pecuniae et rursus adaerationem frumenti, simul monetae Romanae et ruinam et restitutionem animo comprehendet.

Modii ubi primum nominantur, significatur intellegi Italicos; nam *Italic[os] tritici modios* in lapide fuisse, non, ut proposuit Schmidtius noster, *Italic[i]*, efficitur ex constitutione a. 445 (nov. Valent. III tit. 18, 4): *iubemus inferri . . tritici ad singulos solidos Italicos modios XL et carnis pondo CCLXX, vini sextarios CC.* Neque adiectio abundat; nam praeter vulgarem apud Romanos hac aetate castrensem modium in usu fuisse ostendit edictum Diocletiani non semel ad eum pretium determinans. Italicum

---

1) C. Th. 7, 4, 22. 23. 29. 36. Haec lex anni 424 optime illustrat statum diversum qui tum obtinuit adaerationis in militibus et in praesidibus ducibusque: annonae quae a dignitate non pendent adaerantur secundum formam perpetuam annonarum universis militibus sollemniter attributarum, eae autem quae a dignitate pendent adaerantur secundum pretia fori rerum venalium. Unde item intellegitur cur protectoribus (C. Th. 7, 4, 10 a. 364) et primipilaribus (C. Th, 8, 4, 19 a. 396) ius tribuatur annonarum ad pretia fori urbani adaerandarum; scilicet exaequantur ita dignitatibus.

2) Abusum, ut pro certo numero capituum certum pondus auri exigeretur, modo pro CXX, modo pro LX, modo pro XIII capitibus solidi singuli, reprimit constitutio a. 412 C. Th. 7, 4, 32.

3) C. Iust. 1, 52, 1. Post *clarissimis* delevi vocabulum *iudicibus.*

4) De his documentis optime exposuit Paulus Krueger *Kritik des justinianischen Codex* p. 150 seq.; sed quae de vicibus generibusque adaerationis scripsit, mihi non probavit. In formis relatis in codicem Iustinianum annonae singulae quinis solidis aestimari solent; at in constitutione Valentiniani III de Numidia et Mauretania Sitifensi (novell. Valent. III tit. 18 c. 3) quaternis, nec dubium est secundum tempora et loca adaerationem diverso modo factam esse. In edicto Iustiniani de duce limitis Libyae (edict. 13 = const. 96 ed. Lingenthalianae c. 18 pr.) distinguuntur annonae et capitus ἐν εἴδει et ἐν χρυσῷ et diversa ratione utrique adaerantur; sed cum summae proponantur coniunctae, de taxationis modo parum liquet, neque ipsa diversitas satis elucidata est.

autem modium eum esse, qui apud Romanos generaliter obtinuit, periti omnes norunt[1]).

Sportularum taxationem ipsam aestimare arduum est, nec inter nostri commentarii fines ea res continetur. Diocletianus in edicto de pretiis rerum venalium operario rustico pasto solvi iubet diurnos denarios XXV[2]), advocato, ut supra vidimus, pro postulatione denarios CCXXV; idem speltae mundae, cuius pretium probabile est a frumenti non multum recessisse, castrensem modium, qui videtur aequare modios vulgares duos, emi iubet denariis C. Hi numeri cum taxationibus Africanis comparari poterunt. Comparari item potest, quod collega optimus Richardus Boeckh quaerenti respondit, modium Italicum (= litr. 8. 75) ut aestimes nostra pecunia marca 1. 94 ad 1. 31[3]), pro postulatione advocato solutas esse m. 9. 69 ad 6. 56. E contrario quod modo memoravimus in constitutione anni 445 tritici modios XL solido aequiparari, si ad haec referre licebit, solidus (pendens gr. 4. 55) cum faciat fere pecuniae nostrae marcas 12. 7, pro postulatione soluta est marca fere una cum dimidia. Quod significat Ammianus (28, 1, 18) in narrandis rebus gestis in Africa a. 368 modium tritici in vilitate emi solidi parte tricesima, in caritate solidi parte decima, eo parum adiuvamur; fit autem pretium quinque modiorum secundum illam computationem marcarum fere duarum, secundum hanc marcarum circiter sex.

---

[1]) Errat Doerpfeldius (*Mitth. des arch. Inst. in Athen* vol. 8 p. 352) censens Italicum pedem, eum scilicet quem auctores aetatis imperatoriae maxime Graeci eo nomine appellant, differre a Romano. Africanus περὶ μέτρων καὶ σταθμῶν ex recensione Duchesnii (*mémoires sur une mission au mont Athos* p. 185) cum ait: τῇ Ἀττικῇ (δραχμῇ) χρηστέον . . ἐπείπερ ἰσοδύναμός ἐστιν καὶ ἰσοστάσιος τῇ Ἰταλικῇ, ἣ καλεῖται δηνάριον, vix cogitavit de stateribus Campanis.

[2]) Operarius rusticus hodie in Italia in provincia Comensi accipere solet aestate liras 2, hieme liras 1.50 diurnas. Apud nostrates operae rusticae raro ad marcas singulas diurnas adscendunt.

[3]) *Der Preis des Doppelcentners schweren Weizens,* scribit Boeckhius, *schwankte 1875 bis 1881 in Berlin zwischen 18.28 und 26.68 Mark; nimmt man für das Gewicht des Hektoliters durchschnittlich 83 Kilogramm, so ergiebt sich für den Modius ein Preis von 1.31 bis 1.94 Mark. Nach den mir von der statistischen Generaldirection in Rom gefälligst mitgetheilten Angaben schwankte in denselben Jahren der Hektoliter Weizen* (frumento gentile) *in Verona zwischen 26.17 und 19.25, in Florenz zwischen 30.08 und 22.84 Lire Gold; danach stellt sich für den Modius der Preis nach den Veroneser Ansätzen zwischen 2.29 und 1.66, nach den Florentiner zwischen 2.63 und 1.97 Lire Gold oder dort zwischen 1.85 und 1.34, hier zwischen 2.12 und 1.68 Mark.*

ADDITAMENTVM AD OBS. XXXV

(supra p. 121)

DE PROTECTORIBVS AVGVSTI.

In laterculo quem dedi p. 121 seq. protectorum Augusti ad n. 4 addi debuit supplevisse Borghesium opp. 8 p. 138 [*Maxen*]*ti Aug.* Sed praefero supplementum inventum a Bormanno.

In adnotatione ad n. 28 p. 123 signa duo ⳨ et ☧ errore permutata sunt legendumque: monogramma sic formatum ⳨ (non forma Treveris vulgari ☧) frequentari coeptum a medio saeculo V.

Addendi sunt ad laterculum eum tituli hi:

54. Fl. Gaudentius v(ir) d(evotissimus) p(ro)t(ector) l(ateris) d(ivini) et Honorata coniux d(e)p(osi)t(a) n(onis) Sept(embribus). — Romae ad viam Salariam rep. non loco antiquo. Edidit lapide expressum Rossius noster *bull. della comm. arch. munic.* 1 (1873) p. 51 tab. 3, item *bullettino cristiano* a. 1873 p. 32. Titulus, cuius idem amicus me admonuit, cum sit saeculi fere quarti, notabile est plenam vocabuli formam etiamtum reperiri (v. p. 126).

55. Fl. Iulianus ex pro[t]ectore et ex praepositis. — Salonis arca rep. a. 1880. Glavinic *bull. Dalmato* 6 (1883) p. 83 (inde Frankfurter apud Hirschfeldium *arch.-epigr. Mitth.* 8 p. 117). Traditur PRORECTORE. Mira est numerorum inconstantia, cum pariter scribi potuerit aut *ex protectoribus et ex praepositis* aut *ex protectore et ex praeposito.*

Commemorari item debuit titulus urbanus adservatus in museo Vaticano (Mur. 372, 1 = Borghesi opp. 8 p. 409), iam mea causa recognitus ab Huelseno, qui ectypum misit, hic:

> miravili benignitate . . . . | adquae innocentia cum . . . . | M. Aur. Val. Surule Antonin . . . | Iulius Iason maritus et Val. . . . [protector] | d. n. Maxenti Aug. et Val. Antoni . . . .

quamquam neque tituli tenor satis elucidatus est nec certum quod supra posui supplementum a Borghesio (l. c. p. 438) commendatum.

Calami error quod p. 127 v. ultimo Severum posui pro Philippo vel Decio peritum non morabitur.

Ad domesticos, quos composui p. 141, accedunt quos papyri Ravennates (quarum admonuit collega Brunnerus) saec. sexti septimique nominant certis numeris adscriptos, ut in n. XCII Marinii nominatur *Iohannes dom(esti)c(us) num. Dac(orum?)* (in fine scribitur *diac.*); n. CIX *Sergius domestic(us) num(eri) Armeniorum;* n. CX ...*tinus v. c. dom(esticus) num(eri) fel(icium) Let(orum?);* n. CXI *Apolenaris v. c. dom(esti)c(us) num(eri) inv(ictorum).*

MANTISSA AFRICANORVM.

Africanus reliquiarum vetustatis fons perpetuo scaturriens quamquam per paucos menses, qui intercesserunt inter commentarium additamentorum huiusce fasciculi typis absolutum et absolutum ipsum fasciculum, alia quoque protulit nova non spernenda, unum solum inventorum nuper hoc loco extra ordinem inseri placuit, cum ad quaestionem supra p. 280 tractatam nova subsidia afferat. Accedunt quaedam quae sero vidimus in ipsis additamentis vel corrigenda esse vel iis adicienda.

SVFETVLA (*Sbîtla* supra p. 271. 567).

1472 ad Eph. V n. 1321. Repetitur ad eiusdem auctoris exemplum *bull. de corr. afric.* a. 1884 p. 311 et *comptes-rendus de l'acad.* XII a. 1884 p. 256, ubi lapis dicitur altus esse m. 1,07, latus 0,50, litt. 0,05 et emendatius eduntur haec: 1 seqq. M ◇ ANNIO ◇ VERO

CAESARI

IMP ◇ CAESARI*s*

1 fin. O littera inserta est praecedenti, item 8 fin. G littera elemento V.

ZAMA MAIOR (*Djiamâa*).

1473 [Djiamâa in valle fluvii Siliana inter sept. et orientem a monte Djebel Massûdsch [a vico quem in tabula huic fasciculo adiecta reperies Gasr el-Hadìd distat Djiamâa occidentem versus chil. c. XV], cui loco propter similitudinem vocabuli Zamam antiquam attribuit in mappa a. 1857 edita Tricot de Sainte Marie, et hic titulus prostat et arcuati operis reliquiae, columnae, cisternae, alia multa Romanae aetatis vestigia. Est ibidem fons uberrimus inter rupes scaturriens (*une source abondante, très-encaissée, entourée de murs, dont la partie inférieure a été récemment réparée par les indigènes*).

. . . .

colonia AVG · ZAM · M*a*

*iO r d*EVOTA NVMI*ni*

*maie*STATIQVE *eiu*S

d. d. P · *p.*

Poinssot descripsit ad ectypum, quod misit Letaille, et mecum communicavit; edidit Héron de Villefosse *revue critique* 4 Aug. 1884.

1 fin. post punctum quae cernitur littera fracta aut M fuit aut A. — Supplevit Poinssotius. — Fuerunt igitur vere Zamae duae, colonia utraque neque ita multum altera ab altera distans, a Naraggara autem ambae longe re-

motae. Ζάμα μείζων quae a Ptolemaeo (4, 3, 33) collocatur post Mustim et Themisuam nescio quam, hanc esse apparet, vere a Musti propius remotam quam remota est altera. *Colonia Aelia Hadriana Augusta Zama regia* utra earum fuerit, adhuc quaeritur; nam alia argumenta huic, alia illi patrocinantur, et in summa re quaestio non tanti momenti est, cum oppida duo non admodum longe distant. Mihi Zamae Djiamâa magis ius in clarum nomen videtur esse. Nam quamvis de perturbatione, quam itinerarium hoc loco subiit, iam etiam magis constet, quod ibi X m. p. ab Assuribus collocatur Zama Regia, id in Djiamâa vicum aliquatenus convenit, quamquam XX minimum milia passuum inter eum et Assures intercedunt. Th. M.]

Hr. Bîr el-Akmin (supra p. 288).

1474 ad Eph. V n. 307. De collegio funeraticio illic me falso cogitasse mox intellexi.

MEMBRESSA (supra p. 345).

1475 ad Eph. V n. 528. Codicis Iustin. locus a Villefossio laudatus est 7, 65, 5 (non 8, 65, 5); cf. cod. Theod. l. 37 *de appellationibus* (XI, 30), l. 23 *quorum appellationes* (XI, 36), etiam l. 24. l. 25.

CIVITAS LAMBAESITANA (supra p. 406).

1476 ad Eph. V n. 736. Spectat ad C. n. 2949, non ad 2924.

1477 in lapide alto m. 0,86, lato 0,40, litt. 0,03; rep. Lambaesi in foro *près du grand temple.*

CoNSTANTINE
TVOS SIC SEMPER
MACTE I////OS
CERNIMVS AVGG
MALIS ET PACE
POTIMVR
CLARET IN EK CO
LVO SESE PROVIN
CIA MONSTRAT
M// PO\// ILLE
CRVCES ET PROE
LIA SAEVA TYRNN

Poulle *rec. de Const.* XXII p. 395 n. 158.

Refero quae edita sunt. Lapis quamvis denuo examinetur oporteat, tamen titulum insignem ne nunc quidem omittere satius duxi.

THVBVRSICVM NVMIDARVM (supra p. 421).

1478 ad fals. n. 7*. [Vereor ne titulus interpolatus magis sit quam confictus. Nam Hiempsalem regem quamquam aequales sic Latine honorare non potuerunt, iam crediderim huc pertinere quod legitur apud Cyprianum (quod idola dii non sint c. 2): *Mauri manifeste reges suos colunt nec ullo velamento hoc nomen obtexunt* et Tertullianum (apolog. 24): *Mauretaniae* (*dii sunt*) *reguli sui,* auctores Africanos ambos. Denique qui Tupusuctu inventus est titulus n. 8834: *Iemsali L. Percenius L. f. Stel. Rogatus v.* [*s. l. a.*], nequaquam ad deum cognominem spectat, sed ad ipsum regem pro numine cultum, potestque oppidum illud ea aetate regni Hiempsalis pars fuisse. Th. M.]

Hr. Sûk el-Khemîs (supra p. 560).

1479 ad Eph. V n. 1299. Dedicantes redire VIII, 9052 vidit Dessavius. Sunt igitur nomina haec: *L. Cass*[*ius Restu*]*tus,* [*clo*]BA *Luciosa.* Ceterum cum alter civis Auziensis C. n. 9047 redeat in add. n. 1300, recte videtur idem Dessavius coniecisse titulos add. 1299—1301 omnes ad Auziam pertinere.

Io. Schmidt.

PRIVILEGIVM MILI
(supra

LXXIX. DOMITIA

a. 90 d. Oct. 27.

Tabulae longae sunt mill. 203, altae mill. 160—162; in posteriore extrinsecus cernuntur vestigia lamellarum aenearum longarum mill. 140, distantium mill. 24, adferruminatarum ad signacula defendenda. Rep. ad Mogontiacum,

intus: tabella prior

IMP · CAESAR · DIVI · VESPASIANI · F · DOMITIANVS AVGVS
TVS GERMANICVS PONTIFEX MAXIMVS TRIBVNIC
POTESTAT · X · IMP · XXI CENSOR PERPETVVS
COS XV PATER PATRIAE
EQVITIBVS QVI · MILITANT · IN ALIS QVATTVOR I
FLAVIA · GEMINA · I · CANNENEFATIVM · I SINGVLARIVM · SCVBV
LORVM · ET PEDITIBVS ET EQVITIBVS QVI IN COHORTIBVS
DECEM ET · QVATTVOR · I · FLAVIA DAMASCENORVM · MIL
LIARIA I BITVRIGVM I · THRACVM · I · AQVITANORVM
VETERANA · I · ASTVSVM II AQVITANORVM *II* CYRENAICA ·
II RAETORVM · I*II* DELMATARVM III ET IIII AQVITANORVM
IIII VINDELICOR · V · DELMATARVM · VII RAETORVM QVAE
SVNT IN GERMANIA SVPERIORE · SVB · I · IAVOIENO
PRISCO ITEM DIMISSIS HONESTA MISSIONE QVINIS
ET VICENIS PLVRIBVSVE STIPENDIIS · EMERITIS

tabella posterior

QVORVM NOMINA SVBSCRIPTA SVNT IPSIS LIBE
RIS POSTERISQVE EORVM CIVITATEM DEDIT ET CONV
BIVM CVM VXORIBVS QVAS TVNC HABVISSENT
CVM EST CIVITAS IIS DATA AVT SI QVI CAELIBES ESSENT
CVM IIS QVAS POSTEA DVXISSENT DVMTAXAT SIN
sic GVLI SINGVLAS · A · D · VI · K · NOVEMBR
ALBIO PVLLAIENO · POLLIONE COS
CN POMPEIO LONGINO
COHORT · I · AQVITANORVM VETERANAE CVI PRAEST
M ARRECINVS GEMELLVS
EQVITI
MVCAPORI IPTACENTIS F · THRAC
DESCRIPTVM ET RECOGNITVM EX TABVLA AENEA
QVAE FIXA EST ROMAE

TVM EXPLETVM
p. 615).

NVS MVCAPORI.

rep. Mogontiaci, adservata ibi et Wormatiae.

mox altera tabella inlata est in museum Mogontiacense, altera pervenit in Wormatiense.

extrinsecus: tabella prior

IMP · CAESAR · DIVI · VESPASIANI · F · DOMITIANVS
AVGVSTVS GERMANICVS PONTIFEX MAXIMVS
TRIBVNIC · POTESTAT · X̅ · IMP · X̅X̅I̅ CENSOR
PERPETVVS COS · X̅V̅ PATER PATRIAE
EQVITIBVS QVI · MILITANT · IN ALIS QVATTV*OR* I̅
FLAVIA · GEMINA · I̅ · CANNENEFATIVM · I SINGVLA
RIVM · SCVBVLORVM · ET PEDITIBVS *ET* EQVITIBVS
QVI *IN* COHORTIBVS · DECEM ET · QVATTVOR · I̅ · FLA
VIA DAMASCENORVM · MILLIARIA I̅ BITVRIGVM
I̅ · THRACVM · I̅ AQVITANORVM · VETERANA · I̅ · ASTVRVM
I̅I̅ AQVITANORVM I̅I̅ *CYR*ENAICA · I̅I̅ RAETORVM · *I̅I̅I̅*
DELMATARVM I̅I̅I̅ ET I̅I̅I̅I̅ *A*QVITANORVM I̅I̅I̅I̅ VINDE
LICOR · V̅ · DELMATARVM · V̅I̅I̅ RAETORVM QVAE
SVNT IN GERMANIA SVPERIORE · SVB · I · IAVOLENO
PRISCO ITEM DIMISSIS HONESTA MISSIONE *QVI*
NIS · ET VICENIS PLVRIBVSVE STIPENDIIS EMERITIS
*Q*VORVM NOMINA SVBSCRIPTA SVNT IPSIS LIBE
RIS POSTERISQVE EORVM CIVITATEM DEDIT *E*T CO
*N*VBIVM CVM VXORIBVS QVAS TVNC HABVISSENT
*C*VM EST CIVITAS IIS DATA AVT SI QVI CAELIBES · ES
*S*ENT CVM IIS QVAS POSTEA DVXISSENT DVMTA
XAT SINGVLI SINGVLAS A · D · V̅I̅ · K · NOVEMBR ·
ALBIO PVLLAIENO POLLIONE COS
CN POMPEIO LONGINO
COHORT · *I̅* AQVITANORVM VETERANAE CVI PRAEST
M ARRECINVS CEMELLVS
EQVITI
MVCAPORI EPTACENTIS F THRAC
DESCRIPTVM ET RECOGNITVM EX TABVLA AENEA
QVAE FIXA EST ROMAE IN MVRO POST TEMPLVM
DIVI AVG · AD MINERVAM

tabella posterior

Q · MVCI	AVGVSTALIS
L · PVLLI	VERECVNDI
C · LVCRETI	MODESTI
C · POMPEI	EVTRAPELI
C · IVLI	CLEMENTIS
Q · VETTI	OCTAVI
L · PVLLI	IANVARI

Imp. Caesar, divi Vespasiani f., Domitianus Augustus Germanicus, pontifex maximus, tribunic(ia) potestat(e) X, imp. XXI, censor perpetuus, co(n)s(ul) XV, pater patriae

equitibus, qui militant in alis[1]) quattuor (1) I Flavia gemina, (2) I Cannenefatium, (3) I singularium, (4) Scubulorum, et peditibus et equitibus, qui in cohortibus[1]) decem et quattuor (1) I Flavia Damascenorum milliaria, (2) I Biturigum, (3) I Thracum, (4) I Aquitanorum veterana, (5) I Asturum[2]), (6) II Aquitanorum, (7) II Cyrenaica, (8) II Raetorum, (9) III Delmatarum, (10) III et (11) IIII Aquitanorum, (12) IIII Vindelicor(um), (13) V Delmatarum, (14) VII Raetorum, quae sunt in Germania superiore sub L. Iavoleno Prisco[3]), item dimissis honesta missione, quinis et vicenis pluribusve stipendiis emeritis[4]),

quorum nomina subscripta sunt, ipsis liberis posterisque eorum civitatem dedit et conubium cum uxoribus, quas tunc habuissent, cum est civitas iis data, aut si qui caelibes essent, cum iis quas postea duxissent, dumtaxat singuli singulas.

a. d. VI k. Novembr. Albio Pullaieno Pollione, Cn. Pompeio Longino cos.

cohort(is) I Aquitanorum veteranae, cui praest M. Arrecinus Gemellus, equiti Mucapori, Eptacentis[5]) f., Thrac(i).

Descriptum et recognitum ex tabula aenea, quae fixa est Romae[6]) in muro post templum divi Aug(usti) ad Minervam.

[1]) Verba *equitibus, qui militant in alis ...., et peditibus et equitibus, qui in cohortibus* .... recedunt a forma solita *equitibus et peditibus, qui militant in alis .... et cohortibus ....* (cf. C. I. L. III p. 906).

[2]) ASTVSVM intus.

[3]) I · IAVOLENO PRISCO extr., I · IAVOIENO | PRISCO intus. In utraque tabula praenomen hasta sola repraesentari quaerenti mihi rescripsit Weckerlingius.

[4]) Haec quoque recedunt a formula sollemni et ut scripta sunt laborant ambiguitate; scilicet verba *quinis et vicenis pluribusve stipendiis emeritis* cum pertineant et ad eos qui militant et ad dimissos, per se ad hos solos referri possunt. Similiter scripta est lex et tempore huic proxima et sine dubio ab eodem homine dictata anni 88 pertinens ad exercitum Sardum (Eph. II p. 183) sic concepta: *[equitibus et peditibu]s qui militant [in cohortibus] ... it[em dimissis hon]esta missione ex iis[dem cohorti]bus quinis et vicenis pluri-[busve st]ipendiis emeritis.*

[5]) EPTACENTIS extrinsecus, IPTACENTIS intus; illud verum esse ostendit titulus Aquincensis supra p. 616 laudatus.

[6]) in *Romae* finit int.

Priorem tabulam intercedente Hettnero Treverensi benigne descriptam misit Weckerling professor Wormatiensis. Posteriorem delineatam miserunt Carolus Zangemeister Heidelbergensis et Iacobus Keller Mogontiacensis; eam edidit hic *Westdeutsches Correspondenzblatt* a. 1884 Iun. 1. In priore de quibus elementis non satis constabat Weckerlingio, repraesentantur inclinata. — Litterae I et T et L passim vix differunt.

Alarum, quae sunt numero quattuor, duae, I Flavia gemina et Scubulorum, redeunt in reliquis tribus legibus ad eundem exercitum pertinentibus annorum 74 (C. I. L. III p. 852) et 82 (Eph. IV p. 495) et 116 (C. I. L. III p. 870. 871), tertia I Cannenefatum in legibus a. 74 et 82. Quarta sola quamquam ipsa non minus nota, tamen in Germania nova est. Hoc compereramus castra eam in Raetia habuisse a. 107 (C. I. L. III p. 866); iam intellegitur eam inter a. 90 et 107 ex Germania superiore in Raetiam transiisse. — Cohortes quattuordecim non solum ipsae notae sunt omnes, sed omnes repe})riuntur in legibus tribus modo nominatis. Adsunt quattuor earum in omnibus tribus, scilicet I et IIII Aquitanorum, VII Raetorum, I Thracum; duae in legibus a. 74 et 116, quae sunt II Cyrenaica et V Delmatarum; una in legibus a. 82 et 116, II Raetorum; quattuor aut in legibus a. 74 et 82 aut in illa sola III Aquitanorum, I Asturum, I Biturigum, IIII Vindelicorum; una in lege a. 82 II Aquitanorum; duae in lege a. 116 I Flavia Damascenorum et III Delmatarum. Itaque ex lege quae iam comparuit a. 90 hoc tantum proficimus cohortes proxime nominatas aut ad annum eum aut ab eo castra habuisse in Germania superiore. — Videlicet exercitus Germanicus quaenam auxilia habuerit aetate Flavia quamquam ex singulis legibus plene effici non potest, cum nulla lex omnia simul enuntiet, pluribus legibus ex hac provincia prolatis ita patefactum est, ut novae tabulae eius aetatis eiusque provinciae ad laterculum quod addatur vix iam afferant.

Legatus quoque, qui Germaniae superiori praefuit anno 90, notus est. Scilicet Iavoleni Prisci clarum adhuc est inter iuris prudentes nomen, isque quos honores administrarit, olim aperuit basis statuae dedicatae ei Nadini in Dacia a quodam amico (C. I. L. III, 2864 cum add. p. 1062) inscripta *C. Octavio Tidio Tossiano Iaoleno Prisco l(egato) leg(ionis) III Aug(ustae), iuridic(o) provinc(iae) Brittaniae, leg(ato) consulari provinc(iae) Germ(aniae) superioris, legato consulari provinc(iae) Syriae, proconsuli provinc(iae) Africae, pontifici.* Omisit qui scripsit honores urbanos omnes ipsumque consulatum, in cuius vicem legationes Germaniae et Syriae consulari datas esse item praeter consuetudinem enuntiavit. Eum ipsum esse iuris auctorem memoratum cum apud Plinium in epistula 6, 15 tum in Digestis passim inde efficitur, quod hic dicitur magistratus gessisse in Africa et in Syria (Dig. 40, 2, 5); accedit ex hac lege Germania. Aetatem eius praeter hanc legem duo sunt quae determinent, quod in secta iuris Sabiniana, cui praefuit, successit Cn. Aruleno Caelio Sabino consuli anni 69 (Dig. 1, 2, 2, 53) et quod Plinius in epistula, quam supra laudavi, scripta anno fere 106 vel 107, eum narrat adfuisse Romae recitationi cuidam. Iam huius legis beneficio illis indicationibus certiores accedunt et recte determinatae, scilicet consulatum eum gessisse ante a. 90, praefuisse Germaniae superiori eo ipso anno. Confirmatur ita quod olim intellectum est perperam a scriptore vitae Pii c. 12 Iavolenum referri inter iuris auctores ab imperatore Pio adhibitos; nam vix advivere potuit ad a. 138, cum natales secundum ea quae nunc didicimus ante a. 60 reiciantur. — Sed gravis difficultas restat in praenomine. Iuris auctori praenomen fuisse Lucii et haec lex ait (de Tito enim, quod aes pariter admit-

tere videtur, non erit qui cogitet) et confirmat laterculus calatorum pontificum et flaminum anni 102 (C. VI, 2184. 2185). Nam cum constet Priscum eo tempore et vixisse et fuisse pontificem, calatores autem lectos esse ex sacerdotum libertis, qui in laterculo illo recensetur *L. Iavolenus Phoebus* necesse est manumissus sit a iuris auctore Prisco et praenomen a domino traxerit. Etiam in titulis Iavolenorum urbanis, qui compositi sunt C. VI, 19663—19668, praenomen Lucii quater, aliud autem nullum reperitur; videnturque homines illi omnes pertinere ad Prisci nostri familiam unici in ea gente conspicui viri. At in basi Nadinensi eum Gaium appellari vix videtur posse in dubium vocari; minus fortasse offendet coniectura, sane molesta et ipsa, duo praenomina Priscum habuisse eorumque alterum in basi illa praeteritum esse. Honoratum Nadini quominus statuamus differre ab auctore iuris, obstant tres magistratus Germaniae Syriae Africae, quos et iuris auctorem gessisse novimus et basis enuntiat.

Praeterea cum iam constet Priscum iuridici officio functum esse primis annis imp. Domitiani, confirmatur, quod alibi defendi (huius Eph. IV p. 225), iuridicos institutos esse non ab Hadriano, sed ab ipso Augusto.

De consulibus sufficiunt quae disputavi supra p. 616 latente etiamtum tabella priore; hoc solum addendum est anni 90 suffectos alios adhuc nullos innotuisse.

Locus fixae legis is est, quem adhuc noramus usurpari coeptum esse inter a. 86 et 93 et deinceps mansisse. Iam hac lege prolata restrictis terminis illis intellegitur eam consuetudinem legum de civitate figendarum ad Minervam coepisse inter a. 86 et 90.

Th. Mommsen.

INDICES.

I. NOMINA.

I. IMPERATORES ET DOMVS EORVM.

post mortem Pii

Imp. Caesar, divi Antonini Pii (Pii *om.* 688. 1276) f., (divi Veri Part. max. fr[at.] *ins.* 690), divi Hadriani nep., divi Traiani Parthici (Parth. *om.* 690) pronep., divi Nervae abnep., M. Aurelius Antoninus Aug. 899; *item maioribus collocatis post nomina* 688. 690. 1276, *post nomina honoresque* 688. 690

Imp. Caesar (Imp. Caesar *om.* 1043) M. Aurelius Antoninus Aug. 297. 464. 714. *715. 1043. 1194. 1321

Imp. Caesar Aug. M. Aurelius Antoninus 955 (*sic emenda*). 1302

Aurelius Anto(ninus), L. Septimi Severi Perti(nacis) Aug. pater 1060

Armeniacus 714. 899 (*ante* Aug.)

Armeniacus, Parthicus, Medicus, Germanicus 690 (*ante* Aug.). *1043

*Armeniacus, Medicus, Parthicus, Germanicus, Sarmaticus 715

Armeniacus, Medicus, Parthicus maximus 1321

Armeniacus, Parthicus maximus, Medicus *688. 955. 1302

Armeniacus, Medicus, Parthicus maximus, Germanicus 464. *520

---

a. 147		tr. pot.		cos. II		1296
a. 161	pont. max.	tr. pot. XV		cos. III		297
a. 162		tr. pot. XVI		cos. III		1276
a. 165	pont. max.	tr. pot. XV[III]I		cos. I[II]		899
a. 166	pont. max.	tr. pot. XX	imp. III	cos. III	[p. p.]	714
a. 167	[pont. max. 688]	tr. pot. XXI		cos. III	[p. p. 688]	*688. 955. 1302
a. 174	pont. max.	tr. pot. XXVIII	im[p. VII	cos. III	p. p. pro]cos.	*690
a. 177/9	imp. VIII[I pont. max.	tr. pot. XXXI]		c[os. III	p. p. procos.]	*715
	p. p. 1194					

---

sacratiss(imus) [imp.] 1043

. . . . liberalissim[usq.? p]rinceps 714

natales eius? 1043

---

divus Antoninus Pius, pater *Commodi* 1180

cf. divus Commodus

Faustina Minor

Faustina Aug., Imp. Caes. M. Aureli Antonini Aug. pont. max. trib. pot. XV cos. III 297

iuncta Marco Faustina Aug. 464. 1321

M. Annius Verus

M. Annius Verus Caesar, imp. Caesaris M. Aureli Antonini Aug. Armeniaci Medici Parthici maximi et Faustinae Aug. filius 1321 *cf.* 1472

L. Verus

Imp. Caesar, divi Antonini (Pii *add.* 901) f., divi Hadriani nep., divi Traiani Parthici pron., divi Nervae (Aug. *add.* 296) abnepos (divi Nervae abn. *om.* 901), (*solus pater nominatur* 1444) L. Aurelius Verus Aug. (*post honores praeterea additur:* frater Imp. Caes. M. Aureli [Antonini Aug.] 1320) 296. 901. 1320. 1444; *item maioribus collocatis post nomina* 1179, *post nomina honoresque* *688

Imp. Caesar L. Aurelius Verus Aug. *554. *689

Imp. Caesar Augustus Lucius Verus 955. 1302 (762 *ad Severum potius pertinet*)

Armeniacus 901. 1179

Armeniacus, Parthicus maximus, Medicus 955. 1302

Armeniacus, Medicus, [Parthicus max.] 1320

Aug. Pius 668; invictus Aug. *initio*, Aug. *in fine om.* 822) 176. D. LXXVII. 335. 460. 617. 668. 716. 822. 902. 927. 979. 1102. 1212

Imp. Caesar M. Aurelius Severus Antoninus Pius Felix Aug. (Pius Aug. 717; Aug. Pius Felix 750) 300. 717. 750. 1149

*Severus C[aes. Aug.] 1234

---

princeps iuventutis (*ante* Aug. 1212) 668. 1189. 1212. 1235

invictus Aug. 822

fortissi[mus princeps] 716

fortissimus felicissimusq(ue) pr(inceps) pater patriae nobilissimus et [super] omnes prin(cipes) indulgen[tissim]us 902

fortissimus felicissimusq(ue) princ(eps) p. p. super o(mnes) pr(incipes) in[dul]g[entissimus] 927

honores quidam in litura repositi pro nomine Getae 718. 902. 927

---

maiores patre vivo

Augusti nostri f. 25. 26. 29

(Imp. Caes. 823) L. Septimi Severi Pii (Pii *om.* 823) Pertinacis Aug. Arab. Adiab. Part. max. filius (filius eius 617 *cf.* 750), divi M. (M. *om.* 902) Antonini Pii Germ. Sarm. (Germ. Sarm. *om.* 617) nepos, divi Antonini Pii pronepos, divi Hadriani abnepos, divi Traiani Parthici et divi Nervae adnepos (divi Trai. Part. adnep., divi Nervae proadnepos 823) *maioribus inter nomina post* Imp. Caes. *interpositis* 460. *531. 617. 823. 902. 927; *item patre omisso et maioribus post nomina honoresque collocatis* 300

maiores post mortem Severi

divi Septimi Severi Pii Arab. Adiab. Parth. max. Britt. max. (Britt. max. *om.*, Germ. max. *ins.* 1212) filius, divi M. Antonini Pii Germ. Sarm. nepos, divi Antonini Pii pronepos, divi Hadriani abnepos (adnepos 521. 1149), divi Traiani Parth. et divi Nervae adnepos (divi Ner. et divi Trai. Parth. 521; abnepos 521. 1149; divi Traiani adnepos, divi Nervae adnepos 1168) *maioribus inter nomina post* Imp. Caes. *interpositis* D. LXXVII. 293 = 1212. 1228, *item maioribus collocatis post nomina* 1149, *item post nomina honoresque* 338, *item ordine inverso incipiente Nerva* 521

divi Severi filius 979 *post nom.*

et Iuliae Domnae Aug. matris castrorum et senatus et patriae *ins. ante* fil. 1149

vocabula abnepos *et* adnepos *permutata* 521. 1149

divi Traiani adnepos, divi Nervae adnepos 1168

divi Nervae proadnepos 823

Parthicus 750

Parthicus max. Britannicus max. 300. 1212

Parthicus max. Britannicus max. (max. *om.* 1149) Germanicus max. *519. D. LXXVII. 979. 1102. 1120. 1149. 1159 *praeterea* Adiab. max. 1122

---

a. 199		tr. pot. II			procos.		1174
a. 202	pont. max.	tr. pot. V		cos.		p. p.	927
a. 203	pont. max.	tr. pot. VI		[cos.]	[procos.]	p. p.	750
a. 205	pont. max.	tr. pot. VIIII		cos. II	procos.	p. p.	902
a. 209		tr. pot. XI	imp. II	cos. III			460
a. 209	[pont. max.]	tr. pot. XII	i[mp. II]	[cos. III]	....	....	1057
a. 212	pont. max.	tr. pot. XV	imp. II	cos. III		p. p.	338
a. 212	[pont. max.]	tr. pot. XV	imp. II	cos. IIII		p. p.	300
? *a.* 212	pont. max.	tr. pot. X[V]	....	....		....	1212
a. 214	[pont. max.]	tr. pot. XVII	imp. III	[cos. IIII]	[p. p.]	procos.	979

II. REGES.

III. PRAENOMINA RARIORA.

IV. NOMINA PRIVATORVM.

V. COGNOMINA.

[1]) Recepimus vocabula n. 454, quamquam, utrum hominum sint an equorum nomina, nescimus.

II. NOTABILIA.

BELLA ET EXPEDITIONES

p. Chr.	provinciae	
209	CLXX	936
213	CLXXIIII	949
214	CLX[XV]	979
222	CLXXXIII	950
234	CLXXXXV	935
237	CLXXXXVIII	934
241	CCII	951
254	CC et XV	953

GRAMMATICA QVAEDAM

consonantes geminae pro singulis:

consonantes singulae pro geminis:

vocales geminae pro singulis:

Graecanica perperam scripta:

h *omissum post* c: Cristi 944; scolastici 697
post p: cho[rog]rapus 427; sy(m)poniacus 1029
post t: Particus *passim*; Parto(rum) 1055; Trax 985, Tracum 1306
h *additum post* p: Bosphoranorum 23
i = y: arcosinagogi 1222
u = y: Clusma 18 = 1327, Libuae 999, must[ai] 224, Surorum 983. 995
praeterea vide in indice cognominum: Chrysiphus, Crestus, Dapnus, Dinamis, Dionusius, *Eforianus, Epapra, Esperus, Euresis, *Filofilus, Focion, [Hesycus, Licius, Marsuas, Nampamon, Piropus, Saturus, Simbolius, Stefanus, Surus, Trupho, Ygia, Zephurus

coniugationes:

abias = habeas 455
abis = habes 957
ades = adest 957
coeravere 1414
de[d]e = dedit 926
depona = deponas 896
facia = facias 896 *quater*
fece = fecit 926
feceru 1325
fecerun 325
inferevit = inferet 868
† obit = obiit 798
paratast 279 (*carm.*)
peti = petii 856
posi = posui 856
praest = praeest D. LXXVIII. D. LXXIX
† sepelutta 591
sitas[t] 1015
[st]atubit 1031

declinationes:

1 *decl. genetivus sing. in* es: Sissonies 601; Traianes 7; [urba]nes 212
genetivus et dativus in ai: Achaiai 194; *Caniai 189; familiai 226; *provinciai 627; [Te]rtiai 144
gen. et dat. in e: *passim*
dativus vocabuli Graeci in e: Aulonite 1436
accusativus in an: Paccian 1358
2 *decl. gen. plur. in* um: deum 614; II viru(m) 949; duum 1030; meum 279 (*carm.*); senum 1323; virum 279 (*carm.*)
3 *decl. dat. sing. in* e: incomparabile 830, Iside 1047
abl. sing. in e: commune 465; consulare 696; Terminale 353
abl. sing. in i: Karthagini 1191; luci 581; nomini 460
gen. plur. in um: mens[u]m 1323
4 *decl. gen. sing. in* i: † portici 1222
abl. sing. in o: adfecto 628; dilecto 490; iusso 465; magistrato 328; salto 490; tra(n)sito 165

praepositiones cum casu non suo:

ab hostem 490
ex pollicitationem 822
ex ... reditum 328

HONORES PVBLICI

[1]) Voconii Saxae legati Lyciae et Pamphyliae a. 149 mentio fit in titulo reperto Cyaneis in Lycia apud Borghesium opp. 8 p. 276. Ad eundem data epistula a Marco et Lucio legitur in Digestis 48, 18, 1, 27. Admonuerunt amici Waddington et Ramsay. Hic addit confirmari inde, quod Ptolemaeus et hoc Pisidiae oppidum et alia complura sub capite Pamphyliae recenset, Comamam quo tempore Augustus colonos eo deduxit legato Galatiae paruisse, postea Pamphylia provincia instituta ei accessisse.

LVDI EPVLA SIMILIA

MILITARIA

(I) PANNONIORVM I 889	
PARTHOR(VM) 1065	*[a] com(mentariis) 1065
Parto(rum) 1055	*eques* 1065
	miles 1055
SCVBVLORVM (*a.* 90 *in Germ. sup.*) D. LXXIX *cf. p.* 652	
SEB(ASTENORVM) 1000	eques 1000
I FLAVIA SABASTENORVM 699	praefectus 699
SILIANA (a. 84 *in Pann.*) D. LXXIV	
I SINGVLARIVM (*a.* 90 *in Germ. sup.*) D. LXXIX *cf. p.* 652	
THRACVM 953. 1007	decurio 953
	eques 1007
II THRACVM (Tracum 1506) 988. 1306	eques 988
	eques *adiecta turma* 1306
.......v]M 1002	*eques adiecta turma* 1002
alae III, *quarum nomina desunt* (*in Aegypto*) 15*c*	decuriones V
	duplarius I
	sesquiplicarii IIII
	equites CCCCXXIIII

g) *classes:*

classis Aug(usta) Alexandrina 989	duplicarius 983
	miles *adiecta centuria* 208
classis praetoria Misenensis (Misenatium 514) 201. 301. 514. 699	nau[f(ylax)] *adiecta centuria* 201
	praefectus (D. LXXVII) 301. 514
	sescuplicarius 993
cl(assis) pr(aetoria) Mis(enensis) p(ia) v(index) Philip(piana) 208	subpraefec(tus) 699
	trierarchus .. exactus 989
	trierarchus 989
classis praetoria Antoniniana Ravennas D. LXXIV	
incerta 983. 993	
naves:	
liburna Nilus 989	
III Vic(toria) 208	

h) *numeri reliqui:*

n(umerus) Palm[yre]norum 705	praepositus 705
n(umerus) Ques.... 981	miles ex n. 981
n(umerus) Surorum 983	miles ex n. 983

i) *munera militaria et classiaria:*

adiu[t(ores)] 709 } *leg. III Aug.*
aq(uilifer) 724 } *leg. III Aug.*
armo(rum) 724 *bis* } *leg. III Aug.*
ar(morum) c(ustos) 714 *bis* } *leg. III Aug.*

beneficiarius
legati *leg. III Aug.* 714 *bis*
praefecti *p.* 260, 14. 1301
tribuni *1043; *leg. III Aug.* 718

centurio 1337; *passim in leg. et coh.*; *leg. III Aug.* 703. 714. 759. *771. 772. 773. (774?). 1276
centurio adlectus ex equite Romano a divo Pio in leg. II Aug. 506

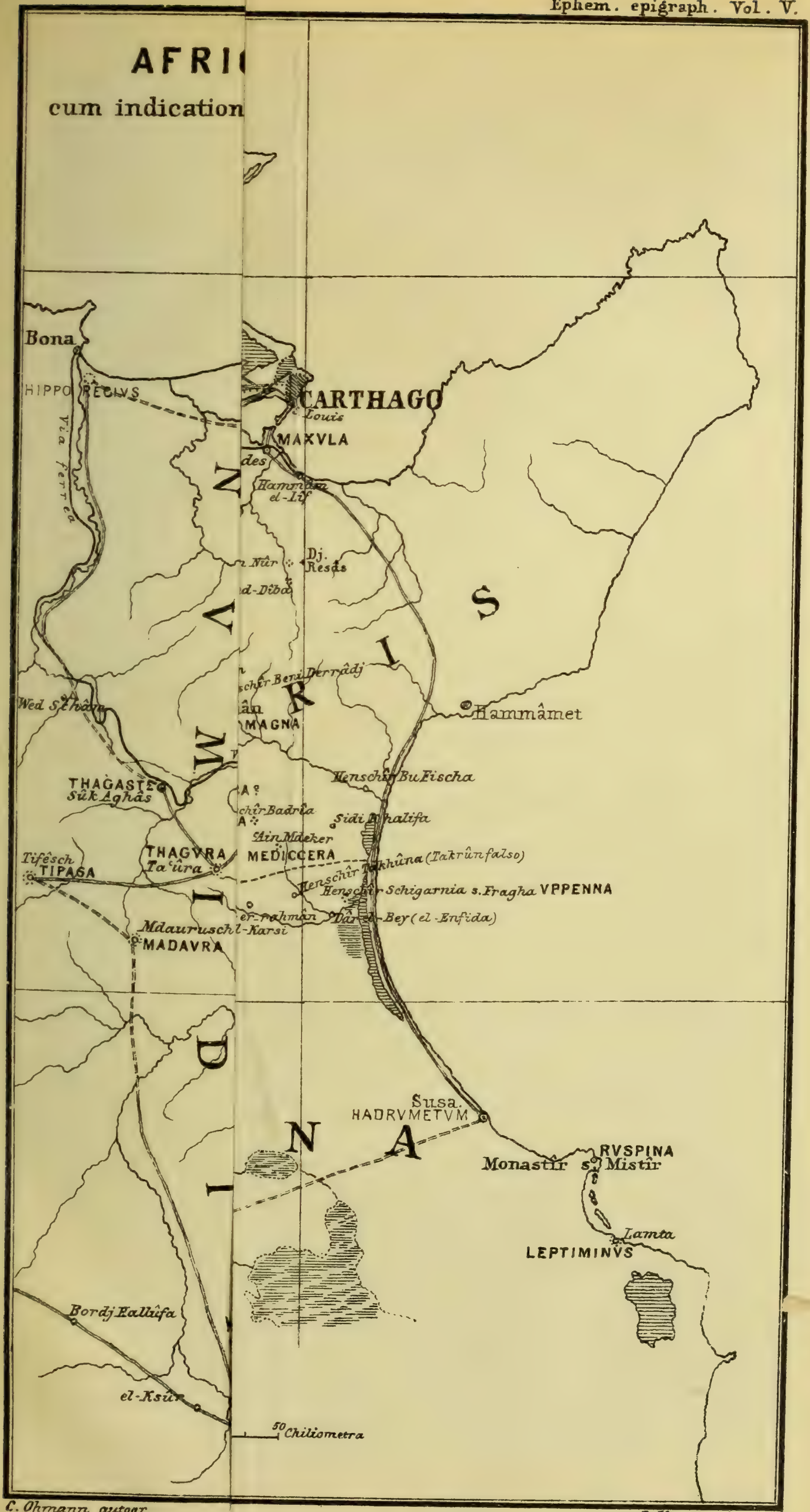
NOTAE ET COMPENDIA SCRIPTVRAE

RES SACRAE

TRIBVS

INDEX COMMENTATIONVM.

Prodiit d. 22 Novembris a. 1884. Formis Academicis (G. Vogt).

C. Ohmann autogr. L. Kraatz impr.

C. Ohrmann autogr.

L. Kraatz impr.